V. ALECSANDRI

OPERE

V

TEATRU

Text ales şi stabilit,
note şi variante de
GEORGETA
RADULESCU-DULGHERU

SCRIITORI ROMÂNI

EDITURA MINERVA
Bucureşti, 1977

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Acest al cincilea volum din ediția *Operelor* (colecția „Scriitori români") a lui Alecsandri este primul din seria care va înfățișa cititorilor de astăzi strădania de o jumătate de veac a scriitorului în domeniul dramaturgiei, începînd din anul 1840, cînd era numit în grupul celor trei directori ai Teatrului Național din Iași, și pînă în 1890, între prima „comedie în trei acte, prelucrată de A... V...", *Farmazonul din Hîrlău,* și cele din urmă clipe ale vieții sale, pe care și le petrece făcînd ultimele corecturi la drama *Ovidiu,* Alecsandri a înzestrat repertoriul teatrului românesc cu peste 50 de variate creații: cînticele comice, scenete, comedii, vodeviluri, operete, drame în versuri și în proză. Aportul lui în acest domeniu este de o uriașă importanță, neîntrecut decît de acela al lui Caragiale. Pe bună dreptate, scriitorul putea declara cu mîndrie și cu conștiința datoriei împlinite, încă în 1865: „Nu știu dacă am creat Teatrul Național, dar știu că i-am adus un mare concurs..." (scris, adresată lui Alex. Hurmuzaki la 30 ian. 1865).

Propunîndu-ne să adunăm laolaltă întreaga creație dramatică a lui Alecsandri, publicată sau nu în timpul vieții sale, acest bogat material va fi organizat și reprodus conform acelorași principii stabilite pentru întreaga noastră ediție și aplicate cu consecvență în cele patru volume apărute pînă acum (Vezi voi. I al ediției de față, 1966 — *Nota asupra ediției).*

Așadar, în cele trei volume din ediția noastră destinate teatrului, piesele vor fi grupate cronologic în trei secțiuni: 1) cele publicate de autor în volume, în ordinea stabilită de el în cadrul acestora; 2) cele publicate. în broșuri și periodice și, în fine, 3) cele cîteva rămase în manuscris, care, dealtfel, nu sînt decît încercări, pentru că Alecsandri nu scria pentru sertar, ci, așa cum s-a mai observat, pentru a fi citit sau ascultat (vezi II. Chendi

şi E. Carcalechi, *Prefaţa* la V. Alecsandri, *Opere complete.* Voi. IV. *Teatru.* III, Bucureşti, 1905, p. IV, nota).

Volumul al V-lea înmănunchează cuprinsul primelor două volume ale ediţiei de *Opere complete.* Partea întîia. *Teatru,* Bucureşti, Socec, 1875 (canţonete comice, scenete — cu excepţia *Vivandierei,* operete, vodeviluri), iar cel de-al Vl-lea, cuprinsul volumelor III şi IV ale aceleiaşi ediţii (comedii, drame), precum şi drama istorică naţională *Despot-Vodă,* publicată în 1880 (Bucureşti, Socec), fără vreo indicaţie că ar face parte din seria *Operelor complete.* Considerăm că lipsa acestei indicaţii se datorează atît neglijenţei editorului, cît şi lipsei de preocupare a autorului pentru acest aspect în momentul apariţiei volumului, pentru că nu credem că Alecsandri avea vreun motiv să nu includă piesa *Despot-Vodă* în seria operelor sale complete. Dimpotrivă, în 1875, cînd începeau să apară primele volume ale ediţiei sale de *Opere complete,* scriitorul se arăta foarte interesat şi cu privire la numărul volumelor („... în publicarea poeziilor mele aş dori să iasă patru volume: 1. *Doine şi lăcrămioare; 2. Mărgăritarele;* 3. *Pasteluri;* 4. *Legende.* Astfel, operele mele complete vor forma un total de 10 volume, cu proză cu tot, încît, de mi-a ajuta D-zeu să mai găsesc înmine o materie de 2 volume, voi îndeplini o duzină" — cf. scris, către I. Negruzzi, în V. Alecsandri, *Scrisori,* 1904, p. 72). Dealtfel, cu drama *Ovidiu,* apărută în 1890, curînd după moartea scriitorului, duzina de volume în ediţia Socec s-a şi împlinit, deşi numerotarea acestora s-a făcut în mod neglijent *(Opere complete.* Partea întîia. *Teatru,* voi. I—IV, 1875; *Opere complete. Poezii,* voi. I—III, 1875; *Opere complete.* Partea a IlI-a. *Proză,* 1876; *Despot-Vodă,* 1880 [fără nici o indicaţie] ; *Opere complete,* voi. IX. *Poezii,* voi. III [de fapt IV], *Legende nouă. Ostaşii -noştri,* 1880; *Opere complete,* voi. X. *Teatru,* voi. V, *Fîntîna Blanduziei. Varia,* 1884; *Opere complete,* voi. XI. *Teatru,* voi. IV [de fapt VI], *Ovidiu,* 1890).

Ultimul volum de teatru din ediţia noastră, al VH-lea, va conţine dramele istorice antice *Fîntîna Blanduziei* (1884) şi *Ovidiu* (1890), cărora le vor urma piesele de debut (cum sînt *Farmazonul din Hîrlău, Cinovnicul şi modista),* prelucrări publicate în broşuri, dar neincluse de Alecsandri în ediţia de *Opere* din 1875, poate din cauză că nu erau creaţii originale (deşi alte prelucrări, ca vodevilul *Doi morţi vii,* de pildă, figurează şi în această ediţie), apoi cele publicate numai în periodice (cum sînt feeria *Sînziana şi Pepelea,* „farsa de carnaval" *Sfredelul dracului* ş.a.) şi, în fine, puţinele încercări rămase în manuscris.

Transcrierea textelor s-a făcut, cum am mai spus, cu respectarea principiilor stabilite la început, pentru întreaga ediţie. Am considerat că, nedispunînd de alt material în care să fie exprimată voinţa expresă a

scriitorului în privinţa vorbirii personajelor, avem obligaţia de a respecta întocmai particularităţile lingvistice ale textelor publicate sau rămase în manuscris, indiferent dacă e vorba de personaje moldovene, muntene, transilvănene sau altele pe care autorul a vrut să le caracterizeze şi prin limbaj.

Textele cuprinse în fiecare volum sînt însoţite de un aparat critic alcătuit pe aceleaşi baze ca şi cel al volumului IV al ediţiei noastre *(Proză).*

La sfîrşitul ultimului volum de *teatru* cititorii vor avea la dispoziţie un glosar cuprinzînd termenii străini, învechiţi, regionali, pe care-i întîlnim în creaţia dramatică a lui Alecsandri şi care, în bună parte, ajunseseră de neînţeles chiar pentru contemporanii scriitorului de la 1875, momentul apariţiei primelor patru volume de teatru din ediţia de *opere complete* tipărită de Socec. Reproducerea, în ediţia noastră, a glosarului publicat atunci de editor, uneori lacunar, alteori conţinînd numeroase repetiţii, alteori avînd, pur şi simplu, un semn de întrebare în dreptul unui termen sau unei formule pe care acesta nu le-a înţeles, nu credem că ar mai fi utilă cuiva. Acest glosar nu mai prezintă astăzi decît, cel mult, un interes documentar.

Greşelile de tipar din textul de bază au fost îndreptate pe baza •eratei de la finele voi. IV al ediţiei din 1875 şi a redactărilor anterioare acesteia, făcîndu-se menţiunea corespunzătoare în aparatul critic. Intervenţiile noastre au fost marcate prin [ ]. Notele lui Alecsandri au fost menţinute în subsolul paginilor şi, spre a se deosebi de ale noastre, poartă menţiunea [V.A.].

In încheierea acestei scurte note lămuritoare, ţinem să aducem şi pe această cale mulţumirile noastre tuturor celor care ne-au sprijinit cu generozitate în munca noastră, şi în mod deosebit tovarăşei Cătălina Poleacov, al cărei preţios aport la definitivarea acestui volum nu poate *ti* apreciat îndeajuns.

GEORGETA RADULESCU-DULGHERU

TEATRU

PREFAȚĂ

O istorie mult interesantă, pentru acei ce iubesc a studia fazele prin care trec instituțiile naționale, ar fi istoria literară și anecdotică a teatrului nostru. Cine însă ar fi în stare să o scrie mai bine decît un om care, ca artistul nostru Matei Millo, găsindu-se pe scenă de la început, a asistat ca luptător neobosit la toate dificultățile naşterei şi existenței acelei instituții! Dar Millo va întreprinde oare o asemene operă? Este probabil că nu; căci fiind, cum se zice, unghie şi carne cu teatrul, ar fi obligat să vorbească necontenit de dînsul, în tripla sa calitate de director, actor şi autor dramatic. Simțul său de modestie, precum şi cultul său fanatic pentru antica divinitate română, *lenea,* cult practicat mai cu osebire de artiştii cei mari, îl vor împedeca negreşit a răsfoi albumul numeroaselor sale suvenire şi a estrage din ele materia unei istorii a scenei.

Acestea le zicem cu scop de a zădări amorul propriu şi verva lui Millo şi cu speranță că vechiul nostru amic ne va da o plăcută desmințire.

Millo ar spune publicului, cu talentul său ştiut, cum a fost atras din prima-i junie către arta frumoasă la a cărei culme el a ajuns călcînd în picioare preju-diciile de familie şi de poziție socială; cum, sub îndemnul acelei puternici vocații, el a organizat un teatru de societate chiar pe la anul 1835 şi a creat rolurile *Poe-*

tutui romantic şi a *Postelnicuhii Sandu Curcă,* două piese compuse de el însuşi şi care au avut mare succes.

Cum pe acelaşi timp, rectorul Academiei Mihailene, Gheorghe Asachi, luînd direcţia teatrului român si formînd o trupă cu elevi din zisul institut, se opinti, cu mai mult zel decît noroc, a desfăşura pe scenă drame istorice şi a să înălţa *ex-alrupto* în regiunile operei italiene prin reprezentarea *Normei!* cercări îndrăzneţe în adevăr, dar nepotrivite nici cu gustul. publicului, nici cu mijloacele junilor diletanţi carii n-aveau idee de muzică.

Cum în anii următori succedară direcţiile lui C. Carageali, venit în Iaşi de la Bucureşti, şi a unui profesor de himie şi fizică, T. Stamati, sub carii au început mai mulţi tineri, impiegaţi de cancelarii, a îmbrăţişa cariera seducătoare de actori, desi erau condemnaţi, sărmanii, a juca piese rău traduse din repertoare franceze şi germane, sau drame originale pline de anahronisme comice, precum: *alergări de cai* pe *canaturile Veneţiei* şi *împuşcături de pistoale* înaintea descoperirii prafului de puşcă.

Cum, pe la 1840, guvernul, voind să dea probe de încurageare teatrului naţional, numi un comitet compus de C. Negruţi, M. Cogălniceanu şi V. Alecsandri, s-apoi, cu un *sans facon* demn de acea epohă, lăsă direcţia pe spinarea lor fără a să preocupa dacă le cuvinea sau ba; cum ei se văzură obligaţi a deveni autori fără voie, precum deveniseră directori fără voie, şi se puseră pe lucru, traducînd, localizînd, compunînd un şir de piese ce fură bine primite. Multe din acele piese s-au perdut, precum: *Orbul fericit* de Cogălniceanu, *Bochet, tată şi fiu* de Negruzzi, *Spătarul Haţmaţuki,* comedie în versuri, *Farmazonul de la Hîrlău, Cinovnicul şi modista* de Alecsandri, toate scrise într-un stil simplu şi conform atît cu gradul de educaţie literară a publicului, cît şi cu talentele începătoare a noilor amatori de scenă.

Cum, după cîţiva ani, Millo, luînd în mînă Miele direcţiei, a îndreptat teatrul pe calea progresului, prin îngrijirea punerii în scenă, prin împărţirea nimerită a rolurilor, prin perfecţionarea jocului actorilor, căror

le-a servit de model, şi prin buna compunere a repertoriului dramatic. în acea epohă, teatrul din Iaşi a fost la apogeu, căci Millo a creat tipurile originale a *Babei Hîrcăi,* a lui *Nişcorescu,* a lui *Tuzu Calicul,* a *Chirilei,* a lui *Herşcu Boccegiul,* a lui *Kir Gaitanis,* a *Mamei Angheluşa,* a lui *Kir Zuliaridis,* a *Muzei de la Burdujeni* etc, tipuri variate ce vor rămînea mult timp neşterse din analele scenei noastre naţionale.

Cum el, în fine, aşezîndu-se apoi în Bucureşti, a marcat cu sigilul marelui său talent pe *Barbu Lăutarul,* pe Moise din *Lipitorile satelor,* pe *Paraponisitul,* pe *Kera Nastasia, pe Paraclisierul,* pe *Haimana* etc. şi a ştiut să menţie teatrul nostru în caracterul său român.

Dar, o mai repetăm, pentru ca să facă o asemene interesantă naraţie, pentru ca să arate luptele cu cenzura şi dificultăţile de tot soiul ce a întîmpinat în lunga sa carieră dramatică, Millo ar fi nevoit a să pune pe scenă fără contenire. Acest motiv ne e teamă că-1 va opri de a lua condeiul spre a înavuţi bibliotecele noastre cu istoria teatrului naţional.

In lipsa acelui tezaur din care am putea undi multe elemente pentru scrierea acestei prefaţe, nu putem face mai bine decît să publicăm aici cîteva din epistolele adresate unui amic în diferite epoce. In ele se găsesc multe notiţe curioase despre starea societăţii de la 1840 încoaci, despre mersul progresiv al teatrului şi despre motivele ce ne-au îndemnat a compune Repertoriul de piese cuprinse în această ediţie.

Declarăm că nu fala de autor dramatic ne-a consiliat a da publicitate acestor opere uşoare, dar pentru că le considerăm ca elemente ce ar putea servi, cît de puţin, la scrierea unei istorii a scenei române. Facă cerul ca în curînd să se nască spiritul predestinat a produce acea însemnată lucrare.

I

Iaşi, 184...

Iubite amice, crescuţi amîndoi în Franţa din copilăria noastră, ne-am despărţit de un an, lung cît

un secol; tu ai mai rămas la Paris, o! fericitule între fericiți! iar cu rn-am întors în Iași, aducînd cu mine un mare bagagiu de iluzii și de idei moderne. Adorator fervent a Treimei sfinte și mîntuitoare ce reprezintă *libertatea, egalitatea* și *fraternitatea,* am reintrat în țară ca un fanatic naiv și convins că voi găsi pretutindene aceste sacre principuri în aplicare... însă am găsit:

Libertatea lănțuită cu însăși mîna domnitorului sub impulsia oculță a consulului rusesc; libertatea presei ciocîrtită de foarfecă cenzurei, foarfecă încredințată unui impiegat de la postelnicie, care din cauza tristei sale meserii a agiuns a sămăna la față cu hîdele Parce din mitologie. Singura libertate respectată și chiar încurageată este libertatea de a să face preaplecatul, preasupusul, preaumilitul *rob* al guvernului zis *părintesc.*

Am găsit *egalitatea* turtită — sărmana! — subt un nămol de prejudețe absurde și de privilegiuri monstruoase, un nămol atît de mare, atît de greu, cît ar trebui un cutremur social pentru ca să-1 răstoarne și să-1 rîsipească. El este compus de mai multe pături ce apasă una pe alta ca stratificările unui munte. Dedesubt, la bază, stă întins pe brînci poporul!...peste dînsul impiegații subalterni ai guvernului și ai proprietarilor de moșii; iar peste aceștia diferitele clase de boieri, mici, mijlocii și mari, purtînd în spinare pe unul din ei care, *cu mila lui Dumnezeu,* adică: cu protecția Roșiei, cu mila sultanului și cu mila vizirului, *miluit cu peșcheșuri,* a devenit voievod.

Nimic mai trist decît aspectul poporului strivit *l* Nimic mai viclean și mai brutal decît tipul subalternilor puși în contact cu el; nimic mai umilit decît fizionomia boierilor mici; nimic mai *grotesaue* decît îngîmfarea boierilor mari! ... Toți se cred nobili, deși puțini, prea puțini au oarecare tradiții de familie, șterse de mătura timpului și comprometate prin multe fapte lipsite de nobleță. Unii se fălesc că se cobor din domnii vechi a Moldovei, cînd, cercetînd bine în trecut, nu s-ar găsi alt domn în spița neamului lor decît poate pe Ciubăr-Vodă din poveste; alții merg mai departe, merg păn-în Ccnstantinopoli ca să-și găsească rudiri

problematice cu nu știu care împărați bizantini; alții iar mai nesățioși, nemulțămindu-se cu titlurile locale, se pretind ... (poporul zice însă că se *poreclesc)* conți și baroni.

Precum vezi, amice, societatea noastră prezintă o varietate foarte curioasă de tipuri bune de studiat, în ea domnește *vanitatea* care esclude egalitatea, însă acel defect ridicol este mult mai aparent în generația nouă decît în bătrîni. Părinții noștri păstrează încă obiceiurile simple din vechime, credințele strămoșești și o patriarhală indulgență cătră mai micii lor; *cuconașii* însă, crescuți sub varga dascălilor greci, sînt de o fudulie de parveniți fără margini. Cei din starea întîi considerează de ciocoi pe toți cei ce se înșir după dînșii. Cei din starea a doua numesc ciocoi pe acei din starea a treia; aceștia, la rîndul lor, ciocoiesc pe nenorociții de mai gios, și poporul, mai cu minte, îi egalează pe toți cu aceeași poreclă.

Cît pentru noi, tinerii întorși din străinătate, societatea ieșeană a inventat o categorie deosebită: noi sîntem *pantalcnari (sans culottes), bonjuriști* și *duelgii.* Noi nu sărutăm mîna tuturor căftăniților ce se zic pe grecește: *simandicoși,* fiindcă avem obrăznicia de a o considera ca o labă. Noi pregătim revoluții în țară pentru că purtăm plete lungi și cravate de carbonari, modă privită cu ochi răi de consulul rusesc, și prin urmare condemnată de vodă. Noi, în lipsă de *sevas,* abordăm pe *evgheniști* nu cu formula smerită de *sărut talpele,* ci cu un simplu *bonjour.* Noi nu mai avem lege, sîntem eretici, provocăm boierii la duel, mîncăm oameni, criticăm abuzurile, disprețuim drăgălașa chivernisală, cercăm a forma o opinie publică și visăm cai verzi pe păreți.. . Prin urmare sîntem buni de înfundat pe la monăstiri sau de trimis peste Dunăre; însă fiindcă sîntem feciori de boieri și că inspirăm oarecare temere, în calitatea noastră de capete stricate, nu se leagă nime de noi. Guvernul se face că închide ochii asupra fărădelegilor noastre, dar el totodată ne închide și brațele sale.

Sînt *cuconași* prefecți, vornici de aprozi, membri de divanuri, cuconași însă prostuți de carte și de minte.

Sînt şi,coloneii cu epoleturi late cît nulitatea lor, însă ei nu ştiu nici măcar a-şi scoate sabia din teacă; iar acei ce au puţine cunoştinţi militare, bunăvoinţă şi curagiu personal, dacă soarta nu i-a coborît din pulpa lui Jupiter, ei rămîn relegaţi în rangurile de gios... Iată egalitatea sub regimul Reglementului organic; cît pentru *fraternitate,* am găsit-o caracterizată în două legende cunoscute:

„Frate, frate, dar brînza-i pe bani."

„Cine i-a scos ochii? frate-său. — De-aceea sînt scoşi aşa de adînc!"

Ce zici, amice, de elementul în care sîntem chemaţi a trăi noi, elevii academiilor din Franţia şi Germania? noi, deprinşi a răsufla aerul hrănitor şi deşteptător al civilizaţiei moderne? noi, care avem aspirări cătră orizonuri necunoscute sub cerul ţării?... Mare cîmp de lupte se întinde dinaintea noastră! dar lupta nu ne sparie, căci ne susţine şi ne animează speranţa izbîndei... *Vale!*

Iaşi, 184...

Iubite amice, răspunsul tău e vesel, pentru că e scris departe de atmosfera neguroasă a unui oraş semi-oriental ca Iaşul. Tu-mi zici că scrisoarea mea te-a făcut să asişti la o panoramă originală ca şi aceea care reprezintă China cu mandarinii săi, şi mă îndemni a studia tipurile ce mă încungiură, spre a le pune pe scenă. Susţii cu tot dreptul, deşi pe un ton glumeţ, că un autor dramatic ar găsi elementele necesare pentru un bogat repertoriu, şi îmi impui misia acelui autor. Fie!... Eu însumi m-am gîndit adeseori la o asemine grea întreprindere, şi fiindcă încă la noi nu posedăm nici libertatea tribunei, nici arma zilnică a jurnalismului, am proiectat să-mi fac din teatru un organ spre biciuirea năravurilor rele şi a ridicolelor societăţii noastre. Ambiţie frumoasă şi atrăgătoare!... însă am rămas spăriet şi descurageat cînd am constatat numeroasele obstacole ce aş avea de învins.

Susceptibilitatea guvernului şi a societăţii este cu atît mai oarbă, că ea n-a fost încă atinsă de nime pană acum. Un autor dramatic s-ar espune la multe neagiunsuri din partea puternicilor zilei... dar această consideraţie nu m-ar împedeca de a-mi ascuţi condeiul.

Dificultăţile ce se ridică în ochii mei cu forme urieşe de' fantasme au sorgintea lor chiar în sînul institutului teatral; căci trei lucruri sînt de creat pentru a să dobîndi un rezultat satisfăcător: 1° limba, 2° giocul actorilor şi 3° educaţia publicului.

Limba întrebuinţată păn-acum de traducătorii dramelor franceze şi germane este o macaronadă ridicolă şi indigestă care displace auzului şi nimiceşte interesul pieselor, fie cît de bine jucate. Toate personagele vorbesc acelaşi jargon bursuflat: marchezul ca ciobotarul, princesa ca spălătoriţa, cardinalul ca vezeteul, împăratul ca bucătarul etc. şi, graţie ignorenţei traducătorilor, toţi rostesc fraze tîlcuite cuvînt de cuvînt pe acele din limbi străine: astfeli auzi pe o tînără cochetă pariziană zicînd că a priimit un *pui de găină (elle a reţu un pculet),* sau pe un student esclamînd: *Ce chesea!... ceea ce-mi cînţi nu-i decît o raţă (quelle blague!... ce que tu me chantes la n'est qu'un canard).* Publicul rămîne cu gura căscată dinaintea unor asemine enormităţi şi pare a-şi pregăti buzele pentru şuierare; însă el se arată indulgent, prea indulgent, şi croitorii de fraze absurde se sîmt astfeli încurageaţi a persista în săcături literare.

Giocul actorilor este în gradul cel mai înapoit, încît orice piesă, bună sau rea, spirituală sau proastă, are aceeaşi soartă: ea-i măcelărită fără milă!... Comediile cele mai fine sînt schimbate în bufonerii ordinare, şi dramele în bufonerii lugubre; într-un cuvînt, teatrul nostru nu e decît o păpuşărie pretenţioasă. Şi, în adevăr, nici că poate să fie altfeli cînd amatorii ce se urcă pe scenă lipsesc de orice cunoştinţă despre arta dramatică, de orice educaţie pregătitoare pentru cariera de artist. Cum să între în rolul de rege, de ducă, sau de simplu gentilom, un biet scriitor de la Eforie, care n-a cetit nici o istorie, nu a luat lecţii ele declarnare (neexistînd în Iaşi conservatoriu) şi nu-şi bate

capul să studieze caracterul personagelor ce este însărcinat să reprezinte? Cum să însuşască nobleță ereditară şi manierele distinse de ducesă o biată copilă din mahala, care n-a văzut niciodată un salon aristocrat?...

Lipsa de modeluri îi obligă a crea rolurile după o închipuire totdeauna greşită, şi cît pentru declamarea acelor roluri, ei se mulțămesc a le recita cu o răpegiune monotonă, fără pauze, fără intonări variate, fără natural mai cu samă. Unii însă care se cred artişti cad în exces contrar, zbuciumîndu-se ca nebunii, mişcînd brațele ca telegrafuri aeriane, întorcînd ochii furişi ca motanii înamorați şi răcnind cu aşa furie, că publicul se întreabă: Ce i-a apucat?

Cînd întră pe scenă şi se găsesc în fața publicului, sărmanii, stau buimăciți de uimire, uită rolurile, bîiguiesc în loc să deie replica, țin brațele moarte, picioarele țapene şi, văzîndu-i, crede cineva că asistă la un spectacol de automați a căror maşinării ar fi ruginite. Tinerii amorezi declarează simțirile lor pe acelaşi ton ca şi cînd ar cere un pahar de apă, şi toți în genere se abat din calea adevărului. Singurele roluri necaricaturizate de dînşii sînt acele de oameni de rînd: lachei, argați, precupeți, boiernaşi proşti de la țară, giupînese, magagiițe etc, iar frazele ce le pronunță cu mult natural sînt, de pildă: *Vai! mîncate-ar moliile, cherapleşule!... să te văd cînd mi-oi videa ceafa...* fraze de înaltă literatură din Tataraşi.

Costiumele ca şi decorurile prezintă ades anacronismuri neiertate. Scene de codru se petrec în piețe de oraşe; scene de salon în grădini etc. şi în ele se agită automaticeşte marchizii în costium de paiați, dame din secolul XVI îmbrăcate după moda de astăzi, care se sărută în gură şi adeseori vorbesc cu dosul întors la public sau fug în culise dacă şi-au uitat rolul.

Publicul asistă cu nepăsare la toate aceste netoții, căci nu are idee de condițiile unui bun teatru şi, ce e trist! el pare mai mult dispus a gusta farse grosolane şi drame *apelpisite,* decît piese de înaltă comedie. Pentru el, un individ ce se strîmbă ca o momiță sau strănută lung, des şi tare, e un actor de talent, deşi nu-l numeşte

actor, ci *caraghioz;* aseminea el dă diplomă de artist, însă *artist cu ducă-se pe pustii,* acelui ce, subt pretest de a fi dramatic, îşi zburleşte părul vîlvoi, scrîşneşte din dinți, geme, țipă, rage, se bate de păreți, se trînteste la pămînt şi se zbuciumă ca un epileptic.

Iată, amice, elementele nesuficiente de care poate să dispuie un autor pentru interpretarea operelor sale... Precum vezi, trebuieşte tot creat: 1º o limbă conformă cu caracterul fiecărui personagiu, precum şi cu naționalitatea lui şi cu timpul în care trăieşte; 2º o şcoală de declamare, pentru a să forma actori inteligenți şi corecți în giocul lor pe scenă. Cît pentru public, nu mă îndoiesc că şi-ar perfecționa gustul şi giudecata îndată ce s-ar găsi dinaintea unui spectacol compus de adevărați artişti.

Un teatru perfect nu se improvizază de azi pană mîni; trebuie timp şi sacrificiuri şi în lipsa acestor două condiții un autor va fi ținut a compune piese uşoare şi potrivite cu puterile diletanților şi a merge înainte treptat, punînd un frîu imaginației sale, făcînd act de ab legare, condamnîndu-se la o lucrare restrînsă şi rîdicîndu-şi inspirările la talia interpretatorilor. O asemine întreprindere cere multă bunăvoință, mult tact, multă răbdare din partea acelui ce s-ar încerca să creeze un repertoriu național. Ferindu-se de mania traducătorilor de drame cu mare spectacol şi cu situații exagerate, el va alege din repertoarele străine piese plăcute, lesne de giucat, şi le va localiza cu măiestrie în privirea gustului public sau, mai bine, va compune bucăți originale în care va introduce moravurile şi tipurile locale.

Elementele nu-i vor lipsi pentru a agiunge la scop, căci societatea noastră este împestrițată cu felurite tipuri comice, şi defectele ei, viciurile ei chiar, formează un grup destul de mărişor: astfeli sînt dascălii greci, *loghiotații* care năucesc pe bieții şcolari români, pentru ca să le bage în cap gramatica elină, şi îi supun la tot soiul de pedepse corporale ce nimicesc în ei simțul demnității.

Astfeli celebiii de la Fanar care, urmînd tradițiile strămoşilor lor, considerează Moldova ca o capră bună

de muls şi vin aici să caute zestre spre a prinde rădăcină în ţară. Ambiţia lor e să devie: *megas postelnikos.*

Astfeli ciocoiul de starea întîi, ornat cu decoraţii ruseşti, turceşti şi nemţeşti, pe care le-a cîştigat pentru serviciuri făcute străinilor în paguba ţării. £1 nu visează decît intervenţii străine şi răsturnări de domni; plin urmare trimite necontenit jalbe la Petersburg " şi la înalta Poartă.

Ciocoiul de starea a doua, care aspiră zi şi noapte a să acăţa de protipenda. Unul din ei, poreclit *vărul obştesc* pentru că se pretinde văr al şeptelea cu toţi vornicii şi logofeţii mari, şi-a risipit averea numai ca să fie invitat la bal la Curte şi la adunările aristocratice a contesei S.

Ciocoiul de starea a treia, lipitoare ce suge sîngele stăpînului care-1 creşte la sîn.

Impiegaţii guvernului, autorizaţi a-şi face averi prin orice chip, în timp de trei ani cît sînt rînduiţi în *slujbe.* Ingenioasele lor iscodiri spre a despoia pe nenorociţii împricinaţi sînt de natură a presăra domeniul comediei cu mii de incidenturi comice.

Jidovii cămătari care au misia de a calici pe boieri, de a corumpe ţăranii şi de a scamota întreaga ţară română; cuconaşii mîndri dar fricoşi, obraznici, cheltuitori, care devin prada zarafilor; damele care nu mai pot suferi Moldova de cînd au făcut un voiagiu în *întru;* mamele care vin în carnaval ca să vîneze gineri în capitală; părinţii care considerează fetele ca nişte *petre în casă;* ruginele ce se tem de *opinia publică* ca de iazmă apocaliptică; neghiobii, şireţii, tâlharii de pe toate treptele sociale; prejudeţele absurde, pretenţiile ridicole, în fine, caracterul nedeterminat a unei societăţi semi-orientale în care încep a pătrunde ideile şi moravurile occidentale. Iată o comoară adevărată pentru un autor dramatic! Cînd, cum şi cine însă va avea parte de dînsa?

Cine se va folosi de ea ca să-şi facă un bagagiu literar?

That is the qucstion.

Iaşi, 1844

Amice, bucură-te sau te mâhneşte; felicitează-mă sau mă tînguieşte... Am întrat în luptă!

De-acum fie ce-a fi!... în calitate de strănepot ai lui Traian, strig ca Cesar pe marginea Rubiconului: *Alea jacta est,* fără a mă preocupa nicidecum dacă modestia... însă eşti convins ca şi mine că noi, românii, nu ne închinăm ei; noi ne credem cu aptitudine la toate şi ne acordăm toate însuşirile rari şi frumoase. Sîntem învăţaţi ca Humboldt, diplomaţi ca Talleyrand, oratori ca Ciceron, viteji ca Minai şi Ştefan, numai modeşti nu sîntem.

Deci, folosindu-mă de acest mare privilegiu, vin acum a-ţi spune că am cercat să atac două ridicole proaspete ale societăţii noastre, ridicole care, nefiind combătute la vreme, ar exercita o influenţă fatală. Unul consistă întru despreţuirca a tot ce este naţional şi celalalt întru persecutarea opiniei publice,

De vi o cîţiva ani boierii şi cucoanele încep a simţi dorinţa de a trece peste hotar, sau, după cum se zice, *a merge înuntru.* Ei se duc de se dilectează în plăcerile Vienii şi chiar ale Parisului, admirînd minunile civilizaţiei şi înavuţind astfeli fondul lor de idei şi de cunoştinţi.

Această tendinţă de a videa lumea o găsesc foarte nimerită, căci îmi pare de natură a ne depărta de trîndăvia orientală şi a ne pune în contact cu viaţa activă şi inteligentă a popoarelor occidentale; însă! o mare parte din acei care au avut ocazie de a face o comparare între progresul Germaniei şi al Franţei şi între starea de înapoiere a Moldovei, în loc să puie umărul ca să urnească ţara din hăugaş, găsesc mai comod a critica orbeşte şi a'dispreţul prosteşte pămîntul lor strămoşesc cu tot ce are bun sau rău. Şi fiindcă asemine manie ridicolă e considerată de *bon ton* şi e practicată de cei mari, ea aflâ mulţi aderenţi în cei neumblaţi prin ţări străine şi un număr considerabil de momiţi în public.

Ce poate să rezulte din această hulă nedreaptă şi exagerată? stingerea simţirii de patriotism! indiferenţă fatală pentru soarta viitorului nostru!

Am compus dar o piesă în trei acte: *Cuconul Iorgu de la Sadagura,* care s-a reprezintat cu un foarte mare succes, şi am avut nepreţuita mulţămire de a mă convinge că am reuşit a atinge ţelul meu. Astăzi glasul clevetirii a muţit; nime nu mai îndrăzneşte să înfigă ascuţitul înveninat în sînul ţării, căci eleganţii cuconaşi se tem de a fi arătaţi cu degitul şi porecliţi: *Iorgu de la Sadagura;* iar cuconiţele de a fi puse în rînd cu *Ga/iţa Rozmarinovici.*

Se zice că măria-sa ar fi nemulţămit de oarecare şfichiuri adresate ispravnicilor şi giudecătorilor ce hăţuiesc poporul şi cumpănesc dreptatea subt *părinteasca sa oblăduire;* se zice iar că mare a fost cutezarea mea de a pune pe scenă un grec, *kir Agamemnon Chiulafoglu,* şi că acest început de campanie în contra puternicilor zilei s-a putea sfîrşi pentru mine prin un neagiuns neaşteptat... dar de la zis şi pană la fapt este mult, şi amicii mei *bonjurişti, pantalonari, duelgii* compun o cohortă îndrăzneaţă de care poliţia găseşte prudent a să feri.

A doua piesă a mea: *Iaşii în carnaval,* a iritat şi mai mult pe unele înalte *ipokimene;* căci ea loveşte în acei ce au mare interes a nu să forma la noi o opinie publică, menită de a condemna faptele lor. Personagiul lui *Tachi Lunătescu* i-a supărat în acelaşi mod, cum poate supăra o oglindă pe un om urît la faţă şi defectuos la trup. Iar mai cu samă scena păpuşelor din actul III a produs *scandal,* prin următoarele pasagiuri:

Iitr-a păpuşelor ţară
La mulţi cinstea-i chiar de ceară.
Cît ruşfetul se iveşte
Pe loc cinstea se topeşte.

Unii, vrednici patrioţi,
Dar mai vrednici patri-hoţi,
Latră, urlă furios
Păn' ce-apucă vreun os.

în cea ţară de păpuşi
Tâlharii poartă mănuşi
Şi se jură pe dreptate
Că le-s mînele curate.

în timp ce se recitau aceste versuri, un mare personagiu, indignat, a ieşit din logie, şi *Aga sub-indignat,* la rîndul său, a manifestat intenţia de a ordona închiderea cortinei şi suspendarea reprezintaţiei; însă... tot un însă!... el, om prudent şi nu prea tare de înger, îşi dămoli pornirea şi se retrase ruşinos ca *şatrariul Săbiuţă,* în prezenţa zgomotului public. Cohorta *bonjuriştilor* se ridicase pe picioare, decisă şi ameninţătoare, cerînd continuarea piesei, şi spectacolul se termină în aplauzele logielor şi ale parterului... Opinia publică se afirma cu triumf în ciuda *simandicoşilor* ruginiţi care *purtau mănuşi.*

Se zice şi astădată că a doua zi s-ar fi ţinut *sfat tainic* la Curte spre a să lua măsuri în contra tendinţei revoluţionare a tinerimii şi spre a să înfrîna pe autorul piesei. Se pomeni iar de monăstire, se propuse închiderea Teatrului Naţional, se dete ordine aspre cenzurei; dar, în fine, muntele născu ca totdeauna un *ridiculus mus.*

Palerma, ghenar, 1847

Amice, îţi scriu aceste rînduri de subt soarele splendid al Siciliei. Aici ne aflăm trei compatrioţi: doamna N . . . , care întruneşte cele mai frumoase calităţi ale sufletului şi ale spiritului; amicul nostru Neculae Bălcescu, care a venit să găsească alinare boalei de pept în atmosfera caldă a Palermii, şi eu, adus pe aceste ţărmuri înflorite de nişte împregiurări ce ţi-oi povesti într-o zi... Dumnezău ştie cînd...

Petrecem tustrei într-o frăţască intimitate şi vorbim mult de ţară. Dorul ei ne urmăreşte pretutindene şi ne-o arată prin vălul depărtării mai frumoasă şi atrăgătoare. Villa Delfina, unde locuieşte doamna N., situată afară din oraş, posedă o terasă largă pe care se pleacă crengile încărcate de fructe de aur a doi portocaii mandarini. Privirea se întinde pe grădini pline de flori şi de arbori exotici ce răspîndesc parfumuri îmbătătoare; iar mai departe, pe muntele Pelegrin, în al cărui vîrf se găseşte peştera sfintei Rozalii. în dreapta

ochii se. primbla pe albăstrimea mării siciliane, brăzduită de bărci uşoare.

Pe acea terasă aşezată pe coloane de marmura ne adăpostim de ferbinţala soarelui şi gustăm dulceaţa serilor poetice ale Paiermii, ascultînd în depărtare cînticele păscarilor şi admirînd măreaţa apunere a soarelui în sînul mării. Fiecare din noi aduce partea sa de inteligință spre a înlesni trecerea zilelor; iar maieu samă d-na N., prin varietatea cunoştinţelor sale şi prin observările sale fine şi spirituale, ne face a nu simţi nicidecum zborul timpului. Cînd Bălcescu ne ceteşte un pasagiu din *Istoria romanilor sub Mihai Viteazul,* la care el lucrează *con amore* de mai mulţi ani; cînd eu recitez vreo poezie nouă, şi amica noastră ne încuragează cu o zîmbire graţioasă, sau ne corige cu acel tact fin şi delicat care distinge naturele alese.

Acum o săptămînă doamna N. era tristă şi suferindă. Am cercat să-i alung tristeţa şi am compus în grabă un vodevil întitulat *Peatra din casă,* cu scop de a combate tendinţa neomenească a unor părinţi de a considera pe fete ca nişte sarcini grele în familie,, ca *petre în casă* bune numai de a fi exilate la monăstiri. Tot cu această ocazie am atins în treacăt o chestie foarte importantă, acea a *dezrobirii ţiganilor...* Doamna N. şi Bălcescu au rîs de bună voie şi m-au îndemnat să trimet vodevilul trupei din Iaşi. Iată dar că-1 adresez ţie, amice, şi te însărcinez să dai manuscriptul cui se cuvine; nu uita însă ca să mă înştiinţezi dacă publicul va şuiera sau va aplauda în sara de reprezentaţie.

' Adio, te las în zăpadă şi alerg la soare!

Martie, 1848, Iaşi

Amice, ştii ce vra să zică: *a giuca pe un volcan,* deşi nu cred 'să te fi urcat vreodată pe Vezuviu spre a executa păsuri coregrafice... află dar că acum în Iaşi o parte din societatea elegantă gioacă pe un volcan şi iată cum:

Am compus pentru beneficiul săracilor un tablou naţional întitulat *Nunta ţărănească,* care va fi reprezintat pe teatru de către amatori, membri ai înaltei nobleţe şi ai onorabilului public. în această piesă figurează cadrul *druştelor* ce aduce la nuntă pe mireasă cu amicele ei; şi cine crezi tu că au priimit a să îmbrăca în haine ţărăneşti?... Cele mai frumoase şi mai aristocrate dame de la noi!...

Nimic mai pitoresc şi mai îneîntător decît sosirea pe scenă a carului, îngiugat cu doi boi şi plin, ca un paner cu flori, de cucoane în cămeşi de burungiuc brodat cu fir şi în catrinţe de mătasă... Să le vezi astfeli, graţioase şi fermecătoare sub costiumul naţional, ai zice negreşit ca şi mine: „Dă-mi, Doamne, o moşie înflorită ca raiul, şi pe moşie un sat mare, şi în sat o mie de ţărăncuţe ca acele'care împodobesc carul druştelor!"

Să le vezi apoi prinse în horă şi mişeîndu-se în rond cu acea voluptoasă legănare a danţulu'i românesc, care este reprezentat pe basrelievurile antice, ai crede că te-ai întors cu două mii de ani în urmă şi nu te-ai îndura să mai ieşi din acea ghirlandă de graţii si de tinereţe, două mii de ani în şir.

în *Nunta ţărănească* am intercalat un dascăl grec, pe *Kir Gaitanis,* tipul acelor profesori de *tipto, tiptis* care, aduşi în ţară de domnii fanarioţi, se cercau prin toate mijloacele şi chiar prin falangă să introducă limba elină în locul celei române. Millo e admirabil sub masca grotescă şi caracteristică a grecului.

Dar mă vei întreba poate unde-i volcanul?... Unde?... între culise!...

în timp ce pe scenă se fac repetiţiile generale, pline de glume şi veselie, între culise se cloceşte o revoluţie!... Diverse grupe de tineri se exaltă la cetirea jurnalelor franceze care descriu revoluţia din Paris, şi ochii lor se aprind, şi minele lor se strîng energic, şi şoaptele lor misterioase urzesc planuri de răscoală în contra guvernului. Spectacol unic! Zîmbirile, complimentele adresate damelor, cochetăriile acestora, într-un cuvînt, acel prestigiu fermecător ce răspîndeşte o adunare elegantă de tinere dame şi de juni adoratori ascunde un complot menit a izbucni în curînd...

Succesul *Nuntei* a fost complet... Fie ca şi mişcarea ce se pregăteşte să aibă acelaşi succes!

Iaşi, 185...

Amice, după o pribegire de doi ani prin *staturile Europei* (termin de pasport), în urma răscoalei noastre din 28 martie 1848, am reintrat iar în capitala Moldovei!... Graţie acelui zeu binevoitor care privighează asupra soartei românilor, avem acum pe tronul ţării un domn patriot, generos, liberal, cu suflet blînd şi frumos ca şi faţa. Prinţul Grigorie Ghica! El a deschis frontierele ţării' pentru ca să recheme junii emigraţi şi totodată l'e-a deschis şi braţele sale părinteşti. Moldova răsuflă mai uşor şi e însufleţită de mari sperări pentru prezentul şi viitorul ei. Teatrul Naţional prosperează sub direcţia lui Millo, intrînd pe o cale adevărat românească.

I-am încredinţat mai multe piese în care artistul nostru favorit a creat tipuri neuitate şi care au obţinut mare succes: precum *Chiriţa în Iaşi, Chiriţa în provinţie, Herşcu Boccegiul, Mama Angheluşa, Doi morţi vii' etc.* Este o adevărată plăcere de a lucra acum pentru teatru, căci trupa se îmbunătăţeşte pe fiecare zi, gustul publicului se formează şi, într-un cuvînt, arta dramatică română tinde la o perfecţionare netăgăduită.

NOTĂ. — Teatrul n-a făcut decît să scadă de atunci, din cauza unor speculatori carii au introdus pe scenă dramele cele mai fioroase din repertoare străine, traduse în limba cea mai necorectă şi jucate în chipul cel mai grotesc.

Iaşi, 1858

Amice, ne aflăm în ajunul unor mari evenimente şi în luptă crîncenă pentru realizarea unui mare vis: Unirea Moldovei cu Valahia!... Austria şi Turcia combat prin toate chipurile această sublimă tendinţă naţională; însă nu vor izbuti a împedeca regenerarea unui popor întreg.

Toţi amicii noştri lucrează cu entuziasm sub impulsul acestei mari idei a Unirii, unii prin o propagandă verbală necurmată, alţii prin organul ziarelor locale şi străine, alţii prin diverse influinţe asupra spiritelor. Cît pentru mine, am cercat să fac'din scena română un auxiliar puternic pentru succesul luptei noastre. Prin drama istorică: *Cetatea Neamţului* am avut mulţămire a redeştepta în public amintirea gloriei străbune şi prin piesa *Cinel-Cinel* a pleda cauza Unirii.

Succesul ce au dobîndit aceste două opere dramatice în acest moment de înflăcărare generală a spiritelor şi de exaltare a sufletelor probează că românii trec prin o fază politică din cele mai interesante şi că atît convingerile unora cît şi presimţirile altora'sînt conduse de o putere ocultă către acelaşi ţel, adică: afirmarea românismului în faţa lumii.

Curagiu şi bună sperare!... în curînd vom juca *Hora Unirii* la lumina soarelui:

Şi vom da mînă cu mînă
Cei cu inimă română.

Mirceşti, 1863

Amice, la depărtarea în care te găseşti de *cara patria,* nu cred să ai idee de avîntul nostru pe calea reformelor sociale. Spectacolul ce înfăţişează România în epoha de faţă este unic în analele progresului omenirii ! De la cel mai mare **pană** la cel mai mic visăm, dorim, inventăm, propunem, adoptăm şi aplicăm reforme!... reforme în toate: în limbă, în'legi, în administraţie, în moravuri, în idei, în simţimente... etc. înţelegi dar că în acest mare număr de reformatori se găsesc multe personage de comedie care merită de a fi puse pe scenă; *ergo:*

Am scris o comedie, sau, cum zic francezii, *une bluette,* în care mi-a plăcut să arăt un subprefect ignorant, dar reformator, precum şi un pedant din Ardeal, asemene ignorant şi asemine reformator. Piesa a fost

reprezentată în Bucureşti sub titlul de *Rusaliile în satul lui Cremine* şi a dat loc la critici aspre din partea unor liberali, carii şi-au însuşit monopolul patriotismului... Ei au mers pană a acuza pe autor că ar fi retrograd şi contrar reformelor de la care atîrnă prosperitatea României, precum: *împroprietărirea ţăranilor, organizarea comunelor* etc.

Aceste acuzări m-au făcut a rîde cu atît mai mult că la 1848, în Cernăuţi, am fost unul din acei carii au subscris angajamentul de *a da pămînt ţăranilor,* ca unul ce, fiind proprietar, aveam cu ce să-mi îndeplinesc gîndul. Acel act există şi astăzi şi pe dînsul se pot vedea în litere mari numele fostului domnitor A. Cuza, al lui C. Negri, al lui L. Rosetti, al fraţilor Alecsandri etc.; prin urmare acuzările cad alăture cu mine, fără a mă atinge cît de puţin.

Fiind însă că jurnalistica română mi-a făcut onoarea a să ocupa de mine cu mai multă sau mai puţină bună sau rea voinţă, am găsit cu cale să răspund la criticele nedrepte prin următoarele rînduri trimise jurnalului francez redactat de D. Marcyllac:

„Domnule redactor,

Aflu, nu fără mirare, că s-a produs în Bucureşti oarecare vuiet cu ocazia reprezentării piesei mele *Rusaliile.*

în prezenţa unor schiţe de actualitate comică, adoratorii patentaţi ai Patriei au crezut de bună-cuviinţă să reînnoiască scena salvatorilor Capitolului. Scoţînd ţipete dureroase, au pretins că piesa mea avea ţelul perfid de a ataca instituţiile prezente şi viitoare, precum şi reformele liberale ce sînt menite a regenera Naţia română!... A fost o minunată ocazie pentru patrioţii patentaţi de a să urca pe estradă, după obicei, şi de a desfăşura în ochii şi în auzul publicului şirul cunoscut de mari simţimente şi de banalităţi patriotice. Şi sub pretextul de a face o critică teatrală, ei au desnaturat chiar şi intenţiile care au prezidat la compunerea piesei.

Deşi nu întră în obiceiurile mele de a răspunde la asemine hărăţaguri care, slavă Domnului, nu pot nici răni, nici ucide pe nime, doresc însă acum să fac o declarare în favoarea adevărului adevărat: Atît în piesa *Rusalii,* cît şi în drama întitulai *ăZgîrcitul risipitor,* am cercat să biciuiesc ridicolele, iar nu principiile; am cercat a stigmatiza nu pe oamenii ce au convingeri, dar pe şarlatanii carii fac din cele mai sacre principuri o materie de speculaţie.

Respect Capitolul, dar nu mă pot opri de a rîde de unele gîşte care, deşi nu l-au salvat niciodată, se cred obligate de a ţipa cu pliscul deschis apropo de nimica, apropo de o umbră şi chiar de o şuierătură adresată lor...

Primiţi, d-le redactor etc."

Mirceşti, 186...

Amice, fiecare generaţie produce naturi felurite şi tipuri caracteristice de un mare interes pentru studiul social şi istoric al fiecărei epoci. Acele figuri serioase sau comice, mărețe sau ordinare, nobile sau tîmpite, frumoase sau hîde, blînde sau fioroase etc. poartă sigiliul secolului lor şi compun tabloul original al societăţilor ce se succed şi se prefac cu timpul.

Dacă vijeliile necurmate la care au fost espuse ţările noastre în curs de mai mulţi secuii nu ar fi nimicit. dezvoltarea literaturei şi a frumoaselor arte în România întreagă; dacă, pe lîngă cronicarii ce s-au ocupat cu descrierea faptelor istorice şi cu biografia domnilor, am poseda şi alţi autori carii să ne fi lăsat portretele străbunilor şi schiţe amănunte despre obiceiurile trecutului, noi astăzi ne-am putea face o idee esactă de societatea română, cu fizionomia sa originală, cu spiritul ei, cu tendinţele sale în epocele de mai înainte; şi astfel am fi înlesniţi în lucrările literare, romane şi drame istorice ce am voi să întreprindem; însă asemene preţioase notiţe ne lipsesc!

Ce importanţă nemărginită ar avea în ochii noştri o descriere a timpului trecut, o descriere care ne-ar

arăta, ca într-un album fotografic, tipurile şi caracterele energice ale vitejilor noştri strămoşi! Cîte drame şi tragedii sublime am scoate din istoria țării noastre, dacă am avea fidele cunoştinţe de natura personagelor destinate a fi puse pe scenă, dacă am şti să le reprezintăm în cadrul lor adevărat!

Tot românul care se mîndreşte cu trecutul glorios al Patriei sale simte dorința de a-şi închipui ce soi de oameni au fost acei eroi carii ne-au lăsat aşa de falnică moştenire! Cum erau portul, vorba, simțirile, moravurile, chipul lor oțelit în focul războaielor şi inima lor mărită prin sublima iubire de Patrie? Cum era poporul care trăia în frăție cu coasa, cu toporul, cu codrul şi cu calul său; acel nobil popor totdeauna gata a combate pentru apărarea vetrei părinteşti? Ce fizionomie aveau locuitorii oraşelor, breslaşii, funcționarii, negustorii de pe atunci şi ce aspect aveau însăşi oraşele noastre, astăzi înecate de evrei? Cum vieţuiau domnii în curţile lor şi cum era traiul boierilor adăpostiți în codri sai pe vîrfuri de munți? etc, etc.

Zadarnice întrebări! Tipurile cele mai interesante s-au stins fără a lăsa nici o urmă vederată!... şi numai un geniu profund ar putea să le întrevadă prin vălul întunericului ce le ascunde şi să le scoată iar la lumină. Dar unde este acel geniu? Ne-ar trebui un Walter Scott şi un Shakespeare... dar, nu ne fie cu supărare, sîntem obligați a mărturisi că nu-i avem.

S-a observat cu multă justeță că societatea română este una din cele mai setoase de schimbări, fie bune, fie rele. Reformele, care se introduc în alte părți ale lumii cu greutate şi cumpănire, găsesc calea deschisă în țara noastră şi năvălesc fără nici o împedecare. Legile se reînnoiesc pe tot anul, datinele vechi sînt părăsite cu o nepăsare întristătoare; iar în locul lor prind rădăcină obiceiurile străine ca în pămîntul lor şi dau o fizionomie stranie atît orăşenilor cît şi oraşelor.

Cine ar recunoaşte astăzi societatea română de acum treizeci de ani! Cine mai întîlneşte tipurile acele originale de boieri cu frica lui Dumnezeu, de cucoane *gospodine,* de *slugi* credincioase şi îmbătrînite în casele stăpînilor, de lăutari nelipsiți la sărbători, de meseriaşi şi negustori români cu calfele lor, ce formau un soi de *tiers etat* prin oraşe?... etc. Unde şi unde se mai zăreşte cîte una din acele umbre rătăcite în lumea nouă.

în prezența unei asemene prefaceri ce se realizează atît de grabnic, am socotit că nu ar fi poate o lucrare greşită de a compune pentru curiozitatea urmaşilor noştri o galerie de tipuri contimpurane; iar spre a da acestor figuri o espresie mai vie, am adoptat pentru ele forma dramatică şi le-am prezentat publicului sub rubrica de *Cînticele comice.*

Este just însă ca să declar că am fost îndemnat la această lucrare şi de talentul recunoscut a lui Millo. El a ştiut să creeze într-un mod artistic cel mai înalt tipurile: *Paraponisitului,* a *Chiriței în voiagiu,* a *Kera-Nastasiei,* a lui *Herşcu Boccegiul,* a lui *Barbu Lăutarul,* a lui *Haimana,* a lui *Gură-Cască,* a lui *Stan Covrigarul* etc, tipuri ce dispar pe toată ziua, dar care vor rămînea întregi în memoria contimpuranilor lui Millo.

Mircești, martie 1874

Domnului Mihail CogălniceanU

Cui aş putea mai nimerit să dedic comedia *Boieri şi ciocoi* decît unui om ca tine, care ai luptat bărbăteşte, ai pătimit fără a te descuragea, ai fost persecutat, închis la monăstire şi chiar espatriat în epoha de absolutism ce mi-a servit de studiu pentru scrierea piesei mele?

Primeşte dar, Cogălnicene, dedicarea ei cu acea cordială amicie ce ne leagă împreună din copilăria noastră şi ne-a pus alăturea unul cu altul pe cîmpul luptelor trecute.

Această comedie, tablou a unei părți din societatea de acum treizeci de ani, va supăra poate unele susceptibilități exagerate. Vin dar a declara aici că, străin de orice gînd de personalitate postumă sau existentă, dominat de simțirea celui mai adînc respect

pentru memoria părinților noştri, n-am avut alt scop în compunerea piesei mele decît acela de a arăta defectele regimului sub care au trăit ei, pentru ca generația actuală să învețe a prețui era de libertate şi progres în care trăieşte.

După această declarare leală, îmi rămîne să adaug mimai că opera mea dramatică cuprinde două categorii de oameni: *boierii onorabili,* adică *românii cu suflet nobil,* şi acei corupți, adică *ciocoii.*

Aleagă fiecare cetitor categoria ce-i convine şi critice în consecință!

Mirceşti, 1874

Amice, mi-ai manifestat dorința de a ceti nămolul de manuscripte care compun *Repertoriul meu dramatic.* Mă înduplec a-ti îndeplini dorința; însă te jălesc!... Ce păcate ai comis pentru ca însuşi, de bunăvoie, să te supui la o asemene osîndă?...

Oricum să fie, iată manuscriptele; citeşte-le, rupe-le, aruncă-le în foc sau mi le trimite înapoi... Cum vei voi... Eu te autoriz să faci cu ele orice vei găsi de cuviință. Simțirea de paternitate literară nu e dezvoltată în mine **pană** la gradul de a mă orbi asupra meritelor acestor produceri dramatice; prin urmare, nimicirea, lor nu m-ar face să mă îmbrac în negru.

Am fost obligat să-mi măsor zborul imaginației şi a condeiului în nivelul puterii actorilor şi a culturei publicului. Iar dacă am reuşit a crea unele tipuri caracteristice şi a desemna unele schițe din viața noastră socială, acele figuri şi tablouri vor interesa poate în viitor pe oamenii ce vor avea curiozitate de a studia şi cunoaşte trecutul.

Mie nu-mi rămîne decît să mulțămesc contimpuranilor mei de buna primire ce au făcut succesiv operelor mele dramatice; iar ție, amice, îți voi fi recunoscător de francheța cu care te vei rosti în. privința lor.

Nota bene. *Iată răspunsul amicului meu, sub formă de fabulă:*

LIMBA ŞI GURA

— Nu ți-e milă, soro crudă, să mă ții la închisoare
Ca pe-un rău nelegiuit?
Ah! dă-mi voie să răsuflu, să mai ies puțin la soare;
Căci m-am vestezit cumplit!
Astfel limba către gură
A vorbit cu glas pătruns;
Iară gura strîngînd dinții ca pentru o muşcătură:
— Ba nu, dragă! i-a răspuns.
Şezi acolo în odihnă, bine eşti cum te găseşti.
Şi foarte, puțin îmi pasă
De-a te şti că eşti frumoasă^
Sau câ-n ciudă te zbîrceşti!
Cîte ori mai înainte
Tot cu astfel de cuvinte
M-ai uimit, m-ai scos din minte,
încît eu drumul ți-am dat;
Iară tu, fără cruțare,
Fără nici pic de mustrare,
Te-ai legat de mic şi mare
Şi-n belele m-ai băgat.
Tu ai spus odinioară
Că această mîndră țară
E o țară de păpuşi.
Şi că hoții cu *mănuşi*
Pot să jure pe dreptate
Că le-s mînele curate!
Tu pe mulți din patrioți
Poreclit-ai *patri-hoți!*
Tu pe grecii plăcintari
Chiar de moaşa lor meniți
A fi vel-postelnici mari
îngrăşați, buiurdisiți,
I-ai luat în trei parale
Şi cu sfichiurile t-ale
I-ai redus, a, fi ce-âu fost
TSvTv-eli-post,* ci *capi'de post.

Tu pe luzii vînzători
Ce-s unelte de mizerii
Ai probat că-s *lipitori*
Care sug sîngele ţării!
Iar pe cîţiva politici
I-ai numit *Gure-cascate!*
Pe-oratori cu vorbe late,
Napoili şi *Clevetici.*
Pe mulţi din pensionari
Ai pretins că-s *colivari*
Pentru care-i dulce mană
Colivioara de pomană.
Ai rîs şi-ai făcut de rîs
Pe *Chiriţa din Paris,*
Şi pe-acei ce-n lumi străine
După ce-au mîncat papara
Se mîndresc făr'de ruşine
Că nu-şi pot suferi ţara.
Te-ai atins chiar de prefecţi!
Susţinînd că-n meserie
Nu rimează cu *perfecţi*
Cum rimează-n poezie.
Şi n-ai respectat măcar
Nici pe-acei nenorociţi
Ce trăiesc ca cioara-n par
Trişti şi *paraponisiţi.*
De m-oi potrivi eu ţie,
Să te scot din amuţie,
Te cunosc, tu eşti în stare
Să te legi iar de oricare,
De senatori, de magnaţi
Ba şi chiar de deputaţi!
Ai să strigi în gura mare
Fără nici o remuşcare
Că pe-un deal cu nume sfînt
O moară de şoareci plină
Se-ntoarce mereu în vînt
Dar nu macină făină.
Ai să spui multe şi multe,
Căci mai sînt multe de spus,
Şi lumea a să te-asculte
Aiurind ochii pe sus.
Deci de-acuma cu plăcere
Poţi să rîzi în voie bună
De-acea vorbă care sună:
Paserea pe limbă-i pere!

Posl-scriptum

Vorba-i veche şi-nţeleaptă!
însă tu, amicul meu.
Pune biciu-n mîna dreaptă
Şi-n ce-i rău
Bate mereu!

N...

CANȚONETE COMICE

ŞOLDAN VITEAZUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-aul Millo, pe Teatrul din Iaşi. 1850.

(Teatrul reprezintă o piaţă.)

ŞOLDAN *(e de gardă lîngă o gherilă. El caută-mprejur, lasă puşca, vine în faţa publicului şi cîntă);*

Eu sînt Şoldan Viteazul
Din colo, de la Breazul[1],
Soldat de oaste nouă
Voinic însă cît nouă.
într-o zi, din păcate,
Mi-au pus un sac pe spate
Şi coiful ist pe cap
în care nici nu-ncap;
Şi m-au trîntit la număr
C-o puşcă grea pe umăr
Cu trupul în mindir[2],
Cu cîlţi ici la chimir;
Ş-apoi mi-au zis: Şoldane 1
Stăi smirna[3], ţopîrlane,
Căci de-acum eşti soldat...
Soldat!... văzuşi păcat?

Of! Doamne! boieri d-voastră... să nu vă fie vorba cu supărare... adică dă!... de unde eram om

[1] **Sat de lîngă Iaşi, în partea Copoului [V.A].**
[2] **în loc de mundir — tunică [V.A.].**
[3] **Smirna, cuvînt rusesc ce însamnă: drept [V.A.].**

de omenie ca toți pămîntenii... cu sucman, cu opinci, cu ițari, cu pene de păun la pălărie, m-o luat bun-teafăr din sat, şi m-o sucit, şi m-o schimosit, şi m-o tuns chilug, de-ar rîde chiar babele acum de mine! *(Arătîndu-şi capul tuns.)* Dă! poftiți de vedeți... cap de român i-aista ?... parcă m-o muls Rusaliile şi m-o păscut bobocii!... *(Oftînd.)* Ba nu, zău... adică cum s-ar prinde şaga de-o parte... drept să vă spun...

Frunză verde, verde, verde,
De m-ați crede, crede, crede,
Mi-i destul
Zău, destul,
Şi-s sătul
Prea sătul
De cazarmă ca de-o cuşcă,
Şi de mustru, şi de puşcă.
Căci mi-i dor de plugărie
Şi de iarba din cîmpie!
Valeu ! valeu ! inimioară,
Ca murguța zbeară, zbeară!

Aşa zău !... după ce m-o strîns vîrtos în chingi şi m-o îngustat de-un palmac... apoi m-o scos la mustru... şi, cît ți-i ziulica Domnului de mare, mă ținu la soare, ca pe un cocostîrc... ian aşa !... numai într-un picior... *(Se pune într-un picior.)* Cică să mă învețe a face marş... una... a... două... şi-i dă... şi-i dă cît îi ie glasul... o ține una şi bună, chiar ca un palamar cu isonu la biserică... una... a... a... două. *(Schimbă piciorul.)* Ş-apoi ian să mi te-mpingă păcatul să "te clătini... valeu, mămulica mea! îți toarnă nişte propele la fălci de-ți strămută căpriorii... Ba nu, zău, adică cum s-ar prinde... şaga de-o parte... nu-mi era mai bine mie la țară ? la locuşoru meu ? unde trăiam în ticnă de azi pană mîne şi mă drăgosteam cu Măriuca... Nu cunoaşteți pe Măriuca? fata lui moş Trohin Țară-Lungă ?... Măriuca cea cu ochii ceacîri ?... *(Ruşi--nîndu-se.)* Mi-i ibovnică mie!... Ce pui de fată! s-o sorbi cu lingura.

Cînd la boieresc eu, vara,
Mă munceam mereu
Şi veneam ostenit seara
La bordeiul meu,
Măriuca cea cu minte,
Ibovnica mea,
îmi sărea țop! înainte
Ca o turturea.
Hopa, țupa, țupa, lupa
Ainîudoi cîntam,
Rîdeam şi giucam.
D-apoi iar la sărbătoare,
La Paşti, la Fiorii,
La clacă, la şăzătoare,
La cules de vii,
Cînd deodată-ncepea hora,
Să ne li văzut
Cum săream deodată fora
Chiar de la-nceput.
Hopa, țupa, țupa ş.c.l.

Dar apoi, vorba ceea: cică nu-i în toate zilele Pastele!... într-o zi, chiar din mijlocu horei, m-o umflat pe sus, ca să mă dea la miliță... cică să mă facă viteaz ca Ştefan-Vodă... bietu Ştefan-Vodă!... unde-i să mă vadă făcînd mustru şi să se bucure!... Puşca la u... măr!... *(Ie puşca şi face eserciţiu.)* Puşca la stra...jă!... la pi...cior!... puşca la u... măr!... marş... rantaplan, plan, plan. *(Face marş.)* Atîta-mi place şi mie... darabana !... Cînd începe-a bate şi cînd începe mojica a cînta!... ştii?., mă furnică pin inimă, mi s-aprind ochii ca doi jăratici şi-mi trece de dor de-acasă... atunci, zău că m-aş bate, dar, m-aş bate păn' la moarte, pentru ca să apăr țara astă bună care mă hrăneşte... atunci, zău... cum s-ar prinde... şaga de-o parte... uit şi pe Măriuca şi mă simt cu adevărat...

Că sînt Şoldan Viteazul
Din colo, de la Breazul,
Deşi de oaste nouă,
Atunce cu mîndrie

Mă văd la soldăție
Cu coiful ista-n cap,
Deşi nu-1 pre încap.
Voios mă pun la număr
Cu puşca mea pe umăr.
Şi-mi place ist mindir
Şi plumbii din chimir!
Atunci, român cu falā,
Aş da în foc năvală,
Să apăr țara mea
De-orice nevoie grea!
(Se închină la public ostăşeşte.}

(Cortina cade.)

MAMA ANGHELUŞA, DOFTOROAIE

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Iaşi. 1850.

ANGHELUŞA *(vine alergînd pe scenă cu un snop de buruiene în mînă):*

Iată, iată şi mătuşa!
Eu sînt mama Angheluşa
Care ştiu diseîntici mii,
Ş-orice soi de doftorii.
Pentru farmeci de iubire
Şi drăcii chiar peste fire
Nici cel mare cornorat
Nu-i ca mine de-nvățat!

Aşa, zău, boieri d-voastră... Nu că mă laud, dar puteți întreba şi pe cuconu... cum, Doamne iartă-mă, îi zic?... unu cam ceacîr, cu barba-n furculiți şi c-o alunică cît nuca pe vîrfu nasului... De mult ce tot trecuse astă iarnă pe la ferestrele cuconiței... iaca pozna că-i uitai numele!... cuconița... una cam limonie la față şi cu ochii în doi peri... Ei!... îl apucase pe bietul cuconăşel o tusă de cele cu urechile lungi... ca să nu zic vorbă proastă... şi numai eu am putut să-1 tămădui de dînsa, bat-o pîrdalnica!... că se încuibase, mă rog, în el, ca în casa ei... Ştiți ce i-am dat să beie?... ceai de cucută fert la un loc cu un snop de pipăraşi roşi şi dres cu puțintică terbentină... ca vro două litre şi mai bine. De-atunci să-1 auzi ce glas are... cum cîntă din ohtoic, glasul al

optulea... ți-i mai mare drag să-l asculți... parcă-i o roată decar neunsă. Cînd vrea să zică te miri ce... îi face gîtu schîîîrți... şi, Doamne! mare frumos îi mai şede... n-ar fi' de diochi mititelu!

Cindură că pomenii de diochi, trebuie să vă spun, boieri d-voastră, că mă pricep şi la discîntice mai dihai decît Baba-Cloanța...

Ştiu să fac şi cu ulcica,
De ți se zburleşte chica,
Cînd auzi dracii şoptind
Şi pin oală bojbăind.
Atunci vezi cum vine, zboară
Pin văzduh ca o cucoară
Voinicel de dor nebun
Pe-o prăjină de alun.

I! Doamne! mulți cuconaşi zăresc eu aici, cărora le-aş face de dragoste cu ulcica... dac-aş şti că nu le-ar fi cu bănat. Ian spuneți drept, săruta-v-aş ochişorii, să vă fac acu să nebuniți după mine, cît sînt de bătrînă şi de hardughită?... Doamne! ce m-ați mai pupa... ce m-ați mai dismerda... ce m-ați mai numi înger cu păr galbîn şi eu m-aş fasoli chiar ca o madamă... *(Fâcînd ca o tînără cochetă.)* Da şezi binişor, *mosiu...* da dă-mi pace, *mosiu...* Vai de mine! ce vrea să zică una ca asta?... *mon die, mon diel... je •.vu pri... pardon...*

Ei, dă! nu vă spărieți... c-aşa glumesc eu. Da de cumva aveți ceva ahturi la suflet... şi v-o picat tronc la inimă vro cuconiță frumuşică... fie şi cu bărbat... tot una-i... să vă-nvăț eu meşteşug bun. Prindeți un liliac în noaptea agiunului Bobotezei şi-l îngropați într-un furnicar. Peste trii zile nu rămîne din el'decît două ciolănaşe subțirele: un cîrligel ş-o lopâțică. De-i atinge cuconița cu cîrligelul?... te-o Văzut Dumnezeu! ai prins păsăruica-n laț... De-i lovi bărbatu cu lopățica? l-o luat dracii!... Se duce de-a tumba peste nouă mări şi nouă țări... curată socoteală....- Ei! dar păn'la liliac... veniți la mama Angheluşa.

Ştiu să stîng în apă race
Cărbuni roşi vro cincisprezăce
Pentru-acei puțin isteți
Ce le zic că-s diocheți.
Ştiu a face case bune;
Şi le stric, zău, de minune.
Mai dihai şi mai dibaci
Decît cei ce stric barăci[1].

Aş putea să vă spun multe case stricate de mine... dar mi-i să nu se supere cineva şi oarecine.

Mai ştiu leacuri multe încă
Pentru cei ce zac de brîncă
Şi, cotei linguşitori,
Şed pe brînci de multe ori.
Mai ştiu iar o doftorie
Ca să scapi cu dibăcie
De acei ce port minciuni
Ca o marfă de nebuni.

Pentru cel care stă culcat pe brînci şi necinsteşte omenirea, puind-o în rîndu dobitoacelor, după cum spunea răposatu dascalu Pralea... Dumnezeu să-l odihnească!... cel mai bun leac ca să-l vindeci îi s-aduci vro patru surugii de la poştă şi să le poronceşti ca să ureze ca în agiunu Sfîntului Vasile, cu harapnicile pe spinarea lui. Peste un ceas, un ceas şi jumătate, să fii sigur că se scoală din brînci în picioare şi rămîne vindecat pentru vecii vecilor, amin. Iar pentru cei carii arunc venin cu limba peste unii şi alții, dacă vrei să nu mai clevetească cît or trăi?... să iei o sută şi mai bine de ace englizeşti şi să le înfigi în vîrfu limbii lor. Pe urmă să le scoți cîte unu, unu, şi în locu lor să presori steclă pisată şi amestecată cu praf de peatra iadului. De-or mai spune minciuni vrodată... vina mea să fie!

[1] Din ordinul guvernului, pompierii au dărîmat mare număr de barăci vechi şi coperite cu şindilă; o măsură foarte nimerită pentru ferirea oraşului de foc [V.A.].

Credeți, credeți pe mătuşa,
Că sînt mama Angheluşa
Cunoscută-aici-n leş
Şi nu fac la nime greş.
Pentru farmeci îs vestită,
Şi de mulți chiar ispitită;
Drept dovadă, vă uitați...
Țara-i grea de fermecați!

Acu, farmecile ca farmecile... dar cît pentru ale gospodăriei... apoi nu s-a dat pe fața pămîntului o jupîneasă mai iscusită decît Angheluşa... nu că mă laud, dar...

Ştiu să fac de toate bune,
Vutci, dulcețuri de minune,
Şi beltele de gutăi
Care scot dinții cei răi.
Cozonaci de modă nouă
Fără unt şi fără ouă,
Şi-nvîrtite ce, mă giur,
Pot sluji de coafiur.

Cine-a vrea să mă ieie jupîneasă-n casă îi scutit de marşan de mode... Ş-apoi îi mai aduc şi alt folos... Dacă are copii, să-i deie pe mîna mătuşei... Ți-i hărăxesc de spasmuri şi le discînt de diochi ca mai bine... că eu am umblat pe unde şi-o înțărcat dracu copiii şi am deprins de toate...

Ştiu să fac discînteci grele
Pentru orice boale rele:
Precum boala de turbat,
De bîrfit şi de furat.
Sau de-a şerpilor muşcare,
Sau de-acea ră boală care
Schimbă sufletu-n români
Şi-i preface în păgîni!

Dar mai ales, boieri d-voastră, ce ştiu bine?... îi să lecuiesc de friguri, de dureri de cap, de dureri de măsele şi de urît. De pildă, l-o apucat pe cineva frigurile, fie lui acolo?... pune-i frumuşel trupu în

apă cu gheață şi-i dă să mănînce vro doi harbuji necopți. Pe deasupra dă-i să beie lapte crud şi botezat cu apă de ploaie... peste un ceas îi gata *!*...

Pentru dureri de cap... cunosc două leacuri fără greş... le-am învățat de la răposatu doftoru Flaimuc, care s-o dus de mult pe ceea lume ca să-şi vadă bolnavii. Ei!... dacă-i durerea din răceală,' şi-i nouă? pune vro zece ferari să bată cu ciocanele cît îi ziulica de mare; şi-n vreme ce ți-or bocăni la ureche, şezi plecat^cu capu pe-o tipsie plină de mangal aprins. Iar dacă-i durerea veche şi înrădăcinată?... n-ai decît să te tunzi chilug şi păru ce rămîne pe cap să-1 smulgi cu cimbistra fir cîte fir... Cu chipu aista scoți toată răutatea din cap şi rămîi pleşuv... dar teafăr.'Pentru dureri de măsele, cel mai bun lucru-i să nu te dai pe mîna doftorilor de dinți; sau dacă nu te vindeci cu atîta, să iei sîmburi de persică şi să-i strici cu măseua cea ră. Iar dacă nici chipu aista nu-ți foloseşte?... să clăteşti gura de trii ori pe zi cu vitriol clocotit... *(Vorbeşte ca nemții.)* la tot unu dat, cîte un feleşan mare... *(Cu glas firesc.)* ca în rețetă.

în sfîrşit, pentru boala urîtului, care-i boala cea mai a dracului din lume?... ascultați...

Dragi boieri şi cuconițe,
Holtei, fete, văduvite,
De vroiți numaidecît
Să vă treacă de urît ?
Lăsați iute casă, masă
Şi cu inima voioasă
Alergați, vă sfătuiesc,
La teatrul românesc.

Ce vă spun eu... de s-a mai ține urîtu de d-voastră?... să nu-mi ziceți Angheluşa.

Credeți, credeți pe mătuşa,
Căci sînt mama Angheluşa
Cunoscută-aici-n leş
Şi nu dau la nime greş.
Eu sînt gata şi ferice

De-a slujî pe toți aice.
Cînd îți vrea să vă slujăsc...

(Bătînd în palme.)

Pan, pan, pan... şi eu sosăsc.

(Se închină şi pleacă alergînd.)

(Cortina cade.)

HERŞCU BOCCEGIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Iaşi. 1851.

(Teatrul reprezintă o stradă din Iaşi. La ridicarea cortinei se aude în culise hămăit de cîni.)

HERŞCU *(strigă spăriat);* Avei! ţibi, ţibi, chetei. *(întrînd.)* Ţibi, ţibi, chetei, che te lovesc cu cotu. Ţibi, chirie pintenog... *arihnăndă tcttnără! (Vine în fața scenei, strigînd:)* Marfă! marfă! moruntuşuri!... forficele... andrele... vax pentru cibuțele... frunze pentru obrijele... marfă... marfă!... *(Către public.)* Slug d-vostră, boieri şi chicoane! nu poftiți ceva moruntuşuri de Lipschi şi de Paris?... Am de toate, zic zeu!... de care poftiți de acele nu ghesiți... Vreți se videți, mă rog?... Eu nu silesc pe nime... *(Pune bocceua gios ş-o dezleagă.)* Dacă nu cumpărați nimichi, nu mă supăr... che eu sint Herşcu Boccegiu, cunoscut pin toate casele boiereşti, zic zeu! Am marfă de mofluz ieftină şi fără tocmeală... Inchi se videți... poftim mă rog_____ *(Scoate marfa cîte una şi o, arată publicului în vreme ce cîntă strofele următoare:)*

Marfă, marfă de Paris!
Astăzi chiar o am deschis,
Ş-o dau ieftină, zic zeu,
Ca să schep de ea şi eu!

Foarfeci mari de tutis un *chichi*[1]
Cei ce prind prea mult *arichi*[2].
Brice lungi de dat perdaf
Celor cu pricini de jaf.

Pentru aşa moţpănoi nu trebuie judecătorie... trebuie bărbierie ca se-i usture păn'pi *chele*[3].

Poftim ace de cîrpit
Şi clei tare de lipit
Inimile ce-au slăbit,
Cugete ce-au putrezit.
Poftim apă de livant
Pentru cavaler galant;
Chind pe nas o tragi, o-nghiţi,
Faci pe loc hafiţi, hafiţi!

(Strănută.)

(Cătră public.) Cum ai spus, mă rog? să-mi fie de ghici... Foarte mulţumesc d-tale... nu primesc.

Poftim praf de dinţi pre bun
Pentru-aceia care spun
Minciuni lungi de şepte coţi...
Se le cadă dinţii toţi,
Poftim roş-roşior... îl vînd
Pentru-acei mişei de rînd
Care, orişice păţesc,
Pe obraz nu se roşesc!

Cumpăraţi, mă rog, ca să le trimiteţi lor prezent de Paşti, în loc de vovă[4] roşi... Nu-i scump... che am adus multă de asta.

Mai poftim şi cherţi de gioc
Mesluite pe noroc,
Se te faci mult mai dihai,
Mai dihai decît un crai.

1 Un pic [V.A.].
2 Aripi [V.A.].
3 Fele [V.A.].
4 Ouă [V.A.].

Mai poftim şi alte cherţi
Unde dache mult învăţi
Te faci foarte procopsit,
Procopsit sau pricopsit.

Videţi d-vostră... cherţi şi cherţi... aşa-i? însă aste se vînd atît de mult... che s-o dat vîrîzarea lor în otcup... chind astelalte le cumpără degeaba numai şoarecii... Adichi... zic zeu!... învăţaţi trebuie să fie şoarecii din ţara Moldovii!

Cum ai zis, mă rog? chit ţine? Nu-i scump... aşa se trăiesc! Cine-ntreabă, zece lei, cine cumpără, cinci lei. Voăs?... chit dracu pe tată lui?... adichi si mi ierţi... marfă de Paris şi de Lipschi, nu-i marfă de Podlelvoei[1] ... Astă marfă din boccea am adus-o eu singhir din Momorniţi, şi chiti am păţit păn-aice... Dumnezeu fereasche!... Să videţi, mă rog. M-am pornit de pe graniţi ca un boier mare... cu cherîta cu doi voişti[2] şi cu un cal care făcea chit opt. Dar chind am pornit, m-o apucat pe drum deodată un viforoi cheptuşit cu omăt şi pe faţă şi pe dos. Chind mă bătea peste obraz, chind mă bătea peste ceafă; dar eu strigam vio, vio, la calul cel de pe cheruţă... şi chind strigam vio... calul făcea ho... şi sta pe loc... Eu vio, el ho! eu vio, el ho!... *ghirai şvarţ!...* aşa supărare mare... de chind o trecut jidovii Mare Roşie, inchi n-am păţit, zic zeu! Perciunii mi se făcuse meciuchi şi barba ţepuşi... inchit m-o prins un gutunar piste nas, de cele tătăreşti... Ba inchi ce se vezi?... che şuieram pe nas ca un tilharoi... chind mă răsuflam, făceam: fhiu... Ş-aşa, mă rog, ca să nu mai lungesc vorbe degeaba... am agiuns în codru Herţii!... aveei! ştiţi d-vostră ce-i codru Herţii? avei! mamu nieu!

(Arie jidovească)

Codru Herţii (ter) cel de morte,
La jidani-i duşman forte.

1 Podul Ilioaei [V.A.].
2 Oişte [V.A.].

Ei vei! main got!
Dacă eşti cam rufos,
Voinicos... da fricos,
Zic zeu, mori de tot (bis)

II

Mamă, tată! (ter) mare frichi
Ţine cale la poticni!
Ei vei! main got!
Dacă eşti cu zuluf
Şi pe cap plin de puf,
Zic zeu, mori de tot! (bis)

Acolo o perit jupînu Iţichi Zarafu care era tare voinicos şi chind se mînia... de frichi fugea pi deal ca pi vale; şi jupînu Solomonichi harabagiul cate purta totdeauna la drum un *harfagan*[1] mare pentru volintiroi, şi chind se întîlnea cu dînşii... le da degrabă harţaganu,' ca să nu se facă primejdie. Şi chiţi au mai perit! se fie la dînşii acolo unde şi-au lăsat papucii!v.. avei!... codru Herţii!..:

Dumnezeu fereasche, chit am mai păţit!
Eu mă mir de frichi cum de n-am murit?
Ei vei, mamu nieu!
Ei vei, tatu nieu!
M-au prins telheroii! m-au prins, i-am văzut;
Ba-nchi mi se pare che m-au şi bătut.
Ei vei, mamu nieu!
Ei vei, tatu nieu!
Mi-au făcut morişchi, chiar pintre perciuni.
Aşa tâlhari închi n-am văzut nebuni!
Ei vei, mamă nieu!
Ei vei, tată nieu!

Da să vedeţi, mă rog, cum s-o întîmplat cu bătaie. Nu eram departe de Dorohoi... tirg jidovesc ca şi tirgu Ieşi. Mai avem un deal ş-o vale ş-o limbi de pădure. Eu mergeam fără griji: pentru che nu-s fricos. Chind deodată zăresc înainte două matahale groase

[1] Iartagan [V.A.

şi spetoase şi bărboase- şi musteţoase, care băga frichi la oase. Chind le-am zărit, am murit... dar fiindche nu-s fricos... mi-am scos degrabă şi cuşmă şi chitie de pe cap şi le-am pus ună-n dreapta, ună-n stinghi... ca să vadă telheroii che suntem mai mulţi.

— Stăi, Iudă! răcneşte deodată un matahal.

Eu zic vei! calul face ho! şi ne oprim trustoţi. Dache ne-am oprit... telheroii o-nceput a veni spre cheruţă cu ghind reu. Eu, cu cap, strig la dînşii:

-—Nu veniţi, nu... Voi sinteti doi, noi'sintem trii!

— Da ce sînteţi voi, tîrtane?

— Noi sintem oameni buni cu frichi ... a lui Dumnezeu, sfinţi părinţi de la mănăstire, zic zeu; „Dache nu mă crezi pe mine care-s harabagiu, intreabă şi pe jupînu Leiba din fundu cheruţii."

Aci m-am greşit cu vorba puţintel, şi volintiroii m-au inţeles che eram boccegiu... mamu nieu! chind s-au aruncat pe mine ca doi zăvozi... şi chind o inceput a-mi scutura de omet chelea dracului[1] cu ciomegile... vei, vei, vei! parcă bătea în păpşoi, zic zeu. Eu strigam ghevalt... Urzichi![2] şi mă luptam ca un voinicos... pentru che nu-s fricos... dar ce folos! chind făceam eu ghicischi flischi... ei cu ciomagul trosc! şi pliosc!... Chind eu eram dedesupt, chind ei deasupra... chind ei deasupra, chind eu dedesupt... Ai vei! tatu nieu! telheroii mă făcea chiseliţi dacă nu mă scăpa de pe dinşii nişte creştini botezaţi. *(Oftează.)*

Bine-o zis cine-o zis che jidanu nevoieş se-neacă pe uscat! A doua zi chind făcea cucoşu chichirighi... m-am pornit de la Dorohoi, inse păcatu mă alunga, chit pe cole, chit pe dincole ca pe un ghischi... şi chite am mai păţit!... Ei vei! codru Herţii!... Mai bine dechit să faci neghistorie cu dinsu, mai bine să şezi linghi balabustă. *(Duios.)* Balabustă!... şi eu inchi am o balabustă... şi ce balabustă frumu'sichi,

[1] Materia halaturilor, jidoveşti se numeşte: pelea dracului [V.A.],

[2] Urzică, vestit agent al poliţiei din Iaşi [V.A.].

cu față de ghermesit de Lipschi... fain, fain... Chind o vezi, te apucă un fior din talpe şi gioci ca un curcan bătrîn. Eu mor de pe dinsa de dragoste, şi toți jidanii mor de pe ciuda mea. Ha, ha, ha... parche sint un grof jidovesc, aşa-s fudul cu balabustu nieu!... ş-apoi poate che n-am dreptate?

(Arie jidovească)

Balabustă mititichi,
Dragă nieu,
Tare-i tare frumuşichi!
Zic şi zeu.
Chind o văd eu pe dugheană,
Vai,"vai, vai!
Mă măninchi pe sprinceană,
Hai, hai, hai!
Handiridi, ridi, ridi, ridi, ridi, ridi
Handiridi, ridi, Ruhala!
Handiridi, ridi, ridi, ridi, ridi, ridi
Handiridi, ridi, Zugzala.

Mititichi balabustă,
Dragă nieu.
Poartă rochii fără bustă
Zic şi zeu.
Ea pe cap e rasă, rasă
Vai, vai, vai!
Ş-aşa inchi-i mai frumoasă
Hai, hai, hail
Handiridi, ridi etc. etc.
Balabusta cea frumoasă,
Draga nieu,
Chiteodată-i mînioasă
Zic şi zeu.
Dar chind văd che-i aşa *Rifchi*
Vai, vai, vai!
Ca o broască mă fac lifchi
Hai, hai, hai.
Handiridi, ridi etc. etc.

(Herşcu gioacâ într-un picior, bătînd în palme, în vreme ce cîntă „Handiridi". Deodată se aude un lătrat de cine în culise. Herşcu se opreşte spăriat şi aleargă de ie cotul de gios.J Țibă, chine... *Arihnăndă tatnără...* Mi-a sărit inimă din loc. *(Stupeşte în sin.)* Am socotit che m-au mîncat... *(Cu minte.)* Am se te lovesc cu botu peste cot... las! las! volintiroi *buțuf*[1]. *(Către public.)* Poftiți, ori nu poftiți?... vreți se'-mi faceți ceva aliş-veriş, che n-am vreme de prăpădit. D-vostră ştiți numai se rideți de mine şi nu-mi cumperați nimichi..'. Ei! atît păgubi pe țara nostră... *(Stringe bocceua.)* Pentru che sint jidan boccegiu, de aceea nu vroiți se-mi faceți seftenlichi... Poftim de mergeți pi la dugheni mari ca se plătiți indoit. *(Pune bocceua pe umeri.)* Boieri d-vostră, mai am inchi o marfă, *(ruşinîndu-se)* dar nu ştiu dache se cade se...

Mai am inchi şi mănuşi
Şi le-aş da făr' nici un gruşi
Dacă-aş şti, boieri, che vreți
Mie-n palme se-mi bateți!
Am de toate, cum vedeți;
Marfa mea nu are preți
Ş-o dau ieftină, zic zeu.
Ca se scap de ea şi eu.

(Se porneşte strigînd:* „Marfă, mărunțuşuri". *Cînii latră în culise... Herşcu se apără cu cotul pe dinapoi.)

(Cortina cade.)

[1] **Bețiv [V.A.].**

CLEVETICI, ULTRA-DEMAGOGUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-mil Luchian, pe Teatrul din Iaşi. 1862.

(Teatrul reprezenta un salon.)

CLEVETICI *(cu frac negru, .jiletcă Robespierre, cravată de matasă albă. şi cu barba-n furculiță, întră pe uşa din fund):* Sănătate şi frățietate, domnilor cetățeni!... Am aflat că sînteți adunați în colegiu eleptoral pentru alegerea unui deputat, şi iată-mă-s, alerg ca să vă espun profesiunea mea de credință.

Eu sînt celebrul Clevetici
Cunoscut nu de mult pe-aici.
Liberal ultra, jurnalist
Şi constituționalist.
Unii-mi zic că-s demagog,
Alții că sînt numai un gog.
Dar eu n-asud, eu sufăr tot
Căci sînt un mare patriot!

Ce vroiesc eu, domnilor?...

O ştiți din coloanele ziarului meu: *Gogoaşa patriotică.*

Vreu mai întîi consacrarea aptului de la 5 şi 24 ghenar, ca unul ce este făcut de mine şi numai de mine...

Unii m-admir, alții mă-nchid.
Unii mă plîng, alții mă rîd...
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sînt un mare patriot!

Cercați, domnilor, să mă trimiteți Ia Cameră, cu mandatul de reprezentant al Națiunei, şi atunci veți videa ce poate Clevetici... închipuiți-vă că sînt în Cameră... iată-mă-s la locul meu... *(Se pune pe scaun.)* Cer cuvîntul, d-le preşedinte... cer cuvîntul... nu mi-1 dai? prea bine! *(Se scoală şi vine în fața publicului.)* Am cerut cuvîntul pentru ca să combat opiniunea emisă de d-nul ministru de finanțe în cestiunea budgetului. Deşi onorabilul preopinent a cerut cestiunea prealabilă, voi întreba ce este budgetul, d-lor? Budgetul, d-lor, este pulsul unui stat!... trebuie în consecință să-1 pipăim cu luarea-aminte a unui medic... Lăsînd dar deoparte pe d-nul ministru de finanțe care a sulevat această cestiune urgentă, mă voi adresa către d-nul ministru de justiție, pentru ca să-1 întreb: cum de a cutezat a călca sacrul princip al inamovibilității consacrat de Convențiune, depărtînd de la giudecătoria nu ştiu cărui district pe onorabilul cetățean Cîrcioc, ce a dat atîtea probe de integritatea cea mai pură şi de patriotismul cel mai pur? îmi va răspunde negreşit d-nul ministru de resbel că formarea unei nouă baterii este necesară? însă, domnilor, strămoşii noştri romani, companionii de arme al strămoşului nostru Traian, n-aveau trebuință de atîtea tunuri pentru ca să învingă pe inimici, şi cînd e cestiunea de bani, se cuvine să fim economi, căci acest budget este produs de obolul săracului, acelui sărman asuprit şi nenorocit, pe care cad toate sarcinele!... acelui ilot ce geme de secoli, fără ca d-nul ministru de interne să se fi îngrijit pană acum de a propune Camerei un proiept de lege pentru uşurarea clasei de gios... A! D-le ministru de interne! dacă ai avea alte gînduri decît acel de a prinde o rădăcină eternă pe scaunul preşedintei, ai gîndi că dinaintea d-tale două drumuri sînt deschise, acela urmat.• de Bimbaşa Sava şi acela urmat de Cavur!... în darn d-nul ministru al afacerilor străine mă întrerumpe sub pretest că n-aş fi în cestiune... D-lui nu ştie uzul parlamentar, dar eu... sînt trimis aici de Națiune ca reprezentantul intereselor ei. Acest mandat sacru îl voi îndeplini ca cetățean liber şi liberal, apărînd cu energie şi cu logică *(iute)* libertatea, egalitatea, dreptatea, fraternitatea, inviolabilitatea, inamovibilitatea, autonomia, Convențiunea, drepturile naționale, garda națională, partidul național şi celelalte... *(răsuflîndu-se)* căci eu... şi de ce nu? am toate calitățile de a fi ministru!... O mărturisesc cu toată modestia, d-lor, pentru că am fost, sînt şi voi fi cetățean român şi nu am obicei de a aprinde luminări, din contra, eu le sting... *(Glasul i se stinge; el urmează a vorbi prin gesturi.)*

Frați cauzaşi, m-ați auzit?
Sînt elocuent apelpisit.
Vorbesc, vorbesc, vorbesc, vorbesc
Pân'ce pe toți îi obosesc.
Unii-mi zic ritor hazliu,
Alții-mi zic palavragiu!
Dar eu n-asud, eu sufăr tot,
Căci sînt un mare patriot!
(Iesă maicstos.)

(Cortina cade.)

SANDU NAPOILĂ; ULTRA-RETROGRADUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Luchian, pe Teatrul din Iaşi. 1862.

(Teatrul reprezenta un salon.)

NAPOILĂ *(afară)* : Ce face?... Să plătesc eu căpitaţie?... Eu, boier velit?... Eu, Sandu Napoilă?... atunci s-agiungi tu, guleratule.

(întrăfurios pe scenă şi se adresează publicului.)

Da bine* boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă întreb, unde mergem?...

De cînd legea asta nouă
Ce Convenţie îi zic
Au rupt reglementu-n două.
Am agiuns chiar de nimic!
Şi de unde mai-nainte
Eram toţi boieri veliţi,
Ne-au luat pe dinainte
Nişte puşchi apelpisiţi!

Şi ce puşchi! Cică-s patrioţi, liberali, progresişti, naţionali, demagogi... dracu-i mai ştie!... că deodată au răsărit în ţară pozderie, şi tot unu şi unu!... oameni mari, învăţaţi de ştiu şi toaca-n ceri, colţoşi şi cu barba în furculiţe... Ei pun ţara la cale în ziua de astăzi, ei sînt şi numai ei adevăraţi români cu iubire de patrie,

căci au luat patriotismul în otcup!... şi dacă nu vrei să iei cîmpii pe urma lor, te fac albie de cîni prin foile lor... Mai dăunăzi mă-ntîlneşte unul ce-i zic Clevetici şi mă-ntreabă nitam-nisam de sînt ca dînsul, demagog? Dă, *măi gogule!* i-am răspuns şi eu, cată-ţi de drum pană ce nu scot luleaua de la ciubuc!... Ei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, vă întreb, unde mergem ?...

Păn-acuma-n ţara-aceasta
Noi ne-am burzuluit creasta;
Noi am fost *simandicoşi*
Mari şi *ighemonicoşi;*
Dar acum fără sfială
Ne fac puşchii de dîrvală,
Şi ne chem pe noi, pe noi,
Vinograzi, rugini, strigoi!

Auzi, mă rog?... După ce te dizbracă de caftanul boieriei; după ce-ţi ieu sufletele de ţigani de le dau drumul sub cuvînt' de liberta; după ce-ţi ridică feciorii boiereşti, sub alt cuvînt că, după Convenţia cea afurisită,'nu mai sînt pri... pri... privilegiuri; după ce-ţi ieu copiii la oaste cu sorţii ca pe proşti; după ce, vorba ceea, îţi fac drum pe-n barbă pe de-ntregu, apoi te mai şi poreclesc retrograd!... vinograd!... tureatcă!... strigoi!... strigoi?... Hei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... n-au mai rămas în ţară nici *sevas,* nici *hristoitie...* Unde mergem? ba nu, adică vă-ntreb, unde mergem?...

Zic că-i timpul libertăţei,
Al frăţiei ş-al dreptăţei;
Că de-acuma pe pămînt
Toţi deopotrivă sînt.
Şi cu astfeli de minciună
Hoţii cei de-mpuşcă-n lună
De caftan ne-au dezbrăcat
Şi mantaua-n loc ne-au dat!

Auzi?... egalita!... să fiu deopotrivă cu Chiosa vezeteul şi cu Mănciurică bucătariul?... ama rînduială!... Dacă pe cînd cu unirea, ştiţi... mai anţărţ...

şi eu am purtat bairacul, şi eu am giucat *Hora Unirei* în colţ la Petrea bacalul, şi eu am răguşit strigînd: să trăiască libertaua şi egalitaua!... dar înţelegeam egalitaua cu boierii cei mari; să fiu *ena mu che ena su* cu vornicul Hîrzobeanu şi cu logofătul Protipendescu; să şăd cu dînşii la taifasuri pe divan, cu ciubuce, cu cafele, cu tot ighemoniconul boieresc; dar nu egalita cu Barabulă şi cu badea Trohin văcariul!...: Ei bine, boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă-ntreb, unde mergem?

N-auzi altă decît forme,
Uniforme şi reforme.
Toţi croiesc, fac şi prefac
Ca să ne vie de hac.
Ieri o lege, astăzi altă,
Şi cînd caţi, lucrul stă baltă!
Cică-aista e progres?...
Na-ţi-1 frînt că ţi l-am dres!

Poftim!... mai dăunăzi s-o ridicat bătaia... lege nouă în ţară veche!... Ştiţi ce-am păţit? Avusesem poftă să mănînc un ostropeţ de iepure şi poftisem la masă pe vărul Bufte... ştiţi, Bufte care o fost başciohodari la d-1 Ioniţă Sturza-Vodă... Cînd să ne deie bucate, giupînu bucătar ne spînzură lingurile la brîu şi se duce la primblare... Ei, apoi, să nu-1 baţi?... Ian nu, că nu-i voie, căci vine comisariul şi te pune la ştraf... D-apoi alta! mă duc la moşia mea, la Ţălinoasa, şi poroncesc ţăranilor să-mi facă o clacă de vro cinci zile... Ştiţi ce mi-au răspuns mojicii?... mi-au răspuns că le grăiesc vorbe de clacă... Ei! apoi să nu-i întinzi la scară?... Ian nu, că vine subprefectul şi plăteşte ştraf, Sandule, fătul meu!... Da bine, boieri d-voastră, unde mergem?...

Asta încă nu-i nimica!
Dar tot cheful mi se strică
Cînd mă văd supus la bir,
Atins tocmai la chimir.

Adică: unul şi unul deopotrivă [V.A.].

Să plătesc pentru şosele,
Pentru vin, rachiu, pavele,
Pe moşie, şi pe cap!...
Astea-n mintea mea nu-ncap!

Bre!... bre!... Adică multe-am văzut în viaţa mea!... c-am văzut ieniceri şi răzmeriţi; am văzut ciuma, holera şi lăcustele, dar încă aşa bazaconie n-am chitit c-oi agiunge să văd... Auzi? reforme? îmbunătăţiri?... Să mă silească a plăti 5 la sută din venitul Ţelinoasei, proprieta cu hrisov domnesc, de la răposatul întru fericire Cehan Racoviţă-Voievod!... şi după toate păcatele să mă trîntească şi pe mine în capitaţie, eu, Sandu Napoilă, boier cu caftan din vremea fericitului întru pomenire Ioniţă Sturza-Voievod!... Eu să plătesc un galbîn împărătesc pentru că am cap, şi vărul Bostănescu tij, pentru că nu are cap nici de o liţcaie!... Ei bine! boieri d-voastră, unde mergem?... ba nu, adică vă-ntreb... unde mergem?...

Ş-apoi alta şi mai mare
Care, zău, nu-i de crezare!
Hojma unii scriu, răcnesc
Să nu fie boieresc!
Şi pămîntul să se-mparte!
Tot mojicul s-aibă parte!
Numai noi să fim abraşi
Liude pintre călăraşi!

D-voastră rîdeţi!... haide, haide!... vă pare glumă?... *(Cu mînie.)* Dar nu-i de glumit, boieri d-voastră, căci vor să ne ieie şi pelea de pe noi!... şi noi să ne lăsăm aşa ghioşghioare, să ne despoaie?... să nu ne *diafendefsim?*[1] aud?... dar n-avem gură să ţipăm?... n-avem obşteasca obicinuită adunare, unde putem merge ca să ne suim colo pe tribu... nai, ca să facem şi noi *engomii*[2] patrioticeşti?...

Treaba se îngroaşă, boieri d-voastră!... ascultaţi-mă pe mine, că eu ştiu ce ştiu... Trebuie să ne deschidem ochii ca să alegem depotaţi tot de-ai noştri... ştiţi... cole... *get-beget...* vinograzi care să se'lupte vîrtos pentru apărarea boieriei şi a proprietăţei... Şi dacă vreţi un om cu falca sănătoasă, vă poftoresc pe supusa sluga d-voastră:

Vel cluceriul Napoilă
Ce vă plînge-acum de milă,
Boierit şi căftănit
Şi la minte-nţelenit.
Cu progresul nu sînt rudă,
Pe Convenţie mi-i ciudă,
Şi de-aş arde chiar în iad,
Voi fi hojma... vinograd!

(Se închină şi iesă strigînd:) Căcl'altmintrele unde mergem? ba nu, adică vă întreb, unde mergem?

(Cortina cade.)

[1] **Să ne apărăm [V.A.].**
[2] **Discursuri [V.A.].**

SURUGIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul X. pe Teatrul din Iaşi.

(Teatrul reprezintă o poştă din Moldova. în fund, bordeiele surugiilor; în stînga, grajdiul; cîteva căruţe şi hamuri pe lîngă păreţi; în mijloc, o fîntîna. La rîdicarea cortinei se aude în apropiere chiote şi pocnete, pe urmă glasul surugiului strigînd, după grajdi):

Ha ho ! tbrrr. Iată-ne la poştă, ard-o focu şi pe cel care-o ţine!... Hi... la imaş, copii... acolo vă aşteaptă hambaru cu orz... hi, gloabă... *(Pocneşte cu harapnicul.)*

SURUGIUL *(întră pe scenă îmbrăcat cu poturi de aba, ilic de postav cusut cu găitanuri, chingă de curea bătută cu ţinte şi pălărie cu cordele. El se opreşte lîngă culisă şi zice):* Aud, cucoane?... dacă-i lungă poşta de-nainte?... Ba nu... ian cît cole, o palmă de loc, o fugă de cal... N-ai apucat a porni bine şi ai şi ajuns *(în parte)* într-amurgu. *(Vine în faţa publicului, cătînd în fundul pălăriei.)* Ian să videm ce bacşiş mi-o aruncat boieriu?... O jumătate de carboanţă?... Crişu el!... A fi vreun ispravnic de cei noi, cărora le zic perfecţi... E grăbit s-ajungă la tact, de-aceea lasă bacşişuri bune. Tot ispravnici noi să deie Dumnezeu, căci dacă-s daţi

afară din slujbă, carboanța scade cît un fifirig. Noi, surugiii, judecăm omu după bacşiş şi nu dăm greş niciodată cu chiteala.

Cînd văd o droşcă nouă-nouță
Ş-un tînăr mîndru lucind în ea,
O-ntind la fugă... să fugi, Duluță...
Carboanța vine pe urma mea.

Iar de-i trăsura cam hîrbuită,
Dacă-i drumețul ros pe la cot
Şi cu sprinceana posomorită,
Mîn pe tînjală numai de-un zlot.

De-i vro carîtă închisă bine
Cu o duducă ş-un cuconaş,
Dămol la hopuri, că-n urmă vine
Dragoste dulce ş-un gălbănaş.

Iar dacă este vrun rădvan mare,
Cu o păreche cam dos la dos,
Le trag o sfîntă de struncinare,
Căci mă aşteaptă un bănuț ros.

Oricum să fie, cînd merg în cale
Cu de-alde-ai noştri, nu mă căiesc,
Căci vorba ceea: tot cale-vale
Iese bacşişul mai omenesc.

Iar din păcate de-mi vine rîndul
Să duc vro capră sau vrun jidan.
La prăvălişuri îi culc de-a rîndul,
Căci plătesc numai un gologan.

Cu toate-aceste, puțin îmi pasă!
Fie vînt, ploaie şi calea grea,
Fie şoseua dreasă, nedreasă,
Cînd sînt călare, lumea-i a mea!

(îşi aprinde luleua.) Hei, Doamne!... de 20 de ani de cînd sînt în poşte, ce de mai făpturi de oameni am mai văzut!... Cîți domni cu alai am purtat, cînd să suia pe scaun, şi după şepte ani — hait... maziliți!... tot eu i-am dus, însă fără alai!... Cîți miniştri mîndri la început şi mai pe urmă cu nasu căzut... cîți deputați cu Unirea, cîți ciocoi vechi de-a Regulamentului, şi cîți ciocoi noi de-a Convenției, şi ruşi, şi nemți, şi turci, de toată sămînța... căci biata Moldova noastră o fost drumu cel mare a străinilor... Ian o țară de jac, satu lui Cremine, fără cîni şi fără jitari!... Na! că s-a stîns luleua... *(Scapără.)*

îmi aduc aminte, cînd cu nemții... am plecat odată c-un biet căprar, iarna, pe vicol... Şonțişoru era numai în mundiraşu lui cel alb şi tremura, sărmanu, ca de năbădăici. I se făcuse nasu pipăruş şi obrazu pătlăgea vînătă.

— Frigu-ți-e, domnule?... îl tot întrebam pe drum.

— *No, cald, cald, saperment!* îmi răspundea el.

Dacă l-am auzit tot zicînd că-i e cald, mi-am cătat de drum pană la poştă... Cînd acolo ce să văd? căpraru meu era bocnă!... îl înghețase caldu lui cel nemțesc.

D-apoi mai acu vro opt ani, aduceam un grecuşor în căruță de poştă... rupt, sărmanu, şi perpelit de ți se făcea milă... Cică venea la noi să se îmbogățască şi s-ajungă postelnic mare. Sosind la jumătate de poştă, el mă-ntreabă în limba lui:

— Mo, suruzi! gasimo țeva de muncato la poştia?

— Găsi, jupîne, cum nu?

— Ma țe gasimo?

— Apoi dă!... brînză, mămăligă, ceapă...

— Țe? mamalinga! ah! ah! vah! panaghia mu!...

şi o leşinat parpalecu, bată-l concina!... Tocmai atunci soseşte din norocire un alt grec cu o brişcă hîrbuită, vreun posesoraş, sau vreun simzar... dracu-l ştie. Cum îl văd cu fes, încep a striga:

— Kir Trufanda, vino de-ți învie neamu.

— Ma țe a pațito simpatriot a mea?

— Da ştiu eu, păcatele mele?... O leşinat pentru că i-am spus c-a să mănînce mămăligă la poştă.

— Mamalinga?... l-ai uțiso!

— Eu?... ferească sfîntu!

— *Neschi,* dimiata... Cînd te-a întrebat de muncare, trebuia se respunzi la dimialui: *măslinia, limoni,* ma nu mamalinga...

Ha, ha, ha, ha, n-oi uita-o cît oi trăi. Numai cît pomenise samsaru de măsline şi cel leşinat se puse a suge cu buzele ca un malac... ian aşa *(imitează sugerea malacului)* şi pe loc o înviet.

D-apoi altă dată c-un jidan... Ce-am mai rîs!... Ajungînd la Strungă în deal, îi zic în glumă:

— Pare-mi-se, jupîne, c-o să întîlnim tâlhari.

— Ei, vei! bade surugiu, ce să facem, mă rog?...

— Ştii una, jupîne?... acoperi-te cu cerga ca să nu te vadă.

Jidanu meu, de cuvînt, se tupilă în fundu căruţei, iar eu n-am ce face?... îmi schimb glasu şi încep a striga: Stăi, mă! Ce ai în căruţa asta?

— Ce să am, căpitane? ian nişte stecle stricate.

— Stecle să fie oare?

— Dacă nu mă crezi, căpitane, cearcă de vezi.

Atunci apuc o prăjină şi jachi! peste cergă. Jidanu face zinichi, zinichi, zinichi, adică suna a steclă ca să înşele tâlharii; eu iar trosc! el iar zinichi, zinichi; ş-aşa tot cu trosc şi cu zinichi ne-am coborît dealu Strungăi. De-atunci o ieşit cînticul ista-n ţară. *(Cîntă o arie jidovească.)*

Trosc, pliosc, trosc şi jachi şi lichi,
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi.
Iată Leiba cel avan
Care poartă harţagan.
Iată Leiba cel din cuşcă
Care poartă la drum puşcă
Şi cînd vede un român
Armele-şi ascunde-n fîn
Şi sub cerga scărmănată
Sună-a steclă fărîmată.
Trosc, pliosc, trosc şi jachi şi lichi
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi!

Acu străinu, ca străinu, dar cum sînt unii ciocoieşi, cu maţe pestriţe, săca-le-ar sămînţa! că mare urgie mai sînt pe lumea asta! De-a lungu ţărei fac pîrjol cu bătaia... Cică-i voinicie boierească să stîlcească un biet om de surugiu ostenit ca vai de el, nemîncat, nedormit, plouat, ars de soare, degerat de frig, pentru că i-s caii căzuţi şi nu pot merge în fuga mare.

îmi aduc aminte, acu cinci ani, murise biata mămuca, Dumnezeu s-o odihnească!... *(Ştergîndu-şi ochii cu mînica cămeşii.)* Mi se udă ochii cînd mă gîndesc la ea, drăguţa.

(Arie: „Căruţa poştei")

Sărmana mamă parc-o văd încă
Pe patul morţei, moartă zăcînd
Şi cu durere vie, adîncă,
Ah! simt din ochii-mi lacrimi curgînd.

Biata bătrîna! ea pentru mine
Avea un suflet mult iubitor;
Ziua şi noaptea mă căta bine
Şi-mi făcea traiul veselitor.

însă-amar mie! moartea cumplită
A deschis iute al ei mormînt
Şi de-atunci viaţa-mi e tot cernită,
C-am rămas singur pe-acest pămînt.

Stam lîngă biata mamă şi o jăleam din fundu inimei, căci era acum pe aproape de îngropat, cînd îl aduce dracu pe un ciocoi de cei afurisiţi. Toţi flăcăii erau porniţi la drum, numai eu, din păcate, mă aflam la poştă. Cuconaşu era grăbit, parcă-l alungau tătarii din urmă; el vine la bordeiu meu şi mă smunceşte fără îndurare de lîngă săcriu maică-mea... în zădar mă rugam să mă-ngăduie ca să duc pe mama la groapă... Ticălosu! în loc să aibă milă, el pune pe arnăutu lui de-mi da vro cîteva bice şi-i poronceşte să mă croiască tot drumu cu un harapnic de pe capră. Dac-am văzut ş-am văzut, mi-am făcut cruce şi am zis în gîndu meu: Ajută-mi, Doamne, să dezbar lumea de o jivină veninoasă!... şi, cu capu gol, pe arşiţa soarelui, am plecat.

Se făcea nu departe de poștă o vale lungă și rapide de nu putea nici caru deșert să coboare fără pedică. Drumu cotigea pe lîngă o prăpastie adîncă, plină de bolovani... Mișcă, băiete!... să mi te duci de-a ruptu capului!... Unde-am răpezit caii la vale, unde-am cîrnit oiștea spre mal, și-ntr-o clipală, cai, trăsură, surugiu, arnăut și ciocoi, eram cu toții stîlciți și ucişi în fundu prăpastiei... Arnăutu și-o rupt gîtu, ciocoiu și-o frînt nasu de-o rămas cîrn și chior. De atunci nu l-am mai zărit prin poște... El o prins frică și merge la drum numai cu harabagii...

Ei!... da ce stau eu de mă amărăsc cu gînduri pocite. *(își scutură pletele.)* Pei nălucă și cruce-ajută!... să trăiască surugiu... Nu-i alt român mai voinic decît el în țară.

Surugiu vrednic! eu tot calare
Ziua și noaptea am traiul meu,
Alung necazul din fuga mare
Cînd mă ajunge necazul greu.

Surugiu ager, alerg pămîntul
Din puha lungă mereu pocnind,
Dămol sau iute, iute ca vîntnl
Eu merg calare tot chiuind.

(Chiuie surugiește și pocnește din harapnic.)

Dacă, de pildă, vine o cupea cu o porumbiță albă și frumoasă, care-mi zice subțirel: „Să mă duci bine, flăcău". — Lasă, cuconiță, n-ai grijă că ești cu mine! — și-mi apuc hățurile în mîna stîngă și m-arunc pe șăuaș dintr-o săritură... Gata-i? gata!

Mișcați, băieți!... hi, hi... să mă duceți ca vîntu și ca gîndu. *(Pocnește.)* Hi, breazule, nu te lenevi, că te stricnesc cu șfichiu de foc. *(Bale cu harapnicul înainte ca și cînd ar vroi să lovească hățașul.)* Vîrtos, murgule, *(se adresează la lăturaș)* nu te lăsa pe tînjală că-mi ești sub mînă. *(Pocnește de lături în dreapta.)* Hi, acum pe șes cu toții, într-o întinsoare, să sfîrîie roțile. *(Chiuie.)* Hi-i-i-i, zmeișorii tatii... parcă zăresc pe Măriuca la colțu luncii... Măriuco fa, să mă aștepți cu alivenci pe cînd m-oi întoarce, că ți-oi aduce un tulpan nou. Haide-așa, copii, tot așa la copce, cu toții, deopotrivă, frumos că ne privește duduca cea din trăsură... numai de n-ar deochea... Iacă dealu înainte... să vă văd acu, dragii mei... s-o luăm la fugă din vălcică, ca să suim culmea într-un zbor... Odată cu toții pe opinteală... *(Chiuie și pocnește.)* Hi-i-i-i, tătucă, nu mă lăsați... întinde, Surule... odată, Breazule, hi, hi... *(Se zbuciumă ca cum ar sili caii la deal.)* Mînca-v-ar cioarele! hi, perire-ar albinele care or strînge ceara de făcut Iumînare celui ce vă are!... Ha, ho, ha, ho!... tbrrr... am suit dealu... să ne mai odihnim la umbră și să vă mai frec pe ochi.

Surugiu vesel, în cîmp la soare
Eu cîte fete le întîlnesc
Preschimb cu ele glume ușoare
Și chiar din fugă le amețesc.

Iar cînd un dușman calea-mi aține
îi dismierd fața cu șfichiu de foc,
Și cînd în țară arml nou vine
La frații noștri urez noroc.

(Pocnește ca în ajunul Sfîntului Vasile.) Hăi, hăi! la mulți ani cu fericire, să trăiți toți în unire... Hăi, hăi! să vă fie casa casă și masa masă! hăi, hăi! Noroc bun si veselie si-mi faceți parte si mie... hăi, hăi!

(Cortina cade.)

ION PĂPUŞĂRIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Luchian, pe Teatrul din Iaşi.

(Teatrul reprezintă un salon.)

(Se aude afară strigînd: „La păpuşi, la păpuşi", apoi o gîlceavă între Ion Păpuşăriul şi un comisar de poliţie.)

COMISARUL: Staţi, măi!

ION: Da ce este?

COMISARUL: Nu-i voie să umblaţi cu păpuşele şi cu Irozii.

ION: Dec!... altă bazaconie acu!

COMISARUL: Hai la poliţie.

ION: Nu pune mîna, guleratule!

COMISARUL: Haide-ţi zic şi nu lungi vorba.

ION: Atunci s-agiungi tu...

COMISARUL: Pe dînsul, serjenţi!

ION: Nu da, măi, nu da, că te...

COMISARUL: Pe dînsul!

(După un mic zgomot în care s-aude căzînd şi zdrobindu-se cuşca cu păpuşi, Ion intră iute, scărmănat, fără căciulă şi cu coşciugul în mînă.)

ION: Dos la faţă... Aici mi-e scăparea... Măi! guleratu dracului!... rău m-o zgîlţîit!... De-abia am putut scăpa coşciugu cu păpuşi din ghearele lui... Cît pentru căciulă, o căzut în luptă...

fie, tot era s-o dau eu de pomană de sufletu bunicăi... povestea țiganului... Auzi așa? treceam pe lîngă teatru ist mare cu teatru meu cel mic... cîșlegi nu-s?... cînd îmi iese înainte un epistat' și numaidecît să mă-nchidă la poliție, zicînd că nu mai este voie de a giuca păpușele, după obiceiu vechi. Mare poznă și minune!... Oare de ce s-o mîniet păpușele cele mari pe cele mici, de le prigonesc?... poate că vreu să aibă singure dreptu de a face să rîdă lumea... Ian, mai știi?

Lumea-i plină de păpuși
De tot soiul, mari și mici,
Cu surtuce, cu mănuși,
Cu-anteriu și cu ișlici;
Și-ntre ele cît trăiesc
Se alung, se prigonesc,
Se înșel, se pismuiesc
Și chiar se batjocoresc,
Că-s păpuși, păpuși lumești
Tot să stai să le privești.

Una-i proastă și fudulă.
Alta face cît o nulă,
Alta are dinți de lup,
Alta-i chiar trîntor de stup;
Alta-i mare patriot
Cu limba, hăt, cît un cot,
Alta-i viță de ciocoi,
Alta-i coadă de strigoi,
Că-s păpuși, păpuși lumești
Tot să stai să le privești.

Păpuși, dar, ca Vasilachi Țiganu, ca jupînu Leiba din Tîrgu Cucului și ca toate celelalte dihănii din cosciugu ista, cu deosebire numai că unele te fac să rîzi si că celelalte te fac să și plîngi cîteodată. *(Privind la coșciug.)* Sărmane păpușele, frumușele, curățele!... voi ați înveselit pe moșii și strămoșii noștri, ca pe niște oameni cu bunătatea-n suflet și cu rîsu în față; dar acum lumea s-o posomorit, pare că-i tot

ninge^ și-i plouă... încît chiar veselia din cîșlegi este oprită!... oare de unde să ne vie atîta spăsenie?... Om fi avînd poate multe păcate de răscumpărat... Mai știi?... Ei bine, dar **pană** vom agiunge a ne sfinți ca dracu cînd îmbătrînește, ce fac eu, Ion Tătărășanvî, cu betele păpuși?... doar să pun să le tragă clopotele ca la cele multe obiceiuri strămoșești. Parapanghelos, de-acum!

Am avut odinioară
Dulce și frumoasă țară.
Acum țara-i jidovită
Și amar precupețită.
Parapanghelos!

Am avut, hăt, în vechime
O vitează boierime.
Acum rîdem noi de noi
Poreclindu-ne ciocoi.
Parapanghelos!

Oamenii de mai-nainte
Cereau fapte, nu cuvinte.
Acum credem în palavre
Și ne certăm ca prin havre.
Parapanghelos!

Ei trăiau în veselie,
în belșug, în omenie.
Ce-o rămas? politichie
Și un dram de nebunie.
Parapanghelos!

(Scoate păpușele pe rînd și le privește cu înduioșare.)

Sărmane păpușele!... Să vă mai privesc o dată **pană** a nu **vă** perde... Iaca Vasilachi Țiganu, care-o furat curcanu. *Dabulichi șușmanda,* mergi de-acum de te-ngroapă în coșciug, că nu-ți mai este învoit a te primbla noaptea pe uliți cu lăutari și a întră prin casele oamenilor să le arăți ce-i fudulia țigănească. Ai fost și tu cînd ai fost, pe cînd te hrăneai cu balamiș balmuș de la cumătră, și aveai 12 perine mari umplute

cu frunzări, 12 mici umplute cu urzici şi o dugheană în vîrfu Trisfetitelor. Dar acuma ţi-ai nălţat neamu ca cioara-n par: te-ai făcut român de cei noi... proprietar!... Cată, doar îi fura cloşca de pe ouă şi îi spînzura pe tată-tău, cetăţene, c-apoi vai de penele tale!

Pe cînd tu erai ţigan
Tot prindeai cîte-un curcan.
Acum eşti cetăţenos
Mai *baros* şi mai *chiros*.

Tanda, landa, măi bălane,
Ai agiuns român, ţigane;
Cată să te laşi de lene
Ca să nu fii smuls de pene.

Hai iute la coşciug. *(Aruncă păpuşa şi scoate alta.)* Iaca şi jupînu Leiba din Tîrgu Cucului cu balabusta; e frate cu Herşcu Boccegiu, cel din codru Herţii. El vinde rachiu amestecat cu vitriol şi cu ciomofai, şi dacă se-mbogăţeşte, împrumută bani cu dobîndă... ieftin, ieftin, numai o sută la unu. Ruşii şi nemţii l-o alungat de rău din ţările lor şi noi l-am primit de bun. Tot noi mai,cu cap! Iată-1 îmbrăcat în pelea dracului, căci azi e sîmbătă... *ghit şabăş;* toate dughenile-s închise, oraşu e pustiiu fiindcă jupînu Leiba o ieşit la primblare cu balabusta pe la *gredini poblichi,* ca să asculte *mozichi.* Ei vei! zic zeu!

— Balabustă, ştii una, mă rog?

— Vuăs?

— Chind a fi tot tirgu Ieşi a nostru, are se chinte muzichi jidovesc la gredina poblichi.

— Şi ce a să chinti mă rog, Leibuşor?

— Â se chinti: Balabusti mititichi, dragu nieu, cum chintă jupînu Herşcu Boccegiu.

La baltă, Iudă, că vine dracu să te umfle... *(Aruncă pe jidov în coşciug şi scoate un drac.)* Iată-1... are coarne ca cineva şi ca oarecine, dar nu-i totdeauna negru la faţă, nu, el se schimbă ades ca să înşele mai lesne, ucigă-1 crucea!

Cînd e un domnişor
Ce vinde la dreptate;
Cînd un privighitor
Care mereu tot bate;
Cînd e un cămătar
Care te caliceşte;
Cînd un prost gazetar
Ce toate le huleşte.

Cînd un linguşitor
Ce te adimeneşte;
Cînd un moştenitor
Ce moartea îţi doreşte;
Cînd Iuda vînzător
Ce fraţii-şi prigoneşte;
Cînd chiar un peţitor
Ce te căsătoreşte.

La iad, spurcatule... *(Aruncă pe dracul şi scoate şoareci cu o mîţă.)* Iaca mîţa şi cu şoarecii, în pilda celor mici care-şi fac mendrile în ţară, cînd nu-i struneşte nime. Vorba ceea: lipseşte mîţa, şoarecii îşi fac de cap; lipsesc cînii de pază, te primbli prin sat fără băţ, ca în satu lui Cremine. *(Joacă şoarecii în palmă.)*

Unde-i mîţa să ne vadă
Să ne vadă, să nu creadă.
Bîz-z-z-z.
Mîţa-i dusă de acasă
Şoarecii se gioc pe masă.
Bîz-z-z-z.
Unde-i mîţa să ne vadă
Cum am luat casa-n pradă.
Bîz-z-z-z.
Mîţa-i dusă din cămară
Noi sîntem stăpîni în ţară.
Bîz-z-z-z.

La coşciug, lacomilor, că vine mîţa. *(Scoate un lup şi o oaie.)* Iaca lupu şi oaia... Vai! săraca oaie î bună-i vie, bună-i moartă, că-i lînoasă, lăptoasă şi devreme-acasă. Ce păcat numai că o mănîncă lupu!

Hei! de n-ar fi lupi colţoşi pe lume, bine-ar mai hălădui turmele! D-apoi ce să faci? aşa-i poznaşa astă de lume; unde-i oaia, lupu nu lipseşte; unde-i slab, e şi tare; unde-i român, e şi lipitoare!

Vai! săracă oaie blinda,
Cum s-aţin lupii la pîndă.
Bir, oiţă, bîr,
Să te-nşale, să te-apuce,
Să te rupă, să te-mbuce.
Bîr, oiţă, bîr.
Bucălaie, vai de tine!
Tragi pe lume-ades ruşine.
Bîr, oiţă, bîr.
Chiar de scapi să nu fii smulsă
Tot eşti tunsă şi eşti mulsă.
Bîr, oiţă, bîr.

La stînă că vine lupu... *(Scoate un turc şi un cazac.)* Iacă turcu şi cazacu, Pilaf Aga şi cu Moscov Ghiaur, duşmani de moarte carii luaseră deprindere a-şi giuca calu pe pămîntu nostru, de cîte ori nu s-ajungeau cu tîrgu. Noi Tătărăşenii care, cum o dat Dumnezeu, avem şi noi o ţîră de *politichie* şi de *plapomaţie,* i-am giucat pe degite şi i-am pus în cuşca păpuşelor; însă cînd vin ruşii în ţară, facem pe cazac de taie capu turcului, şi dimprotivă, cînd vin turcii, Pilaf Aga descăpăţinează pe Moscov Ghiaur... Ce să faci? Trebuie să urli cu lupii şi să strigi la covrigi cu Covri...oţii dacă vrei să încapi în lume. Hai şi voi la coşciug că ne-am săturat de păpuşerii.

Aste-s, boieri d-voastră, păpuşele cele vechi care le-am apucat de la părinţi; dar au mai ieşit şi altele, de cînd cu mîncarea cea de Constituţie... ce-a mai fi şi aceea... Noi Tătărăşenii le zicem lefegii!... Cică în timpurile de mult, pe cînd aveam războaie cu vecinii noştri, era în ţară o ceată de ostaşi viteji, *nu eroi,* care mîncau carne de tătar. Nu-i vorbă de dînşii. Lefegiii din ziua de astăzi se hrănesc din leafă, se îndoapă din *bugedul* ţării, de aceea îi numim lefegii. Iacă de pildă *(scoate pe rînd mai multe păpuşi şi le arată):*

Un silvicultor de codru — lefegiu.
Un conductor de drumu mare — lefegiu.
Şosele sînt, nu sînt, dar conductori pozderie.
Un profesor de mimică... sau nimica — lefegiu.
Un inspector de profesori — lefegiu.
Un inspector de inspectori — lefegiu.
Un perceptor... priceput — lefegiu.
Un controlor de perceptori — lefegiu.
Un controlor de controlori — lefegiu.
Alt controlor de nu ştiu ce — lefegiu.

Un grădinar de pepinerie... Ştiu că o să se înmulţească de-acum pepenii în ţară.

Un custode de muzeuri, pinacotece, gliptotece, bibliotece şi alte tece, care nici n-au fost, nici s-au pomenit! Şi ceilalţi, şi ceilalţi, şi ceilalţi ca năsipu mării, şi mai ales ca frunza din codru.

(Se aude afară glasul' comisarintui strigînd: „Unde s-o ascuns păpuşăriul?")

Na ! mai iată şi altu... Mă caută ca să mă-nchidă. Nu mă lăsaţi, oameni buni, că doar n-am făcut vreun rău că m-am ţinut de obiceiurile strămoşeşti, jucînd păpuşele în cîşlegi.

Cuşca de hîrtie ce noi o purtăm
Strigînd la păpuşe cu glas sunător
Este chiar teatrul micului popor
Şi cu-a noastre glume noi îl desfătăm.

N-avem primadone, nu avem tenori,
Nu jucăm la drame şi opere mari.
Avem păpuşele în loc de actori
Şi-n loc de orchestru, doi bieţi lăutari.

Lăsaţi-ne-n pace să ne veselim
După obiceiul cel îmbătrînit.
Ca să nu ajungem noi, români, să fim
Un neam trist, cu ură, şi posomorit.

(Comisariul zgîlţie uşa din fund şi zice: „Aici trebuie să fie hoţul.")

Na! că m-ajunge păcatul... Unde să m-ascund? *(Aleargă în dreapta şi în stînga, spăriat.)* Cole! ba cole! *(Arătînd locul sufliorului.)* Ba cole în bizunia asta. *(Se bagă sub scenă.)* în coşciug şi tu. Ioane! Parapanghelos! *(Dispare.)*

(Cortina cade.)

CUCOANA CHIRIȚA IN VOIAGIU

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(Teatrul reprezintă un salon.)

CHIRIȚA *(în costum ridicol de voiagiu, întră zburdalnic. Ea poartă malacof esagerat, tocă de catifea neagră cu flori, pene şi cordele stacoşii etc.)*

(Ea cîntă pe aria „Royal tambour":)

Iată-mă-s! am sosit
Dintr-o călătorie
în care-am pătimit
O sută de şotii ş-o mie.
Dar, zău, nu mă căiesc.
Nu-mi pasă de nimica;
Eu sînt zdragon şi mă numesc
Chirița cea voinică.
Ce voiagiu minunat!
Ce frumos m-am primblat!
în urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

Plecăciune, boieri. *(Se închină.)* De mult nu ne-am văzut. Sănătoşi!... Dar cucoanele? şi copiii? bine? Mă bucur. Aud? şi mie precum videți îmi merge de

minune... sărut ochişorii. *(Se întoarce în loc de-şi arată talia.)* Am fost la Paris de mi-am aşezat plodu la şcoală ca să învețe politica, pentru că-n ziua de astăzi, la noi, un om ce nu ştie politica nu plăteşte nici chiar cît jilțul cel stricat care s-o vîndut cu doba la Bucureşti pentru plată de impozit... el e un mobil de prisos... Şi cu prilejul acesta m-am folosit şi eu ca să văd lumea cea mare, că mă-ți crede?... Mă mucezisem la țară, la Bîrzoieni... De la o vreme îmi venise stenahorie şi ipohondrie; aşadar... nu-ți uita vorba... într-o dimineață, pe la toacă, după ce m-am cotorosit de Aristița şi de Calipsița, mi-am luat catrafusele şi am spălat putina!... Soțul meu, paharnicu Bîrzoi, cam cîrnea din nas, dar l-am sărutat între sprincene, după obicei, şi l-am lăsat cu buza umflată... Uff!... M-am dus la Galați cu trăsura mea cea galbănă şi cum am ajuns, nici una nici două... țup! în vapor, Guliță țup! după mine, Ioana țiganca țup! după Guliță şi, vorba ceea, cu cățel cu... am plecat!!!

Doamne! boieri d-voastră, minunat lucru-i vaporul!... Să vezi şi să nu crezi... Auzi d-ta? Merge focu pe apă ca în vremea halimalei. D-apoi salonuri, d-apoi zaifeturi, d-apoi căpitanul!... bată-l norocu, că mare nostimior mai era, puşchiu! *(în taină.)* Să vă spun una? Soțul meu nu-i pe aice?... Mi-a făcut curte, berbantu, tot drumul şi, zău, între noi să rămîie... dacă nu mi-ar fi fost de ighemonicon, mai că... mai că...

UN GLAS DE LA GALERIE: Aferim, cucoană **Chirița!**

CHIRIȚA *(adresîndu-se către capelmaistru)*: D-apoi cum socoti, domnule? Chirița nu se dă cu una cu două. *(Către public.)* însfîrşit... nu-ți uita vorba... am ajuns la Beligrad... Cînd la Beligrad întreb pe căpitanu: *Monsiu* căpitan, *je vu pri,* aice-i Viena? — El îmi răspunde zîmbind: Ba nu, madam, aice-i Beligradul. — *Mersi, monşer...* nu poți crede ce bine-mi pare că m-am învrednicit să văd Beligradu cu ochii, că mare mult am auzit pe bărbatu meu pomenind de el. După Beligrad am sosit la Ruşava... Cînd acolo, vameşii de la hotar încep a controbăi prin lăzile mele ca în vremea volintirilor, şi dau peste o cutie cu țîri zvîntați ce-i luasem la drum.

— *Fui taifel!* Ce-i asta?... strigă căprariu.

— Ce să fie, domnule? Ia, țîri... Eu postesc mercurea şi vinerea şi metahirisesc sărături de cînd pătimesc de rast.

— *Vas* rast? Asta-i *pudoare* mare la d-ta; trebuie plăteşti vama. Şi îndată s-o adunat vro trei şoacățe ca să hotărască dacă se cuvinea să-mi ieie vamă ca pentru peşti, ori ca pentru mirodenii. în sfîrşit am dat ce le-au plăcut şi mi-am cătat de drum.

De-acolo am urmat
Prin țara cea nemțească,
Şi-n Pesta am mîncat,
Mîncat paprică ungurească.
Apoi în drum de fer
Suindu-mă în grabă,
Am voiageat c-un cavaler,
Un baron prea de treabă...
Ce voiagiu minunat!
Ce frumos m-am primblat!
în urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

Fost-ați cu drumu de fer, boieri d-voastră? Ei! apoi ce mai ziceți? Să juri că neamțu-i cu dracu... Sfinte Panteleimoane!... te duci ca vîntu şi ca gîndu, ca în poveşti; cît ai plecat ai şi ajuns, ba încă baronu care călătorea cu mine m-o încredințat *auf Ehre,* că în Englitera drumu de fer merge aşa de iute că soseşte pană a nu pleca. Bată-l vîntu de' baron! Mare ghiduş era şi nostim! *(în taină.)* Şi el s-o cercat să mă curtenească o bucată de drum, dar geaba... n-a *catartosit* să mă scoată din minte... Cum?... Nu credeți?... Alei! Dar să n-am parte de Bîrzoi dacă vă ascund ceva... Ba încă să vedeți: trecînd odată pe sub o hrubă lungă care-i zic tunel, şi găsindu-ne prin întuneric, şoacăța de baron şi-o întins botu ca să mă sărute... Vai! mînca-l-ar moliile!... Cînd i-am tras un pumn, o făcut hîc! şi o căzut de-a rostogolu în celaalt colț a vagonului.

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Bîrzoaie!

CHIRIȚA *(către capelmaistru):* Aşa să ştii, domnule. *(Către public.)* Baronu, ruşinat să vede de acest *tropos,* s-a coborît la cea întîi stație şi o dispărut... împreună cu săcuşorul meu de voiagiu... hait! mi-1 şterse potlogaru drept suvenir... bunătate de săcuşor cusut de copile, cu un turc călare de-o parte şi cu un *andenken* din dos... Cum vă pare aşa bazaconie? te mai încrezi în baroni de drumu mare?... Dar asta nu-i nimica, pe lîngă ce mi s-a întîmplat în urmă. Plodu cel de Guliță se cobora la toate stațiile... Copil nu-i, mă rog?... îl trimiteam cu Ioana țiganca pentru ca să nu se prăpădească; cînd aproape de Viena aştept să se întoarcă în vagon... nu vine. Conductoru închide oblonul, clopotu de la stație sună de trii ori, maşina şuieră, trenu se pune în mişcare, şi Guliță nu-i!... Sfinte Panteleimoane! era să turbez... Scot capu pe fereastră şi încep a striga: „Guliță! Ioană! cioară! dimone!" Tufă... *„Monsiu* conductor, stai, opreşte, ține caii!" Aş! nime n-auzea. Dau să deschid oblonu, nu pot; dau să sar pe fereastră, nu încap. Atunci parcă mi s-o luat viderile şi deodată am căzut lată pe perine, am leşinat!... Cînd ne-am trezit, eram sosiți la Viena. Alerg la poliție, răcnesc, îmi smulg păru, mă bocesc pană ce d-nu polițmaistru mă încredințază, că va face toate chipurile ca să-mi găsască odoru, şi că mi l-o aduce chiar cu telegrafu. Ei!... închipuiți-vă, boieri, că fără a mai da leturghie la sfîntu Mina, Guliță şi Ioana sosesc buni teferi îndesară la otel. Ah! Dumnezeule, cînd i-am văzut, era să nebunesc de bucurie şi în prima furie am tras trii palme țigancei, precum şi lui jupînu Guliță i-am făcut o morişcă în chică, ca să le pun minte... Halal de țările care au drumuri de fer!... ele, după cum zicea baronu, au aripi de zboară iute pe *calez progresivului,* dar cît pentru celelalte, cum e țara noastră, de pildă, sînt ciunte şi oloage, sărmanele!

GLASUL DE LA GALERIE: Aferim, Chirița!

CHIRIȚA *(către capelmaistru);* Ba nu, zău, adică nu-i aşa?

în Viena m-am primblat
La Hiting şi pe Grabe
C-un tînâr delicat
Ce-i zic *Herr Graf von Kleine-Schwabe.*
Ş-apoi înspre Paris
Am plecat cu grăbire.
Căci Parisu-i un paradis
Plin de adimenire.
Ce voiagiu minunat!
Ce frumos m-am primblat!
în urmă-mi am lăsat
Un nume lăudat.

^ în sfîrşit am sosit la Paris, în patria lui *Monsiu Şarlă!...* Ştiți, *Monsiu Şarlă,* care o fost dascalu lui Guliță... în Paris! minunea minunelor! tîrgu Vavilonului din zilele noastre! Am ajuns noaptea şi am tras la un otel din ulița: *Geofroi Mărie,* adică: Mi-i frig. Marghioală... A doua zi l-am înfundat pe Guliță într-un pension şi am rămas liberă, de capu meu. Ha... a... alai de cine-i tînăr şi are bani mulți! Acolo-i pămîntu făgăduinței cel din scriptură; numai uri lucru e cam supărător: toate se vînd cu porția, şi porțiile-s mici de tot, ca de pomană. De pildă, ceri un bi'ftec? îți aduc o fărîmă de friptură mare cît un irmilic, ba încă şi aceea crudă... cică-i englizască... Ceri raci? îți aduc vro doi răcuşori în şepte luni, chirciți, oftigoşi ca vai de ei!... Cît despre bucate de cele sănătoase ca la noi, precum: musaca, capama, ciulama, baclava, cheschet... nici nu se pomeneşte... însă nu face nimica... Parisu nu are seamăn pe fața pămîntului, şi pot zice că nici chiar Bucureştiul nu-1 întrece... adică să fim drepți... nu-1 întrece. Ce nu găseşti în el? galerii de muzeuri vrei? ai; munamenturi vrei? ai; teatruri vrei? ai; pasagiuri române ca lâ Bucureşti vrei? ai. *Che ta lipa.* Eu nu le-am vizitat nici pe unele, nici pe altele, pentru că am avut de umblat pe la magazii de marşande de modă.

Am fost la madam Desal şi la madam Fovel, de mi-am comendat tualete pe datorie... Le-oi plăti şi eu cînd or plăti şi celelalte cucoane care le-o rămas

datoare... *(în taină.)* Şi ştiţi una? Sînt cam multe... aşa de multe, încît croitoresele o hotărît să nu mai facă credit compatrioatelor. Cam ruşine, dar ce-mi pasă? Eu tualetele le-am pus la mînă şi am şi fantacsit cu dînsele la baluri, la Mabil... Ah! frăţiorilor, ce juvaer de grădină-i Mabilu! ce adunare elegantă întîlneşti în ea!... Nu era seară să nu mă duc acolo la petrecere... ba încă am jucat şi cancanu.

GLASUL DE LA GALERIE: Aş ! Aferim, Chiriţa.

CHIRIŢA: Mersi... Acolo am făcut cunoştinţă cu o mulţime de contese şi de prinţese: contesa Frizet, princesa Rigolboş, marhezul Brididi, marşalu Sicar, duca Şicocandar, ba încă am întîlnit şi o claie de boieri şi cucoane de la noi, precum, de pildă: Aud? să nu le numesc? fie!... Dar din toţi cine era mai cu haz, era d-nu Agachi Flutur, un berbant în doi peri, care o fost şi volintir la Ipsilant. Cu dînsu făceam supe la cafeneaua englizască, pe bulivar. Ce rîsete, ce chicote ! Flutur mi-a compus şi un cîntic... Să vi-l spun? bucuros, dar să rămîie între noi, vă rog, ca să nu afle dumnealui. Iată-l... ascultaţi:

(Chiriţa cîntă următoarele cupleturi şi joacă un pas de cancan la sfîrşitul fiecărui cuplet.)

(Arie de Offenbach)

Vivat, mîndră Chiriţoaie!
Vivat spanchea de Bîrzoaie!
Oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie, oaie.
În amoruri să trăiască
Lumea-ntreagă să pîrlească,
Eascā, ească, ească, ească, ească, ească, ească.
Tra, la, la, la, la, la, la, la.
Sai, Chiriţo,-n joc.
Tra, la, la, la, la, la, la, la,
Sai mereu cu foc.

Chiriţoaia-i sprincenată
Şi ca un balon umflată,
Lată, lată, lată, lată, lată, lată, lată.
Elegantă şi frumoasă,
Armazoancă amoroasă,
Roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă, roasă.
Tra, la, la, la etc.

Chiriţoaia-i din natură
Gingaşă peste măsură,
Sură, sură, sură, sură, sură, sură, sură.
Ea cu ochiul te atrage
Şi pe şfară-apoi te trage,
Rage, rage, rage, rage, rage, rage, rage.
Tra, la, la, la etc.

Chiriţoaia cea uşoară
Are-o inimă fecioară,
Cioară, cioară, cioară, cioară, cioară, cioară.
Ea te leagă şi te-ncurcă
De nici dracul te discurcă,
Curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă, curcă.
Tra, la, la, la etc.

GLASUL DE LA GALERIE *(entuziasmat):* Aferim! Aferim ! Aferim ! Chiriţoaia mea !

CHIRIŢA *(spăriată):* Vai de mine!... că-i dumnealui ! *(Fuge.)*

(Cortina cade.)

BARBU LĂUTARIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(Teatrul reprezintă un salon. La ridicarea cortinei un taraf de lăutari începe a suna un cîntic vechi din dosul uşii din fund. Barbu Lăutarul este îmbrăcat cu anteriu şi giubea veche; el poartă pe cap o jumătate de işlic cu fund verde.)

UN GLAS *(dintre culise)* : Lipsiţi de-aici, balaurilor!

BARBU: Ian lasă, jupîne vataje! Aşa să trăieşti, că boieriu ne-o chemat să-i cîntăm de ziua lui!

UN GLAS: Minciuni! boieriului nu-i plac ţîrliiturile ţigăneşti! Hai, căraţi-vă!

(Lăutarii se opresc.)

BARBU *(deschizînd uşa cu sfială)* : Dee!... Dacă eu sînt Barbu lăutariu, cunoscut în toată ţara Moldovii... cum o să mă dai afară?... Mai stăi să grăiesc două vorbe cu boieriu! *(intră şi-şi scoate işlicul.)* Iaca!... Aice-i adunare mare! şi adunare fără Barbu, starostele de lăutari, nu se poate! *(Se închină publicului.)* Aşa-i, boieri d-voastră, că nu vă lasă inima să mă daţi pe scări, pe mine, Barbu cel bătrîn, care am cîntat la nunţile şi la mesele părinţilor d-voastră? *(întorcîndu-se spre uşă.)* Ei! apoi ce mai dîrdîieşte guleratu cel de ciocoi? *(Cheamă doi scripcari şi un lăutar cu naiul.)* Veniţi încoace, măi, cei cu scripcele şi cu naiu, iar cei cu trîmbiţele să meargă la pahar-

nieu Surdulea!... *(întră lăutarii.)* Doamne sfinte şi părinte!... în ce vremi am mai ajuns!... înainte mă ruga să merg pe lâ casele boiereşti, şi acum mi se mucezeşte cobza sub beniş!... Cine ar zice, văzîndu-mă, că eu am fost lăutarul domnilor!... Hei!... hei!... *(Cîntă:)*

Eu sînt Barbu lăutariul,
Starostele şi cobzariul,
Ce-am cîntat pe la domnii
Şi la mîndre cununii.
Cobza mea o fost vestită.
Veac întreg o fost cinstită
De boierii de pe-aici
Ba şi chiar de venetici!

Of, of, of! mi-aduc aminte,
Of, of, of! că mai-nainte
Nici un chef nu se făcea
Fără astă cobz-a mea.
Dar acum, acum, vai mie!
De cînd lumea-i cu nemţie
Nu mai am în lume glas
Şi pe uliţi am rămas!

Aşa, aşa, păcatele mele! Vremea vremuieşte, bătrînii se duc, obiceiurile se prefac, oamenii se schimbă, cînticele se schimonosesc şi lăutarii mor de foame!... Hei!... în vremea boierilor cu işlic şi cu anteriu ca mine, ce de mai veselii! ce bancheturi! Cînd se căftănea vreun boier, se ducea bărbier-başa de-1 rădea cu bricile cele de mărgean în cerdacu casii, şi eu mă duceam la el cu tarafu meu de-i ziceam: „Şi la mai mare, vere!..."

El îmi umplea fesu de galbini şi eu îi cîntam, după cum se obicinuia pe atunci:

(Cîntec vechi)

Chiu! şi vivat fericit!
Boieriul s-o căftănit,
Chiu, chiu, chiu şi ha, ha, ha,
Trăiască măria-sa!

jViSIME'ALEOSAKISM

•rVEKf: COMK ' -

i'ARÎU '.Vf.Oj .

T 7; A T *A V*

CANȚONETE COMICE, SCCXL'l
• J OPERETE.

7 7 " "
11 UIȚI KJCM'.I
Bdlfoxa. **tibranoi SOOECt & Cur.p.**

-l S7 6

Foaia de titlu: voi. I, *Opere complete.* Partea întîia. *Teatru,* Bucureşti, 1875.

.pilii (WiSi/ n^v^.'ii

B. AAEKANBPI

.0'..

Î*SI. N>2.

Foaia de titlu: *Repertoriul dramatic,* vel. I, Iaşi, 1852.

Cît îi şede de frumos
Cu şalvari de merinos!
Chiu, chiu, chiu etc.

Cu-anteriu de citarea
Şi cu fes de Indernea,
Chiu, chiu, chiu etc.

Cu şal verde de pambriu
Şi beniş portocaliu,
Chiu, chiu, chiu etc.

Parcă-i paşa din Ruşciuc,
Cînd bea cafea şi ciubuc!
Chiu, chiu, chiu şi ha, ha, ha,
Trăiască măria-sa!

D-apoi la nunţi.!... Măiculiţa mea!... ce de mai zaifeturi!...

Ţinea nunta cîte o săptămînă tot în chiote şi-n chicote! în curte, oamenii frigeau boi întregi în frigări şi desfundau la poloboace cu vin de Cotnari, în vreme ce arnăuţii trăgeau din pistoale... Iar boierii, sus, beau vutce cu fesurile şi cu papucii cucoanelor... Dacă era cucoana îmbrăcată cu rochie vişinie, boieriu bea vişinap în dragostea ei; de era cu rochie galbănă, vutcă pe cursă, limonie; ş-apoi din vreme în vreme-şi anina poalele anteriului în brîu, îşi azvîrlea papucii, de rămînea numai în mestii, şi giuca parola sau cordeua... Mai pe urmă au giucat mazurca cu ruşii, valţu cu nemţii şi acum cadrilu cu franţuzii!... Dumnezeu ştie ce-or mai giuca mîne!... Cît pentru mine... mă videa Dumnezeu !. .. boierii se apucau de umpleau un pahar mare cu vin şi cu galbini şi mi-1 puneau la gură... Eu îl dam pe gît în sănătatea miresei şi-i cîntam:

(Cîntic vechi însoţit de lăutari)

Lado, Lado, nu mai plînge
Că la maică-ta te-oi duce
Cînd a face plopu pere
Şi răchita vişinele
Şi resteul mugurele ! etc,. etc.

D-apoi încă alta!... Cînd se întîmpla de se îndrăgea vreun cuconaş de o cuconiță şi vrea să-i spuie aleanu sufletului, socotiți că-i scria răvaşele franțuzeşti ca în ziua de astăzi?... Aşa!... Mă punea pe mine de cîntam nopți întregi pe sub ferestrele ei, şi în vreme ce cuconaşu sta frumos în trăsură de-o parte la colțu zidului, eu chinuiam şi oftam în locu lui **pană** mi se usca gîtița... „Oftează, Barbule !" striga cuconaşu şi eu trăgeam nişte ahturi de se stîrneau toți cînii mahalalei!... Ian asa:

(Cîntec vechi)

Arde-ar rochița pe tine
Cum arde inima-n mine!
Să te ardă, să te frigă,
Dor de mine să te-agiungă!
Ah ...

Sau istalalt:

Ah! tu dormi, dormire-ai moartă
Şi eu fac venin la poartă! ... Ah!

Vorbă să fie!... Boieriu trăgea ciubuc în vremea asta şi sta cu ochii holbați la fereastra cuconiței... Rîdeți, domnia-voastră? vă pare deşanț?... Poate! dar cum era pe-atuncea, bine era, că lui Barbu-i curgea şi laptele în pasat şi galbinii în cobză!... Acum nu mai plac cînticele vechi, nu mai sînt de modă, că s-o subțiet lumea!... Am fost sîlit la bătrînețe să învăț cîntice nouă, de cele de la fteatru, de la operă, adică de cele opărite... ca aista, de pildă:

(Arie din „Rigoletto" : „La donna e mobile")

Lado na mobile
C-al lui Levenți.
Nene Ascenti
Ediş pin ceri.

Tronc! se potriveşte ca nuca-n pårete!... Vă întreb, boieri d-voastră, nu erau mai frumoase cînticele noastre cele creştineşti? precum: *Doina, Viersu lui Bujor, Sub poale de codru verde?...* De! unde se mai

pomeneşte de-alde-astea prin oraşe!... Numai pe la țară dacă se mai trec!... Acolo numai o rămas să ne cîştigăm hrana, noi, lăutarii... pe la horele românilor, unde facem să saie opinca-n sus!... Iacă, de pildă, să zicem că s-o întins o horă, cît casa asta de mare. Flăcăii stau înşirați de giur împregiur strîngîndu-se cu fetele de mîni, şi noi, lăutarii, prinşi în mijlocu horei, le cîntăm, ian aşa!

(Toți lăutarii pornesc cu pas iute de încungiură salonul, sunînă o horă. Barbu, urmărindu-i cu cobza, cîntă:)

Leleo roşie la obraz,
Lelițo, lelițo fa!
Floricică din pîrlaz,
Lelițo, lelițo fa!
Ce folos că eşti frumoasă,
Lelițo, lelițo fa!
Şi la cap căpățînoasă.
Lelițo, lelițo fa!
Eşti dragă flăcăilor,
Lelițo, lelițo fa!
Ca buhna găinilor.
Lelițo, lelițo fa!
Strînge-ți, leleo, buzele,
Lelițo, lelițo fa!
Că le pişcă muştele.
Lelițo, lelițo fa!
Strînge-ți, leleo, buzele,
Lelițo, lelițo fa!
Că se văd fasolele,
Lelițo, lelițo fa!

Stați, măi, c-am obosit!... Sărmane biete Barbule! ai agiuns cal de poştă împregiuru horii, de unde înainte le ziceai boierilor *vere...* fie!... încalțe mă mîngîi că m-o învrednicit Dumnezeu să înveselesc cu cobza mea o lume întreagă! *(Căutînd la cobză cu jale.)* Dragă cobzişoară!. .. bune zile am petrecut amîndoi... Multă vreme mi-ai ținut isonu numai într-o strună!. .. *(Oftează.)* De-acum ne-o venit şi nouă rîndu de ducă cu cele multe obiceiuri vechi de ale țării!...

(Ştergîndu-şi ochii.) Hai, drăgulița mea, să mulțămim cui se cuvine, că ne-am petrecut veacul în această țară bună şi mănoasă care o dezrobit țiganii!

Dragi boieri de lumea nouă!
Ziua bună vă zio vouă.
Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca un cîntic bătrînesc!

Ah! gîndiți c-am fost odată
Glasul lumei desfătată,
Şi-nchinați cîte-un pahar
Lui biet Barbu lăutar!

(Barbu cu taraful pleacă sunînă un cîntic vechi.)

(Cortina cade.)

PARAPONISITUL

CÎNTICEL COMIC '

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

PARAPONISITUL *(intră pe scenă foarte posomorit, se* ***primbla*** *oftînd, se opreşte în fața publicului, clatină din cap şi apoi zice):*

Cu dreptu-i?... frumosu-i?... Toată lumea în slujbă, afară decît mine!... Apoi să nu fiu paraponisit?.. ba să fiu... şi sînt!...

Sînt paraponisit
Căci mă văd părăsit,
Nemetahirisit
Şi neschivernisit...
De n-aş fi procopsit,
De n-aş fi prahtisit.
Nimic n-aş fi găsit
De pretinderisit;
Dar sînt gramatisit
Şi sintagmatisit,
Patriot, iscusit
Şi chiar buiurdisit...
Deci fiind părăsit,
Adiaforisit,
Fiind chiar blendisit,
Sînt paraponisit!

Şi poate că n-am dreptate!... Adică, mă rog, de ce să se hrănească o mulţime de trîntori, pe lîngă albine, din mierea budgetului şi eu să fac zîmbre deoparte?... Au doar nu-s şi eu pămîntean simpatriot? N-am mai slujit eu ţării?... Mi-i plin sînu de atestaturi... Iaca... *(Scoate un teanc de hîrtii.)* Iacă teşcherele şi din vremea turcilor şi din vremea ruşilor şi din vremea nemţilor... Tot cu pajure împărăteşti... Poftim de ascultaţi *(deschide o Mrtie şi citeşte) :* „Pol oca ieri tescuite, 30 dramuri sacîz..." Nu-i asta. *(Deschide altă Mrtie.)* „Mai întîi nu lipsesc a cerceta despre întregimea fericirei." Nici asta... Mi-am uitat ochelarii şi nu văd bine... dar *telos pandon,* iacă dovezi gospod despre destoinicia mea. Am avut a face cu împăraţi, eu Nae Postuleanu, care dacă n-am şi decoraţii, este că nu mi-au dat, şi cu toate aceste nu pot găsi o slujbuliţă cît de mică în patria mea!... Cu dreptu-i? frumosu-i? Am alergat, m-am rugat!... aş! Vorba ceea: geaba vii, geaba te duci, nu mai rupi nişte papuci... Pe la toate ministeriele mi s-a răspuns că îndată ce va fi un loc vacant... Ce, Doamne iartă-mă! Ioc vacant?... că pe toată ziua se deschid locuri nouă, încît s-ar putea crede că ţara românească e locuită numai de amploiaţi.

Avem prefecţi
Şi sub-prefecţi,
Şi arhitecţi
Foarte perfecţi.
Avem notari,
Şi arhivari,
Şi chiar primari,
Buni cărturari.
Şi casieri,
Şi ingineri,
Şi grefieri.
Şi consilieri,
Şi prezidenţi,

Viţ-prezidenţi,
Şi permanenţi,
Toţi exelenţi.
Avem *bujori*
De perceptori,
Şi preceptori,
Şi controlori.
Judecători,
Silvicultori,
Espeditori,
Şi conductori.
Şi inspectori,
Sub-inspectori
Şi inspectori
De inspectori.
într-un cuvînt
Românii sînt
Toţi candidaţi
De amploiaţi.

(Oftind.) Toţi, toţi afară de mine!... Cu dreptu-i? frumosu-i?.,. Bine, dacă aş fi fost vreodată opozant, înţăleg să fiu *catatricsit,* cu toate că nici atunci nu s-ar cuveni... dar, în sfîrşit, să zicem... însă martur mi-i sfîntu mucenic Evdochim, că deşi m-am abonarisit la masa paraponisiţilor, nu vra să zică că m-am lepădat de *hristoitie,* că m-am *zavergisit,* că m-am făcut *ena mu che ena su* cu corifenţii tarafului, căci nu-i fac haz.

(Arie finală din „Chiriţa în provincie")

Unul tot zice că-i tabachere
Plină, ticsită de un tabac,
Ce multor nasuri de-nalte sfere
Poate să vie curînd de hac.

Altul, în mînă cu-o pană seacă,
Strigă că-i singur brav pe pămînt,
Şi că e gata resbel să facă
Cu lumea-ntreagă, cu mori de vînt.

Altul pretinde că-n Românie
Soarele-Unirei el 1-a aprins

Şi cît i-abate să nu mai fie,
Suflă şi-ndată soarele-i stins.

Altul se plînge că ţara pere,
Că tot progresul a stat pe loc
De cînd el nu mai e la putere
Ca să-1 conducă... într-un noroc.

Alţii în visuri de înălţare
Se plîng deoparte cu ah şi vah!
Că mereu sufăr de-o boală mare...
Căci tronul ţării le stă-n stomah.

Eu unu, slavă Domnului! sînt ferit de asemine *zaiflîc,* dar nu pot să nu pătimesc, cînd mă văd lepădat ca un vatrar în lunile de vară... Cu dreptu-i? frumosu-i?... De unde am fost ce-am fost, să ajung a fi ce sînt!... şi asta cînd?... Cînd toţi românii sînt deopotrivă dinaintea budgetului, cînd toţi au dreptul prin urmare a se-ndulci de el... Ah! ah! nu mi-ar fi ciudă încalţe dacă n-aş fi om pacinic şi cu sevas către mai-marii mei, dar aşa, stau deoparte şi nu mă amestec niciodată în filonichiile de la masa paraponisiţilor... Iacă de pildă aseară:

Unii dintr-înşii cereau reforme,
Reforme-n toate ca din topor;
In procedură, în legi, în forme,
Chiar în sistemul reformator.

Alţii cu faţa posomorită,
Oftînd mult jalnic, le răspundea
Că-n ţara noastră nepregătită
Orice reformă e formă rea.

Zicînd că-n lume toate se schimbă,
Unii cu hapca cereau schimbări
în instituţii, în şcoli, în limbă,
,în starea ţării.... şi-n alte stări.

Alţii atunce, cu-nfiOrare '
SchimbîndU-şi faţa, strigau mereu,

Că din schimbare tot în schimbare
Binele-adese se schimbă-n rău.

Unii contr-alţii porniţi de moarte
Vrînd să se-arăte buni patrioţi,
Cu vorbe groase se luptau foarte
Şi-şi dau porecle de patri-hoţi.

Dar unii şi-alţii se acordară
într-o unire şi într-un rost
Că toate-ar merge bine în ţară
Ei dac-ar prinde cîte un post.

Postu săracu!... el te îngraşă, el te slăbeşte, el e ţinta celor mai mulţi din creştinii noştri, şi zău! nu ştiu dacă în ziua de astăzi ei se ţin de postu mare şi de postu Sîn-Petrului, dar ştiu că se ţin grapă de postu sîn-Budgetului... Dovadă că fiecare cetăţean are hambiţionul să se jertfească pe altarul patriei, făcîndu-se roată la carul statului, precum se zice... Un car cu mii de mii de roţi, cum să nu meargă bine şi rapide? Tocmai de aceea şi eu unul aş vrea să mă fac roată, căci mă simţ cu schiţe sănătoase, mai cu seamă de cînd am luat lecţii de limba cea nouă, de la vestitul dascăl kir Trifonius Petringelus. Mi se impu... tase că n-aş cunoaşte slovele latineşti şi troposul obicinuit astăzi prin cancelerii. *(Scoate o Mrtie.)* Vă rog să judecaţi dacă m-a procopsit îndestul kir Trifonius Petringelus. *(Citeşte:)*

„Petiţiwne sau *petiţione,* sau *peticiune,* după plăcerea ministrului.

Esselenţă!

Aşa precum Pronia providenţiale a aprins o nouă constelaţiune pe celui României ce-i zic Convenţiune sau Convenţione, sau Convenciune... tot după plăcerea Esselenţiei-voastre... la care cu deplin respept am avut proeres a-i aduce a mea profundă consideraţiune, ţione sau ciune, precum uzul obicinuit cere; nu mai niţel aşa precum eu am fost etern devotat Guvernului ocîrmuirei, precum Esselenţia-voastră poate lua o pliroforiţiune din atestaţiunele alăturate pe lîngă

această suplicantă peticiune, conform uzului acelui constituționale din mai sus deja zisa respeptivă Convenţione; aşa precum iarăşi am fost unul din corifenții liberalismosului şi m-am îndulcit în profundul sufletului de serbuşcă... ba, de serbarea regimentului constituționale, dați-mi voie să ieu permisiune a-mi recomenda meritele pe altarul patriei spre a fi integrat în vreun cerbiciu public, unde, cu ceilalți ai mei simpatrioţi, să am şi eu slava glorioasă a mă îngiuga la carul Statului cu deplină amoare patrioticească şi iubire de patrie, cu care rog pe Esselenția-voastră a recepe asigurăciunea încredințărei a profundei considerațiuni cu care am onoare a mă confesa al Esselenției-voastre cel mai apt întru acțiunea la care veți ordona ca să fiu ordonat.

Umilit şi respectiv cerb. « *Nae Poslideanu* ».
Fost amploiat al ocîrmuirilor trecute."

Ei?... ce ziceți?.. . spuneţi drept, că nu mă supăr de laude... Cunoaşteți multe condeie carele să poată izvodi aşa de țunțurliu?... Ei!... mi-ți crede? N-am *catartosii* însă a izbuti ca să mă rînduiască secretar la vreun minister... Cu dreptu-i?... frumosu-i?... Apoi să nu fiu paraponisit?... ba să fiu... şi sînt!

Sînt paraponisit,
Căci mă văd părăsit,
Nemetaherisit,
Şi neschivirnisit.
De n-aş fi procopsit,
De n-aş fi prahtisit,
Nimic n-aş fi găsit
De pretinderisit;
Dar sînt gramatisit,
Sînt sintagmatisit,
Patriot, iscusit,
Şi chiar buiurdisit.
Deci fiind părăsit,
Adiaforisit,
Fiind chiar blendisit,
Sînt paraponisit.

(Se duce mâhnit şi oftînd.)

(Cortina cade)

KERA NASTASIA
SAU
MANIA PENSIILOR

CINTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(Teatrul reprezintă un salon.)

KERA NASTASIA *(întră, căutînd pe cineva în sala teatrului. Ea poartă fes alb, testemel cu fiong, paftale şi ține în brațe o mîță) :*

Aice-i? Unde, Doamne, iartă-mă, să fie?... îl caut ca iarba de leac... Ha! iată-1 colo în fund... *(Se închină la o persoană din fundul salei.)* Cu plecăciune, cucoane... cucoane... mă iartă că ți-am uitat numele... sînt cam uitită de cînd răzmerița volintirilor... m-au speriat nişte ieniceri de-ai lui Kiuciuc-Ahmed, mînca-i-ar pîrdalnicu!... şi încă tocmai atunci cumnatu-meu, paharnicu Bursuflescu, era gostinar şi căzuse în dropică... Ei! ştii, beicache, cu ce l-am doftorit eu? cu rînză de dropie arsă şi pisată în zamă de cucută... Aud?... *(Scoțînd o hîrtie.)* îți aduc o terfeloaga de jalbă pentru pensie, ca toată lumea, pentru că să vezi d-ta: protopopul Ion m-a sfătuit părinteşte ca să-mi cer dreptul de la stăpînire, fiindcă mai anțărț, pe la Bobotează, mă dusesem în mahala să văd pe cucoana Despea care era lehuză şi să-i hărăcsesc plodul... Cînd să întru pe poartă, sar deodată nişte cîni la mine... apuca-i-ar jigăraia!...

să mă mănînce !... Țip, cad, leşin, şi cînd mă trezesc, mă trezesc cu friguri... Aud?... aşa se vede... Apoi dă!... vorba ceea: Azi tare, mîne mare, poimîne pe spinare, adică alivanta', după cum spunea un sofologhiotatos cunoscut, răposatu Dună... Şi tocmai pentru aceea am venit să te rog, beicache, ca să-ți faci o pomană şi cu mine să mă pui în pensie, ca pe cei mulți... că helbet!... poate să ai şi d-ta vrodată nevoie să te descînte bunica de diochi sau să-ți cat în cărți de vro slujbuliță, ca mai anțărț, cînd te dedeseră afară pentru nişte bani ce lipseau.

Ca toată lumea şi eu vroiesc
Din pensioară să mă hrănesc,
Căci nu e-n lume mai dulce hrană
Decît aceea ce-i din pomană.

Pensia grasă este un dar
Ce-ți cade-n gură ca un zahăr;
Deci ca să-ți cadă pensia-ndată,
Fii totdeauna gură căscată.

Aud?.. mă întrebi, beimu, dacă am drepturi la pensie? Cum să nu am, dragu bunicăi!... Lasă că-s din oameni, lasă că-s cunoscută de toți boierii... puteți întreba şi pe chir Costea... dar apoi sînt şi văduvă de trei bărbați... trei! tot unu şi unu!... Ba încă cumnatu meu, paharnicu, pretinde că m-aş fi măritat chiar şi de a cincea oară, dacă ar fi fost iertat de dicasterie... Apoi dă ! nu zic ba !... că doar nime nu fuge de bine... Marea că-i mare şi încă are fund, dar inima omului!... Tocmai asta o spuneam dăunăzi cucoanei Despea care-i iar lehuză... îmi trimisese, drăguța, doi cozonaci calzi de Paşti, însă n-am avut parte de ei, că i-a mîncat pisica. *(Mîța miorlăieşte.)* Taci cu mama, Lurcă, că ți-a cumpăra mama o furcă!... *(Leagănă mîța.)* Şi aşa cum îți povesteam, beicache: bărbatu meu cel dîntîi era ciubucci-başa la Caradgea, şi de mult ce a tot suflat în ciubuc a ofticat, sufletu!... i s-au dus zilele în fum, după cum zicea bărbatu meu cel de-al doilea, care a fost cafegi-başa tot la Caradgea. Sărmanu!... şi

el şi-a dat pelea popei, opărindu-şi gîtu c-un felegean de cafea clocotită, şi s-a dus fert pe ceea lume, după cum zicea bărbatu meu cel de-al treilea, care a fost portar-başa la Suțu. El şedea la perdeua domnească zi şi noapte, şi cînd se trezea măria-sa, el striga prin sărai cît îl ținea gura: „Cafegi-başa! Bărbier-başa! Cichirgi-başa !. .. "*(Oftînd.)* Acum, drăguțu, nu mai zice nici cîrc, căci i-a astupat gura pămîntu.. . Hei! hei! lume ! lume ! *(îşi şterge ochii şi scoate o tabachere, care scîrție.)* Amin!... sărut ochişorii!

(Arie: „Pom eram eu, pom")

Ah! Ah!
Nastasie, ah!
Am avut eu trei bărbați,
Toți în ranguri înălțați.
Ah! Ah! Ah!
Şi-s toți răposați!

Ah! Ah!
Nastasie, ah!
Pentru-acei trei răposați
Trebuie să m-ajutați!
Ah! Ah! Ah!
Pensie-să-mi dați!

Ah! Ah!
Nastasie, ah!
Pensie bună să-mi dați.
Dacă sînteți botezați.
Ah! Ah! Ahl
Pensie-mi dați!

însă mă-i întreba poate, beicache, ce slujbe au făcut țărei tustreii mei răposați? Ce slujbe? Să ți le spun pe degite că-s nenumărate... Unul a suflat în ciubuc pentru patrie, de i-au ieşit ochii din cap; altul a fert la cafele tot pentru patrie, pană ce s-a făcut martirul *zelosului* său, după cum zice cumnatul în limba cea nouă, şi cel de-al treilea a stat cu buzduganu la perdeua patriei, pană ce s-a mazilit Suțu... Ei!

ce-ți spuneam eu ! Degeaba cer pensie? Să mă ferească Dumnezeu de una ca asta... Dreptul meu, alta nu gonesc... Aşa m-a învățat soțu meu din urmă: „Nastasiică! îmi zicea el, cînd era cu chef, fereşte-te cît îi trăi de-a mînca dintr-al tău..." Drăguțu! ce bujor de om era !... Avea nişte musteți de un cot şi un glas de răsuna mahalaua, cînd începea a dura la ohtoicuri... *(în taină.)* Pană a nu mă lua, el mi-a cîntat vro trei luni de-a rîndu pe sub fereastră un stih făcut înadins pentru nurii mei... Ian ascultă, aşa să trăieşti, beicache !...

(Cîntec vechi de lume)

A(ppo8ixri uou, *â%*

Arce(pdcuo-a va pii)/(» rnv etatiSav uou duxfiv
Pentru că nu-mi dai crezare că numai ție mâ-nchin.
Pijttco *mă* Kai TTIV țaifiv nou, va *%af)&* arco xf)v yfiv,
Ah! căci văd, tu nu ai milă, cînd vărs lacrimi şi suspin.

nepicrrepi uou, ax I

"Hgsups 8uax; icai TOVTO OTI eyeiveg cpoveuc
Acelui ce te slăveşte şi mai mult decît pe Zefs.
***"Clq* Topawoț us jtatSsusti; *âon'kâ%vr]* sî? TO â^iî?.**
Prin urmare mor, stăpînă, ca nn verde chiparis.

îți place?... aşa se cînta pe vremea lui Caradgea şi a lui' Suțu. Prin urmare, mi se cuvine să fiu trecută ia isvodu pensiilor împreună cu nepotu meu Gogu şi cu Lurca mamei. *(Sărută mîța cu dragoste.)* Ah! beicache, am un nepoțel numai de zece ani... i-a împlinit la ispas... şi încă tocmai atuncea se aprinsese ogeagu de la bucătărie... Doamne sfinte şi părinte !. .. ce spaimă am mai tras ! *(îşi scuipă în sîn.)* Am alergat numai într-un suflet, m-am suit pe coperiş c-un pahar de apă în mînă... şi noroc că au sosit pompierii... după ce se stinsese focu... altmintrelea ardeam tot... Dar unde rămăsesem cu vorba?... ha ! la nepotu meu, la Gogu.. . aşa diavol nici că s-a dat pe fața pămîntului... El învață acum de şease luni la şcoala publică si ştie o mulțime de bazaconii, ştie Constituțiunea şi Convențiunea! şi drepturile cetățeneşti, şi paternitatea... Bată-l norocu, dimon! Gramatica încă n-a învățat-o şi vra să fie gazetar şi deputat; cere cuvîntul. .. cere cuvîntul! *(Rîde cu spasmuri.)* Nostimu-i, sfinte Aftanasie ! cînd îmi zice: bunică ! cer cuvîntul... dă-mi o bucată de pîne cu povidlă !... Nu fie de diochi, sufletelu!... Cumnatu meu, paharnicu, îi proroceşte că a să ajungă *tribunal,* cu limba de un cot, ce-a mai fi şi aceea.

Gogul mamii cel frumos
N-are seamăn pe pămînt,
Ca un loghiotatos
El mereu cere cuvînt,
Şi vorbeşte,
Dîrdîieşte,
Din gură hodorogeşte
Chiar ca o moară de vînt.

Gogul mamii cel isteț
Nostimior ca un stigleț,
Despre carte e cam prost
Dar ştie-a zice de rost:
Libetate,
Galitate,
Ba chiar şi paternitate...
Şi vrea ca să-l puie-n post...

(Mîța miorlăieşte.) Ei! taci cu mama, Lurcă, că ți-a cumpăra mama o furcă să torci un fuior pentru patrie şi să întri şi tu în pensie... *(în taină.)* E zuliară de Gogu, că mă-i crede, beicache?... Nici c-ai văzut aşa pisică cu minte de cînd ai făcut ochi; numai că nu grăieşte franțuzeşte şi limba cea nouă din Bucureşti. Mi-a prezentuit-o cucoana Despea de ziua mea, şi să vezi cum... De abia răposase bărbatu meu cei de-al treilea, cafegi-başa... iacă! vreu să zic ciubucci-başa... ba nu... portar-başa, şi poroncisem lui Iftimi vezeteul să-mi puie caii ca să merg la prietina mea care acum ieşise din lehuzie... Cînd să ies, ce s-aud?... Aud cotcodăcind în podu grajdului! Chem pe Ioana ca să se urce în pod, şi ce aflu?... Aflu că un cal e despotcovit!... Aşa m-am tulburat cît nu poți crede ...

Tocmai atuncea venise Bursuflescu de la țară ca să mă mîngîie.

— Ah! cumnate, îi zic, ai aflat ce am pățit?

— Am aflat, îmi răspunde paharnicu, apoi ce să facem, soro... a murit, Dumnezeu să-l ierte!

— Ba nu, îi zic, n-a murit încă, da-i despotcovit!

— Cine-i despotcovit? răposatu?...

— Ba! calu.

— Bacalu? Care bacal?

— Calu cel de către om.

— Ce zici, soro? ce ai pățit? ce ți s-a întîmplat?

— Am auzit cotcodăcind în pod.

— Cine? calu?

— Ba, găina.

— Mare minune!

Atunci m-a umflat plînsu după bietu răposatu și am zis cumnatului: păcatele mele, cumnatele!... iar am rămas văduvă!... Ce-mi rămîne de făcut?

— Cere pensie! îmi răspunde paharnicu.

— Dar mi-or zice poate că am avere și că n-aș avea nevoie...

Ei! ș-apoi?... cîți sînt cu averi mari, carii aleargă după pensie cu limba scoasă în țara noastră!

Asta-i țară-mbelșugată,
Asta-i țară minunată.
Unde mulți, cu mici, cu mari,
Vreu a fi pensionari.

Cel ce-i cu avere mare,
Alt-ambiție nu are
Ce de-a fi funcționar
Pentru-a fi pensionar.

Cel ce nu are nimica
Cere-o leafă cît de mică,
Avînd plan de ischiuzar
S-ajungă pensionar.

Orișicine-aici se naște,
Om sau vită care paște,
Nu se naște în zadar,
Ci de-a fi pensionar.

Căci e țara milostivă,
Și budgetu-i o colivă
Pentru cei mulți... colivari,
Vreu să zic... pensionari.

Aud? Cum ai zis? Nu mi se cuvine pensie, că n-am drepturi? N-am drepturi!! *(Se mînie și începe a gesticula.)* Da bine, mă rog, ce drepturi au unii din cei cu pensie, mai mult decît Gogu și decît Lurca? Care sînt slujbele ce i-au băgat în budgetu țărei ca într-un cașcaval?... Sărmanu budget!... de-a merge tot așa, a să ajungă să fie împărțit numai în lefi... și eu să nu am parte de el, pentru că-s o sărmană văduvă de trei bărbați!... *(Plînge tare.)* Dreptu-i asta?... Ah! vah!... să rămîie Lurca fără ajutoru patriei!... *(Furioasă.)* De-oi ști c-oi mînca-o friptă, oi să mă duc cu jalba **pană** la Sultan Mahmud... *(Scapă mîța care fuge.)* Iaca pozna...' în loc să capăt pensie, am scăpat și pisica din mînă... *(Alergînd după mîță.)* Lurcă, Lurcă... vin la mama, Lurcă, că ți-a cumpăra mama o furcă... *(Iese alergînd după mîță.)*

(Cortina cade.)

HAIMANA

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(O piaţă în Bucureşti. Haimana în costum de iarnă trece ţinînd o valiză.,)

HAIMANA *(către public)*: Cine m-ar videa cutrierînd oraşul cu valiza pe spinare ar cuteza poate a crede că sînt un vagabond?... Ei bine! acel cutezător nu s-ar înşela: sînt un soi de vagabond oficial, un membru al biurocraţiei statului român, un martir politic de la 1859 încoace, purtat din loc în loc după capriciul miniştrilor, aruncat din post în post ca o minge... postit, precum videţi, şi... neplătit la vreme.

Sînt Impiegat
în veci mutat
Şi permutat
Şi prea mutat!
Fără răgaz
între români,
Aice azi
Ş-aiure mîni,
Cerc în zadar
Pe loc a sta,
Ş-am agiuns chiar
De haimana.

TJmblînd cu şatra iarnă şi vară
Cînd ici, cînd colo, cu vai ş-amar.
Din toți boierii ce-au fost în țară
Am rămas singur boier... Şatrar!

Aveți gust să cunoaşteți jalnica mea tragedie? *(Se închină.)* Mă numesc din botez Mihăluță, din neam Spulberatu şi din poreclă Haimana!... M-am născut în zilele Babei, pe cînd cutremurul cel mare; de aceea poate am fost menit a duce o viață atît de furtunoasă... Să vedeți: acum patru ani m-am înamorat de o văduvită desperată care jurase ca să-şi înfunde tinerețile şi frumusețile la Agapia, dar cum mă zări, plecăciune, ea uită şi pe răposatul şi monastirea şi găsi mai comod să mă plece la jugul căsătoriei.

Prin urmare, sînt însurat, am doi copilaşi nostimi care nu-mi seamănă nici de frică, dar carii îşi aduc de departe cu Neagoe Basarab. Pe unul l-am botezat: Caius-Trebonius-Vespasianus-Neron-Caracala, pentru ca să probez că-i strănepot de-a lui Traian, iar pe celalalt Juarez pentru că, cine ştie? poate să avem şi republică în țară. Sînt familist precum vedeți, însă poate mă-ți întreba unde mi-e familia?... Unde?... Cu toată sărăcia mea, aş da un icosar acelui care mi-ar spune încotro rătăcesc acum biata Săftică cu puii săi! Sărmana! De trei ani aleargă după mine fără a-mi putea da de urmă şi asta grație principiului de stabilitate, de care se pomeneşte aşa de mult în paria... palavramentul din Bucureşti... Să vedeți: **pană** a nu mă muşca chiftirița ambiției de a servi statul român şi pofta de a gusta din caşcavalul budgetului, trăiam cum trăiam... greu, dar în oarecare huzur... De cînd însă mi-am dat glasul unui deputat pentru ca să mă puie în pîne, să capăt un loc, trăiesc, ce-i drept, mult mai greu, dar fără nici pic de huzur.

Paingul are cuib de mătasă,
Cîrtița groapă, ursul bîrloc;
Morunu-n apă îşi face casă,
Şi sălămîzdra trăieşte-n foc.

Eu n-am nici casă, nu am nici masă,
Nici cît o plîntă nu am noroc.
Sparanga însăşi creşte sub leasă.
Eu rădăcină nu prind deloc.

La început am fost rînduit subprefect la Cahul; m-am sculat deci de la Dorohoi unde-mi aveam forul locuinței şi am plecat, zicînd nevestii să vîndă tot în urma mea şi să vie după mine în Basarabia. Era vara, pe la iuliu, o vară de acele unde găinile fac ouă răscoapte. După cinci zile de chin, mort copt am sosit la Cahul... Ufff!... mi-am luat o casă în chirie, ca unul ce credeam în stabilitate, şi m-am pus pe treabă voind a da probe de capacitate, de onestitate, de activitate şi de toate celelalte cuvinte late care sînt la ordinea zilei; însă nu apucai bine să întru în cancelaria subprefecturei şi mă pomenii cu un nou decret, care mă rînduia judecător la Turnul-Severinului!... Să vedeți: Camera dase un vot de neîncredere ministeriului vechi şi noul minister găsise urgent de a destitui sau a strămuta o mare parte din impiegați spre a-şi întări partidul în țară... tertip constituțional. Ce era să fac?... De la Cahul la Turnul-Severinului era departe; eu asemene eram departe de a cunoaşte legile... ar fi fost dar logic ca să refuz, însă trebuia să răspund grabnic la încrederea guvernului... Am plătit chiria casei pe şese luni, deşi nu locuisem decît şease zile, am lăsat un răvaş Săfticăi ca să vie după mine în țara muntenească şi am plecat! Trebuie să vă mărturisesc că eram curios de a gusta plăcerile voiagiului pe Dunăre, şi în adevăr m-au mîncat țînțarii de m-a prăpădit. Am ajuns la Turnu cu obrazul beşicat, însă cu dulcea sperare că mă voi bucura de favoarele stabilităței... Cap de cuc, eu!... uitasem că sînt impiegat român.

Sînt Impiegat
în veci mutat
Şi permutat
Şi prea mutat.
Etc. etc. etc.

Cine mă vede cu geamandanul
Luînd-o hojma tot la picior.
Privind cu milă, zice: sărmanul!
Iată evreul rătăcitor!

La Turnul-Severinului am luat iar o casă cu chirie şi am mobilat-o frumos pentru ca să nu fiu mai pe gios decît colegii mei; mi-am făcut provizii de lemne şi de legume şi, voind iarăşi a da probe de patriotism, de românism, de constituţionalism şi de toate celelalte ismuri ce sînt la ordinea zilei, am început a merge regulat la Tribunal, a mă îmbrăca în negru pentru ca să port doliul împricinaţilor şi a mă face că pricep încurcăturile procedurei; însă de-abia începusem a mă deprinde cu atmosfera puţin parfumată a Tribunalului, de-abia căpătasem convingere că fiecare lege se poate răstălmăci în mai multe sensuri, cînd iată un proces politic!... Să vedeţi: nişte patrioţi fără posturi se încercară a face, sanche... o revoluţie, strigînd prin mahalale: gios ua, ua, ua! sus ua, ua, ua!... un cara-, ghioslîc ca toate revoluţiile de la noi... Administraţia, voinică însă cam spăriată, ceruse ajutor prin telegraf de la Bucureşti; un regiment de vînători plecase din capitală cu artilerie, dar **pană** a nu sosi la Turnu, poliţaiul de oraş hărţuise revoltanţii şi numai cu cinci dorobanţi îi legase butuc şi-i dase peşcheş procurorului !...

Eu, considerîndu-i ca pe nişte suitarii de cafinea, am fost de părere să-i achităm, pentru ca să nu le dăm o importanţă de victime politice; dar guvernul găsi opinia mea subversivă şi mă puse deocamdată în disponibilitate, rezervîndu-mi postul de poliţai... la Bacău!... Haida! să mă strămut acum de la Turnu tocmai la Bacău, în vreme ce biata Săftică, după ce mă căutase pe la Cahul, venea să mă găsască în fundul Valahiei... Ce să fac? Plătesc chiria casei pe un an, vînd lemnele şi legumele, las iar un răvaş nevestei ca să vie după mine la Moldova şi plec făcîndu-mi întrebare dacă nu cumva cuvîntul stabilitate însemnează strămutare.

Omu-n serviciu e jucărie,
Frunză pe apă plutind uşor,
Un puf în aer, pff. . . o nimica,
Un nume-n treacăt prin *Monitor*.
Tot ce-i pe lume trece şi pere,
Gloria trece precum un nor,
Trec oameni, visuri, plăceri.^durere,
Dar ca eu nime nu-i trecător

La Bacău îmi găsii Bacăul, căci în timpul alegerei deputaţilor, am scăpat ca prin urechile acului din ghearele unor libertaşi independenţi: însă fiindcă nu izbutisem a face ca să se aleagă candidatul guvernului, am fost strămutat tocmai la Ismail, şi de la Ismail tocmai la Piteşti, şi de la Piteşti tocmai la Dorohoi, şi de la Dorohoi tocmai la Călăraşi, şi de la Călăraşi tocmai la Mihaileni, şi de la Mihaileni la dracu, şi de la dracu la tată-său. . . Şi biata Săftică după mine, haide ha, haide ha, fără a să învrednici să deie ochi cu mine, de trei ani!

Am cutrierat astfel toată România, de la Carpaţi la Dunăre, în lung şi-n larg, închiriind mereu la case, şi am trecut ca un fulger prin toate ramurile. Judecător mă vrei? am fost; subprefect mă vrei? am fost; poliţai mă vrei? am fost; casier mă vrei? am fost; **pană** şi primar, **pană** şi vameş, **pană** şi impiegat la regia tutunului, din care s-a ales numai fum şi scrum. . .

Precum videţi, sînt un om universal ca toţi compatrioţii mei, strănepoţi de-a lui Traian. în ce mă-ţi pune sînt gata să întru, şi încă şi mai gata să ies; însă, drept să spun, am obosit ca un cal de poştă ce nu-şi are tainul la vreme. Lefuşoara mea am primit-o pe la soroace cu scompturi pe la jidani; mi-e sînul plin de mandate care au mucezit aşteptîndu-şi rîndul de plată . . . dar nu zic încă nimic, pentru că sînt chemat la Bucureşti prin telegramă tocmai de la Herţa, unde **îmi** aşteptam nevasta. Am venit aici cu drumu de fer a lui Strusberg . . . Slavă Domnului! **în** sfîrşit am scăpat de căruţe de poştă, de harabagii nespălaţi,' de diligente hîrbuite, şi dacă este **să** fim hojma strămutaţi, noi impiegaţii statului, încai avem acum mijloace de'comu-

nicație rapide şi sigură... Am pus 15 zile de la Herța la Bucureşti; am înghețat în vagoane, am murit de foame, m-am troienit, m-am zdruncinat rău... dar fie... iată-mă în capitală, unde poate voi căpăta un post cu stabilitate şi voi cînta ca nealtădată:

Sînt impiegat
Stabilizat,
Nepermutat,
Nici strămutat,
Ci cu răgaz
între români;
Aice azi
Ş-aice mîni;
De-acum oi şti
Pe loc a sta
Şi n-oi mai fi
De haimana!

De-acum în dulce stabilitate
Am s-o duc vesel, fără habar,
Servindu-mi țara pe aşezate,
Iar nu din fugă, ca cioara-n par.

(Trece un impiegat al telegrafului.)

Cine trece?... A!... un impiegat al telegrafului. *(Către telegrafist:)* Domnule, domnule... stăi, te rog... Nu cumva ai în cutie vro depeşă de la Săftică, de la soția mea, pentru mine, d-nul Mihăluță Spulberatu ce-i zic şi Haimana? *(Caută în cutie.)* îmi dai voie?... *(Esaminează depeşele.)* D-lui Coțcărescu, fost casier la Piteşti, fugit peste Dunăre cu banii statului... n.u-s eu... D-lui Buzunărescu, patriot de meserie... nu-s eu... D-nei Chirița Bîrzoi ot Bîrzoieni... o cunosc, nu-s eu... Ha! iată o depeşă către mine... a fi de la sufletelul meu, de la Săftică... sărmana! Mult îmi duce dorul! *(Citeşte depeşa.)* „Fiind destituit din postul ce ocupi la Herța, e de prisos să mai vii la Bucureşti." Ce face?... destituit! Cine-i subsemnat?... Ministru!... destituit! *(Adresîndu-se furios către telegrafist:)* Al .mă destitui, d-le ministru?... şi pentru ce, mă rog?... spune... pentru ce?... Pentru că în timp de mai mulți ani m-ai obligat să închiriez 17 case şi să le părăsesc fără a le locui?... pentru că m-ai silit să fiu un agent orb a politicei d-tale, în loc să mă laşi a fi un simplu impiegat aplicat la îndeplinirea datoriilor sale? pentru că din cauza capriciilor d-tale am fost roş cu roşii, alb cu albii, verde cu burtă-verde, galbăn, fistichiu,' patlageniu, de toate culoarele, ca mahalalele Bucureştilor? *(Apucă de braț pe telegrafist.)* Dar ştii d-ta că am' ajuns a fi"nervos de cînd mă aflu în serviciul statului? Ştii că mă apucă năbădăicele cînd văd un plic ministerial, căci îmi pare că cuprinde un decret de strămutare sau de destituire? Ştii că de la 1859 **pană** astăzi s-au strămutat şi dat afară 33 333 de impiegați? i-am numărat în *Monitor...* A!... îmi dai blende nitam-nisam, fără să te fi îngrijit mai întîi a-mi plăti măcar ce-mi eşti dator!... leafa mea, lefuşoara mea de vagabond oficial? Acesta-i regimul dreptății şi al stabilitățăei cu care ai promis să duci țara spre bine? *(Ridică brațele în sus; telegrafistul scapă şi fuge.)* Sărmană țară! cu astfel de chibzuieli nechibzuite ai ajuns a fi satul lui Cremine, şi Parlamentul Palavrament, şi noi, împiegații, nişte haimanale. Mai bine meseriaş, plugar, negustor, decît impiegat al statului; mai bine liber decît sclav neplătit, mai bine să cînt:

Frunză verde ş-o lalea,
Dragă-mi e Săftică mea.

Decît să urlu ruşinos:

Sînt împiegat
în veci mutat...

(Nu sfîrşeşte.) Brm! *(îşi ie valiza în spinare.)* Auzi? destituit!... înapoi la Herța... la Săftică, Spulberatule! *(Iese furios.)*

(Cortina cade.)

GURĂ-CASCĂ, OM POLITIC

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(Teatrul reprezintă un salon.)

GURĂ-CASCĂ *(întră cu un aer misterios, caută împregiurul lui, merge de ascultă pe la uşi, apoi se opreşte şi zice tainic publicului):*

Ştiţi una? rău! orizonul politic s-a posomorit!... Acum o săptămînă au venitără la mine vărul Ghiţă Tremurici cu nenea Scarlat şi mi-au spuseră la ureche că trebile s-au încurcatără astfel încît ei sînt hotărîţi a fugi la Mehadia... *(Oftînd.)* Care vra să zică, iar bejănie!!

Eu unul mă tem
Şi tremur şi gem,
Căci orice zăresc
Face de răcesc,
Şi orice aud
Face de asud.
Cînd privesc pe sus,
Văd nori spre apus,
Şi alt nor cumplit
Cătră răsărit.
Iar cînd cat pe gios
Văd toate pe dos

Mergînd tot spre rău.
De mă-nfior, zău!

Apoi dă! cum n-or merge trebile *anapoda,* dacă nime n-a voit să m-asculte?... Nu le-am spus-o de o mie şi mai bine de ori?... le-am strigat chiar în Cameră: „Deschideţi-vă ochii... fiţi cu chibzuială... aveţi tact politic... etc." Aşa! vorba ceea: vîntul bate, cînii latră... Şi acum aşa e că am ajuns de malul rîpei? *(în taină.)* Aţi aflat ce s-a întîmplat la Piteşti, şi la Mizil, şi la Cucu şi mai cu seamă la Podul-Iloaiei? Ei! apoi dă! să mărturisim între noi, fără spirit de partidă, putea să nu se întîmple? Era vederat lucru, consecinţă fatală, dar neapărată, cum zice nenea Scarlat... Ca şi cu grănicerii cei doi... ştiţi... ce dracu! oameni sînt şi ei... Adică greu erâ să se fi luat nişte măsuri economicoase pentru ca să se facă lucru muşama?... să nu se sparie o lume-ntreagă! A cui e vina? Nu le-am spus-o la timp?... dar m-au ascultatără?... Aşa şi cu .impozitele... Eeee! pre *ghiojghioare;* m-a asigurat vărul Iancu Titirfichi că se pregăteşte un proiect de biruri de pe altă lume, de pildă:

Bir pe haine... hăinărit;
Pe ciubuce... fumărit;
Peţigare... ţigărit;
Pe cravate... ştrengărit;
Bir pe nas... borcănărit;
Bir pe pungi... buzunărit;
Bir pe foi... gogoşărit;
Bir pe boi... bir boierit!

Nu-i destul atîta... Se mai vorbeşte de o dare ce a să se aşeze pe cuvîntul de patrie, adică să se plătească cîte o leţcaie, de cîte ori s-a pronunţa acest cuvînt. înţeleg că cu un asemene impozit ne-am plăti curînd de toate milioanele ce datorim, dar atunci au să se caliceascâ o mulţime de cetăţeni carii trăiesc numai cu patria în gură. *(Ojtlnd.)* Care vra să zică: calicie pe lîngă bejănie!

încă una... mai rău!... Orizonul politic e şi mai posomorit!... Am veşti sigure de la Brăila... Iaca un răvaş de la un negustor *semandicos,* Burtăverdescu, care-mi scrie că turcii... *(în taină, cu spaimă.)* Turcii sînt peste Dunăre!... Ei! Aşa-i c-am păţit-o? şi asta pentru ce? pentru că nu m-au ascultatără... în zadar am rostit: „Nu întindeţi sfoara prea tare... Nu vă întindeţi mai mult decît plapoma... Nu înmulţiţi armata, căci se înmulţesc datoriile şi se jigneşte integritatea Imperiului otoman... *che ta tipa..."* Aşa! ca şi cînd le-aş fi grăit turceşte; m-au luat la trei parale, ş-acum na! că ne trezim cu turcii peste Dunăre!

Osmanlii şi bostangii
Au să curgă mii de mii,
Ah! aman, aman!
Să ne puie un chiulaf
Să facă ţara pilaf,
Ah! aman, aman!
Iar nouă să ne dea zor
Ca pe vremea turcilor,
Ah! aman, aman!
Să ne ducă-n Beligrad,
Şi de-acolo-n Ţarigrad.
Ah! aman, aman!
Ca s-ajungem cafegii,
Ciubuccii şi *cichirgii.*
Ah! aman, aman!
Şi de unde-am fost boieri,
Să fim robi la ieniceri.
Ah! aman, aman!

Eu, unul, mai bine să mor sau mai bine să fug... pentru că aşa ruşine de cînd sînt n-am păţit. Ah! ah! care vra să zică: robie pe lîngă bejănie şi calicie!... Ştiţi d-voastră că îndată ce s-a aflat de una ca aceasta s-au întors optzeci de mii de corăbii de la gura Dunărei, care veneau să-ncarce pîne de la noi? Optzeci de mii! Hait, s-a dus şi comerţul ţărei!

D-apoi să vedeți alta. *(Merge de caută la uşă, apoi zice oțerindu-se.)* Rău de tot! Orizonul politic e posomorit cît un paşă mahmur... Nemții, austriacii sînt peste hotar!! Am aflat-o chiar acum de la curierul nemțesc... Eeeei! Poftim! colac peste pupăză... Ce mai ziceți? Nu v-am proorocit-o? Prostul cel de văru Sandu Napoilă tot îi dă: „Unde mergem?" Iaca unde mergem... bob numărat... *ritos* lucru!...

în zadar am ofticat cu vorba, ba încă am şi scris-o în gazeta... nu ştiu care: „Cerul politic e amenințător!... să privighem cu atențiune lîngă altarul patriei, să avem ochii deschişi spre frontiere, să ne ferim mai cu seamă a depărta de la cîrma statului pe unii oameni capabili, ca nenea Scarlat, căci puterile garante... Convențiunea... Constituțiunea... *che ta tipa.* Timpurile sînt grele, politica Europei, aşa ş-aşa... Trebuie dar, ca adevărați patrioți, să chibzuim, să combinăm, să dregem, să închipuim şi iarăşi să combinăm, să închipuim... *che ta lipa."* Aşa! Eu am scris, eu am citit. Mi s-a întîmplat şi mie ca unei cucoane Casandra din vechime, care tot proorocea şi nime nu-i băga în seamă spusele. Ba încă ce? Berbanții m-au poreclitără fel de fel: unii mi-au zis Gură-Cască; alții Macovei-cap-de-post; alții banul Ocupcic, fiindcă mi-e groază de ocupațiuni străine... Fie! dar acum aşa-i că s-au împlinit zisele mele? Aşa e că ne aflăm cu nemții la spate, peste hotar?

(Arie „Ah du lieber Augustin")

Neamțul are iară
Să vie în țară,
Cvartir să ne ceară
Pe iarnă şi vară.

Neamțul în putere
A să ne ocupe,
Să ne ceară bere
Şi şnițel şi zupe.

Neamțul prin saloane
A să-şi deie aer.
Boieri şi cucoane
Au să joace ştaer.

Iar noi, patrioții,
Cu mici şi cu mari,
S-ajungem cu toții
Husari şi căprari.

Poftim, vă închipuiți pe mine, Nae Gîscănescu, îmbrăcat husăreşte, cu nădragi strimți şi cu chiveră? Ama! frumos m-a prinde. *(Oftînd.)* Ah! ah! care vra să zică şi caraghiozlîc pe lîngă celelalte păcate! şi toate aceste, iarăşi vă întreb, pentru ce? Numai şi numai pentru că nu m-au ascultatără!

Iacă, de pildă, alaltăseară, nu mai departe, m-am întîlnit cu oarecine într-o casă, un personagiu profund, şi i-am zis: „Nene, ştii una? Rău! Orizontul politic e posomorit ca un paraponisit fără slujbă."

(Imitează o convorbire tainică, gesticulînd ca şi cînd ar vorbi la urechea altuia, şi esprimă în fizionomia lui cînd o mulțămire, cînd o importanță ridiculă.)

— Cum?

— Nenea Scarlat îmi scrie de la Mehadia că ruşii... Ruşii sînt peste Prut!

— Aoleo!

— Fără doar şi poate. Am dovezi! *(Arată o scrisoare.)* Şi...

— E cu neputință... eşti în eroare.

— Ba mă iartă... Ruşii... *(Şopteşte în taină.)*

— Da bine, cum crezi că Europa?...

— Europa? se vede că nu citeşti ziarele noastre şi gazetele străine. Cum e starea politicei noastre? Atîta te-ntreb: cum stă politica europeană? Prusia şi cu Austria au terminat resbelul lor?

— Terminat.

— Bun! Francia s-a retras de la Mexico?

— Retras.

— Bun! Americanii se ucid ca muştele?

— Adică... acum au încetat...

— Mă rog, nu mă întrerupe. Craiul Camehameha a perit de gîlci?

— Ştiu eu?

— Ba nu, să-mi răspunzi.

- E i ! fie.

— Acum alta. Aşa e că Italia vrea numaidecît să meargă la Roma?

— Vrea.

— Aşa e că Englitera nu are destul bumbac?

— Aşa.

— Aşa, e mai cu seamă că pe nenea Scarlat l-ați dat afară din slujbă?

— Da bine, ce are a face?...

— Ba nu, spune, adevăr'. e?

— E i ! aşa... aşa... însă...

— Apoi dacă toate aste-s aşa cum le zisei, nu am nevoie să înşir mai multe. Cine nu-i orb vază şi priceapă... Eu unul mi-am făcut datoria de am arătat pericolul. *(Mînios.)* Zică-mi lumea Gură-Cască, Macovei cap-de-post, palavragiu... nu-mi pasă! *(înduioşîndu-se.)* Conştiința-mi e curată şi limpide ca luna şi stelele. Am spus adevărul... Am avut curagiul chiar cu pericolul libertății... şi chiar poate ă vieței mele. *(îşi suflă nasul tare.)* Deie Dumnezeu ca să ies mincinos, însă pană atunci şi nici atunci nime nu mi-a scoate din minte că orizonul politic e posomorit!

De aceea mă tem
Şi tremur şi gem,
Căci orice zăresc •
Face de răcesc,
Şi orice aud
Face de asud.
Cînd privesc pe sus
Văd nori spre apus,
Şi alt nor cumplit
Cătră răsărit.
Iar cînd cat pe jos.
Văd toate pe dos,
Mergînd tot spre rău
De mă-nfior, zău!

(îşi stupeşte în sîn şi iese foarte posomorit.)

(Cortina cade.)

PEIEPTOPISA DPAISAT

ii, \.iKKCr\N0Pl.

M1. iiISi'\ MAICII.
MII. GH-1IJ1 • It'l'l-
1. !!•«!,. 1 '»
\, ,!>,! M-il III i:«
M. I I'.! SIM'IHI '
\ I, l t l'« I! " '

(...) ' »

Cuprinsul voi. I, *Repertoriul dramatic,* 1852

"'vii"! liiîilillşit..

Foaia de titlu: broşura *Clevetici ultra-demagogul* şi *Timofte Napoilă ultra-retrogradul,* Iaşi, 1861.

SCENETE

STAN COVRIGARIUL

PERSOANE

STAN
UN FUNCȚIONAR
UN GREC
UN PERSONAGIU MISTERIOS
O DAMĂ
UN BOIER
UN EPISTAT

STAN COVRIGARIUL

CÎNTICEL COMIC

Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti.

(Scena se petrece la poarta gradinei Cişmegiului. Stan vine aducînd pe cap o tabla rotundă şi încărcată cu covrigi, simiți, plăcinte etc, iar în mînă țiind un trepiciu pe care aşează tablaua.)

STAN *(strigă):* Plăcintele ferbințele! gogoşele rotunzele! Poftim, poftim la ele! *(Aşează tablaua.)* Să te văd, măi Stane, de-i fi mai cu noroc astăzi la poarta Cişmegiului, că de cîtva timp încoace îți stau gogoaşele în gît, fătul meu!... Ai pățit-O şi tu, Stanică, ca cei mulți breslaşi români care nu-şi mai găsesc chip de hrană în țara lor... Lume pe dos... ce să faci?... în Moldova ovreii, aice sîrbii, grecii şi patrioții cei în şepte luni ne-au luat înainte. Iacă eu, de pildă:

Din toți plăcintării,
Din toți covrigarii,
în oraş, ca mine, cine-i mai vestit?
Dar cu derbederii
Şi cu gogoşerii
Carii umple lumea, zău! m-am calicit.

Eu fac la plăcinte
Grăsuțe, ferbinte,
Ei vînd la gogoaşe patrioticeşti,
Şi lumea nebună

Lasă hrană bună,
De se-ndoapă zilnic numai cu poveşti.

(Cîteva persoane trec alăturea cu covrigarul şi intră în grădină.)

Iaca muşterii... dă, Doamne! *(Strigă:)* Simit! covrigi! pe buze să te frigi!... încet, încet! nu mă grămădiţi că v-oi da la toţi. *(Caută înapoi.)* Hait! s-au dus fără a-mi face seftea... pustii, tufă, nime! *(Oftînd.)* Ian să videţi, oi să fiu iară silit să-mi mănînc singur marfa ca să n-o las să muctzească... Mare minune! fug toţi de mine ca de slujbă fără leafă, şi eu tot singur, cuc... Ba, iaca un ciocoieş de la tribunal... poate a fi flămînd. *(Strigă:)* Domnule... Cuconaşule!

(Trece un funcţionar.)

FUNCŢIONARUL: Ce vrei?

STAN: Nu-ţi cere inima de ceva locmale?

FUNCŢIONARUL *(apropiindu-se rapide)*: Locmale?... de care?

STAN: De aste, de ale mele.

FUNCŢIONARUL *(cu dispreţ)*: De-ale tale?... N-am vreme, că-s grăbit... Alerg la tribunal. *(Iese.)*

STAN: Pe nemîncate?... Apoi halal de bieţii împricinaţi!... Spunea bietu răposatul tată-meu că în timpii demult boierii, cînd se duceau la visterie, călări, se opreau la poarta curţii domneşti de cumpărau fiecare cîte un covrig, cîte un simit şi trăgeau pe gît cîte un pahar de vin de Odobeşti, ca să fie mai cu inimă la treaba ţărei, şi trebile mergeau bine... Astăzi?... în loc de covrigi, toţi umblă după colaci calzi.

(Trece un grec.)

Iaca un grecuşor... a fi vreun nepot monăstiresc... El trebuie să preţuiască plăcintele... N-auzi, *ţelebi?*

GRECUL: *Oriste?*

STAN: Nu *metahiriseşti* un covrig?

GRECUL: *Ohi...*

STAN: Pentru ce, nostimiorule?

GRECUL *(oftînd)*: Ah! fiindo che eu însumi am azunso covrigo de cînd mi-a luato moşiile.

STAN: Care moşii, cilibidachi?

GRECUL: Moşii monastiresco a mea.

STAN: A d-tale? Sărmanul bietu maslinică! Cum i-au luat averile de la mosi, strămoşi, fără milă si păcat!...

GRECUL: Ah! Vah!

STAN: Dar asta nu [te] opreşte să cumperi un simit... Ian priveşte cît e de rumîn.

GRECUL: Rumeno?... Nu-mi plate rumunii de cînd mi-a dato afară de la monastire şi mi-a luat-o pînea de la gură.

STAN: Bine faci... mai bine mănîncă un covrig.

GRECUL: Covrigo? *ohi,* ma *baclavas, pohaţi, cataifi, ţeva evghenistico* ai la dimita?

STAN: Hei! S-a trecut timpul baclavalelor pentru voi, kir Panaite!

GRECUL: Ţe Panaiti!... merzi la diavolo... Eu me numesco Aristidis Monastiropulos... *budalas... (Iese.)*

STAN: S-a zborşit ţapul... ha, ha, ha... Auzi poznă!... cică i-au luat moşiile din vîrfu catargului... ha, ha, ha!... oi rîde mult de asta. Bine-mi spunea iară tată-meu:

Pe cînd domnii greci
Cei fanaragii,
Mii de parpaleci
Şi de papugii,
Aici alergau,
Lipsiţi de parale,
Şi se-mbogăţeau
înghiţînd locmale.

Dar acum li s-a înfundat şi lor; a secat ţîţa caprei!...

C ***Trece un personagiu posomorit, cu părul zburlit şi cu o gazetă în mînă.)***

Iaca, mă!... dar ăsta ce să mai lie?... mare posomorit îi!... A fi cu stomahu deşert, sărmanul! *(Strigă:)* Gogoşele! Gogoşele!

PERSONAGIUL *(tresărind)*: Gogoşele! *(Declamă:)* Cine a pronunţat acilea sacrul nume de gogoaşe?

STAN: EU, domnule, eu, starostele gogoşarilor.

PERSONAGIUL: Unde ţi-e biuroul?

STAN: Iată-l colea, plin de plăcinte înfoiete. Vorba ceea: foaie peste foaie şi la mijloc tufă.

PERSONAGIUL: Ai *Gogoaşa patriotică,* foaie politică şi democ-soc... ?

STAN: Cu soc? Mă ferească sfîntu!... Eu vînd covrigi...

PERSONAGIUL: Covrigi, covrigi?... Bestie incapace!... Cine se mulţemesce cu covrigi în era Constituţiunei?... Dac-oi ajunge eu la putere, precum sper şi nu am dubiu, chiar şi cînii au să umble pre strade cu covrigi în coadă.

STAN *(în parte)*: Mi se pare cam trăsnit cu leuca, că-i prea roş... la faţă...

PERSONAGIUL: Ai auzit, nemernicule? Şi cînii or umbla...

STAN: Oare aşa belşug să fie atunci în ţară?

PERSONAGIUL: D-apoi cum! *(Iese mîndru.)*

STAN: O fi, domnule... hei!... domnule!... hait!... l-am scăpat şi pe ăsta... Ian priveşte cum dă din mîni şi din cap!... Se vede că pune ţara la cale... Mai ştii păcatul?... Dar ce-mi mai bat eu gîndul cu dînsul!... mai bine să-mi urmez eu cînticul început.

Sub moscali apoi
Au ieşit la noi
Mii de covrigari
Tufă-n buzunari.
Iar acum avem
Mii de gogoşari
Ce au tererem
De patrioţi mari.

(Trece o damă bătrînă, dar cochetă.)

Aţine-te, Stane, fătul meu, că trece madama Malacofna care face foş-foş şi se uită pe sub geană... Cuconiţă, cuconiţă!

DAMA: Cine mă cheamă?

STAN: Eu!... fă-ţi milă şi pomană de-ţi aruncă ochii cei frumoşi la aste plăcinte care se usuc de dorul lor.

DAMA *(zîmbind)*: Ce-ai zis?

STAN: Am o plăcintă cu sorţi în stihuri scrise de un cuconaş ce te iubeşte ca un năuc.

DAMA: Spune-i că nu-mi plac poeziile de plăcintărie. *(Iese legănîndu-se.)*

STAN: Iaca, mă! s-a subţiet neamul!... Acum le trebuie stihuri de calindare... înainte, cu o plăcintă ca asta se ameţeau toate nevestele. Cum o aducea pe masă, fiecare cucoană găsea în părticica ei cîte o hîrtiuţă cu stihuri, de pildă:

Precum pohagiul între plăcinte
Astfel luceşti între femei.
Nurii matale m-a scos din minte
Ah! te iubesc, de vrei, nu vrei!

Cucoana se roşea pe obrăjel şi zicea: „Ce se potriveşte!..." Altul:

Eşti evghenistă cît Afrodita,
Iar eu din pricina dumitale
Am uitat chiar şi alfa vita;
Ah! te iubesc şi sînt de jale!

Cucoana zîmbea şi zicea: „A fi că-i lumea rea!..." Altul:

Mistuind plăcinta bine
Gîndeşte-te şi la mine
Care-ţi zic cu lînced glas:
Ah! te rog *na m'agapas.*

Cucoana se făcea că se mînie şi zicea: „Degrabă ţi-a fi?..." Şi cu astfel de flecurele lumea trăia voios; boierii şi cucoanele se iubeau şi plăcintele se vindeau, dar acum le trebuie *azur, murmur, bonjur* şi *amur*... Ce aud? o caleaşca? Dă, Doamne, un muşteriu să-l bag în sîn.

(Trece un boier ţanţuş cu un arnăut după el.)

Iată-l... îl cunosc... paharnicul Iaurteseu din Zlătar. *(Strigă:)* Simit! covrigi!

BOIERUL *(astupîndu-şi urechile)*: Ho!... ce te spargi asa în calea boierilor?

STAN: Lâ covrigi! la covrigi!

BOIERUL: Aşa?... la covrigi?... Lasă că te-oi covrigi eu, cetăţene.

STAN: Gogoşi, gogoşi!

BOIERUL: Ţi-oi arăta eu cu cine ai a face, obraznicule! *(Iese furios.)*

STAN: Cu cine? Dacă te ştiu eu, măi vere; îţi cunosc spiţa neamului şi soiul boieriei, de pe spusa tatei... Sub domnia celui de pe urmă grec, tată-său s-a făcut vornic de hatîrul unei plăcinte ce a trimis la masa domnească, împreună cu o strachină de iaurt. A doua zi boieriul era căftănit şi meterhaneaua turcească îi ţîrlîia sub cerdac, în vreme ce bărbier-başa îl rădea cu bricele cele de mărgean. Poporul sta adunat la poartă şi cînta aşa:

Halal, zău, de cine ştie
Să facă plăcintărie,
S-o dospească, plămădească,
în cuptor s-o rumenească
Şi s-o ducă pe tipsie
Colo, sus, în spătărie...
Cu iaurt, cu plăcintele,
Te făcuşi vornic, mişele!

Halal, măi, de cine poate
Să se tîrîie pe coate,
Să se frîngă-n loc din şele
Ca să facă temenele,
Aducînd în spătărie
Gogoşele pe tipsie.
Cu iaurt, cu plăcintele,
Te făcuşi vornic, mişele!

(intră rapide un epistat.)

EPISTATUL: Ce-ai făcut boierului, măi covrigarule?

STAN: Eu? ferească sfîntul! Nu i-am făcut nimica.

EPISTATUL: Cum nu?... s-a plîns mie că l-ai batjocorit.

STAN: Nu se află, domnule epistat.

EPISTATUL: Ian ascultă, măi bade, poartă-te bine cu boierii, c-apoi o împlineşti cu mine!

STAN: Da mai frumos ce mă port, domnule, unde se pomeneşte?... Nu pofteşti un simit?

EPISTATUL: Proaspătu-i? *(Ie simitul şi-l mănîncă.)*

STAN: A ieşit din cuptor înadins pentru d-ta. Se usca, sărmanul, aşteptîndu-te ca să-mi faci sefte.

EPISTATUL: Cum? încă n-ai vîndut nimica?

STAN: Nu, nu, păcatele mele. Nu-i alişveriş nici de-o leţcaie în piaţă.

EPISTATUL: O ştiu... şi toate s-au scumpit de nu mai poate omul trăi. *(Mai apucă un simit.)*

STAN: Poftim, poftim, domnule epistat, că-s proaspete şi grase.

EPISTATUL: Şi bune.

STAN: Şi ieftine... Doamne!... Kir Hăpcescule, ştii una?

EPISTATUL: Ce?

STAN: De-ai vrea d-ta, mi s-ar deşerta tablaua cît ai bate-n palme.

EPISTATUL: Cum asta?

STAN: întoarce-te în grădină şi răspîndeşte vorbă în dreapta şi-n stînga că ministrul mă are la nazar şi că m-a chemat azi în cabinetul său ca să-mi poroncească ceva.

EPISTATUL *(rîzînd)*: Bucuros... da bine, Stane, ce poate ieşi dintr-o minciună aşa de gogonată?

STAN: îi vedea... doar îmi cunosc eu oamenii. Spune d-ta numai atîta, că mă face haz ministru.

EPISTATUL: Prea bine, mă duc... bune simituri! *(Mai ie două simituri şi iese.)*

STAN: De mai şedea hoţul la sfat, îmi mînca tablaua întreagă.

La oricare-mpregiurare
Bine-i să ai în păstrare
Un simit
Bun, grăsuţ şi aurit.

îţi cade vreo belea mare...
Ce mijloc e de scăpare?

Un simit
Bun, grăsuț și aurit.

Ai procesuri cu cutare?
Cum s-ajungi la împăcare?
C-un simit
Bun, grăsuț și aurit.

Trai plăcut, cinstire mare,
Are tot acel ce are
Un simit
Bun, grăsuț și aurit.

(Trece alergînd o fetișoara.)

STAN *(îi aține calea):* Iaca dracu!... încotro, puiule? unde zbori?

FETIȚA: Ian șezi binișor, jupîne Stane!

STAN: Iți face cu ulcica, se vede... cela... știi tu?...

FETIȚA *(rîzînd):* Mi-a fi făcînd, că doar nu-s de lepădat.

STAN: Și tare ți-i drag, fa?

FETIȚA: Tare, că-i berbant și-l prinde uniforma.

STAN: Aoleo!... e militar?

FETIȚA: Toboșar de la Moldova.

STAN: Și cum te-a scos din minte moldoveanul, fa?

FETIȚA: A zis că m-a lua și-mi aduce în toate zilele covrigi calzi.

STAN: Tot covrigeii, sărmanii!... tot ei fac șotiile.'... Dacă-i așa, na, fa, vro doi covrigi de-ai mei, să-i mănînci sănătoasă cu mîndrul tău.

FETIȚA: D-apoi n-am cu ce-ți plăti, jupîne Stane.

STAN: N-ai cu ce? *(Cată lung la fetiță, și oftează.)* Oii of!... Fugi iute că te sorb de vie.

FETIȚA: Ha, ha, ha!... mare poznaș mai ești! *(Iese.)*

STAN: Aista-i dracu pe uscat.

Ești om teafăr și cu minte,
Te porți bine, vinzi plăcinte,
Și deodată-ți iese... crac,
Un pui, puișor de drac.
Ea-ți arată dinți frumoși.
Ochi aprinși ca să te frigi,

Și cu basme, cu gogoși
Hop! te scoate la covrigi.

în zadar inima-ți ruptă
Se încearcă de se luptă;
Drăcușorul frumușel
O aprinde încetinel,
încît, scos fiind din minte,
Nu mai poți vinde plăcinte,
Căci în focul de ahmor
Arzi, te coci ca în cuptor.

(Toate persoanele scenelor precedinte, afară de fetișoara, vin din grădină alergînd și înoungiură tăblaua covrigarului).

TOȚI *(în parte):* Ce-am auzit! Ministrul...

FUNCȚIONARUL: Stanică...

BOIERUL: Jupîne Stane...

PERSONAGIUL MISTERIOS: Domnule Stanică...

DAMA COCHETĂ: Stănicuță...

TOȚI: Ți-a mai rămas ceva bunătăți de vîndut... Dă-mi și mie, dă-mi și mie... *(Deșartă tdblaua.)*

STAN: încet, încet! Nu mă grămădiți că v-oi da la toți... *(în parte.)* Epistatu mi-a făcut treabă bună.

FUNCȚIONARUL *(plătește și zice încet):* Să-i vorbești de mine, Stanică...

STAN: Cui?

FUNCȚIONARUL: Escelenței-sale. *(Iese.)*

BOIERUL *(încet lui Stan):* De-i face să mă rînduiască prefect, te fac om. *(Iese.)*

PERSONAGIUL MISTERIOS *(asemene):* Spune că-i sînt devotat, de partitul său. *(Iese.)*

DAMA COCHETĂ *(încet):* Nu-i cer alta decît o pensie... și l-oi adora. *(Iese.)*

STAN: Ha, ha, ha!... bine a izbutit minciuna... Lume, lume pospăită și deșartă!... *(Sunînd banii în palmă.)* Ian privește bănărit, de unde eram afif de parale... și pe tablă nimica, tufă... ba au mai rămas două cununi de aluat, doi colaci... ce să fac cu ei?

(Trece fata cu toboşarul.)

Ha! tocmai!... am să cunun pe toboşarul cu copila cea fîrţoagă... Vină încoace, toboşarule... vină şi tu, drace... Ian spuneţi moşului... vă iubiţi?

TOBOŞARUL: Hai, hai!

STAN: Vreţi să vă cununaţi împreună?

FEŢIŞOARA: Vreu, da.

STAN: Să fiţi dar ai naibei. Vă cunun după moda cea nouă. *(Le pune pe cap cîte un colac.)* Mergeţi de vă înmulţiţi ca nisipul mărei!

TOBOŞARUL ŞI FEŢIŞOARA: Ha, ha, ha!... Să trăieşti, nunule! *(Iese alergînd.)*

STAN: Amin!... *(Rîdică tablaua de şi-o pune pe cap şi pleacă cîntînd:)*

Toată grija mi-am luat,
Tablaua mi-am deşertat.
Cu gogoşi şi cu minciuni
Am hrănit proşti şi nebuni.

(Cortina cade.)

PÎCALĂ ŞI TÎNDALĂ

PÎCALĂ ŞI TÎNDALĂ

DIALOG POLITIC

PÎCALĂ

Ce ai astăzi, măi Tîndală, de eşti aşa supărat?
De corăbii înecate nu cumva poate-ai visat?
Ce gîndire amărîtă astfel te-a posomorit
Că pre cît nu erai mîndru, acum eşti şi mai urît?

TÎNDALĂ
(oftînd)

Ah! Pîcală preaiubite, spune-mi: este-adevărat
Că-n această ţară veche, că în Iaşul blăstămat
S-a ivit o boală nouă ce pe mulţi a molipsit
Şi la care tot românul chiar din fire-i e menit?

PÎCALĂ

Care boală, măi Tîndală?

TÎNDALĂ

Boală grea şi făr' de leac
Ce de mult ne amenință!

PÎCALĂ

Dar ce boală?

TÎNDALĂ

O! trist veac f

în ce vremi au fost s-ajungem! în ce rele! în ce foc!
Auzi, frate, toţi românii să fie-uniţi la un loc!
Moldovanul şi munteanul să-şi peardă numele lor!
Să-ntrunească-a lor pămînturi! să se facă un popor!
Ba chiar naţie să fie!... auzi, naţie!... măi, măi,
Zău că nu credeam românii atîta de nătărăi!

PÎCALĂ

De ce eşti aşa de aspru pentru neamul românesc,
Măi Tîndală?... al tău suflet îl ştiam mai creştinesc.
Precît îmi aduc aminte, tu odinioară-ai fost
Atît de blăjîn că lumea te credea puţin cam... prost.
Cine ţi-a turburat firea? Spune mie, dragul meu,
Cine din miel cu blîndeţe te-a făcut leu-paraleu?

TÎNDALĂ

Cine, cine... n-am nevoie ca să ţi-l destăinuiesc;
Dar acela oarecine m-a făcut să-ncremenesc
Cînd mi-a spus chiar la ureche, cu glas blînd şi-nduioşat,
Că Moldova, sărmănica, spre peire a plecat,
Căci de-a fi să se unească moldoveni şi cu munteni,
Muntenii dintr-o sorbire au să-nghit pe moldoveni!

PÎCALĂ

Elei! frate.

TÎNDALĂ

Aşa, dragă!... Ascultă să te-oţăreşti.
Se zice de capitală c-a să fie-n Bucureşti,
Cale de treizeci de poşte departe de Iaşul meu,
De-acest tîrg frumos şi mare unde trăim tu şi eu!
Ei, Pîcală, orice-i spune, nici că-mi vine de crezut
C-ar putea ca să ajungă Iaşul oraş de ţinut!
Iaşul, scaunul domniei, care, precum tu mi-ai zis,
Se' aduce de departe cu vestitul tău Paris,
Iaşul, vechea capitală unde am căsuţa mea
Care, de s-ar perde Iaşul, mult din preţu-i ar scădea,
înţelegi acum, măi frate?

PÎCALĂ

înţeleg că şi tu vrei
Să jertfeşti o ţară-ntreagă pentru-un ticălos bordei!

TÎNDALĂ

Ş-apoi alta, altă poznă! Cică-n Statul Românesc
Să fie la stăpînire domn de neam împărătesc,
Domn străin, numit pe viaţă, şi cu drit de moştenit!
Auzi, tron cu moştenire!... apoi nu-i de suferit!
Care-atunce, cum s-ar prinde, eu ce am *hambiţion,*
Să-mi rîdic toată speranţa de-a mă acăţa pe tron!
Eu ce sînt patriot mare, eu *get-beget,* să nu am
Prilej de a fi în ţară nici măcar un caimacam!
Şi, perzînd a mele drituri, să ajung chiar a videa
Sub un prinţ străin, catolic, că se perde legea mea!
Nu, Pîcală, niciodată!

PÎCALĂ

Ei! Tîndală, te rog, taci,
Că, precît eşti prost din fire, şi mai prost vrei să te faci.
Ce te zbuciumi pentru lege astfel de înfuriat,
Cînd tu legea în picioare-ţi de-atîte ori ai călcat!

TÎNDALĂ

Eu, Pîcală?

PÎCALĂ

Tu, Tîndală.

TÎNDALĂ
(făcîndu-şi cruce)

Mă ferească Dumnezeu!

PÎCALĂ

în zadar, căci pe-a ta urmă te paşte păcatul greu.
Adu-ţi bine tu aminte de ţiganii ce-ai avut:

Prin mezat, ca nişte vite, cîte suflete-ai vîndut?
Despărţînd fără-ndurare mumele de-ai lor copii,
Şi rîzînd de a lor lacrimi ca o fiară din pustii!
Spune mie, o! creştine, cîţi creştini ai chinuit
Cînd erai, chiar din păcate, în slujbă orînduit?
Cîte văduve sărace, cîţi orfani tu ai prădat,
Şi pînea de toată ziua chiar din gură le-ai luat?
Spune-mi tu, o! stîlp a legei, ce umbli cu crucea-n sîn,
Sînt aceste fapte rele de creştin sau de păgîn?

TÎNDALĂ

Bine, frate, tu mă sparii... Ce greşală-am făptuit
Pentru că, fiind în slujbă, şi eu m-am *schivernisit ?*
Asa-i obiceiul tarei...

PÎCALĂ

Taci, Tîndală, nu cîrti.
Ai prădat sărmana ţară, e destul, n-o mai huli!
Şi de vrei ca să se ierte trecutu-ţi mult păcătos,
Hotărăşte-te odată a fi ţărei de folos,
Iar nu umbla cu minciuna ca un şerpe cu venin,
Zicînd că s-ar perde legea de-am avea un domn străin,
Căci românu-n astă lume orice rele-ar suferi,
în legea care se naşte, în ea ştie a muri!
Ungurii ce în Moldova sînt ca noi locuitori,
Schimbat-au a lor credinţă sub românii domnitori?
Pentru ce dar pe-al tău frate mai uşor să-1 socoteşti,
Cînd el încă tot păstrează bunurile strămoşeşti?
Şi de ce, supus orbirei unui mîrşav interes,
Să nu vrei a înţelege lucru lesne de-nţeles:
Că-n Unire stă puterea! Că la oricare nevoi,
Decît a fi unul singur, e mai bine de-a fi doi!
Că pîraiele-adunate se prefac în rîuri mari,
Că cei slabi, cînd se-mpreună, cumpănesc pe cei mai tari,
Căci, precum zicea odată l-ai săi fii un biet moşneag:
E mai lesne-a rupe-o varga decît un întreg toiag!

TÎNDALĂ

Bine, dar ce are-a face?

PÎCALĂ

Nu-nţelegi?... ascultă dar:
Pentru ce ţările noastre au băut atît amar?
Pentru ce acum, de veacuri, nici că mai hălăduiesc?
Pentru ce fără sfială duşmanii le năvălesc,
încît astăzi biet românul, ce-a ajuns a fi de jac,
Nu mai ştie ce mai este: tătar, jidov sau cazac?
Şi, privind îmbelşugarea holdelor din ţara lui,
Şe întreabă cu durere: a cui pradă-or fi, a cui?
Ştii tu pentru ce, Tîndală, Dumnezeu ne-a părăsit,
De-am rămas dintr-un neam mare un neam mic şi umilit ?

TÎNDALĂ

Pentru ce?

PÎCALĂ

Pentru că vrajba între fraţi s-a încuibat!
Pentru că românul frate de român s-a depărtat!
Pentru că şi mai-nainte s-au găsit pintre români
Oameni vînzători ca Iuda, inimi rele de păgîni
Carii, jertfind ca şi tine viitorul românesc
Şi sămănînd dezbinarea pe pămîntul strămoşesc,
Au scăzut, au stins Unirea, puterea neamului lor,
Şi au mărit sumeţia duşmanului răpitor.
Cînd e turma răzleţită, fără cîni, fără păstor,
Lupul iese de la pîndă ş-o zugrumă mai uşor!

TÎNDALĂ

Adevărat... aşa este!... însă de ce, fătul meu,
Păstorul acelei turme să nu fim sau tu, sau eu?
Pentru ce străin să fie?

PICALA

Căci păstor în țara mea
Nici eu nu te-aş vrea pe tine, nici tu pe mine m-ai vrea.
Dulce e domnia, frate, şi mulți vreu a se-ndulci,
Ş-acei mulți unul pe altul caută a să nimici
Prin partide, prin corupții, prin minciuni şi prin vînzări,
Care toate sînt menite rău s-aducă bietei țări!
Nu-i mai bine dar să-nchidem calea tronului slăvit
Celor carii sînt în stare chiar şi neamul de jertfit?
Nu-i mai bine, toți românii insuflați de-acelaşi dor,
Dintre două mici popoare să ne facem un popor?
Iar ca prinț al României un străin prinț să dorim,
Şi cu tronurile-Europei pe al nostru să-l rudim?
Atunci națiile toate ne-or primi la sînul lor
Ca pe-o nație iubită şi de mare viitor;
S-a strămoşilor tărînă tresări-va în mormânt,
C-a ajuns a lor vechi nume respectat iar pe pămuit;
Şi urmaşii noştri mîndri de părinții ce-au avut,
La copiii lor vor spune binele ce le-am făcut!

TÎNDALĂ
(uimit)

Ei! Pîcală, frățioare, drept să-ți zic... bine vorbeşti,
însă... spune-mi... capitala tot să fie-n Bucureşti?

PICALA

Bată-te norocu-n față! măi Tîndală, ce-ai pățit,
De-ți e drag aşa mult Iaşul?... Nu cumva te-ai jidovit?
Dar nu vezi pe toată ziua valul negru, evreiesc,
Cum se-ntinde de îneacă tot oraşul creştinesc?
încît, oricine soseşte în lăuntru-i înglodat
Socoate că în Iudeea din păcate a întrat!

TÎNDALĂ

D-apoi bine, Bucureştiul adică este mai bun?

PÎCALĂ

Oricine ar socoti-o eu l-aş crede de nebun.
Bucureştiul, ca şi Iaşul, este ca un vechi sucman
Care, orişicît l-ai coase, nu plăteşte nici un ban.
Pentru noua Românie trebuie ca să dorim
Nouă, mîndră capitală de care să ne mîndrim,
Un oraş puternic, mare, pe un rîu îmbelşugat
Şi în centrul României cu tărie aşezat.

TINDALA
(aprinzîndu-se)

Pe Şiret?

PÎCALĂ

Pe Şiret, fie.

TINDALA
(cu ochii înflăcărați)

Nu departe de Focşani,
Să-1 numim Traian.

PÎCALĂ
(zîmbind)

Prea bine.

TÎNDALĂ
(cu entuziasm)

Să ne facem toti Traiani!

PÎCALĂ

Să dea Domnul, măi Tîndală.

TÎNDALĂ
(zvtrlină căciula-n sus)

Ura! dacă este asa,

Adu mîna, măi Pîcală; mîna vreu cu tine-a da.
Să trăiască România şi Unirea-ntre români!
Hai să tragem, măi, o horă în ciuda celor păgîni:

(Se prind de mini şi joc „Hora Unirei"

HORA UNIREI

Hai să dăm mînă cu mînă
Cei cu inimă română,
Să-nvîrtim hora frăţiei
Pe pămîntul României!

Iarba ră din holde peară!
Peară duşmănia-n ţară,
între noi să nu mai fie
Decît flori şi omenie!

Măi muntene, măi vecine,
Vină să te prinzi cu mine
Şi la viaţă cu unire,
Şi la moarte cu-nfrăţire!

Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi şi la durere.
Unde-s doi, puterea creşte
Şi duşmanul nu sporeşte!

Amîndoi sîntem de-o mamă,
De-o făptură şi de-o samă,
Ca doi brazi într-o tulpină,
Ca doi ochi într-o lumină.

Amîndoi avem un nume,
Amîndoi o soartă-n lume.
Eu ţi-s frate, tu-mi eşti frate,
în noi doi un suflet bate.

Vin' la Milcov cu grăbire
Să-l secăm dintr-o sorbire,
Ca să treacă drumul mare
Peste-a noastre vechi hotare

Şi să vadă sfîntul soare,
într-o zi de sărbătoare,
Hora noastră cea frăţească
Pe cîmpia românească!

OPERETE

SCARA MÎTEI

P E R S O A N E

ANICA FLORINEASCA, tînără aduvă
GHIȚĂ FĂURIN, vărul ei
MĂGDIAN, prezident la Roman
MARIN GRĂDINARUL
FLORICA, femeia lui
O SLUJNICĂ A ANICĂI
SĂTENI

SCARA MÎȚEI

OPERETĂ ÎN UN ACT

Reprezentată pe Teatrul Național din Iași în beneficiul artiștilor români. 1850.

(Teatrul reprezintă o grădină frumoasă cu copaci, straturi de flori, basinuri cu apă ș.c.l. În mijlocul scenei, pe al doilea plan, un boschet de verdeață deschis. în fața boschetului, o canape de iarbă și o ghitară aninată de crengi. în dreapta și-n stînga scenei, pe întîiul plan, două pavilionuri cu uși și cu balcoane deasupra ușilor. Dinaintea pavilionului din dreapta, o scară înaltă îndoită. La ridicarea cortinei începe faptul zilei și se aude cînticul unui cucoș.)

S C E N A I

MARIN *(cu o greblă în mînă):* Hîș, cucurigu dracului, că-i trezi cuconița... *(Vine în fața scenei.)* Biata cucoana Anica!... De cînd i-o murit boieriul, nu mai are odihnă!... și adică mult mă mir pentru ce atîta supărare?... că era un matuf răposatul... să fugi în lume... pare că era un snop de urzici! Doamne, iartă-mă, că o răposat... dar bine-o făcut!... *(Se apucă de grebluit.)* Hei, hăc!... Florico... Florico!... Urît ți-a fi făr' de bărbățel! că-i numai o lună de cînd ne-am cununat... numai o lunicică, și povestea vorbei...

parcă-ar fi plouat cu piper între noi!... Tu te afli la tîrg cale de-o poştă de mine, şi eu la ţară la Floreneşti, cu grebla-n mînă şi cu doru-n suflet.

Vai de tine.
Măi Marine!
Cine-a zis să mi te-nsori!
Cînd departe
Tu n-ai parte
De-a Floricăi mîndre flori,
în zadar 1-a mea privire
Mii de flori aici lucesc,
Eu cu dor şi cu iubire
La Florica-n veci gîndesc!
Căci puicuţa mîndruliţă
Poartă-n faţă doi bujori,
O garofă pe guriţă
Şi-n sîn fragezi crinişori.
Dar, Marine,
Vai de tine,
Cine-a zis să mi te-nsori? ş.c.l.

(Cucoşul cîntă iar.)

Iaca... crestatul! că nu-i mai tace pliscul... Vai mînca-te-ar ulii!... hîş încolo... la poiată.

(Aleargă în fund şi iesă puţin în stînga aruncîni cu pălăria.)

SCENA II

MĂGDIAN şi ANICA (ies pe balconul din dreapta. ANICA în toaletă de noapte şi MÂGDIAN în costum de călător.)

ANICA: Auzi cucoşu, dragă Măgdiene?... grăbeşte-te de te du păn'ce nu te vede nime.

MĂGDIAN: Ah, crede-mă, Anică, că nu-i vreme încă...

ANICA: Da n-ai auzit cucoşul?

MĂGDIAN: Bal-am prea auzit, arză-1 focu! dar a fi cîntat în somn.

ANICA: Oricum, du-te mai bine păn'ce nu se trezesc oamenii din sat.

MĂGDIAN: Ce necaz! Doamne, Doamne! să fim siliţi a ne tot ascunde de ochii lumei.

ANICA: Răbdare, iubite Măgdiene, încă zece zile pană s-a înplini vremea cernirei mele... ş-apoi vom descoperi taina noastră la toţi.

MĂGDIAN: Zece zile încă!

ANICA: Adu-ţi aminte că tu m-ai rugat să ne cununăm numaidecît... într-ascuns... deşi nu se împlinise încă anul de la moartea bărbatului meu.

MĂGDIAN: Ai dreptate, dragă Anicuţă. Fie cum vrei tu... dar după zece zile?

ANICA: îi avea dreptul de a întră la mine pe uşă ziua mare, iar nu tot pe fereastră ca acum, şi noaptea.

MĂGDIAN: Că, zău, drept să-ţi spun, m-am cam săturat de scara mîţei şi mai ales de alergări călare, de la Roman aici şi de aici la Roman seara şi dimineaţa. De două săptămîni de cînd ne-am cununat, sînt bărbatul cel mai struncinat de pe faţa pămîntului.

(Se aude Marin cîntînd în culise.)

ANICA: Auzi? Du-te degrabă şi să vii desearăǃ

(Măgdian trece de pe balcon pe scara mîţei.)

SCENA III

Cei dinainte, MARIN (ivindu-se după copaci)

MARIN: Ce-mi văzură ochii!... cuconiţa cu prezidentul din Roman?... Mă... ă... ă!...

MĂGDIAN: Adio, dar, iubită Anicuţă.

ANICA: Adio, scumpul meu.

Trio

MÂGDIAN	ANICA	MARIN
Adio, iubită!	**Adio, iubite!**	**Cucoana cernită**
Rămîi fericită.	**Pe căi înflorite.**	**A dat de ispită.**
Precum doresc eu	**Precum doresc eu**	**Ce pozně, valeu 1**
Gîndeşte la mine.	**Mergi, du-te cu bine.**	**O văd, o văd bine**

Căci eu lîngă tine Las sufletul meu!	**Cu gîndul la mine, O sufletul meu!**	**Ş-a crede nu-mi vine Pre sufletul meu!**

MĂGDIAN

Mă dispart de tine cu măhnire-amară,
Dar pe-al fericirei dulce, dulce scară
Mă voi sui iarăşi, draga mea, deseară.

ANICA

Ca şi tine-acum simt mîhnire-amară,
Dar mă mîngăi dulce c-ai să vii deseară.

MARIN

Ian priveşte poznă, fac amor pe scară.

ANICA

Adio, deseară!

MĂGDIAN

Deseară!

MARIN

Deseară!

;

MĂGDIAN
Adio, iubită ş.c.l.
ANICA
Adio, iubite ş.c.l.
MARIN
Cucoana cernită ş.c.l.

(Măgdian sărută mîna Anicăi şi se coboară. Anica întră în casă şi închide fereastra.)

MARIN *(în parte)*: Măi Marine, aţine-te vîrtos că aice-i treaba pe drăguş la căuş. *(Iese dintre copaci şi trece în dreapta.)*

MĂGDIAN *(pe gînduri)*: Cînd m-ar vedea împricinaţii căţărîndu-mă zi şi noapte pe scară, oare ce ar socoti în gîndul lor despre prezidentul din Roman?

MARIN *(în parte)*: Ce bolboroseşte din gură?

MĂGDIAN: De 15 zile m-am făcut mai tainic decît comoara zgîrcitului. în taină vin aici, în taină petrec cu Anica, în taină mă întorc acasă la Roman, ca să nu mă vadă nime şi, slavă Domnului! pană acum am izbutit de nu m-a zărit nici un om.

MARIN *(în parte, pufnind de rîs)*: Ba că chiar.

MĂGDIAN *(căutînd ceasornicul)*: îi vreme de încălicat. Mă duc să-mi ieu bietul cal din marginea satului. *(Vrea să plece şi dă cu ochii de Marin.)* Na, c-am păţit-o!

MARIN *(închinîndu-se)*: Bună dimineaţa, cucoane... frumoasă vreme-i azi, senin, răcoare... numai bine de primblat.

MĂGDIAN *(în parte)*: Oare zăritu-m-a pe scară?

MARIN: Aud?... Eu unul nu pot pricepe cum de pot dormi boierii păn-amiazi vara?... da eu cînd aş fi boier, m-aş trezi ca d-ta în faptul zilei, şi aş deschide frumos ferestrile şi aş ieşi în balcon, ca să aud paserile făcînd ceah, ceah, ceah...

MĂGDIAN *(în parte)*: M-a zărit hoţul!

MARIN *(în parte)*: Mă... ă... ! că nu pricepe. *(Tare.)* Zău aşa, cucoane... şi alta; pentru ca să nu fac huiet în casă, mi-aş face înadins o scară... ia ca asta care-mi slujeşte de curăţit copacii... şi m-aş coborî frumuşel pe furiş din balcon în grădină de-a dreptul.

MĂGDIAN *(în parte)*: Bate şeua... *(Tare, arătînd o pungă.)* Jupîne Marine, vezi punga asta?

MARIN: Ba nu o prea văd bine, că-i cam departe şi mă dor ochii.

MĂGDIAN *(puindu-i punga în mînă)*: Iată-o chiar sub ochi. Acum spune-mi: văzut-ai ceva mai adinioare... într-acoace? *(Arată scara.)*

MARIN: într-acoace?... cînd te scoborai de sus?... Ba m-a ferit Dumnezeu. N-am văzut nimica, nici pe d-ta, nici pe cuconița.

MĂGDIAN *(dindu-i punga)*: Foarte bine. Văd că ești priceput... Na cu ce să-ți astupi ochii și de-acum înainte... *(Vrea să iasă.)*

MARIN *(în parte)*: O merță! și cele multe înainte... *(Tare.)* Cucoane Măgdiene... cucoane!...

MĂGDIAN *(oprindu-se)*: Ce-i?

MARIN: De astupat ochii mi-ai dat... dar de astupat gura?...

MĂGDIAN: Cu adevărat... uitasem!... poftim și pentru gură... *(îi dă încă o pungă; în parte.)* M-a scurs de bani hoțul.

MARIN *(în parte)*: Două merțe! noroc să deie Dumnezeu. *(Tare, alergînd după Măgdian.)* Cucoane... cucoane... dar de astupat urechile nu-mi dai ceva?

MĂGDIAN *(viind supărat lingă Marin)*: Cît pentru urechi, să știi că ți le-oi bate la stîlp dacă te-a împinge păcatul să auzi ceva cu ele... Auzitu-m-ai? *(Iese prin fund în stînga.)*

MARIN: Bunătatea d-tale, cucoane... sărut mînile... De-acum sînt și surd și mut. *(Viind în fața scenei.)* Mă!... da bine ți-a curs laptele în păsat, Marine... hăi!... două pungi de bani deodată!... Ian vezi-le cîtu-s de grele... parcă-s două prepeliți de toamnă. *(Sărutînău-le.)* Că mare drăgălașe mai sînteți pe fața pămîntului!... Am să cumpăr o rochie de halastîncă Floricăi... da știi? cole, ghiurghiulie... să-ți ieie ochii cale de-o poștă... și mie am să-mi durez o pereche de poturi arnăutești, să par că-s Bimbașa-Sava... Ei, de-acum, Mărinaș dragă, destulă vorbă... și mi te apucă de lucru, că azi îi ziua cuconiței. Să te văd, tătucă... să mi-i durezi un snop de flori cît o dimerlie, tot cu bujori și cu ciubotica cucului. *(Merge de ridică scara de sub balcon și o așează în fund.)* Ia scara asta mi-a adus noroc astăzi... Bine-a zis cine-a zis, că norocu-i ca o scară!...

Cîte soiuri de momite
Am văzut în viața mea
Tot sărind din schițe-n schițe
Pe a lumei scară grea!
Ș-ajungînd în vîrf deodată
Le-am văzut de sus căzînd
Cînd pe schițe chiar îndată
Săreau altele rîzînd;
Căci norocu-n lume e-ndoită scară,
Unul cînd se suie, altul se coboară.
(Iese prin fund, în dreapta.)

SCENA IV

ANICA *(pe pragul ușei pavilionului din dreapta, vorbește în cantonadă)*: Un răvaș pentru mine?... De unde?... de la Roman?... Adu-l încoace... *(Vine în scenă, deschizînd răvașul.)* Cine să-mi scrie de la Roman? Măgdian?... nu cred ca să fi putut ajunge. *(Citește:)* „Sărut albele mînușiți a verișoarei Anicăi. Cunoști învăpăiata dragoste ce ți-am purtat în suflet tocmai din copilărie... *(Vorbit.)* Ha, ha, ha, ha!... iar de la nebunu cel de Ghiță Făurin... vărul meu... Ian să videm ce mai zice? *(Citește:)* D-ta însă, Anicuță mult adorată, m-ai izgonit cu cruzime din ochii matale și mi-ai hotărît să nu mă înfățișez dinaintea lor, decît numai cînd oi fi însurat... *(Vorbit.)* Ce era să fac dacă nu mai înceta cu declarații de amor... *(Citește:)* Iată dar că nemaiputînd învinge dorul ce am de a te videa, iubită verișoară, m-am jertfit pe altarul lui Isaia-dănțuiește; și nu mai tîrziu decît astăzi voi zbura la Florinești unde este îngerul vieței mele. Nevasta mea mi-a sluji de pașaport, spre a trece hotarul moșiei matale... Al matale în veci robit. — *Ghiță Făurin.*

Post-scriptum: Nevasta mea este un rod cîmpenesc, fiind răsărită și crescută tot la țară.

Te rog, iubită Anicuță, să treci cu viderea oarecare necioplire a apucăturilor sale."

Ce supărare! Tocmai cînd vreu să fiu singură, să-mi vie oaspeți... şi-apoi încă cine?... nebunu cel de Ghiță! Nici că poate cineva să fie un ceas în linişte... *(Se primbla supărată.)*

Păsărele mult iubite,
Cît sînteți de fericite
în al vostru dulce trai!
Voi iubiți, iubiți în pace,
Voi zburați unde vă place
Şi prefaceți lumea-n rai.

II

De m-aş face-o păsărică
N-aş mai plînge singurică
Cu-a mea jale, cu-al meu dor;
Dar ca voi, mici păsărele,
Aş schimba zilele mele
în dulci zile de amor.

(Se aude în fund, în dreapta, glasuri multe de țărani. Anica intră în boschet.)

SCENA V

ANICA, SLUJNICA (ieşind din dreapta)şi, mai pe urmă MARIN (cu săteni)

SLUJNICA: Cuconiță! o venit sătenii cu pocloane de ziua d-tale şi să roagă să vie aice.

ANICA: Cum?... azi e sărbătoarea mea?... Eu o uitasem.

SLUJNICA: Le dai voie, cuconiță?

ANICA: Zi-le să vie.

(Slujnica se duce în fund, în culisele din dreapta, şi se-ntoarce îndată cu țăranii.)

ANICA *(singură)*: Curios lucru! Cînd eram măritată cu Florinescu, număram zilele pe degete... şi acum nici nu ştiu cum trec.

(Sătenii vin din fund cu pocloane. Marin în fruntea lor aduce un buchet mare.)

SĂTENII

Haideți toți cu veselie
Să urăm întru mulți ani
Pe stăpîna de moşie
Ce iubeşte pe sărmani!

MARIN

Cuconiță, sănătate,
Să trăieşti întru mulți ani!
Toți cu inime curate,
Grădinari, păstori, țărani,
îți depunem la picioare
Ale noastre mici odoare.

(Sătenii ce port pocloane se înaintează pe rînd şi le închină Anicăi. Marin le arată.)

. MARIN

Pui de găină,
Flori de grădină.

TOȚI

Pui de găină,
Flori de grădină.

MARIN

Mere şi pere,
Ouă şi miere.

TOȚI

Mere şi pere,
Ouă şi miere.

MARIN

Şi fragi şi mure,
De la pădure.

TOȚI

Şi fragi şi mure,
De la pădure.

MARIN

Şi trei meioare,
De sărbătoare.

TOȚI

Şi trei meioare,
De sărbătoare.

ANICA

Oameni buni, cu mulțămire
Lîngă mine vă privesc.
Sănătate, fericire
Eu din suflet vă doresc.

(Dîndu-le o pungă cu bani.)

Iată, mergeți în cîmpie
Să jucați cu veseliei

SĂTENII

Să trăiască-n veselie!
Să trăiască-ntru mulți ani
Stăpînica de moşie
Ce ajută pe sărmani!

(Se aude în fund, în dreapta, vuiet de cai de trăsuri şi răcnete surugieşti. Sătenii se trag cîntînd pintre copacii din dosul boschetului.)

SCENA VI

ANICA şi SLUJNICA (în boschet), MARIN şi SĂTENII (împrejur în fund), GHIȚĂ (în costum elegant de drum), FLORICA (în toaletă bogată dar prea încărcată: brațSle, cortel, evantail).

FLORICA *(în culisa din fund în dreapta):* încet, oblu... că mi-i prăvăli.

GHIȚĂ *(asemene):* Da n-ai frică, soro, că eşti cu mine.

FLORICA *(intrînd iute, apărîndu-se cu evantailul):* Ba că chiar... Uf! Slavă Domnului c-am scăpat pe uscat, că era să-mi vie zumaricale... să leşin.

GHIȚĂ *(alergînd după Florica):* Soro dragă...

MARIN *(zărind pe Florica):* Ce-mi văzură ochii! *(Se apropie.)* Florica!

FLORICA: Ce vrei, mojicule, de te bagi în sufletul meu? *(Lui Ghiță.)* Monşerică... monşerică... da unde-i verişoara s-o sărut?

GHIȚĂ *(încet Floricăi):* Caută, soro, să nu mă dai de ruşine.

FLORICA: Ia fă-ncolo, poznaşule.

(Merg amîndoi către boschet.)

MARIN *(în parte):* Mare minune!... Ori îs orb, ori îs prost.

ANICA *(ieşind din boschet):* A! bine-ai venit, vere Ghiță.

GHIȚĂ: Sărut picioruțile, iubită verişoara... Am luat îndrăzneală să venim să te videm, cu soția mea, cu Calipsica.

MARIN *(în parte):* Cum a zis?... Soția lui... Pisica?...

FLORICA *(se închină):* Sărut gurița, cuconiță verişoara Anică. *(O sărută de multe ori.)* Să am pardon... De mult doream să te văd, că auzisem că eşti tare hazlie şi ai un bucătar foarte meşter... Mă rog, sorioară, să-i poronceşti să-mi facă un borş cu perişoare şi alivence... că mi-i poftă...

MARIN *(în parte):* î-i poftă!...

GHIȚĂ: Nu te potrivi, Anicuță, că Calipsica-i cam...

FLORICA: Ce fel cam?... Te poftesc, monşerică, c-apoi ştii... *(Anicăi.)* Şi puţintel bulgur, verişoară, cu învîrtită la sfîrşit... dar să fie cam mare.

ANICA: Bucuros, verişoară... dacă pofteşti. *(Vorbeşte încet slujnicei, care îndată şi intră în pavilionul din dreapta.)*

MARIN *(în parte):* Bulgur şi alivence!... Ei, apoi îi Florica!... *(Se apropie de ea.)* Fio... ri... co...

FLORICA: Mări, ce tot mi se vîră în ochi ţărănoiu ista?... Dă-te într-o parte, ţopîrlane... *(Scoate o oglindioară din buzunar şi-şi drege sprîncenile şi zulufii.)*

MARIN *(în parte)*: Ţopîrl... *(oftează)* ane!...

GHIŢĂ *(apropiindu-se de Anica):* Iubită Anica, am urmat, precum vezi, poroncilor matale... M-am însurat!...

ANICA: Şi foarte bine-ai făcut, verişorule.

GHIŢĂ: Dar... cum îţi place Calipsica?

ANICA: îmi place prea mult... căci are un caracter vesel... deschis...

GHIŢĂ: Vei să zici necioplit?... Aşa este... dar apoi ce era să fac?... M-am însurat cum am putut, numai ca să cîştig dritul de a mă apropia de îngerul...

FLORICA *(viind între amîndoi):* Ce vorbiţi împreună?... Ian spuneţi-mi şi mie că mă nebunesc după cabazlîcuri.

GHIŢĂ *(încet):* Da mai ţine-ţi gura, soro, că mă dai de ruşine.

FLORICA: Ce face?... te dau de ruşine?... Mă rogj verişoară, scăpat-am vro prostie de cînd am venit? Aşa-i că nu?... Apoi ce mă tot dondăneşte degeaba monşerică?... Ba că grăiesc prea mult; ba că nu stau locului. Da ce! Doamne, iartă-mă! că doar nu-s par, să şed înfiptă... aşa...

GHIŢĂ *(încet):*. Da bontonu nu iartă...

FLORICA: Mări, ian dă-mi pace cu botosul d-tale, că mă pricep eu cum să mă port pe lume.

FLORICA

Ca să fii cucoană mare
Şi să placi la cavaleri,
E "destul să fii în stare
De-a mînca zece averi
Pe cordeluţe,
Pe capeluţe,
Pe danteluţe
Lucrate-ajur,
Şi pe braţele
Şi pe inele
Şi pe mantele
De satintur,
Şi pe manşonuri,
Şi pe bulionuri,
Şi pe jambonuri
De la Paris,
Pe orice mîncare
Cu preţ mai mare
Ce arătare
îţi trece-n vis.

SĂTENII
(rîzînd)

Să fie aşa
Ha, ha, ha, ha!

ANICA şi GHIŢĂ

îi zău aşa
Ha, ha, ha, ha!

FLORICA

II

Iar de vrei să fii plăcută
Şi madamă de bonton;

Curtizani să ai o sută...
E destul într-un salon:
Să treci măreață
Cu gura creață
Şi" îndrăzneață
Lîngă femei;
Dar totodată
Nevinovată,
Blîndă, plecată
Lîngă holtei.
Să critici tare,
în gura mare
Pe orişicare
Fi, chel orior!
Se detestable
Abominable
Ensiuportable
Parol d'onior!

SĂTENII

Să fie aşa
Ha, ha, ha, ha!

GHIȚĂ şi ANICA

îi, zău, aşa
Ha, ha, ha, ha!
(Sătenii cîte unul, unul ies prin fund.)

FLORICA: Uf! c-am răguşit... mi s-a uscat gîtița. Anicuță dragă, nu cumva ai ceva poame prin grădină, să mă răcoresc.

ÂNICA: Ba sînt, verişoara, de care ți-a plăcea... vrei să te duc?

FLORICA: Ce se potriveşte! Nu te supăra că le-oi găsi eu singură... Am mai scuturat eu copaci în viața mea. *(Vrea să plece.)*

GHIȚĂ *(în parte, răsărind):* He?... rău am făcut c-am adus-o cu mine.

ANICA: încalțe să meargă grădinaru cu d-ta... Marine... du-te cu cucoana Calipsica...

MARIN *(în parte):* Iar Pisica!

FLORICA: Marine!... să-mi arăți unde-s gutăile, că mi-i poftă.

MARIN *(în parte) :* Iar poftă!...

FLORICA *(sărutînd pe Anica):* Maşerică, a revuar cu plecăciune. *(Plecind să iasă, zice lui Marin:)* Da vină azi, leneşule. Ian vezi-1 că de-abia se urneşte. .. Hăis ța, Tălăşmane... ha, ha, ha, ha. *(Iese prin fund.)*

MARIN: Iaca vin, cucoană Pisică, vai de capu meu... *(Iese alergînd după Florica.)*

SCENA VII

GHIȚĂ şi ANICA

GHIȚĂ *(în parte):* Ne-au lăsat singuri!... Acum îi vreme de făcut un asalt inimei. *(Se apropie de Anica.)* Stai pe gînduri, verişoara?...

ANICA: Dar; te fericeam în gîndul meu că ai găsit o soție atît de frumuşică şi de... vioaie.

GHIȚĂ: în adevăr, Calipsica e destul de plăcută, şi m-aş ferici eu însumi, dacă n-aş avea în sufletul meu o patimă care se măreşte din zi în zi... O ştii prea bine, iubită Anicuță. *(Vrea să-i ieie mîna.)*

ANICA: Vere Ghiță... văd că iar ai să începi cu declarațiile d-tale, şi, drept să-ți spun... mă mir, zău, cum de nu te-ai săturat de ele de atîția ani, de cînd le tot spui de rost?

GHIȚĂ *(cu foc):* Să mă satur de a iubi... cînd toată viața mea să razămă numai în dragostea ce mi-ai insuflat chiar din copilărie?... Crezi că se poate ?...

ANICA: Auzi însuratul cum vorbeşte?... ha, ha, ha.

GHIȚĂ: însurat, însurat... Cu adevărat am făcut nebunia de m-am însurat... dar pentru cine?...

din a cui poroncă?... din poronca ta, Anică, căci alt chip nu aveam ca să mă apropiu de tine.

Ah! iubită verişoară,
Pentr-un dor ce mă omoară
Am jertfit tot ce e mai bun:
Tinereţe-mbelşugate
Ş-a mea dulce libertate...

ANICA

Vere dragă, eşti nebun,
Dorul rău e nălucire;
Că ai suflet cu simţire,
Vere, zău, mă îndoiesc.
De te-aş crede azi pe tine
Poate-ai rîde mîni de mine..

GHIŢA
(în genunchi)

Ah! mă crede, te iubesc!

ANICA: Ha, ha, ha... ma duc să-ţi trimit o oglindă, vere Ghiţă, ca să vezi cît îţi şede de bine. *(Iese rizind şi intră în pavilionul din dreapta.)*

GHIŢĂ *(sculîndu-se):* Se vede c-am luat-o cam rapide şi că s-a spăriat... Dovadă că-i e frică de mine!... dovadă că voi birui!... Bine c-am apucat a răzbate păn-aici prin viclenie... Anica mă crede însurat... lasă să creadă... Cu chipul acesta o fac de nu se sfieste nicicum de mine... şi cu o minciună de ici, cu o minciună de cole, ajung frumos la capătul izbîndei... La război toate armele sînt bune.

Femeia-i ca apa ce curge la soare
Şi până te-neacă, te-atrage mereu,
Ca paserea mică ce-i gata să zboare
Deşi ea te cheamă prin cînticul său.
Dar fie cum este, sau cum se preface;
Ca paserea mică îţi place ş-o vrei.
Ca apa vicleană asemenea-ţi place
Că, deşi te-neacă, mori îri sînul ei!

(Caută în culisele din dreapta.) Pare că zăresc slujnica Anicăi. *(Scoţind o pungă.)* Mă duc să-i şoptesc două vorbe la ureche... Să-mi pregătesc mînă de ajutor în cetatea duşmanului. *(Iese alergînd în dreapta.)*

SCENA VIII

FLORICA şi MARIN (vin alergînd veseli din sli
ANICA (mai pe urmă, in balcon)

MARIN: Ha, ha, ha, ha! şi, zău, Florico, nu mă-nşeli?... Tu eşti Florica, nevăstuica mea?... Ha, ha, ha, mare pozna!

FLORICA *(mînclnd mere):* Mai eu, Marine, n-am cum mai fi... Ţi-am spus că toate cîte le-ai văzut să nu le crezi... Da bune mere!

MARIN: Care vra să zică, boieriu cel cu straie strimte?...

FLORICA: Cine?... cuconaşu Ghiţă?... Ha, ha, ha! *(Muşcînd un alt măr.)* Valeu! că acru-i! *(Rid amîndoi cu hohot.)*

ANICA *(în parte, ieşind în balcon):* Cine rîde aşa în grădină?... verişoară cu Marin!...

MARIN: Ei! da ian spune-mi, mai spune, Florico... cuconaşu Ghiţă...

FLORICA: Se vede că i s-au aprins călcăile de mult după cuconiţa Anica, şi pentru ca să se poată apropia de dumrieei, o fost silit să-i toarne o minciună de cele gogonate...

ANICA *(în parte):* O minciună!...

MARIN: Ialei!... şi ce minciună?

FLORICA: Să vezi... Ieri dimineaţă o venit la Roman, la sameşu-n gazdă. Eu eram acolo, de făceam dulceţi sămeşoaiei; cînd ce să mă trezesc?... că-mi propune să-i fiu soţie, pe vro cîteva zile...

MARIN: Ce? ce?... şi tu ai primit?

FLORICA: Iaca! ba n-oi primi, cînd îmi dă rochii de mătasă şi capele şi pantofi... Ba încă şi 50 de galbeni pe deasupra.

ANICA *(în parte):* Aşa, vere Ghiță!... bine că ți-am aflat secretul. *(intră în casă.)*

MARIN *(turburat):* Şi... ian spune-mi: de mult eşti... nevasta lui?

FLORICA: Numai de două ceasuri... Da pune-ți în gînd, Mărinaş dragă, ce bucurie pe capul meu, cînd m-am trezit la Florineşti, aici unde ştiam că te aflai şi tu ca grădinar.

MARIN: Aşa!... de aceea poate că nici m-ai cunoscut, cînd ai întrat în grădină... ba încă m-ai şi țopîrlănit dinaintea oamenilor şi a boierilor.

FLORICA: Iaca prostu!... dinaintea oamenilor era să-ți sar în gît?... ş-apoi ce ar fi zis cuconu Ghiță şi cucoana Anica?

MARIN: Mări, că bine zici... dacă-s prost tot prost, uitasem că eşti cucoană... Da ian spune-mi, Florico hăi... Florica?... mai dinioarea era grădina plină de oameni şi nu se putea... dar acum... hei?... parcă sîntem numai noi amîndoi...

FLORICA: Ce vrei să-mi dai a înțelege, calindroiule?

MARIN: N-ai cerca să-mi sai puțintel în gît?...

FLORICA: Ba şi-n cap, dacă vrei, Mărinaş dragă. *(Aleargă la Marin, care o rîdică în brațe ş-o sărută.)*

MARIN: Ura! şi la anul cu bine...

(Ei joc împreună cîntînd.)

MARIN

Bine-i lîngă puiculiță!
Neică, neiculiță.

FLORICA

Bine-i lîngă cel bădiță,
Neică, neiculiță.

MARIN

Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.

MARIN

Dă-mi, Florica, o guriță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Dă-mi, Marine,-o garofiță,
Neică, neiculiță.

MARIN

Ş-eu ți-oi da o garofiță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Ş-eu ți-oi da a mea guriță.
Neică, neiculiță.

MARIN *(oprindu-se deodată serios):* Ian stăi!

FLORICA: Ce-ai pățit?

MARIN *(luînd pe Florica de mînă, o duce deoparte):* Singură ai venit în trăsură cu cuconaşu Ghiță?

FLORICA: Singură.

MARIN *(turburat):* Florico?... Şi nu ți-o cîntat moțpanu vro neică, neiculiță?...

FLORICA *(împingîndu-l):* Iaca prostu! Ce-i trăsneşte prin cap!...

(încep amîndoi a rîde şi se prind iar la joc.)

(împreună.)

MARIN

Bine-i lîngă puiculițăl
Neică, neiculiță.
Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.
Dă-mi, Florica, o guriță,
Neică, neiculiță.
Ş-eu ți-oi da o garofiță,
Neică, neiculiță.

FLORICA

Bine-i lîngă cel bădiță,
Neică, neiculiță,
Cînd îi puica drăguliță,
Neică, neiculiță.
Dă-mi, Marine,-o garofiță,
Neică, neiculiță,
Ş-eu ți-oi da a mea guriță,
Neică, neiculiță.

(Anica iese pe pragul pavilionului. Florica o zăreşte şi se opreşte îndată de la joc, zicînd în parte: „Cuconița Anica 1" şi îşi ia iarăşi aer de damă. Marin urmează a dănțui singur.)

SCENA IX

FLORICA, MARIN, ANICA şi, pe urmă, GHIȚĂ

FLORICA: Ce te-ai apucat, mojicule, de sai aşa dinaintea mea?

MARIN *(in -parte, jucînd mereu):* Cui oare grăieşte?

FLORICA: Ian priveşte-1 cum țopăieşte! *(Mergi înaintea Anicăi.)* Verişoară dragă, nu cumva 1-a lovit strechea pe grădinarul d-tale?

ANICA: Marine!... Marine...

MARIN *(oprindu-se):* Aud?... *(în parte.)* Valeu! cuconița !...

ANICA: Du-te de vezi dacă-i pusă masa în odăile verişoarei...

MARIN: Unde?... colea-n stînga?

FLORICA: Da, dă, mişcă-te azi, degeratule! că mi s-au lungit urechile de foame.

MARIN: Iaca mă mişc, cucoană Pisică... *(în parte.)* Iar s-a cuconit Florica. *(întră în pavilionul din stînga.)*

(Ghiță întră prin fund.)

ANICA *(în parte, zărind pe Ghiță):* Iaca şi Făt-Frumosu nostru!... Cum am să-1 rîd acuş...

GHIȚĂ: Ale mele complimente, scumpă verişoară.

FLORICA: Da vino azi, monşerică, că mă usuc de urît în lipsa matale.

ANICA: Bine zice verişoară... De ce nu şezi lîngă... soția dumitale... care te iubeşte atît de mult!...

GHIȚĂ: Mă iertați, vă rog, dacă am lipsit. Am fost să privesc hora din sat. *(în parte.)* M-am pus la cale cu slujnica.

(Marin iese din pavilion.)

MARIN: Cuconiță... bucatele-s pe masă.

ANICA *(către Ghiță şi Florica):* Poftim.

GHIȚĂ *(apropiindu-se de Anica şi dîndu-i brațul):* Iubită verişoară, ți-am greşit ca un nebun mai dinioarea... Dă-mi voie, te rog, să viu mai tîrziu la d-ta, ca să mă tălmăcesc.

ANICA: Nu cere trebuința, verişorule.

MARIN *(apropiindu-se pe furiş de Florica, îi zice încet) :* Florico, ți-am văzut odăile, cole... *(Arată în stînga.)*

FLORICA *(încet lui Marin):* Să vii după ce ne vom scula de la masă... *(Tare.)* Da deschide uşa, bre omule... măi, că încă aşa lighioaie n-am văzut. Verişoară... să am pardon... *(întră în pavilion.)*

GHIȚĂ *(mergînd cu Anica spre pavilion):* Dragă verişoară, dacă m-ai cunoaşte mai de aproape, n-ai avea nici o îndoială asupră-mi... crede...

ANICA: Eu să am îndoială... nicidecum, vere Ghiță.

GHIȚĂ: Ei, apoi, făgăduieşte-mi că mă-i primi mai tîrziu în pavilionul matale!

ANICA: Vom videa mai pe urmă.

FLORICA *(arătîndu-se la uşă, cu gura plină):* Ian lăsați vorba că se răceşte borşul...

(Ghiță şi Anica intră în pavilionul din stînga.)

MARIN *(singur) :* Mă...ă...ă!... că mari pozne o fost să mai văd pe lumea asta!... Florica şede la masă cu boierii şi eu postesc la uşă!... ş-apoi vezi mă rog cum ştie să se prefacă, de mă ia de ochi şi mă suceşte ca pe un fus!... Măcar! dă, dacă o fost fată în curte!... ce să mă mai mir... Da ian să videm ce mai fac înuntru?... *(Caută pintre uşă.)* Mănîncă Florica sănătos.,. şi bea, da bea...

SCENA X

MARIN (în uşă), MĂGDIAN (viind din fund, din stînga)

MĂGDIAN *(în parte, viind în scenă):* Auzi, mă rog, minune!... să uit eu că azi e sărbătoarea Anicăi?...

MARIN *(in uşă):* înghite Agachi... gîl... gîl... gîl...

MĂGDIAN: Ha?... {*Zărind pe Marin.)* Marin!... Ce faci acolo, Marine?...

MARIN: D-ta eşti, cucoane Măgdiene? Ia privesc la minunății.

MĂGDIAN: Ce priveşti?

MARIN: Uită-te de vezi.

MĂGDIAN *(câutînd pintre uşă):* Ce comedie-i asta? Anica la masă cu un străin!... cine să fie?...

DUO

MĂGDIAN

Marine!

MARIN

Cucoane!

MĂGDIAN

Grăieşte ...

MARIN
(în parte)

Ba zău ?

MĂGDIAN

Cu cine-i Anica?

MARIN

Cu cine? ... ştiu eu?

MĂGDIAN

Ian caută bine,
Dragă Marine.

MARIN

Degeaba, geaba mai vrei să cat
Căci dimineață
C-o săculteață
Gura şi ochii mi-ai astupat.

(împreună.)

MĂGDIAN
(în parte)

Văzutu-mi-ai hoțul
Şiret şi smerit
La pungi de parale
Cum s-a îndulcit.

MARIN
(în parte)

Dă, Doamne, dă, Doamne!
Acuş iar, acuş
îl văd c-a să-mi vie
Drăguş la căuş.

MĂGDIAN

Marine!

MARIN

Cucoane!

MĂGDIAN
(arătînd o pungă)

Priveşte.

MARIN
(în parte, cu bucurie)

Valeu!

MĂGDIAN

Acum ştii tu cine-i?

MARIN
(luînd punga)

Acum?... îl ştiu, zău.

MĂGDIAN

Spune, grăieşte;
Spune, grăbeşte.

MARIN

El îi un hîtru din cei crestaţi
Ce-alung neveste
Şi joacă feste,
Feste drăcoase, la cei bărbaţi.

(împreună)

MĂGDIAN
(în parte)

Ce aud! de mînie,
Mă simt chiar turbat.
De-abia cu soţie,
Să fiu înşălat!

MARIN
(în parte)

Trei merţe cu asta.
îmi vine să sar,
Să ioc ca nebunii
C-am prins un tătar.

MARIN *(auzind vuiet de scaune în pavilion)* : îra! iaca se scol de la masă... Fugi, cucoane, să nu te vadă. Cît pentru mine, pe-aici mi-i drumu. *(Fuge prin fund în dreapta.)*

MĂGDIAN *(singur):* Auzi!... Anica să petreacă cu un străin, în vreme ce eu îmi pisăz trupul calare, alergînd pe cîmpuri!.".. Cine ar fi crezut că... nici o lună nu-i măcar de cînd ne-am cununat şi... îi aud viind... mă duc să nu mă vadă... dar n-am să-i perd din ochi... *(Iese prin fund, în stînga.)* Auzi!... un hîtru!...

SCENA XI

ANICA, GHIŢĂ, FLORICA

ANICA *(ieşind din pavilion):* Cu seara bună, verişoară... Vă las... că, la ţară, noi ne culcăm de cu vreme... Noapte bună. *(închide uşa pe dinafară cu cheia.)*

GHIŢĂ *(dinintru)*: Verişoară, da ce faci?

ANICA: Vă închid în cuşcă ca pe nişte porumbaşi... să nu zburaţi la noapte.

GHIŢĂ: Ian lasă şaga, verişoara.

ANICA: Noapte bună... Ha, ha, ha... vere Ghiţă, te-ai prins singur în capcană!... A! te însori d-ta cu nevestele grădinarilor?... Te învoieşte de-acum cu Marin...

FLORICA *(dinîntru)*: Ha, ha, ha! cuconaşule, cînd te-ai videa în oglindă, ai bufni de rîs... tare eşti mucalit! Ha, ha, ha___Ce face?... Ba să nu te apropii, că te botez cu vin de Cotnari.

GHIŢĂ: Aşa?... ian aşteaptă...

ANICA *(în parte, mergînd spre pavilionul din dreapta)*: S-a întărtat vărul Ghiţă... Cînd ar şti Marin, mare haz aş mai face... *(intră în pavilionul din dreapta.)*

(Se aude în pavilionul din stînga vuiet de alergături, de scaune şi de pahare stricate.)

GHIŢĂ: De-i scăpa de mine, vina mea să fie.

FLORICA: Ba, zău?... *(Iese in balcon.)* Ian ascultă, şezi binişor că sar în grădină. *(Se pleacă pe gratiile balconului.)*

GHIŢĂ *(ieşind în balcon)*: Parcă eu sînt nebun să te las. *(Vre s-o ieie în braţe.)*

(Se aude Marin cîntînd doina.)

FLORICA: Auzi?... Vine Marin... de nu te-i astîmpăra, strig foc!

(Se face noapte.)

SCENA XII

FLORICA şi GHIŢĂ (în balcon); MARIN

MARIN *(în parte)*: Florica mi-a zis pe sub apărătoare, ca să viu la ea după ce s-or scula de la masă. Iată-mă-s... Halal de tine, Marine. *(Merge de bate la uşa din stînga.)* Florico... Florico?...

FLORICA *(lui Ghiţă)*: Tist...

MARIN: Florico... deschide că ţi-o venit bărbatul... Florico?... ţi-o venit sufletul... Ce, Doamne, iartă-mă, de nu răspunde?... Florico!... Se vede că o adormit!... Ei, apoi ce fac eu acum? Ha!... Mări să fac şi eu ca cuconu Măgdian... Amandea la scară. *(Merge de ia scara şi o apropie de balconul din stînga.)*

FLORICA: Ce vrea să facă?

GHIŢĂ: Ştiu eu?

FLORICA: Valeu!... Aduce scara!... Aşa-i c-am păţit-o?

GHIŢĂ: Nu te teme, că vom scăpa amîndoi.

FLORICA: Cum?

GHIŢĂ: Nu-ţi pasă... Du-te de te culcă şi fă-te că dormi.

FLORICA: Să horăiesc?

GHIŢĂ: Cît şepte.

FLORICA *(ieşind din balcon)*: M-am dus.

MARIN: Biata Florica!... A fi apucat-o somnul, gîndind la mine. Am s-o spariu prin somn... Hai, Marine, şi Doamne-ajută.

(în vreme ce Marin se suie pe o parte a scării, Ghiţă se coboară pe ceealaltă parte.)

GHIŢĂ *(în parte)*: Unul cînd se suie, altul se coboară. Parcă ne jucăm de-a scara mîţei. *(Sare jos.)*

MARIN *(suindu-se în balcon)*: Halal de tine, Marine! *(intră inîntru.)*

SCENA XIII

GHIŢĂ [ANICA]

GHIŢĂ *(singur)*: Uf! iată-mă-s pe uscat!... A! verişoară, îmi făgăduieşti o întîlnire ş-apoi mă-nchizi cu cheia?... Poate că ai voit să mă cerci de-oi putea învinge toate împotrivirile, ca să ajung pană la tine?... Hei, dragă Anicuţă, cu Ghiţă Făurin nici dracu nu poate să se lupte... Iată-mă-s scăpat dintr-o casă. Să videm acum de-oi pătrunde în ceealaltă. *(Cearcă la uşă.)* Uşa-i închisă pe

dinîntru? Ian să cerc a-i da de ştire verişoarei că sînt sub ferestrele ei... Anica-i cam romantică şi-i plac serenadele... *(Merge de ie ghitara din boschet.)* Parcă zăream azi o ghitară în boschet... lat-o... Să te văd, Ghiță...

Ah, mă jur pe-a ta zîmbire,
Pe-al tău glas ceresc,
Ție-n veci a mea simțire,
Ție s-o jertfesc 1
Vin' ca dulcea mîngîiere,
Scumpul meu odor,
Că de-o tainică durere
Eu suspin şi mor!

Nu se zăreşte încă nimic?... Ba iată o lumină la fereastră.' Curagiu, Făurine, norocul se apropie.

Iată ceasul de-ntîlnire,
Ceasul mult dorit!
Luna, martur de iubire,
Tainic s-a ivit.
Vin' ca dulcea mîngîiere,
înger de amor,
Că de-o tainică durere
Eu suspin şi mori

Pare că zăresc o umbră pe perdele... Ea-i! Anica!... Ce aud... o ghitară în pavilion?... Verişoară m-a auzit şi vrea să-mi răspundă?... romanu-i gata!...

ANICA
(in pavilion)

Dulce-a vieței fericire,
Gingaşul amor,
Trece ca o nălucire,
Ca flutur uşor.
Tu ce ai simțire vie,
Suflet plin de dor,
Prinde vesel în junie
Fluturul din zbor.

GHIȚĂ *(vesel):* Să prind fluturul din zbor?... las pe mine... Da oarecum s-ajung păn'la flutur? Ha... cu scara! Să fac şi eu ca Marin. *(Merge de ie scara şi o aşează Ungă balconul din dreapta.)*

SCENA XIV

GHIȚĂ, MĂGDIAN (viind din fund prin intunerec şi meri spre din dreapta)

MĂGDIAN: Un hîtru cu Anica!... Ei, nu mă pot linişti, şi pace... îmi vîjie fel de fel de prepusuri prin cap... Mă duc să mă tălmăcesc cu Anica... Da unde să fie scara?... De abia văd prin întunerec... A! iat-o lîngă balcon... Bietu Marin, mi-a purtat de grijă!... Da de n-a fi Marin... ş-a fi domnişorul cela?... I!... m-am răcit... iute, Măgdiene. *(Aleargă de se suie pe scară.)*

(Măgdian se suie rapide pe o parte a scării, în vreme ce Ghiță se suie pe ceealaltă parte şi se-ntîlnesc amîndoi în vîrf.)

MĂGDIAN 1 .
GHIȚĂ J : <-,lne"1 acoler...Eu!

GHIȚĂ: Cine eşti tu?
MĂGDIAN: Cine sînt eu?... Eu, da tu?
GHIȚĂ: Şi eu tot eu. Ce cauți pe scară?
MĂGDIAN: Ce-ți pasă?... da tu ce cauți?
GHIȚĂ: Nu-ți pasă nici atîta.
MĂGDIAN: Ba-mi pasă.
GHIȚĂ: Ba nu-ți pasă.
MĂGDIAN: Ba-mi pasă, obraznicule.
GHIȚĂ: Ce-ai zis?... Ian poftim jos să ne tălmăcim!
MĂGDIAN: Coboară înainte, că te urmez.
GHIȚĂ *(scoborîndu-se iute):* Iată că mă cobor. Vin că te aştept.

MĂGDIAN *(păşind peste balcon):* Iaca vin! ține scara să nu cadă.

GHIȚĂ *(ținînd de scară):* O țin, vino acum să-ți arăt eu!
MĂGDIAN *(din balcon):* Dacă o ții, caută să n-o scapi... Cu seara bună, ha, ha, ha... *(întră în pavilion.)*

GHIȚĂ *(furios)*: Cum?... ce fel?... ce vrea să zică?... Domnule!... a intrat la verişoara pe fereastră?... A fi vrun tâlhar, căci altfel s-ar fi coborît să se tălmăcească. Un tâlhar!... verişoara-i în primejdie!... *(Strigă în gura mare în fund:)* /Tâlharii! tâlharii! săriți, oameni buni!... Tâlharii!

SCENA XV

GHIȚĂ, SĂTENII (vin alergînd din fund, avînd torțe aprinse în mîni, coase, pari)

FINAL

(împreună.)

GHIȚĂ

Tălharii, tălharii!
Săriți,
Cu coase, cu parii
Veniți!

SĂTENII

Tălharii, tălharii!
Sărim,
Cu coase, cu parii
Venim!

SCENA XVI

Cei dinainte, MĂGDIAN şi ANICA (ies în balconul din dreapta), MARIN şi FLORICA (se arată în balconul din stînga; truspatru au în mîni luminări aprinse)

MĂGDIAN Şi ANICA

Ce este? tâlharii!

SĂTENII

Sărim!

MARIN Şi FLORICA

Ce este? tălharii!

SĂTENII

Venim!

(Sătenii se apropie cu torțele de Ghiță. — Tablou.)

GHIȚĂ

Ce văd? Prezidentul cu Anica împreună!

ANICA

Ce văd? Ghiță, noaptea, suspinînd la lună!

FLORICA

Ce văd? monşerică!

MARIN

(în parte)

Hm! moțpan de soi
Umblă pe la case chiar ca un strigoi.

TOTI

Ca un strigoi
Ha, ha, ha, ha!

GHIȚĂ

(Anicăi)

M-ai învins, Anico, dar nu mi-e ruşine.

MARIN

(în parte)

Hm! neruşinatul...

ANICA
(lui Ghiță)

Să ştii de la mine
Că înşelătorii des sînt înşălați ...

MARIN

Ba, zău, cîteodată chiar şi dişălați.

TOȚI

Şi dişălați
Ha, ha, ha, ha!

GHIȚĂ
(închinîndu-se la Anica)

Fiți veseli ferice,
De-acum
Îmi caut eu cuminte
De drum.

SĂTENII şi CEIALALȚI

Mergi vesel ferice
Pe drum
Şi prinde la minte
De-acum.

(Sătenii se dau în lături şi fac loc lui Ghiță, care se închină şi pleacă spre fund.)

(Cortina cade.)

CRAI-NOU

PERSOANE

MOŞ CORBU, cimpoier bătrîn
BUJOR, căpitan de jandarmi
LEONAŞ, tînăr
ISPRAVNICUL
ANICA, orfană
DOCHIŢA, tînără ţărancă
FETE, FLĂCĂI DE MUNTE
JANDARMI

CRAI-NOU

OPERETĂ ÎN 1 ACT

(Teatrul reprezintă o privelişte de munţi pe care şerpuieşte o cărăruşă. în stînga, casa Dochiţei; în dreapta, orînda satului. Crai-nou se iveşte pe cer. Seara de vară.)

SCENA I

DOCHIŢA, FETE, FLĂCĂI (caută cu toţii la Crai-nou)

COR

Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
La noi bine-ai venit.
Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
Fă-mi dorul împlinit.

DOCHIŢA

Crai-nou! vin' cu bine.
Cu bine te du;
Dar jalea din mine
Să nu o laşi, nu.
Ci să-mi laşi o salbă
Cum o doresc eu,
Ş-o năframă albă
Pentru dragul meu.

COR

Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
Etc. etc. etc.

DOCHIȚA

Dragul meu din munte
La oaste-a plecat
Şi de mult pe frunte
Nu m-a sărutat.
Crai-nou, lîngă mine
Cobori tu de sus
Şi-mi adă cu tine
Pe dragul meu dus.

COR

Crai-nou I Crai-nou! Crai-nou 1
La noi bine-ai venit.
Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou!
Fă-mi dorul împlinit.

(Se aude în munți un cimpoi şi pe urmă glasul lui moş Corbu cîntînd doina. Fetele şi flăcăii merg spre fund şi caută pe drum.)

SCENA II

Cei dinainte, CORBU

CORBU
(în culise)

Frunză verde stejărel,
Cît îi omul tinerel
Bine-i, mări zău, de el!
Codru-n cale-i înverzeşte,
Romăncuța mi-1 iubeşte
Şi-n pept inima-i tot creşte!

(Corbu se arată pe deal viind încet; el se opreşte puțin de cîntă doina din cimpoi.)

TOȚI *(cu bucurie):* Iaca moş Corbu cimpoieru!... Iaca moş Corbu!

DOCHIȚA: Iar o să ne facă să rîdem şi să jucăm,

O FATĂ: Doamne, mare poznaş îi, cît îi de bătrîn,

DOCHIȚA: Şi mare bun suflet de om îi,

CORBU

Omul dacă-mbâtrîneşte
Drumu-n cale-i se lungeşte
Şi pustiu-1 năpădeşte.
Ochii văd, inima cere,
Ce folos că nu-i putere,
Nici țîrucă mîngîiere.

(Fetele şi flăcăii merg înaintea Corbului şi-1 aduc în scenă.)

TOȚI: Bine-ai venit, moş Corbule... bine-ai venit.

CORBU: Bine v-am găsit, mîndrulițelor. Ian priveşte cît îs de... să le sorbi cu catrințe cu tot!... Ei, da ce mai faceți pe-aici?

DOCHIȚA: Ia! ducem doru, moş Corbule.

CORBU: De ce-ați ieşit cu toții la lună ca buraticii?

DOCHIȚA: Ne-am închinat la Crai-nou.

CORBU: Mare poznă şi minune!... Ce are românca a împărți cu craii?... Cît îi iesă un crăişor înainte, hait, m-am închinat cu plecăciune. Da, ian spuneți, ce ați mai cerut de la ist Crai-nou? salbe de mărgele? fote şi inele? sau numai dragostele, ha?... şi dragostele tot cu de-alde cei tineri? ha?...

DOCHIȚA: D-apoi cum? cu de-alde cei bătrîni?... că ei şi-au trăit traiul...

CORBU: Şi şi-au păpat mălaiul... ha, ha, ha! bine zici, Dochițo... vorba ceea: pomul dacă-mbătrîneşte, pune-i paie de-1 pîrleşte... Na! iaca păcatul, că mă luai cu vorba... adică năravul din fire nici că... Ian ascultați, fetii mei... alergați degrabă în codru şi vă luați tot pe urma mea, că-ți găsi un cuconaş ş-o cuconiță, rătăciți şi obosiți ca vai de ei!... să-i aduceți aici.

TOȚI: Da cine-s, de unde-s?

CORBU: Nu-i treaba voastră... Hai! iute... să vă văd... dos la față şi tupiluş prin năgăruş... vorba țiganului... Apucați pe la izvorul Şoimilor, că-ți da de ei, fără greş.

TOȚI: Haideți... haideți.

(Fetele şi flăcăii ies cu toții: unii prin stingă, alții pe cărarea muntelui. Dochița şi Corbu rămîn singuri.)

FETELE ŞI FLĂCĂII

(ieşind)

Haideți, haideți, haideți
în codrul înverzit,
Haideți, haideți, haideți
în plaiul înflorit.

CORBU: TU, Dochițo, rămîi că am să-ți spun o oarecică... Nu-i nime? Ascultă: cunoşti pe domnul Leonaş, care-o ținut moşia de alăturea?

DOCHIȚA: îl cunosc dar.

CORBU: Ei! se vede că i s-o aprins călcăile după fata ispravnicului, şi fiindcă vodă vrea şi Hîncu ba... O furat fata, ca mai bine.

DOCHIȚA: Ialei!

CORBU: îi întîlnii chiar acu, rătăciți prin codru, nemîncați şi nebăuți de două zile. Sărmanii, să-i vezi, ți-i mai mare mila... Cuconița mai ales... îi prăpădită moartă, na! Ce să zici?... oameni gingaşi... boieri... n-au cum putea răbda la foame şi la osteneală, ca noi işti de la țară... Ştii ce, Dochițo? hai să-i ascundem noi doi... aşîş să nu-i găsască nici dracu.

DOCHIȚA: Da, îi cată?

CORBU: Dracu? ba mai rău... Ispravnicul... îi cată ca iarba de leac. Astă-noapte el o mas peste deal, cu o ceată de slujitori de cei noi, de jandari, şi are de gînd să hăituiască toți munții. Ai înțeles acum, Dochițo?..: Trebuie să ne facem munte şi punte şi să-i venim de hac ispravnicului, că, Doamne, mare dragu-mi-i... ca sarea-n ochi.

DOCHIȚA: Bine, moş Corbule... las' pe noi, dacă-i aşa treaba.

CORBU: Să trăieşti, fata mea. Te-aş săruta, dar mă tem să nu te-apuce friguri... Ian taci... parcă vin flăcăii.

SCENA III

CORBU, DOCHIȚA, LEONAŞ, ANICA, FETE, FLĂCĂI

(Flăcăii aduc pe Anica leşinată pe un pat de crengi.)

FETELE

Ce iainică-iîtîmplare.

FLĂCĂII

îi vro cucoană mare.

FETELE

Vezi cum a leşinat ?

FLĂCĂII

A dat de vrun păcat.

TOȚI

Haideți s-o ajutăm,
De moarte s-o scăpăm.

LEONAŞ

Anieo, Anico! ah vină-n simțire,
Căci sufletu-mi geme de crudă mâhnire;
Anico, Anico! fă-ți milă de mine,
Răspunde-mi, iubito, căci mor lîngă tine !
O ! Doamne preasfinte !
L-a mea rugăminte

Fii îndurător.
Din cer ne priveşte
O! Doamne! păzeşte
Al nostru amor.

COR

O! Doamne preasfinte!
L-a sa rugăminte
Fii îndurător.
Din cer îi priveşte,
O Doamne, păzeşte
Iubirile lor.

ANICA
(trezindu-se)

Ah! unde m-aflu?

LEONAŞ
(către

Vă daţi într-o parte.

. ANICA
(cu spaimă)

Ce vis plin de groază!... Departe, departe.
Duşmanii m-alungă, pun mîna pe mine ...
Ah! dragul meu unde-i? ...

LEONAŞ

Eu sînt lîngă tine.

ANICA
•se cu bucurie în braţele Leonaş)

O! fericire!
Dulce simţire!
Din rătăcire

Eu mă deştept. .
Ceru-mi zîmbeşte,
Inima-mi creşte
Şi înfloreşte
Vesel în pept.

ANICA şi LEONAŞ

Ceru-mi zîmbeşte.
Inima-mi creşte
Şi înfloreşte
Vesel în pept.

ANICA

Voi, soarte rele,
Viscole grele
A vieţei mele,
Periţi în vînt.
Cerul păzeşte,
El ocroteşte
Cine iubeşte
Păn' la mormînt.

ANICA şi LEONAŞ

Cerul păzeşte,
El ocroteşte
Cine iubeşte
Păn' la mormînt.

(Se aude în munţi o "trîmbiţă militară.)

TOŢI

Ce sunet s-aude?

ANICA şi LEONAŞ

O! presimţiri mult crude!
Jandarmii ne alung.

C O R B U și DOCHIȚA

Jandarii vă ajung ...

F E T E L E și FLĂCĂII

(intorcîndii-se din fund)

O ceată de soldați
Spre noi vin înarmați.

LEONAŞ

(cătvă Corbu)

Pe noi ei ne caută!

C O R B U

N-ai grijă cu mine.
Hai de te ascunde, deși-i cam rușine;
Dochițo, tu, dragă, ești mai pricepută .
Ie pe cuconița ș-o fă nevăzută ...

COR GENERAL

A N I C A și LEONAŞ

(în fața scenei)

O ! Doamne preasfinte !
L-a mea rugăminte
Fii îndurător.
Din cer ne privește,
O! Doamne, păzește
Al nostru amor!

C O R B U și DOCHIȚA

O! Doamne preasfinte !
L-a lor rugăminte
Fii îndurător.
Din cer îi privește,
O! Doamne, păzește
Iubirile lor!

F E T E L E și FLĂCĂII

(înșirați pe cărarea muntelui)

Pe plaiul din munte
Ostașii de frunte
Aici se cobor;
Hai toți cu grăbire
Spre buna sosire
înaintea lor.

BUJOR și JANDARMII

(ivindu-se pe deal și viind în marș)

Pe plaiul din munte
Ostași noi de frunte
Marș grabnic, ușor,
Marș vesel, cu toții
Să prindem și hoții
Și mîndrele lor.

(Dochița și Anica întră în casa din stînga. Corbu și Leonaș se furișează sub munte și ies prin stînga. Bujor și jandarmii se cobor în scenă întovărășiți de fete și de flăcăi.)

S C E N A IV

BUJOR, JANDARMI, FETE, FLĂCĂI

BUJOR

Iată-mă-s în sfîrșit la locul de iubire
în care am simțit a dragostei simțire,
Mîndruțe, dulci surori de-a mea copilărie!
Flăcăi, prietini vechi, vă văd cu bucurie;
Dar unde-i draga mea? ... Dochița mîndrulița.

TOȚI

(chemînd prin munți)

Dcchițo, fa Dochița ... Dochițo, fa Dochița!

SCENA V

Cei dinainte, DOCHIȚA (ieşind din casa ei)

DOCHIȚA: Cine mă cheamă?

TOȚI: Bujor... o venit Bujor...

DOCHIȚA *(văzînd pe Bujor, se aruncă veselă în brațele lui)*: Bujor !

BUJOR: Dochițo!

DOCHIȚA

Ah! ce dulce fericire
Dup-o lungă despărțire
Simt acum în peptul meu!

BUJOR

(cu dragoste)

D-apoi eu ! d-apoi eu !

DOCHIȚA

Ian să te privesc mai bine
Ce frumos mindiru-ți vine!
Parcă eşti un pui de zmeu.

BUJOR

Cred şi eu, cred şi eu.
(Răsucindu-şi musteața.)
De cînd am intrat la oaste,
Multe fete zac pe coaste.
Zac mereu de dorul meu...

DOCHIȚA

D-apoi eu, d-apoi eu!

BUJOR

De cînd port arma iubită
Pentru țara mea slăvită
M-ani făcut chiar pui de zmeu.

DOCHIȚA

Cred şi eu, cred şi eu.

BUJOR si DOCHIȚA

Ah! de-acum în fericire
Dup-o lungă despărțire
Ne-om iubi, iubi mereu,
Tu şi eu, tu şi eu.

BUJOR *(cătră ceialalți)*: Hora, măi, de bună sosire. Să se ducă vestea peste nouă mări şi țări.

(Jandarmii, fetele şi flăcăii se prind la horă.)

JANDARMII

De cind am intrat la oaste...
Etc. etc. etc.

FETELE

Cred şi eu, cred şi eu.

JANDARMII

De cînd port arma iubită etc.

FETELE

Cred şi eu, cred şi eu.

SCENA VI

Cei dinainte, ISPRAVNICUL (alergînd spăriat pe cărare şi tot căutînd cu spaimă înapoi)

ISPRAVNICUL *(strigînd pe deal)*: Bujor... Jandarmi... săriți... nu mă lăsați.

BUJOR: Ispravnicul... ce-o pățit?

ISPRAVNICUL

itte pe scenă, tremurînd)

La arme! la arme! săriţi! ajutor!

TOŢI

Ce este? Ce este?

ISPRAVNICUL

Ah ! tremur şi mor !
(Către jandarmi.)
Pe urmele voastre viind cole-n vale,
Din codru deodată-mi iesă în cale
Două matahale!

TOŢI

Două matahale l

ISPRAVNICUL

O mînă-mi apasă căciula pe nas.
Şi groaznic deodată-mi zice un glas:
„Ispravnice, moartea te paşte la soare,
Fugi iute acasă de şezi la răcoare."
Vai! cad de picioare.

TOŢI

Ce să fie oare?

BUJOR *(în parte):* El trebuie să fie... hoţul după care ne-am luat de două zile... *(Către jandarmi.)* Copii, gătiţi-vă armele şi veniţi să hăituim codrul... Dochiţo... fii fără nici o grijă, că mă-ntorc îndată.

DOCHIŢA: Sărman, bietu cuconu Leonaş !

BUJOR: în stîn...ga... marş înainte... marş.

COR GENERAL

BUJOR şi JANDARMII

Prin codri, pe munte,
Ostaşi noi de frunte
Marş grabnic, uşor.
Marş vesel cu toţii
Să prindem şi hoţii
Şi gazdele lor.

ISPRAVNICUL

Prin codri, pe munte,
Jandarmi voi de frunte,
Marş grabnic, uşor.
Vă duceţi cu toţii
Să prindeţi şi hoţii
Ş-averile lor.

DOCHIŢA, FLĂCllIşi FETELE

Prin codri, pe munte
Ostaşii de frunte
Se duc de la noi,
Să lupte cu hoţii;
Dă, Doamne, cu toţii
Să vie-napoi.

(Jandarmii se suie pe cărarea muntelui şi ies cîntînd prin stînga. Flăcăii şi fetele ies prin dreapta.)

SCENA VII

ISPRAVNICUL, DOCHIŢA

ISPRAVNICUL *(viind în scenă, din fund): Kirie eleison!* c-am scăpat... da frică mi-o fost... bre... bre, bre! dacă-s eu cap de prost să rămîn în unna jandarmilor.

DOCHIŢA *(viind din fund):* Doamne, mare mîndru-i Bujoru meu. îra! eu am uitat pe biata cuconiţă... mă duc...

ISPRAVNICUL: O romancă! Ian să-i fac dopros... Copilo... n-auzi? copilo...

DOCHIŢA *(oprindu-se la uşa ei):* Pe mine mă chemi?

ISPRAVNICUL *(apropiindu-se de Dochița și căutând la ea de aproape):* D-apoi pe cine, pe mine? Doar nu-s... *(Inparte.)* Măi, că frumușică țărăncuță...

DOCHIȚA: Ce poftești?

ISPRAVNICUL: Ce poftesc?... hîm... *(în parte.)* Apoi dă... *(Tare.)* Ian spune-mi, copilo dragă, n-ai zărit cumva pe aici vrun domnișor și vro duducă?... așa știi... cam...

DOCHIȚA *(în parte):* Degrabă ți-a fi, ispravnice... *(Tare.)* Nu, cucoane, nu... da unde... că doar duducele și domnișorii nu răsar ca bozul prin satul nostru.

ISPRAVNICUL *(căutând de aproape la Dochița):* Așa să trăiești?

DOCHIȚA *(rîzînd):* Da ce te uiți așa la mine?... parc-ai avea orbul găinilor?

ISPRAVNICUL: Mi-am prăpădit ochelarii în fuga cea de dinioare... că nu știi ce-am pățit, fa... cum te cheamă?

DOCHIȚA: Dochița.

ISPRAVNICUL: Fa Pachițo... veneam pe potică singur în urma jandarmilor și gîndeam la nepoata mea, la Anica... *(Plîngînd.)* Anica... un bujor de fată, pe care am crescut-o cu o mulțime de cheltuială ca s-o dau după Coșcodan, ficiorul lui banu Paragină... o cunoști, fa Tarsițo?

DOCHIȚA: Dochița... mi'Tarsița.

ISPRAVNICUL: Ei... și mi-o furat-o de la ochi un pușchi... un Leonaș... îl cunoști, fa Locsițo?

DOCHIȚA: Dochița, Dochița...

ISPRAVNICUL: Acu... nepoata ca nepoata; dar altă bazaconie!... în ziua cînd au spălat putina Anica cu Leonaș, am găsit lada sămișiei deschisă; broasca stricată și înuntru 40.000 lei... lipsă. Se-nțelege că tot Leonaș o-furat și banii haznelei, pentru ca să aibă ce mînca cu Anica... *(Plîngînd.)* Văzut-ai vreun ispravnic mai mâhnit decît mine, fa Prohirițo?

DOCHIȚA *(mînioasă):* Haide.... acu-s și Prohiriță. *(Tare.)* Dochița... Dochița, auzitu-m-ai?

ISPRAVNICUL: Dar, dar... m-am greșit; așa-s de amețit... și cum îți spuneam, dragă Pachițo... am luat îndată vro cîțiva jandarmi cu mine, mi-am pus pistoalele și iaftaganul la brîu, și m-am luat cît cole, cît cole pe urmele fugarilor.. . De două zile acum de cînd îi urmăresc ca copoii...

DOCHIȚA: Se vede că ai miros bun!

ISPRAVNICUL: Strașnic, Zoițo... știi? eu cînd mă duc la vînat, nici nu mai ieu prepelicar cu mine... Ș-așa cum îți spuneam mai dinioare... cum mă urcam singur pe potică... *Kirie eleisonl...* îmi iesă deodată înainte două matahale cît... *(căutînd împrejur)* cît tine, Tarsiță... ba ceva mai mărișoare...

DOCHIȚA *(în parte):* Auzi vorbă!

ISPRAVNICUL: Una sămăna a fi țăran de la munte... cam bătrîn... și mi se pare c-avea ș-un cimpoi; iar ceealaltă matahală avea o pălărie largă, dată pe ochi și o manta lungă neagră... Cum le-am văzut, mi-o sărit inima din loc ș-am încremenit!... Atunci... cea cu manta neagră... o întins mîna spre mine și mi-o înfundat căciula pe nas... eu tăceam chitic... și deodată un glas ca din ceea lume mi-o zis așa. *(Cîntă:)*

„Ispravnice! moartea te paște la soare;
Fugi iute acasă de șezi la răcoare ..."
(Scăpătîndu-se de picioare.)
Vai! cad de picioare!
Iar cad de picioare ...

DOCHIȚA: Iaca pozna, că se prăbușește...

ISPRAVNICUL: Nu mă lăsa, Locsițo, că mă duc... mă duc... *(Tremurînd.)*

DOCHIȚA *(sprijinindu-l):* Da ține-ți firea, cucoane, că doar ești bărbat, și ți-i sînul plin de arme...

ISPRAVNICUL: Oare? așa să fie?... Doamne, tare-mi placi, fa Zoițo.

DOCHIȚA: Ț-oi fi plăcînd că-i lumea ră.

ISPRAVNICUL: Lumea ca lumea, dar tu m-ai fermecat, de la roate... *(Cu glas slab.)* Vin de întră la mine fată-n casă.

DOCHIȚA: O înviet mortu. *(Tare.)* Şterge-te pe gură, boieriule...

ISPRAVNICUL *(ştergîndu-se cu mînica)*: Dade ce?... Ha... aşa vine vorba? ha, ha, ha!... *(Serios.)* Dar să lăsăm şaga... ascultă:

ISPRAVNICUL

Fa Dochițo, puică albă,
Vin cu mine să-ți dau salbă.

DOCHIȚA

Ba nu, nu; ba nu, nu vreu
Că-mi e drag Bujorul meu.

ISPRAVNICUL

Ț-oi da salbă de mărgele,
Şi paftale, şi inele.

DOCHIȚA

Baiu; marfa de la voi
Nu se trece pe la noi.

(împreună.)

ISPRAVNICUL

Ei!
Nu vrei?
îți poroncesc dar apoi.

DOCHIȚA

Dor
De zor
Nu cunoaştem pe la noi.

ISPRAVNICUL

Pentru tine le fac toate
Ş-apoi zici că nu se poate?

DOCHIȚA

Geaba vii, geaba te duci
Numai rupi nişte papuci.

ISPRAVNICUL

Sau nu-s gingaş la privire?
Sau nu-s vrednic de iubire?

DOCHIȚA

Ba eşti mîndru, de diochi
Şi-mi eşti drag ... ca sarea-n ochi.

(împreună.)

IS PRAVNICUL

Ei!
Nu vrei?
îți poroncesc dar apoi.

DOCHIȚA

Dor
De zor
Nu cunoaştem pe la noi.

(în vremea acestui duo, Leonaş se arată în fund, învălit cu manta neagră, şi caută cu luare-aminte împrejurul lui. La sfîrşitul scenei, el se apropie de ispravnic; îl apucă de mînă şi, în vreme ce acesta se trage înapoi tremurînd, îi cîntă următoarele:)

LEONAŞ

Ispravnice, moartea te paşte la soare,
Fugi iute acasă de şezi la răcoare.

ISPRAVNICUL

(spăriat)

Iar cad de picioare ...

LEONAŞ

Mergi la închisoare.

(Leonaş împinge pe ispravnic în orîndă şi-l închide pe dinafară.)

SCENA VIII

LEONAŞ, DOCHIŢA

LEONAŞ: Ha, ha, ha! bietul ispravnic!... am să-1 bag în friguri.

DOCHIŢA: Da ce?... poate tot d-ta l-ai spâriat şi în pădure?

LEONAŞ: Tot..." cînd m-am depărtat de aici cu moş Corbu, mai dinioare, l-am întîlnit pe potică şi... ha, ha, ha... l-oi învăţa eu să ne alunge cu potera ca pe nişte hoţi.

DOCHIŢA: D-apoi nu ştii?... el zice c-ai furat din sămişie mii de mii de lei?

LEONAŞ: EU? O nebunit ghiuju...

DOCHIŢA: Aşa mi s-o părut şi mie... îi lipseşte o doagă...

LEONAŞ: Lasă-1 dracului... spune-mi de Anica... unde-i? ce face?

DOCHIŢA *(arată casa ei):* Aici. Am schimbat-o în straie de-a noastre şi cînd ai videa-o... parcă-i o porumbiţă.

LEONAŞ: Du-te 'degrabă de-o adă aici.

DOCHIŢA: Da bine... nu te temi de jandarmi c-o vor găsi?

LEONAŞ: Nu... mă găsam pe stînca Şoimilor, cînd am zărit jandarmii pe plai hăituind poticele. Am lăsat pe moş Corbu ca să-i înşele să-mi peardă urma şi eu am alergat degrabă aici să ieu pe Anica şi să fugim.

DOCHIŢA: Dumnezeu să v-agiute!... *(Deschizînd uşa casei.)* Cuconiţă, cuconiţă, vină degrabă afară!

SCENA IX

LEONAŞ, DOCHIŢA, ANICA (îmbrăcată ca la munte)

ANICA: Ce-i?... Tu esti, Leonas? Bine c-ai venit, că tare eram îngrijită...

LEONAŞ: Draga mea Anicuţă!... *(Privind-o.)* Ian să te privesc în hainele aiste... Aşa ţărance mai vin de-acasă... să ai şepte sate pline.

ANICA: De cînd m-am îmbrăcat ţărăneşte, parcă nu mai am asa frică de moşul meu... si, zău, mai că aş vrea să rămîn tot aşa cît oi trăi.

In aceste haine simple, viaţa-i dulce şi plăcută.
Şi sub ele inimoara simte lin tainicu-i dor.
Cît aş vrea aici, la munte, ca ţărancă neştiută,
Lîngă tine să gust pace şi trai dulce de amor!

I

Copilita de la munte
Poartă două stele-n frunte;
Ş-al ei suflet vesel, lin,
E ca cerul blînd senin.
Căprioară sprintenică,
Păsăruică frumuşică,
Pasul ei e zburător,
Glasul ei încîntător.

II

Cine-o vede prin pădure
Cu-ochişori ca două mure
O priveşte-oftînd de dor
Ş-o urmează-n al ei zbor;
Dar ea trece pe potică
Cîntînd vesel fără frică
Şi pe munte şi pe plai
Ea trăieşte ca în rai.

(Se aude în munţi glasuri multe de oameni.)

DOCHIȚA: Iaca jandarmii se-ntorc înapoi... Fugi cuconaşule.

LEONAŞ: Ei! nici c-oi să scap de dînşii... Anico, întră degrabă în casă şi te ascunde bine... Eu mă duc iar pe stînca Şoimilor... Dochiţo, să spui lui moş Corbu să-mi deie de ştire cînd oi putea veni aici fără primejdie... Să cînte din cimpoi că eu m-oi lua după glasul lui... *(Iesă prin stînga. Dochița și Anica întră în casă.)*

SCENA X

CORBU, BUJOR, JANDARMIşi, pe urmă, ISPRA VNICUL

(Jandarmii aduc pe moş Corbu între puşti.)

CORBU: Da daţi-mi bună pace, oameni buni, că n-am făcut nimic.

BUJOR: Marş înainte... şi nu crîcni...

CORBU: D-apoi bine, Bujoraş dragă, nu mă cunoşti?... moş Corbu...

BUJOR: Cînd îi la slujbă, nu cunosc pe nime.

(Vin în scenă.)

CORBU: Apoi dă, nu-s păcate aiste? nu-s belele pe capu omului? Ce-am făcut?...

BUJOR: Ce-ai făcut? Hoț bătrîn! Ne-ai purtat cu minciuni pe toate poticile.

CORBU: Iaca vorbă!... da nu m-aţi luat d-voastră din mijlocul drumului, ca să vă fiu călăuz prin codri?

BUJOR: Aşa... şi cînd noi vroiam să facem hoisa, ne sfătuiai să' luăm ceala, pentru ca să nu putem da de urma tâlharilor care o furat banii sămişiei...

CORBU: Haida... eu?... da ce am eu a împărți cu tălharii?

BUJOR: Mai ştii ce?... poate că banii cei furaţi?

CORBU: Ian ascultă, măi băiete... nu mai zice una ca asta, că, pe bătrînețele mele!... cît eşti de jandar, îți stric cimpoiul de cap... auzi?... un copil de ieri să mă batjocorească de la ochi!...

BUJOR *(cătră jandarmi):* Țineți-1 bine, să nu scape şoldanul...

CORBU: Sărmane cărăbuş, pe ce mîni încăpuşi!... am ajuns chiar liude pintre călăraşi.

SCENA XI

Cei dinainte, ISPRAVNICUL (deschizînd încet un oblon, de la fereastră şi scoţînd capul cu frică)

ISPRAVNICUL: Parcă-mi aud jandarmii. Domnule Bujor... cu cine te sfădeşti acole?

BUJOR: Cu moş Corbu.

ISPRAVNICUL: Care-i acel moş Corbu? să-1 văd şi eu...

BUJOR *(arătînd pe Corbu):* Iată-1.

ISPRAVNICUL: Pei drace!... Aista-i una din matahalele din pădure. *(închide fereastra iute.)*

CORBU *(în parte):* M-o cunoscut... slut la Prut!...

BUJOR *(la uşa cîrcimei):* Domnule ispravnic... Domnule... ieşi afară de hotărăşte ce să facem ca moşneagu!

ISPRAVNICUL *(la fereastră):* Legatu-i?

BUJOR: N-ai nici o frică...

ISPRAVNICUL: Apoi deschide-mi uşa, că nu ştiu cine m-o închis înuntru... din greşală...

BUJOR *(în parte, deschizînd uşa):* Aşa ispravnic îi bun. de tors la fuioare ca babele.

ISPRAVNICUL *(ieşind):* Ha, ha! măi badeo, mi-ai căzut la mînă acu? Te-oi învăţa eu să sparii ispravnicii prin codri.

CORBU: Eu, cucoane!... ba mă ferească Dumnezeu!... căci vorba ceea: nici să zăresc drac, nici cruce să-mi fac.

ISPRAVNICUL: Bine, bine... îi videa tu pe dracu acuş... Răspunde: cum te cheamă?

CORBU: Cum mă cheamă?... d-apoi cum să mă cheme?' pe nume.

ISPRAVNICUL: Iaca prostu! Da cum ți-i numele?

CORBU: Vasile Corbu, mînca-ț-aş ochii... *(în parte)* ş-ai rămînea orb.

ISPRAVNICUL: Vasile Corbu?... Şi ce eşti tu?

CORBU: Ce să fiu?... Om pămîntean.

ISPRAVNICUL: Tronc! ştiu că nu eşti coborît din lună.

CORBU: Din lună?... mă ferească Dumnezeu!... Neam. de neamu meu...

ISPRAVNICUL: Taci din gură... Cu cine erai mai dinioare în codru, cînd m-ai întîlnit?

CORBU: Cu cine? *(în parte.)* Ce minciună să-i cîrpesc?... *(Tare.)* Cu un negustor de la Galaţi.

ISPRAVNICUL: Minciuni spui... că erai cu un tâlhar.

CORBU *(în parte):* Vrabia mălai visează. *(Tare.)* Apoi dă, ştiu eu? tâlhar a fi?..'. Eu nu-s ispravnic să cunosc...

ISPRAVNICUL: Taci din gură... unde l-ai ascuns? Unde l-ai mistuit?

CORBU: Să-1 mistuiesc?... că doar nu l-am mîncat. Slavă Domnului, neam de neamu meu...

ISPRAVNICUL *(în parte):* Şiret ţăran! *(Tare.)* Ian ascultă, măi badeo... nu-mi umbla cu mîţa-n sac, şi-mi răspunde curat cum te-ntreb, c-apoi îţi găseşti Bacău cu mine.

CORBU: Cum 'îi vrea d-ta, cucoane; cică vorba ceea: arţagu îşi găseşte pîrţagu.

ISPRAVNICUL '*(mînios):* Nu-i vorba de pîrţag, mojicule... spune unde-ai ascuns tâlharul, că de nu... te-ntind jos şi te fac chisăliţă de bătaie.

CORBU: Da de ce'să mă baţi, cucoane?... lavîrsta mea... om bătrîn, n-a fi păcat de Dumnezeu?

ISPRAVNICUL: Nu lungi vorba şi răspunde la ce te-ntreb,

CORBU: Ei! vorbă lungă, sărăcie-npungă... bate-mă... schingiuieşte-mă..'. tot am să mor odată... Nu ştiu nimic... mai mult vrei?

ISPRAVNICUL *(către jandarmi):* Umflaţi-1 şi-1 puneţi jos...

BUJOR *(încet ispravnicului):* Degeaba umbli, cucoane, să-1 sparii cu bătaia... o muri şi n-o mărturisi nimica... aşa-i românu.

ISPRAVNICUL: Apoi cum să facem ca să aflăm adevărul ?...

BUJOR: Decît îi da de bătut, mai bine dă-i de băut.

ISPRAVNICUL:. Bine zici.. *(Vorbesc încet împreună.)*

CORBU *(între jandarmi):* Să daţi seamă lui Dumnezeu. .. că aşa batjocură n-am păţit de cînd sînt... dă... bateţi-mă, zdrobiţi-mă, faceţi-mă fărîmi... să vă văd cît sînteţi de voinici... dar... din gura mea nu-ţi scoate alta decît blăstămuri; şi să ştiţi de la Corbu bătrînul, că blăstămul de la săraci nu cade pe copaci...

(Jandarmii îl apuc şi vreu ca să-l puie jos.)

ISPRAVNICUL *(lui Bujor):* Să mi-1 faci cuc. *(Către jandarmi.)* Staţi... moş Corbu-i nevinovat.

CORBU *(cu mirare):* Oare?

ISPRAVNICUL: Un om ca dînsul, cu părul alb, nu poate fi gazdă de tâlhari... Moş Corbule... Ce-o fost s-o trecut.

CORBU *(în parte):* Iaca, iaca, iaca!...

ISPRAVNICUL: Hai să cinstim cu toţii împreună, ca să rămînem fără bănuială... Aduceţi vin din cîrcimă.

CORBU *(în parte) :* S-o schimbat boieriu! mari sînt minunile tale, Doamne!

(în vremea aceasta jandarmii aduc cîteva garafe cu vin şi pahare din cîrcimă.)

BUJOR: Iaca toiagul bătrîneţelor... ţine, moş Corbule, şi înghite Agachi de-acum.

ISPRAVNICUL: Ei! beţi şi vă veseliţi de-acum, copii, că eu mă duc să mă odihnesc puţin... Moş Corbule, să te văd... care pe care... cei bătrîni pe cei tineri, sau cei tineri...

CORBU: Ba tot cei bătrîni ridică nevoia... las'pe mine c-am să ţi-i pui în cofă, cum om deşerta-o de vin.

ISPRAVNICUL *(lui Bujor):* Cată de află tot... *(Tare.)* Chef bun. *(întră în cîrcimă.)*

SCENA XII

CORBU, BUJOR, JANDARMI (toţi împregiurul mesei)

BUJOR: Dati-i cep, băieţi. *(Arătînd garafa.)* Mos Corbule?...

CORBU *(intinzind paharul în care Bujor varsă vin)*
Eu!

BUJOR

(închinînd)

Moş Corbu, să trăieşti
Aşa precum doreşti!

CORBU

Voinice, mulţămim,
Să bem şi să trăim,
Că vinu-i pentru noi
Şi nu e pentru boi.

(Beu cu toţii.)

TOŢI: Vivat!

BUJOR

Să trăiască vinul,
Vinul şi pelinul,
Cit îi el de bun,
Te face nebun,
Că mereu te-ncîntă
Cînd frumos el cîntă
Gîl, gîl, gîl, gîl, gîl,
Gir, gîi, gîi, gîi, gîi.

TOŢI

Să trăiască vinul
Etc. etc. etc.

BUJOR

Aşa că-i bunişor
De-ti trece chiar de dor?

CORBU

Ba, zău, bun, bunicel,
Să bei mereu din el,
Căci gura-i chiar un iad,
Cît bea, tot zice ad!

(Beu iar.)

BUJOR

II

Vinu-nsufleţeşte,
Pelinu-ndulceşte
Pe bietul român
Cît e de bătrîn!
Şi mereu 1-încîntă
Cînd frumos îi cîntă
Gîl, gîl, gîl, gîl, gîl,
Gîl, gîl, gîl, gîl, gîl.

TOŢI

Vinu-nsufleţeşte
Etc. etc.

TOŢI: Vivat!
CORBU *(vesel):* încă o duşcă,_Bujoraş dragă...
BUJOR: Şi cele multe înainte. *(în parte)* începe-a prinde prepeliţa de coadă.

CORBU

(bînd)

Parcă mă simt întinerit ...
Inima-mi, zău, s-a încălzit,
Şi-mi vine să vă cînt un chitic bătrînesc,
Un cîntic vitejesc,
Pe care eu îl ştiu chiar de la bunul meu,
Care bun îl ştia de la străbunul său.

TOŢI

Cîntă, noi te aşteptăm
Şi pahare-ţi închinăm.

CORBU

Pe cînd strămoşii cei bătrîni
Aveau război cu mulţi păgîni,
Ei se duceau cîntînd ist cîntic voinicesc,
Ist cîntic românesc.
Şi, zău, la glasul lor, paginii tremura!
Păgînii tremura, cînd ei cînta aşa:

TOŢI

Cîntă, noi te ascultăm
Şi ca ei vrem să cîntăm.

CORBU

I

Român verde ca stejarul
Rîd de duşmani şi de moarte.
Să-mi trăiască harmasarul,
Şi prin glonţi să mă tot poarte.
Sai, voinice, şi nechează
Ager, falnic ca un zmeu,
Căci am inimă vitează
Şi nădejde-n Dumnezeu.

TOŢI

Sai, voinice, şi nechează etc. etc.

TOTI: Ura!

CORBU

II

Cît mi-a sta mina voinică,
Pe-a mea armă războiască,
N-aibă grijă de nimica
Ţara mea cea românească!
Sai, voinice, şi nxhează etc. etc.

TOŢI

Sai, voinice, şi nechează etc. etc.

TOŢI: Ura! Ura!

CORBU

III

Cu-al meu suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meu şoim albit de spume,
In duşmani om da năvală
De s-a duce vestea-n lume!
Sai, voinice, şi nechează etc. etc.

TOŢI

Sai, voinice, şi nechează etc. etc.

TOŢI: Ura! Ura! Ura! să trăieşti, moş Corbule.

CORBU *(ameţit):* Să trăiţi şi voi, feţii mei, precum doriţi... şi întru mulţi ani cu bine. Să v-agiute Dumnezeu ca să prindeţi toţi hoţii din ţara Moldovei.

BUJOR *(în parte):* De-acum s-o pornit moara. *(Tare.)* încă o duşcă, moş Corbu.

CORBU: Ba nu... că din duşcă-n duşcă, mi-i să nu mă fac ţuşcă... Hei, te pricep eu, hîtrule, unde-ţi bate gîndul. Care cum s-ar prinde, ai vrea d-ta să mă fac cuc, ş-apoi cîr, Corbule, cir, moşule... spune cîte vrute, cîte nevrute. Ca mai ba, măi băiete... nu ţi-ai găsit omu.

BUJOR: Cine? eu, moş Corbu... ba, zău dacă am gîndit vrodată să te fac să cîrîi...

CORBU: Cum? ai obraz să-mi spui mie că n-ai vrea să afli unde am ascuns pe cela... ştii, cela," care-1 căutaţi mai dinioare în codru, cînd v-am îndreptat pe calea-ntoarsă?... ha, ha, ha!...

BUJOR: Ha, ha, ha!... bună ne-ai jucat-o, moş Corbu.

CORBU: Mai bună!... ca altmintrelea daţi chiorîş de el pe stînca-Şoimilor.

BUJOR *(în parte)*: Stînca Şoimilor! *(Tare)*. Ha, ha, ha... adică mare hîtru mai eşti!... Să juri că te-o înțărcat Scaraoțchi.

CORBU: D-apoi cum socoti tu?... doar unu-i Corbu, la munte... Cînd v-am văzut că vă-ndreptați spre stînca Şoimilor, i-am zis aceluia... cuconaşului. .. stăi chitic şi să nu te clinteşti păn'ce nu-i auzi cîntînd din cimpoi.

BUJOR: Ialei!

CORBU: Aşa, zău... că nu ştii una? Tare-l trage inima încoace... la căsuța asta. *(Arată casa Dochiței.)*

BUJOR: La casa Dochiței?

CORBU: Hî, hî... iute român! măi, măi, măi!... Şi eu am fost tînăr, şi mie mi-au fost dragi fetele... măcar şi acu mi-s dragi, d-apoi încă aşa!... Vrea să vie numaidecît cole... Mai stăi, române... ba nu... că te-or prinde jandarii... mai stăi, păn'ce mi-i auzi cîntînd din cimpoi, ca să-ți dau de ştire... unde!... *(Clătinînd capul.)* Aprins neam îi neamul cuconaşilor.

BUJOR *(în parte)*: De-a cînta moşneagu din cimpoi... el cade-n capcană... Ian să cerc... *(Tare.)* Ştii ce, moş Corbule?... pare-mi-se că eşti Pepelea.

CORBU: Pepelea cel din poveste? ba şi mai şi decît el... Cică cînd suna din fluier, jucau oile pe cîmp.

BUJOR: Numai asta n-o poți face dumneta.

CORBU: Cine? eu?... Da eu cînd trag din cimpoi... sar căprioarele de se prăpădesc.

BUJOR: Căprioarele?

CORBU: Cele cu două picioare... ian să vezi... *(îşi drege cimpoiul.)* Pepelea!... dacă eu bat zece ca Pepelea.

BUJOR *(către jandarmi, încet)*: Intrați cole-n cîrcimă şi vă țineți la pîndă.

(Jandarmii intră în cîrcimă.)

CORBU *(împreunîndu-se cu cimpoiul şi jucînd)*: Să te văd, cimpoiule: umflă-te, dizumflă-te.

Frunză verde baraboi,

Cîntă Corbu din cimpoi
De sar fetele la noi
înainte şi-napoi.

BUJOR *(în parte)*: Acuş trebuie să vie hoțu, la glasul cimpoiului. Mă duc să nu mă zărească. *(întră în cîrcimă.)*

CORBU

Cimpoieş drăguțul meu,
Sună, sună, aşa mereu
Să se deie fetele-n vînt
Să țipe dracu-n pămînt.

SCENA XIII

CORBU, LEONAŞ (învălit în manta, vine cu sfială pe potică)

LEONAŞ *(în parte)*: Moş Corbu cîntă din cimpoi?... Se vede că s-au dus jandarmii... Acu-i vremea de fugit. *(întră la Dochița.)*

CORBU

(nevăzînd pe Leonaş)

Țop, țop, țop, Pepeleo, ha!
Țop aşa şi iar aşa,
Țop, țop, țop, Pepeleo, țop,
Păn' ce-a zice moartea hop.

(în vremea chiticului, jandarmii, carii au văzut pe Leonaş de la fereastra cîrcimei, ies încet, de se aşează în rînd, dinaintea casei Dochiței, cu carabinele întinse.)

SCENA XIV

CORBU, ISPRAVNICUL, BUJOR, JANDARMII (ies din cîrcimă făcîndu-şi semne şi trec pe din dosul lui Corbu, care, după ce şi-a sfîrşit cînticul, cade pe scaun lîngă masă şi adoarme)

ISPRAVNICUL *(cu un iartagan în mînă)* : O întrat acole... Să nu-l scăpăm, Bujoraş!

BUJOR: N-ai grijă, că de-acu-i în mîna mea... *(Către jandarmi.)* Gătiţi-vă armele şi trageţi oţelele la carabine!

(Jandarmii trag oţelele.)

ISPRAVNICUL *(în parte)*: Mi s-o făcut mînile ca gheaţa.

SCENA XV

Cei dinainte, LEONAŞ, ANICA, DOCHIŢA (ieşind tustrei din căsuţă)

LEONAŞ: Hai degrabă, Anică... Hai...

JANDARMII, BUJOR şi ISPRAVNICUL

Stăi pe loc,
Că dăm foc.

LEONAŞ

(apărînd pe Anica)

Ce vreţi voi?

ANICA

(în parte)

Vai de noi!

JANDARMII, BUJOR şi ISPRAVNICUL

Stăi pe loc,
Că dăm foc.

(în vuietul fiorului, Corbu începe a să trezi, caută împrejur şi nu pricepe nimic deodată... Pe urmă se deşteaptă încet, încet şi, cu cît se lămuresc gîndurile lui, deznădăjduirea i se arată în faţă.)

ISPRAVNICUL

(arătînd pe Leonaş)

Puneţi mîna pe dînsul şi-l prindeţi şi-l legaţi.

CORBU

(în parte)

Să lege. .cuconaşul I

• JANDARMII

Pe dînsul, copii!

LEONAŞ

(scoţînd două pistoale)

Staţi!

JANDARMII, BUJOR

Stăi pe loc,
Că dăm foc.

ISPRAVNICUL

(ascunzîndu-se după jandarmi)

Stăi pe loc,
Nu da foc.

LEONAŞ

(întinzînd pistoalele)

Staţi pe loc,
Că dau foc.

CORBU

(alergînd intre jandarmi şi Leonaş)

Copii, staţi,
Foc nu daţi!

SCENA XVI

Cei dinainte, UN JANDARM (viind călare şi aducînă im plic)

JANDARMUL: Ispravnicii... unde-i domnu ispravnic?

ISPRAVNICUL *(ascuns după jandarmi):* Ce este? Cine mă cheamă?

JANDARMUL: Un plic de la isprăvnicie... d-nu samişmi-o spus că-i foarte grabnic.

ISPRAVNICUL: Grabnic? Adă-1 încoace. *(Ie plicul.)* încunjuraţi-1 din toate părţile pe hoţul ista şi nu-1 lăsaţi să scape. *(Deschideplicul.)* Grabnic!... nu cumva mă dau afară din isprăvnicie?... Bată-1 cucu de samiş că subţire mai scrie... Unde mi-s ochelarii?... iaca poznă, că i-am. prăpădit în codru cînd fugeam... şi acum n-am. cum citi... *(Tare.)* Cine ştie carte din voi?

CORBU: EU, cucoane, am fost demult dascăl la biserică. ..

ISPRAVNICUL: Na, de citeşte iute... *(îi dă plicuL Către jandarmi, arătînd pe Leonaş.)* Ţineţi-1 tot la ochi să nu fugă... Zi mai degrabă.

CORBU: Iaca zic... *(Slovenind:)* „Cacu îs... tfertu, rîţă... ă... către... cfertu... i . . . naş... cinstitul..."

ISPRAVNICUL: Şi celelalte... spune-nainte.

CORBU *(citind):* „Mă grăbesc a te înştiinţa că tălharu care o furat cei 40 000 lei din lada sămişiei s-o găsit, precum şi banii, însă cu părere de rău îţi vestesc că furul este tocmai fiul d-tale cel de suflet...."

ISPRAVNICUL: Ce?

CORBU: Elei!

ISPRAVNICUL *(voind să ia răvaşul):* Minciuni... minciuni de-a samişului.

CORBU *(ţiind răvaşul):* Mai ştii poznă?... De-or afla-o la Ieşi, cucoane, te poţi şterge pe gură despre isprăvnicie.

ISPRAVNICUL *(căzînd pre un scaun):* Valeu! că iar mă prăbuşesc.

TOŢI

Ce este? Ce este?
Ce groaznică veste?

ANICA
(alergînd lîngă moşul ei)

Ce ai? ce te doare?

LEONAŞ
(asemene)

L-a lovit dambla.

ISPRAVNICUL
(trezindu-se)

Pei, neruşinate! ... *Fevge,* satana!

CORBU

Daţi-vă-ntr-o parte că-i sînt popa eu.
(Arătînd scrisoarea.)
Am capcana-n mînă; de-acum îi al meu,
(Se apropie de ispravnic şi cîntă încet:)
Ispravnice dragă,
Nu-i lucru de şagă,
Acum eu ştiu tot.
Şi c-o vorbă pot
Să-ţi vîr şepte draci.

ISPRAVNICUL
(rugîndu-se)

Taci, taci, taci, taci, taci!

CORBU

Bine! acu-ndată
Pe holtei şi fată
Să mi-i logodeşti ...

Ce zici? nu voieşti ?
Ascultaţi... *(Desclide sciiscarca.}*

ISPRAVNICUL
(spăriat)

Ce Iaci?
Taci, taci, taci, taci, taci!

CORBU: Iaca tac... dar fă cum zic eu... că citesc răvaşul... şi, zău, îţi fac ruşinea.

ISPRAVNICUL *(în parte):* Ghidi, hoţ bătrîn.

CORBU: Hai mai iute, că n-am vreme...

ISPRAVNICUL *(se apropie de Leonaş căulînd cu frică la răvaşul cu care Corbii îl amenința din urmă):* Leonaş, toate au fost o şagă...

CORBU *(încet ispravnicului) :* Prea bine... zi după mine: Eu te iubesc.

ISPRAVNICUL *(în parte):* Ghiuju dracului! *(Lui Leonaş:)* Eu te iubesc...

CORBU: Te cinstesc...

ISPRAVNICUL: Te cinstesc...

CORBU: Şi te logodesc cu nepoata mea, Anica.

ISPRAVNICUL *(furios):* Şi te logodesc cu nepoata mea Anica. *(în parte.)* Ei! las, Pepeleo, că mi-i cădea tu la mînă.

CORBU *(sărind de bucurie):* Ura! Crai-nou să trăiască, că mi-o făcut pe gîndul meu.

DOCHIŢA: Şi mie mi-o adus pe Bujor.

ANICA: Şi mie mi-o împlinit dorul.

TOŢI: Crai-nou să trăiască!... Să trăiască Crai-nou!

COR FINAL

Crai-nou ! Crai-ncu ! Crai-nou !
La noi bine-ai venit;
Crai-nou ! Crai-nou ! Crai-nou !
Fă-mi dorul înplinit.

(Cortina cade.)

HARŢĂ RĂZĂŞUL

PERSOANE

HARTĂ RĂZĂSUL
BURSUFLESCU
LUNCEANU, primar
TARSIȚA GAROFEASCA, văduvă
MĂRIUCA, tînără țărancă
UN LACHEU

HARȚĂ RĂZĂŞUL

OPERETĂ COMICĂ ÎN 1 ACT

(Scena se petrece la moşia Bursufleni.)

(Teatrul reprezintă o livadă, cu casa boierească în fund printre copaci. în stînga actorului, un gard cu o portiță. în dreapta, o laiță sub un copac.)

SCENA I

BURSUFLESCU *(în halat şi cu fes cusut pe cap)* : Plăcut e de a fi proprietar pe o moşie cumpărată ieftin, după împărțeala pămînturilor!... Nu te mai îngrijeşti de legea rurală şi, dacă natura te-a înzăstrat cu darul poeziei, poți în toată liniştea să te hîrjoneşti cu muzele... Iaca eu, de pildă, Anastasi Bursuflescu, m-am născut poet şi cred că m-ați cetit şi chiar admirat ades în calendare... Am făcut multe ode la Anul Nou, cîteva cîntice de amor şi un şir de satire pipărate în contra guvernului. .. Acum m-am retras la moşia mea, la Bursufleni, ca să respir aerul cîmpiei, să visez, să mă alint şi să-mi caut amorul... *(în taină.)* Căci sînt înamorat de vecina mea, d-na Tarsița Garofeasca, o văduvă nurlie, care a binevoit a primi ca să-şi schimbe numele grădinăresc de Garofeasca în acel armonios de Bursuflească... O aştept chiar azi de dimineață să vie ca să ne cununăm aici, în castelul meu, şi am dat de ştire primarului, domnului Lunceanu, ca să-şi

aducă registrul şi să ne unească după legea cea nouă... Ba încă l-am mai poftit ca, odată cu registrul, să aducă şi pe Tarsița de la moşia ei... Ah! ce zi fericită pentru mine! am să cunosc în fine deliciurile căsătoriei... Trebuie însă ca să ies cu plin înaintea miresei, să o primesc cu o poezie improvizată ad-hoc... Ian să cerc. *(Se primbla pe scenă inspirat şi declamă:)*

Aşteptînd a mea mireasă cu-o nespusă nerăbdare,
Simt că sîngele meu ferbe, că pe frunte mă fac roş...
Inima me bate... bate ca... ciocanul... pe-o... căldare.
Şi că-n ea răsună, cîntă un glas dulce de... cucoş!

(Se aude un cîntat de cucoş peste gard.)

Tronc! iar mi-a spăriet muza, cucoşul dracului!... în toate zilele îmi turbură visurile cu țipetul lui răguşit, parcă l-ar pune înadins Harță Răzăşul, vecinul meu, ca să cucurigească, tocmai cînd vreu să pun mîna pe o rimă. *(Către public.)* Cică hreanul are la rădăcină un verme care îl roade, eu am pe un răzăş! pe jupînul Harță... *(Arătînd în stînga.)* Iată casa lui, cole... numai gardul ne desparte... sîntem vecini! *(Cu amar.)* Cunosc eu multe vecinătăți supărătoare, d-apoi ca asta a me nu se află alta mai nesuferită.

(Se aude din dosul gardului Harță cîntînd,)

Ian auziți-1... Nu pot trăi liniştit de răul lui; cînd îi sar cînii peste gard, de-mi mănîncă păsările; cînd mojicul îşi întinde rufele cele strențeroase pe spini, sub ochii mei; cînd îşi scapă vaca în grădina mea... Ce să mai spun?... I-am propus să-mi vîndă răzăşia lui, ca să scap de el... Unde!... mi-a cerut cît dracu pe tatăsău... a.simțit, hoțul, că am nevoie de el şi mă ține de nas... *(Ascultînd.)* Nu mai aud nimic... a fi ieşit de acasă... Să-mi urmez poezia. *(Declamă.)*

Ah! cum să-mi potolesc focul? Ah! spune-mi, ce-o să mă fac?
Cind amorul fără milă îmi tot zice...

(Se aude după gard glasul lui Hartă, strigînd: „Tio, malac!". Furios.) Malac!... 'Ei! nu mai e de suferit. *(Strigă:)* Harță!... Bade Hartă...

SCENA II

BURSUFLESCU, HARȚĂ (la portiță)

HARȚĂ: Ce pofteşti, domnule?

BURSUFLESCTJ: Ştii d-ta pentru ce am scos din pungă 8319 galbeni, 27 lei şi cîteva parale şi le-am dat pe moşia asta?

HARȚĂ: Pentru că ai găsit-o ieftină, domnule.

BURSUFLESCU: Asta-i una..-, şi alta?

HARȚĂ: Alta? Pentru că ai avut poftă să te faci proprietar.

BURSUFLESCU: Ai gîcit... însă pricepi ce vra să zică a fi proprietar?

HARȚĂ: Pricep.

Cine are o moşie,
Cine-i bun proprietar
Are supărări o mie,
Care-1 umple de amar.
Ba-i pre mult soare,
Ba-i pre răcoare,
Ba suflă crivăț, ba vînt de foc.
Ba cade ploaie,
Şi curg şivoaie,
Care-ți îneacă lanul pe Ioc.
Ba prețul scade.
Grindina cade,
Locusta vine, potop grozav!
Şi peste toate
Alte păcate
Mai ai la urmă şi un vătav.

Iată, zău, ce vrea să zică,
De a fi proprietar.

Trudă multă, treabă mică
Şi folos cît frunza-n par.

BURSUFLESCU: Pre frumos; însă ai uitat să pomeneşti de răul cel mai supărător.

HARȚĂ: Care?

BURSUFLESCU: Vecinătatea unui răzăş.

HARȚĂ: Cum asta, domnule?

BURSUFLESCU: Cum, necum, ascultă! Vrei să-mi vinzi răzăşia dumitale?

HARȚĂ: Locul meu de baştină? unde au trăit şi murit părinții mei, Dumnezeu să-i ierte!...

BURSUFLESCU *(în parte):* Iar o să înceapă cu pomelnicul.

HARȚĂ: Casa strămoşească unde m-am născut.

BURSUFLESCU: Ce strămoşească? însuți d-ta ai clădit-o.

HARȚĂ: Aşa este, dar am clădit-o pe locul caselor celor 'vechi... livada răsădită de bietul bunul meu Vasile Harță..'.

BURSUFLESCU *(în parte):* Toate aceste-s ca să suie prețul... să vedeți.

HARȚĂ: Da bine, domnule, ce ți-a făcut răzăşia me, ' de nu poți încăpea de dînsa?

BURSUFLESCU: Ce mi-a făcut?... Ştii ce-i muza?

HARȚĂ: Mursa?

BURSUFLESCU: Avut-ai vreodată inspirațiune în viața d-tale?

HARȚĂ: Ba m-a ferit sfîntul... numai o dată am avut friguri.

BURSUFLESCU: Apoi dar nu ne putem înțelege. Vinzi răzăşia?

HARȚĂ: Locul meu de baştină, unde au trăit şi murit?...

BURSUFLESCU: O vinzi, ori ba?

HARȚĂ: Dacă-ți face poftă numaidecît... fie!

BURSUFLESCU: Cît cei pe dînsa, prețul cel de pe urmă?

HARȚĂ: Cu casă, cu livadă, cu tot?

BURSUFLESCU: Cu tot, afară de cine eşti.

HARȚĂ: Îi pămînt mult şi bun... numai pe perje prind sume mari de bani.

BURSUFLESCU *(nerăbdător):* Cît ceri? spune azi.

HARȚĂ: Ştiu eu, d-le?... cît te-a lăsa inima... Ian vro cinci mii de lei.

BURSUFLESCU: Cinci mii? pentru un petic de loc?... Ai nebunit?... mai dăunăzi ai cerut numai trii mii.

HARȚĂ: Aşa este, dar de atunci legea rurală o scumpit pămînturile.

BURSUFLESCU: Vrei trii mii?

HARȚĂ: Da... unde!

BURSUFLESCU: Vrei patru?

HARȚĂ: Din cinci, nici o lițcaie mai gios.

BURSUFLESCU: Gîndeşte-te,' bade Harță... De te-i îndărătnici, eu sînt în stare să rîd'ic de-a lungul gardului un zid nalt cît plopul cela.

HARȚĂ: Nu se poate, domnule, că am portiță în gard.

BURSUFLESCU: Dar portița d-tale se deschide pe proprietatea mea şi pot s-o închid.

HARȚĂ: Ferească sfîntul! E un drept de şerbire statornicit din bătrîni, care îmi învoieşte trecerea prin livada asta.

BURSUFLESCU: Şerbire prin livada mea?

HARȚĂ: Să-ți arăt ispisoacele din pod... Am ian aşa un teanc de hîrțoage afumate.

BURSUFLESCU: Într-un cuvînt, primeşti ce ți-am dat.

HARȚĂ: Cinci mii? '

BURSUFLESCU: Ba patru.

HARȚĂ: Nu-mi dă mîna.

BURSUFLESCU: Nu?... Să nu te căieşti, bade Harță, atîta-ți zic... Răzgîndeşte-te bine... Eu mă duc să gătesc banii...

HARȚĂ: Cinci mii în capăt?

BURSUFLESCU: Nu te scumpi, că te-i căi... Scumpul mai mult păgubeşte... Ştii vorba... *(Iese prin fund.)*

SCENA III

HARȚĂ: M-oi căi eu?... Nu cumva-i bate gîndu la giudecată?... Poftească, dacă vrea să guste moara lui Harță Răzăşul... de 20 de ani de cînd

m-am tot frecat de păreții giudccătoriilor, doar am deprins eu să întorc șuruburi cîrciogărești și am agiuns a putea ținea clanț cu oricare avocat.

Eu sînt Harță, baș răzăș
Cunoscut tocmai prin leș
De ciocoi, de scriitori
Și de mulți judecători.
Ani întregi eu m-am luptat
Pană ce mi-am cîștigat
Și procesul cîrciocos,
Și nume de Harță...gos.
Cunosc orice circioguri și orice coțcării
De-mpricinați purtate prin judecătorii.
Știu cum să cumpăr marturi și să-mi găsesc dovezi,
Care se par că-s falșe și trebuie să le crezi.
Am ispisoace multe, ascunse colo-n pod,
Și știu orice pricină s-o-nod și s-o deznod...
într-un cuvînt, îmi placo de Curți a mă freca...
M-am judecat, mă judec și mă voi judeca,
Căci sînt Harță, baș răzăș,
Cunoscut tocmai prin leș
De ciocoi, de scriitori
Și de mulți judecători.
Ani întregi eu m-am luptat
Pană ce mi-am cîștigat
Și procesul meu spinos
Și nume de Harță... jos.

Umblă Bursuflescu să-mi cumpere răzășia cu o nimica toată... S-o îndulcit cu chilipiruri, de cînd o pus mîna pe moșia cucoanei Săfticăi, stăpîna cea vecinică a Bursuflenilor... Sărmana! bărbatu-său o calicit cu cheltuielile, vrînd să se aleagă deputat, și, după moartea lui, i s-o scos averea la mezat... încît biata cucoana Săftică o rămas lipită pămîntului și șede la preotu din sat... Cum aș face, cum aș drege, ca să-i cîștig măcar o căsuță, unde să-și odihnească bătrînețile... De-aș pute să-1 smulg de pene pe ciocîrlanul ist de proprietar nou... Cine știe? bun e Dumnezeu, meșter îi dracu!... Dar ce s-aude?... Ha! Măriuca!

(Se ascunde după copac.)

SCENA IV

'HARȚĂ, MĂRIUCA (vine din dreapta, purtînd pe cap un val de pînză ghiiită)

MĂRIUCA

Frunză verde nalbă moale.
Ce duci, mîndruliță,-n poale?
Porumbele duc și fragi
Pentru cei care-mi sînt dragi.

HARȚĂ *(în parte):* Ian auzi ciocîrlia cum ciripește de dimineață.

MĂRIUCA

Frunză verde de cicoare,
Ce calci, mîndră, sub picioare?
Calc urzici și spini ghimpoși
Pentru cei ce-s urîcioși.

HARȚĂ *(arătîndu-se):* Măriuca!

MĂRIUCA: Iaca!... aici mi-ai fost, **bădica?...**

HARȚĂ: Ba aiure... Da de unde vii tu, fa?... Ai ieșit de-acasă cu ziua-n cap.

MĂRIUCA: Vrei să zici cu pînza-n cap, pentru că-i albă ca ziua?

HARȚĂ *(esaminînd valul de pînză):* Ca ziua cea posomorită?

MĂRIUCA: Apoi dă, numai de două ori păn-acu am dat-o în undă... Mai așteaptă vro trii-patru zile și-i vide-o mai albă decît cinstita fața dumitale.

HARȚĂ *(rîzînd):* Te cred, fa, și nu ți-a fi greu, căci cinstita fața mea îi albă ca labele tale.

MĂRIUCA: Labe?... Labe-s aceste?... Mai alaltăieri vătavul moșiei zicea că-s de caș dulce și că vre să le mănînce.

HARȚĂ: Auzi mîncăul!... Ei! şi tu?...

MĂRIUCA: EU?... i-am tras un caş peste gură de i-a fi părut brînză sărată.

HARȚĂ: Bine i-ai făcut, Măriucă... L-a fi umplut zarul?

MĂRIUCA: Aşa-mi pare, că se ținea rău de nas.

HARȚĂ: Şi nu s-o mîniet?... Vătajii-s cam iuți...

MĂRIUCA: Atîta grijă să am eu pe fața pămîntului!... Cucoana Săftica, nînaşa mea, mi-o zis în mai multe rînduri: „Fa, Măriucă, să te fereşti de minciunile flăcăilor ca dracu de tămîie!..." De atunci, cînd se leagă vreun hîtru de mine, am leac de alungat dracu.

HARȚĂ: Care leac?

MĂRIUCA: îl aghezmuiesc cu astă... labă, cum o numeşti d-ta.

HARȚĂ: Da pe mine, Măriucă, m-ai aghezmui?

MĂRIUCA: Pe d-ta nu, bădica, că m-ai crescut în casă şi mi-ai purtat de grijă ca un frate mai mare. D-ta eşti om de omenie şi ştiu că, dacă ți s-ar aprinde călcăile, ai alerga la popa, ca să-l rogi să ne cunune.

HARȚĂ: Iaca, mă!... Vrei să te faci răzăşiță?

MĂRIUCA: Şi de ce nu?... mai găseşti multe fete ca mine, harnice şi voinice? *(Arătîndu-şi brațele goale.)* Ian priveşte brațe bune de lucru. *(Arătîndu-şi picioarele.)* Ian priveşte picioare, care nu mai ostenesc niciodată...

HARȚĂ *(plecîndu-se)*: Ce-i drept!... şi-s mici, fa, le-aş cuprinde-n palmă. *(întinde ntîna.)*

MĂRIUCA: NU pune mîna, că dau.

HARȚĂ *(voind să apuce piciorul)*: De-i da tu, dau şi eu.

MĂRIUCA: Na! *(Trage un pumn lui Harță.)*

HARȚĂ *(rîzînd, dă un pumn Măriucăi)*: Na şi ție!

MĂRIUCA *(scăpînd jos pînza de pe cap)*: Iaca!... mi-ai răsturnat valu de pînză în țărnă... Destulă treabă!... *(începe a plînge.)* Şi de-abia o spălasem... *(Adună pînza de jos.)* Şagă-i asta?

HARȚĂ *(ajutîndu-i)*: Lasă, fa Măriucă, nu te mâhni, că n-am făcut înadins.

MĂRIUCA: Atîta ar fi trebuit, s-o faci şi într-adins... Poftim!... acum trebuie să mă întorc iar la izvor... să-mi perd ziulica cu spălatu. Aste-s glume vătăjeşti.

HARȚĂ: Măriucă.

MĂRIUCA: Dă-mi bună pace... Bunătate de pînză! *(Iese prin dreapta plîngînd.)*

SCENA V

HARȚĂ: Biata fată!... Ian auzi-o cum se boceşte! *(Strigă:)* Taci, fa, că sparii tamazlîcu satului. *(Măriuca începe a rîde cu hohot.)* Na!... acu rîde... aşa-s fetele... Cînd senin, cînd ploaie. *(Se aude afară un glas de surugiu şi pocnete de bici.)* Oare ce să fie?... Cine vine? *(Caută în dreapta.)* O trăsură cu poştalioni... Se coboară o cucoană şi un domnişor. Iaca!... Primarul nostru, d-l Lunceanu, nepotu cucoanei Săfticăi... Vin amîndoi încoaci... Acasă, Harță, şi la pîndă din dosu gardului, fătu meu. *(Iese pe portiță.)*

SCENA VI

TARSIȚA, LUNCEANU

LUNCEANU: Doamna mea, iată-vă sosită cu bine în parcul d-lui Bursuflescu, care în curînd are să fie al d-voastră. *(Oftează.)*

TARSIȚA: Şi de asta oftezi, d-le Lunceanu?

LUNCEANU: Oftez, pentru că v-am adus chiar eu însumi în această capcană căsătorească!

TARSIȚA: Ce vrei să zici?

LUNCEANU: Nu vă pare lucru ciudat?

TARSIȚA: Ciudat? pentru ce?

LUNCEANU: Ah!... ați şi uitat?...

TARSIȚA: Ce?

LUNCEANU: Nu vă aduceți aminte?... *(Oftează.)*

TARSIȚA: Ce?

LUNCEANU: Că acum trii luni, pe cînd moşia Bursufleni era încă a mătuşei mele, v-am făcut o declaraţie de amor chiar aici... pe laiţa asta?

TARSIŢA: Se poate... nu-mi aduc aminte.

LUNCEANU: Nu?... Nici cît erai de uimită cînd?...

TARSIŢA: Te flatezi, domnul meu; însă chiar aşa să fie, înţălegi că, fiind în ajunul căsătoriei mele, nu se cuvine să mai pomenim de cele trecute.

LUNCEANU: înţăleg şi oftez cu atît mai adînc, că tocmai eu sînt condamnat a vă cununa.

TARSIŢA: D-ta ?... Cum ?

LUNCEANU: Sînt primar!... şi în virtutea legii celei nouă de măritiş...

TARSIŢA: Primar! *(Cu dispreţ.)* Şi ai putut să te înjoseşti a primi?...

LUNCEANU: Mă iertaţi, doamna mea... Cine servă ţara lui, fie postul cît de mic, nu se înjoseşte, ci se înalţă.

TARSIŢA: A fi... Dar nu văd pe d-l Bursuflescu...

LUNCEANU: Mă duc să-i dau de ştire că ai sosit... *(în taină.)* Şi, zău, Tarsiţa, ai uitat tot?

TARSIŢA: Iar?

LUNCEANU: Nu-ţi aduci aminte de nimic, nimic?...

TARSIŢA *(cu nerăbdare)*: Măre dă-mi bună pace.

LUNCEANU *(ieşind prin fund)*: O! femei, femei! Vîrtelniti fermecătoare!

SCENA VII

TARSIŢA (recitativ)

Ah! iată-mă-s în fine pe pragul fericirei,
Unde m-aşteapt-averea şi îngerul iubirei!
Nastasi Bursuflescu supus se-nchină mie
Şi cere să mă scape de trista văduvie!

De-acum în avere,
în dulce plăcere
Am să vieţuiesc,
De astăzi aice,
Stâpînă ferice
Eu am să domnesc.

Cădeţi, voi, negre haine de doliu şi jale!
Periţi, voi, gînduri triste, din vesela mea cale!
Nastasi Bursuflescu pe frunte-amantei sale
Va pune o cunună- de flori de portocale.

Ah! inima-mi saltă
Şi mintea-mi s-exaltă
Cuprinse de-amor,
Mă simt sprintioară,
Ca orişice zboară,
Ca flutur uşor.
Căci eu în avere
Şi-n dulce plăcere
"Ştiu c-am să trăiesc.
De-acum eu aice
Stâpînă ferice
Am să-mpărăţesc!

SCENA VIII

TARSIŢA, BURSUFLESCU (în toaletă esagerată), LUNCEANU

BURSUFLESCU *(vine alergînd şi se opreşte la mijlocul scenei)*: Ah! doamna mea! Ce fericire!... Daţi-mi voie! *(Declamă:)*

Dup-o lungă aşteptare chiar de astăzi dimineaţă,
Te văd, zînă prea frumoasă, c-ai intrat ici...

HARŢĂ *(după gard, strigă)*: La coteaţă!...

TARSIŢA: La • coteaţă!

BURSUFLESCU: Nu băgaţi de seamă... Harţă răzăşul îşi adună rudele... Daţi-mi voie! *(Declamă:)*

Inima-mi se-nflăcărează, cînd privesc a voastră faţă,
Universul în mirare vă proclamă...

HARŢĂ *(după gard, strigă)*: Hale, raţă!

TARSIŢA: Raţă!

BURSUFLESCU: Ucigă-l crucea de răzăş!... Nu vă potriviţi, doamna mea!

TARSIŢA: Da bine, ce însemnează?

BURSUFLESCU: Harță se ceartă cu rățoiul cel pestriț... D-le primar, ai adus registrul de căsătorie?

LUNCEANU: Ba nu, domnule.

BURSUFLESCU: Binevoiește, te rog, a-1 aduce îndată, ca să îndeplinim formalitățile...

LUNCEANU: Prea bine, mă duc și mă întorc îndată cu el. *(Iese prin dreapta.)*

SCENA IX

TARȘIȚA, BURSUFLESCU, HARȚĂ (după gard)

BURSUFLESCU *(foarte uimit):* In fine... suntem singuri... Singuri! Nu ne vede decît seninul ceriului... care ne zîmbește... din naltul ceriului... unde ca niște ochi deschiși... stelele ceriului... mă cuprind de o fericire... de o uimire *(i se leagă limba)* care mă uimește.

TARSIȚA: Liniștește-te, amice, și fii felice... din toată felicitatea cea mai fericită, căci și sufletul meu... plană în regiunile ceriului... care ne privește... din naltul ceriului... unde stelele ceriului... *(Se perde.)*

BURSUFLESCU *(cu foc):* Destul... destul, îngere! Nu mă face să mor. *(Scăpată din picioare.)* Hai să ne punem pe laiță... *(în parte.)* De cînd sînt, n-am pățit ceea ce pățesc acum... mi s-au tăiat picioarele. *(Se pun amîndoi pe laiia de sub copac și caută lung unul la altul.)*

BURSUFLESCU: Ah! nu coborî ochii, zînă!... Lasă-mă să mă oglindesc în ei... să mă scald în văpaia lor voluptoasă.

TARSIȚA *(cochetînd):* Mi-i frică... ai niște căutături așa de aprinse...

BURSUFLESCU: Amorul dă foc. Amorul... Ah! privește cum natura-i calmă!... Cum verdeața înverzește pe... verzele cîmpii ale naturei... Nu simți că parcă ne cade pe frunte o mană...

TARSIȚA *(tresărind):* Vai de mine!... ce mi-a căzut pe gît? *(Se pleacă.)*

BURSUFLESCU *(admirînd gîtul Tarsiței):* O omidă! *(la omida.)* Fericită dihanie! ai atins gîtul de ivoriu al zînei!

TARSIȚA *(scărpinîndu-se)* : Valeu!... că rău mă mănîncă.

BURSUFLESCU *(urmînd cu sentiment):* Auzi freamătul frunzelor, armoniile naturei, care serbează amorul nostru?

HARȚĂ *(după gard, amuță un cîne, cinele latră și o miță miorlăiește).*

TARSIȚA *(astupîndu-și urechile):* Ce-i.asta? Ce-i asta?...

BURSUFLESCU: Nu vă spărieți... Dulăul lui Harță îi în discuție politică cu motanul!

TRIO

BURSUFLESCU

Ah! gingașă Muză!
Porți raiul pe buză.

TARSIȚA
(cochetînd)

De-1 port, îl port, zău,
Pentru-amantul meu.

HARȚA
(după gard)

Fost-a cînd a fost,
Ș-acu-i lucru prost.

BURSUFLESCU

Ah! fragedă Muză,
Lasă pe-a ta buză
Să-1 culeg.

TARSIȚA

Ba, ba.

HARȚA

(după gard)

Tronc, Marico, fa !

(împreună.)

BURSUFLESCU ?i TARSIȚA

(furioşi)

Nu mai este de trăit
Cu-astfel de vecini mojici.
Harță-i de nesuferit,
Trebuie-alungat de-aici.

HARȚA

(după gard)

Frunză verde cardama,
Fa, Marico leleo, fa,
Fost-ai fost pe cînd ai fost
Ş-ai rămas un lucru prost.

BURSUFLESCU

(tare)

Bade Harță!

HARȚA

(după portiță)

Ce pofteşti?

BURSUFLESCU

Tacă-ți gura iu sfirşit;
Strigi ca surzii.

HARȚĂ

(după portiță)

Iaca, mă !

BURSUFLESCU

Şi pe noi ne-ai asurzit.

HARȚĂ-

(după portiță)

Mare poznă!

BURSUFLESCU

Ai tăcut ?

HARȚĂ

(după gard)

Am tăcut.

BURSUFLESCU

Aşa, prea bine.
De nu, bade, chiar acum o-mplineşti tu rău cu mine.

(Către Tarsița.)

Scumpul meu odor,
Eşti chiar un bujor.

HARȚA

(după gard)

Fost-a cînd a fost
Ş-acu-i lucru prost.

BURSUFLESCU

Ah ! plăcută floare,
Lasă-mă cu-amoare
S-o respir

TARSIȚA

Ba, ba ...

HARȚĂ

(după gard)

Tronc, Marico, fa!

(împreună.)

BURSUFLESCU și TARSIȚA

Nu mai este de trăit
Cu-astfel de vecini mojici.
Harță-i de nesuferit,
Trebuie-alungat de-aici.

HARTĂ

(după gard)

Ce-a fost verde s-a uscat,
Florile s-au scuturat.
Fost-ai, bade, cînd ai fost
Ș-ai rămas un lucru prost.

TARSIȚA: Ei! apoi nu mai este de suferit!

BURSUFLESCU: Nu... umfla-l-ar Rusaliile!

TARSIȚA: De ce nu te dezberi de dînsul?

BURSUFLESCU: Am cercat să-i cumpăr răzășia, dar hoțul cere scump... cît nu face.

TARSIȚA: Scump, nescump, îți declar, d-le Bursuflescu, că nu mă mărit, dacă nu-i depărta pe Harță din vecinătate.

BURSUFLESCU *(cu rugăminte)* : Tarsițo!

TARSIȚA *(maiestoasă)* : Am spus! *(Iese furioasă prin fund.)*

BURSUFLESCU *(urmînd-o până-n fund):* Tarsițo!... *(Reviind.)* S-a dus furioasă... Are dreptate zîna! *(Arătînd casa lui Harță.)* Hoțul dracului!... o face înadins... De-oi ști chiar că m-oi calici, trebuie să mîntui numaidecît cu el... *(Strigă.)* Harță, măi Harță!

SCENA X

BURSUFLESCU* și *HARȚĂ

HARȚĂ: Aud, domnule.

BURSUFLESCU: Vină-ncoace... ascultă: mi-ai cerut cinci mii de lei pe peticul tău de răzășie... Fie!... îți dau cinci mii, numai să te duci dracului pomană.

HARȚĂ: Cinci mii?... opt mii vrei să zici, d-le?

BURSUFLESCU: Cum opt mii? Dar n-ai spus tu mai dinioare că vrei cinci?... Cinci! *(îi dă tifla.)*

HARȚĂ: Degeaba îmi dai tifla, domnule, că mai gios de opt mii, nici o para frîntă.

BURSUFLESCU *(în parte):* Ce l-aș ciomăgi! *(Tare.)* Măi Hârțușorule, fii om de omenie.

HARȚĂ: Chiar de m-ai săruta, domnule, nu pot... moșioara mea de baștină, cu perjerie...

BURSUFLESCU: NU vrei?

HARȚĂ: Nu.

BURSUFLESCU: Ghidi, hoț șiret!... Ai înțeles că am nevoie să mă dezbar de vecinătatea ta...

HARȚĂ *(făcînd că se mînie):* Să te dizbări? dar ce sînt eu, boală?

BURSUFLESCU: Vătămătură!...

HARȚĂ: Dacă-i așa treaba, nu vînd... sluga d-tale. *(Vre să iasă.)*

BURSUFLESCU: Ei! lasă, Harță, c-am glumit... Nu te supăra... *(în parte.)* Să vedeți că o să fiu silit a-i face și curte acum.

HARȚĂ *(în parte):* Vine drăguș la căuș.

BURSUFLESCU: Șepte mii ai zis?

HARȚĂ: Ba... Opt și cinci sute.

BURSUFLESCU: Hai!... ți-i dau... adă mîna-ncoaci... Noroc să deie Dumnezeu!... dar să peri îndată de lîngă grădina mea... Auzi? *(în parte.)* M-am calicit!

HARȚĂ *(în parte):* Păcat că nu l-am opintit mai sus cu tîrgu.

SCENA XI

BURSUFLESCU, HARȚĂ, LUNCEANU

LUNCEANU: D-le Bursuflescu... iată registrul... cînd îi pofti.

BURSUFLESCU: Mai pe urmă, mai pe urmă, d-le primar. Acum fă bine de te-ntoarce la cancelarie ca să-mi redigi un act de vînzare a răzăşiei lui Harță, în preț de 8500 lei, şi cu condiție să mi-o deie îndată în stăpînire.

LUNCEANU: Prea bine, domnule... să-ți fie cu noroc. *(Iesă.)*

BURSUFLESCU: Foarte-ți mulțămesc... scump noroc!

HARȚĂ *(în parte)*: Puteam să-l sui pană la zece mii.

BURSUFLESCU *(în parte):* Merg să duc veste bună Tarsiței, ca s-o împac. Şi de acum zîna-i a mea!... Ani scăpat de Harță!

BURSUFLESCU

Bade Harță, stăi pe loc,
Eu mă-ntorc aici cu bani.

HARȚA

Hai! să-ți fie eu noroc,
Să trăieşti întru mulți ani.

BURSUFLESCU

Noroc! însă scump mă ține
Titlul de proprietar.

HARȚĂ

Scump, însă ia seama bine
C-ai ajuns a fi perjar.

(Împreună.)

BURSUFLESCU
(în parte)

Ghidi, hoț şiret,
Bun de ciomăgit!
Răzăşia lui.
Zău, m-a calicit.

(Iese prin fund.)

HARȚĂ
(în parte)

Ama! cap de. cuc!
Bine l-am sucit;
Şi ca pe un năuc
Ți l-am învîrtit.

(Se aude în dreapta glasul Măriucăi.)

HARȚĂ: Iaca Măriuca!... Se întoarce de la izvoare cu pînza... Veselă păsăruică!... Am s-o pun în cuşcă; dar păn-atunci hai să scutur de colb ispisoacele răzăşiei. *(Iese pe portiță zicînd:)* 8500 lei un petec!... *(Bufneşte de rîs.)*

SCENA XII

MĂRIUCA (intră cu valul de pînză pe cap)

MĂRIUCA: Iată-mă-s iar eu... mi-am spălat din nou valul de pînză şi acum s-o întind la soare... cole pe iarbă verde. *(întinde pînza cîntînd:)*

Măriuca-i romăncuță
Toți flăcăilor drăguță,
Ea se scoală dimineața
Şi-n izvor îşi scaldă fața,
Apoi pune la cosițe
Două flori de garofițe
Şi la sînu-i busuioc,
Să dea inimilor foc.

Iarna toarce la fuioare,
Țese firu-n țesătoare,
Apoi vara-n foc de soare
Bate pînza la izvoare.
Şi cu dînsa fata-şi coasă
Cămeşuică de mireasă,
C-a s-o poarte cu noroc,
Să dea inimilor foc.

SCENA XIII

MĂRIUCA, BURSUFLESCU (vine alergînd, se împedică)

BURSUFLESCU: Ce-i asta?

MĂRIUCA: Nu călca pînza... nu călca.

BURSUFLESCU: Da ce-i asta?

MĂRIUCA: Nu călca, domnule... că acu am spălat-o.

BURSUFLESCU: Da cine ți-a dat voie să-ți întinzi pînza aici?

MĂRIUCA: Iaca vorbă!... Aici am uscat totdeauna..: şi an, şi anțărț.

BURSUFLESCU: Ce anțărț?... Nu ştii tu că acum eu sînt stăpîn aici?

MĂRIUCA: Ş-apoi?

BURSUFLESCU: Apoi cum îndrăzneşti pe pămîntul meu?...

MĂRIUCA: Iaca... ai vorbit de te-ai pripit... Doar n-am să-ți mănînc pămîntul...

BURSUFLESCU: Aud? încă te şi obrăzniceşti?... Na pînză, dacă-i aşa. *(Culcă pe pînză.)*

MĂRIUCA: Nu călca, nu călca!

BURSUFLESCU *(tropăind pe pînză):* Na, na, na!

MĂRIUCA: Ian vezi-1, bată-1 crucea nebun!... Vai, mînca-te-ar cioarele... *(Trage de capătul pînzei.)*

BURSUFLESCU *(căzînd):* Valeu! m-am stîlcit!

MĂRIUCA *(furioasă, plîngînd):* Auzi, să-şi facă el rîs de lucrul meu!... *(înfăşură cu pînza pe Bursuflescu, care cearcă in zadar a să scula.)* Ian să te satur eu de gioc pe pînzele fetelor...

BURSUFLESCU: Şezi, fa!

MĂRIUCA: Ba nu, mangositule... am să te înfăş ca pe plozi.

BURSUFLESCU: Fa, nebuno, mă înăduşi...

MĂRIUCA *(plîngînd tare) :* înăduşi-te-ar ielile, hăihuiule!'

SCENA XIV

BURSUFLESCU, MĂRIUCA, HARȚĂ

HARȚĂ: Da ce este aici?... Ce plîngi, Măriucă?

MĂRIUCA: Cum n-oi plînge, **bădica,** dacă vine bazaochiuli ista de-mi tăvăleşte pînza cu picioarele lui... gioacă pe dînsa ca un curcan şuierat.

BURSUFLESCU *(sculîndu-se):* Ei! lasă, fa, că te-oL drege eu.

MĂRIUCA *(adunîndu-şi valul):* Ba-i drege tu pe cine ai mai dres, stropşitule... Iaca, iar trebuie să clătesc valu la fîntînă.

HARȚĂ: Lasă-1 dracului, Măriucă...

BURSUFLESCU: Pe mine?

HARȚĂ: Ba valu... N-ai noroc azi, dragă.

MĂRIUCA: Aşa se vede, **bădica...** Dacă-i lumea plină de sturluibați... *(Se duce de se pune pe laiță şi aşează pî'nza-n val.)*

BURSUFLESCU: Ce fată-i asta, bade Harță?

HARȚĂ: O biată orfană crescută de mine.

BURSUFLESCU: Ră creştere i-ai dat... Auzi, să mă înfeşe la vîrsta mea!

HARȚĂ: Nu te mai potrivi, domnule... Adus-ai banii?

BURSUFLESCU: Prețul răzăşiei?... Cum nu!... Tată 500 lei în capăt.

HARȚĂ: 500 şi opt mii?...

BURSUFLESCU: Care 8000? Unde a fost vorba de 8000? *(Scoate un cuțitaş țărănesc din buzunar.)*

HARȚĂ: Ha, ha, ha... Glumeț mai eşti, domnule!

BURSUFLESCU *(jucîndu-se cu cuțitaşul):* Aşa-s eu, bade Harță.

HARȚĂ: Iaca cosorul meu! Unde l-ai găsit, domnule?

BURSUFLESCU: Ce?

HARȚĂ: Cosorul meu, ista... *(Arată cuțitașul.)*

BURSUFLESCU: Îi al d-tale? Ești sigur?

HARȚĂ: Cum nu?... Tot satul îl știe.

BURSUFLESCU: Unde l-am găsit?... *(Schimbîndu-și tonul.)* A! hoțule! sari noaptea peste gardul viei ca să-mi furi poama?

MĂRIUCA *(în parte)*: Ce zice?

HARȚĂ: Eu?

BURSUFLESCU: Tu, tu... Cine altul?

HARȚĂ: Da să n-am parte...

BURSUFLESCU: Taci, minciunosule... Chiar acum a venit vierul și mi s-a jăluit că în toate nopțile îi fură, nu știe cine, poame cu cofele... Tu ești furul...

HARȚĂ: Pușche pe limbă-ți, domnule.

BURSUFLESCU: Tu... Căci vierul ți-a găsit cuțitașul la piciorul unui butuc.

MĂRIUCA *(în parte)*: Vai de mine, ce poznă am făcut!

HARȚĂ: Domnule...

BURSUFLESCU: Taci din gură, potlogariule... Te-oi învăța eu să te anini de proprietatea altuia, am să te duc în Criminal.

HARȚĂ *(spăriet)*: Pe mine, în Cri...

MĂRIUCA *(cu mirare, în parte)*: minai?

HARȚĂ: Să nu faci un păcat ca aista, cucoane, că, zău, nu-s vinovat.

BURSUFLESCU *(arătînd cuțitașul)*: Iată dovada care te osîndește.

HARȚĂ *(plecînd capul)*: Am pățit-o!

BURSUFLESCU *(în parte)*: L-am umplut de spăriet... minunat!

HARȚĂ: Și bine, cucoane, nu-i chip de tocmală?

BURSUFLESCU: Ba este unul, dacă u-ai fi îndărătnic.

HARȚĂ: Care?

BURSUFLESCU: îmi dai răzăsia cu 500 de lei?.

HARȚĂ: Ți-o dau, numai adâ cuțitașul. *(întinde mîna.)*

BURSUFLESCU: Ba nu, măi badeo; să facem hîrtiile mai întîi... *(în parte.)* Îl țîn la mînă.

HARȚĂ *(în parte)*: Ciocoiul dracului!

MĂRIUCA *(în parte)*: Cum sâ-l scap pe bietul bădica?

SCENA XV

MĂRIUCA, BURSUFLESCU, HARȚA, LUNCEANU

LUNCEANU: Iaca actul de vînzare, domnule Bursuflescu... e gata.

BURSUFLESCU: Trebuie schimbat, dragă Luncene.

LUNCEANU: Iar!

BURSUFLESCU: Badea Harță, care-i creștin cu frica lui Dumnezeu, a avut mustrare de cuget și mi-a lăsat răzășia lui cu 500 de lei... pe cît face... Nu-i așa, jupîne Harță?

HARȚĂ *(obosit)*: O fi. *(în parte.)* Mă ia și în trii parale, ciocoiul.

BURSUFLESCU: Mergi, primărașule, de prefă actul, te rog.

LUNCEANU: Bucuros.

BURSUFLESCU: Sau mai bine, hai cu mine, ca să ți-l dictez eu însumi într-un stil mai poetic. Să ne videm sănătoși, cumătre Harță... *(în parte.)* L-am pus în cofă pe răzăș. *(Iese prin fund împreună cu Lunceanu.)*

SCENA XVI

HARȚĂ și MĂRIUCA

HARȚĂ: Mi-o întors șurubu... ba încă bine. N-am ce zice.

MĂRIUCA *(în parte)*: Bietu **bădica**!... cît e de mâhnit!

HARȚĂ: Da cine dracu s-o dus în via lui cu cosoru meu?

MĂRIUCA *(apropiindu-se)*: Eu, **bădica...**

HARȚĂ: Tu?

MĂRIUCA: Eu!... de-oi şti că mâ-i da pe uşă afară, ţi-oi spune tot... De cîte ori treceam pe lîngă via boierească, poama-mi făcea cu ochiul; ş-aşa, nu mai tîrziu decît astă-noapte, m-o împins păcatu de-am sărit gardu, şi cum tăiam struguri cu cosorul d-tale, m-o spăriet un cîne ş-am scăpat cosorul în vie. Aista-i tot adevărul. Dar de-oi mai sări eu garduri de azi înainte, să rămîn fată mare. Eu ţi-am făcut şotia, **bădica;** eu sînt greşită... Na, bate-mă... bate-mă... Nu mă baţi?

HARŢĂ: Drace-mpeliţat!... Nu te-am bătut cînd erai. mică, şi tocmai acum oi să te bat?

MĂRIUCA *(uimită):* Alei! **bădica...** eşti bun ca sînul mamei.

MĂRIUCA

Bădiţă dragă, îţi sînt greşită;
Cu a mea faptă te-am întristat;
Tu cu blîndeţă nemărginită
îmi zîmbesti dulce şi m-ai iertat!

HARŢA

Dar, Măriucă, tu eşti greşită,
Cu a ta faptă m-ai întristat,
însă, copilă, îmi eşti iubită
Şi chiar din suflet eu te-am iertat. '

(împreună.)

MĂRIUCA

Bădiţă dragă etc.

HARŢĂ

Dar, Măriucă etc.

MĂRIUCA *(ştergîndu-şi ochii):* Iaca iar îmi vine să plîng.

HARŢĂ: Nu te măhni, copilă hăi, că doar nu mi-ai vrut răul cînd ai luat un strugur de poamă.

Slavă Domnului! în ţara noastră cel ce are dă cu mulţămire celui ce n-are! Trebuie să fie cineva un frige-linte ca d-nu Bursuflescu, pentru ca să facă gură pentru un strugur.

MĂRIUCA: O Doamne, cînd i s-ar **paragini** via.

HARŢĂ: L-aş face eu să-i ducă doru, dacă n-ar avea cosoru meu la mînă.

MĂRIUCA: Numai atîta trebuie?... Lasă pe mine că ţi—l scot eu de la dînsu.

HARŢĂ: Cum?

MĂRIUCA: **îi** vide... Iaca vine cucoana cea văduvă, care şedea cu săptămînele la cucoana Săftica, păn-a nu scăpata biata bătrînă. Mă rog, adevărat e, **bădica,** că se .mărită .cu Bursuflescu?

HARŢĂ: Aşa se vorbeşte.

MĂRIUCA: Dacă-i aşa, fugi degrabă şi mă lasă singură cu ea.

HARŢĂ: Da ce ai de gînd să faci?

MĂRIUCA: Să te scap de nevoie... Fugi iute.

(Harţă iese pe portiţă, împins de spate de Măriuca.)

SCENA XVII

MĂRIUCA si TARSIŢA

TARSIŢA *(veselă):* Bursuflescu mi-a adus veste că a isprăvit tîrgul cu Harţă şi că de azi înainte visurile mele poetice nu vor mai fi îngînate de miorlăitul motanilor şi de urletul dulăilor... Cît mă iubeşte Nastasachi!

MĂRIUCA *(oprindu-se):* Sărut mîna, cuconiţă.

TARSIŢA: Ce copilă-i asta?

MĂRIUCA: NU mă cunoşti, cuconiţă?

TARSIŢA: NU, nicidecum.

MĂRIUCA: EU sînt Măriuca.

TARSIŢA: Care Măriucă?

MĂRIUCA: Ştii... Măriuca, fina cucoanei Săfticăi... Eu mă găsam colo sus în copacul ista, de culegeam mere, acu două luni, cînd d-ta şedeai pe laiţă cu d-nu Alecu... nepotu nînaşei.

TARSIȚA *(îngrijită):* Ce zici?

MĂRIUCA *(rîzînd încet):* Ba încă mi-aduc aminte că am scăpat un măr din sîn, de-a căzut buf! în spinarea cuconaşului... Cuconaşul era plecat şi-ți vorbea la ureche... ştii, cuconiță.

TARSIȚA: Nu-mi aduc aminte...

MĂRIUCA: Da cum, Doamne, iartă-mă?... Cuconaşul îți zicea că te iubeşte: *(imitînd)* „Ah!... te iubesc... îngeraşule... fie-ți milă... mă rog matale" şi îți săruta mînile cu foc... şi d-ta le lăsai să le sărute... Ştii, cuconiță.

TARSIȚA *(în parte):* Ne-a văzut drăcoaica. *(Tare.)* Bine, bine... taci şi să nu pomeneşti nimănui de ce ai văzut:

MĂRIUCA: Nici d-lui Bursuflescu?

TARSIȚA: Lui încă mai puțin... Dar poate că ai ceva de cerut de la mine, dragă Măriuca?... Spune... vrei ceva?... *(O dismeardă.)*

MĂRIUCA: Am, cuconiță... Te-aş ruga, dacă nu ți-ar fi cu supărare, să-mi scoți de la boieriu un cuțitaş, care mi l-o luat zăloagă.

TARSIȚA: Un cuțitaş?

MĂRIUCA: Aşa... un cosor de vie... însă vezi d-ta... să-1 iei cu meşteşug... să nu priceapă...

TARSIȚA *(zîmbind):* Da pentru ce?

MĂRIUCA: Că de 1-îi cere, n-a vre să ți-1 deie... Iaca vine domnu Bursuflescu... eu merg să mă ascund după portiță... să te văd, cuconiță, dacă eşti meşteră. *(Iese şi se pune după portiță.)*

TARSIȚA *(în parte):* Curioasă fată!

SCENA XVIII

TARSIȚA, BURSUFLESCU, MĂRIUCA (după portiță)

BURSUFLESCU: Ah! scumpa mea Muză, te caut peste tot locul... am crezut că te-a răpit Apolon.

TARSIȚA: Ah! ştii prea bine, tiranule, că alt Apolon nu există pentru mine decît Nastasachi Bursuflescu.

BURSUFLESCU *(sărutîndu-i mîna):* Este o fee!

TARSIȚA: Valeu!... mi-ai frînt degitele... ce ai în mînă?

BURSUFLESCU *(arătînd cuțitaşul):* Nimic... un cuțitaş prost, însă de mare valoare.

TARSIȚA: Ian să-1 văd.

BURSUFLESCU *(băgînd cuțitaşul în buzunar):* Nu merită să atingă o mînă de crin ca a d-tale.

TARSIȚA *(în parte):* Nu vre să-1 deie.

BURSUFLESCU: Tarsița... dă-mi voie să-ți zic Tarsița...

TARSIȚA: îți dau voie, Nastasachi.

BURSUFLESCU: Tarsița, haide să ne punem pe laița cea de sub copac.

TARSIȚA *(coborînd ochii):* Pentru ce?

BURSUFLESCU: Pentru ca să începem acel duo amoros, care a fost întrerupt mai dinioare prin miorlăitul motanului lui Harță. Am multe de spus, căci inima mea deborda.

TARSIȚA: Hai dacă vrei... Nu am nimic de refuzat fidanțatului meu... Dă-mi brațul.

BURSUFLESCU *(dîndu-i brațul şi îndreptîndu-se spre laiță):* Ah!...

TARSIȚA *(oprindu-se lîngă laiță):* Vai de mine!

BURSUFLESCU *(spăriet):* Ce este?

TARSIȚA: Mi s-a umflat piciorul în botină şi nu pot călca... *(se văietă)* mă curmă găitanul.

BURSUFLESCU: Scoate botina... *(Plecîndu-se.)* Dă-mi voie să-ți ajut.

TARSIȚA: NU pune mîna... că nu sîntem cununați... Lasă' că mi-o scot eu. *(Se întoarce cu spatele la Bursuflescu, se pleacă şi se face că deznoadă şiretul de la botină.)*

BURSUFLESCU *(în estaz):* Ce talie de silfidă!... parcă-i o floare îndoită de suflul aurorei. *(Se uimeşte.)* O zar... na... ca... de... *(I se leagă limba.)*

TARSIȚA: Na... c-am înnodat şiretul. *(Se văietă.)* Ah! ah!... rău mă doare!... îmi vine să leşin.

BURSUFLESCU: Taie şiretul... taie-1.

TARSIȚA: N-am foarfeci.

BURSUFLESCU *(dîndu-i cuțitaşul):* Iaca un cuțitaş.

TARSIȚA: Ah! îți mulțămesc... însă de-oi scoate botina, am să rămîn numai în colțun...

BURSULESCU: Alerg iute să-ți aduc papucii de sus.

TARSIȚA: Aleargă, scumpul meu, aleargă.

BURSUFLESCU: M-am dus. *(Iese iute prin fund.)*

MĂRIUCA *(arătîndu-se la portiță, în parte)*: Meșteră-i cuconița!... *(Tare.)* Cuconiță...

TARSIȚA: A! tu ești, Măriucă?

MĂRIUCA: Adă degrabă cuțitașu, pană nu vine boieriul.

TARSIȚA: Na, și fugi.

MĂRIUCA: Să-ți spun drept, cuconiță... meșteră eștif *(Ieșind pe portiță.)* Bădica, bădica...'

HARȚĂ *(după portiță)*: Ce-i, fa?

MĂRIUCA: Iaca cosoru.

HARȚĂ: Alei! *(Se aude un sărutat și Măriuca rîzînd.)*

BURSUFLESCU *(aducînd o păreche de papuci)*: Iaca, iaca papucii... am alergat de m-am umplut de-suflet. *(Gîfîie.)*

TARSIȚA: *Merci,* scumpul meu... acum nu mă mai doare... am diznodat șiretul.

BURSUFLESCU: A! bravo!...' da unde-i cuțitașul?

TARSIȚA: Care cuțitaș?^ Știu eu... l-ai luat cu d-ta.

BURSUFLESCU: EU? *(își pipăie buzunarul.)* Să-l fi prăpădit? Nu se poate... unde să fie?

SCENA XIX

TARSIȚA, BURSUFLESCU, HARȚĂ, MĂRIUCA

HARȚĂ *(în parte, arătînd cuțitașul)*: Mi-o venit apă la moară.

BURSUFLESCU: Iaca și Harță, iubitul meu vecin... ai venit la bani, hoțule... să iei bani cu dimerlia. așa-i?

HARȚĂ: Apoi dă, domnule... cine fuge de ochiu dracului?

BURSUFLESCU: Ei! na, ca să nu te fac să aștepți mai mult... mie-mi place să plătesc peșin... Iaca 500 de lei... *(Scoate punga.)*

HARȚĂ: 500 lei arvună?... dar ceialalți cînd mi-i numeri?

BURSUFLESCU *(rîzînd)*: Care ceialalți, ghidușule?

HARȚĂ: Cei zece mii, prețul răzășiei, după tocmală.

BURSUFLESCU: Ce tocmală?... N-a fost vorba de 500 de lei?

HARȚĂ: Vrei să rîzi, domnule? Fie! hai să rîdem. *(Măriucăi.)* Rîde, fa!

(Harță și Măriuca rîd cu hohot.)

BURSUFLESCU *(îngrijăt, caută prin buzunar)*: Măi Harță, se vede că ai uitat cosorul!

HARȚĂ: Ce cosor, domnule?

BURSUFLESCU: Știi? Dovada! *(în parte.)* Unde dracu l-am pus?

HARȚĂ: Dovada? înțălegi tu ceva, Măriucă?

MĂRIUCA: Ba cît hăciul... o fi vro cimilitură.

BURSUFLESCU: Cosorul, măi, care l-ai prăpădit în via me.

HARȚĂ: Eu? *(Arătînd cuțitașul.)* Iaca cosorul meu, d-le.

BURSUFLESCU: La tine-i? Cum de se găsește la tine, hoțule?... Mi l-ai furat din buzunar?

HARȚĂ: Ei!... am înțăles că d-tale nu-ți e de cumpărat răzășia... Bine. Hai, fa Măriucă.

MĂRIUCA: Hai, bădica. *(Vrea să iasă.)*

TARSIȚA: Stați! Ce este? Nu vă înțeleg.

HARȚĂ: Ce să fie!... D-l Bursuflescu vroiește numai decît să mă alunge de pe locul meu și acum nu vre să-mi plătească prețul tocmelei, adică 10 500 lei... asta-i tot.

BURSUFLESCU *(furios)*: Zece sute cinci mii! Cîrjaliule!

HARȚĂ: Ba zece mii cinci sute.

QUATUOR

BURSUFLESCU Și TARSIȚA

Zece mii, cinci sute de lei!
Zece mii!... Ce-am auzit?
Zece mii!... Pentr-un petic vrei
Zece mii? ... Harț,-ai nebunit.

**Zece mii, cinci suie de lei,
E un preţ foarte potrivit.
Zece mii! spune: vrei, nu vrei?
Lucrul bun nu e scump plătit.**

BURSUFLESCU'

Mă" Harţă, vecine, să stăm la tocmală.

HARŢĂ

Tocmala-i făcută; nu-i loc de-nvoială.

BURSUFLESCU

Vrei două mii ? Spune.

HARTA

Ba

BURSUFLESCU

Vrei trei mii ?

HARŢA

Nu.

BURSUFLESCU

Trei si cinci ?

HARTA

Baiu.

BURSUFLESCU

Al naibii să fii!

TARSIŢA

Mai dă, Nastasachi.

IIEÂTPÂ DIN

IIAPTKA 1.

HiHuctlif. i w !n»;ire*ie *,ţn* ! AKr

H. . *t.ak'-ttndpi*

/?

4 ' * 4
A

amu.

I i il o r p & $ i .t : I n t n t R r X - î A .1 if l n r i

Foaia de titlu: broşura *Peatra din casă,* **Iaşi, 1847.**

Foaca BofidaMiî

literatura şl tuitura ro;»iii'a* iu Bucovina.

Vhn:;\ +i î"li-î-:r::.

Oporot.v in 1 r.-t *ik* \. Al-'c^Min

Flitriii, îiuxr ța-nua.

rliirks, rtiut-riti îiftanK'.

t'olive«cu. jiamdisier.

/..nui.2. - f>. .Jrtapti » ;w '.a ?i«v *«,r: ••• < « ' ^ >••«« ifin» -iin-î. în o

Florie» (<*»• fliu eesaț-T. adaslafl im pwS5 r» *».»*'• fWineî mari Flmine'. Hite, Fiorine, *ivi'*. - . -

Fiorin (m,* '«isal C« &*\ fa Florie»! Te uft miceai

illIIlfcllM

Flori*a. O fart tu *»•<*> de ați! tatiin»aț:i? ea nn tr-dat! ?

FUiriîi. AŞMJ Rnnl fa podnl ştirii.

llliilillll^^

începutul operetei *Florin şi Florica,* în *Foaia Soțutăiii* . *ni.* 4, 1 apr. 1866.

BURSUFLESCU

Pe vrute, nevrute
îți dau cinci mii.

HARȚĂ

Baiul ... Zece mii cinci sute!

(împreună.)

BURSUFLESCU Şi TARSIȚA

Zece mii, cinci sute de lei! etc.

HARȚĂ Şi MĂRIUCA

Zece mii cinci sute de lei! etc.

TARSIȚA

Vecine, creştine, fii om cu-omenie.
Peste cinci mii, iată, adaog o mie.

HARȚĂ

Prea puțin, cucoană.

TARSIȚA

Opt mii nu voieşti?

HARTA

Nu.

TARSIȚA

Opt şi cinci?

HARȚA

Baiu.

TARSIȚA

Prea mult te scumpeşti.

MĂRIUCA

Mai dă, cuconiță.

TARSIȚA

Să dau pe nevăzute?
Ei! zece mii...

HARȚĂ

Baiu ... zece mii cinci sute!

(împreună.)

BURSUFLESCU și TARSIȚA

Zece mii cinci sute de lei! etc.

HARTĂ și MĂRIUCA

Zece mii cinci sute de lei etc.

TARSIȚA: Drept să-ți spun, jupîne Harță, ești lacom ca un jidan.

MĂRIUCA: Nu se scumpește, cuconiță, că livada-i plină de copaci mari cît mărul cel cu laiță... Știi d-ta... *(Arată copacul din mijlocul scenei.)*

TARSIȚA *(în parte)*: Auzi, șerpoaica! *(Lui Bursuflescu.)* Dacă are copaci roditori, nu-i tocmai scump.

BURSUFLESCU *(indignat)*: Nu-i scump zece mii cinci sute?

TARSIȚA *(privind cu dragoste la Bursuflescu)*: Ce este o sumă de bani mai mare sau mai mică, pe lîngă fericirea de a rămînea singuri, noi doi, și... fără marturi...

BURSUFLESCU *(încîntat)*: Ah! ai dreptate, suflete. *(Lui Harță.)* Fie!... îți dau cît ceri, numai te cară îndată din casa asta.

HARȚĂ: Doar nu dau tătarii.

BURSUFLESCU: Ba dau.

HARȚĂ: Bine, însă să-mi adaugi pe deasupra via cea părăginită cu casele din ea, ca să am unde mă muta.

BURSUFLESCU: Ce-ai zis?... *(Tarșiței.)* Ce-a zis?... Patru pogoane... cu poamă grasă și bina cu patru odăi, unde am putea să ședem chiar noi... și cu poamă bosuioacă... auzi pretenție!... cu poa...mă... coar... nă... *(I se leagă limba.)*

TARSIȚA: Bade Hartă... m-am însălat... esti mai lacom și decît un jidan.

MĂRIUCA: Îi plac merele, cuconiță.

TARSIȚA: Merele?

MĂRIUCA: Să vezi d-ta... Se găsește în vie un măr cu laiță, dedesubt, ca aista... știi d-ta...

TARSIȚA *(curmîndu-i vorba)*: Bine, bine. *(Lui Bursuflescu.)* Dragă...

BURSUFLESCU *(trezindu-se)*: Aud?.

TARSIȚA: Mă iubești?

BURSUFLESCU: Mă mai întrebi?

TARSIȚA: Vrei să-mi dai o probă de dragoste?

BURSUFLESCU: Nu una... o mie!

TARSIȚA: Mersi... dă și via, ca să scăpăm de Harță.

BURSUFLESCU: D-apoi...

TARSIȚA: *(strîngîndu-l de mînă)*: Nu te-i căi. *(Coboară ochii.)*,

BURSUFLESCU: Ah!.,, dau tot... *(Tare.)* Harță...

HARȚĂ Aud, domnule.

BURSUFLESCU: Adă mîna-ncoace... bate cole... să fie via a ta.

HARȚĂ: Cu casele?

BURSUFLESCU: Cu.

HARȚĂ: Noroc să deie Dumnezeu! *(Măriucăi.)* Biata cucoană Săftică!... a avea unde să-și petreacă bătrînețile.

MĂRIUCA: Bădica... îmi vine să te sărut.

HARȚĂ: Lasă că ți-a veni rîndu și ție.

MĂRIUCA: Oare?

SCENA XX

Cei dinainte, LUNCEANU (un lacheu cu o tablă pe care sînt pahare de șampanie)

LUNCEANU: Domnule Bursuflescu... iată actul de vînzare...

harță: Nu-i bun acela, cuconaşule, trebuie schimbat.
lunceanu: Iar!... de azi-dimineață nu fac alta decît...
bursuflescu *(oftând)*: Trebuie schimbat, Luncene... M-am spetit!... Zece mii cinci sute de lei, frate, şi via cu poamă coarnă... asta... cu poamă coarnă.
măriuca: Apoi dă, domnule, ştii vorba: Leneşul mai mult aleargă şi scumpul mai mult păgubeşte.
lunceanu *(voind să iasă)*: Care vra să zică, să mă duc...
bursuflescu: Ba nu, îi face actul de vînzare după ce îi îndeplini formalitățile căsătoriei mele cu doamna Tarsița Garofeasca.
harță: Şi ale mele, domnule primar.
măriuca: Cu cine, bădica?
harță: Cu Măriuca.
măriuca: I!... bădica... acu te sărut... Nu mai aştept... *(Sare in brațele lui Harță.)*
bursuflescu *(cu sentiment)*: Tarsița... *(întinde brațele.)*
tarsița *(asemene)*: Nastasachi... *(Se repede să se arunce în brațele lui Bursuflescu, dar se opreşte coborînd ochii.)* Ba nu... după cununie.

(întră lacheul cu tablaua.)

bursuflescu: Ce vrei, Neculae?
lunceanu: Eu i-am poroncit, din partea d-voastră, ca să aducă o garafă de şampanie, pentru ca să bem aldamaşul...
bursuflescu: Bine ai făcut, Luncene... Hai să bem aldamaşul!

(Toți ieu cîte un pahar, zicînd: „Să bem aldamaşul".)

COR FINAL

(ciocnete de pahare)

Aldamaş! aldamaş,
Obicei drăgălaş.
Pentru-acelpăgubaş
Şi acel cîştigaş.
Aldamaş, te iubim
Şi te bem cu mult foc.
Să trăim, să ciocnim,
La mulți ani, cu noroc.

(Cortina cade.)

RĂMĂŞAGUL

PERSOANE

TEODOREANU, particular bogat
SMĂRĂNDIȚA, femeia lui
TINCA, vara Smărănditei
NICU, tînăr
MADAM FRANȚ, guvernantă
UN LACHEU

RĂMĂŞAGUL

PROVERB CU CÎNTICE ÎN 1 ACT

Reprezentat pe Teatrul Național din Iaşi, în beneficiu artiştilor români. 1845.

Teatrul reprezintă un salon elegant. Uşă în fund ce duce afară. în stînga, altă uşă, care se deschide în apartamentul Smărăndiței. în dreapta, o a tria uşă ce dă într-un cabinet. O fereastră, aproape. în mijlocul scenei, o masă rotundă pe care este aşezat un servis bogat de ceai, sfeşnice de bronz ş.c.l. Lîngă masă, o canape şi două jilțuri.

SCENA I

TEODOREANU, SMĂRĂNDIȚA, TINCA (şed împregiurul mesei şi beu ceai), LACHEUL (stă lingă uşa din fund)

TEODOREANU *(citind o gazetă):* „Şi aşa, bărbatul a fost înşelat de femeia lui cu atîta ghibăcie, încît el a mărturisit că este biruit"... Iar bărbatul înşelat!... Mă mir ce au scriitorii din ziua de astăzi cu bărbații?... Nu citeşti un roman... nu vezi o comedie, în care să nu întîlneşti un bărbat înşelat şi luat în rîs!

SMĂRĂNDIȚA *(zîmbind):* Ştiu eu?

TEODOREANU *(citind):* încheiere. „Spiritul femeiesc este alcătuit de trei părți din iad şi una din rai... De aceea, un bărbat cu minte trebuie să

se păzască de a da nevestei sale pricini de a-l înşela, căci proverbul zice: *femeia hotărăşte şi Satan împlineşte*". Ha, ha, ha!... Se vede că autorul acestui articol îi însurat şi se teme de vro pacoste căsătorească.

SMĂRĂNDIŢA: Socoti?

TEODOREANU: Eu unul, dacă l-aş întîlni, i-aş zice aşa: „Domnule, nu tăgăduiesc că femeiele au mare isteţime... dar, totodată, sînt încredinţat că numai bărbatul cel prost se lasă ca să-l înşele; iar un om cu luare-aminte şi cu oarecare ispită... niciodată".

SMĂRĂNDIŢA: Eu, dimpotrivă, i-aş zice: „Domnule, ai toată dreptatea!... femeia poate orişicînd să înşele pe bărbat, fie bărbatul cît de isteţ, pentru că' orişicare femeie are cîte un drăcuşor mititel care o slujeşte."

TEODOREANU: Ba, zău? *(Către Tinca.)* Şi tu, Tincă, tot aşa gîndeşti, ca vara ta?

TINCA: Eu încă nu-s măritată... nu pot să ştiu.

SMĂRĂNDIŢA: Are dreptate Tinca; dar, lasă să se mărite, şi-apoi să vezi de-a cui opinie a fi.

TEODOREANU: - Cu cine ai ţinea atunci, Tincă?... cu Smărăndiţa, ori cu mine?

TINCA *(zîmbind şi coborînd ochii)*: Cu vară-mea.

SMĂRĂNDIŢA *(rîzînd)*:' Nu-ţi spuneam eu?

TEODOREANU *(rîzînd)*: Bravo! frumos!... v-aţi pus două împotriva me.

SMĂRĂNDIŢA: Pentru că avem dreptate.

TEODOREANU: Vorbă-i?... Ei, cu toate că eu sînt singur... cred că nu mi-ar fi greu să vă biruiesc.

SMĂRĂNDIŢA: Cum?

TEODOREANU: Puind orice rămăşag îţi voi, că, păn-în 24 de ceasuri, nu mă-i putea înşela... măcar că-ţi sînt bărbat.

SMĂRĂNDIŢA: Nu te juca cu focul.

TEODOREANU: Pe mine m-a ustura, de m-oi frige!... ţii rămăşagul?

SMĂRĂNDIŢA: Ascultă: Miculi a adus un şal negru care-mi place foarte mult...

TEODOREANU: De mă-i înşela ori şi prin care chip, mîne să te primbli cu şalul.

SMĂRĂNDIŢA: Trimit dar să-l şi aducă.

TEODOREANU: Nu te grăbi, că încă nu l-ai cîştigat. *(Se scoală.)* Cîte ceasuri sînt? opt şi jumătate... îi vreme de bal-masque... Nu mergi, Smărăndiţa?

SMĂRĂNDIŢA: Nu pot merge că au să-mi vie nişte vizite... dar tu, te duci?

TEODOREANU: Mă duc puţin să mă întîlnesc cu un prietin. *(Către fecior.)* Gheorghe!... zi vezeteului să tragă la scară.

(Lacheul iesă.)

SMĂRĂNDIŢA: Ai să întîrzii mult, Teodorene?

TEODOREANU: Vro două ceasuri... mai mult nu. ***(Îşi*** *ie pălăria.)*

SMĂRĂNDIŢA: Nu uita să treci pe la Miculi ca să spui să-mi aducă şalul.

TEODOREANU *(rîzînd)*: încă nu m-ai înşelat... La revedere.

(Sărută pe Smărăndiţa şi iesă prin fund.)

SCENA II

SMĂRĂNDIŢA, TINCA

TINCA: Verişoara, ce i-a abătut bărbatului tău să-ţi propuie un astfel de rămăşag?

SMĂRĂNDIŢA: Nu ştiu; dar... lasă-l că l-oi învăţa eu cum să judece femeile.

TINCA: Da bine... ce fel ai să-l înşeli?...

SMĂRĂNDIŢA *(zîmbind)*: îi videa.

TINCA: Cum? ţi-ai şi închipuit planul?

SMĂRĂNDIŢA: Nu ţi-am spus că femeile au cîte un drăcuşor care le povăţuieşte? *(Sună clopoţelul.)*

(întră un fecior.)

SMĂRĂNDIŢA: Du-te de pofteşte pe madam Franţ, guvernanta, să vie sus.

(Feciorul iesă.)

TINCA: Spune-mi şi mie, verişoară, ce ai să faci? Mă rog matale.

SMĂRĂNDIȚA: Am să-1 fac pe bărbatu meu să se înamoreze de mine.

TINCA: Cum se poate?

SMĂRĂNDIȚA: îți pare greu lucru?

TINCA: Ba nu... D-apoi...

SCENA III

SMĂRĂNDIȚA, TINCA, MADAM FRANȚ

MADAM FRANȚ: Ce pofteşti, cuconiță?

SMĂRĂNDIȚA: Dragă madam Franț, am să te rog să-mi faci o slujbă.

MADAM FRANȚ: Poronceşte-mi ce ți-a plăcea.

SMĂRĂNDIȚA: Să ai bunătate ca să te duci **pană** peste drum, la croitorul ce vinde costumuri de bal-masque, şi să-mi iei un domino negru de catife; dar să zici că-i pentru d-ta.

MADAM FRANȚ: Dar eu n-am fost de cînd sînt la bal-masque\

SMĂRĂNDIȚA: Că nici cer de la d-ta ca să te trudeşti pe la bal, ci, dimpotrivă, voi să merg eu însămi.

MADAM FRANȚ: Aşa? Foarte bine. Mă duc îndată la croitor.

SMĂRĂNDIȚA: Dar să nu întîrzii!

(Madam Franț iesă.)

SCENA IV

TINCA, SMĂRĂNDIȚA

TINCA: Pare-mi-se, dragă Smărăndița, că ți-am înțeles planul.

SMĂRĂNDIȚA: Dacă l-ai înțeles... cu atît mai bine, pentru că n-oi fi silită să ți-1 tălmăcesc.

TINCA: Auzi, şirata, cum s-ascunde de mine!

SMĂRĂNDIȚA: D-apoi tu nu te ascunzi de mine ca să citeşti răvaşele ce-ți scrie Nieu Tolinescu?

TINCA *(turburîndu-se):* Cine?... Nieu?

SMĂRĂNDIȚA: Parcă eu nu ştiu? Dar să lăsăm vorba asta... Ia ascultă, Tincă: cum voi ieşi de-acasă, să dai poroncă tuturor slugilor să se culce şi să stingă toate luminările de prin odăi, pentru ca să fie întuneric preste tot locul cînd m-oi întoarce.

TINCA: Dar pentru ce?

SMĂRĂNDIȚA: Pentru că mi-ai înțeles planul. *(Trage clopoțelul.)*

(Lacheul intră.)

SMĂRĂNDIȚA: Du-te de adă o trăsură bună şi să-i zici să steie la poartă.

(Lacheul iesă.)

TINCA: Ai să ieşi?... Şi mult ai să întîrzii, Smărăndița?

SMĂRĂNDIȚA: NU ştiu; dar să nu cumva să te găsesc deşteaptă... auzi?

TINCA: NU te teme, că eu acuş mă culc.

SCENA V

TINCA, SMĂRĂNDIȚA, MADAM FRANȚ

MADAM FRANȚ: Iaca domino, cuconiță.

SMĂRĂNDIȚA: A! foarte mulțămesc, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Ce se mai mira croitorul, cînd i-am cerut un costum!... Se uita la mine şi nu voia să creadă că eu aş fi avut de gînd să merg la bal-masque\.. Parcă bătrînele nu mai au inimă şi gust de joc.

SMĂRĂNDIȚA: Croitoru-i un obraznic.

MADAM FRANȚ: Asta i-am zis şi eu.

SMĂRĂNDIȚA: Hai cu mine să mă-mbraci, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Haide, cuconiță.

(Smărăndița iesă prin stînga; madam Franț o urmează pănâ la uşă şi pe urmă se-ntoarce iute de dă un răvaş Tincăi.)

MADAM FRANȚ: Ține, dragă duducă, un răvaş de la cuconul Nieu.

TINCA: A! cînd ți l-a dat?... îmi vine să te sărut de bucurie.

MADAM FRÂNT *(fugind):* Acum, acum. *(în parte.)* Ia așa eram și eu cînd eram tînără. *(intră în stînga.)*

SCENA VI

TINCA

Dragu Nicu!... Să videm degrabă • ce-mi mai scrie? *(Deschide răvașul și citește:)*

„Duducă Tincă!
Știi cît te iubesc din ceasul acel preafericit în care am jucat cu d-ta la revelion! Știi că sînt gata a jertfi tot ce am mai scump pe lume pentru a împlini poroncile ce ai binevoi să-mi dai!... Știi că cea mai prețioasă dorință a inimei mele este de a te numi, într-o zi, scumpa mea soție!... Dă-mi voie să mă întîlnesc cu d-ta măcar un ceas, pentru ca să-ți spun din viu grai toată dragostea ce ai insuflat robului d-tale.

Nicu Tolinescu."

Ah, ce plăcere, ce bucurie,
în al meu suflet acum simțesc!
Curînd aice are să vie
Nicul, pe care de mult iubesc.
De cînd, la Curte,
Făcîndu-mi curte
Dulci complimente mi-a adresat,
De fericire
Și de uimire
Inima-mi bate neîncetat.
Mi-aduc aminte
De-a lui cuvinte
Ce Ia mazurcă tainic mi-a zis,
Ș-a lui privire
Cu mulțămire

De-atunci adese, o văd în vis l
Ah, ce plăcere, ce bucurie,
în al meu suflet... ș.c.l.

SCENA VII

TINCA, MADAM FRANȚ, SMĂRĂNDIȚA (îmbrăcată în domina și ținînd o mască de catifea neagră în mînă)

SMĂRĂNDIȚA *(intrînd):* Iată-mă-s gata.

TINCA *(în parte, ascunzînd răvașul):* Verișoara!...

SMĂRĂNDIȚA *(apropiindu-se de Tinca, o sărută pe frunte):* Cu seara bună, verișoara. *(încet.)* Ce-ți mai scrie Nicu?

TINCA: Nicu?...

SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha!... Nu ți-am spus că știu tot?

(Feciorul intră.)

FECIORUL: Trăsura-i la poartă.

SMĂRĂNDIȚA: Bine... Să te duci acum îndată la Miculi, să ceri un șal negru și să-l aduci aici.

(Feciorul iesă.)

SMĂRĂNDIȚA *(în parte):* A! Teodorene!... pui rămășag cu femeile, cînd îi treaba pe înșelat?... Bine, bine!... *(Tare.)* Seara bună, madam Franț... Tinco, nu uita ce ți-am spus. *(Iesă prin fund.)*

SCENA VIII

TINCA .MADAM FRA N Ț

MADAM FRANȚ: Ei, duducă, ce-ți mai scrie cuconașu Nicu?... Dar pare că ești supărată?... Ce ai...

TINCA: Ce să am, dragă madam Franț?... Am, că nu știu ce să fac.

MADAM FRANȚ: Cum?

TINCA: Nicu mă roagă ca să-i dau voie să vie să mă vadă singură!... și nu știu de se cuvine...

MADAM FRANȚ: Numai atîta-i?... Da primeşte-1 să vie, că n-are să te mânînce.

TINCA: Zău?... pot să-1 primesc, dragă madam Franț?

MADAM FRANȚ: Poți, duducă, pentru că cuconul Nieu îi tînăr de treabă şi vrea să te ieie... Hei! să mă fi văzut pe mine cînd eram tînără, cum mă întîlneam cu bietul Franț, Dumnezeu să-1 ierte!... pe fereastă... Sărmanul! cum mă iubea!... în toate serile mi-aducea chipfe proaspete... A! *(Plînge.)*

Sărmanul Franț, cît mă iubeai
Cu chipfe, zău, el mă hrănea,
Şi ziua toată,-n, cinstea mea.
Bere şi vin mereu el bea.
Dar într-o zi... Ah, ce păcat1
Atît de mult a închinat,
încît pe loc a rămas lat...
în bere Franț s-a înecați

TINCA: NU mai plînge, dragă madam Franț.

MADAM FRANȚ: A!... De ce n-am murit şi eu?

TINCA: Dar dacă mureai, cine mi-ar fi fost guvernantă mie?

MADAM FRANȚ: Bine zici, duducă Tincă. *(O sărută.)* Nu băga-n seamă cele ce spun... Ia, o babă nebună şi eu... Mai bine să vorbim de cuconaşul Nieu.

TINCA: E1 ți-a dat scrisoarea?

MADAM FRANȚ: Dar; l-am întîlnit la poartă, cînd mă duceam să ieu costumul cuconiței, şi cînd ai şti cît m-a rugat Ca să te fac să-1 primeşti!...

TINCA: Oare cum să-i dăm de ştire?

MADAM FRANȚ: D-lui mi-a zis că va cînta din flaut pe sub fereastă, şi că dacă va videa o luminare pe la geamuri, atunci s-a sui; iar de nu, s-a duce acasă mâhnit.

(Se aude un flaut sub fereastă.)

TINCA: Ia auzi, madam Franț...

MADAM FRANȚ: E1 îi, duducă.

(Stau amînăouă de ascultă.)

TINCA: Sărmanul Nieu!... va îngheța afară.

MADAM FRANȚ: Cred şi eu, că-i tare frig.

TINCA: Ce să facem, dragă madam Franț?

MADAM FRANȚ *(luînd o luminare și purtînd-o pe la fereastă):* Iaca ce să facem.

(Flautul tace.)

TINCA: Ah! cum îmi bate inima de tare. *(Se pune pe un jilț.)*

MADAM FRANȚ: NU fi copilă, duducă Tincă, că nu te-oi lăsa singură.

TINCA: Să şezi cu mine, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Bine, bine; nu te teme. *(în parte.)* Draga duducă!... cum s-a îngălbenit!... Ia asa tremuram si eu... în vremea lui Frânt.

SCENA IX

TINCA, MADAM FRANȚ, NICU (intrînd cu sfială)

NICU *(se închină și stă lîngă ușă cu ochii în jos).*

TINCA *(se scoală, se închină și se pune iar pe jilț neuitîndu-se la Nicu).*

MADAM FRANȚ *(îi privește pe amîndoi cu dragoste).*

NICU *(făcînd cîteva păsuri, zice încet):* Mademuazelă...

TINCA *(arătînd un jilț lui Nicu):* Poftim, monsiu Nico.

NICU *(șezînd):* Mademuazela-i sănătoasă?

TINCA *(încet):* Mersi.

NICU *(sucindu-și pălăria în mînă):* Da vara d-tale-i sănătoasă?

TINCA *(sucindu-și basmaua):* Sănătoasă.

Nicu: Se vede că a ieşit de-acasă.

TINCA: Dar... mai dinioare.

NICU: S-a fi dus poate la bal-masque...

TINCA: NU cred... poate.

MADAM FRANȚ *(în parte):* Văd că eu sînt de prisos. *(Se furișează și iesă.)*

TINCA *(văzînd-o că se duce):* Madam Franț...

MADAM FRANȚ *(de afară):* Vin acuş...

SCENA X

TINCA, NICU

(Mică tăcere., Nicu-şi Tinca. se sucesc pe scaune, se uită pe sus şi oftează.)

NICU: Ce frigu-i afară!

TINCA: A fi înghețat pe ulițe.

NICU: A înghețat, dar... De abia pot merge caii... lunecă, Doamne fereşte!

TINCA: Săracii! cît îi mai chinuiesc!

NICU: Calul unui droşcar şi-a rupt piciorul, în colț la Petrea bacalul.

TINCA: Sărmanul!

NICU: Ce mai plîngea bietul lipovan!

TINCA: Cum n-a plînge?

(Mică tăcere.)

TINCA: N-ai fost astă-seară la bal-masque, monsiu Nicule?

NICU: NU, mademuazelă.

TINCA: Dar ai de gînd să mergi mai tîrziu?

NICU: Ba, nu cred.

TINCA: Pentru ce?

NICU: Nu-mi plac balurile unde...

TINCA: Cum să nu-ți placă d-tale... care joci?

NICU: Vreu să zic că nu-mi plac soarelele unde... nu eşti d-ta.

TINCA:'A!... *(Coboară ochii.)*

(Mică tăcere. Nicu şi Tinca sînt foarte turburați.)

NICU: Ai fost mai dăunăzi la teatru, mademuazelă?

TINCA: Am fost de am văzut *Iaşii în carnaval.*

NICU: Şi cum ți-a plăcut?

TINCA: Am rîs foarte mult.

NICU: Am auzit că s-a mîniet un comisar asupra autorului?

TINCA: Pentru ce?

NICU: Din pricina şatrarului Săbiuță.

TINCA: Ha, ha, ha!

NICU: Zice că de ce să numească pe comisar şatrarul Săbiuță şi nu şatrarul Sabie.

TINCA: Ha, ha, ha!... Ce nebun eşti, monsiu Nicule.

Nicu *(prinzînd la curaj):* Cu adevărat sînt nebun, duducă... dar cînd ai şti... *(Văzînd pe madam Franț, în parte.)* Tronc!... cînd era să mă declar şi eu...

SCENA XI

NICU, TINCA, MADAM FRANȚ (aducînd un şal)

MADAM FRANȚ: Iaca şalul de la Miculi, duducă Tincă.

TINCA *(sculîndu-se):* Ia să-1 văd.

(Nicu se scoală asemene şi se apropie de masa unde madam Franț a aşezat şalul.)

MADAM FRANȚ: Ce frumos şal!... Trebuie să facă vro sută de galbeni.

TINCA: Tare-i elegant! Cum îți pare, monsiu Nicule?

NICU: îmi pare minunat... dar aş dori să-1 văd pe umerile unei dame, pentru ca să judec ce efect face!

MADAM FRANȚ: Ia, cearcă-1 d-ta, duducă Tincă!

Nicu: Bine zice madam Franț... Cearcă-1 d-ta, ca să ştim de se prinde pe o talie elegantă...

TINCA: Dacă vreți numaidecît, bucuros.

MADAM FRANȚ: Vină de-mi ajută, monsiu Nicule, ca să-1 întindem.

(Nicu şi madam Franț s-apucă de întins şalul, dar Nicu se greşeşte şi-l întoarce pe dos.)

MADAM FRANȚ: Nu aşa, că-1 dai pe dos.

NICU: Da cum?... Nu-i bine?

TINCA: Dă la mine, monsiu Nicu, să-1 strîng eu, că d-ta nu ştii.

Nicu: Poftim; dar cu astă condițiune, că să ți-1 pun eu pe umeri.

TINCA: Bine.

(După ce madam Franț şi Tinca au îndoit şalul cum se cuvine, Nicu ie şalul şi-l pune pe umerile Tincăi.)

NICU *(în parte, puind şalul Tincăi):* Ce talie!... *(Oftează.)*

MADAM FRANȚ: A!... Ce frumos îți șede, duducă Tincă. Doamne!... cînd ai ști cît ești de frumușică!... Nu-i așa, cucoane Nicule?

NICU *(cu jumătate de glas)*: Dar. *(Oftează.)*

(Tinca se primbla cu cochetărie pe dinaintea lui Nicu.)

TINCA: Cît de bine are să-i pară verișoarei!... și ce bine are s-o prindă!

NICU: Dac-a prinde-o așa de frumos ca pe d-ta, mademuazelă, cred că i-a părea foarte bine.

TINCA: Mai ales la Copou, trebuie să facă un efect minunat.

MADAM FRANȚ: Știți ce? Hai să ne închipuim că sîntem la Copou și că ne primblăm cu toții pe iarbă verde... d-voastră la brațetă amîndoi și eu în urmă.

TINCA: Ha, ha, ha!... Ce idei poznașe ai cîteodată, madam Franț.

MADAM FRANȚ: Da, zău!... Hai să mai rîdem puțintel. *(Luînd pe Nicu de mînă.)* Vină încoaci, monsiu Nicule. *(Se apropie de Tinca.)* Dă brațul duducăi... Așa... acum hai să ne primblăm.

(Nicu și Tinca se primbla rîzînd. Madam Franț îi urmează.)

TINCA: Doamne!... ce nebună ești, madam Franț!

MADAM FRANȚ: Ia uitați-vă ce de mai dame frumoase, ce de mai cavaleri plăcuți se uită la d-voastră... De nu v-ar deochia!...

NICU: Da bine, că-i veselă de tot madam Franț! *(Rîzînd.)* Ne face de rîdem ca nebunii.

MADAM FRANȚ: Ei, primblați-vă împreună, că eu sînt cam ostenită și trebuie să mă odihnesc puțin; dar să luați seama la trăsuri.

TINCA: Ce?... iar te duci, madam Franț?

MADAM FRANȚ: N-ai nici o frică, că ai un cavaler cu d-ta. *(în parte.)* Iar încep a fi de prisos... mă duc să mă culc. *(Iesă.)*

SCENA XII

NICU, TINCA

(îndată după ce se duce madam Franț, tinerii iar se turbură, tac, caută într-o parte, dar nu încetează de a să primbla.)

NICU *(peste puțin)*: Nu găsești, mademuazelă, că sînt lucruri în lume care n-ar trebui să aibă sfîrșit?

TINCA: Care lucruri?

NICU: De pildă... primblarea asta care o facem împreună.

TINCA: Da nu te temi c-ai osteni?

NICU: O! mademuazelă... cu d-ta m-aș primbla toată viața mea.

TINCA *(zîmbind)*: Pe jos?

NICU: Și pe jos... și-n trăsură... și cu vaporul... Numai să fiu cu d-ta.

De-ar fi cu putință,
De-aș avea noroc
Cu a ta ființă
Să fiu la un loc,
De-orice-mprotivire
Eu nri-aș bate joc,
Și cu-a ta iubire
Aș trece prin foc!

(Se aude o trăsură.)

SCENA XIII

NICU, TINCA, MADAM FRANȚ (viind iute)

MADAM FRANȚ: Fugi, duducă, că vine cuconița.

TINCA *(aruncînd șalul pe canape)*: Vai de mine!... dar Nicu?

MADAM FRANȚ: Trebuie să se ascundă undeva, pană se vor culca boierii, ș-apoi va ieși.

NICU: Unde să m-ascund?

MADAM FRANȚ: A! aici, în cabinetul ista... întră degrabă că-i aud suind scările. *(îl împinge pe Nicu în cabinetul din dreapta.)*

TINCA: Să stingem luminările. *(Le stinge.)*

MADAM FRANȚ: Hai degrabă, să nu te găsască aici! *(Iesă amîndouă iute prin stînga.)*

SCENA XIV

(întuneric.)

TEODOREANU (cu ochii legați). SMĂRĂNDIȚA (în domino)

SMĂRĂNDIȚA *(trăgîndu-l de mînă, zice cu glasul schimbat):* Iată-ne în sfîrşit!... am ajuns!

TEODOREANU: A! slavă Domnului, că s-a sfîrşit acest voiaj prin întuneric, ce facem acum de vrun ceas!

SMĂRĂNDIȚA: îți pare rău că l-ai făcut?

TEODOREANU: Ba nu, scumpul meu domino... dar aş voi să ştiu ce idee ai avut ca să-mi legi ochii în tinda teatrului şi pentru ce m-ai silit să jur că n-oi face nici un chip de a afla cine eşti?

SMĂRĂNDIȚA: Ți-am spus, domnule Teodorene, la bal-masque, că de mult eu am un capriciu pentru d-ta... că de mult mi-ai plăcut, şi că de mult doream să am o întîlnire cu d-ta... însă o întîlnire astfel, ca d-ta să nu poți şti.cine sînt... De aceea ți-am şi legat ochii în tinda teatrului, pentru ca să nu vezi în ce trăsură aveai să te sui... prin care uliți erai să treci şi în care casă erai să întri... D-ta, ca un cavaler bine crescut, ai primit toate condițiile şi mi-ai jurat că te-i supune la toate voințile mele, în vreme cît vom fi împreună.

TEODOREANU: Toate aceste sînt adevărate; dar de ce să mă lipseşti de fericirea de a te privi, pentru că... sînt sigur că eşti prea frumoasă.

SMĂRĂNDIȚA: Dar; sînt destul de frumuşică... şi nu cred că te-i căi c-ai venit cu mine, dacă m-ai cunoaşte.

TEODOREANU: Auzi d-ta?... şi să fiu eu silit a fi cu ochii legați dinaintea unei frumuseți!... asta-i de nesuferit... şi, zău, mai că-mi vine să-mi calc jurămîntul.

SMĂRĂNDIȚA: Adu-ți aminte că mi-ai dat parola de onoare.

TEODOREANU: Ard-o focu parolă!... încai fie-ți milă de mine... mă mîngîie de orbirea la care m-ai osîndit.

SMĂRĂNDIȚA *(luîndu-l de mînă,. îl duce lîngă canape, unde se pun unul lîngă altul):* Am multe de spus... Vin să ne punem pe canape.

TEODOREANU *(în parte):* Ce fericire!...

SMĂRĂNDIȚA: Purtarea me trebuie să ți se pară foarte curioasă.

TEODOREANU: Dimprotivă...

SMĂRĂNDIȚA: Dar... ce mă mîngîie este că sîntem amîndoi vinovați.

TEODOREANU: Tot astfel de vinovății să-mi deie Dumnezeu!

SMĂRĂNDIȚA: Cum?... nu te mustră cugetul că eşti necredincios femeiei d-tale?

TEODOREANU: Femeia me?... Dar bărbatul d-tale? Ha, ha, ha...

SMĂRĂNDIȚA: Bărbatul meu? Ha, ha, ha. Oare... ce-or fi făcînd acum amîndoi?

TEODOREANU: Smărăndița?.... Sînt sigur că-şi închipuie planuri ca să mă înşele..

SMĂRĂNDIȚA: Cum?

TEODOREANU: Am pus rămăşag amîndoi pe un şal.

SMĂRĂNDIȚA: Şi în loc să te înşele ea... tu o înşeli, berbantule... ha, ha, ha.

TEODOREANU: Ha, ha, ha. Aşa sîntem noi!... ai dracului.

SMĂRĂNDIȚA. Nu toți.

TEODOREANU: De pildă, bărbatul tău.

SMĂRĂNDIȚA: Bărbatul meu e bun la suflet, dar se socoate prea cu cap.

TEODOREANU: Sînt sigur că trebuie să fie camprostuț.

SMĂRĂNDIȚA: A! Teodorene, nu-mi ocărî soțiorul.

TEODOREANU: Eu nu-l ocărăsc, dar nu pot tăgădui adevărul... Sînt încredințat că-i prostuț, sărmanul!

SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha... ce n-aş da să te audă.

TEODOREANU: Nu-i aşa? Vezi c-am gîcit?... Unde se află el acum?

SMĂRĂNDIȚA: S-a dus de zece zile la moşie.

TEODOREANU: Bine-a făcut... Ce ziceam eu că-i prost?... Dimprotivă, el îi foarte isteț, de vreme ce te-a lăsat singură... cu mine... şi lîngă mine... scumpa mea mască. *(Vrea să o ieie de talie.)*

SMĂRĂNDIȚA *(sculîndu-se)*: N-ai auzit o trăsură?

TEODOREANU: Unde?

SMĂRĂNDIȚA: în ogradă.

TEODOREANU: Nu... ți s-a părut.

SMĂRĂNDIȚA: Ba nu... Ia să mă duc să văd... Şezi aici că vin acuş. *(Iesă prin stînga.)*

TEODOREANU: Stăi, iubita mea, nu te duce...

SCENA XV

TEODOREANU *(singur)*: Ce întîmplare curioasă!... Mă duc la bal-masque, şi, preste cîtăva vreme, o mască elegantă se apropie de mine, mă ie de braț, îmi vorbeşte de Italia, de Franța... şi într-un cuvînt... mă încîntă!... Cerc să o cunosc... în zădar!... în sfîrşit, îmi propune să merg cu dînsa, dar cu condiție ca să-mi lege ochii în tinda teatrului... Am primit... şi după ce am trecut prin o mulțime de ulițe... nici nu ştiu care... iată-mă-s... într-o casă necunoscută şi lîngă o persoană pe care nici măcar nu o prepun... Ce întîmplare plăcută!... şi cu atît mai plăcută, că-i plină de taină.

Amorul în taina mă-ndeamnă aice
Să gust a plăcerei favor mult iubit!
Ah! sune mai iute minutul ferice.
Căci sufletu-mi arde de-un dor nesfîrşitl
Amorul, plăcerea sînt paseri uşoare
Ce cîntă ş-ațîță a inimei dor;
Nebunul şi prostul le lasă să zboare.
Iar omul cu minte le prinde din zbor.

SCENA XVI

TEODOREANU, SMĂRĂNDIȚA

TEODOREANU: A! parcă aud foşăind un domino... D-ta eşti?

SMĂRĂNDIȚA *(tot cu glasul prefăcut)*: Tist... Taci, pentru numele lui Dumnezeu! că a venit bărbatul meu de la țară.

TEODOREANU: Ce'zici?

SMĂRĂNDIȚA: Trăsura care am auzit-o mai dinioare a fost a lui.

TEODOREANU: Ei, şi vrea să zică, trebuie să mă duc?...

SMĂRĂNDIȚA: Negreşit... Ah, ce nenorocire!

TEODOREANU *(smulgindu-şi batista de pe ochi)*: Pe unde să fug, că nu văd nimic?

SMĂRĂNDIȚA: Nu fugi încă... Aşteaptă aici în salon pană s-or linişti oamenii din ogradă, ş-apoi oi veni eu să-ți dau drumul.

TEODOREANU: Dar dac-a veni bărbatu d-tale aici?

SMĂRĂNDIȚA: Nu te teme, că-i trudit de pe drum şi are să se culce îndată.

TEODOREANU: Şi nu şi-a rupt încai gîtul pe drum?

SMĂRĂNDIȚA: Ah, Teodorene, cît îmi pare de rău!... Sărută-mă măcar o dată păn-a nu ne despărți...

TEODOREANU *(în parte)*: Nu pre am gust de sărutat, cu bărbatul la spate. *(O sărută.)*

SMĂRĂNDIȚA: Stăi pe canape şi nu face vuiet, că sîntem perduți... Adio, scumpul meu!... Adio, sufletul meu!... *(Iesă prin stînga.)*

SCENA XVII

TEODOREANU, NICU (în cabinet)

TEODOREANU *(pe canape):* Scumpul meu, sufletul meu!... Foarte mulţămesc de dragoste... Mai bine făceam eu de mă întorceam binişor acasă; încai acum n-aş fi cu frica-n spate... Da mînca-l-ar moliile de bărbat!... tocmai acum şi-a găsit să vie? Nu putea să se prăvale pe drum şi să-şi rupă un picior?... Ia, aşa sînt bărbaţii... cînd nu te aştepţi nicidecum, ţop, îţi cad în cap... Ce să fac acum?... Cu întunericul ista nu pot vide nici cît o palmă dinaintea mea... De-oi căuta să găsesc uşa, pot să dau vrun scaun jos, să fac vuiet şi să deştept bărbatul. Mai bine s-aştept... dar pană cînd s-aştept?... Şi eu ziceam că-i întîmplare plăcută!... ba că chiar!...

NICU *(deschizînd uşa cabinetului, în parte):* Nu se mai aude nimic.

TEODOREANU *(auzind uşa cabinetului deschizîndu-se, se aruncă în fundul canapelei şi zice în parte):* Parc-am auzit că s-a deschis o uşă... Oare nu-i el?

NICU *(auzind canapeua scîrţîind):* O şcîrţîit ceva... *(întră degrabă în cabinet.)*

TEODOREANU: De cînd sînt nu mi s-a bătut inima aşa de tare... *(Căutînd împrejur.)* Nu se zăreşte nimic... să vede că mi s-a părut... *(Auzind uşa.)* Iar?

NICU *(deschizînd uşa):* Oare să fie cineva în salon? Ia s-ascult... *(Ascultă.)*

TEODOREANU: Ce să fie: *(Ascultă).*

(Mică tăcere.)

NICU: A fi vro mîţă culcată pe canape.

TEODOREANU: Negreşit că-i vrun şoarec... Uf!... m-am săturat de şezut... Ia să cerc să găsesc uşa. *(Se scoală de pe canape, merge încet şi pipăind prin casă.)*

NICU: Acum socot că mă pot duce; *(Se porneşte asemene spre uşă.)*

(Bojbăind amîndoi prin întuneric, se ating cu mînile şi stau încremeniţi.)

TEODOREANU
NICU } *(în parte)*: Parc-am atins o mînă de om!

(împreună, în parte.)

TEODOREANU	NICU
Am asudat	Am înghețat
Ş-asud mereu,	Şi-ngheţ mereu,
Parc-am întrat	Parc-am întrat
în feredeu!	în gheaţă, zău.
Simt că slăbesc,	Mă oţăresc,
Mă-ngălbenesc,	Mă-nvineţesc,
Şi mă topesc;	Mă-nţepenesc;
Valeu, valeu!	Valeu, valeu!

TEODOREANU: Astfel asud, că pare că mă topesc.

NICU: Mi s-au tăiet picioarele de tot.

TEODOREANU *(preste puţin):* N-aud nimic..; poate a fi fost vro mobilă.

NICU *(asemene):* Ce mai stau pe gînduri?... Haide într-un noroc.

(Se pornesc iar amîndoi şi, ajungînd lîngă uşa din fund, se lovesc şi se apucă de guleri.)

TEODOREANU *(tare):* Să nu dai, că dau de tot.

NICU *(asemene):* Că şi eu dau de moarte.

TEODOREANU: Da nu strînge aşa de tare, că te gîtui pe loc.

NICU: Ori tu pe mine, ori eu pe tine.

(Se zgîlţie amîndoi.)

TEODOREANU: NU strînge, îţi zic, că să n-am parte...

NICU: îţi spun că nu-s vinovat... A! luptă vrei?...

TEODOREANU: Măi omule, n-am venit aici pentru ce socoteşti tu... A! vrei să mă trînteşti?... *(Se luptă grozav.)*

SCENA XVIII

TEODOREANU, NICU, SMĂRĂNDIȚA, MADAM FRANȚ, [TINCA]

(Cu luminări în mînă.)

TOȚI: Ce este? Ce vuiet îi aici?

TEODOREANU: Ia bărbatu d-tale... *(Cunoscînd pe Smărăndița.)* Ce văd?... Smărăndița!

SMĂRĂNDIȚA: Ha, ha, ha... Smărăndița, care te-a adus de la teatru, acasă la tine.

TEODOREANU: Smărăndița!... *(în parte.)* Frumoasă mi-ai jucat-o, şi mare gogoman sînt!

SMĂRĂNDIȚA: Mai pui rămăşag cu mine, Teodorene?

TEODOREANU *(văzînd şalul pe canape)* : Iaca şi şalul!... *(Ia şalul şi-l pune pe umerile Smărănditei.)* Ai cîştigat, dragă Smărăndița... Proverbul are dreptate.

SMĂRĂNDIȚA: Femeia hotărăşte şi Satan împlineşte.

TEODOREANU *(în parte)*: Şi bărbatul plăteşte.

SMĂRĂNDIȚA *(veselă):* Mîngîie-te, Teodorene, că tu ai fost înşelat cu ochii legați, cînd mulți alții sînt înşelați cu ochii deschişi.

TEODOREANU *(văzînd pe Nicu):* Da bine, domnu Nicu Tolinescu ce caută aici?

SMĂRĂNDIȚA: CU adevărat. *(Către Tinca, zîmbind.)* Răspunde tu...

TINCA: Verişoară...

NICU: Domnule Teodorene, am venit aici ca să cer mîna duducăi.

TEODOREANU: Prin întuneric?... Ha, ha, ha... asta-i modă nouă.

SMĂRĂNDIȚA: NU face nimic; noi primim cu bucurie... Să videm Tinca dacă vrea?... *(Către Tinca.)* Tu primeşti?

TINCA: Dacă primiți d-voastră...

TEODOREANU: Ei, nu mai coborî ochii şi zi că vrei, să se sfîrşească comedia. *(Luî.ul-o de mînă.)* Nicule, iată mîna Tincăi... Dar să iei seama la rămăşaguri...

NICU *(cu bucurie):* Tinco!... noaptea asta îi ziua cea mai fericită pentru mine.

SMĂRĂNDIȚA *(în parte):* Ş-a perdut calendariul, bietul băiet!...

(întră lacheul.)

LACHEUL: Poftim la masă.

TEODOREANU: Iaca venim. Nicule, dă bratul Tincăi... Smărăndițo... *(îi prezentează bratul.)*

SMĂRĂNDIȚA: Acuş... Să dau mai întîi un sfat prietinilor.

SMĂRĂNDIȚA

(către public)

Vă feriți, iubiții mei
însurăței
Şi holtei,
De rămăşag cu femei.
Cînd e treaba pe-nşelat.
Orice bărbat
Diplomat
Rămîne-ades ruşinat.
Iar de vreți să cîştigați,
V-arătați
Delicați
Şi la dame şaluri dați,
Că aşa, zău, le-nşelați.

TOȚI

Dar, de vreți să cîştigați,
V-arătați
Delicați... ş.c.l.

(Uşele din fund se deschid şi se zăreşte o masă bogată cu candelabre aprinse.)

(Cortina cade.)

PEATRA DIN CASĂ

PERSOANE

Căminarul GRIGORI PILCIU
Comisul NICU, fiul său
Cucoana ZAMFIRA, văduvă
MARGHIOLITA, fiica ei
LEONIL, vărul Marghiolitei
Her FRANȚ BIRMAN, doctor
IOANA ȚIGANCA
UN FECIOR

Începutul scenetei *Stan • covrigariitl*, în *Convorbiri literare*, I, nr. 16, 15 oct. 1867, p. 213.

Matei Millo (pictură de N. Levaditi; reprodus după I. Massoff, *Teatrul românesc,* voi. I, Bucureşti, 1961).

PEATRA DIN CASĂ

COMEDIE CU CÎNTICE, ÎN UN ACT

Reprezentată pe Teatrul Naţional din Iaşi, în beneficiul arşilor din Bucureşti, în 3 mai 1847.

Teatrul reprezintă o odaie simplu mobilată. Uşă în fund, care duce afară; altă uşă în stînga, care se deschide în odăile cucoanei Zamfira. O canape în faţa scenei, de-a stînga, şi scaune. Un dulap mare în fund cu două uşi.

(Scena se petrece în Iaşi, la 1845.)

SCENA I

CUCOANA ZAMFIRA (pe canape), IOANA

ZAMFIRA *(cercînd dulceţi într-o tablăluţă):* Ţi-am mai spus, Ioano, că nu-s destul de legate dulceţile... priveşte, nu au coardă nicidecum...

IOANA: Cum, Doamne iartă-mă, cucoană? că de azi-dimineaţă le ţin pe foc. De le-oi mai pune pe jăratic, mă tem că din belte s-or priface în balmuş.

ZAMFIRA: Ia taci, dobitoaco, că nu ştii ce zici. Du-te de le mai dă o fertură pană s-or lega cum se cade.

IOANA *(în parte, voind să iasă prin stînga)*: Arză-le focu dulceţi, că-mi scot sufletul!

ZAMFIRA: Ascultă... ce face Marghiolita?

IOANA: Duduca?... drăngăneşte din ghitardă.

ZAMFIRA: Dascalu de joc o fost azi după-masă?

IOANA: Care? Cel uscat ca un țîr?... O fost.

ZAMFIRA: Şi cel de franțuzeşte?

IOANA: Ş-acel pleşuv... Sărmana duducuță!... toată ziua o năcăjesc fel de fel de şonți!... încalțe de s-ar mărita odată, să scape...

ZAMFIRA: Ei, nu mai clănțăni, cioară, şi ieşi afară.

IOANA *(ieşind prin stînga, în parte):* Crapă de ciudă cucoana că nu-şi poate mărita fata.

SCENA II

ZAMFIRA *(primblîndu-se pe gînduri)* : Bine zice Ioana!... Măcar de s-ar mărita Marghiolita mai degrabă, ca să scap de-o grijă... Dar unde-i găseşti azi bărbații ca mai înainte!... Nu-i vezi că fug de însurat ca dracu de tămîie?... S-au scumpit mirii ca vămile... Of, of! decît ai avea o fată mare în casă, mai bine şepte turci.

Of, of, of! ce supărare,
De-a avea o fată mare!
Te sileşti
Ca s-o creşti
Ş-apoi trebui să porneşti
La vînat
Prin cel sat.
Ca să-i cauți un bărbat.
De-i flăcău
Nătărău,
Te închini la duhul său;
De-i ghebos,
Uricios,
li zici că-i foarte frumos;
Şi-i zîmbeşti,
îl slăveşti
Ca să poți să-1 gineresti!

Of, of, of! ce supărare
De-a avea o fată mare!

SCENA III

ZAMFIRA, HER FRANȚ (intră prin fund)

FRANȚ: M-am închinat cu sărut mîna, cucoană Zamfiriță. Cum merge sănătatea?

ZAMFIRA: Ah! nu prea bine, monsiu Franț.

FRANȚ: NU bine?... *(Pipăindu-i mîna.)* Cu adevărat, turburare mare... Scoate limba puțintel.

ZAMFIRA: Că doar nu-s bolnavă, cum socoti d-ta.

FRANȚ: Da cum?

ZAMFIRA: Am boala grijei.

FRANȚ: Boala grijei?... Nu cunosc...

ZAMFIRA: NU înțelegi că sînt îngrijită pentru Marghiolița?

FRANȚ: A! ha, ha, ha. Eu mă spăriesem că ai friguri.

ZAMFIRA: Mai bine aş avea friguri, lungoare, gălbănare, decît fată mare!... Ah, monsiu Franț, nu ştii ce sarcine-s fetele la casa omului!

FRANȚ *(oftînd):* Ah! cucoană Zamfiriță, cum să nu ştiu!

ZAMFIRA: Ce zici?... Ai şi d-ta vro Marghiolită?

FRANȚ: Ba m-a ferit Dumnezeu! Dar, ştii că mi-ai poroncit să aştept **pană** s-a mărita mademuazel Mari, şi mi-ai făgăduit că atunci te-i cununa cu mine...

ZAMFIRA: CU adevărat, monsiu Franț, ți-am făgăduit... dar cine ştie dacă s-a împlini vrodată!

FRANȚ *(cu foc):* A!... de ce nu? Nu ți-am spus că te iubesc de douăzeci ş-atîți de ani?... tocmai din vremea volintirilor?... De ce să nu-ți fie milă de patima mea?...

Eu, vestitul doctor Franț,
Care-n tîrg vînd sănătate,
De cînd m-ai prins mata-n lanț.
Sufăr boale-nfricoşate!

La ochi simt o turburare,
în pept ferbinteală mare,
La suflet melanholie
Şi la crieri nebuniei
Zău, sînt vrednic de-a ta jale,
Vindecă-mi patima grea...
Eu sînt doftorul matale,
Ah! fii doftoroaia mea!

ZAMFIRA: Cum n-aş vrea să fiu doftoroaie, monsiu Franț!... Dar, ce folos, dacă nu pot găsi un bărbat Marghiolitei!... D-ta mai căutât-ai prin tîrg?

FRANȚ: Am umblat toate ulițele, toate casele, toate...

ZAMFIRA: Şi ai găsit ceva?

FRANȚ: He, he... *(Ie tabac.)* Pofteşti, cucoană Zamfiră?

ZAMFIRA *(luînd tabac):* Foarte-ți mulțămesc... Ş-aşa zici, că ai găsit?...

FRANȚ: He, he... *(Strănută.)*

ZAMFIRA: Să-ți fie de bine! *(Strănută.)*

FRANȚ: Foarte-ți mulț... Să-ți fie de bine.

ZAMFIRA: Amin, şi înti-un ceas bun!... Da ia spune-mi mai degrabă...

FRANȚ *(în taină):* Cunoşti pe cuconu Grigori Pîlciu?

ZAMFIRA: Căminarul Grigori?... Cum să nu-1 cunosc? Era bun prietin cu răposatu soțul meu, Dumnezeu să-1 ierte!

FRANȚ: Ştii că are un băiet?

ZAMFIRA:' îl ştiu... Nicu... îi cam tăcut... cam prostuț.

FRANȚ: Prostuț... dar holtei!...

ZAMFIRA: Bine zici... şi are stăricică bună tată-său.

FRANȚ: Şi 1-a făcut comis mai dăunăzi.

ZAMFIRA: Almintrele seamănă a fi cam de treabă tînăr.

FRANȚ: CU atît mai de treabă, că-i bun de însurat.

ZAMFIRA: Trebuie să fie de vro 22 de ani?

FRANȚ: I-a împlinit la Crăciun.

ZAMFIRA: Dar... socoti că a vrea?

FRANȚ: Dacă n-a vrea el, tată-său vrea.

ZAMFIRA: Ce zici, dragă monsiu Franț?... I-ai şi vorbit?

FRANȚ: Mă mai întrebi, cînd ştii că te iubesc de douăzeci ş-atîți de ani?... tocmai din vremea...

ZAMFIRA: Şi ce-a răspuns căminarul?

FRANȚ: Mi-a zis că a veni deseară cu feciorul său să petreacă aici cîteva ceasuri şi să se înțeleagă cu d-ta asupra foaiei de zestre.

ZAMFIRA: Ah, monsiu Franț! şi nu mi-o spui mai degrabă?... îmi vine să te sărut de bucurie.

FRANȚ *(cu dragoste):* Fă-ți pomană, că te iubesc de douăzeci ş-atîți...

ZAMFIRA: Oare?... Măriri, tot o să ne cununăm împreună. .. *(îl sărută.)*

FRANȚ *(în parte):* Ah!

ZAMFIRA: Du-te acum degrabă, Frănțişorule, în tîrg şi-mi cumpără o oca de zaharicale pe deseară.

FRANȚ *(cu foc):* Orice-i dori... poronceşte-mi, că eu de-acum sînt a matale de veci.

ZAMFIRA: Şi eu a matale, tij, scumpul meu Franț!

FRANȚ *(înparte):* Scumpul meu!... A, Birman, Birman!... *Du bist ain hunțgemainer Don Jian! (Iesă îngîmfat prin fund.)*

SCENA IV

ZAMFIRA: î„ sfîrşit am să scap de-o grijă!... am să mă cotorosesc de fată! Slavă ție, Doamne, că-mi urneşti peatra din casă! *(Strigă la uşa din stînga:)* Marghiolițo, Marghiolițo... vin' degrabă, sufletul meu.

SCENA V

***ZAMFIRA, MARGHIOLITA** (se arată la uşă cu o ghitară în mînă)*

MARGHIOLITA: Ce vrei, neneacă?

ZAMFIRA: Vină-ncoaci.

MARGHIOLITA: ACUŞ... numai să leg o strună la ghitară.

ZAMFIRA: Da lasă-ți cobza la o parte şi vină azi cînd te chem.

MARGHIOLITA *(intră mintoasă şi aruncă ghitara pe un jilț):* Of!... iată-mă c-am venit... ce vrai?

ZAMFIRA: Dec!...ce te răsteşti aşa la mine, jupîneasă?... Ai uitat cu cine vorbeşti?

MARGHIOLITA: Cine să răsteşte?... îți spun c-am venit.

ZAMFIRA: Te văd eu, că doar nu-s chioară; dar te poftesc să-ți mai ții clanțul, c-apoi...

MARGHIOLITA *(CU mînie, în parte):* Apoi ce?

ZAMFIRA: Ascultă-mă... Desearā au să vie, să petreacă aici, cuconu Grigori Pîlciu cu feciorul său... cu feciorul său... mă-nțelegi?

MARGHIOLITA: D-apoi bine... desearā mi-ai făgăduit să mergem la teatru.

ZAMFIRA: Vom merge altă dată, că nu pere lumea.

MARGHIOLITA: Altă dată, altă dată... Tot aşa mă porți cu vorbe.

ZAMFIRA: Lasă, fata mea, că, după ce te-i mărita, tot teatru îi videa.

MARGHIOLITA *(în parte):* Măcar de-ar da Dumnezeu să mă mărit, ca să scap de-aici!

ZAMFIRA: Bucură-te dar şi te veseleşte, dragă Marghiolită, că în curînci ai să ieşi şi tu în lume... ai să fii cucoană.

MARGHIOLITA *(ruşinoasă):* Să fiu cucoană?...

ZAMFIRA: Ei, las'... nu-ți mai cîrni nasul, că ştiu că-ți pare bine. Vină mai bine de-mi sărută mîna, că ți-am găsit un bărbat.

MARGHIOLITA *(veselă):* Zău?... care, dragă nenecuță?

ZAMFIRA: Nicu... feciorul căminariului Pîlciu.

MARGHIOLITA: Nicu?... Nu-1 cunosc... dar mi-a spus văru Leonil că-i prost de tot.

ZAMFIRA: Vărul tău Leonil îi un nebun şi-un obraznic şi, dacă l-oi mai videa pe-aici, am să-i rup urechile.

MARGHIOLITA: Vorbeşte încai franțuzeşte?

ZAMFIRA: Nicu?... A fi rupînd şi el vro două vorbe ca toată lumea.

MARGHIOLITA: Dar... la balurile de la Curte merge?

ZAMFIRA: Cum nu?... îi comis!

MARGHIOLITA: Merge! Cît îmi pare de bine! Vrea să zică oi juca şi eu la revelion?

ZAMFIRA: Ba încă şi la Sfîntu Neculaie.

MARGHIOLITA: Şi mi-a lua şi lojie la teatru, la benuar?

ZAMFIRA: Ce la benuar?... la rîndul întîi.

MARGHIOLITA: Şi mai bine, ca să moară de ciudă celelalte fete... Ah, nenecuță, cît eşti de bună!

ZAMFIRA: Vezi cum mă îngrijesc de soarta ta?... De aceea şi tu trebuie să faci ce te-oi sfătui eu.

MARGHIOLITA: Orice mi-i poronci, nenecuță...

ZAMFIRA: Să te găteşti, dintîi, frumos: să te strîngi în corset şi, cînd va veni Nicu, să-i dai pricină de vorbă... însă franțuzeşte! Să te uiți la el cu ochi galişi, să-i zîmbeşti, să-i cînți din ghitară marşul lui Napoleon şi, în sfîrşit, să faci orice-i şti, pentru ca să-1 amețeşti.

MARGHIOLITA: Las' pe mine, nenecuță, că m-oi pricepe eu.

ZAMFIRA: Haide, apucă-te de-ți fă părul că acuş însărează. Eu mă duc în tîrg ca să-ți cumpăr o rochie de nuntă... dar caută să fii gata cînd m-oi întoarce.

MARGHIOLITA: Bine... dragă nenecuță.

ZAMFIRA: A... să nu uiți ca să aduci aici ghergheful cel cu turcu calare, pentru ca să-1 vadă Nicu. *(Iesă prin fund.)*

SCENA VI

MARGHIOLITA *(veselă):* Baluri la Curte şi lojie la teatru! Cît sînt de fericită! toate cîte le-am dorit, oi să le am... şi, în sfîrşit, oi să ies în lume, să fiu slobodă, să scap de cuşca asta în care mă usuc.

I

Cît îmi pare bine
C-am să mă mărit!

Ce noroc pe minei
Ce vis fericit!
Oi să am capele,
Horbote, brațele,
Rochii de Paris!
Şi cai, şi trăsură
Care nu-mi trecură
Nici măcar prin vis.
Tra, la, la, la, la,
De m-aş mărita.
Să cînt tot aşa:
Tra, la, la, la, la.

II

Am să-mi cumpăr şaluri
După gustul meu;
Să mă duc la baluri
Şi să joc mereu.
Iară cînd la Curte
îmi va face curte
Vrun tînăr frumos...
Dacă bărbățelul,
Dacă sufletelul
Va fi mînios,
Tra, la, la, la, la,
Şi m-a descînta...
I-oi răspunde-aşa:
Ha, ha, ha, ha, ha.

SCENA VII

MARGHIOLITA, LEONIL (întră prin fund pe furiş, se apropie de MARGHIOLITA ş-o sărută pe umăr).

LEONIL *(sărulînd-o)*: Tra, la, la.

MARGHIOLITA *(spărietă, țipă şi fuge în odaia din stingă).*

LEONIL *(alergînd după ea)* : Stai, verişorică, că eu sînt... Leonil, verişorul matale cel drăgălaş.

MARGHIOLITA *(dinîntru):* Fugi, obrăzniciile, că m-ai spăriet.

LEONIL *(voind să deschidă uşa):* Te-am spăriet?... Apoi dar deschide-mi ca să viu să-ți descînt de spaimă.

MARGHIOLITA *(țiind uşa):* Ba mai bine-ți caută de nevoi şi-ți ie tălpăşița pană nu vine neneaca ca să te deie de urechi afară.

LEONIL: Am mai pățit-o şi altă dată... Nu-mi pasă, măcar să-mi şi rupă urechile... Mă jărtfesc pentru mata! *(Trage de uşă.)*

MARGHIOLITA: Da lasă uşa în pace, nebunule.

LEONIL: Ba nu... am s-o scot din țîțîni, cum m-ai scos şi mata din sărite.

MARGHIOLITA: Apoi cearcă, de vrei să vezi pe dracu.

LEONIL: Dar... vreu să-1 văd cu coarnele în papiliote şi să-1 sărut, şi să-i spun că-1 iubesc peste măsură.

MARGHIOLITA: Ha, ha, ha! cît îi de obraznic!

LEONIL: Obraznicu mănîncă praznicu... Deschizi, ori stric uşa?... Păn-în trei ori... una... două... două şi jumătate...

MARGHIOLITA: Ba te rog, Leonițule, nu te-apuca de pozne.

LEONIL: Ei, dacă te rogi, se schimbă. Te las, însă cu condiție să-mi dai o guriță.

MARGHIOLITA: Ai nebunit?

LEONIL: Ba nu-mi e mult... şi drept dovadă, mă jur să n-am parte de mătuşica, dacă nu dau păretele jos. *(împinge tare uşa.)*

MARGHIOLITA: Of, Doamne, ce necaz!... Ei, şezi binişor că-ți dau... întinde botul.

LEONIL: L-am întins.

(Uşa se deschide pe jumătate. Obrazul Ioanei se iveşte... şi Leonil îl sărută, fără a lua de samă. îndată după aceasta, usa se închide'iute si se aud rîsuri înîntru.)

MARGHIOLITA *(rîzînd):* Să-ți fie de bine, verişorule.

IOANA *(asemene):* Şi la mulți ani, cuconaşule.

LEONIL *(depărtîndu-se de uşă furios):* Am pățit-o!

O! ce foc
M-a trăsnit,
Stau pe loc
împetrit!
Iubeam un înger, o porumbiță
Şi de la dînsa ceream guriță;
Cînd vaii în ciudă
Soarta mea crudă
Schimbă pe înger într-o țigancă,
Pe porumbiță în trup de stâncă;
Şi-n loc de miere
Ah! gustai fiere!
Şi-n loc de buze de verişoară
Sărutai gingaş... un plisc de cioară!
O! ce foc
M-a trăsnit!
Stau pe loc
împetrit!

Ce să fac?... Să stric uşa şi să dau năvală în odaie ca să-mi răzbun, cu şeptezeci de mii de milioane de sărutări... Dar... alta nu-mi mai rămîne. *(Se răpede spre uşă, dar deodată se opreşte, auzind glasul Zamfirei afară.)* Săracul de mine! ce-am auzit? glasul mătuşicăi?... De m-a găsi baba aici, apoi chiar că rămîn făr'de urechi! mai ales că mi-a hotărît să nu-i mai calc în casă, de cînd i-am zis că se dă cu roş... unde să fug? unde să m-ascund?... A!... în dulapul ist cu rochii. *(întră în dulap.)* Nu-s călcate rochiile, dar le-oi călca eu. *(Le calcă în picioare.)*

SCENA VIII

LEONIL (în dulap), ZAMFIRA (aducînd o rochie albă), HER FRANȚ (cu o Mrtie de cofeturi)
(Pană a nu întră pe scenă, ZAMFIRA şi FRANȚ zic următoarele cuvinte, tocmai cînd vrea LEONIL să se arunce asupra uşei ca s-o strice.)

ZAMFIRA: D-ta eşti, Her Franț? Dă-mi brațul să sui scările.

FRANȚ: Poftim pe cel din stînga că-i din partea inimei.

ZAMFIRA *(întrînd):* Of!... bată-le cucu marşan-de-mode, că mare scumpe-s!... Auzi d-ta, opt sute de lei pentru o rochie gata de nuntă?... Nu face mireasa cît rochia.

LEONIL *(în parte, deschizînd puțin dulapul)*: O rochie de nuntă!

FRANȚ: După cum îi şi mireasa... dar cînd mireasa se numeşte Zamfira, nu-i nimic destul de scump pe la jidani.

ZAMFIRA *(zîmbind):* Berbantule! tot aşa mă ademeneşti cu vorbe dulci.

FRANȚ *(dîndu-i cofeturile):* Şi cu zaharicale, ca pe un canaraş.

ZAMFIRA *(luîndu-le):* Taci, dimoni, că mă scoți din minți. *(Merge spre dulap.)*

LEONIL: Auzi-i cum se ciugulesc! *(Văzînd pe Zamfira, închide iute uşa.)* O!

ZAMFIRA *(cercînd să deschidă dulapul)*: Ce dracu are dulapul ista de nu vrea să se deschidă?

FRANȚ: Da ce vrei să faci?

ZAMFIRA *(întorcîndu-se cătră Franț):* Vreu să închid rochia de nuntă a Marghiolitei.

FRANȚ: Ia să cerc eu, că-s vîrtos. *(Cearcă, dar nu poate să deschidă.)*

ZAMFIRA *(rîzînd):* Ei, monsiu Franț, aşa mi te lauzi? Ha, ha, ha! *(Imitînd pe Franț.)* Ia să cerc eu, că-s vîrtos! Ha, ha, ha!...

FRANȚ *(necăjindu-se în zadar):* *Tertaifel!*

ZAMFIRA: Ia să-ți ajut şi eu, că ți-ai uitat virtutea acasă.

(Feciorul întră.)

FECIORUL: Cucoană, o venit o trăsură cu doi boieri.

FRANȚ *(depărtîndu-se de dulap):* Negreşit că-i cuconu Grigori Pîlciu cu fiul său.

ZAMFIRA *(întorcind spatele la dulap):* Cuscrul şi ginerele? Pofteşte-i sus şi adă luminări degrabă, că-i întuneric.

(Feciorul iesă.)

LEONIL *(furios)* : Pîlciu ginere! O!

(Zamfira pune rochia şi cofeturile pe un scaun Ungă dulap şi se apropie de Franţ. în vremea asta, Leonil deschide uşa dulapului şi fură cofeturile.)

ZAMFIRA: Acum îi acum, dragă monsiu Franţ.

FRANŢ: N-ai nici o grijă, cucoană Zamfiriţă.

ZAMFIRA *(alergînd la uşa din stînga):* Marghiolită, eşti gata?

MARGHIOLITA *(din odaie):* Numai pantofii să mi-i leg.

ZAMFIRA: Caută să întri în salon cînd oi tuşi.

MARGHIOLITA: Bine, nenecuţă.

LEONIL *(mîncind zaharicale)* : Verişoara să fie Pîlcioaie! 0!

(Feciorul întră aducînd luminări aprinse.)

FECIORUL: Boierii se suie pe scări. *(Pune luminările pe masă şi iesă.)*

SCENA IX

Cei dinainte, CĂMINARUL GRIGORI PÎLCIU, NICU

PÎLCIU: CU plecăciune.

ZAMFIRA: Sluga d-tale, cucoane Grigori... Da de unde şi pană unde pe la noi?... De atîta vreme de cînd nu ne-ai mai dat obraz...

PÎLCIU: Mă iartă, cucoană dragă, c-am fost tot cam bolnav.

ZAMFIRA *(arătînd pe Nicu)* : D-lui îi cuconaşu d-tale?... Nicuşoru?

PÎLCIU: Dar... nu-1 cunoşti? *(Lui Nicu.)* Sărută mîna cucoanei.

NICU *(sărută mîna cucoanei Zamfirei, care îl sărută pe frunte).*

ZAMFIRA: Ba că bine zici, cucoane Grigori... Ia priveşte-1 cum o.crescut de mare! S-o făcut holtei.

PÎLCIU: Hei!... aşa cresc bobocii.

LEONIL *(in parte, cu gura plină)* : Bobocii!

ZAMFIRA: Da... ia poftim de şezi, cucoane Grigori, să mai vorbim de vremile noastre.

PÎLCIU *(şezînd pe canape lîngă Zamfira):* Sărut mîna... Iată şi domnul Franţ, prietinul nostru. Unde nu gîndeşti, acolo-1. găseşti.

FRANŢ *(şezînd pe un jilţ):* Eu sînt ca buruiana cea rea.

PÎLCIU: Ba nu, Birmănaşule dragă, eşti ca buruiana cea de leac.

ZAMFIRA: Pentru că-i doftor? Ha, ha, ha... Tot vesel eşti, cucoane Grigori! *(Rîde tuşind şi căutînd spre odaia din stînga.)*

PÎLCIU: Hei!... cum dă Dumnezeu şi cel codru verde, cucoană Zamfiră. Noi, bătrînii, căutăm să veselim ceasurile cîte ne mai rămîn de trăit, pentru ca să ne mîngîiem de cele care au trecut.

ZAMFIRA: Şi bine faceţi, bine faceţi.

PÎLCIU *(luînd pe Zamfira de mînă):* Bine facem cu adevărat, cucoană dragă, pentru că cine ştie?... mîni, poimîni, poate... alivanta-n groapă.

FRANŢ: Fără voia doftorilor?

PÎLCIU *(rîzînd):* Ba cu toată împuternicirea lor.

ZAMFIRA: Ha, ha, ha. *(Tuşeşte.)* De ce nu şezi, cucoane Nicule?

NICU *(se pune pe un scaun).*

PÎLCIU: Mări, nu-1 mai tot cuconi, că s-a diochea.

ZAMFIRA *(rîzînd şi tuşind mai tare):* Bată-te norocu, că poznaş mai eşti! *(în parte.)* Nici c-a veni drăcoaica.

SCENA X

Cei dinainte, MARGHIOLITA

PÎLCIU: Hei!... iată şi duduca Marghiolita, fata mosului cea frumoasă.

ZAMFIRA: Vezi cît o crescut?

PÎLCIU: Ba ce crescut!... bre, bre! cînd era numai de-o şchioapă.

LEONIL *(în parte, furios):* Şchioapă... verişoara!

PÎLCIU: Vin-încoaci, fata mea, să te sărute moşu.

(Marghiolita se apropie de Pîlciu, care o sărută pe frunte. Zamfira şi Franţ îşi fac semne de bucurie. Nicu se scoală pe picioare şi se uită pe furiş la Marghiolita.)

MARGHIOLITA *(în parte):* Of!... că m-o înghimpat cu musteţele.

PÎLCIU: îţi aduci aminte, Marghioliţo, cînd îmi ziceai mosu Pîlsiu, mosu Pîlsiu?... Parcă nu-mi vine-a crede câ-i ea, cucoană Zamfiră. Dintr-atîtica, s-o făcut coşcoge fătoi!

LEONIL *(cu gura plină, furios):* Fătoi!

PÎLCIU: Iată şi Nicu, fiul meu, dragă Marghiolită... Nu-ţi aduci aminte cînd te giucai cu dînsu de-a Baba-oarba?

NICU: Ba nu, babacă... de-a Puia-gaia.

PÎLCIU: Vin de-i sărută mîna, Nicule.

NICU *(sărută mîna Marghiolitei ş-apoi se întoarce la locul lui şi stă tot în picioare).*

LEONIL: îi pupă mîna prostu... O!

MARGHIOLITA *(se uită cu ochi galişi la Nicu în toată scena asta. Nicu se turbură.)*

PÎLCIU: Ce mai zici şi d-ta, mosiu Franţ?... Aşa-i că de-acum o venit vremea să dăm rîndul copiilor?

FRANŢ: Aşa-i pravila Naturei, cucoane Grigori. Bătrînii împreună şi tinerii iarăşi împreună... mai ales cînd se găsesc doi carii se potrivesc...

ZAMFIRA: Adevărat grăieşti, monsiu Franţ... Nimic nu-i mai nostim decît doi hulubaşi... păreche.

PÎLCIU: Atunce-i fericire-n casă.

LEONIL *(în parte):* Ba în hulubărie.

ZAMFIRA: Cui o spui, cucoane Grigori?... Iată-mă-s eu... am trăit 17 ani cu răposatul soţu meu, Dumnezeu să-l ierte!... şi niciodată nu ne-am sfădit... Sărmanu! ce bujor de om era! Cît oi trăi, l-oi tot boci!... *(Plînge.)*

Sărmanu bărbăţelu!
Sărmanu sufleţelu,
Ce om, ce om era!

Supus l-a mea voinţă,
Plecat l-a mea dorinţă
în veci el s-arăta!
Eu îl numeam Luluţă,
El mă numea Mumuţă
Cu glasu-i drăgălaş,
Şi îmi zicea: „Firiţă!
Tu eşti o porumbiţă,
Şi eu un porumbaş."
Ah, vai ş-amar de mine!
Ah, dragul meu bărbat!
Mumuţa după tine
Va plînge nencetat!

(Marghiolita şi Franţ îşi şterg ochii. Nicu trage din buzunar o basma lungă şi-şi suflă nasul tare.)

PÎLCIU: Aşa şi eu cu biata răposata, Dumnezeu s-o ierte!... Ah, ce femeie scumpă si iconoamă!... Of, of!

Sărmănica
Mititica!
Cît de mult ea mă iubea!
Sărmănica
Mititica!
Ce dulceţi bune făceai
Ce locmale,
Baclavale,
învîrtite şi bohaci!
Ce vutci bune,
De minune,
Cu miros de odogaci!
Amar mie!
Ce soţie.
Ce comoară-am prăpădit!
Ah! ce viaţă,
Ce dulceaţă,
Moartea crudă mi-a răpiţi

LEONIL *(în parte):* Bre!... c-au să înece mahalaua.

ZAMFIRA: Of, of!... Marghioliţo, du-te de zi s-aducă dulceţi de cele care ai făcut tu astăzi.

(Marghiolita iesă prin stînga.)

ZAMFIRA: Cucoane Grigori, am să-ți dau să guști dulceți de-a Marghiolitei.

PÎLCIU: De i-or sămăna ei, trebuie să fie foarte plăcute. Aşa-i, Nicule?

NICU *(răsărind):* Dar, babacă; îmi plac.

ZAMFIRA: De ce nu şezi, cucoane Nicule?

NICU *(se pune pe scaun):* Mersi.

ZAMFIRA: Trebuie să ştii, cucoane Grigori, că nu se află mai bună gospodină pe fața pămîntului. De-i nevoie în casă de dulceți, de pînză, de păstrămuri, de orice, în sfîrşit... Marghiolita poartă de grijă de toate. Ea dă de bucate; ea ține cheile de la cămară şi de la pivniță, încît eu sînt silită a sta cu mînele legate.

FRANȚ: Halal de bărbatul ce-a avea!

ZAMFIRA: Halal, zău! Şi să vezi cum coasă la gherghef, să te minunezi... *(Strigă.)* Marghiolită, trimite-ți gherghetul aici.

LEONIL *(în parte) :* Auzi telălița, cum îşi laudă marfa?

(Ioana aduce gherghetul, îl dă lui Pîlciu şi iesă.)

PÎLCIU: Aferim... frumos de tot!... Da cine-i, mă rog, turcul ist călare?

FRANȚ: îi Ali-paşa.

PÎLCIU: Cel care o tăiet volintirii?... bre, bre!...

ZAMFIRA: Tocmai... Pofteşti să vezi şi d-ta, cucoane Nicule?

PÎLCIU: Iar îl cuconeşti?... Eu văd c-ai să-mi diochi flăcăul.

NICU *(ie gherghetul şi rămîne cu el în mînă).*

(întră Marghiolita şi după dînsa Ioana purtînd tabtaua cw-dulceți.)

ZAMFIRA: Adă aici, Ioano.

(Ioana merge cu tăblaua dîntîi la Pîlciu, pe urmă la Nicu şi în sfîrşit la Franț care nu ie dulceți. Marghiolita o urmează şi dă paharele cu apă.)

PÎLCIU *(gustînd dulcețile):* Cu adevărat că-s minunate... Aşa belte! *(Amestecînd greu.)* Aşa... bel... te. *(în parte.)* Valeu, că mi s-o încleiet fălcile.

MARGHIOLITA: Să-ți fie de bine.

PÎLCiu: Să... rut... ochişo.. .orii... fata... mea.

ZAMFIRA: Poate că n-au coardă destulă!

IOANA: Da cum, Doamne, iartă-mă! că de azi-dimineață le ferb pe foc.

ZAMFIRA *(căulînd s-acopere vorba Ioanei, tuşeşte):* Pofteşti, cucoane Nicule? *(în parte.)* Ei lasă, cioară, că ți-oi rupe eu pliscul.

(Cînd vine tablaua dinaintea lui Nicu, el se scoală, pun» gherghetul pe scaun şi ie dulceți multe.)

MARGHIOLITA *(dîndu-i paharul): A vo suhe,* monsiu Nicu.

NICU *(înecîndu-se cu dulceți):* Mersi... *(Tuşeşte.)*

PÎLCIU: Ce dracu! iar te-ai înecat, măi tălălău.

LEONIL *(în parte):* Moaşa-n pod.

NICU *(turburat, se pune peste gherghef şi răsare îndată).*

PÎLCIU: Na, c-ai spart gherghetul! Ei, da m-ai ruşinat urît, măi badeo!

ZAMFIRA *(sculîndu-se):* Nu-i nimica, nu-i nimica.

MARGHIOLITA *(rîde).*

NICU *(uitîndu-se la gherghef):* Numai nasu-i spart, babacă.

PÎLCIU *(sculîndu-se foarte supărat):* Şi poate că nu-i destul să spargi nasu lui Ali-paşa?

ZAMFIRA: NU te supăra, cucoane Grigori, că Marghiolița mai face şi alți turci în ceealaltă odaie.

PÎLCIU: Zău?... Hai să-i videm. Nu poți crede cît mi-s de dragi turcii... de lînă.

ZAMFIRA: Poftim, cucoane Grigori. Vii cu noi, monsiu Franț?

FRANȚ: Bucuros.

(Pîlciu întră în stînga.)

ZAMFIRA: Marghiolițo, şezi cu cuconu Nicu. *(încet, Marghiolitei.)* Nu uita să-i cînți marşul lui Napoleon. *(Se duce spre uşa din stînga şi, pană a nu ieşi, zice încet lui Franț.)* Acum îi vreme de pus la cale... Să dai pricină de vorbă, monsiu Franț. *(Iesă.)*

FRANȚ: Las' pe mine, cucoană Zamfiră. *(Iesă.)*

LEONIL *(în parte)*: Se duc să deschidă iarmarocul.

SCENA XI

LEONIL (în , MARGHIOLITA, NICU

MARGHIOLITA, *(după o mică tăcere)* : Monsiu Nicu...

NICU *(cu jumătate de glas): Cheschevu madmuazel?*

MARGHIOLITA: *Je vu pri... reste* pe canape.

NICU *(se pune pe un jilţ): Pardon.*

MARGHIOLITA *(în parte, şezînd pe canape):* Parcă nu prea ştie franţuzeşte. *(Mică tăcere.)*

LEONIL *(în parte):*'Ce pardon i-aş trage la ceafă.

MARGHIOLITA: Monsiu Nicu, îţi aduci aminte de *notr anfans ?*

NICU : *Cheschevu ?*

MARGHIOLITA: *De notr anfans.*

NICU: *Pardon.*

MARGHIOLITA *(în parte):* Se vede că alte vorbe nu mai rupe. *(Tare.) Vu parle franse, monsiu Nico ?*

NICU: *Parle, madmuazel.*

MARGHIOLITA: *E bien... parIon* împreună.

NICU: *Parlon.*

(Mică tăcere. Marghiolita se uită cu dragoste la Nicu, care coboară ochii, se suceşte pe scaun şi-şi suflă nasul tare.)

MARGHIOLITA: N-ai fost la Paris, monsiu Nicu?

NICU: Nu, dar cît pe ce era să mă trimeată băbaca.

MARGHIOLITA: Şi de ce nu te-o trimis?

NICU: **S-O** temut să nu-mi perd legea şi să mă-ntorc înapoi păgîn.

MARGHIOLITA: Numai pentru atîta?...

NICU: **I-O** mai fost frică că m-oi face şi eu ca Iorgu de la Sadagura.

MARGHIOLITA: Păcat că te-o giudecat aşa de rău!... Dacă'mergeai la Paris, videai teatruri... învăţai să gioci polca, auzeai opere frumoase... marşul lui Napoleon.. Cunoşti marşul lui Napoleon, monsiu Nicu?

NICU: L-am auzit o dată din cobza lui Barbu.

MARGHIOLITA: îi tare frumos! Eu îl ştiu.

NICU: Din cobză?

MARGHIOLITA: Ba din ghitară... Ha, ha, ha!... auzi?... din cobză?

NICU: Barbu te-o învăţat?

MARGHIOLITA: Cine?..'. Barbu?... Ha, ha, ha!

Nicu *(în parte):* Am scăpat vro gogomănie... Ia s-o dreg. *(Tare.)* Mata, duducă, trebuie să-1 cînţi negreşit mai bine decît Barbu, şi dacă ai vrea...

MARGHIOLITA: Vrei să-1 auzi? *(Se scoală şi merge să ieie ghitara.)*

NICU : Ce se potriveşte!... *pardon madmuazel. (Se răpede s-aducă ghitara, o ie în mînă şi o cearcă.)* Da... bună ghitară! *(Rupe o strună.)* Tronc? *(Rămîne împetrit.)*

MARGHIOLITA *(supărată):* Na!... Pas acum de-i mai cîntă marşul lui Napoleon.

NICU *(după o mică tăcere):* Să-mi plesnească ochii, dacă am vrut s-o rup... *Pardon* de iertăciune, duducă.

MARGHIOLITA: Ba nu, nu vreu să te iert, pană nu-i face ce ţi-oi zice eu.

NICU: Ce poronceşti?

MARGHIOLITA: Poroncesc să-mi cînţi o romanţă.

NICU *(ruşinîndu-se):* Da... Zău! nu ştiu să' cînt.

MARGHIOLITA: **NU** te cred.

NICU: Doar să-ţi cînt de dragoste.

LEONIL *(în parte) :* Auzit-ai Pîlciu cum se obrăzniceşte!

NICU: Să-ţi cînt de dragoste, duducă?

MARGHIOLITA *(coborînd ochii):* Cîntă.

NICU *(îşi drege glasul; începe, dar nu nimereşte tonul. După câteva încercări el cîntă pe aria „Cumetriţă dragă" ş.c.l.)*

Oricine trăieşte
Pe Amor slăveşte;
Oricare jivină
De amor suspină!
Gîscîşoara gîgîieşte,
Răţişoara hăcăieşte,
Stăncuşoara cîrîieşte,
Harmasarul nechezeşte,
Motănaşul miorlăieşte,

Cucoşul codcodăceŞte....
Şi eu, plin de jale,
îţi rostesc matale:
Duducuţă dragă,
S-a trecut de şagă!

MARGHIOLITA: Ha, ha, ha.

LEONIL: Ha, ha, ha.

NICU: Dec!... *(Se uită cu mirare la Marghiolita ş-apoi începe şi el a rîde tare.)*

SCENA XII

Cei dinainte, PÎLCIU, ZAMFIRA, FRANŢ

PÎLCIU *(intrînd mînios):* Aşa, dragă cucoană... dacă nu vrei s-adaogi încă două sălaşe de ţigani în foaia de zestre, apoi nu pot nici eu să-ţi dau băietu.

ZAMFIRA *(mînioasă):* Nici un suflet mai mult. Dacă-ţi place... dacă nu, alţii mă rog.

PÎLCIU: Pot să te roage; dar flăcăi ca al meu nu se prea găsesc pe toate uliţele.

ZAMFIRA: Ei! dragă cucoane Grigori, tot ţiganu-şi laudă ciocanu.

PÎLCIU *(atins):* Care vrea să zică... eu sînt ţigan şi Nicu ciocan?... Foarte-ţi mulţămesc.

FRANŢ *(căutînd să-i împace) : Âber* nu-i aşa, cucoane...

PÎLCIU: Ian las', neamţule... nu te-amesteca unde nu-ţi ferbe oala... Cît pentru d-ta, cucoană Zamfiră, fiindcă te scumpeşti pentru două sălaşe de ţigani, pune-ţi pofta-n cui despre cuscrie cu mine... Mă duc...

ZAMFIRA: Călătorie sprincenată!

PÎLCIU : Auzi, ţigan!... ciocan! *(Lui Nicu.)* Hai, cioc... Nicule, de aici. Hai cu tătuca, că ţi-oi găsi eu neveste aiurea... Auzi, ţigan, ciocan!... *(Iesă prin fund, furios.)*

NICU *(jalnic Marghiolitei):* *Bonsuar madmuazel.* *(Iesă după tatăl său.)*

LEONIL *(cu bucurie):* Se vede că nu s-au ajuns cu tîrgul.

SCENA XIII

LEONIL, ZAMFIRA, MARGHIOLITA, FRANŢ (şi, mai pe urmă), IOANA

(Mică tăcere.)

FRANŢ *(viind între amîndouă) :* Ce să facem acum?

ZAMFIRA: Of! of! am rămas iar cu peatra-n casă! Of... ameţesc... leşin... *(Leşină în braţele lui Franţ.)*

FRANŢ *(spăriet): Vas ist ?*

MARGHIOLITA: EU, peatră-n casă !... Ah ! mor. *(Leşină asemene în braţele lui Franţ.)*

FRANŢ *(şi mai spăriet): Vas ist?*

Tertaifel I Vas ist das?
Main Got, main Got.' **ah vai!**
îmi vine să le las
Să cadă *ale zvai.*
Cucoană Zamfiriţă,
Duducă Marghiolită,
Am obosit de tot
Şi, zău I că nu mai pot.
Cucoană Marghiolită,
Duducă Zamfiriţă,
Treziţi-vă că, zău !
Leşin pe Ioc şi eu...
Tertaifel 1 Vas ist das?
Main Got, main Got ! **ah vai!**
îmi vine să le las
Să cadă *ale zvai.*

(Strigă.) Ioană, Ioană, adă degrabă oţet, colonie... ce-i găsi, că au leşinat cucoanele.

LEONIL: Marghiolita leşinată! Hei, că nu sînt în locul şoacăţei.

FRANȚ *(strigă iar):* Ioană, Ioană.

IOANA *(alergînd cu un şip) :* Sărăcan de mine!... ce-au pățit?

FRANȚ: Dă-le iute la nas... *1 oncrveter !...* grele-s!

IOANA *(le pune şipul sub nas).*

ZAMFIRA *(răsărind):* Pi! ce putoare!

MARGHIOLITA *(asemene) : Fi! chel orior!*

FRANȚ *(scăpînd) :* Uf!

ZAMFIRA: Ce şip îi aista?

FRANȚ: Colonie.

IOANA: Ba terpentină.

ZAMFIRA: Terpentină? Ah! iar leşin.

MARGHIOLITA *(alergînd lîngă Zamfira):* Nu o lăsa, monsiu Franț.

ZAMFIRA *(furioasă):* Tu eşti? stahio! lipseşti din ochii mei, să nu te mai văd... că-mi otrăveşti zilele!

FRANȚ *(voind s-o liniştească):* Cucoană Zamfiriță...

ZAMFIRA: Fugi şi d-ta, dă-mi pace. *(Țipînd.)* Dați-mi pace cu toții... Nu mai vreu să văd pe nime; nu vreu să mă mai mărit, nici să caut gineri... ardă-i focu să-i ardă!... Mă duc de mîni la călugărie cu fată cu tot.

MARGHIOLITA: La călugărie! Ah! amețesc!

ZAMFIRA: Ba să lipseşti, îți zic, că ți-oi da acuş nişte marghiolii de nu 1-ei putea duce.

MARGHIOLITA *(întră plîngînd în stînga.)*

LEONIL: A apucat-o istericale pe babă.

FRANȚ: Cucoană Zamfiră, linişteşte-te... Ce vrea să zică...

ZAMFIRA: Mări, caută-ți drumu şi mă lasă-n pace... *(Țipă.)* Of! mi-o ieşit peri albi de cînd am fată mare! *(întră furioasă în stînga.)*

FRANȚ: Fa Ioană, du-te de-o împacă şi-i fă apă caldă de picioare. Auzi, fa Ioană?

IOANA *(luînd luminările):* Ian nu prea fa, şi mai jupîneasă... Auzitu-m-ai, sucitule? *(Iesă după Zamfira.)*

FRANȚ *(prin întuneric): Saperment ain mal!...* Toată casa-i cu capu-n jos... Cum să dreg trebile? *(Gîndeşte.) Tonerveter!...* Nu-mi vine nici o idee. *(Deodată se opreşte şi se bate cu palma peste frunte ca şi cînd ar fi găsit vrun chip.) Al... (Schimbînd ideea.)* Ba nu aşa. *(Se bate încă o dată şi mai tare.)* O! am găsit!... Mă duc să mă tălmăcesc cu cuconu Grigori. *(Iesă prin fund lovindu-se de mobile.) Tertaifel!* că întuneric îi!

SCENA XIV

(Întuneric.)

LEONIL *(ieşind din dulap):* Uf!... Slavă Domnului, c-am scăpat din temniță!... Bre, bre, bre! Multe pozne am mai văzut de cînd locuiesc în dulapul ista!... Dragoste şvăbească, cochetărie băbească, gogomănie pîlciască, tîrguire căsătorească, şi... fudulie țigănească! Dar din toate aceste n-am înțăles alta decît că baba a căpchiet pentru că nu-şi poate mărita fata şi că vrea s-o trimeată la monăstire pentru ca să scape de dînsa. *(Cu mînie.)* Verişoară la călugărie! Nu voi suferi niciodată o asemene nelegiuire... Dar cum să fac ca s-o scap de comanac? *(Gîndeşte.)* S-o fur în astă-noapte şi s-o trec peste Dunăre?... Dar; planu-i minunat, numai de aş putea întră în odaia Marghiolitei ca să-i dau de ştire să fugă. însă cum dracu să trec prin etacul cloanței, fără ca să mă bage de seamă?... O! îmi vine-o idee năstruşnică. *(Ie rochia adusă de cucoana Zamfira la scena VIII şi o arată publicului, zicînd.)* Oi să mă schimb în fată mare! *(întră în dulap.)*

SCENA XV

LEONIL, MARGHIOLITA (iesă încet din odaia din stînga)

MARGHIOLITA *(tristă):* La călugărie!... Auzi? să mă deie la monăstire pentru un cusur de două sălaşe de țigani!... Mai bucuroasă voi întră în fundul

pămîntului... Mai bine voi fugi unde m-or duce ochii, departe de casa părintească în care sînt sarcină! *(Plîngînd.)* Pentru că m-o făcut Dumnezeu fată, maică-mea nu mă poate suferi, parcă eu sînt vinovată... O! cît sînt de nenorocită!

Ah 1 plîng şi suspin
Şi suspin mereu.
Şi sufăr un chin,
Un chin foarte greu.
în furtună rea,
Ca frunza plutesc!
Şi-n durere grea
Cu amar trăiesc!

(Stă tristă cu batista la ochi.)

LEONIL *(ieşind din dulap în rochie şi oprindu-se în fund):* Iată-mă-s gata! De m-a zări mătuşica va socoti că-s Ioana ţiganca şi voi putea lesne să întru la Marghiolita... Hai! într-un noroc! *(Face un pas şi se opreşte zărind pe Marghiolita.)* Ce **zăresc** acolo?... o matahală neagră!... trebuie să **fie** Ioana, care vrea să închidă uşile. *(Se dă după dulap.)*

MARGHIOLITA *(ştergîndu-şi ochii):* Haideţi, cum a vrea Dumnezeu, păn-a nu se trezi maică-mea. *(Mergînd spre dulap.)* Să-mi ieu capela şi mantela.

(Marghiolita deschide dulapul. Deodată Leonil o ridică în braţe fără veste şi o închide în intru.)

LEONIL: Să nu cîrcneşti, cioară, că te-am prăpădit. *(Depărtîndu-se de dulap.)* Işala!... am închis baragladina! şi de-acum pot, fără nici o frică, să trec prin etacul babei. Acum chiar că m-a lua de Ioana* *(Se porneşte în stînga rîzînd încet.)* A dracului mai sînt! *(Ajungind în mijlocul scenei, se opreşte.)* Cine mai vine?

(Uşa din fund se deschide şi Nicu vine bojbăind prin întuneric.)

SCENA XVI

LEONIL, NICU

NICU *(intrînd):* Doftorul Franţ m-o sfătuit ca să vin înapoi şi să fur pe duduca Marghiolita... *(Se loveşte de un scaun.)* Valeu!... da întuneric îi! *(înaintează încetişor spre Leonil.)*

LEONIL *(în parte):* Nu cumva-i doftoru?

NICU *(în parte):* Parcă zăresc o rochie... Oare nu-i duduca Marghiolita?

LEONIL: Ba-i tocmai şoacăţa! *(Se depărtează în dreapta.)*

NICU: Ba-i tocmai duduca! *(Fuge în stînga.)* îmi vine să fug. *(Stau puţin amîndoi şi ascultă.)*

LEONIL: Cum dracu să mă dizbăr de dînsul?

NICU: Hei! de-aş avea curaj... ce i-aş mai spune prin întuneric!

LEONIL: O!... să mă prefac că-s baba! *(Lui Nicu, încet.)* Pst!

NICU *(în parte, cu mirare):* Aud?

LEONIL: Pst! pst!

NICU *(asemene):* Parcă mă cheamă? *(Lui Leonil.)* Pst!

LEONIL *(cu glas schimbat):* D-ta eşti?

NICU *(încet):* Eu.

LEONIL *(CU dragoste):* Ah!

NICU *(asemene):* Oh!

LEONIL: Dragul meu...

NICU *(apropiindu-se de Leonil):* Scumpa mea!...

LEONIL *(în parte):* Mînca-te-ar moliile!...

NICU *(prinzînd curaj, tare):* Scumpa mea duducă Marghiolită!..:

LEONIL *(cu mirare, în parte):* Ce-am auzit! glasul lui Pîlciu?... Ce caută prostu?

NICU: N-aş fi îndrăznit niciodată să mă apropii de mata, duducă, dar devreme ce mi-ai făcut pst, nu te mînie dacă ţi-oi spune că sînt a matale pre plecată şi supusă slugă, căci din ceasul cum te-am văzut, duducuţă Marghiolită, mi-ai agiuns la inimă... fiind inima me a matale drept care

şi eu asemene voi fi totdeauna fericit de a mă supune matale căci... *(Tot frazul acesta îl zice dintr-o suflare.)*

LEONIL *(imitînd glasul Marghiolitei, îi taie vorba):* Destul, monsiu Nicu, că te-i înăduşi.

NICU: **NU** te îngriji, duducuță, că eu aşa sînt... Cînd mă pornesc odată nu [mă] mai opreşte nici dracu.

LEONIL: Ce zici?

NICU: Pre legea me!... Nu căuta că-s ruşinos dinaintea oamenilor... îs tare cu duh cînd sînt singur sau cu altul... şi mai ales eu alta.

LEONIL: Atunci eşti obraznic?

NICU: Poroncă?

LEONIL: Vreu să zic că atunci îți arăți arama?

Nicu: Dar, atunci mă dizvălesc; şi, drept dovadă, ieu îndrăzneală a-ți spune că te iubesc peste măsură.

NICU

Te iubesc peste măsură.

LEONIL

Cheschevu?

NICU

Pre legea me.

LEONIL

Tu mă-nşeli ... ah! taci din gură.

NICU

Eu ?... ***pardon.***

LEONIL

Vreman?

NICU

Jame!

LEONIL

Ah! şi eu te iubesc foarte.

NICU

Cheschevu?

LEONIL

Parol; **mă jur.**

NICU

Ah! de-acum pană la moarte
Sînt al tău.

LEONIL

Vreman?

NICU

Tujur.

NICU *(cu foc):* Duducuță, să-mi sară ochişorii dacă se află alt om mai fericit decît supusă sluga matale, drept care, hai să fugim împreună, fiindcă părinții noştri se scumpesc pentru două sălaşe de țigani.

LEONIL: Ce zici? Vrei să mă furi? *(în parte.)* Auzi prostu!

NICU: Fără doar şi poate... Ah! fie-ți milă, duducuță, de flacăra unui muritor care-i... înflăcărat! Spune-mi, spune-mi, fugi cu mine, ori... ori fug singur?

LEONIL *(în parte):* Du-te dracului!

NICU: Aud? primeşti?... Ah! duducă, îți sărut minele. *(Sărută minele lui Leonil.)*

(Se aude strânutînd în stînga.)

NICU: Poroncă?
LEONIL: Ai auzit?
NICU: Ce?
LEONIL: Vine neneaca.
NICU: Elei!
LEONIL: Şi de ne-a găsi împreună, sîntem prăpădiţi.
NICU: Elei!
LEONIL: Ascunde-te degrabă.
NICU: Unde?
LEONIL: în dulapul ista pană ce s-a duce neneaca, că oi veni eu să-ţi deschid mai pe urmă.
NICU: Şi după ce mi-i deschide, îi fugi cu mine?
LEONIL: Te mai îndoieşti, tiranule?
Nicu: Ba-ţi sărut mînuşiţile.
LEONIL *(cu dragoste):* Sărută şi pei!... *(li dă mîna. şi Nicu o sărută de multe ori.)*
Nicu' *(mergînd spre dulap):* M-am dus. *(intrînd în dulap.)* Ah! duducuţă, crede că m-ai băgat în rai.
LEONIL *(închizîndu-l):* Ba în dulap, prostule, şi să nu crîcneşti, că eşti mort. *(Aceste cuvinte le zice cu glas firesc.)*
NICU *(din dulap, spăriet):* Elei!
LEONIL *(viind în mijlocul scenei) :* Hup şi altul. *(Rîde.)* L-am închis pe prostu cu Ioana ţiganca! Ha, ha, ha... Aibă parte unul de altul. Acum ceasul fericirei a sunat pentru mine. Dragă verişoara! am să te scap, pentru ca să-ţi dovedesc cît te iubesc de mult... Haide!... *(Face cîteva păsuri spre uşa din stînga şi se opreşte spăriet.)* Iar o dihanie!

(Se deschide uşa şi Zamfira întră prin întuneric.)

SCENA XVII

LEONIL, ZAMFIRA (în toaletă de noapte)

ZAMFIRA *(în parte):* încotro o apucat jupîneasa Marghioliţa?... De un ceas de cînd am auzit-o ieşind! şi încă nu s-o întors în odaie.

LEONIL *(în parte)*: Aud foşnăind fuste... Cine să fie?... Baba doarme, Ioana-i în dulap. îi verişoara, negreşit. *(Tare.)* Tu eşti, Marghiolite?
ZAMFIRA *(în parte, cu mirare):* Ce ?
LEONIL *(apropiindu-se de Zamfira):* Nu-ţi fie frică, verişoara, că eu sînt... Leonil.
ZAMFIRA *(în parte):* Leonil ?...
LEONIL: Am hotărît să te fur în astă-noapte, pentru ca să te scap de babă şi de călugărie.
ZAMFIRA *(în parte, supărată):* Babă!
LEONIL: Nu-i e ruşine băborniţei să nebunească la bătrîneţe şi să vreie să-şi facă un blestem ca aista... să te călugărească!... îi bună, zău, de închis la Golia.
ZAMFIRA *(în parte, cu mînie) :* La Golia, eu?
LEONIL: Gîndeşte cit îi de ră cu tine! parcă n-ai fi copila ei, ci o ţigancă!... Gîndeşte că eşti socotită de dînsa ca o sarcină, ca o peatră în casă!... şi hai să fugim împreună, **pană** nu se trezeşte stahia.
ZAMFIRA *(în parte, furioasă):* Stahia! *(Apucînd pe Leonil de urechi.)* A! blestemăţiile... sînt stahie, eu?
LEONIL *(spăriet) :* Valeu!... am păţit-o.
ZAMFIRA *(trâgîndu-l de urechi): Al* berbantule, vrei să-mi furi fata?... Zici că-s băborniţă, că-s stahie, că-s bună de închis la Golia?... Ei, las, moţpane, că te-oi învăţa eu. *(Strigă.)* Ioană, Ioană, adă luminări.
LEONIL: Mătuşica, dragă mătuşica... *(în parte).* Oi să rămîn făr'de urechi... *(Se luptă cu Zamfira; scapă şi vrea să fugă.)* La fugă, băiete. *(Aleargă la uşa din fund, dar deodată se opreşte auzind glasul lui Pîlciu şi a lui Franţ, zicînd afară următoarele cuvinte:)*
PÎLCIU: 1 Degeaba-ţi baţi capul, monsiu Franţ.
FRANŢ: / Fă-mi hatîrul de vină cu mine.

(Zicînd aceste, Pîlciu şi Franţ întră prin fund.)

(Leonil se întoarce iute înapoi şi fuge spre uşa din stînga; dar aici, întîlninău-se cu Ioana, care vine cu luminări, aleargă

la dulap, îl deschide şi caută să intre înîntru; tttsă Nicu fl împinge cu picioarele şi vrea să trasă uşa dulapului. Luptă comică între ei.)

ZAMFIRA *(în toată vremea asta, alungă pe Leonil):* Aşteaptă, tălharule, că ţi-oi da eu stahie, ţi-oi da eu băborniţă, ţi-oi da eu fete de furat.

SCENA XVIII

ZAMFIRA, LEONIL, PÎLCIU, FRANŢ, MARGHIOLITA, NICU, IOANA (aăuctnd luminări)

PÎLCIU
FRANŢ j : Ce este? Ce gălăgie?

(Se apropie cu toţii de dulap, care stă dischis.)

ZAMFIRA
LKOX1L *(foarte*
PÎLCIU *'^rapide):*
FRANŢ

Ce-mi văzură ochii!
Verişoară cu Pîlciu!
închişi într-un dulap!
Prin întuneric!

IOANA: Si cuconaşu Leonil în rochie de nuntă? Ha, ha, ha.

(Stau cu toţii încremeniţi in faţa dulapului, unde Marghiolita ţi Nicu se astună cu mîiich Ja ochi.)

LEONIL *(viind în faţa scenei):* Mare poznă am făcut!

ZAMFIRA *(furioasă):* Ce cauţi în garderob, diavoloaico?

PÎLCIU *(furios):* Ce-mi boscoroseşti prin dulap, măi tălălău?

MARGHIOLITA: Neneacă...

NICU: Babacă...

ZAMFIRA 1 ,,, , ,,. f Ce?
PÎLCIU I *(împreuna)* : \ H a ?

MARGHIOLITA: Vani Leonil m-o închis aici, neneacă.

NICU: Şi pe mine tot el, babacă.

ZAMFIRA } , ,,i -r ...
PÎLCIU / *(*»tprcuna):* Leonil!

(Se reped şi apucă pe Leonil de braţe.)

ZAMFIRA: TU, blestematule?

PÎLCIU: Tu, berbantule?

LEONIL: Ho, ţară!... încet... Vreţi să ştiţi ce caută Marghiolita şi Nicu în dulap?... Ei caută să găsească cele două sălaşe de ţigani, pentru care d-voastră, ca nişte părinţi buni, nu v-aţi putut agiunge cu tîrgu... Aţi înţeles acum?

(Zamfira şi Ptleiu ti las de mînă şi se întorc spre Franf.)

ZAMFIRA] J
PÎLCIU f *(impreuia)* '• *i O* nebunit?

LEONIL: Ba nicidecum... Şi mai bine decît să fie ţiganii o pricină de neunire între familii... mai bine, ca nişte creştini adevăraţi, aţi da iertare robilor!... şi, ca nişte părinţi butu, aţi face fericirea copiilor!

IOANA: Să trăieşti, cuconaşulc!

FRANŢ: Bravo, Leonil! *(Către Zamfira şi Pîlciu.)* Aţi auzit?... faceţi cum vă zice el. *(Silindu-i să-şi deie minele.)* Daţi-vă minele si ziceţi: Noroc să deie Dumnezeu!

ZAMFIRA *(căulînd cu dragoste la Franţ):* Fie cum vrei, monsiu Franţ. *(Lui Pîlciu.)* Noroc să deie Dumnezeu!

PÎLCIU: Amin!

LEONIL *(viind ude între amîndoi):* întocmai ca Ia iarmaroc. Iată dar şi o rochie de nuntă drept aklaniaş. *(Către Marghiolita şi Nicu.)* Săriţi acum din cuib, hulubaşilor! şi veniţi de-mi mulţămiţi mie pentru fericirea voastră. *(în parte.)* Cu toate că, de-aş fi ştiut...

NICU *(sare din dulap şi dă mina Marghiolitei ca să se scoboare).*

MARGHIOLITA *(scoborindu-se): Monsiu Nico.*

NICU: *Cheschevti}*

MARGHIOLITA: Eşti *contanl*

NICU: *Je.*

(Vin amîndoi lingă Pîlciu şi Zamfira.)

ZAMFIRA *(în parte):* în sfîrşit sînt slobodă să mă mărit si cu!

(CătrA public.)

Mi-am urnit peatra din casă,
Am scăpat de dis plăceri,
Şî la nuntă-mi şi la masa
Vă poftesc, cinstiţi boieri.

LEONIL *(iăindu-i cînticul)*: Taci, mătuşica, că te aude lumea, şi-i ruşine! în ochii părinţilor, fetele trebuie să fie ca petre scumpe, iar nu ca petre-n casă.

(Către public.)

Eu primesc făr' dc ruşine,
Dacă spun acum minciuni.
S-aruncaţi cu petre-n mine
Aici, in loc dc cununi.

PÎLCIU *(curmînău-i chiticul):* Da vorbă-i?... s-arunce aici cu petre ca să ne spargă capetele! Nu-i destul cît ne le-am stricat în astâ-seară cu căsătoria copiilor?...

(Căită public.)

Cu adîncă plecăciune
Mă închin, cinstiţi boieri,
Mai întîi...

(Răguşeşte şi nit mai poale taina înainte.)

FRANŢ *(ăînău-l deoparte)*: Destul, cucoane Grigori, c-ai răguşit; mai bine du-te de bea ceai de soc.

PÎLCIU: Dec! că mare obraznică-i şoacăţa!

FRANŢ
(către public)

Eu sînt doftor cu ştiinţă
Cunoscut de mult in Iaşi ş.c.l.

PÎLCIU *(luindu-l de braţ şi trâgîndu-l în fund):* Dacă eşti doftor, vin de mă tămăduieşte de răguşealâ. şi le dă pace boierilor.

FRANŢ: *Aber das ist aine inconvenentişes... (Se sfădesc încet amîndoi in fund.)*

Nicu *(înaintează, ruşinîndu-se, către public şi ţinui cu o mînă pe Marghiolita, iar cu ceealaltă sucindu-şi pălăria).*

NICU

Dacă scumpa mea mireasă
Ca şi mie v-a plăcut ...

MARGHIOLITA

Dacă peatra cea din casă
Spaimă chiar nu v-a făcut ...

NICU

Primiţi cu bucurie,
Domnilor, să ne fiţi nuni.

MARGHIOLITA

Pentru-a noastră cununie
Aruncaţi două cununi.

TOŢI ÎN COR

Primiţi cu bucurie.
Domnilor, să le fiţi nuni,
Şi pentru-a lor cununie
Aruncaţi două cununi.

(Cortina cade.)

NUNTA ȚĂRĂNEASCĂ

PERSOANELE

ALECU LEONESCU
CHIR GAITANIS LOGHIOTATOS
MOŞ TROHIN PÎCALĂ, fruntaş
ILENUŢA, fata lui
[TROTUŞAN]
FRUNZĂ, puşcaş
UN VORNICEL DE NUNTĂ
UN PRIVIGHITOR
ŢĂRANI, ŢĂRANCE

NUNTA ŢĂRĂNEASCĂ

TABLOU NAŢIONAL ÎN UN ACT

Reprezentat în Iaşi, în ajutorul săracilor, în 3 februariu 184$.

Teatrul reprezintă o privelişte de ţară. în stînga, casa lui moş Trohin. în mijlocul scenei, spre fund, un scrlnciob. în dreapta, copaci.

SCENA I

ALECU (în costam de vtnător, vine alergînd din dreapta cu puşca în mînă), FRUNZĂ (întră după Alecu)

ALECU: N-o lăsa, Frunză!... n-o lăsa să scape.

FRUNZĂ: Ce să nu las, cuconaşule?

ALECU: Prepeliţa.

FRUNZĂ: Ce prepeliţă?... Prin sat vrei să ucizi prepeliţi?

ALECU: Ei... măi badeo! se vede că de azi-dimineaţă ai prins prepeliţa de coadă, dacă n-ai zărit-o mai dinioare cînd ne-a zburat înainte!

FRUNZĂ: Ian lasă, cuconaşule! că doar n-am orbul găinelor.

Ştiu că prepeliţe
Sînt jnulte prin sat,
Albe, drăgălaşe,

Bune de vinar.
Dar acele paseri,
Nu s-ascand, nu zbor.
Ci stau fir' de frică,
De-ţi însutii dor;
Şi-n loc de-a le prinde.
Bietul vînâtor
Deseori se vede
Prins în laţul lor!

ALECU *(supărat):* Ei, ai vorbit de te-ai pripit.

FRUNZĂ: D-apoi vezi că bine zice moş Trohîn: vrabia mălai visează!... Aşa şi d-ta, cuconaşule, de cînd ai scăpat de la dascalu Găitan, tot vînat vezi pe toate cărările.

ALECU: Mări, nu-mi mai pomeni de caţaonul cel de dascăl, lua-l-ar năbădăicele! că m-am săturat de dînsul ca de mere acre.

FRUNZĂ: Că mare ciof îi, bată-1 crucea!... Cit li-i ziulica de mare, îl auzi răcnind prin ogradă: Mo Frunza! mo puşcaşi, nu mi lasa ta curcania si fuga pe porta, mo!... Parcă eu sînt puşcaş, ca să păzăsc curcanii lui! mînca-i-ar fripţi să-i mânînce!

ALECU: D-apoi cu, măi Frunză, ce mai păţesc cu el de cînd mi 1-a pus pe cap tatăl meu ca să mă procopsească 1

FRUNZĂ: Ce să facă?... Să tc pricopsească?

ALECU: Toată ziua mă sileşte să zic: *tipto, tiplis, tipti....*

Ce necaz pe minei Ah, ce supărare!
Să zic toată ziua, tot în gura mare:
Tip Io, tiptis,
. Tiptis, tipti;
Pipto, pip tis,
PiptU, pipii.
Ardă-1 focu dascăl! cum mă năcăjeşte
Ca să mă înveţe greco-păsăreşte 1

FRUNZĂ: *Tipto, tiptis ?.* ha, ha, ha! pare că se bat calicii în gură. *Tipto, tiptis...* ha, ha, ha.

ALECU: Apoi... pas de nu iubi mai bine vînatul la păsări, decît limba păsărească...

FRUNZĂ: Că ai şi dreptate, cuconaşule. Ce este mai frumos decît vînatul?

01 ce bucurie
Simt în pept deodată,
Cînd văd pe cîmpie
Câ mi se arată:
Căprioare fugitoare,
Prepeliţe zburătoare,
Păsărele cîntătoare
Ce mă chem la vtnâtoare.
Atunci trag cu puşca, le culc la pămînt.

ALECU

Şi eu trag ca tine; dar trag tot în vînti
(Chir Gaitanis strănută în culise, f» stînga.)

ALECU *(răsărind):* Ai auzit. Frunză?

FRUNZĂ: Ce ?

ALECU: O prepeliţă zburînd? *(Face cîteva păsuri spre fund şi caută între culisele din stînga.)*

FRUNZĂ *(urmînd pe Alecu):* Zburînd?... ba strănutînd, vrei să zici.

ALECU: Oare ce dihanie se vede colo, dindosul gardului?... am s-o hultuiesc cu ploaie. *(întinde puşca şi trage.)*

(Chir Gaitanis ţipă intre culise ţi zice „Amanl me scotosen! Amanl")

FRUNZĂ: Na! c-ai făcut moarte de grec!

ALECU: Moarte de grec? ha, ha, ha. L-am lovit pe GaitanisI ha, ha!... *tipto, tiptis, ton etipsa.*

SCENA II

ALECU, GAITANIS. FRUNZĂ

GAITANIS *(întrind prin stînga):* Ah! vah! *me scotosan! (Văzînd pe Alecu.)* A! *est, catergari, mi a traso cu tufechi la ipochimeno a me?*

ALECU: Nu-i vina mea, chir dascăle... Te-am luat de o capră sălbatică.

GAITANIS: Capra, crapă! Se crapi *me to capra su, me olo.*

FRUNZA: Jupîne dascăle...

GAITANIS: Zupine esti tu, mozicule; *ego sinto loghiotatos!* auzitu mu, mo?

ALECU *(sirîmbînd pe Gaitanis):* Auzitulu mo?

GAITANIS: Lasa, lasa, *caleramene,* că v-oi dreze cu pe amundoi chînd a veni cuconul Leonescu, babacato dimitale de Ia Iasi... am si ți... am si ți... *(Strănută.)*

ALECU: Işala!

FRUNZA: Şi la mulți ani!

GAITANIS: Merzi la diavolo cu isala, che nu stiu ține mi a mestecato piperi *mesa is to* tabacheri.

ALECU *(încet, lui Frunză):* Eu i-am vărsat aseară o solniță întreagă.

FRUNZĂ *(încet, lui Alecu):* Să-i fi pus şi un pipăruş de cei roşi.

GAITANIS: Țe ziți?

ALECU: Cum? Zău, dascăle, ți-a pus piper?

GAITANIS: Fă-te che nu ştii, moțpanopulos țe esti... Da, a veni el tatato dimitale la moşia ațe... *(în parte.)* Am si-î trago un falanga ca la dascalo Chiriacos.

ALECU: Mări, hai. Frunză, la vînat, că iar i-au venit toanele ghiujului.

GAITANIS *(furios):* GhiuzU... mi a ziso ghiuzi! *(Vrea* **să** *alerge după Alecu, dar se opreşte văitîndu-se de şale.)* Aştepta si te ghiuzuesco eu, berbanti.

FRUNZĂ: Nu te da, caşcaval!

GAITANIS': Cascavali!... *(Se răpede după Frunză.)*

ALECU: Iuruş, palicari!... hal

GAITANIS ***(CU** deznădăjâiiire, în parte): Kirie ekison!* mi vine se turbezo t

ALECU: Hai, Frunză, mergi cu mine?

FRUNZĂ: Ba, nu pot, cuconaşule, că-s vornicel de nuntă astăzi.

ALECU: Da cine se mărită?.

FRUNZĂ: Fata Iui moş Trohin, Ilenuța.

GAITANIS: I Henuța si mărita?

FRUNZĂ: Dar, jupîne şiret; o ie Trotuşan Mocanul.

GAITANIS: Chir Gaitanis, mozicole, nu' sireto. *(în parte.)* Si mărita!

ALECU: E i bine, Frunză, rămîi tu la nuntă, că oi veni şi eu mai pe urmă să gioc o horă.

GAITANIS: Ba si merzi acasă, si înveți to țeaslovisu. Auzitu-mu?

ALECU: Auzitu-mu... *(în parte.)* Culcă-te pe acea ureche.

GAITANIS: *Oriste?*

ALECU: O prîză de tabac... *se paracalo.*

GAITANIS: Taba... a... *(Strănută.)*

ALECU: *Megas postehiicos!*

GAITANIS: Țe-a ziso?

ALECU

Calispera, spera,
Caehisu imera;
File, ti mandata?
Psomi che salata.

GAITANIS

Am si-JS rapo to urechi
Che mi-a traso cu tufechi;
S-ai facuto frica mari
La voinico palicari.

(împreună.)

ALECU şi FRUNZĂ

(riiînd)

Vai sărmanu dascăli
Vezi-1 cum pufneşte.
Ochii se aprinde,
Nasu-i se roşeşte.

GAITANIS

Țe blastamația
Țe enițaria.
Zeu, crepo de țuda,
Crepo de mînia.

(Alecu iesă rUtnd prin fund în dreapta; FmnsS in stînga.)

SCENA III

GAITANIS: Ghidi, ghidi, puşchi neruşinate. Mi scoso din țiținia! uf!... In țe vremi am azunso!. I puschi de baeți se ie la riso pe loghiotati!

S-a dus vremea (ea frumosa
Chind un dascalos greeos
înarmat cu-o varga grasa
Paradosa *faneros:*
Aritmetichi,
Me gramatichi,
Che istorichi
' Ap'eăe 'p echi.
Ma acum lumea se strica 1
Si de ris noi am remas;
Câți baeții, fara frica.
Ne dau nouă piste nas!

înainte chind intramo in scola cu sprintenele sburlite, toți baeții tremura ca varga... ca varga țe se clatină pe capa a lor; si chind zițeam odată: *sopate diavolel* nu auziai niți chirc. Pe urma chind chemamo vro unu ca se-si spuie matima, intra saptezeți de drați in el. *(Făcînd ca un dascăl grec in scoală.)*

— Bre, Burduzane, *ela do.*

— *(Făcînd ca şcolarul.) Oriste didascale.*

— *Ela do; pes mu: Posa ine ta meri tu logu?*

— *Ta meri tu logu ?... ăecapente!*

— *Decapmte ?... decapente fores na scasis, anoite.* Si înțepeam se-I croiesc cu varga; *che dos tu, che dos tu...* păn'țe învață *posa ine ta meri tu logti!* Căți atunți:

II

Atunți varga pe spinare
***Tipto, tiptis* arata;**
Si falanga la pițoare
Chiar din talpă-i învață
Aritmetichi,
Me gramatichi,
Che istorichi
Ap'edo 'p echi.
Ma acum lumea se strica,
Si de ris noi am remasl
Căți baeții fara frica.
Ne dau nouă piste nas!

De ațeea vino lăcuste in țeara! de ațeea nu creste grio che păpuşoi. Ma țe stau eu de vorbesco de păpuşoi, chind si mărita Ilenuța! ah, *kirie eleison!* ea si mărita cu altu țineva de prost, si eu remuni cu lacrime pe mustăți! Eu care o iubesco ca *matia mu!...* Eu care m-am calițito hranind-o cu roşcovi si cu halvas indirnetico 1... Ama! *ohi,* bade Trohine... *ohi,* zupinesa Ilenuța!... n-a fi cum socotiți voi... mai sint si eu pe aițe... si nu laso se mi sufla nişte țărănoi *is to* borsi *mesa! Ohi,* bade Trohine! mi esti dator cu **500** de lei, de asta iarna, si daca nu mi-i plați paraluți, *tora, tora, gligora,* peşin, peşin, am se-ți puno ecsecuția, si se-ți opresco nunta. *(Bate la uşa lui Trohin.)* Trohine, moi, Trohine, bre! *ela do!*

SCENA IV

GAITANIS, TROHIN (ieşind din casă

TROHIN: Aud?... Cine mă cheamă?

GAITANIS: Ia vino-ncoațe, mo.

TROHIN *(in parte) :* Găitanu! m-o prins în laț...

GAITANIS: Ma rog, zupune bade Trohine, cum îndrăznești se fați nunta, păn-a nu-mi plați ței ținti sute de lei?... ha?...

TROHIN *(în parte):* M-o strins cu uşa grecu, dar oi să mă fac surd.

GAITANIS: Auzitu-mu, ha?

TROHIN: Cine? țapul cel marc care tc-o împuns astă-iarnă de-ai picat pe gheață?... o murit săracul d-ta să fii sănătos!

GAITANIS: Țe țap?... Eu ți vorbesco de bani.

TROHIN: Aşa, aşal bietul Balaban... el săracul...

GAITANIS: Ei! apoi să nu te fați zaratico?... Eu i zico bani, si el mi raspundi Bălăbăni. *(Tare.)* Ținti sute de lei!...

TROHIN *(în parte):* Zbeară tu, grecule, cît ți-a ținea gura... *(Tare.)* Aud?

GAITANIS: Unde-s banii mei?... Unde-i Ilenuța?

TROHIN: Mânuța? .'baba Măriuța?

GAITANIS: *Na tos* I acum mi pomeneşte de baba Mariuța.' Ma chind ai asurzito asa, bre, *hondrochefale ?* *(Strigă tare la urechea lui Trohin.)* Ilenuța... Ilenuța... surdole!

TROHIN *(răsărind):* Ho! că m-ai spăriet.

GAITANIS: Ho!... *(înparte.)* Mi a ziso ho, ca la *vodia!.,.* *(Furios.) Esi, ise* ho, bovole! *ma ego ime loghiotatos, apo to Tenedosi!* auzitu-mu?... *apo to Tenedosi!* si am se-ți puno ecsecuția ca se-mi plăteşti datoria! auzitu-mu? Ma duco s-aduco aițe pe privighitori... Auzitu-mu?... Privighitori I...

TROHIN: Că privighitorile nu mai cîntă acum, jupîne.

GAITANIS: Ba chinta, chinta. *(Bătînd în pumni.)* Si ai se chinta si tu, acus... Acus!

Ai si chinta,
Ai si chinta
Si se maniați o plaținta

Chiparata
Si sărata
Cum n-ai rrmncat nițiodataf

TROHIN
(in parte)

Vai de mine!
Vai de mine,
C-a sâ-mi facă vro ruşine!
Ce păcate
Ce păcate,
Vai de mine-mi cad in spateI

GAITANIS
(băitnă tn pumni)

Ai se chinți! ai se chinți ca un cuc,
Neschi! *(bis)*
Si se merzi, si se merzi cu butuc,
Neschi!

(împreună.)

GAITANIS

Ai se chinta,
Ai se chinta
Si se mânuiți o plaținta
Chiparata
Si sărata
Cum n-ai muncat nițiodatal

TROHIN

Vai de mine!
Vai de mine,
C-a sâ-mi facă vro ruşine!
Ce păcate!
Ce păcate.
Vai de mine-rai cad tn spate!

(Gaitanis iesă furios prin dreapta.)
(Se aud chiote de nuntaşi, in stingă.)

SCENA V

TROHIN: Iaca şi nuntaşii!... Săracul de mine! am păţit-o tocmai astăzi, cînd îmi mărit fata!... şi din păcate n-am nici un ban ca să mă pot plăti de grec, că am pus tot ce-am avut în zestrea Ilenuţei. Doamne, Doamne! adică să te ferească Dumnezeu dc holeră, de locuste şi de... Găitanî! *(întră in casa lui.)*

SCENA VI

NUNTAŞII. [TROTUŞAN], (mai pe unnă) TROHIN

(Doi vornicei de nuntă, cu pălăriile împodobite m flori, intră din stînga, înainte, ţiinâ în mîni ctle un baston alb, cîte un colac şi cîte un buchet dc flori. După ei vine mirele ttuungiurtU de jâranî carii chiitiesc. Toţi se opresc în mijlocul scenei, i» fala casei lui Trohin. în vreme ce intră nuntaşii, orhestrul cîntă aria nunţii.)

VORNTCELUL *(către mire):* Ei, măi Trotuşane!... Iată-ne agiunşi la casa Uenuţii!... Dar păn-a nu bate Ia uşa ci, să ne cînţi un cîntic de cele bătrineşti, dc care ai auzit de Ia tată-tău.

TROTUŞAN: Bucuros... Să vă cînt cînticul tătarului.

TOŢI: Dar, dar!

TROTUŞAN: Apoi, zice că,, pe cînd năvălea tătarii în ţară, strămoşii noştri, care erau pui de viteji, le cînta aşa, dc pe ist mal a Nistrului:

Măi tătare, ţine-ţi calul I
Mâi tătare, strînge-i frîul!
Mii tătare, lasă malul,
Nn cerca a trece riul;
Că, pe crucea sfintei legel
De voi doi, peste hotare,
Nimic, său! nu s-a alege.
Măi tătare, mâi tătare!...

Daca tătarii era oameni de cuvînt şi se întorcea înapoi, românii îi lăsa în pace; iar de nu, apoi strămoşii noştri Ie vorbea încă o dată cu binele şi le zicea:

II

Măi tătare, dă-ne pace!
Măi tătare, stii, nu trece 1
Mâi tătare, nu mă face
Să-ţi fărîm capul Sn zece.
Că, de sus, de pe movilă,
Dc-oi zvtrli ghioaga cea mare.
Singur ţi-oi plinge de mila.
Măi tătare, măi tătare!

După asta, dacă-I împingea păcatul pe duşman să treacă în ţara noastră, apoi îl videa Dumnezeu! Românul perdea răbdarea, ridica ghioaga, şi-1 turtea pe tătar la pătnînt, şi-1 da la corbi! Pe urniă-1 prohodea aşa:

III

Măi tătare, unde-fi e pala?
Măi tătare, unde-ţi e calul?
Măi tătare, unde-ţi e fala?
Nu ţi-am spna Bă nu treci malul?
Nu ştiai tu, măi vecine,
Ce-i românul !n turbare ?...
Corbul musca-acum din tine.
Măi tătare, mâi tătarei

TOŢI *(chiulesc vesel):* Să trăieşti, Trotuşane.

TROTUŞAN: Noroc să deie Dumnezeu, ca să ne facem şi noi ca strămoşii noştri!

TOŢI: Ura !...

VORNICELUL: Hai de-acum să începem nunta. *(Se apropie de casa Iui Trohin împreună cu cellalt vornicei şi bate la uşă.)*

(Orhestrul Gintă în surdină.)

SCENA VII

NUNTAŞII, TROHIN (ieşind pe pragul uşei)

TROHIN

Oameni buni, bine-aţi venit!

VORNICELUL

Moşule, bine-am găsit!

TROHIN

Ce vreţi la bordeiul meu?

VORNICELUL

Să-ţi agiute Dumnezeu!...
Sîntem oameni călători.
Călători şi vlnători.
Şi cătâm o căprioară
Tinerică, sprintioară,
Cu-ochişori de porumbele.
Cu cosiţele-u inele
Şi cu salbă de mărgele.
Şi-i frumoasă, vorbitoare,
De trup gingaş ca o floare,
Păsărică cînlâtoaie
Care ciută, far' să zboare...
Rogu-te, moşule, spune:
N-ai văzut aşa minune?...

TROHIN: Ba am văzut-o, feţii mei. Mai dinioare trecea pe aici şi o întrat in casa mea. Aşteptaţi să v-o aduc. *(întră tniniru şi se întoarce aducind o baba scurta şi urîtă.)* Asta vă e minunea ce cătaţi?

TOŢI *(rîzînd)*: O!...

TROTUŞAN: Ba, ferească Dumnezeu!... asta-i Ştirba-Baba-Cloanţa!...

TROHIN *(rîzînd):* Vezi poznă! în Ioc să pun mîna pe-o căprioară, am pus mina pe-o bufnişoară. *(Intrînd iar în bordei.)*

VORNICELUL: Da mare hîtru-i moş Trohin! Ha, ha, ha!...

TOŢI: Mare hîtru-i!

SCENA VIII

NUNTAŞII, TROHIN, ILENUŢA, Ţ.iRANCE

TROHIN *(teşind înainte):* Iaca, măi flăcăi, căprioare sprintioare, păsărele cîntătoare, floricele frumuşele... Pe care o cătaţi voi?

TROTUŞAN *(alergînd la Ilenuţa):* Pe Ilenuţa, pe Ue-nuţa!

ILENUŢA *(cu bucurie):* Trotuşan! *(Vin amîndoi în faţa scenei.)*

(împreună.)

(Aria „Căruţa poştei")

TROTUŞAN

Dulce iubită,
A mea ursită,
De-acum cit lumea vteu să trăiesc;
Căci în uimire
De fericire,
In rai. cu tine, simt că plutesc!
(împreună.)
Ah in uimire
De fericire,
în rai, cu tine, simt că plutesc!

ŢĂRANII

Vezi ce uimire
De fericire,
în a lor suflet acum simţesc!

ILENUŢA

A fi iubită
Ş-a ta ursită

E tot con lume de-acum doresc;
Căci in uimire
De fericire,
în rai, cu tine, simt că plutesc!
(împreună.)
Ah I in uimire
De fericire,
în rai, cu tine, simt că plutesc!

ȚĂRANII

Vezi ce uimire
De fericire,
în a lor suflet acum simțesc!

VORNICELUL *(dispartindtt-i):* Bine, bine; Iasă că vă veți drăgosti mai pe urmă. Acum, bai să tragem o horă de nuntă.

TOȚI: Hora, hora!

VORNICELUL: Vino, moş Trohine, de gioacă cu noi; hai, doar ți-i mai scutura din cele bătrînețe.

TROHIN: Bucuros, feții mei! Hai să giucăm hora Ilenuței... ştiți ceea:

Hai, Ileana, la poiană,
Ileano, ileana.

(Orhtstrut cîntă „Hora Ilenei"; toii se prind Ia gioc şi cîntă.)

COK GENERAL

Hai, Ileana., la poiană,
Ileano, Ileana!
Să săpăm o buruiană,
Ileano, Ileana I
Buruiana macului,
Ileano, Ue.-iuâl
Ca s-o dăm bărbatului,
Ileano, IJeană!

SCENA IX

Cei dinainte (jucînd), GAITANIS, PRIVIGHITORUL

GAITANIS: Ha, ha! voi chintați si zucați?

TROHIN *(văztnd pe Gaitanis):* Na, c-am pățit-o, săracul de mine!

GAITANIS: Chintați *tin* Ileana *is Un* poiana... Ma nu trebui si chintați asa, dar ia asa:

Hai, țerane, la-nchisore.
Bade Trohine!
Cu butnți la pițore.
Bade Trohine!
Pin' țe-i plați paraluți,
Bade Trohine I
A lui chir Gaîtanuți,
Bade Trohine!
(Hora se strică.)

TOȚI *(spărieți):* La închisoare!

GAITANIS; *Neschi,* la închisore sau la gioso, cum ți-a plătea mai bine. Moi, privighitori, pune muna la gît a lui!

TROHIN: Mă rog, jupîne dascăle...

GAITANIS: *Loghiotatos,* bre!...

TROHIN: Fie şi ghîotatos... Nu-mi face o ruşine ca asta, tocmai dinaintea satului.

GAITANIS: Sat, mat, *che* pasat... nu mi pasa. Pune muna la gît a lui.

(Privigkitorul apucă pe Trohin de biol.)

TROHIN: Lasă măcar până mîne, cucoane Găitane... pană după ce s-a sfîrşi nunta Ilenuței.

GAITANIS: Nunta Ilenuții!... *Ohi!...* De o suta de ori *ohi!...* auzitu-mu? Plăteşti peşin indata? ori te puno Ia butuco.

TROHIN *(în parte):* Butuc să te faci! *(Tare.)* Da-i păcat de Dumnezeu să strici bunătate de nuntă ca asta... Fâ-ți milă măcar de biata fată, dacă nu ți-i milă de bătrînețele mele... Ilenuțo, vino de-1 roagă şi tu, fata mea, doar s-a îndupleca. *(în parte.)* îndupleca-l-ar dracii!...

ILENUȚA *(viind lîngă Gaitanis):* Chir Gaitanis, mă rog. d-tale, nu te-ndura, fii cum te-arată chipul.

GAITANIS *(în parte):* Actis sirata? *(Tare.) Ohi,* necredințosa șerpoaica țe esti; nu vreu! nu vreu se fiu ca obraz a mea.

(Arie „Of, of, of! ce supărare", din „Peatra din casă")

ILENUȚA

Of, of, ofl te rog, ai milă
De-un sărman și de-o copilă!
Vesă că. pîing și suspin;
Fie-H miiă de-al meu chin!

GAITANIS

Ba nu, nu, sirato, ba!
Eu nu sint de dandana.
Se me-nseli cu amori
S-apoi se-mi dai cu pițori,
Si de mine tu se *iui*
S-apoi se-mi f.ți bizi.

ILENUȚA

AhI te rog...

GĂITAN15

Fuzi, nu vreu.

ILENUȚA

AhI te giur pe Dumnezeu,
Nu fi rău ...

GAITANIS

Na, na, na!
Fevghe, fttighc, Satana!

ILENUȚA

Of, of, of1 te rog, ai milă
De-un sărman și de-o copilăI
(Cade in genunchi.)

GAITANIS: Deziaba te culți la pamunto, che nu me mai înșeli. Privighitori, unfla pe dimi'alui. *(Arată pe Trohin.)*

(Privigkitorul apucă pe Trohin fi vrea să-l ducă)

TOȚI: Cucoane Găitane...

GAITANIS: *Sopa,* bre! La ispravniție!

(Ilenuța rămîne plingînd în dreapta. Trotușan stă lîngă dinsa de o mîngîir. Gaitanis stă în stînga, în fața scenei, și face semn privighitorului ca să ducă pe Trohin.)

SCENA X

Cei dinainte, ALECU (în costum bogat de țăran, cine din fund și se intîlnește cu țăranii, în mijlocul scenei)

ALECU: Cc este, oameni buni?... Ce ați pățit?

TROHIN: Ce văd? cuconașul!... Dumnezeu te-o trimis!

ALECU: Da ce este?

TROHIN: Ce să fie, cuconașule? Ia, păcate! Jupînu Găitan vrea să ne strice nunta.

ALECU: Pentru ce?

TROHIN: Pentru câ-i sînt dator cu 500 de lei.

ALECU: Auzi Găitanu dracului! Ia stați, stați, oameni buni.

GAITANIS: Țe?... ține îndrăznește se poronțasca aițe?

ALECU: *O dulosas tapinos.*

GAITANIS: Alecu!... *me* strae țărănești.' Țe cauți aițc. *catergari ?* ha ?

ALECU: Am venit să gioc la nuntă, în ciuda matalluți.

GAITANIS: Acus?... Mo, mo Frunza, pune muna pe dimialui si-1 adă acasă cu de-a sila ca să învețe *to matimatu.*

ALECU *(furios):* Auzi țapu! *(Către țărani.)* Pe dînsul, flăcăi!... Eu vă poroncesc!... Umflați-1 pe sus șî-1 puneți în scrînciobul ista, de-] învîrtiți păn' ce-a zice aman.

GAITANIS: Țe, țe?... bre!... țe pușchi!

TROHIN: Dacă poroncește stăpînu... pe dînsu, copii!

f Țăranii se arunc asupra lui Gaitanis, îl umflă pe sus și-1 pun cu de-a sila in scrînciob.)

GAITANIS *(zbucmmindu-se furios):* Cum indrazniți, moi?... pe mine!... pe chir *Tenedosi apo io Gaîtani... Cacohronohachi* mozițe...

ALECU: Ha, ha, ha... Nu te da, palicari... *Ela more...* ha!

GAITANIS *(in scrînciob):* Lasa, lasa, che a veni el babacato dimitale *apo to* Iasi... Auzito asa *catergari!... Enas loghiotatos is to* scrințobo?... Am se-ți trago țințizeți la talpe.

ALECU: La talpe?... mie!... întoarceți scrînciobul, flăcăi.

(Țăranii încep a întoarce scrînciobul, în vreme ce cîntă. harul unnAlor; Gaitanis se zbuciumi furios Sn scaun.)

ALECU

(arie „Patruzeci de arniuți")

Uța, uța, căpitane,
Uța, uța. Găitane.

TOȚI .

Uța, uța, tot așa,
Măi, voinice, nu te dai

GAITANIS

Aman, amanl che nu mai pot
Aman, amanl che mor de tot } (Ms)

TOȚI

Uța, uța, căpitane,
Uța, uța, Găitane ş.c.l.

GAITANIS *(răcnind):* Stați, che mi sfirsesco de zile.

ALECU: Ojmți scrînciobul puuritd.

(Țăranii opresc scrhiciobul.)

GAITANIS: Uf, aman!

ALECU:· Ei! chir Gaitai.is! mai vrei să strici nunțile oamenilor?

GAITANIS: NU mai vreu se strico nimica... lasa se mi scoboru, che mi-a venito virtizelu la capo.

ALECU: Da' banii lui moş Trohin îi mai ceri?

GAITANIS : *Ta pentacosia grosia ?.,. Malista, malistu* îi țer, si acum peşin îi țer...

ALECU: Aşa?... Ei! flăcăi, mai dați-1 puțintel în scrînciob, că încă nu s-a săturat.

GAITANIS *(turbat):* Blastamați... Diavoli... Enițari!...

(Țăranii încep iar a-l întoarce, ctnltnd ca mai înainte: „Uța, uța, cftpitane" ş.c.l. Se aude în sltnga, în fund, un răcnet de surugiu si pocnete. Țăranii opresc scrînciobul. Frunză iesă prin stînga.)

ALECU: Oare ce poştă s-aude?

GAITANIS: Țe posta?... Ha, *cacoriziche!* ți-i frica acumu che vine babacato de la Iasi. *(Frecindu-şi mintie de bucurie.)* Ha, ha! a venito vremea se mi rasplatesco de toți. Am se vi aratu eu uța, uța.

ALECU *(în parte):* Că de-a venit tată-meu... am pățit-o!

FRUNZA *(întrind):* Iaca, cuconaşule, un răvaş de la Ieşi.

ALECU *(luind răvaşul):* Da... cine l-a adus? Ce văd?... Tatăl meu mă cheamă la Iaşi ca să mă trimită la Paris!.,. Vivat!... am scăpat de Gaitanis!... la Paris!... la Paris!...

GAITANIS: ȚC, țe?... la Pariso?... a nebunito *che* tataso!

ALECU *(plin de bucurie):* Oameni buni! nu mai aveți nici o grijă de nimic, că eu mă fac nunul Ilenuții, şi-i dau 2000 de lei zestre.

TROHIN: Să trăieşti, cuconaşule! şi să-ți deie Dumnezeu sănătate şi bucurie... Hura! strigați hura, copii!

ȚĂRANII: Hura!

ALECU: Cît pentru cliir Gaitanis, fiindcă a îndrăznit a pomeni de bătaie la talpe... îl osîndesc să steie în vîrful scrînciobului, păn'ce s-a sfîrşi nunta.

GAITANIS *(furios):* Satana!...

TROHIN: Ba nu, cuconaşule; dacă socoti, să-l întoarcem în scrînciob pană ce mi-a ierta cei 500 de lei.

TOȚI: Hai să-l dăm! hai să-l dăm!

GAITANIS *(spăriet): Ohi, ohi,* stați, bre, *varvari,* che iertu tot.

ALECU: Aşa mai vii de-acasă... dar să gioci cu noi.

GAITANIS: Ma nu stiu decît *to* piperi.

TROHIN: Lasă că te-oi învăța eu... Acuş, aşteaptă!

(Ilenuța se apropie de Trohin şi-i şopteşte, arătînd pe Alecu.)

GAITANIS *(vine în fața publicului):* Piperi cu tabaco am traso! nasu mi s-a rosito! ranito de puşca la *ipochimeno* am fost! în scrințobo m-am dato! paraluți am prapadito! pe Ilenuța am prapadito, si acum se mai zoco si la nunta ei!... Eu! Gaitanis, *loghiotatos, apo to ostrovî Tenedosi!...* Bine zițe un filosofos, nu stiu care: *mateotis mateotiton, ta panta mateotis! (Se trage mai in fund.)*

TROHIN *(ţiină pe Ilenuța de mînă, vine lîngă Alecu):* Cuconaşule! iaca hina d-tale care vrea să-ți facă o răgea.

ALECU: Ce doreşti, hinişoară dragă?

ILENUȚA: Să gioci cu mine, cuconaşule.

ALECU: Din toată inima, dragă Ilenuța. *(în parte.)* îi bine ca boierii să-şi deie mîna şi să lege frăție cu țăranii!

(Alecu ie pe Ilenuța de mînă şi o aduce in fața publicului.)

ILENUȚA
(cătră public)

Sărăcimea mîngîiată prin al vostru ajutor
Cătră voi acum înalță glasul ei mulțamitor.
Fiți cu toții veseli, mîndri de-a voastră faptă bună:
A săracilor iubire pe bogați îi încunună!

(Jocul se începe. Alecu joacă cu Ilenuța, Trotuşan cu o fată din sat, Trohin cu Gaitanis.)

(Cortina cade.)

CHIRIȚA ÎN IAŞI
SAU
DOUĂ FETE Ş-O NENEACĂ

P E R S O A N E

Cucoana CHIRIȚA
GRIGORI BÎRZOI, soțul ei
ARISTIȚA
CALIPSIȚA — fetele lor
PUNGESCU, coțcar bucureştean
BONDICI, colcar iaşan
GULIȚĂ, copilul Chiriței
Văduva AFIN
LULUȚA, copila ei
Sărdarul CUCULEȚ, direclor de agit
L'N FECIOR BOIERESC
IOANA țiganca

UN SLUJITOR DE BARIERĂ
UN SURUGIU
UN NEAMȚ CU ORGA
POFTIȚI LA BAL, SLUGI, SURUGII, CAI DE: POŞTĂ

CHIRIȚA ÎN IAŞI
SAU
DOUĂ FETE, Ş-O NENEACĂ

COMEDIE CU CÎNTICE. ÎN 3 ACTE

Reprezentată pe Teatrul Național din Iaşi, in beneficiul artiştilor români, la 1850.

ACTUL I

Teatrul reprezintă ulița Păcurarii plină de omăt; in stînga, în fund, se vede bariera închisă. La ridicarea cortinei se aud chiote şi pocnete surugieşti. Bariera se ridică şi Încep a trece în fund vro 16 cai de poştă, carii trag o trăsură veche pusă pe tălpi de sanie. Caii Intră în culisele din dreapta, dar trăsura rămîne troienită în mijlocul scenei. în coada trăsurii sînt aninate o mulțime de sipete şi de cutii, iar pe deasupra Jor şede o țigancă învălită într-o cergă strențeroasă; ea ține tn mînă o cutie cu bonete. Pe capră stă un fecior boieresc, țiind altă cutie. înîntru se aflâ cucoana Chirița, Aristița, Calipsița şi Guliță Bîrzoi. începe a însera şi a ninge.

S C E N A I

CHIRIȚA, ARISTITA, CALIPSIȚA, GULITĂ, ȚIGANCA, FECIORUL, SLUJITORUL DE BARIERĂ, UN SURUGIU

SLUJITORUL *(alergînd după trăsură, zice figancei din coadă):* Cine zici că-i în trăsură?...

ȚIGANCA: Cucoana Chirița.

SLUJITORUL: Cum?... Criță?

ȚIGANCA: Chirița... surdule.

SLUJITORUL: Chirița Surdulea?... Da cască-ți pliscul mai tare... cioară, și cîrîie mai dizghețat... Ce cucoană-î in trăsură?

ȚIGANCA: Du-te purii! că doar n-am să-ți toc la ureche pană mine.

SLUJITORUL: De!... Baragladină, te-ai pichirisit?

ȚIGANCA: Baragladină ești tu, guleratule!

SLUJITORUL: Ian vezi moachia, că s-o fudulit... *(Azvîrle în țigancă cu omăt.)* Hîși, cirîitoare!

ȚIGANCA: Șezi binișor, blăstamatule, că te ie dracu.

SLUJITORUL: Hîși, ciocănitoare!...

ȚIGANCA: Bată-te pîrdalnicu, să te bată!... șezi binișor.

SLUJITORUL: Hîși, duh de baltă...

CHIRIȚA *(scoțind capul și primind omătul în obraz):* Ce este? ce-ați pățit... carnacsî! că era să mi chiorascăI... Cine-azvîrle cu bulgări?... *(Către țigancă:)* Ce te-o apucat, mă rog, coțofano, de cîrîi ca cioara-n par?... Ie sama la lucruri bine, și taci din plisc. *(întorcîndu-se către fecior.)* Și tu, moj'icuîe, ce stai în capră ca un degerat și nu zici surugiilor să meargă?... Vai, bată-vă. crucea, mangosiților, c-o să-mi faceți zile fripte!...

SLUJITORUL *(la oblon):* Cucoană...

CHIRIȚA: Ce-i?

SLUJITORUL: Cum îi numele d-tale?

CHIRIȚA: Cum mi l-o dat nînașu... Lipsești de-acole.

SLUJITORUL: Așa știu și eu... d-apoi vezi, cucoană, că trebuie să tc trecem la catastiful barierii.

CHIRIȚA: Să mă treci Ia catastif pe mine?... da ce sînt eu, să mă treci la izvod?... Auzi vorbă!... Măi! că obraznici mai sînt gulerații iști cu săbiuțe...

Lipsești, mojice!
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în pâr
Și te bat măr.
Auzi ilîrzie! blăstămâție!

Obrăznicie
Și mojiciei
în catastifori el să mă scrie;
Să-mi facă mie
Catagrafie,
Parcă aş fi marfă de băcălie.
Brașovenie
Sau lipscănie!

TOȚI

Lipsești, mojice I
Lipsești de-aice,
Că-ți sar în păr
Și te bat măr.

SLUJITORUL *(astupîndu-și urechile):* Ho, țară!... că doar n-am urechi de săftian... Cucoană, avem poroncâ să nu lăsăm pe nime-n tîrg, păn-a nu-l întreba de nume.

CHIRIȚA: Ei! c-or să-mi scoată sufletul... Du-te de scrie c-o venit în Iași: cucoana Chirița a banului Grigori Bîrzoi, de la Btrzoieni, cu Aristîța, Calipsîța și Guliță, copiii lor.

SLUJITORUL *(in parte):* Mă!.,, ce pomelnic! *(Tare.)* Cum ziseși, cucoană?

CHIRIȚA: Iaca surdu!... *(Rapide.)* Chirița, Aristița, Calipsița și Guliță Bîrzoi ot Bîrzoieni. *(La surugiu.)* Minați, măi, șî luați seama la covâțele. *(în parte.)* Aice-n capitală ești tot cu zilele-n mînă.

SLUJITORUL *(în parte):* Criță, Răstită, Lâpșița și Gurluițâ Brînzoi!... da... a dracului nume!... parcă se bat babele-n gură... Mă duc să-i torn în catastif. *(Merge spre barieră.)* Gurluițâ, Lăpșița... Criță... *(Iesă.)*

CHIRIȚA *(la surugii):* Pornit-ați, jarpanilor?

SURUGIUL *(indemnind caii):* Hi, hi, hi, hi, copii... nu mă lăsați... Hi, hi, tătucă... Hi, hi, mînca-v-ar lupii. *(Pocnește.)* Hi, Iudă... Hi, jupitule. Iaca,

mă! c-or să mă iase-n troian... Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!...

CHIRIȚA *(scoțînd capul rapide):* Tacâ-vă gura, bețivilor, că vă aud copilele.

SURUGIUL: Ian lasă-ne, cucoană hăi,.. nu ne mia năcăji, că destul năcaz avem noi cu rădvanul ista, ardă-1 focu!...

CHIRIȚA: Ba să te ardă pe tine focul-., auzi?... radvan!... trăsura mea de nuntă, nouă-nouşoară!... de abia din vremea bejăniei!... Hai, mînațt şi nu mai faceți vorbă.

SURUGIUL: Hi, hi... odată, copii, cu toții... Hil lăsa-v-ați oasele cioareldr şi pelea vamişului... Ha, ho, ha, ho, tbrr... degeaba!... de-acum ne-am troienit...

CHIRIȚA: Nc-am troienit.?... Iaca! na, şi alta acum... chiar cotac piste pupăză! *(Feciorului.)* Ce stai ca un butuc în capră, mangosîtulc... coboară de-agiută la trăsură... Ian vezi-1, mă rog, parcă-i un boieri!... im-i bun nici de-o treabă...

FECIORUL *(leneş):* Dacă-i chiar în zădar... nu ne scoate de-aici nici dracu...

CHIRIȚA: Sărmane, sărmane... ți-oi arăta eu acuş pe dracu, somnorosule... dă... dă!...

FECIORUL *(&coborîndti-se):* Somnoros, da! şi cu n-am închis ochii dc două nopți!

CHIRIȚA *(sărind din trăsură):* Ian auzi-1 că şi răspunde!... *(Lunecînd.)* Carnacsî! că era să-mi rup şalele! *(împingînd feciorul.)* Ia, colo... colo la răzor, tontule... pune umăru de-mpinge, că eşti coşcoge... *(La surugiu.)* Hai, măi, opintiți vîrtos.

SURUGIUL: Hi, hi, zvînta-v-ar vîntu şi v-aş vinde pastrama!

cHIRIȚA: Tacă-vă gura, blăstămaților! că vă aud copilele! *(La fete.)* Asupați-vă urechile! *(In parte.,)* Ii un păcat cu nişte ghiorlani. *(La țigancă.)* Da tu, cheramo. ce st;ii acolo parcă

cloceşti ouă... dă-te gios să se mai uşureze trăsura.

ȚIGANCA: Cuconiță, nu mă pot scoborî făr' de scară.

CHIRIȚA: Scară?... ți-oi da eu la scară,, coțofană... deschide-ți aripele şi sai la pămînt... da doar mi-i strica cutia... c-atîta-ți trebuie.

ȚIGANCA *(sărind) :* Valeu I... că mi-am scrîntit piciorul! valeu! *(Sărind, scapă cutia, care se strică.)*

CHIRIȚA: Tronc! parcă-nadins i-am zis să mi-o strice!... Of! sărăcan de mine! că-mi vine să țip şi să icu cîmpii!... Mult oi să mai stau în drum? *(Aleargă la oblon şi lunecă.)* Carnacsî! că mi-o plesnit şireturile de la rochie!... Aristițo, Calipsițo, dați-vă gios şi voi, doar ne-om distroini mai degrabă... ia aşa... frumos... încet, să nu lunecați.

(Arislița fi Calipsija se cobor. Guliță vrea şi el si iasă, dar Chirița tl opreşte.)

GULIȚĂ *(cepeleag şi alintat):* Să mă cobor şi eu cu țițacele?

CHIRIȚA: Ba nu, Gulița mamei... nu, drăguță; mata şezi în trăsură ca să nu răceşti.

GULIȚĂ: E!... nineaca, vreu să mă cobor... na...

CHIRIȚA: Ba nu, suflete... dacă mă iubeşti... şezi mătăluță locului, puiule, şi te învăleşte cu contăşu bâbacăi.

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat dc contăş; vreu să mă dau pe gheață...

CHIRIȚA: Ba... să nu faci poznă, Gulița nineacăi, c-apoi s-a mînia nineaca şi nu ți-a mai cumpăra minavet... ştii mata... minavetu care ți l-am făgăduit...

GULIȚĂ: Aşa! de trii ani de cînd mă porți cu făgăduința. ..

CHIRIȚA *(sărutîndu-l):* Gulița mamei!... că nostim eşti... nu fii de diochi... *(închide oblonul şi zice surugiilor:)* Hai, flăcăi, de-acum, că vă făgăduiesc bacşiş bun... cîte un fifirig de om... *(Căutând în culise.)* Iaca poznă! da unde-s surugiii?

FECIORUL: Or fi fugit!... cine ştie?... la vro crîşmă poate... *(în parte.)* Hei, că nu-s şi eu cu dînşii!

CHIBIȚA: O fugit şi m-olâsat lată în mijlocu drumului!... bre! c-o să mă lovească ceva! *(Furioasă.)* Ei, apoi să nu te-apuce şaptezeci de năbădăici?... *Kirie eleisonl (Vine iute în fața publicului.)* Mă rog, cine ține poştele?... cine-i otcupeieul ghipcanilor?... să deie ochi cu mine, dacă-1 ține curăua... să-i zic două vorbe... da vorbe!.,, să le pominească cît o trăi... ştii?... cole... *engolpion* de anul nou 1844.

Ian să-ți spun, otcupeic dragă.
Vel otcupeic de ghipcani!
Toți motanii, fără şagă,
Nu-ți plătesc nici chiar doi bacii
Of! mări frate,
De ai păcate
Cu cai de poştă să te porneşti;
De multă ciudă,
De multă trudă.
Te simți, cu poşta, că-mbătrîneşti!
Ea nu-s propele.
Nici căpițele;
Ba ştreangu-i putred de ars in foc!
Hi, pliosca, trosca,
Hi, trosca, pliosca!...
Sluga-n pricină... eşti tot pe locl

II

Drept să-ți spun, otcupeic dragă,
Vel otcupeic de ghipcani ț
Toți motanii, fără şagă,
Nu-ți plătesc nici chiar doi bani!
Căci dacă pleacă.
Colbul te-neacă;
Glodu-ți lipeşte benghiuri pe nas;
Biciul pocneşte

De te-asurzeşte.
Şi caii poştei alerg... la pas!
Ba stau la dealuri;
Te dau de maluri;
îți sfarmă trupul de nu mai poți I
Şi de nu-ți pasă.
Ajungi acasă,
C-un ochi, C-O mînă, şi cu trei roți!

CHIRIȚA *(alergînd în fund):* Poftim poşte!... dacă nu merg caii, fug surugiii!... Da unde s-o înfundat blăstămații? *(întră în culisa din dreapta, din fund.)* Vai! că buni-s de spînzurat în iarmaroc!... Auzi!... carnacsî, că lunecuşu-i!... Valeu!... *(Se aude. căzînd pe gheată.)*

CALIPSIȚA} "Yf* ^eminef 0 câzutn!neaca Pe Sneatâ! • • •

***(Aleargă amîndouâ după Ckirița şi se aud picînd şi țipînd în culise:,* Valeu!... Valeu!...")**

FECIORUL *(căutind în dreapta):* Haita... buf... na, c-o căzut şi duducile... Ha, ha, ha... una piste alta...

(în vremea aceasta Guliță se coboară furiş din trăsură şi ***începe a să da pe gheață.)***

GULIȚĂ: Uța... a... a... Bine-i de dat de-a săniişul... Uța... a... a... Nineaca s-o dus... bine-mi pare!

ȚIGANCA *(ghemuită în cergă lîngă coada trâsurei):* Da astîmpără-te, cuconaşule, că-i cade gios, şi ți-i sparge capu.

GULIȚĂ: Taci, coțofană... nu cîrîi.

ȚIGANCA: Haide, hai, că te-o vide ea cucoana acuş.

GULIȚĂ: Taci, îți zic, c-apoi ştii... *(Către fecior.)* Măi, fecior boieresc, vin de te dă pe gheață cu mine.

FECIORUL: Ce să fac?... ca doar n-am zece capete de stricat...

GULIȚĂ *(mînios):* D-apoi dacă-ți poroncesc eu?... nu vrei?... Ei las, mâi bade, că te-oi drege eu.

FECIORUL *(în parte):* Ba-i drege tu pe cine-ai mai dres, sfrijitule.

GULIȚA: Uța... a... las că te-oi spune eu şi bunicăi, şi mătuşicăi, şi bâbacăi, şi nineacăi... Uța... a...

(Se aude dincolo de barieră un sunet de zurgălăi şi un glas de jidov strigînd: „Vio, vio")

SCENA II

FECIORUL (lîngă oblon), ȚIGANCA /lîngă coada irăsutei), GULIȚA (dînău-se de-a s&niuşulpe dinaintea ei), BONDICI, PUNGESCU, UN NEAMȚ CU ORGA şi SLUJITORUL

BONDICI *(la barieră):* Mă! cel cu trăsura... fă înainte... Ce-ai închis şoseaua?

FECIORUL *(căutînd în stînga):* Dec! cum oi să fac înainte, dacă ne-am troienit?

BONDICI: Ce-mi pasă mie?... dă-te-n lături că n-am să şez aici toată noaptea pentru hatîrul tău.

FECIORUL: Măi omule, da n-auzi că ne-am troienit?

PUNGESCU *(asemene la barieră):* înhamă-te pe tine şi trage zdreavăn pană ce-i ieşi din zăpadă.

FECIORUL: Ba-ți pune pofta-n cui.

PUNGESCU: Hait! o pățirăm de la roate... Ei, ce facem acum?

BONDICI: Hai să lăsăm harabagiul şi să ne suim într-o sarde de birjă.

PUNGESCU: Fie ş-aşa... hait... vină şi tu, neamțule, cu noi.

NEAMȚUL: *No gut... mâine heren.*

(Bondici, Pungescu şi Neamțul cu orga întră pe la barieră. Slujitorul îi opreşte.)

SLUJITORUL: Cum îi numele d-voastră, domnilor?

BONDICI: D-lui îi spătarul Hațmațuchi, şi eu aga Crastavețovici: amîndoi cu şezutul şi cu avutul în Focşani... Cît pentru d-lui Neamțul, îi vestitul *baron fon Şonțberg,* care vine de la Podul-Iloaiei ca să deie concerturi instrumentale în folosul său. Drept care avem cinste a ne închina d-tale cu tot respectul, noi, sus-pomcniții şi jos-iscălilii: spătarul Hațmațuchi, i aga Crastavețovici, i *baron fon Şoacățenberg. (Se închină şi vine în fața scenei.)* Zi cruce-agiută şi dă înainte la catastih dacă poți, cenuşerule.

(Slujitorul rămîne încremenit şi şuieră de mirare. Neamțul începe a cînta din orgă şi se trage în fund lingă trăsură. Bon~ dici şi Pungescu vin in fața scenei.)

PUNGESCU: Ha, ha, ha!... rapide mi-I luaşi pe bietul dorobanț, nene...

BONDICI: Nume vroia? nume i-am dat. Să se sature.

GULIȚĂ: îra!... Iaca un minavet de canari, cum vreu eu. *(Aleargă lîngă neamț, împreună cu feciorul şi cu țiganca.)* -

BONDICI: Iaca neamțul dracului!... nici n-o apucat a întră în Iaşi şi o şi început a rupe urechile iaşenilor. Nu-i destul că ne-o asurzit, pe noi în harabaua cea jidovească, de la Roman, şi tot drumul!... Ia să vezi cum o să-mi goîogănească sinpatrioții!... Păcat numai că n-are vro momită sau vrun urs, că s-ar face stup de bani.

PUNGESCU: Ce spui, vere?... care vrea să zică... dobitoacele aci în Iaşi?...

BONDICI: Hai, hai!...

PUNGESCU: Apoi dar... nc-am sfințitărâ noi doi?...

BONDICI: *Niboisa,* fricosule... nu mi te da, păcătosule... dar, ia lasă vorba asta... să venim la treaba noastră. Am scăpat din Focşani cum am putut... cu nepus în masă... că ***dc*** punea mina ispravnicul pe noi, ne trîntea poate la gros...

PUNGESCU: Vreai să zici la puşcărie.

BONDICI: Şi asta din pricina ta; dacă eşti prost şi laşi să te prindă la cărți cu mîța-n sac?...

PUNGESCU: Ce pisică-n sac, neneo? vina mea-i dacă s-a găsitără alt cartofor mai țeapăn decît mine şi m-a zăritără cînd am tras pă riga de desubtul cărților?

BONDICI: In sfîrşit, ce-o fost s-o trecut... am scăpat de-acolo; acum ne rămîne să ne păzim aici vro cîtăva vreme, păn' ce s-o face lucru muşama...

-De aceea trebuie mai întîi să ne prifacem numele ; sa le mai lungim. Tu te-i chema de azi înainte Pungescovici ți eu Bondicescu.

PUNGESCU: Ei ș-apoi!... despre trai cum a s-o ducem?... că numai cu *eseu* și cu *ovici,* tot co-vrigi, tot spanac.

BONDICI: Despre trai?... helbet!... feți logofeți de soiul nostru, cu meseria stosului și a bancului, nu per în Iași.

PUNGESCU: Se poate, nenișorule... dar mai bine m-aș închîorchioșa eu în București.

BONDICI: Pentru ce, neică?

PUNGESCU: Pentru ce?...

De-ai umbla întreaga lume;
De-ai călca pc rînd anunțe;
Țara englezească,
Țara franțuzească,
Țara spaniolească.
Nemțeasca, leșasoă,
Italienească,
Păn* și cea grecească,
N-ai găsi chiar într-o mie .
Așa tîrg vestit să fie
Pentru boscârie,
Pentru stosărie.
Pentru coțcărie,
Matrapazlărie,
Și ruștetirie
Și potlogărie I

BONDICI: NU zic ba, neiculiță, dar apor și tirgul nostru... cînd ai ști. *(Caută împrejur.)*

PUNGESCU: Spune, că nu ne aude nime.

BONDICI:. lașul nostru-i chiar de gemine cu Bucureștiul vostru.

PUNGESCU *(cu bucurie):* Aoleo!

BONDICI: Ce-ți spun eu.

PUNGESCU: Care vrea să zică... de-om lua treaba de la mertepea ș-aci, am înfundatără pă dracu?

BONDICI: Ba încă și pe tată-său... c-apoi vezi tu, neiculiță... viața-i un stos de la început pan' la sfîrșit, și lumea o masă de cărți. Tot meșteșugul îi să pontarisești la vreme și să găsești ruteua norocului, ca să faci roi...

PUNGESCU: Prea bine... dar dacă ai goană dă fante?

BONDICI: Furi o carte, ș-așa îți dregi bosuiocul.

BONDICI

Neneo, mă crede, viața-i un stos;
Lumea o masă cu postav verde.
Tot meșteșugu-i de-a juca gros;
De-a punta bine și... de-a nu perdcl

PUNGESCU • Ei, apoi halal de mine.

BONDICI

Halal de tine dacă vei ști
Să-ți spoiești bine fruntea, obrajii,
Și, fără frică de-a te roși,
Să faci transporturi... cu cinstea'mnzul

(împreună.)

Halal de tiiie / de mine dacă voi ști

ș.c.l. ș.c.l.

SCENA III

Cri dinainte, CHIRIȚA, A RIȘTI ȚA, CALIPSIȚA

CHIRIȚA: Of!... îmi vin istericale grecești!... am alergat pin toate crîșmele, și surugiii... tufă... Of! cine mi-o zis să mă pornesc eu de la Bîr-zoieni ?...

ARISTIȚA: Nineaca... nu te tulbura, că iar te-o dure rastul.

CHIRIȚA: Cum să nu mă tulbur, Aristițo dragă... dacă m-o lăsat în mijlocul drumului, cu cățel... cu... Ce-o să facem acum?...

CONDICI *(în -parle):* O nineaca cu două fete... *(încet, lui Pungescu.)* Aține-te, muntene, c-aici-i pe treabă...

PUNGESCU *(scoțtnd rapide o păreche de cârti, taie rapide un stos)*: Pâ trebuiiță?... bareci!... stos!...

CHIUITA *(CU deznădăjduire):* Şi nici un bărbat... nime ca să ne vie într-agiutor... îmi vine să mă trîntese la pâmînt, ca jidanii.

E")XDlci: Un bărbat!... iată-mâ-s... poroncă. *(înaintează spre Chirița.)*

CHIBIȚA: Ce-mi văzură urechile şi cc-tui auziră ochii!... Slavă ție, Doamne, că iată în sfîrşit un creştin!...

PUNGESCU: Doi hristiani, cocoană... că sînt şi eu p-acilea.

CHIRIȚA: Foarte vă mulțâmesc... dar, mă rog, să mă fericesc cu numele dumilor-voastră...

BONDICI: D-lui. prietinul meu, este spătariul Pimgescovici.

PUNGESCU: Şi d-lui, aga Bondicescu, al meu amic...

CHIRIȚA *(in parte):* Un spătar ş-un agă! *(încet şi rapide, fetelor.)* Țineți-vă mai drept şi zîmbiți nurliu.

BONDICI: Dar, mă rog, cucoană, să ne norocim şi noi...

CHIRIȚA: EU sînt cucoana Chirița a banului Grigori...

BONDICI: Şi duducile?...

CHIRIȚA: Bîrzoi...

BONDICI: A! Bîrzoi?.-- şi duducile?...

CHIRIȚA: Ot Bîrzoieni... *(Se închină.)*

BONDICI: Am înțăles... dar duducile?

CHIRIȚA: Copilele mele... Arîstița şi Calipsița. *(încet, fetelor.)* Faceți tali frumos. *(Tare.)* Le-am adus la Iaşi, drăguțile, ca să pitreacâ cîşlegile; şi puneți-vă în gînd, boierilor, că după ce ne-am necăjit pe drum. două zile şi două nopți, cînd s-agiungem la gazdă... ne fug surugiii tocmai la capătul tirgului.

. BONDICI: Cum se poate?

CHIRIȚA: Aşa, zău... am pățit-o chiar ca cela care s-o înecat la mal.

BONDICI: Ei!... las' că-oi spune eu asta vărului meu...

CHIRIȚA: D-lui ține poştile?

BONDICI: Dar.

PUNGESCU *(încet, lui Bondici):* O tăiaşi groasă, nene...

BONDICI: Taci, ncrodule...

CHIRIȚA: Să-ți spun drept... dar să nu-ți fie cu supărare... vărul d-tale n-are nici un haz cu poştile d-sale... Lehametc şi de parale.

BONDICI: Da de cîte ori i-am spus-o eu însumi, cucoană dragă... Ce folos însă!... nu înțălegc de cuvînt... *(încet, lui Pungescu.)* Ce zici de fete, măi?

PUNGESCU: Au zestre oare?

BONDICI: Aşa-mi miroase... *(Cucoanei Chintei.)* Cucoană Chirița, noi amîndoi sîntem gata la poroncile d-tale şi preafericiți de a te pute înlesni la orice-i dori în tîrgul nostru...

CHIRIȚA: Bunătatea d-voastră...

BONDICI: Ce se potriveşte!... Primiți deocamdată brațele noastre, ca să vă ducem la gazdă, şi cît pentru trăsură, n-ai nici o grijă... om trimite boii noştri ca s-o aducă.

CHIRIȚA: Bucuros!... *(în parte.)* Ce cuconaşi de treabă!... cînd ar fi şi holtei! *(încet, fetelor')* Dați brațul şi mergeți pupuică... tot pe vîrfu! scarpilor...

TOȚI

Haideți împreuna
Vesel să pornim,
Şi-ntr-o casă bună
Să ne gaiduim.

BONDICI

(Arisiiței, dîndu-i brațul)

Demuazelă dragă, sînt pre fericit,
Ca să-ți dau eu brațul m-am învrednicii!

PUNGESCU

(Calipsifei, asemene)

Demuazela scumpă, in veci n-oi uita,
C-astă/i, la brațetă, merg cu dumneata!

CHIRIȚA

(în parte)

Unul zice-i agă, celalalt spătar;
De i-aş prinde gineri, i-aş lua in dar.
Unul zice-i agă, celalalt spătar;
De i-aş prinde gineri, aş da sărindarl

TOȚI

Haideți împreună
Etc. etc. etc.

(Bondici, Pungescu, Aristița şi Calipsița ies la brațetă priit dreapta. Chirita-i urmează puțin şi se opreşte. Neamțul, care a stat tot în fund, începe a cînta din orgă.)

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ şi ceialalți

CHIRIȚA *(oprindu-se):* Da..., Guliță? *Kirie eleison!...* eă era să-mi uit odoru-n trăsură... (Se *întoarce şi găseşte pe Guliță lingă neamț.)*

GULIȚĂ: **NU** pe aista, monsiu neamțule... cîntă pe cellalt... *(Bate din picioare cu minie.)* Nu pe aista, pe cellalt.

NEAMȚUL: ***NO!*** *lasenzi şon geen.* •

CHIRIȚA: Ce-mi văzură ochii!... O ieşit dimonu din trăsură!... şi fâr' de blană!... sărăcan de mine c-o fi înghețat!... *(Aleargă la Guliță.)* Ce faci aici, diavoli?..; Nu ți-am spus să nu ieşi din contăşul băbacăi?...

GULIȚĂ: Ei, m-am săturat de contăş ca de mere acri.

CHIRIȚA: AUZI!... ian priveşte cum i s-o roşit nasu!... parcă-i o sfeclă digerată! *(îi şterge nasul cu batista.)* Doamne! Doamne! ce păcat cu nişte plozi! Măi Ioane, adă blana din trăsură... l-o lovi un. giunghi şi mi-o fi mai mare beleua. *(Feciorul aduce o blană din trăsură.)*

FECIORUL: Iaca şuba cuconaşului...

CHIRIȚA: Şi voi... chiori ați fost de l-ați lăsat să iasă dizvălit?... vină sa te-mbrac, p'ăcatule... Ei, vină azi şi nu mă supăra.

GULIȚĂ: NU mă supăra nici mata.

CHIRIȚA: Auzi plodu?... las' că ți-oi arăta eu... *(îl imbracă cu de-a sila.)* Şezi binişor... nu crîcni... țîst... să nu-ți aud gura...

GULIȚĂ *(zbătindu-se):* Nu vreu, nu vreu. *(Plînge.)* Las' că te-oi spune eu băbacăi...

CHIRIȚA *(trăgîndu-l iMit):* Ce face?... Of! c-o să mă nebunească dimonu... parcă văd că iar are să m-apuce rastu... Ascultă, Gulița nineacăi: hai că ne-aşteaptă țîțacele.

GULIȚĂ *(trîntindu-se la pămint):* Nu-mi pasă mie de țîțace... nu merg.

CHIRIȚA: Ei, vină că-ți cumpăr minavetu cela... ştii mata...

GULIȚĂ: Cumperi?... dacă-i aşa... ie-mi-1 pe-aista, a lui monsiu neamțu. Vină cu noi, monsiu neamțule...

NEAMȚUL: *Gut... gut... ser bevot.*

CHIRIȚA *(în parte):* Las' să te văd eu acasă, păcatule, c-apoi ți-oi da un minavet de nu 1-îi putea duce... Măi Ioane, rămîi aici cu țiganca ca să păziți lucrurile, păn' ce-or veni boit să ridice trăsura..', da doar îți perde vro cutie... c-apoi sfîntu Neculai îi gata. *(Pleacă cu Guliță spre dreapta.)*

SCENA V

Cei dinainte, VĂDUVA AFIN, SĂRDARUL CUCULBȚ

AFIN: Ce minune!... Cucoana Chirița?

CHIRIȚA: Cucoana Nastasiica!

AFIN: Bine-ai venit.-

CHIRIȚA: Bine-am găsit. *(Se sărută.)*

AFIN: Da ce vînt te-o adus pe Ia noi, soro dragă?

CHIRIȚA: Mi-am adus fetele de cîşlegi, după obicei. *(încet.)* Da d-ta cum te întîmesc singură... lîngă barieră?...

AFIN: Am ieşit puțin ca să mă primblu afara din tîrg, că pin tîrg îi potop... te ferească Dumnezeu!...

CHIRIȚA: Da, bine... pe gios?... ha?... Ei, dă... nu te roşi, soro dragă... Lumea-i lume, şi tinereța... Ce te sastiseşti?... între noi...

AFIN: Da nu mă sastisesc, soro, nicidecum... Mă primblu pe gios... pentru că aşa-mi place. Am venit cu sărdaru! Cuculeț.

CHIRIȚA: Cu sărdarul? *(în parte.)* Hm! mititica...

CUCULEȚ: Sărut minele, cucoană Guriță.

CHIRIȚA: Plecăciune, arhon sărdar. Tot la agie eşti?

CUCULEȚ: Director şi supusă slugă.

CHIRIȚA: Şi la mai marc.

CUCULEȚ: Amin.

AFIN: Da... unde-s duducile?

CHIRIȚA: îra!... ba că chiar!... unde-s?

AFIN: Ha, ha, ha... pe mine mă-ntrebi?

CHIRIȚA: Bine zici, săruta-ț-aş ochii... S-o pornit de-aici la brațetă cu doi cavaleri.

AFIN: I-a brațetă?... cu doi cavaleri?

CHIRIȚA: Precum zici, soro: unul, aga Bondicescu, şi cellalt, spătarul Pungescovici... doi bujori, surioară, două zarnacadele!

CUCULEȚ *(in parte)*: Bondicescu? Pungescovici?.,. marc poznă.' *(Scoale un răvaş şi-l citeşte.)*

AFIN: Ei bine, şi-ncotro o apucat truspatru?

CHIRIȚA: Hoisa, pe şoşe...

AFIN: Dar, îi cunoşteai mai de mult?

CHIRIȚA: Ba, cît hăciul... Mi-o ieşit în drum să-mi deie agiutor; că nu ştii, soro, ce-am pățit?... m-am troienit!... şi să vezi d-ta: Mă pornesc de la Bîrzofeni... şi încă bărbatu meu îmi zicea: „Soro dragă, nu te porni... stăi..." Cînd ce să vezi ?...

AFIN: Apoi bine, cucoană Chirița, se poate să-ți laşi copilele pe mîna unor necunoscuți?... Cine ştie ce berbanți ?...

CHIRIȚA: Pusche pe limba-ți.. - vai de mine! că începe a mă umfla grija din tălpi... mă furnica sudori pe spate... Iaca pozna gata!... Nu cumva se zăresc pe şoşe? *(Se apropie de culibe şi caută înîntru.)*

CUCULEȚ *(în parte)*: Sameşul din Focşeni îmi scrie, cu poşta de astăzi, despre un Bondici şi un Pungescu: doi coțeari care o tlizbrăcat lumea pe-acolo.-. şi mă sfătuieşte să-i privighez de aproape... Oare tocmai ej să fie?

CHIRIȚA' Nimica! tufă!... o intrat fetele-n păinînt... Vai de mine! Arhon sărdar, nu mă lăsa... de-a afla bărbatu meu, zău, am sfeclit-o!... Ioane, aleargă; ba... ba... stai la trăsură... Arhon sărdar... ridică toată agia în picioare... săraca de mine!... aşa poznă\... să-mi fure felele de la ochi!... Hai degrabă cu toții să le căutăm... Biata Aristița'... biata Cilipsița! Sfinte .Mina... să ştii că-ți dau şapte paraclisuri...

CHIRIȚA

Degrabă, degrabă.
Cu toți s-alergfl.itv;
Să mergem în graba
Să le căutăm.
Vai, bietele fetei
Câ lc-arn prăpădit
Şi le-am dat pe bete...
De-acum m-am topit!,..

(Neamțul începe a suna** un **valț.)

CHIRIȚA *(furioasă, aleargă de împinge pe neamț):* Da du-te pîrlii, şonțule, cu țîrlîitoarea asta. *(Lunecă.)* Carnacsî! că era să mă prăbuşesc!

TOȚI

Degrabă, degrabă.
etc. etc. etc.

(Toți alerg** în dreapta; **Chirița trage de mînă pe Guliță, care trage asemene pe neamț de poala surtucului. Feciorul boieresc fi țiganca rămUt lîngă trăsură.)

(Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă o odaie mare cu patru uşi; una în *fană,* care dă în tindă; una în stînga, pe al doilea plan, care duce în etacul Chiriței; două In dreapta, dintre care una, cea pe întâiul plan, se deschide în apartamentul Aristiței şi Calipsitei, iar cea de mai în fund. în odaia lui Guliță. în față cu uța apartamentului fetelor, este aşeiată, lîngă pirstcie din stînga, o măsuță cu o besacte deschisă şi cu ga.vano.tele de dresuri, păişoare de făcut spnncenele şi un bust de carton, în dreapta. Ungă uşa din fund, o masă mare cu rochii întinse pe dînsa. Scaune etc...

SCENA 1

***CHIRIȚA (seds dinaintea toaletei şi-**ți face sprinceneie),*
***ȚIGANCA** (calcă **rochii tn** fund)*

CHIKIȚA
(cîntă)

Ochii şi sprincenile
Fac toate pricinile.,.

(Se ande în odaia** tui **Guliță »» minavet.)

CHIRIȚA *(răsărind):* Iar!.,, o să mă năucească trîntoru cu mînavetu lui!... Cît îi ziulica de mare tot țîrlîieşte... de urlă cînit mahalalei... Fa, fa Ioană, du-te de zi cuconaşului să tacă, că m-am săturat de mojică ca de mere pădurețe... îmi vine acru... *(Țiganca intră în odaia lui Guliță.)*

Aşa mi se cade, dacă mă potrivesc eu de-i cumpăr mînavetu cela de la neamț. Las' că ține cît dracu pe tată-său. Tronc! că mi-o dat nucuşoară-n ochi.,. fa... fa... *(Țiganca vine înapoi.)*

ȚIGANCA: Aud, cucoană.

CHIRIȚA: Mă rog, ce ți-am spus cînd ți-am poroncit să-mi găteşti păişoare cu bumbac pentru sprincene? aud?...

ȚIGANCA: Mi-ai zis...

CHIRIȚA: Nu ți-am zis să mi le faci subțiri?.., Ian vezi cum mi le-ai meşterit... parcă-s buzdugane de vel armaş din vremea domnilor greci!..,

ȚIGANCA: Da lasă, cuconiță, că-s tocmai cum trebuie... doar ți-am mai făcut eu pămătufuri şi badanale de sprîncene.

CHIRIȚA: Cum ai cîrîit?...

ȚIGANCA: Niciodată nu ți-ai făcut aşa de frumoase sprincene... parcă-s două lipitori umflate...

CHIRIȚA: înghinate-s cum trebuie?

ȚIGANCA: Dizghinate... dizghmate...

CHIRIȚA *(strânutînd tare):* Pe brațe!... M-o fi pomenind d-lui, Ioană.

ȚIGANCA: Te-o fi pominind, cucoană.

CHIRIȚA: Cînd ar fi fată sufletelul, să mă vadă... cum şi-ar mai răsuci mustețile!... *(Jar strănuta.)* Iar mă pomineşte!

Ochii şi sprincenile
Fac toate pricinile,
şi cu foc şi cu pîrjol
Fe amor 11 dau de gol.
Cînd un tinerel Iți place
Ş-amorez veieşti al face,
Cît mi-1 iei puțin la ochi,
L-aL trecut cu dediochi.
CK îi joci fi din sprintene.
De amor se umfiă-n. pene.
Cît din bul< mi-i zirobeşti,
Chiar pe loc U nebuneşti.
Iar de-i faci ş-aşa din mină...
îi călare pe prăjină 1

fSe *aude iar minavetul in odaia lui Guiijă.)*

CHIRIȚA: Iar! Iar!... Valeu! că mare păcate c-un plod!... îmi vine să latru. *(Aleargă la uța iui Guliță.)* Țîşt, diavoli, că mâ bagi în ipohondrie.

GULIȚA *(din odaie):* Las', nineaca, că învăț mujica.

CHIRIȚA: Ți-oi da eu acuş o mojică, trîntorule, de nu-i putea-o înghiți! *(întră in odaie.)*

ȚIGANCA; Vai de mine! ce păcate pe capu meu de cînd am venit în leşul istal... ba îmbracă pe cu-

coana... ba găteşte duducile... ba calcă rochii de bal... ba arde nucuşoară de sprincene. Mă mir cum nu s-o săturat de zbânțuit!... Ieri 0 fost Ia fteatru şi-n astâ-seară merg la bal, la Afinoata; ş-apoi şi alt păcat! că încep a să-mbrăca de pe la toacă... îmi vine, zău, să ieu cimpii...
(Se ***aude dînd palme în oâaia lui Guliță şi Guliță plfngfnd.)***

CHIRIȚA *(îtttrînd):* Ia aşa... mai bine-i seînci tu, decît 01 turba eu... Ce mirosă-aict a pîriit?... arde ceva, vro petică?. -. *(Aleargă la masa cu rochii de ridică una şi o arată arsă in poale.)* Iaca poznă! c-o lăsat cioara fera pe rochii... destulă treabă!... Ian priveşte... rochie de bal îi asta?... Ei! apoi să n-o ucizi în bătaie! bunătate de rochie cumpărată la Leiba Grosu cu o mulțime de bani: douăzeci ş-atîți de jumătăți de irmilici noi!... *(Arwuă rochia în obrazul \igaiicei.)* Na! stahi-e-mpelițatâ... mănînc-o friptă cum îi... şi lipseşti din ochii mei că întru acuş într-un păcat.

ȚIGANCA: Cuconiță...

CHIRIȚA: Lipseşti, îți zic... piei, că te zgîrii... *(Ți-ganca fuge in odaia Chiriței.!*

CHIRIȚA *(plimbîndu-se. furioasă):* Uf! că nu mai este de suferit!... de cînd am venit în Ieşi ca să-mi mărit fetele... am prins la istericale ca o dierațița... Poftim!... Cu ce-oi să mă duc cu acum la balul Afinoaiei ?... trebuie iar să-mi pun rochia cea de catife roşie şi turlubanu cel cu pene stacojii... ca să mai aud iar vrun obraznic zicînd că seamăn cu Nastiatin Ho^ea, ca mai dăunăzi, [a bal-masque... Nu-i de suferit, nu-i de suferit şi pace!

Diimntjeu sa te ferească
De cutremur şi de foc,
De ghipcaui ce stau in loc
Şi de slugi țigăneasca.
Şi de-acele slugi .plecate
Ce se-nch'n, te linguşesc
Păn' ce-ți sar deodată-n spate
Şi ca corbii te ciupesc.

. Aşa slugi Ic e de fugă
Sau de ele singur fugi...
De DU vrei s-ajungi chiar slugă
La aşa plecate slugi...
(Sc aude afară următorul dialog:)

AFIN: Acasă-i cucoana?

FECIORUL: Acasă, dar să ghiloseşte acum.

SCENA II

CMII7IȚA, AFIN, LULUȚA

CHIRIȚA: Auzi, tontu? *(Aleargă la uşa din fund şi o deschide.)* Cucoană Nastasiică... poftim, nu te potrivi...

AFIN: Poate că te deranjarisesc, cucoană Chirița?... dar n-am vrut să-ți trec pe la poartă ca o străină...

CHIRIȚA: Cum să mă rinjariseşti tocmai d-ta?...

LULUȚA *(în parte):* Rinjariseşti?... ha, ha, ha...

CHIRIȚA: Iaca şi Luluța!... Ai scos-o din pasion astăzi ?...

AFIN: Dar; pentru că mîne îi duminică.

CHIRIȚA: Da vezi ce frumuşică-i, diavoloaka! îți vine s-o mănînci dc vie.

LULUȚA: 5ă mă mănînci?... mersi, *(in parte.)* Şi n-are măcar nici dinți.

CHIRIȚA: Ha, ha, ha... Bat-o norocul Nostimă-i!... vină să te sărute mătuşica, Luluță dragă... *(O sărută.)*

LULUȚA: Alei! maman... ce-o pățit mătuşica de şi-o pus lipitori pe frunte? *(Arată sprincenele Chi-riței.)* O doare capu?

CHIRIȚA: Eu, lipitori?...

AFIN: Ce lipitori?... unde vezi tu lipitori?...

LULUȚA: Ha, ha, ha... ba-s sprincene... şi una-i numai pe jumătate!

CHIRJȚA: Ha, ha, ha. **fi» parle.)** *Cum* i-aş suci gîtu cînd ar fi a mea!

LULUȚA: Marțian, să-mi cumperi şi mie o părechc de sprincene din tîrg, ca să le pun păpuşei de Anul Nou.

AFIN: Bine, bine, ți-oi cumpăra. Taci din gură.

CHIRIȚA: Da de ce să tacă, soro? las' să vorbească copila... ca zice tot nişte' lucruri... Se cunoaşte că învață la pasion.

LULUȚA: Pansion, mătuşica... nu pasion,

CHIRIȚA: Fie şi pansion, că doar nu m-o crescut mama cu gubernată, ca sa ştiu nemțeşte.

LULUȚA: Guvernantă, mătuşica, nu gubernată... Da bine, mătuşica, aşa vorbiți pe-acolo, prin provinție?. ..

Guvernanta ne-a spua noua
Că vorbiți o limbă nonă;
Cînd e vorba de parchet?
Ziceți curat că-i pichet.
Cînd e de tapiserie ?
O numiți patiserie.
Cind de botine de glanț?
. Ziceți botoaie cu clanț.
Un ceasornic hronoroetru ?
îl numiți cu barometru.
Ş-orice lucru de bonton?
Motvton, zebon sau triton!

CHIRIȚA: Ha, ha, ha! Ce giuvaer îi! ha, ha, ha. *(în parte, furioasă.)* Ce triton ți-aş trage eu, trîntorvde... *(Tare.)* Ha, ha, na! are un duh cît şapte, şi dă dintr-însa nişte vorbe... ha, ha, ha.

AFTN: Mă rog, să nu mi-o diochi...

CHIRIȚA *(scuipind):* Ptu... ptu... ptu...

LULUȚA *(culegînd un pai, jos):* Na! că ți-o sărit un dinte, mătuşica.

CHIRIȚA *(spăriaiă)*: Un dinte? *(Se răpede şi ie paiul.)* Ce dinte?... un pai!...

LULUȚA: Altă dată să ştii, mătuşica, că aici, în Iaşi, nu este obicei să faci ptu, ptu în obrazul altora... nu-i frumos...

CHIRIȚA: Auzi, păcatu?... auzi cum m-o înşălat? de mi-o sărit inima din loc!... Să-ți spun drept, soro dragă, ți-i hazlie Luluța... dar îi cam obrăznicuțâ... adică, să nu te superi.

AFIN: Mademuazelă, cere pardon mătuşicăi.

LULUȚA: Bai... bai...

AFIN: **NU** vrei?... cînd îți poronceşte maman?... Apoi, să te duci degrabă la caraiil şi să nu crîcneşti...

LULUȚA: Mersi, maman. *(Se închină; în parte.)* Tot mă dureau picioarele; mai bine-oi şedea pe scaun. *(Se duce de se pune pe scaun înaintea toaletei şi, în toată vremea scenei următoare, se apucă de face sprincene ți musteți bustului de carton ce este pe masă... îi pune roşu şi-i aşează zulufii.)*

CHIRIȚA *(în parte):* Bine i-o făcut. *(Tare.)* Da de ce treabă, soro dragă?

AFIN: Las' să mai prindă la minte, câ-i pre nebună... Da ia spune-mi, mă rog, ce fac copilele d-tale?

CHIRIȚA: Aristița şi Calipsița?... se gătesc de bal pe deseară, la mata.

AFIN: De pe acum?... De-abie o tocat...

CHIRIȚA: Ştii mata cum sînt fetele cînd se gătesc de bal... Ba Ie trebuie una... ba alta... şi cînd te trezeşti, o înnoptat de tot... De aceea-i mai bine să se apuce de tualetă încă cu ziuă... povestea vorbei: însuratul devreme şi mîncarea. de dimineață."..

AFIN: Apropo de însurat... nu s-o înfățoşat nici un holtei ca să ceie duducile?...

CHIRIȚA: Of! taată-i concina holtei!... că asta mă mănîncă pe mine... Ai fete, soro? ai şi peri albi... zice că este Ia fteatru un cîntic cu of, of, of...

AFIN: îl ştiu... cel din *Peatra din casă...*

CHIRIȚA: Nu ştiu din ce peatra o fi; dar, nu-ți uita. vorba... I-am auzit o dată Ia Botoşeni, şi de-atunci îmi huieşte necontenit în cap ca un bondari. . . Am să ți-1 cînt:

Of, of, of, ce supărare,
De-a avea o fată mare!

AFIN: Da, îi ştiu, soro... l-am auzit...
CHIRIŢA: Nu-ţi uita vorba...

O hrăneşti
Ca s-o creşti,
S-apoi trebuie să porneşti
La vînat
Prin cel sat
Ca să-i cauţi uti bărbat.

AFIN: Şi celelalte; destul... îl cîntă şi ţiganii de ne asurzesc.
CHIRIŢA: Nu-ţi uita vorba.

De-i flăcău
Nătărău
Te închini la duhul său.
De-i gheboa,
Uricios,
îi zici nostim şi mumos;
Şi-i zîmbeşti,
îl slăveşti
Doar să-l poţi să-l g
ginereşti.

(împreună.)

CHIRIŢA

' Uf, of, ce supărare
De-a avea o fată mare I

AFIN

Of, of, of, ce supărare
,Cu-o nebună ce leac n-are I

CHIRIŢA: Ei; apoi închipuieşte-ţi acum, soro... dacă cu o singură fată ai atîte supărări, dar cu două?... cînd ai două cucoare mari ca mine?...

LULUŢA *(în parte)*: Are cucoare mătuşica?... am sâ-i cer să-mi deie una mie.

CHIRIŢA: îra!... surioară dragă... eu te ţin de un ceas în picioare... alei!... ia, aşa păţesc de cîte ori gîndesc că am fete de măritat: îmi perd înin-

ţile. *(Aduce scaune.)* Poftim de şezi, mă rog... şi mă iartă.

AFIN: Foarte-ţi mulţâmesc... că trebuie să mă duc îndată acasă pentru ca să port de grijă despre cele trebuincioase pentru bal.

CHIRIŢA: Da, ian mai şezi... pentru hatîrul meu... Să mă vezi moartă... să mă-ngropi dc te-i duce.

AFIN *(în parte)* : Vai de nune! că mi-am găsit beleaua... *(Şede.)*

CHIRIŢA *(puindu-se pe un scaun)*: Ş-aşa cum îţi spuneam, zic într-o zi boieriului: Frate! ştii c-avem două fete mari? — Ba ce mari, îmi răspunde sufleţelul, coşcogea!... cît nişte zdragoni! (Bărbatu meu îi tare mucalit, bată-l-ar norocu c-un car de galbeni!) — Ei bine, îi zic eu, gîndil-aî, dragă, să Ie mărităm? — Hai, hai! le-am găsit doi bărbaţi şucada. — Care şi care? — Paharnicul Brustur şi căminarul Cociuiiă, vecinii moşiei noastre. — Brustur şi Cociurlă?... Elei, frate!... cum o să-mi dau fetele după nişte boierinaşi de ţară?... Fete frumuşele... tinerele... curăţele... harnicele... cu franţuzasca lor... cu ghitarda lor... cu cadrilu lor... gospodine bune... iconoame... cetite... giucate... pricopsite... să le fac eu, pe una Brusturoaie şi pe ceealaltă Cociurloaie!... atunci s-agiungă!... — Ea, Brusturoaie... ea, Cociurioaie... mai bine decît or mocni ş-or îmbătrîni în casa părintească... Brustur şi Cociurlă au moşioare bune; au bănişori. buni... au vitişoare bune.— Ei! şi pentru că au vite, de aceea să-mi fac eu blestemul ca să le dau copilele?... ba, cît îi cucu!... Şi-or pune d-lor pofta-n cui. — Ba nu şi-or pune-o, pentru, că le-am făgăduit. — Ba şi-or pune-o. — Ba nu şi-or pune-o. — Ba şi-or. — Ba nu. — Ba şi-or. — Ba nu. — Ah... Ah! ş-am leşinat!...

AFIN: Ai leşinat?...

CHIRIŢA: Fără doar şi poate... da ştii? Iată!... Cînd m-am trezit, bietu sufleţelul îşi smulgea musteţilc de desnadăjduiie\ şi pentru ca să mi

liniştească, mi-6 făgăduit să mă lase ca să vin în cîşlegi la Iaşi cu fete, cu tot... pentru ca să cerc doar le-aş pute mărita aici... însă mi-o hotărît ritos: că de n-oi izbuti să prind gineri prin Ieşi, pană la sfîrşitul cîşlegilor, apoi îmi brustureşte şi-mi cociurluieşte odoareîe, ca mai bine.

AFIN: Ei, şi păn-acum nu s-o arătat niine?

CHIBIȚA: Cum nu?... ințălegi că îndată ce-am sosit aici, mi-am scos fetele la ivală... pe la fteatru, pe la suarele... ghilosite, gătite, împopoţonate, îmbrăcate tot după modă... Ce dracu să faci?... dacă ai giuvaeruri trebuie să le arăți.

AFIN: Şi în sfîrşit...

CHIRIȚA: în sfîrşit, am prins doi în capcană... dar însă nu mi-o pominit nici bechi de Isaia dănţuieşte.

AFIN: Cine şi cine?

CHIRIȚA: Aga Bondîcescu şi spătarul Pungescovici!... ştii tinerii cei doi care porniseră cu copilele la brațetâ, cînd ne-am troienit în Păcurari, şi care i-am întîlnit întrînd truspatru la han la Pîrlita?... Bondîcescu, soro, şi Pungescovici...

AFIN: Da, îi ştiu... i-am zărit, cînd ți-ai luat fetele înapoi. *(în parte.)* Sărdarul Cuculeț mi-o vorbit de ei ca de nişte berbanți...

CHIRIȚA: Aud?...

AFIN: Mă rog... îi cunoşti?

CHIRIȚA: Cum nu?... vin în toate zilele să ne vadă. *(încet.)* Şi ştii una?... Pare-mi-se că li s-o aprins călcăile...

AFIN: Aş!

CHIRIȚA: Ce-ți spune Chirița...

AFIN: Da n-ai cercetat... ce sînt?... de unde-s?... ce stare au?

CHIRIȚA: Ce atîta cercetare... cînd unu-i agă şi cellalt spătar... Ş-apoi tineri, soro... cu vorba, cu ighemonicon... cu tabieturi... iar nu ca Brustur şi Cociurlă... groşi în ceafă şi morocănoşi... Aşa gineri mai vin de-acasă, şi să vezi...

(Vorbeşte la urechea Afinoaiei.)

LULUȚA: Uf! m-am săturat de caraul.

AFIN *(apropiindu-se de Luluța):* Da ce te-ai apucat acole de făcut?

LULUȚA: Maman, am gătit păpuşa de bal... i-am făcut 'sprincene... am boit-o cu roş... i-am pus benghiuri ca la mătuşica... ia vezi cît îi de...

AFIN: Sprincene?... benghiuri?... roş?... da de unde le-ai găsit toate aceste?

LULUȚA: în bcsecteua mătuşicăi!

CHIRIȚA *(furioasă):* Ha? în bcsec... iaca dimonu... că mi-o cotrobăit toate lucruşoarele... *(Merge de ascunde gavanoşelele in besecte.)*

AFIN: Madmuazelă, nu-i frumos... *(Pufneşte de rîs.)*

SCENA III

Cei dinainte, GULIȚĂ

GULIȚĂ *(alergînd cu un răvaş din odaia lui):* Nineaca, 'nineaca... iaca un răvaş de la băbaca. *(Se opreşte ruşinat, vâzînâ pe Afinoaie şi pe Luluța.)*

CHIRIȚA: Un răvaş de la d-lui?... adă-1 încoaci... *(Ie răvaşul şi-l deschide.)* Cu voia matale, cucoană Nastasiică...

AFIN: Poftim...

LULUTA *(in parte): Ah mm Dieul... quel drole de monsieur.*

(în toată vremea cetirei scrisorei, Guliță se uită la Lulu/a si umblă tmpregiurul ei. Luluța îl priveşte cu dispreț.)

CHIRIȚA: Cum îmi bate inima!... parcă-mi vesteşte ceva... *(Citeşte.)* „Sărut gurița matale, scumpă Chirița. Mai 'întîi, nu lipsesc a cerceta despre întregimea sănătății matale şi a copiilor, ca aflînd că se află aşa precum doreşte inima mea, nu puțin să se bucure sufletul meu de soț şi de părinte; al doile vei şti că din mila Proniei cereşti mă găsesc şi eu sănătos... însă Fifița o răposat de jigăraiel..." *(Vorbit.)* Fifița o răposat?... mare minune!...

GULIȚĂ: O crăpat!... bine-o făcut, că mă muşca tot ele nas.

CHIRIȚA: Taci, varvarule!... biata Fifița!... cînd ai şti, cucoană Nastasiică, ce căţeluşă... numai atîtica; şi cînd hămăia, nici nu-i auzeai glasul... ia aşa: ham, ham, ham...

LULUȚA *(în parte):* Auzi cum latră?

CHIRIȚA *(ştergîndu-şi ochii):* în sfîrşit, aşa i-o fost scris; toţi sîntem muritori! *(Citeşte:)* „Al triilea, te înştiinţăz că cîşlegile se apropie de sfîrşit... drept care îţi poroncesc să-ţi iei catrafusele şi să vii înapoi îndată la Bîrzoieni, ca să facem cununia cu paharnicul Brustur şi cu căminaru Cociurlă, căci la dimpotrivă vin eu însumi la Iaşi ca să vă umflu pe sus cu nepus în masă. Al d-tale soţ supus şi iubit... Grigori Bîrzoi ot Bîrzoieni. 15 Ghenarie 1844."

GULIȚA: Băbaca are să vie aici!... E! bine-mi pare!... am să-i cînt toată ziua din minavet...

LULUȚA *(caută la Guliță cu mirare şi pe urmă ii întoarce spatele).*

GULIȚĂ *(Luluței):* Din minavet...

CHIRIȚA: Ai văzut, dragă cucoană Nastasiică, ce-mi scrie d-lui?... Ce mă sfătuieşti să fac?

AFIN: Ştiu eu?...

CHIRIȚA: Ştii ce?... îmi vine să-i strîng cu uşa pe Bondicescu şi pe Pungescovici ca să-mi hotărască odată ce gînduri au?... Mi-i că m-oi trezi deodată cu bărbatu meu, ţop în spate... ş-apoi, aşa-i c-am codălghit-o?...

AFIN: Fă cum îi socoti, dragă cucoană Chiriţa... dar eu una te sfătuiesc să nu te grăbeşti pană nu-i afla lămurit cine sînt tinerii.

CHIRIȚA: Elei, dragă!... da nu ţi-am spus de atîte ori că unu-i agă şi cellalt spătar? *(în parte.)* Nu cumva vre sâ-i pâstreae pentru trîntorul ei?...

AFIN: în sfîrşit, îi treaba d-tale. Eu mă duc... dar nădăjduiesc că nu-i lipsi desenră la bal.

CHIRIȚA: Cum, Doam.ie, iartă-mi! si lipsesc?... cînd am fete de căsătorit?

AFIN: Hai, Luluța, şi z\ bonjur mătuşicăi.

LULUȚA *(făcînd comhlimert):* Bonjur.

CHIRIȚA *(imitind-o):* îi poznă de nostimă!... *(O sărută.)*

LULUȚA *(in parte) :* Ştirba-baba-cloanța.

CHIRIȚA *(inparte):* Ce-o zis?... Hei, că nu eşti a mea, păcatule!

(împreună.)

CHIRIȚA, GULIȚĂ

Adio! in aslă-seara
Vom veni cu toţi la bal
Să-ngropăm în veselie
Acest vesel carnaval!

AFIN. LULUȚA

Adio! în astă-seară
V-asteptăm pe toţi la bal
Să-ngropăm în veselie
Acest vesel carnaval!

AFIN

Sa nu mă dai de sminteală ...

CHIRIȚA

N-ai, soro, nici o îndoială.
Căci am fete, fete mari:
Două june porumbițe,
Două blînde cănărițe...
Şi le caut doi canari.

LULUȚA

Mătuşica, dimoare.
Ai zis că-ai două cucoare .

CHIRIȚA

(in parte)

Vai, ce drac împelițat I

LULUȚA

Ah! te rog, dă-mi una mie,

GULIȚĂ
(Luluței)

Poate-o vrei de jucărie?

LULUȚA
(în paria)

Oh! ***Ie drâk de petit fai!***
(împreună.)
Adio 1 in astă-seară
ş.c.l. ş.c.l.

SCENA IV

CHIRIȚA, GULIȚĂ şi pe urmă FECIORUL

CHIRIȚA: Ei! de-acum hai degrabă la îmbrăcat... Guliță, du-te de-ți pune straiele cele de Anul Nou şi te fă pupuîca, sufletul meu.

GULIȚĂ: Da nu pot să mă-mbrac singur, nineaca...

CHIRIȚA: Auzi, coşcoge calindroiu? Doamne! că alintat ai mai fost!— Măi ficior...

FECIORUL *(îmbrăcat. în livre strimtă)*: Aud, cucoană. *(Vine pe uşa din fund.)*

CHIRIȚA: Iaca țuțuianu... şi-o pus livreua... Ian să videm, bine-o lucrat-o jidanu?

FECIORUL: Mă cam strînge Ia coate şi-n spate.

CHIRIȚA: Da ce vrei?... să bălălăieşti ca într-un sucman?... aşa-i moda-n Ieşi.

FECIORUL: NU ştiu ce mîncare o fi moda ceea... dar ştiu că mă strînge moda-h spate de-mi ies ochii... parcă m-o pus în teasc!

CHIRIȚA: Taci din gură... şi mergi dc-mbracă cuconaşu. Guliță, să nu mă dai de sminteală.

GULIȚĂ: *Lezebon,* maman... eu acuş sînt gata... cît ai bate-n palme. *(Iesă cu feciorul şi intră în odaia lui.)*

CHIRIȚA: Acum, ian să-mi văd şi fetele... *(Strigă.)* Aristițo, Calipsițo...

SCENA V

CHIRIȚA, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

ARISTIȚA | **CALIPSIȚA** | *(crăpînd uşa odăiei lor)*: | Aud, maman.

CHIRIȚA: Da veniți încoaci... Ce, Doamne, iartă-mă, de-mi faceți iții?

ARISTIȚA **CALIPSIȚA** *(coborînd ochii)*: j Maman...

CHIRIȚA:. Ce-ați pățit astăzi de vă fasoliți aşa?...

ARISTIȚA **CALIPSIȚA** [. NU SMTEM FNCĂ ÎRNBRÂCATE-

CHIRIȚA *(în parte)* : Bietele copile!... Ce mşinoase-s!... vezi dacă le-am crescut cum se cade?... iar nu ca dimonu cela a cucoanei Nastasiicăi, care dă la om fără băț. *(Tare.)* Ei! cătați de vă-mpodobiți frumos şi puneți-vâ nasul în talgere cu apă rece sa se disroşească, hai. *(Fetele închid uşa.)* Doamne!... Doamne! de cînd m-o adus păcatele aici, am obosit ca" un cal de poştă. Ș-apoi ce folos I... cuconaşii din Ieşi nici nu catadicsesc să se uite la bietele copile, parcă ei sînt cu steua-n frunte.

Ce folos, vai! că am fete,
Porumbițe cucuiete,
Tinerele, frumuşele,
Curățele, harnicele;
Cu cadrilul lor.
Franțuzeasca lor,
Stăricica lor
Şi ghitarda lor!

Azi bonjurii cu lungi plete
Fug de tete cucuiete
Şi-ngroziți de şotii rele
Fug de ele ca de iele 1

(Se aude bătînd in palme f» odaia fetelor.)

CHIRIȚA: Bat în palme copilele... *(Bate şi ea in palme.)* Ioană... Ioană!... nici c-a veni azi surda!... loano! Ia!... se vede c-o adormit strigoaica... mai ştii ce?... Ian să videm... *(întră in odaia ei. Se aude dina o palmă şi zicînd:)* Na! somnoroasă... să tc-nvăț eu.

AKISTIȚA 1 *, ăi pdaie):* \ ioano... loano...
CALIPSIȚA J J

ȚIGANCA *(ieşind din odaia Chiriței cu părul zburlit şi întrtnd in odaia fetelor):* Iată-mă-s... ia-tă-mă-s... Ce este?...

CHIRIȚA *(din odaie):* Ioano... Gheorghi...

FECIORUL *(ieşind din odaia lui Guliță):* Aud, cucoană. *(Aleargă pană la uşa Chiriței şi se întoarce înapoi la «?« lui Guliță; pe urmă face indărăpt şi intră la Chirița.)*

GULIȚĂ *(din odaie);.* Gheorghi... Gheorghi...

CHIKIȚA *(din odaie):* Ioană... Ioană...

AKISTIȚA] *, din odaie)*—— Na | coțofană. *(Se aude dî-nd*
CALIPSIȚA |
palme.)

ȚIGANCA *(ieşind amețită, aleargă cînd la o uşă, cînd la alta şi in sfîrşit întră iar la fete, care în toată vremea asta o tot cheamă):* Mare păcat!...

GULIȚĂ *(încălțat cu o singură ciubotă, aleargă după Gheofghi şj ivîră după el în odaia Chiriței):* Gheorghi... Gheorghi... da vină de-mi pune ciubota...

SCENA VI

PUNGESCU, BONDICI

ISONDICI *(deschizînă uşa din fund, încet) :* Nime în tindă, nime în odaie; tufă ca-n punga noastră... *(Des-*

c.hizînd uşcle.) Poftim, arhon spătar, că aici sîntem Ia locul nostru.

PUNGESCU: Poftim d-ta întîi, arhon agă.

BOXDI.:I: Ba... mă ferească Dumnezeu!... poftim.

TUNGESCU: Ce sc potriveşte... *(întră odată amîndoi rîzînd.)*

BONDICI: Xe poftim ca oarecine la temniță.

TUNGESCU *(răsărind):* Ia... nu pomeni de temniță, neneo, că mă-nfior păn-în unghii...

BONDICI: Pentru ce, neiculiță?... pentru că ai pîrjolit mai dăunăzi Ia cărți pe sârdarul Cuculeț?

PUNGESCU: Precum zici... acest onorabil sărdar e director Ia agie şi am însemnat că el ne urmăreşte ca umbra peste tot iocul... Nu cumva oare vrea să ne joace vro coțcă?

BONDICI: Păn' Ia coțea lui, fora tu înainte cu coțea ta şi zi: buni patruzeci.

PUNGESCU: Cu urma cincizeci... o ştiu! dar mi-e frică... de! ce să fac... mi-e frică.

C-un director de agie
Nu e lucru de glumit,
Căci el poate-ntr-o mînie
Să te puie la dubit.

BONDICI

Pentru ce să-ți fie frică?
Nu eşti, neneo, vel-spătar ?

PUNGESCU

Azi spătar c chiar nimica..

BONDICI

ințeleg ... fii agă dar.

PUNGESCU

Agă? agă? bine, fiel
Rangu-i nobil şi-1 primesc,
însă ...

BONDICI

însă...

PUNGESCU

De agie,

Eu mă tem şi mă feresc.

BONDICI: Ei, geaba! nici c-oi sâ pot să-1 fac om... Da, oare unde să fie cucoanele de gazdă?

PUNGESCU: Poate c-o fi dormind după prînz... obiceiul pămîntului.

BONDICI: AŞ! obiceiurile cele bune se perd pe toată ziua... însă, apropo... cum mergi tu cu curtea?

PUNGESCU: CU Curtea... îi trag opoziţie pă zdreaviin păn' ce-oi prinde un os... iot obiceiul pămîntului ...

BONDICI: Ha, ha, ha!... Eu te întreb de curtea ce faci demuazelelor?

PUNGESCU: Merg ţeapăn... da tu?

BONDICI: Vîrtos... Ei, apoi ce facem?... ne însurăm?

PUNGESCU: Zestre este?

BONDICI: Trebuie să fie că-s de la ţară... şi ştii tu că la ţară se-ngraşă bobocii.

PUNGESCU: Bobocii?... vreai să zici giscănaşîi?

BONDICI: Bine-ar fi să ne luăm de vorbă în sfîrşit cu cucoana Chiriţa, cu nineaca.

PUNGESCU: Bine, da!... începe ui, că eşti mai ischiuzar.

BONDICI: Numai de s-ar înfăţişa. Oare unde să fie?... Ia caută pintre uşi.

PUNGESCU: Să trag o rapide aruncătură dă ochi?... bine. *(Se apropie de uţa Chiriţei şi- caută înintrn.)*

BONDICI *(în parte):* Altă nu ne rămîne decît să ne însurăm, pentru ca să scăpăm de creditori şi de lipsa de toate zilele... Duducile-s cam... dar apoi, vorba ceea: rău cu rău, însă mai rău făr' de rău!... *(Se apropie de besecle.)*

PUNGESCU: Aoleo! ce-mi văzură ochii! baba-şi pune boia-n păr?... Al naibii! *(Merge la uşa fetelor de caută în odaie.)*

BONDICI: Bre! ce de gavanoşele cu dresuri... şi alb, şi roşior, şi negru... *(Deschide besecieua şi găseşte o hirtie.)* Se vede că zugrăveşte cucoana...

PUNGESCU: Ha, aferim, frumos... aşa-mi mai vine la merchez...

(Trimite sărutări In palme.)

BONDICI *(citindhîrtia)*-. Ce văd?... o foaie de zestre.'... Neiculiţă... neiculiţă, vin degrabă să vezi...

PUNGESCU: Ce?..

BONDICI *(citind iute):* Şaluri... stropitori... afumători!... *(Vorbit.)* Buni patruzeci!

PUNGESCU: CU urma cincizeci... ştiu, da ce-i?

BONDICI: Ascultă: *(Citeşte:)* „Foaia de zestre a fiicelor mele Aristiţa şi Calipsiţa!"

PUNGESCU: Aoleo!... zi-nainte... cruce-ajută.

BONDICI: „Boccealîcul: două şaluri."

PUNGESCU: Bun! unu mic, unu ţie!

BONDICI: „Două blane de jder, două de vulpe."

PUNGESCU: Bun! jderu mie...

BONDICI: Ba vulpea ţie. — „Patru rochii de satintur... două de grudinap... două de micaton!"

PUNGESCU: Adică: satin turc, gro de Naplu şi micoton... provincialism!

BONDICI: „Argintării... două afumători de argint în formă de mere domneşti."

PUNGESCU: Ştiu c-o să ne dăm fumuri...

BONDICI: „Două stropitori, tij, de argint,. în formă de pere cu frunzi poleite. 12 linguri, de vermilion, patru chisele de cristal cu hulubi poleiţi pe dînsele, 12 pahare săpate cu slove nemţeşti."

PUNGESCU: Ce chefuri! ce tabieturi!

BONDICI: ,.Tingiri, castroane şi safiane..."

PUNGESCU: Treci dincolo de bucătărie.

BONDICI: „Două oghealuri de cutnie, patru perne de puf şi opt prostiri cu marginile cusute la gherghef. .."

PUNGESCU *(răsucinău-ţi muste(ile): Cheschevu,* monsiu Bondici ?...

BONDICI *(împingtndu-l cu umărul)*: Du-te naibii. — „Două apărători de păun".

PUNGESCU: Aferim... să ne apere cînd om dormi după. masă.

BONDICI: „Două prosoape dc mire, berbelâcuri pentru ras, cusute de copile la gherghef. Două chisea de tutun, ti], cusute de copile cu fluturi. Două tocuri de peptine de catife, tij, cu fluturi. Două calâfuri de imamele cu muțunachi, tij, cusute cu fluturi de copile."

PUNGESCU: Aoleo! ce dă mai fluturi! o să părem chiar grădini cu flori dă mac.

BONDICI: „Şi, în sli'rşit, cîte 1500 galbeni de fată; bani înaht, împărăteşti şi cu zimți."

PUNGESCU: 1500 galbeni!... işala! maşala!... m-am făcut chiabur!

BONDICI: Mai Mnc era mai puțini fluturi şi mai mulți galbini.

PUNGESCU: Lasă nenco, 'că-s buni şi aia... cu 1500 galbini capital, îmi fac stare... stos, paroli, chit a dublu, setleva. chensleva şi nevasta mazu!..- s-a mai văzutără de alea... Da, ian spune-mi... ceva suflete de țigani nu-s în foaie?...

BONDICI *(întorcind fila)*: Ba, stăi... *(Citește.)* „Mai adaog la această foaie de bun proeresul meu: zece suflete de țigani lingurari... Şi închei zicînd: să le fie de bine copilelor, ginerilor şi tot neamului lor... iscălit, banu Grigori Bîrzoi, ot Bîrzoieni."

PUNGESCU.'('CK *entuziasm)*: O / Bîrzoi.'... nu te cunosc... dar pre-a mea lege! tc-aş băga în sîn dac-ai încăpea dă urechi!... îmi vine să-i meşteresc un ştaer... *(Joacă.)*

(împreună.)

Vivat I vivat! pentru noi
Soarti-ncepe-a fi cu nuci!
Vivat! vivat! amîndoi
No-ara făcut boieri chiaburi.

SCENA vri

Cei dinainte, ARISTIȚA, CALIPSIȚA

AKISTIȚA 1 *(teşind din odaia lor, se opresc, zărind*
CALIPSIȚA / *străinii, şi cobor ochii)*: A!

BONDICI: Sărutăm mînuşițele şi picioarele duducilor...

AKISTIȚA } „ .. „ ,
CALIPSIȚA) *(închinîndu-se ca copile mici)*; Monsiu...

BONDICI *(înaiutîndu-se)*; De ce vă siiți de noi care ani fost totdeauna, sîntem şi vom fi în veci supusele slugi a nineacăi d-voastră şi...

PUNGESCU: Şi chiar adoratorii copilelor nineacăi. *(în parte.)* Hait!... le-am turnat-o dă k mertepea.

BONDICI: Dar... adoratorii cei mai înflăcărați! *(încet lui Pungescu.)* Pe care o iei tu?

PUNGESCU: Pa Calipsița.

BONDICI: Treci dincolo, lîngă ea.

PUNGESCU: Hait... *(Trece Ungă Calipsița.)*

BONDICI *(Aristiței, cu foc)*: Nu mă îndoiesc, duducă Aristiță, că din ceasul ce ți-am dat brațul Ia Păcurari... ai înțăles că te iubesc?...

CALIPSIȚA: *Ui monsiu...*

PUNGESCU *(Calipsiței, cu foc)*: Sper, domnişoară, că...

ARISTIȚĂ: *Ui monsio...*

PUNGESCU: *Ui ?*

Dar, *siarmanta* demuazelă
Anima-mi de columbela
în etern te va iubii

CALIPSIȚA

(in parte)

Chel bonior I...

PUNGESCU

Aud?

CALIPSIȚA

Mersi.

BONDICI

Şi eu, tij, o! duducuță.
Să fiu bulmi, să fiu cută
Dacă nu te voi slăvi...

ARISTIȚA

Pur tttjur?

BONDICI

Tujui I

ARISTIȚA

Mersi.

(Bondici* st *Pungescu* sr *pun în genunchi.)

TOȚI

Ce mnlțăvnire I
Ce fericire
Dă peste mine ...
(Strănută o dată cu toții.)
Fie-ți de bine!

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIȚA

CHIRIȚA *(ieşind din odaia ei şi văzînd scena de mat sus, vine rapide şi întinde mînile deasupra Ivi Bondici şi a lui Pungescu)*: Amin! vă blagoslovesc!... şi la capul altor fete!

ARISTIȚA 1 . . . ,,
CALIPSIȚA (ila™ n...

CHIRIȚA: Ce maman?... ce vă sastisiți? parc-aş fi caua!... Vă iubiți? Să vă fie de bine!... Doar nu-s vitrigă... Ce doresc eu?... fericirea voastră... inima mea de mamă... eu v-am

crescut... *(Plînge.)* V-am hrănit... Luați-vă... însurați-vă... cununați-vă... împărecheți-vă... ca hulubaşii şi ca cărăbuşii... Eu vă dau blagoslovenia mea... acum şi pururea şi în vecii verilor... *(în parte.)* Of! slavă ție. Doamne, că m-am cotorosit!...

BONDICI: Cucoană Chirița... sîntem pătrunşi pană în suflet!... şi crede că ne-om sili de a fi ginerii cei mai supuşi... cei mai... *(îşi şterge ochii, în parte.)* Căci n-am o frunză de ceapă!

PUNGESCU *(sujlîndu-şi nasul tare)*: Cucoană soacră... las' pa noi... atîta-ți zic...

CHIRIȚA: Te înțăleg, fătul meu... dragă arhon spătar... noroc bun!

TOȚI

Ce mulțintire 1
Ce fericire
A dat pe minei
(Strănută o dată c-u toții.)
Fie-ți de binel

CHIRIȚA: Amin şi într-un ceas bun!

SCENA IX

Cei dinainte, GULIȚĂ, FECIORUL

GULIȚĂ *(ieşind cu feciorul din odaia Chiriței, numai cu o ciubotă)*: Nineaca... nineaca... zi feciorului să mă-mbracc.

CHIRIȚA: Da cum? încă nu te-ai îmbrăcat?

FECIORUL: D-apoi cînd era să-1 îmbrac, că păn-acu m-ai ținut de ți-am pus boieua cea neagră pe cap.

CHIRIȚA: Ieşi afară, tontulc!... Guliță, mergi degrabă de te găteşte, că se întîrzie.

GULIȚĂ: *Lezebon,* maman... *(întră în odaia lui cu feciorul.)*

BONDICI: Da unde merg cucoanele? la teatru?

CHIRIȚA: Ba nu... la bal. la cucoana Nastasiica a banului Afin.

BONDICI: Afin? vrei să zici Dafin?

CHIRIȚA: Ba Afin.

BONDICI: Ba Dafin...

CHIRIȚA: Dafin?... să vede că acu-i moda de a-și anina un dobru?... In sfîrșit, fie și Dafin... Dumneavoastră veniți la balul Afinoaiei?

BONDICI: Mai tîrziu... poate...

PUNGESCU *(încet lui Bondici)*: D-apoi nu sîntem pofitiți, neneo.

BONDICI *(împingîndu-l cu coki)*: Să ne dați voie a vă întovărăși pană acolo.

CHIRIȚA: Bucuros... Lipon, hai să ne pornim... Guliță... Guliță...

GULIȚĂ *(din odaie)*: Aud, nineaca.

CHIRIȚA: Gata ești, suflete?

GULIȚĂ: Ca ș-un purces... iată-mă-s. *(Iesă din- odaie cu mînavetu în spate.)*

CHIRIȚA: Ce-mi văzură ochii!... Cu minavetu vrei să mergi la bal?

GULIȚĂ: Cu minavetu... ca să le cînt cucoanelor.

CHIRIȚA: Ai nebunit?... lasă dulapu din spate...

GULIȚĂ: Ei... nineaca.

CHIRIȚA: Dă-I gios, c-apoi te las acasă cu Ioana țiganca... auzi! cu minavetu?... să părem că mergem cu colinda pin sat... Haideți de-acum...

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Hai la bal să alergăm;
Și-n plăcerea cea mai vie
Pană mîni să tot jucăm.

ȚIGANCA *(singură)*: Slavă Domnului că s-o dus... ș-am scăpat... Decît ai avea un stăpîn, mai bine șapte slugi. *(Se pune pe scaun.)*

CHIRIȚA *(viind înapoi cu fetele, zice â la c an toți a de)*: Așteptați puțin în scară, că ne întoarcem îndată... *(Fetelor.)* Veniți încoaci degrabă să vă pun puțintel roș... ia așa, să fiți mai îmbobocite... și ceva benghiuri... așa... dar ian să vă spun: doar îți fi morocănoase ca mai daunăzi... cătați să mai zîmbiți... să mai faceți cochetărismosuri ca la Ieși, că așa se mărită fetele.

BONDICI și PUNGESCU *(intrînd)*: Poftiți, cucoană Chirița?

CHIRIȚA: Iaca... ia... Fa Ioană, ie sama la focuri... și doar îi adormi...

ȚIGANCA *(în parte)*: Ei... ba nu, că mi-a fi rușine...

CHIRIȚA: Haideți de-acum.

TOȚI

Haideți toți cu veselie,
Hai la bal să alergăm;
Și-n plăcerea cea mai vie
Pană mîni să tot jucăm.

(Pungescu și Bondici dau brațul jtltlor. Chirița U urmează fi feciorul cu livre le deschide ușa.)

ȚIGANCA *(picind pe scaun ostenită)*: Uf!

(Cortina cade.)

ACTUL III

Teatrul reprezintă un salon elegant cu trei uși mari în fund, care dau în alt salon mare de joc. Ușă Sn stingă, pe al doilea plan, care duce în apartamentul văduvei Afin. în dreapta, o canape și scaune așezate în rind pană în fund. în stînga, pe întîiul plan, o masă de Cărți cu toate cele trebuincioase: sfeșnice cu luminări aprinse, cărți fi celelalte. Prin pereții salonului, candelabre pregătite pentru bal. La ridicarea cortinei, ambele saloane sint tncă neluminate.

SCENA I

VĂDUVA AFIN, LULUȚA, FECIORI ÎN LIVRELE
(Arie din „Baba-Hîrca": „Tanana")

-ăti.:-

FECIORII

Las' pe noi,
Las' pe noi,
Că sîntem biv-vel ciocoi.

AFIN

Sâ vă văd acum la treabă.
De sînteți feciori de treabă
Şi-i aşa cum ziceți voi,
Că sîntefi biv-vel ciocoii

FECIORII

Las' pe noi
Etc. etc.

AFIN *(la ciocoi):* Ați înțăles bine ce v-am poroncit? Să aprindeți luminările peste un ceas şi, dacă a veni Barbu cu tarafu Iui, să-I puneți Ia scară.

LULUȚA: Ca să-1 bată?... da de ce, sărmanu bietu moş Barbu?

AFIN *(rizind):* Ba ca să cînte, cînd or veni musafirii. *(Feciorii iesă prin fund.)*

LULUȚA: Maman... eu să gioc dacă m-a pofti cineva?

AFIN: Să gioci... *(în parte.)* Auzi d-ta întrebare?... Un păcat cît o şchioapă de mică... ştii că, zău, nu mai sînt copii în ziua de azi?...

LULUȚA *(cu bucurie): Plait-il...* îmi dai voie?... *quel plaisir!*

AFIN: Da bine, Luluță, tu ştii să gioci?

LULUȚA: Cum să nu ştiu?... am învățat Ia pansion şi valțu, şi cotilionu, şi polca, şi mazurca, şi cadril... toate danturile.

AFIN: Frumos.'... dar ceva carte ai învățat?

LULUȚA: Şi nemțeşte, şi italieneşte, şi franțuzeşte... toate limbile.

AFIN: Afară de limba ta, limba românească?

LULUȚA: Apoi dacă nu ştie nici madama...

(Se aude afară cîntînd lăutarii.)

AFIN: Ce este?... cine vine la bal de pe acum?... de-abie o însărat şi nici măcar nu s-o aprins policandrele.

(Se aude glasul Chiriței, zicînd: „Carnacsi! ... că era să fac bioal")

LULUȚA: Maman, maman... vine mătuşica...

AFIN *(cu mirare):* Cucoana Chirița... de pe acu?

SCENA II

Cei dinainte, CHIRIȚA, ARISTIȚĂ," CALIPSIȚA şi GULIȚĂ (Tcți, în toaletă de bal, intră prin fund.)

CHIRIȚA: Ofl slavă Domnului c-am agiuns cu capul teafăr... Sărut ochişorii, cucoană Nastasiică... Doamne! da rău îi pe ulița d-tale!

AFIN: Ca pe toate ulițele.

CHIRIȚA: Lehamete!... am venit păn-aici cu zilele-n mînă... uliți îs aiste?... pavc îi asta?... Nu poți face doi. paşi, far-a fi... povestea vorbei: cînd cu capul de peatră, cînd cu peatra de cap... Ş-apoi vă mai lăudați cu leşul dumilor-voastre... Cică-i capitalie... aşa capitalie!...

I

Acest tîrg ce-i zic !n lume
Unii laşul, alții Ieşi,
însuşi el, prin al său nume,
Te pofteşte ca să ieşi,
Ş-are, zău, mare dreptate,
Căci ia sînu-i de-ai Sntrat,
Crezi că multele-ți păcate
Chiar în iad te-o cufundat!

AFIN: Pentru ce aşa asprime asupra lui, cucoană Chirița? •

CHIRIȚA: Pentru ce?... mă mai întrebi pentru ce?

II

Aici glodul, colbăria
Pe pâmlnt şi-n cer domnesc!

Şi ftnarel-Eforia
Tot In luna niUuiesc 1
Prin urmare-n veci ieşenii
Păa-în gît sînt înglodaţi,
Şi ca bufne, ca vedenii.
De lumine depărtaţi.

AFIN: Frumos ne zugrăveşti!
CHIRIŢA: Adică... să nu bănuieşti.

III

Iar de vrei ai vezi pavele
Sau de peatră, sau de brad,
Vin de cearcă, de ai şele,
Cum se află ji-n ce grad.
Vai de tine! de trasuri I
Dacă voieşti primblare... troncl
Dinţii toţi Iţi sar din gură
într-ira vecinie hodoroncl

AFIN: Ha, ha, ha... Soro, tare te-ai mîniet pe bietul Iaşi.
CHIRIŢA: Aşa, soro, dacă vă place; tot ştiţi a vă bate gioc de provinţie şi nu videţi în ce păcat de coclaură trăiţi.
LULUŢA: Mătuşica.,, poate că ţ\-o mai sărit un dinte pe drum?
CHIRIŢA: Ba n-a sări, că i-a fi ruşine, cu paveua asta pocită... Mi-am muşcat limba de vro şapte ori pân-aici.
GULIŢĂ: Şi eu mi-am muşcat limba.
ARISTIŢA: Şi eu...
CALIPSIŢA: Şi eu...
CHIRIŢA: Iaca şi bietele copile şi-o muşcat limba, sărmănelelel... dar nu-ţi uita vorba, cucoană Nastasiicâ... parcă nu văd încă pe nime la bal?
AFIN: D-apoi încă nu-i vreme... Aice-n Iaşi, pe la noi, lumea se adună de-abia pe la nouă ceasuri... ş-acum îs de-abia opt.
CHIRIŢA: Elei!... măcar... nu mă mir... aice-n Ieşi, pe la d-voastră, toate lucrurile se fac pe dos... dar pe la noi, în provinţie, ne apucăm de gioc cum amurgeşte.,. şi, slavă Domnului, precum vezi d-ta, nu ne merge prea râu. *(îşi arată talia.)*
AFIN *(zîmbind)*: Cu adevărat.
CHIRIŢA: Da bine... ce-o să facem noi acum pană la nouă ceasuri}... să şidem aşa, cuc, amîndouă?...
AFIN: Nu vreţi să mergeţi la teatru?... este lojia mea.
CHIRIŢA: La ftiatru?... da ce parastuieşte în astâ-seară?
AFIN: O piesă nouă... *Două fete ş-o nineaca.*
CHIRIŢA: Ei! mă duc, că drept să-ţi spun... mă nebunesc de rîs Ia cel ftiatru.
AFIN: Dacă pofteşti să mergi... trăsura mea-i gata. *(Bate în palme. Un fecior intră.)* Zi să tragă la scară.
CHIRIŢA: Sărut ochişorii... Aristiţo, Calipsiţo... veniţi cu mine,
GULIŢĂ: D-apoi eu, nineaca, să nu vin?
CHIRIŢA: Mata, puiule, rămîi aici ca să nu răceşti pe drum... şezi cu duduca Luluţa... *(în parte.)* Mai ştii pozna?... poate să ne încuscrim mai fîrziu cu Afinoaia. *(Tare.)* Hai, fetelor.

(împreună.}

CHIRIŢA, ARISTIŢA, CALIPSIŢA

Haideţi, haideţi cu grăbire
La teatru romanesc,
Unde relele din fire
Necruţat se biciuiesc!

AFIN, LULUŢA, GULIŢĂ

Mergeţi, mergeţi cu grăbire
Etc. etc. etc.

(Chiri/a. Aristiţa, Calipsiţa se poincsc spre fund.)

CHIRIŢA *(întoreîndu-se iute din salonul din fund)*: Ştii una, dragă cucoană Nastasiică?... i-am pus la mînă !...
AFIN: Pe cine?

CHIRIȚA: Pe aga și pe spătarul. I-am prins mai dinioare cu oca mică, la picioarele fetelor în genunchi... și tronc! i-am strîns cu ușa. De-acum poți să-i privești ca ginerii mei... Ce zici?... așa-i că-s volintiroaie?

AFIN: Și, zău, îți plac străinii cei doi?

CHIRIȚA: Disperați tineri!... Tocmai ce-mi trebuie... că și Aristiță și Calipsița îs disperate fete... Doamne ferește!

AFIN: Dacă-ți plac... ce să zic? să deie Dumnezeu numai să nu te căiești mai tîrziu.

CHIRIȚA: Da vorbă-il... să mă căiesc că m-am cotorosit de o nevoie... *(în parte.)* Aș vra eu s-o văd cu două manine ca a mele. *(Tare.)* Cu plecăciune.

(împreuna.)

CHIRIȚA, CALIPSIȚA, ARISTIȚĂ

Haideți, Haideți cu grăbire ș.c.l.

GULIȚĂ, AFIN, LULUȚA

Mergeți, mergeți ș.c.l.

(Chirița cu fetele iesă prin fund. Afinoaia intră în stingă.)

SCENA III

LULUȚA, GULIȚĂ

LULUȚA *(în parte): Oh! la drâle de figuref (Rîde încet.)*

GULIȚĂ *(în parte):* Cînd aș ave încalțe minavetu aici!... aș dura un corțent, de-ar țiui urechile.

LULUȚA *(în parte): La drâle de figure! mon Dieu! la drâle de figure. (Rîde tare.)*

GULIȚĂ *(în parte):* Dec!... ce se tot uită la mine!...

LULUȚA *(se apropie de Guliță): Monsieur* Guliță?... mai sînt mulți ca d-ta în provinție?... Ha, ha, ha!

GULIȚĂ *(în parte):* Rîde de mine? *(Tare și mînios.)* Ba nici unul... auzi-tu-m-ai?

LULUȚA: Parcă te-ai mîniet?

GULIȚĂ: Să știi că m-am mîniet. Ce ai să rîzi de mine?

LULUȚA: Apoi dacă nu mă pot stăptni... ce să fac?... ha, ha, ha!

GULIȚĂ: Ian ascultă... pre legea mea...

LULUȚA: Ce?

GULIȚĂ: Acuș... mă duc acasă.

LULUȚA: Călătorie sprincenată.

GULIȚĂ: Cum ai zis... struncinată?

LULUȚA: Ei! nu te mai rățoi așa, că nu-ți șede bine. Hai mai bine să ne giucăm împreună.

GULIȚĂ *(imblinzindu-se):* De-a puia-gaia?... ori de-a baba-oarba?

LULUȚA: Ha, ha, ha!... parcă-i la școală...

GULIȚĂ: Iar rîzi de mine?... mă duc acasă... *(Vrea să iasă.)*

LULUȚA *(oprindu4):* Șezi, că-ți făgăduiesc să-ți dau pace de-acum. Numai să nu te uiți drept la mine, că iar mă umflă rîsu,

GULIȚĂ: Foarte bine... m-oi uita de-a curmezișul... cu coada ochiului, dacă vrei.

LULUȚA: Ian spune-mi: știi să gioci?

GULIȚĂ: Hai, hai!... m-o învățat un franțuz să gioc carcanu... Ia așa, și cu mînele și cu picioarele.

LULUȚA: Și să cînți?

GULIȚĂ: Hai, hai!

LULUȚA: Apoi să giucăm împreună tot balul...

GULIȚĂ: Da mata știi să împletești din picioare?

LULUȚA: Auzi întrebare... parcă n-aș fi din Iași!

GULIȚĂ: Nu te supăra... credeam că fiind mititică... poate că...

LULUȚA: Mititică?.. *(Se înalță pe vîrfui picioarelor.)* Te poftesc...

GULIȚĂ: Măcar... că și bunica-i mititică, și-i de vro șeptezeci de ani. Așa-i tot tremură capul... Mata de cîți ani ești?

LULUȚA: De cincisprezece...

GULIȚĂ: Treisprezece?

LULUȚA: Cincisprezece... *quinze... (îi dă trei tifle.) 'Cinq... dix... quinze...*

GULIȚĂ *(furios):* îmi dai tifla!... Ian ascultă, mamzelă... pre legea mea...

LULUȚA *(apropiindu-se de Guliță):* Ce? mă rog, ce?...

GULIȚĂ *(domolindu-se):* Nimic...

LULUȚA: Ha, ha, ha!... Iar te-ai uitat drept la mine.

GULIȚĂ *(în parte):* Eu, zău, mă duc acuş acasă...

LULUȚA: Iar te-ai supărat?... da iute eşti...

GULIȚĂ: Să ştii că-s iute... ca hreanu...

LULUȚA." Hai sa ne împăcăm... vrei?... dă-mi mîna-ncoace.

GULIȚĂ *(îi dă mina, în parte):* A dracului fetiță!... mă suceşte ca pe-un titirez.

LULUȚA: Acum... fiindcă sîntem prietini, hai să cîntăm şi să giucăm... Vrei, monsiu Guliță?

GULIȚĂ: Bucuros... dar ce să cîntăm?... *frunză verde ?...*

LULUȚA: Ba nu... lasă să-ți cînt eu un cîntic care l-am auzit la guvernanta... cu gioc la sfîrşit.

GULIȚĂ: Să te văd... adică să te-aud... îmi deschid urechile-n patru.

LULUȚA: Dacă-s destul aşa cum sînt... îs deschise cît opt.

GULIȚĂ: Ha, ha, ha! m-o pîcilit.

LULUȚA *(în parte): Cest un bon garcon... (Tare.)* Ascultă...

GULIȚĂ: Da cum îi zic cînticului?

LULUȚA: Drin, drin, drin...

GULIȚĂ: Drin, drin, drin 1... parca-s zurgălăi de sanie... *(în parte.)* Ce păcat că n-am minavetu aici!... i-aş trage un corțent de cele tătăreşti.

(în vremea scenei următoare, feciorii aprind luminările de prin candelabre. Salonul se luminează.)

LULUȚA

I-iul cuplet

Aici, tn lați, de vrei să ai răsunet,
La toți Bă placi şi să fii chiar slăvit.
Cel mai bun chip e să produci un sunet,
Ua sunet viu şi de toți pre iubit:

(Sunînd o pungă.)

Drin, drin, drin, drin, drin,
Drin, diririndrin, drin, drin, drin,
Drin, drin, drin, drin, drin,
Drin, diririndrin, drin.

LULUȚA şi GULIȚĂ

(făcînd balanse de cadril)

Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc. etc.

LULUȚA

2-lea cuplet

Aici, ades, cînd e vro cununie,
Orhestru-n bal răsun-armonioa,
Dar pentru miri cea mai dutce-armonie
E, drin, drin, drin, sunet scump şi voios:
Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.

(împreună.)

Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.

LULUȚA

3-tea cuplet

De vrei amor, dă-ți ochii peste spate
Şi Ja prilej fii cam obraznicei;
Iar de voieşti să ai în veci dreptate,
Cel mai bun chip e să faci frumuşel:
Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.

(împreună.)

Drin, drin, drin, drin, drin.
Etc. etc.

(Trece un fecior cu o tabla de cofeturi.)

GULIȚĂ: îra! iaca cofeturi! *(Aleargă la tabla şi-şi umple buzunările.)* De cele cu fistîci sînt?...

LULUȚA *(alergînd la tabla):* Da lasă-mi şi mie, *monsieur* Guliță... nu le lua pe toate.

GULIȚĂ: Pentru mata le-am luat, Luluța...

LULUȚA: Mersi. *(în parte.) Cest un charmant garcon. (Tare.)* Dacă-i aşa, hai să giucăm ş-o polcă.

GULIȚĂ: Hai ş-o polcă... eu sînt gata să fac ce ți-a plăcea... *(inparte.)* Tare mi-i dragă fetița asta! *(Se prind kt polcă şi joc cîntind.)*

(împreună.)

Polca, polca, vesel joc,
Polca, polca, te iubim I
Polca, polca... plini de foc
Vesel noi te dăuțuiml

(Ies amîndoi în fund, jucînd şi împing pe sirdarul Cuculeț, care intră.)

SCENA IV

CUCULEȚ (intră prin stingă în fund)

Na! că era să mă deie gios diavolii!... se vede că balul s-o şi început, deşi n-o sosit încă nici un musafir... Eu sînt celdmtîi... dar ca prietin vechi a cucoanei Nastasiicăi, *îi de datoria mea să vin odată cu lăutarii... Am adus de la agie vro doi epistați ca sa şeadă la uşă... după formă... că în ziua de astăzi, un bal fără slujitori la scară şi-n tindă n-are nici ifos, nici ighemonicon.

SCENA V

CUCULEȚ, AFIN (iesă din odaia sa, zicînd ă la cantonade)

AFIN: Ziceți lui domnu Timofti să gătească limonada. *(Văzînd pe Cuculeț.)* AI sărdarul Cuculeț!...

CUCULEȚ: Eu!... cel întîi şi cel de pe urmă... dar pururea credincios şi supusă slugă.

AFIN: Cel întîi?... ba astăzi te-ai trezit prea tîrziu. arhon sărdar.

CUCULEȚ: Cum?

AFIN: O venit alții înaintea d-tale.

CUCULEȚ: Şi cine?

AFIN: Cucoana Chirița cu tot neamul ei... încă nu apucaseră feciorii a aprinde luminările şi dumneei, țop!... o şi fost aici.

CUCULEȚ: Mare poznaşă-i!... Da unde-i, te rog?...

AFIN: Am trimes-o la teatru ca să petreacă pană ce s-a începe balul.

CUCULEȚ: La teatru?... Da se vede că nu ştii ce gioacă în astă-seară?

AFIN: O piesă nouă... *Două fete ş-o nineaca...* nu-i asta?

CUCULEȚ: Ai făcut pacostea!...

AFIN: Ce pacoste?...

CUCULEȚ: Apoi are să se mînie foc cucoana Chirița... pentru că-i chiar piesa ei.

AFIN: Mări, lasă-ncolo, arhon sărdar... Dacă pentru cel mai mic lucru ar fi să se tot mînie unii şi alții, cînd să gioacă vro piesă, apoi n-ar mai fi chip de-a avea teatru național.

Teatrul este o şcoală
Unde-nveți, rîzînd voios,
A te feri ca de boală
De-orice nărav nricîos.
Acolo e criticată
îndeobşte fapta rea,
Dar persoana-i respectată
Fie bună, fie rea 1

CUCULEȚ: Să deie Dumnezeu să giudece şi cucoana Chirița ca d-ta... dar parcă nu-mi vine-a crede.

AFIN: Apropo... ştii pe cine şi-o ales gineri cucoana Chirița?

CUCULEȚ: Şi-o găsit gineri în sfîrşit?... Slavă Domnului!... că mult o mai umblat căutîndu-i cu luminarea, biata femeie!... da pe cine ziseşi?...

AFIN: Pe berbanții cei doi de care mi-ai vorbit mai dăunăzi.

CUCULEȚ: Bondici şi Pungescu?... Ce zici?

AFIN: Aşa, frate... o ales, o ales... păn-o cules.

CUCULEŢ: Da bine, soro... aceia-s nişte tîrîie-briu de n-au margini... 0 fugit din Focşani ca să scape din mîna administratorului, fiindcă dizbrăcaserâ lumea cu teşmecheriile lor... De cînd ii pasc eu ca doar i-oi prinde cu oca mică şi să-i trîntesc la dubă... Până şi mai alaltăieri m-am pus eu înadins la cărţi cu ei...

AFIN; Şi nu i-ai prins cu vro coţcărie?...

CUCULEŢ: NU... se feresc de mine ca dracu de tămîie... şi mi-i mai mare ciuda că mi-o luat vro cincisprezece galbini.

AFIN: Din banii d-tale?

CUCULEŢ: Aş!... nebun sînt?... dar las' că nu scapă ei de Cuculeţ... nu... de-oi şti că s-or strecura toţi banii agiei, am să-i înhaţ... Da... ian spune-mi: nu cumva-s poftiţi în astă-seară la bal?

AFIN; Nu...

CUCULEŢ: Păcat!

(Se aude în fund lăutarii.)

AFIN: Iaca... musafirii încep a veni... Arhon sărdar, primeşte d-ta boierii... că eu oi primi cucoanele.

CUCULEŢ: Bucuros... *(In parle.)* Mai bucuros aş primi cucoanele. *(Merg amîndoi înaintea damelor şi a cavalerilor, carii întră prin salonul din fund.)*

SCENA VI

FIN, CUCULEŢ. POFTIŢII LA BAL

POFTIŢII

lată-ne cu toţi la bal 1
Venim vesel, ne-adnnăm,
Ne-adunăm ca sa urâm
Mult plăcutul carnaval.
Vivat cei carii dau bal
în plăcutul carnaval 1

O DAMA
(Afinoaiei)

Doamna mea, iţi mulţămîm.
Balu-ţi este minunat!

UN BOIER BĂTRÎN

Drept să-ţi spun, zău, aferim!
Parcâ-i halima, curat.

TOŢI

Vivat cei carii dau bal etc.

(Damele se pun pe scaunele de lîngă canape, care slobodă. Cavalerii se pun în fund.)

SCENA VII

Cei dinainte. CHIRIŢA, ARISTIŢĂ, CALIPSIŢA, BONDICI si PUNGESCU (coţcării, dind braţul fetelor, le aduc spre canape)

CHIRIŢA *(înlrînd furioasă şifăcîndu-şi vînt cu basmaua):* Auzi d-ta aşa batgiocură!... aşa catigorie!... aşa catahrismie!...

AFIN: Ce este, cucoană Chiriţa?... Ce-ai păţit?...

CHIRIŢA: Ce-ani păţit?... Foarte-ţi mulţămesc de lozniţă şi de ftiatru. M-am engiendisit de minune... *(în parte.)* îmi vine să pleznesc... na!

AFIN: Cum?... cum?...

CHIRIŢA: Vai!... bată-1 concina de auftor... care-a fi acela... da ce are el cu fetele mele, de se leagă nitam-nisam de dînsele?... Auzi! *Două fete ş-o nineaca ?...* Eu cred, ca o proastă, că-i vro istorie cu moral ca din *Apotichi ton pedon*... şi mă duc frumos la ftiatru, fără ca să-mi treacă măcar pin gînd că oi să mă văd parastuind chiar pe mine..,

AFIN: Pe d-ta?

CHIRIȚA: Da ştii?... bucățică tâietă... Ea încă ce?... să mă arate la o mulțime de boieri, cum m-am troienit în Păcurari, şi cum îmi fac sprincenile, şi cum mă sfădesc cu Ioana țiganca, şi cum mă chinuiesc ca să-mi mărit fetele!... da ce are el cu mine?... ce are el a împărți cu copilele mele?... aud?...

AFIN: Lasă, cucoană Chirița... nu-ți mai închipui lucruri de pe ceea lume... Ce te superi degeaba?...

CHIRIȚA: îmi închipuiesc lucruri de pe ceea lume, eu?... da l-am văzut pe ahtoru cela... făcîndu-şi sprincenile dinaintea oamenilor. Aşa mi-o venit un paracsîn, că am ieşit din lozniță... şi noroc c-am găsit în scara ftiatrului pe spătaru Pungescovici şi aga Bondîcescu, care m-o întovărăşit aici. *(Arătindu-i.)* lată-i amîndoi...

(Bondici şi Pungescu se închină.)

AFIN *(în parte):* Cine i-o poftit la bal?

CUCVJLEȚ *(în parte):* Iaca voinicii mei... am să lc ieu urma toată seara ca un prepelicar.

CHIRIȚA: Doamne! de s-ar face Guliță mai mare, ca să scrie şi el pesă de ftiatru... am să-1 pun să toarne o pesă auftorului... da ştii? să se sature.

(Un fecior aduce înghețate.)

AFIN: Ei bine, bine... treacă-ți mînia acu... şi ie o înghețată, doar te-i mai răcori... De care pofteşti?... de alămîie?...

CHIRIȚA: Ba nu, că-mi strepezesc dinții... dă-mi de cea roşie că-mi bate mai bine la ochi. *(Ie înghețata.)* Răce-i, mămulica mea!... ca o ghețărie. *(Suflă în farfurie.)* Mă furnică nu ştiu ce pin vîrful nasului... Pime-ți în gînd, soro, că mai anțărț la iarmaroc, la Fălticeni, mă duc la un cofetar ca să ieu înghețata; el îmi trimite răspuns că s-o mintuit înghețatele pe ziua aceea. îl poftesc atunci la oblonul trăsurii şi-i zic ritos: monsiu cela, mai destupă o putină pentru hatîrul meu!... şi el s-o mîniet zicînd că nu-i de la Gogomăneşti!... Curioji îs nemții iştia!

(Toft rid cu hohoti:)

CHIRIȚA: Dec!..- ce i-o apucat? Iaca, frate!. mă rog, boieri, de mine rîdeți d-voastră?... Ei, apoi să vă arăt eu cum se rîde... *(Rîde cu spasmuri.)* Măi, că mare nu ştiu cum îs boierii ieşeni! *(Merge de se pune lîngă Aristița şi Calipsița în fața publicului.)*

CUCULEȚ *(cătră Bondici şi Pungescu):* Domnilor, nu metahirisiți în astă-seară un stosişor ceva?

BONDICI: Cu mare plăcere, domnule director. *(încet, lui Pungescu.)* Pil, Pungescule, şi pe urmă aport...

PUNGESCU *(încet, lui Bondici):* Oare?

BONDICI *(asemene):* Dă colb agiei pă zdreavăn.

PUNGESCU *(asemene):* Dă la mertepea?

BONDICI: Țeapăn...

(Se pun ta masa de cărți.)

CUCULEȚ *(în parte):* Doamne, de i-aş prinde cu vro coțcărie!

(în vremea acestor cuvinte orhestrul începe a esecuta o pohă en so ll r dine, care ține necontenit. Cavalerii, perind, poftesc damele la ioc şi merg în salonul din fund. Chirița, Aristifa şi Calipsița rimin pe canape.)

CHIRIȚA *(în parte):* Na... că se-ncepe staeru! *(Fetelor.)* Țineți-vă frumos, şi nu fiți aşa de posomorite, c-o să vie cavalerii să vă poftească... mai zimbiți... mai zîmbiți, soro dragă... mai trageți cu coada ochiului... ca altele. *(In parte.)* Doamne! de n-am păți ş-acum ca pe la celelalte baluri... Să stăm pe loc şi, cum zic aice: să facem patiserie... *(Arătînd damele care joc.)* Ian priveşte!... toate moachele-s poftite pe rînd... numai a mele şed locului parcă-s înfipte... Să vezi ca n-or să se mişte toată noaptea! *(Se scoală.)*

Un filosof fără. minți
A fost, cică, de părere
Că la casă de părinți
Copii mulți sînt o avere 1
De-i aşa, eu pot să zic
Că-s bogată, am coinoaro,

Câ deți n-am bani nici chic...
Am averi nemişcătoare! ***(Arată fetele.)***
(Merge (n fund tn salonul de foc.)

PUNGESCU: Ştos!

CUCULEȚ: Mare noroc ai, domnule!

PUNGESCU: NU fie dă diochi... mă paşte bine norocul cărților.

CUCULEȚ: Să giuri că-s măsluite.

PUNGESCU: *Oriste?*

BONDICI: Ha, ha, ha! că şăgalnic mai eşti, arhon sărdar.

CHIRIȚA *(în parte, apropiindu-se de masă):* îra! da eu uitasem că am doi gineri... numai buni ca să-mi gioace fetele. *(Tare.)* Arhon spătar...

PUNGESCU: Poroncâ?

CHIRIȚA: Este o persoană care ar dori foarte mult să gioace o poalcă cu d-ta.

PUNGESCU: Cît de rău îmi pare... dar mă stringe o cizmă dă mă usuc ca o prună pă streşină.

CHIRIȚA *(in parte):* Tronc! *(Tare.)* Arhon agă?

BONDICI: Poroncă?

CHIRIȚA: Nu metahirisiți poalca?

BONDICI: Cum nu, cucoană?... dar îs cernit.

CHIRIȚA: Ai perdut vrun neam?

BONDICI: Pe străbunul meu.

CHIRIȚA: Dumnezeu să-1 ierte.

(Se apropie un cavaler de Aristiță şi Calipsița, ca cum ar căuta damă de foc şi, după ce Ic priveşte prin lornion, se depărtează.)

CHIRIȚA *(zărind cavalerul):* Hal... iaca un cavaler... dă, Doamne!... parcă cată damă de gioc?... dar... slavă ție. Doamne! c-o să-mi poftească o fată. Ba nici hîci?... vai! bată-1 cucu miliord... cu orbu găinilor... Uf! iar o să facem patiserie! *(Se pune pe canape.)*

(Un fecior trece cu cofeturi.)

PUNGESCU: ŞtosI

CUCULEȚ: Nu pot să bat măcar o carte!... ce ghinion!... zece galbini pc valet!

PUNGESCU *(întoreînd cărțile):* Plie!

CUCULEȚ: Iar plie?

BONDICI: Ai goană dă fante, nenişorule.

CUCULEȚ *(în parte):* Haide, hai, că ți-oi da eu acuş goană.

CHIRIȚA *(feciorului cu tablaua):* Măi fecior, vină-ncoace... *(întinde basmaua ş-o umple de cofeturi.)* Ia aşa! încalțe n-oi şidea o noapte întreagă degeaba la bal 1.., Păcat că nu mai am o basma!... Altă dată am s-aduc o față de perină şi s-o umplu cu vîrf.

SCENA VIII

Cei dinainte, GULIȚĂ şi LULUȚA

GULIȚĂ şi LULUȚA
(joc)

Polca, polca, vesel joc,
Polca, polca, te iubim!
Polca, polca... plini de foc
Vesel noi te dănțuim!

CHIRIȚA: Iaca Guliță! cum gioacă de frumuşel, draga mamei!... parcă-î un titirez!... Numai voi stați locului ca turnu Trisfetitelor... Guliță... Guliță...

GULIȚĂ: Aud, nineaca... *(Vine lîngă Chirița.)*

CHIRIȚA: Vină, Guguleo, de-ți gioacă țîțacele...

GULIȚĂ: Bucuros... Hai, țîțacă Aristițo...

ARISTIȚĂ: Baiu.

GULIȚĂ: Baiu ?... Hai mata, țîțacă Caîipsițo.

CALIPSIȚA: Baiu.

CHIRIȚA: Baiu, baiu?... Ian vczi-le că se şi fasolesc acu?... Mări, ian să vă arăt eu cum să gioacă poalca. Vin-încoace, Guguleo... ce atîtea marafeturi... *(Joacă cu Guliță, cîntînd.)*

Polca, polca, vesel joc
etc. etc.

LULUȚA *(cu mirare lui Pungescu): Monsieur... monsieur...*

PUNGESCU: *Mademuazel?*

LULUȚA: De ce ai tras acu pe riga dedesubtul cărților? *(Se depărtează.)*

PUNGESCU *(tulburat):* Eu? *(în parte.)* M-a zăritâră gîngania!...

CUCULEȚ: Aud?... Ha! poțcarule, cu de-aste-mi umbli?... bine că te prinsei...

PUNGESCU: Ce?... Ce vorbe sînt alea, domnule?

CUCULEȚ: Ce vorbe?... da de cînd vâ pasc eu cu prăjina?...

BONDICI: Domnule! numai bobocii se pasc cu prăjina... Auzitu-m-ai? şi boboc e fecioru tătîni-tău...

PUNGESCU: Boboc?... ba zi, neneo, coşcoge gîscan.

CUCULEȚ: Gîscan eu?... gîscan? *(Dă o palmă lui Pungescu.)* Na, gîscan!,.. Să te-nvăț eu a batgiocori oamenii stâpînirii.

PUNGESCU: Aoleo!... mi-a scăpâratără pă dinainte... *(Fuge de la masă şi vine în dreapta, dregîndu-şi frizura.)*

TOȚI *(viind din fiind):* Ce este? ce s-o întîmmat?

PUNGESCU *(amestecîndu-se între musafiri):* Cine a datară o palmă?... Cine a primitără o palmă!... aud?... o palmă?... brea!... brea!... ce scandal!...

(împreună.)

POFTIȚII	**BONDICI şi PUNGESCU**
Vai! ce întîmplare 1 **Stau încremenit.** **Aşa scandal mare** **Nu s-a pomenit.**	**Vai I ce scandal mare I** **Stau încremenit.** **De ciudă, turbare,** **Mă simt amețit.**

CUCULEȚ

Ah! ce bine-mi pare
Că i-am căptuşit.
Fie scandal mare;
Eu mi-am răsplătit.

BONDICI: Domnule... satisfacție să ne dai.

CUCULEȚ: Satisfacție?... Ian aşteaptă...

(Şuieră tare. Vin doi epistali.)

CHIRIȚA *(astupindu-şi urechile):* Carnacsî!... că m-o asurzit... parca-i în codru.

CUCULEȚ *(epistaților, arătînd pe Bondici şi pe Pungescu):* Puneți mîna pe d-lui şi pe d-lui.

BONDICI *(în parte):* Am codălghit-o!

PUNGESCU *(asemene): To esfeclisa!*

(Epistații pun mîna pe amîndoi.)

CHIRIȚA: Pe arhon aga şi pe arhon spătar!... ce catahris îi aista, arhon sărdar?...

CUCULEȚ: Nu-i nici un catahris, cucoană... Am poroncă de la Departament să-i opresc.

TOȚI: Da pentru ce?

CUCULEȚ: Pentru că unu-i Bondici şi celalalt Pungescu: doi coțcari vestiți din Focşani.

CHIRIȚA *(țipînd):* Coți... Vai de mine!

CUCULEȚ: Care o dizbrăcat lumea cu teşmecherii şi cărți măsluite... Ați înțăles acu?...

CHIRIȚA *(țipînd):* Coți... coți... ginerii mei?... Valeu! am'dat cinstea pe ruşine... Ah! ah! *(Leşină.)* ***(Afinoaie, Aristița, Calipsița şi Guliță pun pe Chirița pe canape şi caută s-o desleşine. Damele vin lîngă canape. Cuculeț, Bondici, Pungescu şi ipistații în stînga. Fundul scenei îi slobod.)***

(Repriză.)

CORUL

Vai! ce întîmplare! etc.

CUCULEȚ

Ah! ce bine-mi pare etc.

BONDICI şi PUNGESCU

Vai! ce întîmplareI
Mă simt prăpădit.
Groaza-mi este mare ...
De-acum m-am topit I

SCENA IX

Cei dinainte, *BÎRZOI*

BÎRZOI *(intrînă prin salonul din fund):* Care-i cucoana de gazdă aici?...

GULIȚĂ *(alergînd la Bîrzoi):* Băbaca!... babacă!... o venit băbăcuța!...

BÎRZOI: Gugulea băbacăi... *(îl sărută. Cu glas tare.)* Care-i cucoana de gazdă?... cea cu balul?...

AFIN: Cine răcneşte aşa?... *(întorcîndu-se.)* Ce văd?... cuconu Grigori Bîrzoi!...

BÎRZOI: Eu şi cu mine, cucoană dragă!... Unde mi-i Chirițuşca cu puii?

GULIȚĂ: Nineaca?... o leşinat, babacă.

BÎRZOI: Ce zici, Guguleo? iar o leşinat?... mări, ce-s marghioliile aiste? *(Merge la Chirița.)* Ama!... ha! frumos li mai şede!... Ian feriți într-o parte, că eu îi sînt popa. Acuş o să-nvie ca o muscă de iama... *(îi bate în palmă cît poate.)*

CHIRIȚA *(răsărind):* Carnacsi!... Ce văd! d-lui?...

BÎRZOI *(serios):* D-lui... banul Grigori Bîrzoi ot Bîrzoieni... şi soțul d-tale tocmai din vremea volintirilor.

PUNGESCU *(lui Bondici):* Asta-i socru, nene Bondici?

BONDICI *(oftînd):* Nescki.

PUNGESCU: Urît tată a mai avutără.

BÎRZOI: înțălegi, cucoană, de ce mă aflu aici în leş, pe la ceasul aista, în loc de a horăi boiereşte la moşie... după obicei?...

CHIRIȚA *(tulburată):* în.. .ță.. .leg. *(în parte.)* îmi vine leşin la inimă.

BÎRZOI: Potrivit răvaşului ce ți-am scris din 15 a următoarei, anul 1844, am venit să te umflu din leş, cu nepus în masă... Hai... că Brustur şi Cociurlă ne aşteaptă cu preoții...

CHIRIȚA: Brustur şi Cociurlă!... scăpătații ceia?... nişte răzăşi!... Nu ți-i greu să vorbeşti, frate?

BÎRZOI: Ian tacă-ți gura cu fleacuri de-aiste... auzi cuvinte?... scăpătați!... răzăşi!... da noi ce sîntem? împărați cu steua-n frunte?... scoborîți cu hîrzobu din cer?...

CHIRIȚA: Hîrzob sau nehîrzob... nu ştiu... dar cît pentru familia lui Brustur şi Cociurlă... mă închin cu plecăciune... răzăşi şi alta nimica.

BÎRZOI: Cucoană Chirița... să ştii d-ta că răzăşii din ziua de astăzi au fost cele mai mari familii în vremea veche. Ei au apărat țara şi au scăpat-o cu peptul lor din mîna duşmanilor, pentru că pe atunci tot românul era viteaz şi tot viteazul era boieri... boierit pe cîmpul războiului în fața Patriei întregi!

CHIRIȚA: Ei! iar ai să începi cu litopisițu... Mă rog, agiungă-ți...

BÎRZOI: în sfîrşit... vorbă multă, sărăcie!... Brustur şi Cociurlă sînt feciori de oameni cu moşioarele lor, cu bănişorii lor...

CHIRIȚA: Cu vitişoarele lor... le ştiu...

BÎRZOI: Gospodari buni şi nedatori cu nimic nimănui... înțălesu-m-ai, cucoană?... nu-s datori nici c-o lețcaie, pentru că nu-şi ridică nasul mai sus decît se cuvine... ca cle-alde d-ta, care vrei să te-nalți ca ciocîrlia... şi vii pin leş, cale de zece poşte, ca să-ți faci fetele de rîsul lumei... şi ca să le găseşti'bărbați ca de-alde Bondici şi Pungescu... nişte tîrîîe-brîu, ce sorb zestrele cu lingura...

PUNGESCU *(lui Bondici):* Aoleo! ne-a pocnitără în pălărie.

BONDICI *(asemene):* Ghiuju dracului!...

BÎRZOI *(luînd pe Chirița de mînă):* Hai la Bîrzoieni, la locul nostru... şi nu mai umbla după cai pe păreți.

CHIRIȚA: Sufletele...

BÎRZOI: Haide-ți zic astăzi şi nu mai lungi vorba... Trăsura ne-aşteaptă la scară cu lucruri, cu tot.

GULIȚĂ *(înparte):* Şi cu minavetu meu? *(Iesă cu fuga.)*

CHIRIȚA: Tiranule!...

BÎRZOI: Aşa... dacă-ţi place... altă dată să ştii de la mine o vorbă bătrînească: Nu te-ntinde mai mult decît ţi-i oghealu... Haide...

(Guliţă vine înapoi cu minavetu.)

CHIRIŢA: Iar letopisiţe?... destul!... iaca via... mai stăi, că doar nu dau tătarii... să-mi ieu măcar ziua bună de la prietini... măi!... că avan mai eşti! *(Vine in faţa publicului şi face compliment.)* Cu plecăciune, boieri d-voastră... copilele le-aţi văzut: iată-le-s... Aristiţo, Calipsiţo... *(Fetele vin lingă dînsa.)* Aiste-s, cum le-am procopsit de douăzeci ş-atîţi de ani... Una-i de 16 pe 17, şi una de 18 pe 19... îi împlinesc la lăsatu sacului... Precum le videţi... îs tinerele, frumuşele, curăţele, harnicele, cu ghitarda lor, cu cadrilu lor, cu franţuzasca lor. *Parte france, madmuzel ?...*

FETELE: *Ui, maman.*

CHIRIŢA: Le-aţi auzit?... ca apa! *(Fetelor.) Le piese vu, monsio* cavaler din Ieşi?

FETELE: *Ui, maman.*

CHIRIŢA: Ei! minciuni v-am spus?... Ce ziceţi?... vă place?... Ascultaţi-mă pe mine, că eu ştiu ce ştiu... nu perdeţi chilipiru de la mînă.

Fetele-s bune
De măritat,
îs de minune...
V-o spun curat.

TOŢI

Ha, ha, ha, ha.

CHIRIŢA
(la public)

Frunză verde măcieş,
Păn-a nu pleca din Ieş,
Spnneţi-mi, mă rog, îndată,
De vă place vreo fată,
Cuscră-n Ieş ca să mă fac,
Lui Bîrzoi să-i vin de hac.
Iată-le-s bibici hazlie,
Pupnice... seamăn mie.
Vreţi sau ba soacră să fiu ?...
Fora-n palme ca s-o ştiu,

BÎRZOI: D-apoi vină azi.

TOŢI

Fetele-s bune
etc. etc.

(Bîrzoi apucă pe Chiriţa de mînă şi o trage spre uşa din fund. Gulifă, Aristiţa- siCalipsiţali urmează. Cuculeţ face semn epistaţilor ca să ducă pe Bondici şi pe Pungescu. Poftiţii la bal se închină la familia lui Bîrzoi, rizînd cu hohot.)

(Cortina cade.)

CHIRIȚA ÎN PROVINȚIE

P E R S O A N E

CUCOANA CHIRIȚA
GRIGORI BÎRZOI, soțul ei
GULIȚĂ, copilul lor
LULUȚA, orfană
SAFTA, sora lui BÎRZOI
D-nul ȘARL, profesor france:
LEONAŞ, tînăr iaşan
ION, fecior boieresc
TREI ȚĂRANI

ȚĂRANI, JANDARMI, POFTIȚI LA MASĂ, UN CURCAN

CHIRIȚA ÎN PROVINȚIE

COMEDIE CU CÎNTICE, ÎN 2 ACTE

Reprezentată pe Teatrul Național din lați, in beneficiul d-lui Millo, la 1852.

ACTUL I

Teatrul reprezintă o ogradă de curte boierească la țară. în stînga, casa Chiriței cu cerdac şi cu ferestre pe scenă, în dreapta, lîngă culisele planului I, o canape de iarbă încunjurată de copaci. în fund, ostxețile şi poarta ogrăzei. Lingă casă, o portiță în zaplaz, care duce In grădină. în depărtare se vede satul.

Scena se petrece la moşia Bîrzoieni.

S C E N A I

CHIRIȚA (în costum de amazonă intră călare pe poartă încunjurată de țărani)

(Arie din „Scara mîței": „Tălharii")

ȚĂRANII

Dreptate, dreptate
Ne fă.

Cucoană, dreptate
Ne dă!

CHIRIȚA

Ce vreți voi?... dreptate?

ȚĂRANII

Aşa.

CHIRIȚA

Cu biciul pe spate
V-oi da!
(împreună.)

ȚĂRANII	**CHIRIȚA**
Dreptate, dreptate	**Cu biciul pe spate**
Ne £ă.	**V-oi da.**
Cucoană, dreptate	**V-oi da eu dreptate**
Ne dă!	**Aşa.**

CHIRIȚA *(amenințînd țăranii cu cravașa);* Tacă-vă gura, mojicilor.

UN ȚĂRAN: D-apoi bine, cucoană... păcat de Dumnezeu să ne laşi a fi de batgiocură!

CHIRIȚA: Ce batgiocură? Ce batgiocură?... Cine v-a batgiocorit?

ȚĂRANII: Cuconaşu Gurluiță.

CHIRIȚA: Guliță?... Minciuni spuneți... Ce v-o făcut?

UN ȚĂRAN: Mi-o ucis un vițel la vînat.

ALTUL: Şi mie mi-o dat foc bordeiului cu ciubucu cel de hîrtie.

ALTUL: Şi eu l-am prins țiind calea Măriucăi.

CHIRIȚA: Tist, bețivilor... bine v-o făcut sufletelu... De ce nu vă păziți viteii şi Măriucele?.. Aşa să pățiți... Hai, lipsiți de-aici!

UN ȚĂRAN: Da-i păcat, cucoană, să ne laşi păgubaşi... DăI dacă nu ne-om jălui la d-ta care ne eşti stăpină vecinică... la cine să ridicăm glasul, săracii de noi!

ALTUL: Am ajuns mai rău decît țiganii!

CHIRIȚA: Auzi-i?... auzi-i, țopîrlanii!... Ei, apoi să nu-i iei Ia măsurat cu prăjina de falce?... Afară, mojicilor, că vă ştiu eu de mult că sînteți buni de gură şi răi de lucru... Afară!

ȚĂRANII: Cucoană...

CHIRIȚA: Periți din ochii mei... că vă ieu de fugă cu calul. *(Răpede calul spre ei.)*

(împreună.)

ȚĂRANII *(fugînd)*	**CHIRIȚA** *(furioasă)*
Dreptate, dreptate	**Cu biciul pe spate**
Ne fă.	**V-oi da.**
Cucoană, dreptate	**V-oi da eu dreptate**
Ne dă!	**Aşa.**

SCENA II

CHIRIȚA (după ce a alungat țăranii călare, se întoarce şi vine în fala scenei):

Vai de mine cu nişte țărănoi, că n-ai cap să trăieşti de răul lor!... De-abia am ieşit puțintel la primblare ca să mă mai răcoresc... şi parcă dracu i-o scos în cale-mi să mă tulbure... Iar m-oi fi făcut roşie la față ca un stacoş. *(Strigă:)* Ioane... Ioane!... ş-apoi astfel hurducă şi gloaba asta, că m-o apucat de vro. şapte ori sughițu păn-acu... *(Strigă iar:)* Ioane... Ioane! Iaca somnorosu că iar o fi adormit în podul grajdiului... şi nici c-o să vie să mă coboare de pe cal... Ioane... Ioane... mă!... sărăcan de mine c-or să mă lase să şăd toată ziua călare ca un jăndar... *(Strigăfurioasă:)* Ioane... Guliță... Luluță... monsiu Şarlă... Cumnățică...

SCENA III

CHIRIȚA, GULIȚĂ. ŞARL, SAFTA, ION (Ion vine ofrrgfnd dintre culisele din dreapta. Ceialalți ies din casă fi se cobor din cerdac.)

GULIȚĂ: Cine mă cheamă?... nineaca!

SAFTA: Ce este?... Ce este?

ŞARL: *Qui diable?... Ah! madame!...*

ION: Aud, cucoană... Iaca, ia...

CHIRIȚA: Da veniți azi de mă coborîți de pe cal... Ce, Doamne, iartă-ma!... ați adormit cu toții?

(Ion se pune dinaintea calului şi-l apucă de zăbale ca să-J ție. Ceialalți se adun împrejurul Chiriței.)

GULIȚĂ: Ba nu, nineaca... dar învățam Telemac cu monsiu dascalu.

SAFTA Şi eu făceam dulceți în cămară, cumnățică.

ION: ŞL eu...

CHIRIȚA: Taci din gură... că eşti încă cu ochii plini de somn... Ține calu...

ŞARL *(apropiinău-se de Chirița):* Madam cocona... sari in brați a me.

CHIRIȚA *(cochetând):* în brațele d-tale, monsiu Şarlă ?... Eşti foarte galant... însă mă tem...

ŞARL: O! *nan* te tem... că sunt vurtos.

CHIBIȚA: NU de-aceea... că şi eu îs uşurică ca o pană; dar apoi... să sar în brațele unui cavaler... nu ştiu de se cuvine?,..

ŞARL: Daca *non* vre la mine, sari la Ion... *(în parte.) J'aime mieux ca.*

CHIRIȚA: Ei, dacă vroieşti numaidecît, monsiu Şarlă... aține-te că sar.

ŞARL: ***NO...*** poftim... *une, deux, trois.*

CHIRIȚA *(sărind):* Hup.

ŞARL *(tn parte): Cristi!* uşuric ca un pan... *merci.*

CHIRIȚA *(in parte):* îi nostim franțuzu... *(Tare.)* Ați văzut agilitaua mea? Ioane... du calu la grajdi şi-l adapă, dar să nu-i scoți şaua... Auzi?

ION *(cdseind):* Aud. *(Duce calul între culisele din dreapta.)*

CHIRIȚA: Ho... că parcă-i să ne-nghiți... face-o gură cît o şură.

GULIȚĂ: Nineaca... las'să mă sui şi eu pe cal.

CHIRIȚA: Ce face?... ca să te trîntească?... ba nu, Gulița mamei.

GULIȚĂ: Pe mata cum de nu te trînteşte?

CHIRIȚA: Eu am învățat la leş, la manejărie... *(în 'parte.)* Numai eu ştiu cîte buşituri am mîncat... d-apoi dă!... dacă-i moda...

GULIȚĂ *(scîncinâu-se):* Ei... nineaca, las' să mă primblu călare... măcar numai pin ogradă.

CHIRIȚA: Bai... ți-am mai spus o dată că nu vreu... Nu mă supăra mai mult. Mai bine apucă-te de-ți învață franțuzasca cu monsiu Şarlă... că mă ții o mulțime de parale, trîntorc.

GULIȚĂ: Bai şi eu... M-am săturat de carte.

ŞARL: *Monsieur Goulitze... taisez vous quand* poronce?c *madam* nenec.

GULIȚĂ: *Madam* nenec... *(în parte)* franțuz stropşit.

ŞARL: Ce spus? *(în parte.) Cre moutard... il m'agace toute la journee.*

CHIRIȚA: Nu te potrivi, mosiu Şarlă, că-i copil încă.

ŞARL:' *Oui...* copil... obraznic.

CHIRIȚA: Ce să-i faci dacă arc duh, Gulița nineacăi... *(Sărută pe Guliță.)* îmi seamănă mie... bucățică tâîetă. Hai, du-te cu domnu profesor de învață frumuşel, că ți-oi face straie de moda nouă,

GULIȚĂ: Da... cal mi-i cumpăra?

CHIRIȚA: Cum s-a face bâbacă-tău ispravnic.

ŞARL:'^1//0)IS, *Goulitze... venez donc.*

GULIȚĂ: Iaca, monsiu... *je vene.*

(Şarl şi Guliță se primbla împreună prin ogradă, citind pre o carte şi din vreme în vreme zic tare: „Calypso ne pouvait se consoler du d&part d'Ulysse".)

CHIRIȚA: Uf! Doamne! că mare cald îi!... Hai sub copaci, cumnățico. *(Merge în boschet.)*

SAFTA *(urmind pe Chirița):* D-apoi şi d-ta, soro, ai minte s-alergi călare in luna lui iuli? îi păți ceva într-o zi.

CHIRIȚA: Ce să fac, soro, dacă-i moda... şi dacă-mi place... Oi zice şi eu ca Ferchezeanca:

Hop, hop, hop.
La galop,
Cînd alerg călare,
Hop, hop, hop,
La galop,
Inima mea sare.
Hop, hop, hop,
La galop,
Cînd sînt *artnazoana;*
Hop, hop, hop,
La galop,
leu lumea de goană.

Ce plăcere de-a fugi în fuga mare
Pc-un cal sprinten, uşurel ca un ogar.
Cîteodată aEvanta pe spinare...
Dar ce-mi pasă... dacă-i moda, n-am habar.
Hop, hop, hop,
La galop
Etc. etc. etc.

Ş-apoi trebuie să ştii, cumnățicâ, că de cind m-am dezbărat de Calipsița şi Aristiță... de cînd în sfîrşit le-o măritat bărbatu-meu cu Brustur şi Cociurlă... pare c-am întinerit de **20** de ani... îmi vine tot să zburd... că, Doamne!... mult m-am mai năcăjit prin Ieşu cela ca să-mi găsesc gineri... ştii?...

SAFTA: Ştiu... căzuseşi în mînile unor coțcari!...

CHIRIȚA:. Cine dracu să-i cunoască? Acu toți îs îmbrăcați într-un fel... şi nu poți alege care-i boier, care-i coțcar... Dar ce-o fost s-o trecut. De trii ani de cînd m-am întors la moşie la Bîrzoieni... i-am şi uitat.

SAFTA: Bine-ai făcut.

CHIRIȚA: Hei!... cînd ar da Dumnezeu să mi se împlinească gîndul... aş da şepte sărindaruri.

SAFTA: Ce gînd, soro?

CHIRIȚA: Ah! cumnățicâ, să mă fac isprăvniceasa!... alta nu doresc pe lume!... Isprăvniceasa cu jăndari la poartă şi-n coadă.

SAFTA: De ce nu?... Te-i face şi d-ta ca alte multe... Doar a izbuti el frate-meu la leş unde l-ai trimis. ..

CHIRIȚA: Aşa nădăjduiesc... că şi noi... Dumnezeu ştie cîte-am pătimit la '48... ca patrioți... Las'că ne-o perit vro zece capete de vite. Dar apoi îți aduci aminte ce friguri o avut Bîrzoi... şi cum m-o durut măseua care am scos-o!...

SAFTA: Aşa... aşa...

CHIRIȚA: De aceea l-am silit pe bărbatu-meu să meargă la leş ca să cerce a căpăta isprăvnicia de aice din ținut... Doară şi el are drituri... ca patriot... ca pătimit... Nu-i vezi, acu, care de care are pretenții să între în slujbă... sub cuvînt că i-o fost frică la '48?... Helbet! dacă-i pe-aceea... apoi şi noi avem temeiuri... Adă-ți aminte ce groază-**1** apucase pe Bîrzoi... că striga şi pin somn c-o venit zavera...

SAFTA: Aşa... aşa...

CHIRIȚA: I!... cînd să-1 văd deodată întrînd pe poartă cu doi jăndari... ştii?... i-aş sări în cap.

SAFTA: D-apoi eu?...

CHIRIȚA: Mai tras-ai în cărți, cumnățico?

SAFTA: Tras, soro... că alta nu fac toată ziua...

CHIRIȚA: Şi ce zic cărțile?

SAFTA: Menesc a bine... Mi-o ieşit zece ochi de caro... bucurie... lîngă riga de trefli... frate-meu, şi dedesubt trii ochi de cupă... drum... trebuie să vie negreşit astăzi... şi să-ți aducă veste bună.

CHIRIȚA: Să te-audă Dumnezeu... Atunci să vezi, soro, căpățîni de zăhar... să nu poți dovedi cu dulcețile...

SAFTA: Iaca pozna, că eu mi-am uitat belteua pe foc... şi m-am luat cu vorba... .

CHIRIȚA: Nu-i nimica... o belte mai mult sau mai puțin pentru o isprăvniceasa... nu-i cea pagubă...

Ian spune-mi, te rog... *(îi vorbește încet, în vreme ce scoate un port-țigar din buzunar.)*

ȘARL *(in fund) : Dis dane comme moi, Goulitze: Calypso ne pouvait se consoler du depart d'Ulysse.*

GULIȚĂ: *Calypso ne pouvait d'Ulysse.*

ȘARL *(în parte): Cre gamin!... il m-agace joliment!...*

SAFTA: Iar îi să tragi tiutiun, soro?... Pare că te văd iar c-ai să te îmbolnăvești.

CHIRIȚA: Ba nu, soro, c-așa-i moda. Dacă sînt armazoancă, trebuie să mă deprind cu țigările...

SAFTA: Mă mir ce gust poți găsi să pufuiești din gură ca un neamț?

CHIRIȚA: Ce gust?

Toată lumea azi fumează,
Scoate luna pe nas, pe glt;
Unii moda imitează,
Alți fumează de urlt.
Omenirea-i o țigară
Care se preface-o. scrum;
Și amorul cel cu pară
Arde și se schimbă-n fum...
Numai fumuri vezi aice
La femei și la bărbați.
Toți fumează... poți dar zice;
Câ-s mai toți înfumurați.

SAFTA: Cum înfumurați?... vrei să zici afumați?

CHIRIȚA: Și una și alta... dar... ian spune-mi, cumnățică, ce face Lulușa?

SAFTA: îi în grădină.

CHIRIȚA: Biata copilăl... De cînd o murit cucoana Nastasiica Afinoaie, nineaca-sa, și am luat-o sub epitropia noastră... mi-i drăguță ca o noră.

SAFTA: Mai știi?... poate să-i fii soacră cu vreme.

CHIRIȚA: Țîst! așa am chibzuit treaba cu bărbatu meu... Luluța are zestre bună... Gulița asemine... mai potriviți unde să-i găsești ?...

SAFTA: Să-i cauți cu luminarea...

CHIRIȚA: Numai atîta mă îngrijește că Luluța nu bate nicidecum cu Gulița... și-i tot tristă de cînd o rămas orfană... ba încă citeodată parcă se perde... nu-i în toate mințile.

SAFTA: NU băga de seamă, că-i încă tmără.

CHIRIȚA: Ce tînără?... că-i de vro 15 ani... cînd s-o născut Guliță, era de un an... îmi aduc aminte ca acu... la Sîn-Chetru... *(Vorbind, își caută chibriturile.)* Da oare ce mi-am făcut chibriturile?... Hait... că le-am prăpădit pe cîmp. *(Tare.)* Monsiu Șarlă?

ȘARL *(inainlindu-se):* Poroncesc, madam.

CHIRIȚA; NU cumva ai fosfor cu d-ta?

ȘARL'- *(aprinzînd un chibrit) : Voită, madame. (în parte.)* '' '''' *"Elle fume comme un caporal.*

CHIRIȚA *(aprinzîndu-și o țigară groasă): Merci... Voulez-vous aussi boire une cigarre ?*

ȘARL *(în parte): Aie... aie... elle va recommencer ses traâuctions libres...*

CHIRIȚA: *Ils sont* de minune... *cigarres de Hatvanne...*

ȘARL *(luînd o țigară): Merci, madame.*

GULIȚĂ: Țigare de halva?... nineaca, dă-mi și mie o țigară.

CHIRIȚA: Auzi?... atîta ar mai trebui... cuconașii nu trag țigări.

CULIȚĂ: Ei... mata de ce tragi dacă ești cucoană?

CHIRIȚA: Tacă-ți gura, plodule... Monsiu Șarlă... ian *dites-moi je vous prie: est-ce que vous etes...* mulțămit de Guliță?

ȘARL: *Comme ga, comme ga...* mulțămit *et pas trop.*

CHIRIȚA: *Cest qu'il est tres...* zburdatic... *mais avec le lemps jc sui'i sure qu'il ieviendra un iambour d'instructiau.*

ȘARL *(cu mirare) : Tambour ?...*

CHIRIȚA: *Oui...* adică, dobă de carte... *tambour... nous disons comme ga en moldave.*

ȘARL *(în parte): Ah bon.'... la voită lancee.*

CHIRIȚA: *Et alors nous l'enverrons dedans.*

ȘARL: *Oii ga, madame?*

CHIRIȚA: *Dedans...* înîntru... *naus disons comme ga en moldave.*

ȘARL *(în parte): Parle donc le moldave alors, malheureuse.*

CHIRIȚA: *Ei voyez-vous, monsieur CImrles, je ne voudrais pas qu'il perde son temps pour des Jleurs ie coticou.*

ŞARL: *Pour des Jleurs de coucou ?*

CHIRIȚA: *C'est-â-dire:* de flori de cuc... *nous disons comme ța...*

ŞARL: *EU moldave,.. (în parte.) Cristi... qu'ette m'agace avec son baragouinf*

CHIRIȚA: *Aussi, je vous prie... quand il se parressera... de lui donner de l'argent pour de miel.*

ŞARL: *Comment ?... que je lui donne de l'argent ?*

CHIRIȚA *(rîzind): Non...* Să-i dai bani pe miere... *de l'argent pour du miel... c'est correct... nous disons comme cela...*

ŞARL: *C'est convenit... en moldave... Vous pariez comme un livre.*

CHIRIȚA: *Merci... j'ai apprende toute seulette le francais...* pre legea mea.

ŞARL: *Esl-ce possible.'... C'est exlraordivaire... He bien, votre fils vous ressemble... il a une facilite! dans quelques annees il parlera aussi bien que vous.*

CHIRIȚA: *Quel bonhettr!* Gugulea nineacăi... Auzi ce spune monsiu Şarlă... zice că ai să vorbeşti franțuzeşte ca apa... *N'est-ce pas, monsieur Charles, qu'il parlera comme l'eau ?*

ŞARL: *Comme}... Ah oui, oui... vous dites comme ța en moldave. Oui... oui.*

CHIRIȚA: Da ian să-i fac eu un examen... Guliță, spune nineacăi, cum se cheamă franțuzeşte furculița?

GULIȚĂ: *Furculision.*

CHIRIȚA: Frumos... dar friptura?

GULIȚĂ: *Fripturision.*

CHIRIȚA: Prea frumos... dar învîrtita?

GULIȚĂ: *învtrtision.*

CHIRIȚA: Bravo... Guliță... bravo GuguHță... *(îl sărută.)*

ŞARL *(în parte): Gogomanition, va!...*

SCENA IV

Cei dinainte, ION (viind pe poartă)

ION: Cucoană, cucoană... Iaca un răvaş de la leş.

CHIRIȚA *(tresărind):* De la leş? A fi de la d-lui... Cine l-o adus?

ION: Un jăndar de la isprăvnicie... Cică-i grabnic.

CHIRIȚA: Grabnic?... adâ... *(Vrea să ieie răvaşul şi se opreşte.)* Da aşa s-aduce răvaşul, măi oblojitule?

ION: Apoicum?

CHIRIȚA: Cum?... Nu ți-am spus c-acum îi moda să s-aducă răvaşele pe talgere?... Ha?

ION: Iaca... parcă răvaşele-s alivenci.

CHIRIȚA: Ce-ai zis?... lipseşti de-aici... şi doar nu mi le-i adnee acu îndată după modă... c-atîta-ți trebuie.

ION: Da unde să găsesc eu talgere, cucoană?... că nu-s sofragiu.

CHIRIȚA: Du-te sus la jupîneasa de cere un talger ş-un şervet.

ION: Şi şervet?

CHIRIȚA: Şi după ce-i pune şervetu pe talger şi răvaşu pe şervet... să mi-l prezentezi frumos... ai auzit?

ION: Am auzit. *(Se duce în casă zicînd:)* Să pun talg-eru pe şervet şi răvaşa pe şervet... ba şervetu pe răvaş... ba...

SAFTA: Bine, soro, cum ai răbdare s-aştepți, cînd îi răvaş grabnic de la frate-meu poate?

CHIRIȚA: Fie măcar de la Pori-împărat... am hotărît să introduc în provinție obiceiurile din leş, doar ne-om mai roade puțintel şi noi... N-am dreptate, monsiu Şarlă?

ŞARL: Mult dreptat, mult... în care pricin?

CHIRIȚA: în predmetul civilizației.

ŞARL: *Civilisation...* cu *serviette?*

CHIRIȚA: Pe *assiette.*

ŞAKL: *Cest l'Uiquelle?*

CHIRIȚA: Cu *serviette.*

GULIȚĂ: Pe *assiette.*

ȘARL: *Aufait... (In parte.) Je n'y suiș pas du tont.*

SCENA V

Cei dinainte, ION (viind din casă și aductnd răvașul acoperit sub șervet și sub talger)

ION: Cucoană... iaca răvaşul de modă.

CHIRIȚA: Adă-1 încoaci... *(Câutînd în talger.)* Unde-i, că nu-1 văd En talger?...

ION: Cred şi eu dacă-i dedesubt.

CHIRIȚA *(ridicînd talgerul):* Dedesubt?... Aşa te-am învățat eu?... Nu-i nici sub talger... Ce-ai făcut răvaşu, tontulc?

ION: Dec!... se face că nu ştie... îi sub şervet... ca de modă... Nu mi-ai spus?...

CHIRIȚA: Sub şervet?... *(Azvîrle șervetul și găsește răvașul in palma lui Ion.)* Bată-te cucu, mangositule... Ian videți, mă rog, c-o făcut cu totul dimprotivă... *(Ie răvașul.)*

ION: Ei!... parcă eu am fost de gemine cu moda... aşa mi-ai poroncit, aşa am făcut.

CHIRIȚA: Ai noroc că-i răvaş grabnic de la bărbatu meu... că ți-as arăta eu...

SAFTA: Da lasă-1 încolo, cumnățică, şi citeşte azi...

CHIRIȚA: Ian să videm. *(Citește adresa răvașului:)* „Isprăvnicia ținutului către preaiubita mea soție, Chirița Bîrzoi, ot Bîrzoieni."

ȘARL: *Comment}... Madam est* măritat c-un isprăvnicie?

CHIRIȚA *(zîmbind):* Ba mi se pare că c-un ispravnic nou... Cumnățică, ce semn îi cînd îți țiuie urechea stingă?

SAFTA: Semn bun, soro.

CHIRIȚA: Să videm... Cruce-agiută. *(Citește:)* „Cu frățească mă închin şi te sărut dulce, iubită Chirițo. în sfîrşit, cu mila lui Dumnezeu, m-am isprăvnicit!... Neamul nostru s-o înălțat!... Ie-o pe-acolo cam pe mare cu megieşii, că pe-aici las'pe mine. Scoală-te îndată şi vină în tîrg cu

toată gospodăria, şi cu tot neamul... dintre care nu uita a-mi aduce curcanul cel bătrin, c-am să-1 pun în slujbă. Scris-am.

Al d-tale ca un soț,

Grigori Bîrzoi"

CHIRIȚA: *Kirie eleisonf...* iată-mă-s isprăvniceasâ!... *(Nebună de bucurie.)* Cumnățică, Gulița, monsiu Şarlă, Ioane... îs isprăvniceasâ!

TOȚI ***(CU** bucurie):* Isprăvniceasâ!

CHIRIȚA *(juclnd singură de bucurie):* Tra, la, la, la, la... sînt isprăvniceasâ... Cumnățică, vină să te sărut. *(Sărută pe Safta.)* Guliță, vină şi tu să te sărut. *(Sărută pe Guliță.)* Monsiu Șarlă, vină şi d-ta să te... *(Coboară ochii rușinată.)*

ȘARL: *S'il vous plait ?*

CHIRIȚA: *Pardon...* Ioane, Ioane...

ȘARL *(in parte):* Comment?... *Ion aussi?...*

CHIRIȚA: Ce era să-ți spun?... am uitat-o de bucurie... Ha... du-te de spune surugiilor să înhame poştalionii la trăsura cea galbănă... degrabă... degrabă, că o să ne pornim la tîrg.

TOȚI: La tîrg?

CHIRIȚA: Dar... destul am mocnit la țară... ian să mai fantacsesc şi eu pin tîrg, ca altele... doar îs isprăvniceasâ... Nu că adică m-am fudulit dintr-aceasta... sau că mi-ar fi făcut vro mulțămire mai deosebită... Nu... nu se sparie Chirița aşa lesne... cu una cu două... Zău, nu... minciuni nu ştiu să spun, că nu-s ipo... ipocondră... M-am isprăvnicit? să-mi fie de bine... Dac-am dorit-o... am dorit-o numai de-o ambiție care am... iar nu de alta. Ioane... trimis-o boieriu vio ceată de jăndari ca să meargă pe lîngă obloane?

ION: O trimes o ceată întreagă: doi slujitori.

CHIRIȚA: Numai?... Spune-le să se gătească... Hai... cară-te...

ION: Iaca mă car, cucoană isprăvniceasâ... măria-ta! *(Iesă.)*

CHIRIȚA: Isprăvniceasa!... De-acum să vedeți bontonuri şi tenechele... am să-i durez ş-un voiaj la Paris.

SAFTA: Tocmai pe-acolo?... în țara nemțească?...

GULIȚĂ: Să mă iei şi pe mine, nineaca.

CHIRIȚA: Te-oi lua, puiule... şi pe monsiu Şarlă... şi pe Luluța... Parcă văd pe pasport: baroana Chirița!... am să mă dau şi eu de baroană, cum oi trece granița... să spariu nemții!...

ŞARL *(in parte)*: îi lipseşte un dog.

CHIRIȚA: *QU' esl-ce que,* monsiu Şarlă?

ŞARL: *Je partage votre bonheur, madame.*

CHIRIȚA: *Ah oui,* monsiu Şarlă... *je suiş heureuse parâessus la mesure,..*

ŞARL: *Je comprends...* peste masur.

CHIRIȚA; *Tout â fait...* Hai iute să ne gătim, ca să plecăm cu ziuă... Hai.

(Se aude glasul Luluței în grădină, cîntînd.)

GULIȚĂ:- Auzi, nineaca, glasu Luluței?

CHIRIȚA: Iat-o, vine într-acoaci... Stați locului. *(Se opresc lîngă boschet.)*

SCENA VI

Cei dinaiute, LULVȚA (intră pe portița gradinei cîntînd fi alungind uit flutur cu un năvod mic de bariş)

LULUȚA

(Arie din „Bdba-Hîrca": „Ei, zău, tare-mi pare bine...")

Fluturat, vin' lingă mine...
Ah, ascult-al meu euvint,
Că şi eu sînt ca şi tine
Singurică, pe pămSntl
Nu zbura, nu zbura, stăi...

GULIȚĂ

(căutînd pe sus)

Iaia-1, iată-1! măi, mai, măi!

LULUȚA

Tare-i sprinten şi frumos.

GULIȚĂ

Cînd pe sus Ii, ctnd pe jos.

LULUȚA

Nu îbura, nu zbura, stăi...

GULIȚĂ

Iatâ-1, iată-1] măi, măi, mâi!

LULUȚA

Zău, te-pi prinde... de-a te prinde
Un dor mare mă cuprinde.
Vin' cu mine fără frică
Că-s şi cu *o* fluturică...
în zădar fugi pe-mprejur;
De-a te prinde eu mă jur.
în zădar zbori aşa tare...
Na, te-ara. prins... Ce bine-mi para!

(Luluța trtnteşte năvodul în capul lui Guliță fi-I prinde întntru.)

LULUȚA: L-am prins... l-am prins.

GULIȚĂ: Da şezi binişor, Luluța, că te spun nineacăi...

LULUȚA: Vai de minei... în loc de flutur, am prins un cărăbuş... Ha, ha, ha, ha, ha.

Cărăbuş, cărăbuş
Pe-a cui mini Încăpuşi.

TOȚI: Ha, ha, ha, ha...

GULIȚĂ *(mînios):* Cărăbuş!... auzi, nineaca?... zice că-s cărăbuş.

CHIRIȚA: NU te mînie, Guliță, că şuguieşte Luluța... Luluțo, vin-ît\coaci la mătuşica să-ți spun o veste bună.

LULUȚA: Ce veste?...

CHIRIȚA: M-am făcut isprăvniceasa.

LULUȚA; Ei... ş-apoi?

CHIRIȚA: Apoi... nu sari în sus de bucurie?

LULUȚA: NU.

CHIRIȚA *(supărată, Saftei):* îți spun eu că cîtcodată se perde. *(Tare.)* Ei dar găteşte-te, Luluța, c-o să mergem la tîrg.

LULUȚA *(cu bucurie):* Unde?... la leş?

CHIRIȚA: Ba cole, alăture cu Bîrzoieni... unde-am mai fost an iarnă.

LULUȚA *(tristă):* Ori acolo... ori aici la țară... tot una-i.

CHIBIȚA: D-apoi... vezi d-ta... te-ai deprins tot la leş... Mai şezi şi pin ținut, că nu-i muri.

LULUȚA *(plîngînd)* : Ba oi muri...

CHIRIȚA: îndarătnico!...

ŞARL *(în parte): Pauvre enfant!*

CHIRIȚA: Hai, să ne gătim de drum... Monsiu Şarlă... *je vous prie â la bracelte.*

ŞARL *(dindu-i brațul): Trop heureux, madame. (Dă celălalt braț Saftei.)* Madam cocona Safta, *non* poftesc?

SAFTA: Bucuros, domnule...

ŞARL *(in parte): J'ai l'air d'une cruche â deux anses... tableau!*

(Chirița, Safta, Şarl şi Guliță intră în casă.)

SCENA VII

LULUȚA: Doamnei... tare mi-i urît aici... nu ştiu ce să fac toată ziua... N-am pe nime care să mă iubească de cînd o murit biata ninecuță... Mătuşica-i prea bătrînă şi Guliță prea tînăr... nu ma pot înțălege cu ei, cum mă înțălegeam cu nineaca şi cu Leonaş... dragu Leonaş!... unde-o fi el acu?... de trii ani de cînd nu l-am văzut, o fi crescut mare şi m-o fi uitat poate... da eu una ştiu că nu l-oi uita niciodată... câ-1 iubesc din copilărie.

(Arie din „însiiiSței": „Zile dinții ale-nsoțirei")

Scump suvenir de fericire.
Cu glasul tiu de nălucire
Alungi ades a mea mâhnire
Şi mă îngîni vesel, uşor.

Ah I vin-acum, vis de plăcere.
Ca să-mi aduci o mîngîiere
Şi, ca prin vis, a mea durere
Să mi-o ridici în al tău zbor!

SCENA VIII

LULUȚA, GULIȚĂ (viind pe partita gradinei)

GULIȚĂ *(în parte):* Am fugit pe uşa din dos şi am dat pin grădină ca să scap dc dascăl... Acum... hai la grajdi... Tot oi să încalec, în ciuda nineacăi... mă duc să fur calul dc la iesle... Ia aşa!... de ce nu mă Iasă de bunăvoie. *(DâcuochiideLuluta.)* Luluța!

LULUȚA: Al... iaca şi monsiu cărăbuş...

GULIȚĂ: larma faci cărăbuş?... Ian ascultă, Luîuțâ... aici nu sîntem la leş ca să mă iei în ris... Acu-s mare! şi dar, te poftesc...

LULUȚA: Mare?... vrea să zică: eşti cărăbuş de cei cu două coarne?

GULIȚĂ: Ba nici cu două... nici cu unu... îs cavaler!... învăț pe Telemac...

LULUȚA: Zău!... ai agiuns păn-acolo?... Nu te cred!

GULIȚĂ: Nu mă crezi?... Ascultă dar să ți-1 spun pe de rost... *Telemaque ne pouvait d'Ulysse dans sa âouleur...*

LULUȚA: Destul, că doar nu-s profesor... să-mi spui lecția.

GULIȚĂ: Păcat, Luluță... că nu eşti mata în locu lui monsiu Şarlă... că, zău, mai mult aş învăța cu mata...

LULUȚA: Da de cc, Guliță?

GULIȚA: Nu ştiu bine de ce... dar cu mata mi-ar fi dragă cartea.

LULUȚA *(în parte):* Bietu copil!

GULIȚĂ: Mata îți tot bați gioc de mine... nu ințăleg pricina pentru care... dar cu toate aceste... nu pot să mă mîniiu pe mata cu tot dinadinsul... că-mi eşti drăguță... na.

LULUȚA: Drăguță!

GULIȚĂ: Pre legea mea!

(Arie „Căruia poştei")

îmi plac arşicii şi zmeu-mi place;
Mi-e drag cu mingea de-a arunca.
Dar lîngă tine, ah I cum se face
Că-mi trece gustul de-a mă juca?
Nu ştiu, Luluța, cum, zău, se face
Că-mi trece gustul de-a mă juca.

în puf sînt meşter şi suflu tare;
Dar cînd pe tine cu te zăresc,
Hămîn deodată fără suflare
Şi nu pot jocul să-1 isprăvesc.
Cînd vreu să suflu... n-am răsuflare;
Şi bani şi minte, tot prăpădesc 1

LULUȚA: Bietu Guliță 1... Eu te-nțeleg... dar ce folos, că eşti încă copil!

GULIȚĂ: Copil?... Ian să vezi acuş dacă-s copil... cînd oi alerga călare.

LULUȚA: Cum!... ce fel?

GULIȚĂ: Pe calul nineacăi... da să nu spui, Luluța... Aşteaptă aici. *(Aleargă in culisele din dreapta.)*

SCENA IX

LULUȚA, pe armă GULIȚĂ si ION

LULUȚA *(singură):* Auzi, mă rog? Guliță... un copil de ieri, de-alaltaieri, cum zice mătuşica... Cine-ar fi crezut?... Zău că nu mai sint copii astăzi pe lume... Ce huiet s-aude?...

(Se aude tn culisele din dreapta sfadă Intre Ion şi Guliță.)

ION *(în culise):* Da lasă calu-n pace, cuconaşule!

GULIȚĂ *(asemene):* Taci, Ioane, că ți-oi da bacşiş... Hi... cal... hi... cal...

ION: Ce bacşiş?... Să mă bată cucoana?...

GULIȚĂ: Hi... cal... hi, cal... *(Strigă surugieşte.)*

ION: Iaca pozna.'... nu Jăsa, măi.' Săriți de opriți caluf

GULIȚĂ *(răpit de cal, vine în scenă spăriet şi țipind):* Valeu!... valeu!... nu mă lăsa, Ioane, că mă trînteşte. Valeu!... valeu!...

(lesă călare cu fuga pe poartă în dreapta.)

ION *(alergînd dintre culise):* Vai de mămulica mea!... de-acum mi-am găsit arțagu cu cucoana... Hait... l-o umflat rusaliile... *(Iesă prin fund, strigînd:)* Săriți... săriți...

LULUȚA: Ha, ha, ha... parcă era făt-logofăt din poveste. *(Cade de rîs pe canape.)*

(Se face zgomot în sat. Chirița, Safta şi Şarl ies in cerdac.)

SCENA X

LULUȚA, CHIRIȚA, SAFTA, ŞARL. ȚĂRANI

CHIRIȚA 1 . Ce este?_ foc?_ tâlharii?
SAFTA J

(Guliță trece pe la poartă, din dreapta in stingă, în fugacalului, strigînd:* „Nineaca... monsiu dascăl... nu mă lăsați ... valeu ..." *Cițiva țărani alerg după fi, alții intră pe scenă.)

CHIRIȚA) . yaidf•mineL>> GuUță călare?
SAFTA j

ŞARL; *Grands dieuxf... il est perdu, courons. (Se coboară rapide din cerdac.)*

CHIRIȚA: *Perdu!... mon* odor?... Ah!... vah!... săriți... alergați... *(Se coboară cu Safta în scenă.)*

(Arie din „Baba Hîrca": „Săriți... săriții")

CHIRIȚA

Săriți, sâteni, argați,
Cu toții alergați.
Săriți şi-mi ajutați
Copilu să-mi scăpații
Iată-mă-s în disperare 1
Săriți, săriți, alergați.
Guguliță-i în perzare;
Săriți de mi-1 scăpați!

COR

Săriți, săteni, argați,
Cu toții alergați.
Săriți de-o ajutați,
Copilu să-i scăpații

(Toți aleargă pe poartă şi optică pe urmele calului.)

LULUȚA *(singură):* Vai de mine!... Se vede că-i în primejdie!... Mă duc să caut colonie, că poate să leşine mătuşica... *(intră în casă.)*

SCENA XI

LEONAŞ (ivinău-se la poartă) şi, pe urmă, LULUȚA

LEONAŞ: Ce i-o apucat de aleargă ca nişte nebuni?... Să giuri că o lovit strechia pe tot satu... Ian priveşte cum se-ntrec... Ce văd? două cucoane cu dînşii?... Ce să fie oare?... Ian să întreb la curte... *(Vine în scenă.)*

LULUȚA *(ieşind în cerdac) :* Iaca colonia... Hai degrabă după dînşii. *(Se coboară rapide şi se întîlneştc cu Leonaş.)*

LEONAŞ: Luluța!

LULUȚA: Leonaş!... Leonaş aici! A!... *(Se aruncă cu bucurie în brațele lui.)*

LULUȚA

Tu eşti, iubite Leonaş?

LEONAŞ

Eu sSnt, iubite îngeraş.

LULUȚA

Nu-i vis?... îmi vine, zău, să pltng.

LEONAŞ

Nu-i vis... în brațe-mi eu te strîng.

(împreună.)

Ah, ce fericire!
Ce veselă simțire
Simt acum că te-am găsit,
OI scump odor iubit.
Dulcea mîngîiere
Goneşte-a mea durere,
Şi-n rai mult aşteptat
Parc-am întrat.

LULUȚA *(sărind de bucurie)* : I!... cît îmi pare de bine c-ai venit, Leonaşule... ştii? îmi vine să rîd şi să plîng totodată... De mult nu te-am văzut!

LEONAŞ *(cu dragoste) :* De mult, dragă Luluța... tocmai de cînd te-o luat cucoana Chirița sub epitropia ei şi te-o adus la Bîrzoieni.

LULUȚA *(ştergîndu-şi ochii):* Aşa... de la moartea ninecuței.

LEONAŞ: NU mai plînge, Lulutică... că, zău, acuş pmig Şi ...

LULUȚA: Cum n-oi plînge, dacă de trii ani de zile mă găsesc printre străini care, pentru că mă văd tristă şi pe gmduri, zic că dau semne de nebunie... Ei nu pot înțălege că mi-i dor de ninecuța.

LEONAŞ: Ce spui?... Vrea să zică eşti nenorocită în casa Chintei?

LULUȚA: Apoi giudecă tu însuți de pot fi fericită... singură, orfană!... depărtată de toți prietinii copilăriei mele... de tine, Leonaş, care eram deprinsă să te văd în toate zilele în casa maică-mea!...

LEONAŞ: Biata Luluţa!... De ştiam una ca asta... nu mi duceam peste graniţă.

LULUŢA: Cum?... ai făcut voiajuri?

LEONAŞ: De cum ne-au despărţit mtimplăriie... m-am pornit la Paris şi am şezut acolo trii ani...

LULUŢA: Trii ani!... încaltea gîndit-ai vrodată la mine?

LEONAŞ: N U O dată... dar totdeauna... Şi cum m-am întors în ţară, cea întîi dorinţă a mea o fost ca să te găsesc şi să te văd.

LULUŢA: Ce bine-mi pare!... De-acum cred că-i şedea tot cu mine.

LEONAŞ: Numai de mi-o da voie cucoana Chiriţa.

LULUŢA: De ce nu?... Ce poate s-o supere şederea ta aici?

LEONAŞ: Poate să nu-i vie la socoteală, pentru că, după cum am aflat la Iaşi de la sârdarul Cuculeţ, se vede că Chiriţa plănuieşte ca să te mărite mai tîrziu cu Guliţă.

LULUŢA: Cu Guliţă?... Ha, ha, ha, ha... Da nu I-ai văzut cum merge călare? Ha, ha, ha!...

LEONAŞ: Cum?... Ce are a face?

LULUŢA: După dînsu aleargă acu tot satu: îl hăituieşte.

LEONAŞ *(CU mirare)*: Nu te înţăleg... Dar oare ce s-aude?

(Zgomot afară.)

LULUŢA: Or fi hăitaşii lui Guliţă... *(Merge în fund ţi caută între culise.)* Dar iată-i... ei sînt... aduc vînatul aici... Hai degrabă, Leonaş, să ne ascundem cole în boschet. *(Merg amîndoi în boschet.)*

SCENA XII

LULUŢA şi LEONAŞ (în boschet), ŢĂRANII (aduc pe Guliţă leşinat şi-1 aşează pe un scaun în faţa publicului), CHIRIŢA, SAFTA, ŞARL, ION (vin plîngind împrejurul lui Guliţă)

(Arta din „Baba Hîrca": „Bobii hai, bobii na")

COR

Vai de el a murit!
Iată-1.
Calul rău 1-a buşit 1
Cată-].
A murit, a murit,
Iată-11

CHIRIŢA
(cu deznădăjditire)

A murit Gugulea meu I

COR

Ierte-), ierte-1 Dumnezeu (

CHIRIŢA *(bocind)*: Guliţa mamei!... Guguliţa nineacăi... cit era el de frumuşel... cît era de sprintinel, ş-acum iată-1 ţeapăn... bujoraşu mamei... l-am perdut!...

LULUŢA şi LEONAŞ *(în parte, spărieţi)*: O murit!

ŞARL *(apropiindu-se de Guliţă)*: *No...* taci, madam cocona... că el nu-i murit... trăiesc bine. *(Caută sâ-l desleşine.)*

CHIRIŢA: N-o murit!... eşti sigur, monsiu Şarlă?... Ah, aş fi în stare sa mă duc la Ierusalim pe gios cu traista-n cap. *(Bocind cu bucurie.)* îngeraşu mamei!... n-o murit!...

ŞARL: Destul ţipat acum... asurzit la mine... Apă de colonie este?

CHIRIŢA: Na flacormil meu... dă-i la nas... Guguliţa mamei... *(Furioasă.)* Ei las', bade Ioane, că te-oi drege eu.

ŞARL *(puind flaconul sub nasul lui Guliţă)*: *Enfinl... voilă qu'il revient, son nez remue!*

CHIRIŢA: *Son nez remue?... quel bonheur!... Cher Goulitzet... il a mange une terrible... comment dites-vous en francais?... une terrible...* trîntă!

GULIŢA *(trezindu-se, cu glasul slab)*: *Trîntision.*

TOŢI: A!...

CHIRIȚA: *THntision!...* o înviet franțuzeşte! Gugulița nineacăi... *(îl strînge în brațe.)*

LEONAŞ 1
LULUȚA J *, i n boscfa,)*: *THntision?* Ha, ha, ha, ha.

CHIRIȚA: Cine chicoteşte aici?... *(Aleargă furioasă în boschet.)* Luluța cu un cavaler!... Ce faci aici, dimoni?... şi d-ta, cuconaşule, cine eşti?... ce cauți? ce vrei?

LEONAŞ *(ieşind din boschet):* Cucoană Chirița... mai întîi mă închin cu supunere.

CHIRIȚA: Şi al doile?

LEONAŞ: Al doile nu lipsesc a cerceta despre întregimea fericirei sănătății d-tale, ca aftînd...

CHIRIȚA *(de tot furioasă):* Şi al treile?

LULUȚA: Al treile vei şti că d-lui îi Leonaş, prietinul meu din copilărie.

CHIRIȚA: Leonaş?... A! d-ta eşti domnu Leonaş?... mă bucur... Ieşi afară din ogradă, neruşinatule.

LULUȚA: Să iasă?... de ce să iasă?

CHIRIȚA: Te-oi învăța eu să rîzi de Guliță... Auzi, mă rog?... Vine pe furiş în casa mea şi în loc să mă mîngîie la supărare... îi vine chef de rîs?... ghidi ştrengar!

LEONAŞ: Cucoană Chirița... mai întîi...

CHIRIȚA: întîi, al doile ş-al treile... ieşi afară... carate... cît e treaba cti cinste... să nu te mai văd... Auzi? un chichirneț acolo!...

LEONAŞ *(mînios):* Ian ascultă, Bîrzoaio, ai noroc că eşti de cînd Papură-Vodâ... r-apoi...

CHIRIȚA: Minciuni spui... ca tocmai ieri am împlinit 35 de ani.

ŞARL *(în parte): Oh! elle este bonne celle la.*

LEONAŞ: 35 fără mercuri, fără vineri şi fără sîmbete.

CHIRIȚA: Ce-ai zis?... îmi lipsesc sîmbetele? *(Către țărani.)* Mări ian împingeți-1, măi, de spate pe poartă, să-1 învăț eu a vorbi cu isprăvnicesele.

(Țăranii vor să se răpeadâ asupra lui Leonaş.)

LEONAŞ *(scoțînd un pistol):* Să nu vă mişcați, că dau.

GULIȚĂ *(ascunzindu-se după Chirița)* : Nineaca... ne-mpuşcă!

CHIRIȚA *(ascunzîndu-sc după Safta):* Vai de mine, c-aî sta-i volintir!

SAFTA *(ascunzîndu-sc după Şarl):* Nu lăsa, monsiu Şarlă!

ŞARL *(alergînd înaintea lui Leonaş): ArrStez, monsteur...*

LULUȚA *(lingă Leonaş):* Leonaş, te rog... nu face vro nenorocire.

LEONAŞ: N-ai nici o frică, Luluță. Cît pentru d-ta, Chirițoaio... scrie-n frunte ce-ți spun: de azi înainte te aşteaptă la toate şotiile din partea mea.

CHIRIȚA: Nu-mi pasă, că-s isprăvniceasâ.

LEONAŞ: Tu, Luluță dragă... fii liniştită, c-oi privighe totdeauna asupra ta. Adio... *(Săruta pe Luluța fi se depărtează spre fund.)* Să ne videm sănătoşi, Bîrzoaie.

CHIRIȚA: Ba să te văd, cînd te-oi chema eu...

(împreună.)

LEONAŞ

(Arie din „Baba Hîrca": „Bar ce este, ce-nlîmplare")

Lasă, lasă, Chirițoaie,
EaliS-cloanță, ră strigoaie.
Ii pfțți Iu, vai de tine,
Multe şotii de la mine!

CHIRIȚA şi CORUL

Cale bună, sprincenată,
Mergi la dracu, să-i fii plată;
ŞL să nu dai ochi cu mine
Că-i păți, zău, o ruşine.

LULUȚA

(căutfnd să împace pe Leonaş)

Mergi, iubite,-n cale bună ...
Nu te pune c-o nebună.

ŞARL

(căutînd să împace pe Chiriţa)

***Nan* te super de minie ...**
Nan* te-apuc *l'apoplexie.

(împreună.)

LEONAŞ

Lasă, lasă, Cliiriţoaie etc.

CHIRIŢA şi CORUL

Cale bună, sprincenată etc.

(Leonaş iesă.)

SCENA XIII

Cei dinainte, afară de LEONAŞ

CHIRIŢA: S-o dus volintiriu?

ŢĂRANII: S-O dus.

CHIRIŢA: De-acum hai să ne ducem şi noi la tîrg ca să ne punem în siguranţie... Ioane, gata-s trăsurile?

ION: Gata, cucoană.

CHIRIŢA: Du-te de zi jăndarilor să vie aici cu săbiile scoase... *(Ion iesă.)* Cumnăţicâ, pune la cale să ducă lucrurile la trăsură... *(Safta între în casă.)* Şi voi, na doi fifirigi... să beţi în sănătatea boieriului.

ŢARANII: Să trăiască boieriu ispravnic!

CHIRIŢA: Amin!

(Jandarmii între pe poartă cu săbiile scoase fi stau în fund. Safta vine aducînd şapca lui Guliţă şi capela Luluţei. Citeva slugi ies totodată din casă purlînd geamandanuri, cutii şi saltele ţi se îndreaptă spre poartă.)

CHIRIŢA: Iaca şi jăndarii... iaca şi lucrurile... sîntem gata ca ş-un purces... Haideţi de-acum...

Guliţă, dă braţul Luluţei... *Monsieur Charles, je vous prie â la bracetle.*

ŞARL: *Commenl?... waiment, nous partons ?*

CHIRIŢA: *Oui, nous lavons le baril.*

ŞARL: *Le baril}*

CHIRIŢA *(CU nerăbdare): Oui... nous lavons le baril...* spălăm putina... *quoi... nous disons comme ţa en moldave.*

ŞARL: *Ah! (în parte.) C'est egal, elle m'agace de plus en plus.*

GULIŢA: Nineaca... da nu iei ş-un curcan fript la drum?

CHIRIŢA: Iaca că era să uit curcanu cel bătrîn... Ioane, ie curcanu să-1 duci boieriului.

ION *(iesă)*: îndată, cucoană... *(Vine aducînd un curcan în braţe.)*

CHIRIŢA: Hai... *(Cu entuziasm.)* La isprăvnicie!

COR

(Arie „Sonni la trompa 'nlrepida.")

CHIRIŢA, SAFTA, ŞARL, GULIŢĂ

Hai la isprăvnicie,
în slavă, avuţie
Şi-n lungă veselie
De-acuma să trăim I

ŢĂRANII

A voastr-isprăvnicie
Ferice să vă fie.
Bună călătorie
Cu toţii vă dorim.

CHIRIŢA

Ah! sînt isprăvniceasa!
Parcă-s împărăteasă.
Aferim, moţpăueasă!
Chiriţo, aferim!
Anî

(în repriza corului, jandarmii pornesc înainte: după ei, Luluţa cu Guliţă, pe urmă, Şarl dînd braţul CMriţei si Saftei si, în sfirsit. Ion purttnd curcanul. Marş general. Ţăranii arunc cuşmele în sus.)

(Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă salonul CMriţei, cu cinci uşi: una în fund care duce afară şi cîte două de fiecare parte. O canape în stînga pe planul 1, jilţuri, scaune ş.c.l.

(Scena se petrece tntr-un tîrg din ţinut.)

SCENA I

(Air „Des Compliments")

CHIRIŢA
(pe canape)

lată-niă-s isprăvniceasâ, I
Dorul meu s-a împlinit.
Ce vis *(bis)* frumos şi. fericit!
M-am făcut cea mai aleasă
Şi tot neamul mi-am mărit.
Ce vis *(bis)* frumos şi fericit I
Toată lumea mi se-nchină.
Căci aice eu domnesc.
Şi din oricare pricină
Eu întîi mă folosesc.
Păstrăvi buni şi căprioare,
Căp aţine de zahăr,
Juvaeruri, bani, odoare...
Toate le primesc în dar!
Tatâ-mă-s isprăvniceasâ I
Ş.c.l., ş.c.l.

SCENA II

CHIRIŢA, ION (în livre)

ION: Cucoană... cucoană... jidovii cei cu pricina de ieri o adus zece căpâţini de zâhar.

CHIRIŢA: Numai?... tîrtami dracului... tot şaferi!... De unde făgăduise 12 câpăţini... Las'câ mi-or mai cade ei la mînă...

ION: Să Ie primesc?

CHIRIŢA: Auzi vorbă?... Du-le în cămară!

(Ion iesă şi începe a căra căpăfinele prin fundul scenei cîte două, două. El le duce in odaia din fund tn stingă şi, de cîte ori trece, numără tare căpăţineU, zicînd: două, patru, şese, opt, rece.)

CHIRIŢA *(in parte):* Dulce-i viaţa de isprâvnicească'.... zâhârită viaţa!... Ai jăndari la poartă, la scară, la uşă... şi cînd ieşi la primblare, ai alai pe lîngă trăsură... Cu toate aceste, de m-aş porni mai degrabă la Paris!... că m-am săturat de Moldova... of! de-ar veni azi monsiu Şarlă de la leş să-mi aducă pasportu, m-aş porni cu nepusă masă... Pune-ţi în gînd efect ce-oi să fac la Paris ca isprăvnicească!... Oi să le par franţuzilor cît...

ION *(trecînd prin fund):* Două!

CHIRIŢA *(întorcînda-se):* Ce?

SCENA III

CHIRIŢA, BÎRZOI (iesă din odaia din stingă, cea de pe planul I. El poartă şapcă de aghiotant şi un palton cu bumbi mari cît nişte farfurioare.)

BÎRZOI *(intrînd):* Ardă-le focu straie nemţeşti, câ-mi vin de hac!

CHIRIŢA: Da bine, frate, incă nu te-ai mai dus la canţelerie?

BÎRZOI: Apoi dă!... de cînd m-ai scos din minte ca să mă schimoseşii în straie strimte, pun cîte două ceasuri pană mă-mbrac. „. şi ian priveşte ce seamăn... cu bumbii işti mari?.., Parcâ-s un negustor dc farfurii.

CHIRIȚA: Ian taci, taci... că de-o mie de ori te prinde mai bine aşa, decît cu anteriu şi cu giubeua... încalțe mai seameni a ispravnic... dar înainte parcă erai un lăutar din tarafu lui Barbu... ştii? cel cu naiu.

BÎRZOI: Ai vorbit de te-ai prichit. Măcar!... ce-mi mai bat eu capul să te-aduc Ia cunoştinţă!... De cînd te-ai făcut isprăvniceasa... nu ți-o rămas fire de minte în cap nici măcar...

ION *(trecînd):* Patru.

CHIRIȚA *(inimoasă): Ce* face?

BÎRZOI *(văzînd căpățînile);* Ce-s aeste, Ioane?

ION: Peşcheşu jidovilor celor cu pricina... zece căpățini.

BÎRZOI *(Chiriței):* Socot că nu te-i mai jălui că n-ai zahăr... Hai, apucă-te de dulceți.

CHIRIȚA: **EU**? să fac dulceți?... Ai nebunit?

BÎRZOI: · D-apoi cine?... eu?

CHIRIȚA: Facă cumnățicâ Safta, soră-ta... da eu ştiu că nu mi-oi pîrli fața la foc.

BÎRZOI: Ce faţă?... ce faţă?... Da păn-acum, mă rog, cum ți-ai pîrlit-o ca toate celelalte gospodine din tîrg?

CHIRIȚA: Păh-acu nu eram isprăvniceasa... de asta... înțălesu-m-ai?

BÎRZOI: Ard-o focu isprăvnicie!... că mare belea-i pe capul meu!... De cînd m-o împins păcatele să fiu în slujbă... tot dojane primesc de la departament ...

CHIRIȚA: Dojane?

BÎRZOI: Asta n-ar fi nimica... dar ați căpchiet cu toții în casă... ba încă m-ați căpchiet şi pe mine!

CHIRIȚA: Ce te-o apucat azi?

BÎRZOI: Las'că d-neei cucoana nu sc mai catadicseşte să caute de gospodărie... să facă cozonaci, pască, păstrămuri, dulceți, vutci, vişinapuri... ca la casa omului... sau măcar să-mi facă la masă vrun cheşchet, vro plachie, vro musaca, vro capama, vro paclava... vro ciulama ... bucate creştineşti... sănătoase şi uşoare... unde!... şede toată ziua pe tandur, la tauletă, şi din blanmanjele, din bulionuri, din garnituri nemțeşti nu mă slăbeşte... auzi?... blanmanjele?... bulionuri?... Borş şi alivenci... că cu astea am crescut în casa părintească...

CHIRIȚA: Iar o început Iitopisițu!

BÎRZOI: Ş-apoi şi alt păcat,., o luat obicei să aducă Ia sfîrşitul mesei păhăruțe verzi cu apă caldă... cică aşa-i moda la leş... de-şi spală gura unii dinaintea altora... şi nu-i zi în care să nu mă-nşel... şi să nu beu apă caldă!

CHIRIȚA ***(publicului, arătînd pe Birzoi cu dispreț):*** Priviți-I, mă rog!

BÎRZOI: Şi cînd ar fi numai atlta... d-apoi de-acole... cheltuieli, nu şagă... pe mobili nouă cu lastic... pe trăsuri de cele cu fundu la pămînt... pe straie cu fir la slugi... pe lampe de cele cu apă... pe fleacuri... capele... rochii cu jăletce... cuşme jidoveşti de ascuns mînile iarna... conțerturi de strins talia... Cine le mai poate înşira?... Da-i lipsă de păsări în ogradă... da-i cămara pustie... aş!... ce-i pasă cucoanei!... cînd o cauți... unde-o găseşti?! la şandra mandra.

CHIRIȚA: Şandra mandra?

BÎRZOI: Dar... cea care vinde rochii şi capele... Sărmană Chirița! ai nebunit la bătrînețe, fata mea!

CHIRIȚA: Ian,., nu mai bodogăni... că parcă eşti o moară stricată... Mai bine du-te la canțelerie, că te-or fi aşteptînd împricinații.

ION *(trecînd):* Zece!

BÎRZOI ***(tresărind):*** Zece împricinați?...

CHIRIȚA: Ha, ha, ha, ha... S-o spăriet ispravnicu de treabă multă. Hai... cară-te şi vină mai devreme acasă, că astăzi avem musafiri.

BÎRZOI: Ce musafiri?

CHIRIȚA: Ai uitat că dăm masă mare astăzi... de ziua bună că inâ duc la Paris şi ca logodim pe Guliță cu Luluța?

BÎRZOI: Ba că să zici... altă nebunie!

CHIRIȚA: Nebunie?

BÎRZOI: Guliță-i prea tînăr.

CHIRIȚA: Cu atîta mai bine... însuratu de dimineață şi mîncatu devreme...

BÎRZOI: Şi Luluța-î bolnavă... pătimaşă... are toane de nebunie. N-o vezi toată ziua cum năcăjeşte biata miță din casă?... Cum o să-mi dau eu băietu... bunătate de odor în minile ei?

CHIRIȚA: Cu adevărat îi cam lipsită acu... dar i-a trece... Cînd o ave un bărbat n-a mai bate mîțile,

BÎRZOI: Da de unde ştii că s-o îndrepta?

CHIRIȚA: Ştiu, că doar şi mie-mi era dragi mîțile pân-a nu mă mărita... şi cum te-am văzut pe d-ta, nu m-am mai *uitat* la ele... Ş-apoi s-o îndrepta, nu s-o îndrepta... vrei să perdem zestrea Luluței de Ia mînă?

BÎRZOI: Ei, bine... treacă pentru logodnă... dar la Paris ce ai să cauți?

CHIRIȚA: Să mă primblu.., să mă mai răcoresc, că m-am uscat aici în provinție,

BÎRZOI *(pufnind):* Ba câ chiar... se vede că nu tc-ai uitat de mult în oglindă!

CHIRIȚA: M-am uscat îți zic... şi de nu m-oi porni degrabă... să ştii că-mi vine ipohondrie,.. ***(Țipînd.)*** Of"! că nu mai pot trăi în țara asta '...

BÎRZOI: Taci, soro... nu răcni aşa, că te-aude musafirul... Du-te şi la Beligrad dacă vrei.

CHIRIȚA: Musafirm? ofițeriu?... cu adevărat?...

BÎRZOI: De treabă ofițer, să-ți spun drept!... De aseară de cînd o tras în gazdă la noi... tot părinte ispravnice mi-o zis.

CHIRIȚA: Nu ți-o spus cu ce treabă o venit aici?

BÎRZOI: Nu... dar l-am priceput eu... Pare-mi-se că-i trimes teptil ca să cerceteze starea ispravniciilor.

CHIRIȚA: Dacă-i aşa... de ce şezi şi nu te duci la cantelerie}... că-s aproape de 12.

BÎRZOI: Iaca mă duc... doar nu dau tătarii... insă ian ascultă, soro: cată să fie masa gata mai devreme, că eu nu-s deprins nemțeşte.

CHIRIȚA: înainte de 5 ceasuri nu se poate.

BÎRZOI: La 5?... cînd se pun boierii la cărți?

CHIRIȚA: Aşa-i moda la leş.

BÎRZOI: Sta-i-ar în gît cine-o mai scornit-o!... *(Xtsă furios prin fund.)*

CHIRIȚA *(singură):* Ei!... geaba, geaba!... cît irai bat eu capul să-1 mai cioplesc... să-1 mai chilesc... pace! îi stă rugina de-o şchioapă la ceafă. Ce deosebire cu musafiriu nostru! îl cunoşti cît de colo că-î civilizat... Iaca, de pildă aseară, cînd am luat ceaiu... ofițeriu şt-o pus frumuşel zâharu-n ceaşcă cu cleştele cel de argint... da d-lui... las' ci bodogăneşte că n-ar trebui să deie ceai la iuli, pe călduri... dar ce face?... ie zăharu cu dcgitele din zăharniță ş-apoi îl pune în cleşte... încît îmi vine aşa paracsîn!... îmi era mai mare ruşinea de ofițer aseară... *(Către public.)* mai ales că... ştiți una? îmi face curte moțpanu... ce vă spune Chirița!

SCENA IV

CHIRIȚA, LEONAŞ {îmbricat in uniformă de ofițer şi purllnd mustefi miminoast, iesă din odaia din dreapta, cea de pe planul l)

(Arie din „Rămăşag „Am înghețat")

CHIRIȚA *(in parte)*	**LEONAŞ** *(în parte)*
Iată-), valeu I	**Iat-o, valeu!**
Fără să vreu	**Fără să vreu**
Simt acum, zău,	**Baba mereu**
Că mă roşesc l	**O întîlnesc.**
Mii de furnici.	**Mă jur aici,**
De tricolici.	**Ca tricolici.**
De vlrcolici	**Ca vîrcoEci,**
Vai I mi muncesc!	**Să o muncesc I**

CHIRIȚA: Buna dimineața... *bonjur, monsic...* Cum ai petrecut noaptea?

LEONAȘ: Sărut mînile... cît se poate de bine... mai ales că am avut un vis de minune,

CHIRIȚA *(cochetînd):* îi fi visat poate că le-ai făcut ghinărar.

LEONAȘ: Atîta nu-i nimica.

CHIBIȚA: Crai poate?

LEONAȘ *(apropiindu-se și luînd pe Chirița de mînă):* Crai?... cum o înțălegi vorba asta, cuconiță?

CHIRIȚA: Cum ți-a plăcea mai bine d-tale.

LEONAȘ: Dar... dacă mi-ar plăcea să mă fac puțintel... crai... în minutul acesta... nu te-ai supăra?

CHIRIȚA *(coborînd ochii și trăgîndu-și mîna):* Vai de mine, că reci li-s mînile...

LEONAȘ: Dovadă că mi-i inima ferbinte.

CHIRIȚA: A fi, că-i lumea ră... dar, ce vis zici c-ai avut?

LEONAȘ: O bazaconie din ceea lume. Pune-ți în gînd că parcă mă furase o zînă și raă dusese înlr-o grădină plină de păsări galbine.

CHIRIȚA: Or fi fost canari.

LEONAȘ: Canari... ganguri... nu-ți pot spune... dar ce-i curios, că toate se închina Ia mine și-mi cînta ia așa *(imitînd un canar:)* chiririririiiiița... chiririririiiiița...

CHIRIȚA: ChiriJa?... Ei, apoi era canar... si, zău, pomenea numele meu, Chiririririiiița?...

LEONAȘ: Te îndoiești?... *(Caută cu dragoste la Chirița și oftează.)*

CHIRIȚA *(coboară ochii):* Ba... nu... dimprottvâ... mai vîrtos... dar mă mir de unde și pană unde?... nu pot înțălege ce însemnează...

LEONAȘ: Nu înțălegi că am adormit cu gîndu Ja mata?

CHIRIȚA: Asta mă flatarisește... domnule... *(cu pudoare)* însă nu se cade sâ mi-o spui niiam, nisam... tronc în obraa...

LEONAȘ *(făcînd că-i deznădăjduit):* Vai de mine! ... poate că te-am supărat cu vorbele mele?...

CHIRIȚA: Ce se potrivește!... Nu se supără Chirița cu una cu două... dar trebuie să socotești că-s o ființă gingașă... impresionabibilâ... sintimentabibilâ...

LEONAȘ *(în parte):* Iaca, frate!... și ea vorbește limba cea nouă cu bibiluri.

CHIRIȚA: Trebuie să socotești că cuvintele d-tale pot sâ mă scoată din sărite și să-mi pricinuiască un nicsis...

LEONAȘ: Un nicsis?... Ah, scumpa mea cucoană Chirița hăi!... crede-mă că de cînd sînt în lume n-am întîlnit un ipochimen atît de nostim ca mata...

CHIRIȚA *(cu dragoste):* Sâ mă vezi moartă?

LEONAȘ: Să te văd... și cînd ai ști!... cînd ai pricepe zguduiturile inimei mele!... Știi?... parcă se tot cutremură pămîntul!

CHIRIȚA *(CU dragoste):* Să mă vezi pe nășele?

LEONAȘ: Să..- M-ai fermecat... m-ai scos din simțiri... căci cînd te zăresc... ia așa-mi scapără pe dinaintea ochilor... să giuri că ești un fulger... o trăsnită...

CHIRIȚA: Trăsnită.?...

LEONAȘ: Ba nu, trăsnit... m-o luat gura înainte... Ah! Chirițoaie, ești o zînă.

CHIRIȚA *(cochetînd):* Ian las'.

LEONAȘ: Un muțun...

CHIRIȚA: Ei...

LEONAȘ: O zarnacade.

CHIRIȚA *(bucuroasă):* O acade? O zarnacade? ah!

LEONAȘ: Chirițoaio, Bîrzoaio, dacă mă iubești... dă-mi portretul matale.

CHIRIȚA: Da cum, Doamne, iartâ-mă?... așa îndată?

LEONAȘ: Dă-mi-1... or mă-mpușc in ochii matale cei verzi... *(Scoate un pistol de ciocolată.)*

CHIRIȚA *(sparietă):* Vai de mine că avan mai ești!... *(Scoțtnd un portret mare din sin și dîndu-l lui Leonaș.)* Na, frate, și nu face păcat.

LEONAȘ: Ah!-.. Chirițoaie... să fii blagoveștită în vecii vecilor că m-ai scăpat de la moart;... *(MușcH pistolul, în parte.)* Bună ciocolată!

CHIRIȚA *(în parte):* Ei, apoi mi-i drăguț și pace...

(Arie din „Doi morți": „Ia țiganca maladaia")

LEONAȘ

(cu Joc)

Ah, Chirițo, scumpă zînă,
De-acum ești a mea stâpînă.
Și-n veci te-oi iubii

CHIRIȚA

(cu dragoste)

Ah și eu, zău, totodată
Cu-a mea dragoste-nfocatâ
Nici că te-oi slăbi.

(Se îmbrățișează cu foc.)

(împreună.)

LEONAȘ

(în parte)

Vail bâborniță bătrînă,
Bine că tc-am pus la mînă.
Cum te-oi mai sucii

CHIRIȚA

(in parte)

Bine că l-am pus la mînă...
De-acum sînt a lui stâpînă...
Cit l-oi mai iubii

(Leonaș o strînge tare pe Chirița in brațe. Chirița se smucește rușinoasă.)

CHIRIȚA: Ah... Leonaș... te rog... menaj arisește-mă... mi face abuz de slăbiciunea unei gingașe ființi: dacă mă iubești... dacă-ți sînt scumpă... fii delicat... nu mă opri mai mult... lasă-mă să fug... că mă muncește cugetul...

(Se tot trage îndărăt.)

LEONAȘ *(fără a să mișca din loc, în parte)*: Du-te la Bender, rusalie.

(împreuna.)

LEONAȘ

Vai, băbornifă bătrînă.

CHIRIȚA

Bine că i-am pus la mină,

(Chirița iesă in stingă, fugind și aruncînd o sărutare Iui Leonaș care pufnește de rîs)

SCENA V

LEONAȘ: Ha, ha, ha, ha!... încă așa babă strechietă î... Auzi?... ha, ha, ha... Cică să nu fac abuz!... *(Imitînd pe Chirița.)* „Ah, Leonaș... dacă mă iubești... menajarisește-mă... lasă-mă să fug... mă muncește cugetul..." Ha, ha, ha... bine că i-am prins portretu la mînă.... de-acum îi la cheremul meu... A! Chirițoaie, m-ai alungat de la Bîrzoieni?... te-oi învăța eu... Am giurat să-i gioc feste peste feste... și văd că păn-acum îmi merge bine... Baba nu mă cunoaște sub uniforma asta militărească... ea mă crede că-s ofițer... minunat!.-. De m-aș putea încalțe întîlni cu Luluța... A!... iat-o... *(Se trage mai deoparte in fund și privește cu dragoste la Luluța.)*

SCENA VI

LEONAȘ, LULUȚA (intră pc ușa din fund liind o miță in brațe)

LULUȚA *(disnterdînd mița și nevâzînd pe Leonaș)*

(Arie nouă)

Frumușică mițișoară,
Cu-a ta mică unghișoară

Apără-nià nencetat
De oricare-amorezaţ.
Dac pe cel ce-mi place mie.
Pe iubitul Leonel,
Sâ-1 dismerzi cu bucurie
Şi să-i torci, torci frumuşel.
Fă-i miau, miau, pisică dragă.
Ca sâ-i dai să înţeleagă
Câ-a lui fiinţă-mi este dragă...
Că nencetat gîndesc la el.

LEONAŞ *(în,parte) :* Draga Luluţă!... gîndeşte la mine... *(Tare.)* Miau, miau...

LULUŢA *(tresărind):* Ce-i?... *(Văzînd pe Leonaş se uimeşte.)* D-nul ofiţer!...

LEONAŞ: Eu... Luluţa... nu mă cunoşti?

LULUŢA *(cu sfială):* Nu... domnule...

LEONAŞ *(scoţîndu-şi musteţile):* Uită-te bine la mine.

LULUŢA *(veselă):* Leonaş! *(Se aruncă în braţele lui.)* Tu aici?... în uniformă?... *(Scapă miţa.)*

LEONAŞ: Mai încet... să nu ne-audâ baba... Am împrumutat straiele unui prietin ca sâ pot întră în casa Chiriţei şi să mă apropiu de tine.

LULUŢA: Şi nu te-o cunoscut mătuşica?

LEONAŞ: Nu... că almintere mă da afară... ca la Bîrzoieni... îţi aduci aminte, dragă Luluţică?... Ştii tu că de-atunci îs şese luni?

LULUŢA: Cui o spui, Leonaş dragă?... Am numărat zilele pe degite în toată vremea cît nu te-am văzut.

LEONAŞ: D-apoi eu!... Ce n-am cercat să te pot întîlni!... dar în zădar!... se vede că te ţine baba de-aproape... închisă ca într-un harem?

LULUŢA: Aşa... se teme să nu-i scape zestrea de Ia mînă,

LEONAŞ: Cum?

LULUŢA: O hotărît, precît am înţeles, să mă cunune cu Guliţă.

LEONAŞ: Să te mărite pe tine... cu ţincariu ei?

LULUŢA: Dar... vrea dinţii să ne logodească... ş-apoi peste doi ani sâ facă cununia... Aista-i planul Bîrzoilor... şi chiar astăzi au de gînd să facă logodna.

LEONAŞ: Şi tu... primeşti, Luluţă?

LULUŢA: Eu?... astfel primesc de bine, că de două luni de zile de cînd le-am aflat planul, mă fac din vreme în vreme că am toane de nebunie... pentru ca să le gioc o festă de cele frumoase chiar]. logodnă.

LEONAŞ: Bravo, Luluţă... să nu te dai... dacă mă iubeşti.

LULUŢA: îi videa.

LEONAŞ: Cu toate aceste... ştii una? Ce-i în mînă nu-i minciună... Hai sâ fugim împreună.

LULUŢA: Bucuros, Leonaş dragă... cu tine m-aş duce-n fundul lumei. Dar cum să facem? că-s păzită din toate părţile...

LEONAŞ: Foarte lesne... Hai să ieşim pe poartă, la braţ... ca cînd am merge la primblare... şi cum om scăpa în uliţă, ne facem nevăzuţi... Vrei?

LULUŢA: Vreu ce-i vrea tu...

LEONAŞ: Haideţi dar să nu perdem vreme... şi să nu deie stahia peste noi.

LULUŢA: Hai... de-acum mâ-ncred în dragostea ta.

LEONAŞ *(strînglnd-o in braţe):* Draga mea Luluţă!

(împreuna.)
(Arie nonă)

Ah! de-acum in fericire
Soarta vrea ca să trăiesc.
Şi în dulcea ta iubire
Raiul să găsesc.

(Leonaş ridică ţe Luluţa în braţe şi o sărută.)

SCENA VII

LEONAŞ, LULUŢA, ION, GULIŢA

(Guliţă şi Ion întră tocmai ciad Leonaş sărută pe Luluţa. Guliţă ti îmbrăcat după modă: pantaloni foarte strimţi, jiletcă scurtă, frac cu talie şi cu cozile scurte, fiong mare la cravată.)

GULIŢĂ *(încremenit):* Ai văzut. Ioane?

ION: Am văzut, cucoane.

LEONAŞ *(Lulufei);* Cine-i sfrijitu ista?

LULUŢA: Guliţă.

LEONAŞ: A!... *(pufneşte de rîs, încet).*

GULIŢĂ *(rătoindu-se):* Domnule... ce făceai aici cu Luluţa?

LEONAŞ *(äismerdîndu-l):* Ce-ţi pasă mătăluţa, monsiu Gurluiţă?...

GULIŢĂ *(sărind înapoi):* Nu mă chem Gurluitâ... da Guliţă.

LEONAŞ: Ba Gurluiţă.

GULIŢĂ: Ba Guliţă, îţi zic... auzitu-m-ai?

LEONAŞ: Ei... fie şi Gărgăriţă, dacă vrei... Ce te răţoieşti aşa?

GULIŢĂ: Mă răţoiesc pentru că vreu să-mi dai santifacţie... duel... auzitu-m-ai?

LULUŢA: Duel?

LEONAŞ: Gugulea băbacăi... că nostimu-i... Vrei santifacţie?... Ei, poftim o giucărică de ciocolată.

GULIŢĂ *(zvirlind ciocolata jos):* Nu mi-i foame...

LEONAŞ: Nu?... ai papat zacusca astăzi?

GULIŢĂ: Domnule... ştii d-ta că eu, cînd mă mîniu, mă fac leu?

LEONAŞ: De care?... leu... bătut?

GULIŢĂ *(furios):* Ai auzit. Ioane?

ION *(mincînd ciocolata):* îi bună, cucoane.

GULIŢĂ: Ba leu, paraleu... auzitu-m-ai... si ca să ţi-o dovedesc, îţi cer duel.

LULUŢA: Ha, ha, ha, ha.

GULIŢĂ: Ce rîzi d-ta?... Vreu duel! aşa să ştii.

LEONAŞ: Foarte bine... cum vrei să ne batem?... de-a mingea, ori de-a baba-oarba?

GULIŢĂ: Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane.

LEONAŞ: Dacă pofteşti almintere... trebuie să-ţi fac cunoscut că cu pistolul am ucis mai dăunăzi cinci nagîţi... cu sabia zece curcani şi cu puşca opt şoldani... în care număr vrei să te pun?... în rîndul nagîţilor, în rîndul curcanilor, ori în a şoldanilor?... alege...

GULIŢĂ *(slăbind):* Cu pistolu vreu să mă bat!

LEONAŞ: A!... te pui în rîndul nagîţilor?... Prea bine... îi fi al **6**-lea la număr.

GULIŢĂ: Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane.

GULIŢĂ: Ba cu sabia,

LEONAŞ: Şi mai bine... te-oi face curcan.

GULIŢĂ: Ba... cu... puşca.

LEONAŞ: Minunat... te-oi şoldăru dintr-o chiteală.

GULIŢĂ: Ba.., cu pistolu.

LEONAŞ: Ei! hotărăşte-te acu... sau nagîţ, sau curcan... oricum a fi, sînt sigur că te trimit în rai cu. cerga-n cap.

GULIŢĂ: Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane.

GULIŢĂ *(fădndu-şi curaj):* Cu cerga-n cap?... ba tu te-i duce-n rai... Auzitu-m-ai?

LEONAŞ: Om videa care...

GULIŢĂ *(răcnind):* Te-oi învăţa eu să săruţi pe Luluţa...

LULUŢA: Şi ce-ţi pasă d-tale... cherapleşule?

GULIŢĂ *(furios):* Cherapleş!... Ai auzit, Ioane?

ION: Am auzit, cucoane... Cherapleş... *(Iesă după sfîrfitul ariei.)*

(Arie din „Chiriţa": „Vai te intîmplare")

(împreună.)

GULIfX	CEILALŢI
Ce obrăzniciei	Vezi-1, de mînie
Stau uimit pe loc.	O-rJcmnit pe loc.
Şi, zău, de mînie	Faţa-i stacoşie
M-am făcut chiar foc.	S-a aprins de foc.

SCENA VIII

Cei dinainte, CHIRIŢA

CHIRIŢA: Ce este?... Cine se sfădeşte?

GULIŢĂ: Nineaca, nineaca... ofiţeriu o sărutat pe Luluţa.

CHIRIȚA: Domnu ofițer?... *(Cunoscînd pe Leonaş.)* Ce-mi văzură ochii? Leonaş!

GULIȚĂ: I-am cerut duel.

CHIRIȚA: Duel?... să te omoare!... *(Furioasă.)* Ce cați aice-n casa mea, berbantule?

LEONAŞ: Ce să caut, cucoană?... o zarnacade.

CHIRIȚA: Ți-oi da eu acuş o zarnacade de nu-i putea-o duce, neruşinatule... că te dau pe minele jandarmilor. .. *(înparte.)* Auzi? să mă facă a crede... ca-mi face curte!

LEONAŞ: Iaca ies, *(imitînd pe Chirița)* dar, te rog, nu face abuz... de slăbăciunea unei ființi sentimentabibile... lasă-mă să fug... cugetul mă mustră... Ha, ha, ha. *(Vrea să iasă.)*

CHIRIȚA: Haiducule!...

LULUȚA: Leonaş... Leonaş... nu mă lăsa singură aici. *(Aleargă lingă el.)*

LEONAŞ *(încet Luluței):* N-ai grijă, că oi găsi eu vrun chip să vin iară.

CHIRIȚA: Ce faci acolo, giupîneaso? îți plac ofițerii?... încoace să vii... *(O ie de mînă şi o dă deoparte.)*

LEONAŞ: Adio, Chirițoaie Bîrzoaie...

CHIRIȚA: Ieşit-ai azi?

LEONAŞ: Adio, zînă... adio, muțun... Portretul tău nu se va dizlipi niciodată de la sînul meu... Ha, ha, ha.

CHIRIȚA: Portretul meu? *(în parte.)* Vai de mine!... Ce-am făcut!... M-am dat în minele haiducului!

(împreună.)

CHIRIȚA, GULIȚĂ	LEONAŞ, LULUȚA
Ce obrăznicie f	**Vezi-i, de mînie**
Etc. etc.	**Etc. etc.**

CHIRIȚA

Ahl ce nebunie!
Stau uimitâ-n loc.
Şi, zău, de mînie
H-am. făcut chiar foc.

(Leonaş iesă pe uşa din fund. In dreapta.)

SCENA ÎX

Cei dinainte, afară de LEONAŞ, BÎRZOI şi ION (intrind prin fund)

BÎRZOI: Ce spui, mă Ioane, de duel?... Guliță?... duel!... unde-i?... A! iacătâ-1... *(îl ie in brațe.)* Gugulea băbacăi!.., unde-i duelgiu, să-1 trîntesc la gros?

GULIȚĂ: O luat tălpăşița, babacă... 1-ain spăriet eu.

BÎRZOI: Viteazu băbacăi, viteaz!... Da bine, Chirițo, pentru ce era să se puie în primejdie odoru?

CHIRIȚA: Pentru că o prins-o pe d-neii, duduca cea crescută în pansioane, săruti'ndu-se cu ofițerii.

BÎRZOI: Ialei!

LULUȚA

(făcîndu-se nebună)

Zice că era o babă,
Biată babă ş-un moşneag.
Ş-amîndoi cînd n-aveau treabă,
Se rezemau pe toiag...

(Imitînd poza moşnegilor răzemați pe toiag.)

Ia, aşa... şi dau din cap... aşa *(dă din cap tremurînd)* unu la altu... parcă se tot mustrau... Ha, ha, ha, ha...

BÎRZOI: Iaca pozna, soro, că iar i-o venit toana nebuniei.

CHIRIȚA: Sărăcan dc mine!... tocmai' azi, în ziua logodnei?

BÎRZOI: Taci...

LULUȚA

Baba zicea: Moşulică,
Vreu o noră precum nu-i.
Moşu zicea: Băbulică,
îți mai pune pofta-u cui.

(Rîde perdulă.)

BÎRZOI: Sărmana copilă!... mult o ține cînd o apucă?

CHIRIȚA: Cîte-o zi întreagă...

BÎRZOI: Parcă nu-i lucru curat!... "Hai, Chirițo, să o lăsăm singură... poate ca și-a veni în cunoștinți.

CHIRIȚA: Hai... *(în parte.)* Zău că-mi vine și mie să nebunesc de ciuda ofițeriului... Să mă ieie în trei parale... coșcogc isprăvniceasâ!... Așa rușine de cînd sînt n-am pățit!

GULIȚA: Hai, nineaca.

CHIRIȚA: Ba nu, Guliță... mata șezi cu Luluța de o păzește să nu facă vro nebunie... șezi cu dînsa că ți-i logodnică...

GULIȚĂ *(în parte)*: Dacă mi-i logodnică, dc ce-mi zice cherapleș?

(Arie: „Vai ce tuiîtnplare", din „Doi morți vii".)

(împreună.)

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ	**LULUȚA** *(in parte)*
Sărmana copilă.	**Cît îmi pare bine**
Ce patimă grea!	**C-așa-i amăgesc.**
Mă apucă-o milă	**Să rîd, zău, îmi vine**
Cînd privesc la ea.	**La ei cînd privesc.**

(Cîntînd, Bîrzoi și Chirița se trag încetișor îndărăpt și intră în odaia lor.)

SCENA X

GULIȚA, LULUȚA (pe canape)

(Mică tăcere. Guliță caută să se apropie de Luluța și nu îndrăznește. Luluța îl urmărește cu coada ochiului, zîmbind.)

LULUȚA *(în parte, zîmbind):* Așteaptă... așteaptă... cocolitule... te-ot pune eu la cale și pe tine acuș.

GULIȚĂ *(cu jumătate de glas):* Luluță...

LULUȚA *(in parte):* Ce are de gînd să-mi spuie?

GULIȚĂ *(mai tare):* Luluță...

LULUȚA *(tresărind)* : Aud?... cine mă cheamă?... A!... monsiu Guliță... Ce poftești?

GULIȚĂ: Fi... Luluță, fi... nu-i frumos să lași ca să te sărute ofițerii.

LULUȚA: Eu?... care ofițer?

GULIȚĂ: Cel cărui am cerut duel... Nu te face-a uita.

LULUȚA: Ha!... cel care te-o făcut nagîț?

GULIȚĂ: HÎ, hî...

LULUȚA: M-o sărutat el pe mine?... Nu-mi aduc aminte.

GULIȚĂ *(in parte):* Se vede că era într-o toană de nebunie și nu știa ce făcea.

LULUȚA: Ba... îmi aduc aminte... că ți-am zis, mi se pare... cherapleș.

GULIȚĂ *(supărat):* Iar?

LULUȚA: Da nu trebuie să te superi, monsiu Guliță, pentru că cîteodată nu știu ce spun... îmi vine așa ca o amețeală cu furie... ideile mi se tulbură... ochii mi se aprind... și atunci, dacă nu m-aș stăpîni, aș bate și aș zgîria, și aș mușca pe toți.

GULIȚA *(stînd pe loc, în parte):* Iaca... iaca...

LULUȚA: Atunci cea mai mică împotrivire mă mînie... mă turbează și, zău, ma tem să nu fac vrun păcat într-o zi.

GULIȚĂ *(trăgîndu-se înapoi):* Iaca!... iaca!...

LULUȚA: Da unde te duci?

GULIȚĂ: Mă... cheamă nineaca.

LULUȚA: Nu-i adevărat... Stăi aici cu mine.

GULIȚĂ: D-apoi...

LULUȚA: NU vrei?... *(Facînd că se mînie.)* Valeu!... iaca-mi vine... îmi vine să zgîriiu... Tare aș bate pe cineva...

GULIȚĂ: Nu te tulbura, că șed... *(în parte.)* Parcă-i o mîță.

LULUȚA: Așa mai vii la socoteală... Ian spune-mi, Guliță, știi că o să ne logodim astăzi?

GULIȚĂ: Știu.

LULUȚA: Și îți pare bine?

GULIȚĂ *(cufoc):* **Îmi!**

LULUȚA: Şi mie... Nu poți crede cu ce nerăbdare aştept să fiu logodită şi mai ales măritată... c-apoi atunci ai să fii toată ziua cu mine... pe mîna mea... Ştiu c-oi avea pe cine zgîrie şi muşca.

GULIȚA *(în parte):* Auzi, aşa gust? Ba să ferească Dumnezeu...

LULUȚA: Ei, de vreme ce ai să-mi fii soțior... fă-mi puțintică curte. Spune-mi că mă iubeşti, că mă slăveşti... că eşti fericit... Dă!... sâ te văd.

GULIȚĂ *(cu sentiment):* Luluță... te iubesc... te slăvesc... sînt fericit...

LULUȚA: Şi mă giur... zi după mine...

GULIȚĂ: Şi mă giur.

LULUȚA: Sa fac tot ce-i poronci.

GULIȚĂ: Să fac tot ce mi-i poronci.

LULUȚA: Parol?

GULIȚĂ: Parol?

LULUȚA: Da nu... eu te întreb... Parol că-i fi supus la toate?

GULIȚĂ: Parol.

LULUȚA: Dă-mi parola cu degitul.

GULIȚĂ *(dindu-i parola):* Poftim.

LULUȚA: Bravo... aşa te vreu... Acum ian cîntă-mi o bucată din *Lucia*... ştii?... frumos...

GULIȚĂ: Să cînt?... da... îs răguşit...

LULUȚA: Ce?... poate nu vrei?... *(îi arata unghiile.)*

GULIȚĂ: Ba vreu. *(în parte.)* Cînd ar veni nineaca să mă scape!

LULUȚA *(cu nerăbdare):* Hai... începe azi.

GULIȚĂ: Iaca încep... să-mi dreg glasul...

(Guliță cîntă o bucată din „Lucia" cu un chip comic. Luluța pufneşte de rîs în batistă.)

LULUȚA *(bătînd în palme):* Bravo, bravo... bravisimo!

GULIȚĂ *(îngîmfat):* Ți-o plăcut?

LULUȚA: Minunat... I! ce puişor de bărbățel oi să am!... îmi sare inima cînd gîndesc... dar, apropo, ian gioacă...

GULIȚĂ: Cum?... să gioc?... aşa nitam, nisam?... Ai nebunit?

LULUȚA: Ce?... nu vrei?

GULIȚĂ: NU.

LULUȚA: NU!... *(Sculîndu-se de pe canape.)* Vină-ncoace să te muşc... să te mănînc...

GULIȚĂ: Vai de mine!... mare bele-i fata asta!...

LULUȚA: Te-oi învăța eu să nu vrei, cînd poroncesc eu... *(îi arată unghiile şi dinții).*

GULIȚĂ: Săracul de mine!... îi în stare să mă mănînce de viu... Să nu rămîie nici o bucățică băbacăi... Luluțo... linişteşte-te. *(Aleargă prin odaie pe după canape.)*

LULUȚA *(cîrşnind din dinți):* Ba nu... c-am să te mănînc...

GULIȚĂ: Ba nu mi-i mînca.

(Aria polcăi.)

LULUȚA

(alungind pe Guliță împrejurul canapelei)

Ba te-oi mînca.

GULIȚĂ

Ba nu, nu mi-i mînca.

LULUȚA

Ba te-oi mînca
Şi nu-i scăpa.

GULIȚĂ

(in parte)

Tace mi-i frică, valeu1 valeu! valeu!

LULUȚA

De-a lui figură-mi vine să rîd, zău!

(împreună.)

LULUȚA

(alungind pe Guliță)

Zău, te-oi mînca
întreg, întreg eu te-oi mînca.

Şi nu-i scăpa,
Tot nu-i scăpa.

GULIȚĂ
(MM)

j Nu mi-i miuca
Zău nu, zău nu, nu mi-i minca ...
Că oi scăpa.
Tot oi scăpa.

GULIȚĂ *(fugind în odaia tălîni-său):* Valeu... lupu, lupu!

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha... *(Iesă alergînd pe uşa din fund.)* L-am dezgustat de logodnă.

SCENA XI

JON, LEONAŞ (îmbrăcat in costum dc bricicar)

ION *(intră pe uşa din dreapta in fund)*: întră, întră... nu-ți fie frică.

LEONAŞ: Da oare cuconu ispravnic acasă-i?

ION: Acasă... ai vro treabă cu d-lui?

LEONAŞ: Am, logofete Ioane... Am venit să mă jăluiese.

ION: Bine-ai făcut... că boieriu-i om drept şi cu frica lui Dumnezeu; dar... adus-ai vrun peşcheş?

LEONAŞ: Ba nu... n-am ştiut că-i plac peşcheşurile.

ION: NU?... apoi cară-te... N-are vreme să te primească boieriu.

LEONAŞ: Da bine, logofete Ioane... unde să caut eu acu peşcheş?... păcatele mele!... Dă!... că cu toată sărăcia mea...

ION: N-ai nimica?... nici hîrzob de păstrăvi?... nici caş de munte? nici căprioară? nici vro căpățină de zăhar?...

LEONAŞ: Doar nu-s băcal.

ION *(la ureche):* Nici bătuți?

LEONAŞ: Da bine... boieriu metaherisește şi?... *(Face semn de numărat bani.)*

ION: Huf... Ian caută bine-n pungă, că-i găsi poate vro carboanță ruginită.

LEONAŞ: O carboanță am... *(Scoate o carboavă din pungă.)* Unde-i ispravnicu să i-o dau îndată?

ION: Nu aşa, că-i prea puțin ca să primească... almintere.

LEONAŞ: Cum?

ION: Aşteaptă ca-i vide... avem alte tertipuri pe-aici... Aşteaptă. *(Iesă pe unde a întrat.)*

LEONAŞ *(singur):* Aferim ispravnici adună şi cu carboanță... Bine c-am aflat-o şi asta.

ION *(intră serios aducînd un curcan):* Vezi d-ta curcanu ista?

Acest curcan bătrîn
în țară e vestit.
Din el al meu stăpin
îşi trage bun venit.
Curcan plin de noroc.
El, ca nealți curcani,
Scăpînd de orice foc...
A fript inulți gogomani.

LEONAŞ: Cum asta, logofete?

ION: L-am vîndut păn-acum de 57 de ori pe la împricinați şi o slujit păn-acum de 57 de ori ca peşcheş.

LEONAŞ: Nu te pricep bine.

ION: Iaca: cînd vine cineva cu jalobă şi cu mînile goale... de pildă ca d-ta... eu, din poronca boieriului, mă ațin la uşă cu curcanu, îl vînd o carboanță... şi pe urmă duc carboanță ispravnicului, şi ieu iar curcanu înapoi de la jăluitor... ca poclon... mțălegi?

LEONAŞ: Care vrea să zică curcanu ista tine pană acum 696 lei?

ION: încapăt.

LEONAŞ: Bună moşie.

ION: îl cumperi?.., ori te îndrept spre calca-ntoarsă.

LEONAŞ: Cumpăr... na carboanță.

ION: Na curcanu...

LEONAŞ: Noroc să deie Dumnezeu! *(Ie curcanu şi dă carboava lui Ion.)*

ION: Amin... şi la arm cu bine!...Mă duc să dau carboanţa boieriului şi să-i spun că eşti aici. *(în parte, întrînd la Bîrzoi.)* 58 cu asta... am s-o trec la răbuş.

LEONAŞ *(singur):* Aşa, părinte ispravnice?... bine că ţi-am aflat coţcăriile şi curcăniile... Ne-om răfui mai tîrziu.. • Dar oare unde-i Luluţa?... *(Caută primprejur.)* M-am schimbat în straie de cărucer, ca să pot iar întră aici... să mă-ntîlnesc cu Luluţa... De-ar veni... am lua tălpăşiţa amîndoi pe uşa asta de dindos... Bricica mea-i la portiţa gradinei... ne-am sui iute într-însa şi nici tătarii nu ne-ar prinde... Cine vine? A! Ispravnicul!... Ce minciună să-i durez?...

SCENA XII

LEONAŞ, BÎRZOI, ION

BÎRZOI: Unde-i jăluitorul?

ION: Iacătă-1, cucoane.

LEONAŞ *(închinîndu-se)*: Eu sînt, măria-ta.

BÎRZOI: Ce cauţi?... Cine eşti?

LEONAŞ: Piciu bricicariul... să nu-ţi fie cu bănat, măria-ta...

(Arie din „Doi morţi vii": „îi mare cu cei mici")

Eu sînt vestitul Pici
Ce n-am decît un bici
Ş-un cal străin, căzut,
Ş-o bricică de-mprumut.
Dar, vai ş-amar de cine
Mă ie la drum pe mine!
îl duc în fuga mare.
Cu poşta... şi mai tare...
Dar îi paveua rea?
Da-i muştereul greu?

(Bale din bici şi eice: „Ce-mi pasă mie... mişcă, copile.")

Nici bricica nu-i a mea,
Nici drumul nu-i al meu;
Că sîat vestitul Pici
Ce n-am decît un bici,
Din care tot pocnesc,
Cu care mă hrănesc.

BÎRZOI: Piciu bricicarul... de la Ieş?

LEONAŞ: Dar, măria-ta... ştii?... din colţ de la Sfintul Spiridon... Piciu bridaeriu... întreabă pe cine vrei şi ţi-a spune de mine... Cîte giupînese cu testemeluri... cîţi logofiţei cu vipiscâ... tot Piciu îi bălăbăneşte hurduz-burduz, prin toate rătăcăniile... ba pe la vii... ba pe la Rădiu... ba pe Ia Sprăvale-babă... ba pe la clănţălărie... şi tot cam pe datorie... că despre bătuţi?... vorba ceea: i-o bătut vîntul de mult! Şi cînd mă trezesc!... tufâ-n pungă, tufă-n buzunar... afif!... Dar ce-mi pasă!... Piciu sâ trăiască! treacă de la mine ... că doar îs român... îs creştin... slavă Domnului!... din toţi negustorii şi meşterii din Ieş, numai eu am rămas din neam curat... şi un biet halviţar... şi un biet brahagiu... şi un biet cojocar... toţi ceilalţi îs cu perciuni. *(Toate aceste le zice foarte rapide.)*

BÎRZOI *(astupîndu-şi urechile):* Mă!... ce daradaică hodorogită!... destul... stăi...

LEONAŞ: Ha, ho... tbrrr... am stătut.

BÎRZOI: Spune acu ce cauţi?

LEONAŞ: Ţi-am adus un curcan, măria-ta, tocmai de la Ieş...

BÎRZOI *(in parte):* Auzi Piciu?... şi-i curcanu meu cel de pripas...

LEONAŞ: Şi mă rog măriei-tale să-1 primeşti drept peşcheş.

BÎRZOI *(făcînd că se supără):* Adică... fără peşcheş nu puteai să vii?

LEONAŞ: Apoi dă, cucoane... nu te supăra... obiceiul pămîntului.

BÎRZOI: Ei fie... dă-1 la fecior.

ION *(apropiindu-se de Leonaş):* Adă-1 încoace.

LEONAŞ: Na... *(Dă curcanu lui Ion.)'*

BÎRZOI *(încet lui Ion, de ceea parte):* Unde-i carboava, hoţule?

ION *(dindu-i carboava pe dinapoi):* Iaca. *(în parte.)* Pil.

BÎRZOI *(luînd carboava):* Bine, bine, fătul meu... Spune acu... ce pricină ai la isprăvnicie?

LEONAŞ *(în parte):* Oare ce dracu să-i înşir? *(Stă puţin Pe gînduri.)*

ION *(ieşind, in parte):* 58 cu asta! De-a mai ţinea isprăvnicia cîtăva vreme, ne suim la sută... *(Sărulînd curcanul.)* Vai! drăguţu-mi-i... mînca-l-aş fript... *(Iesă.)*

BÎRZOI: Ei, dă!... spune azi... că n-am vreme de perdut... Ce ai?

LEONAŞ: Apoi ... ce să am, măria-ta? Ia păcate!... M-am pornit de la leş c-o actoriţă... şi după ce-am adus-o aici numai într-o fugă de cal... cînd la plată?... vrea să-mi mănînce dreptul, sub cuvînt c-am prăvălit-o de cinci ori.

BÎRZOI: O actoriţă?... de la fteatru?

LEONAŞ: De-acolo... de la denia cea nemţească.

BÎRZOI: Şi unde-o tras în gazdă?

LEONAŞ: La pitariu Chirculici... ştii?... de la vale peste drum... Dacă-i avea bunătate să mergi d-ta sâ-i grăieşti... ca părintele ispravnic... poate că nu m-ar lăsa păgubaş,..

BÎRZOI: Bucuros, fătul meu... mă duc. *(în parte.)* N-am văzut niciodată actoriţe... îs curioz să văd ce lighioaie sînt. *(Tare.)* Mă duc... *(îşi caută şapca.)*

LEONAŞ *(în parte):* Călătorie sprincenata... De-aş putea să-i depărtez pe toţi de-acasă... mi-ar veni la socoteala... ca să fugim cu Luluţa.

BÎRZOI: Iaca şapca... Vină cu mine, Piciule.

LEONAŞ: Mergi înainte, cucoane... că te-agîung.

BÎRZOI: Bine, *(Vrea să iasă.)*

SCENA XIII

LEONAŞ. BÎRZOI, CHIRIŢA, GULIŢĂ (aceşti doi ies din odaia din stînga, planul I)

CHIRIŢA: Unde te duci, frate?

BÎRZOI: Vin-acuş... Mă duc păn' la vărul Chirculici... să mă-ntîlnesc c-uu ipochimen care-o tras acolo-n gazdă.

CHIRIŢA: La Chirculici?... da Chirculici s-o pornit de trii zile la moşie... ş-o pus să-i grijască casele.

LEONAŞ *(în parte):* Tronc!... c-am codălghit-o!...

BÎRZOI *(lui Leonaş):* Apoi... ce dîrdîiai tu, măi bricicarul e?

CHIRIŢA: Care bricicar?... *(Cunoscînd pe Leonaş.)* Ce văd?... iar hoţu cel de Leonaş!

BÎRZOI: Leonaş?

GULIŢA: Dar, babacă... aista-i ofiţeriu care-o sărutat pc Luluţa.

BÎRZOI: Duelgiu?... *(Lui Leonaş.)* Ce însemnează dar?... grăieşte... acu ofiţer, acu bricicar?...

LEONAŞ: Iaca, măria-ta... Am voit să văd cu ochii cum faci dreptate în isprăvnicie... şi cît ţin curcanii isprăvniceşti.

CHIRIŢA: Vai de mine!... ca aista-i Pepelea!

BÎRZOI: Aşa? care vrea să zică... eşti spion d-ta?... Apoi, aşteaptă... dacă-i aşa, să-ţi dau o răfuială isprâvnicească pe spinare. *(Strigă.)* Măi jăndari!

CHIRIŢA: Jăndari!

GULIŢĂ: Jăndari!

LEONAŞ: Aşa-i socoteala?... apoi... ian aşteptaţi şi voi să vă-nvăţ eu galopu...

(în vremea cît cîntă, îi loveşte cu biciuşca peste picioare. Chiri/a, Bîrzoi şi Guliţă sar prin casă în măsura muzicei.)

(Aria galopului)

LEONAŞ

Hi, hi, bălan ... Hi, hi, jărpan.

BÎKZOI CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai ce hoț I ce fiara!

LEONAŞ

Hi, hi, bălan ... Hi, hi, şoldan.

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai, că m-o pişcat iară.
Bre! ce om şugubățI
Da şezi, măi, binişor.

LEONAŞ

Ba uu ... vreu să vă-nvăț
Galopu-ntr-un picior.
Hi, hi, bălan ... Hi, hi, jărpan.

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai! ce hoț! ce fiară!

LEONAŞ

Hi, hi, jărpan ... Hi, hi, şoldan.

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚĂ

Vai! că m-o pişcat îarâ!
(Leonaş iesă rîzînd pe unde o intrat, în vreme ce Luluța întră pe uşa din fund.)

SCENA XIV

BÎRZOI, CHIRIȚA, GULIȚA, LULUȚA

LULUȚA: Da ce-ați pățit de săriți drăgaica prin casă?
CHIRIȚA
BÎRZOI *(sărind necontenit):* Luluță... zi-i să şeadă binişor.
GULIȚĂ

LULUȚA: Cine?... cui?
CHIRIȚA
BÎRZOI *(oprindu-se):* Lui Leonaş. Unde-i?
GULIȚĂ
LULUȚA: Leonaş?
CHIRIȚA: Bre! ce impuşcă-n lună!
BÎRZOI: Bre! ce ienicer!
GULIȚĂ: Am să-i cer iar duel!
LULUȚA: Da tăceți din gură că vă vin musafirii la masă.
CHIRIȚA: De pe-acu?... unde-s?
LULUȚA: I-am văzut întrind pe poartă... Iacătă-i

SCENA XV

Cei dinainte, MUSAFIRII

(Arie din „Hîrea": „Tanana")

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
lată-ne că am sosit.
Hai la masă, câci de sete
Şi de foame am murit.

CHIRIȚA

Mă închin şi sînt voioasă
C-ați venit cu toți la masă,
Şi sperez că bucuros
îți mînca şi-ți bea vîrtos.

MUSAFIRII

Plecăciune cucuiete!
Iată-ne că am sosit.
Hai la masă, căci de sete
Şi de foame am murit.

CHIRIȚA: Cred, boieri d-voastră, că vi s-or fi cam lungit urechile de foame, pentru că pe aici obicinuiți

a mînca pe la amiază... dar noi metahirisim evropieneşte... pe la 5; nu vă fie cu supărare... Peste o jumătate de ceas or da bucatele pe masă... Vă rog să îngăduiţi.

MUSAFIRII: Sărut mînile.

CHIRIŢA: Astăzi vreu să-mi ieu ziua bună delad-voastră... fiindcă mă duc la Paris.

MUSAFIRII: La Paris?

CHIRIŢA: Dar... şi nădăjduiesc că îţi chili vîrtos în sănătatea isprăvnicesei d-lor-voastre.

MUSAFIRII: N-ai nici o îndoială, cucoană.

CHIRIŢA: însă păn'la masa... dacă poftiţi cîte un păhăruţ de rachiu?... Ioane... adă rachiu.

(Ion intră cu o tablă plină de păhăruţe de rachiu şi se duce de dă întîi cucoanei Chiriţei şi pe urmă pe la musafiri.)

CHIRIŢA *(bînd)*: Să trăiţi... întru mulţi ani... şi să ne videm sănătoşi!... Bun rachiu... ii pe cursă... ca la leş... Poftim, boieri. Ioane!... dă Ia d-lui... dă la d-lui... dă şi Ia d-lui... *(Arată un musafir mai ruşinos.)*

(Ion, după ce dă rachiul, iesă.)

CHIRIŢA: Ş-aşa cum vă spuneam, boieri d-voastră... peste vro trii zile vă las cu lacrimile pe obraz... aştept numai paşportul.

SCENA XVI

Cei dinainte, ŞARL (cu paşportul în mînă, dă busta în salon)

ŞARL: Pasport?... *Voilă.*

TOŢI: Monsiu Şarlă?

ŞARL: Present!

(Air du „Royal tambour")

Me voici... am sosit
Moulu, bouillant de rage
Pour cite-am pătimit,
Am pătimit *dans ce coyage.*
En un caroutie affreux.
On tn'a conduil hurduz-burduz.
Les surugi *riaient entre eux,*
Disant: Draco franţuzi

(îtichinîndu-se la Chiriţa)

Mais pour vous, cocona,
On irait en enfer...

CHIRIŢA

(făcînd tali)

Ak! vous ites juvaer.

ŞARL

(în parte, făcînd semnul gamenilor din Paris)

T.iens! v'lâ pour toi-., voilă!
Quel bonheur! am sosit
Enfin dans ce village...
Ma cîte-am pătimit... etc.

ŞARL: *Madame,* am împlinit *comision* d-tale... Am scos pasport.

CHIRIŢA *(cu bucurie)*: Unde-i?

ŞARL: *Voilă.*

CHIRIŢA: Dă-mi-1 degrabă...

ŞARL: *Pardon...* trebui un farfuri... să-1 prezentez pe farfuri... *ă la mode.*

CHIRIŢA: Bine zici... Ioane!

ŞARL: *Non* strigat... Am găsit farfuri... *Monsieur,* bărbat d-tale, port un duzen la surtuc. *(Se apropie de Bîrzoi şi-i taie un bumb de la surtuc.) Vous permetiezP*

BÎRZOI: Ce faci, neamţule?

ŞARL: *Non* faci *attentîon...* Am trebuinţ un farfuri,.. *et voilă! (Arată bumbul şi pe urmă pune paşportul pe dînsul ca pe un talger de-l prezentează Chiriţei.)*

MUSAFIRII: Ha, ha, ha, ha... a dracului franţuz!

ŞARL *(în parle)*: *Voilă une mode commode... On porte touie une vaisselle sur soi... (Tare.) Madame la baronne de Chiritza...*

CHIRIȚA: *Merci,* monsiu Șarlă... cînd ai ști ce mulțămire mi-ai făcut... *Vous m'ayez frotte le coeur avec du miel.*

ȘARL: *Quoi?...*

CHIRIȚA: *Oui... avec du miel...* m-ai uns la inimă cu miere... *Nous disons comme ça...*

ȘARL: *En moldave... suffit. (In parte.) Jolie languel*

CHIRIȚA *(deschizînd pasportul):* Ascultați, boierid-voastră... *(Citește.)* „D-neei baroana Chirița Bîrzoi, care merge peste graniță în staturile Evropei..."

TOȚI: Baroană!

BÎRZOI: Baroană!... tu... baroană?...

CHIRIȚA: De ce nu?... dacă-i moda.

GULIȚĂ: Nineaca... da eu nu-s baron?

CHIRIȚA: Ba și tu ești, Guliță... ești baronaș.

GULIȚĂ: Vra să zică și bâbaca îi baronoi?

BÎRZOI: Ba... mă ferească Dumnezeu!

CHIRIȚA: Da ian mai spune-ne ceva de la Ieș, monsiu Șarlă?... Ce mai fac ieșenii?

ȘARL: Toți ieșenii s-o făcut bulangeri... chitari.

TOȚI: Pitari?

ȘARL: *Parbleu\...* Plămădesc glodu iarna, ca să-l înghită vara.

CHIRIȚA: Bine zici... îmi aduc aminte cînd am fost acolo cu Aristița și Calipsița... era să mă înec!

ȘARL *(în parte): Ah bah! un tonneau... ça flotte toujours.*

CHIRIȚA: Da despre teatru ce știi?

ȘARL: Est opera italian... am văzut *Robert le diable!*

CHIRIȚA: Nu mă nebuni... și cum o fost?

ȘARL: Formos... tare formos.

CHIRIȚA: Ei... parastuiește și nouă piesa aceea... c-am auzit că-i cu o mulțime de drăcii.

ȘARL: Dacă poroncesc *madame* cocona... bucuros.

(Toți se așează pe canape si pe jilțuri. Șarl, in mijlocul lor, cîntă cînticelul: „Titi a ia reproș, de Robert le diable".)

TOȚI *(sculîndu-se):* Mare minune! Nemții ceia îs cu dracu, zău!

SCENA XVII

Cei dinainte, TON și, pe urmă, LEONAȘ (in toaletă fenteiască)

ION: Cucoane... cucoane... o vimt o madamă de la Ieș... și cere să între aici.

BÎRZOI: Cine-i?

ION: Cică-i actoriță.

TOȚI: O actoriță?

LEONAȘ *(intrind rapide):* Plecăciune, boieri... Mă rog de iertare că dau busta-n casă, nitam, nisam... dar, avînd treabă cu părintele ispravnic, am luat îndrăzneală... Care-i părintele?...

BÎRZOI: Supusă sluga d-tale, madamo.

LEONAȘ: D-ta să fii sănătos.

BÎRZOI: Sărut mînile.

CHIRIȚA *(în parte):* Marc minune! cum seamănă cu Leonaș!

LEONAȘ: Pune-ți în gînd, părinte ispravnice, că am un frate, care de cîteva zile s-o făcut nevăzut de la Iași... și pre cît am aflat de ici, de cole... am prepus că-i ascuns aici în tîrg... și că-i amorezat de o duducă care-i zic Luluța.

LULUȚA *(în parte):* De mine?

CHIRIȚA: Luluța?... și cum îl cheamă pe fratele d-tale, cheramo?

LEONAȘ: Leonaș... de nu ți-a fi cu bănat, cucoană.

CHIRIȚA: Nici cît pe-o măsă... să ierți... Și d-ta zici că ești actriță?

LEONAȘ *(făcînd compliment femeiesc)* : La Teatru Naționai... să ierți.

CHIRIȚA: Să fii d-ta sănătoasă... dar cît pentru fratele d-tale..; cine-a fi acela... nu avem cinste...

LEONAȘ: Bunătatea d-tale... dar, mă rog... pe duduca Luluța nu știți unde-aș putea-o găsi?

CHIRIȚA: Nu departe... Dacă vrei s-o vezi? iat-o... O logodim astăzi cu Guliță, fiul meu...

LEONAȘ: Să-ți trăiască.

CHIRIȚA *(cu dispreț):* Plecăciune.

LEONAŞ *(care in toată vremea asta a întors spatele Luluței):* A!... dumneei îi duduca Luluța? Tare-i frumuşică! Dă-mi voie, dragă, "să te sărut şi să te fericesc de odorul ce-ai să capeți. *(Sărută pe Luluța şi-i zice încet.)* Eu sînt, Luluțo, eu, Leonaş... opreşte logodna.

LULUȚA *(lipind):* A!...

TOȚI: Ce-i?

LULUȚA *(făcîndu-se nebună):* Vai de mine! se învîrteste casa cu mine. Toate le văd pe dos... Iaca mătuşica să dă de-a tumba... ha, ha, ha, ha___

CHIRIȚA: *Kirie eleison*\... că iar i-o venit nebunia... şi tocmai în ceasul aista!... Luluțo...

LULUȚA: Fugiți... fugiți... dați-mi pace... că-mi vine-a muşca... Unde-i Guliță să-1 zgîriiu?... unde-i să-1 muşc?

GULIȚĂ *(ascunzindu-se după tata-său):* Nu mă lăsa, babacă, că mă mănîncă.

LULUȚA: Ha, ha, ha, ha... Am să mă mărit cu iubitul meu, pe care-1 iubesc din copilărie... Iată-mă-s la nuntă... orhestrul începe valțul, valțul!... Unde-i mirele să gioc cu el?

Valsul

LULUȚA

(vălsuind singură)

Tra, la. Ia, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Astăzi chiar mă mărit.
Mă mărit, mă mărit 1
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, ia, la.
Chiar astăzi mă mărit
Cu al meu iubit.

(Se opreşte din joc, plingîr.d.)

Ah, ah, ah, ah, ah, ah!
Dragul meu nu mă vra...

CORUL

Sărmana, vai de ea! *(bis)*

LULUȚA

(rizînd)

Ha, ha, ha, ha, ha, ha!
Ba raă vrea, ba mă vrea.

CORUL

Sărmana! vai de eal
Vai de eal

C împreună.)

LULUȚA

(judnd)

Tra, la, la, la, la,
Tra, la, la, la, la,
Astăzi chiar mă mărit,
Mă mărit, mă, mărit...
Tra, la, la, la, la,
Tra, la, ia, la, la.
Chiar astăzi mă mărit
Cu al meu iubit.

CORUL

Sărmana fată!
Priviți-o, iată,
Iată c-a-nebunit.
Nebunit, nebunit!
Sărmana fată,
Mai bine-ndată,
îndată-ar fi murit,
Ar fi murit!

(Luluța se aruncă in brațele lui Leonaş.)

LULUȚA: A!... iaca logodnicul meu... iată-1, iată-1!

CHIRIȚA: Cine?... Madama 7... logodnic!... *(Către musafiri.)* S-o perdut de istov!

LULUȚA *(țipînd):* Aista-i, aista-i... vreu să mă măritați cu dînsul... că de nu... nebunesc...

CHIRIȚA: Să te măritām cu madama?... altă belea acu!...

ȘARL: *No...* faceți caprisu Luluței... *non* trebuie *contrarier un malade.*

CHIRIȚA: Bine zici, monsiu Șarlă... Ei... fie, Luluță dragă... dacă ți-i drag dumnealui?... ie-ți-1... Noi ți-1 dăm. *(Către Leonaș.)* Mă iartă, madamă, că te supăr...

LEONAȘ: Da unde, cucoană!... dimprotivă...

LULUȚA: Dacă mi-1 dați... logodiți-mâ acu-ndată cu el.

CHIRIȚA: Fie ș-acu, numai nu te tulbura... *(Către Leonaș.)* Madamă... facem abuz de bunătatea d-tale... dar apoi vezi în ce stare-i biata copilă... Fii bună, te rog, și primește a te logodi cu dînsa... ne-i îndatori peste măsură.

LEONAȘ: Cu mare bucurie... Cea mai mare dorință a mea este ca să vă îndatoresc... poftim inelul meu.

CHIRIȚA: Foarte mulțămesc... Luluțo, iaca inelul d-sale... dă-i acum pe-al tău... și să vă fie logodna într-un ceas bun... amin!

(Leonaș ți Luluța schimbă inelele.)

LULUȚA *(veselă)*: M-am logodit... m-am logodit! De-acum ziceți să cînte muzica... să-nceapă balul... la bal... la bal...

CHIRIȚA: Bal înaintea mesei?

ȘARL *(încet Chiriței)*: *Ne la contrarîez donc pas... puisqu'elle est foile. (Tare.) En avânt la contre-danse.*

CHIRIȚA *(căutînd cu dragoste la Șarl)*: Fie, monsiu Șarlă... *Vous serez mon* cavaler?

ȘARL *(în parte)*: Crac.

CHIRIȚA: Hai, boieri... să vă văd...

(Orhestrul cîntă conlredansul. Chirița joacă cu Șarl, în față cu Gulița, care joacă cu Luluța. Leonaț slujește de damă lui Bîrzoi și joc amîndoi vis-ă-vis cu doi musafiri. Musafirii mai în fund.)

TOȚI

(jucînd)

Ah, ce plăcere de-a juca
Și de griji a să scutura.

CHIRIȚA

Ah! monsiu Șarlă... te rog, îmi spune
Dacă joc frumos cancan?

ȘARL

Ah! que des graces! **Joci de minune**
(în parte) Elle danse conime un ours blanc.

TOȚI

Ah! ce plăcere de-a juca
Și de griji a să scutura.

CHIRIȚA: Destul, c-am obosit!

LEONAȘ *(strîngînd pe Luluța in brațe)*: Ah! dragă Luluță... de-acum ești a mea și nimic nu ne mai poate dispărți...

CHIRIȚA *(către musafiri)*: Vezi, dacă-i actriță... cît de bine-și gioacă rolu.

LEONAȘ: De-acum festa-i giucată; pot să m-arăt fără grijă.

CHIRIȚA: Festa?... ce vra să zică asta?

LEONAȘ *(scoțîndu-și capela)*: Mă cunoști, Chirițoaie, cine sînt eu?

CHIRIȚA
BÎRZOI } Leonaș!
GULIȚA

LEONAȘ: Eu!... v-am giucat-o bună?

CHIRIȚA *(câzînd pe un scaun)*: Ah! ne-o giucat-o. Pepelea!

BÎRZOI: Ian stăi, moțpane... dacă-i pe feste?... apoi să ți-o gioc eu mai sărată și mai chipărată... doar am puterea-n mînă... doar îs ispravnic!...

LEONAȘ: Ba te șterge pe guriță, boieriule... Iaca demisionul d-tale. *(Îi dă un pachet.)*

BÎRZOI: Demtsionu?

LEONAŞ: Aşa... mai dinioare am primit un plic de la directorul Departamentului, care mi-i prietin, şi înîntru am găsit demisionul d-tale.

BÎRZOI: Da să n-am parte de Chiriţa dac-am gîndit vrodatâ să-mi dau demision. *(Citeşte:)* „Demisionul ce ai dat din postul de ispravnic se primeşte. .. şi se poronceşte d-tale ca să încredinţăzi trebile ţinutului d-sale d-lui Leonaş, noul diregător." — Am sfeclit-o! *(Cade pe un scaun de altă parte.)* Da bine... pentru ce?... care-i pricina?

LEONAŞ *(încet):* Curcanu cel bătrin ţi-o giucat festa... Ce să faci?... s-o trecut vremea curcanilor!... Iar cît pentru logodna mea cu Luluţa, de nu-i încuviinţa-o acu îndată... spun lui Piciu bricicariu să deie jalbă că i-ai luat o carboavă chiar de haram.

BÎRZOI: încuviinţăz... încuviinţăz, numai taci.

CHIRIŢA *(pe glnduri):* Să-mi treacă pintre degite bunătate de zestre?... nu se poate... *(tare)* nu se poate f

LEONAŞ *(încet, Chiriţei):* Ba se poate, căci almintirc... l-oi ruga pe prietinul meu, pe ofiţeriu cel de azi-dimineaţă, să arate portretu d-tale lui Bîrzoi... Se poate acum?...

CHIRIŢA *(plecînd capul):* Se poate!

LEONAŞ: Care vra să zică... toate s-o pus la cale... Acum, boieri d-voastră, fiindcă un ispravnic trebuie să fie un om aşăzat... vă poftesc la nunta mea cu duduca Luluţa. Dumneei cucoana Chiriţa şi cuconu Grigori, preaiubitul ei soţ, s-o primit a ne fi nuni mari... aşa este?

BÎRZOI 1 *(zîmbind mînzeşte):* Cum nu?... cu mare
CHIRIŢA J bucurie.

LEONAŞ: Cît pentru monsiu Guliţă, dacă tot voieşte duel?...

GULIŢĂ: Bai!

ŞARL: *Comtttentf iu refuses, malheureux!*

GULIŢĂ *(cu nerăbdare): Qu'est ce que vous voulez?... Omorision?*

ŞARL: *Fricosion... va! (în parte.) Quel petit cretin!*

ION *(intrînd):* Cucoană... să deie bucate?

CHIRIŢA: Strigă să deie.

ION *(la uţa din fund, strigă chiuind):* Mă Postolachi... mă!., dă bucate la masă... mă!

CHIRIŢA: Carnacsî, că ne-ai asurzit! Boieri d-voastră... poftim... d-le Leonaş, ce-o fost s-o trecut... nădăjduiesc că nu ne-i refuza de-a şide cu logodnica d-tale la masă.

LEONAŞ: Dimprotivă, cucoană dragă, *(încet)* şi drept dovadă că sînt prietinul d-tale, poftim portretul.

CHIRIŢA *(încet, luînd portretul):* Să-ţi. spun drept... mare comedian ai mai fost!

LEONAŞ: Apoi... nu ştii că ltimea-i un teatru plin de comedieni?

CHIRIŢA: Bine zici... blagoslovită să-ţi fie vorba!... tocmai asta era s-o spun şi eu d-lor-sale... *(Arată publicul şi înaintează spre el.)*

Credeţi-mi mie: cei mulţi în lume,
Fie din Londra sau din Focşeni,
Fie cu stare, cu rang, cu nume.
Joc ades roluri de camedicni.
Cela ce strigă că ţara pere
Păn' ce apucă vre un ciolan
Şi, cît îl roade, stă îa tăcere...
Cine nu-1 ştie că-i comedian?

GULIŢĂ

Cel care vecinie se tot făleşte
Că-L de neam nobil cît un sultan...
Şi-n faptă-i neamul şi-1 necinsteşte.,
îi prost sărmanul! prost comedian!.

ŞARL

***Celui qui tourne* cum bate vintul,**
Fiind azi jidov, mini moldovan...
***Est un... non troutie au juste* cuvîntul;**
***Une girouette...* un comedian.**

LULUȚA

Cela ce caut-o zestre mare, -,.
Deşi el poate nu face-un ban,
Şi zice fetei că-i dragă tare...
Are iubire de comedian.

LEONAŞ

Cel care jacaş fiind de moarte
A luat pelea de pe sărman...
De-1 vezi deodată blînd, smerit foarte...
Să fugi de dlnsul că-i comedian.

CHIRIȚA

Astfel e lumea... o comedie!
Iar noi, artiştii care-o jucăm,
N-avem dorință alta mai vie
DecSt aplauzi să merităm.

TOȚI

Astfel e lumea... o comediei
Etc. etc. etc.

sfîrşitul cupletelor uşele ăin fund se deschid fi toți se pornesc spre masa care se vede dincolo de uşă.)

(Cortina cade.)

DOI MORȚI VII

PERSOANE

D. GHIFTUI, proprietar bogat
Banul HAGI-FLUTUR, bătrin ridicol
ACROSTIHESCU, tînâr poet
EGOR, lipovan
Şatrarul TALPA-LATA, arendaş
TIȚA, orfana
D-na FERCHE3ANCA, actriță
D. CÎRCIOC, candidat de judecătorie
ION, lacheu a lui Ghiftui
UN BAlET DE ȚĂRAN

PRIETINI A LUI GHIFTUI, ȚĂRANI, JANDARMI

DOI MORȚI VII»

VODEVIL ÎN 2 ACTE

Reprezentat pe Teatrul Național din laşi, in beneficiul artiştilor români, la 1851.

ACTUL I

Teatrul reprezintă un salon bogat. în dreapta, pe planul I, o uşă deschisă ce dă pe un balcon fără grilaj. în fund, in dreapta, o uşă cu geamuri şi jeidele. care duce într-un salon mic. Alte două uşi cu geamuri în fund, care se de-cliid 3n grădina. în stînga, pe al 2-ka plan, o oglindă ma;e şi lîngă aceasta o uşă ascunsă ce duce asemenea în grădină. O canale aşezată în stînga privitorilor, un scaun lîngă oglindă şi alte două scaune între uşele din fund.
Scena se petrece la Ghiftuieni.

SCENA I

ION (sculurinrl mobilele)

(La ridicarea perdelei se aude in salonul cel mic din fund corul următor, cîntat de Ghiftui, Hagi-Flutur, Acrostihescu şi prietinii lui Ghiftui):

Prietini buni, să bem şi să mîncâvn.
Căci poate mîni vom da de ceas amar I

1 *L'komme biase,* par Dovert et Lausanne [V.A.],

Hai de pe-acuni voios să ne-necâm
într-un antal dc vin bun de Caţuar.
Gin, glu, glu, gin, să bem, să mlncăm;
Gin, glu, glu, glu, şi să tot cîntăm
Glu, glu, glu, glu, glu.

I O N: Ian auzi boierii cum se veselesc de ziua stăpînu-meu, d-nu Ghiftui!... O poftit tot Tîrgu-Erumos aici Ia moşie, la Ghiftuieni, pe banul Hagi-Flutur, pe d-nu Acrostihescu, pe d-nu Zgîrcilă... şi alţii; şi acum, de trei zile, o ţin tot una cu mesele şi cu lăutarii.

(Se aude Ut salonul cel mic ciocnetc de pahare si chiot* ăe veselie: **„5ă trăiască GhiftuiI... în sănătatea lui Ghiftuil... vivatl..."J**

ION *(câutînd pe fereastă uşei salonului):* Gîl, gîl, gîl... Înghite-Agachi... duşcă, băiete!... *(Viind în faţa scenei.)* Parcă văd c-or să cadă bolnavi, de mult ce-nghit la sănătăţi!

(Arie: „M-o pus tata să-nvăţ carte", din „Trîntorvl".)

De trei zile, de cînd bou
Şi mănîncă tot mereu.
Cred că dobă s-au făcut...
Numai bună de bătut.
Pan, plan, plan, plan, plan,
Plan, plan, plan, plan.
Ce-aş mai rîde. rîde, zău
De-aş putea c-un melesteu
Să-i măsor în lung şi-n lat,
Şi trjvoga-n ei să bat;
Pan, plan. plan, plan, plan,
Plan, plan, plan, plan.

SCENA II

ION, EGOR (vine din fund de-a stînga şi aduce grilage de fer pentru balcon)

EGOR *(înfund):* A! *cito ti tam?... barabancic ?..* < *haraşof*

I O N : A! d-ta eşti, pan Egor?

EGOK: Da, da, eu, pan Ivan.

I O N': Ti-am mai spus că nu mă cheamă Ivan, că doar nu-s lipovan ca tine.

EGOR: A! *dnşinca* Ivanuşca!... nu cheamă Ia tine Ion?... *no.* Ion *po lipovanţchi...* Ivan.

I O N: Nici Ion, nici Ivan... m-ai înţăles?

EGOR: *"Niet* Ion, *niet* Ivan?... *a cito?*

I O N ***(CU** mindrie):* Gion!

EGOR: Gion. *(Rizind.)* A! *pojalosti, dnşinca moia...* Gion *niet* hristian.

I O N: Puţin îmi pasă. Stăpînu-meu, cuconu Dumitrachi Ghiftui, mi-o poroncit să mă numesc de-acum înainte Gion... pentru că sînt giocheu.

EGOR: *Cito* ,[3] ciocoi?

ION *(minios):* Giocheu, măi... mere murate...

EGOR: înţăles... ciocoi... *haraşo, haraşo...* Dar să lăsăm vorba asta, că n-ain vreme de perdut. Am venit de la Tîrgu-Erumos ca sa aşăd ostreţile aiste la balcon. Pot să m-apuc dc lucru?

I O N: Poţi. Hai, aşază-le mai degrabă, că, zău, cînd gîndesc că balcomi-i fără ostreţe... mă umflă spaima.

EGOR: Pentru ce, pan Gion?...

I O N: D-apoi n-ai văzut că casa-i zidită chiar pe malul iazului, încît de-ar cade cineva din balcomi ista... *(arată balconul)* s-ar duce de-a dreptul în împărăţia broaştelor?

EGOR: *NO...* mai bine... că ar învăţa a cînta *(face ca broaştele)* şi ar da conţert la fteatru.

I O N: Ian las, pan Egor, că nu-i de şuguit cu iazu ista.

EGOR: Da adine îi?

I O N: De trii stînjini!... mai ales cole sub balcon... zice că n-are fund. Hai, mergi de pune ostreţile, ca să nu se intîmple vro primejdie... *(în parte.)* Boierii s-o cam chefăluit ş-ar pute foarte lesne să facă huştiuliuc...

EGOR: Aista-i balconu cu pricina? *(Arată în- stingă.)*

I O N: Ie sama bine să nu cazi.

EGOR *(ieşind pe balcon): Ni boissa.*

ION: Să mai văd ce fac boierii. *(Merge la uşa salonului celui mic şi priveşte înîntm.),*

EGOR *(în balcon, bocăneşte tare şi cTntă):*

Ia ţiganca maladaia.
Pauliţa mastavaia,
Zniaiu varajiti. *(bis)*
Palajiti denche vrucicu
Palajiti barin vrucicu,
Zniaiu varajiti. *(bis)*

ION *(alergînd la uşa balconului):* Taci, măi omule, că asurzeşti boierii. Nu poţi să pui ostreţile fâr-a bocăni?

EGOR: *Niet.*

ION: Ei, las' dar, pană s-or scula boierii de la masă.

EGOR *(viind in scenă): Haraşo... haraşo.*

(Se aude iar in salonul cel mic chiote de veselie şi corul de la începutul scenei I.)

Prietini buni, sa bem ţi să mîncăm,
Căci poate mîni vom da de ceas amar I
Etc. etc. etc.

EGOR *(căutind pe fereasta uşei salonului):* A! *bojî moi!* că nu sînt şi eu cu dînşii, să facem la mine glu, glu, glu.

***(Se aude în salon glasul lui Ghiftui, strigUid:* „Gion! Gionl adă şampanie".)**

ION: îndată, cucoane. *(Deschide uşa salonului şi intră în el.)*

(Se zăreşte în salonul cel mic o masă încunjurată de Ghiftui Hagi-Flutur, Aorosttkescu etc.)

EGOR *(vine pe gînduri în faţa scenei):* Uvîi! uvîi! dacă n-aş fi păţit ce-am păţit, acum aş ave şi eu casă şi masă! aş ave şi eu cai şi trăsură... ca mai înainte. Aş fi tot birjar... iar nu negustor de harbuji şi de ferării în Tîrgu-Frumos!

(Arie lipovenească)

Uvîi! uvîi! ce-am păţit!
Cînd eram birjaT vestit.
Toată ziua mă primblam...
Cuconaş parcă eram!
Dar acuma calc pe jos,
Glodul din Tîrgul-Frumos i
Vind căldări, harbuji, zânioşi,
La tîrgoveţii-frumoşi I...

Frumoşi... frumoşi... vorba vine, pentru că-s din Tîrgu-Frumos... dar almintire... *(Stă puţin pe gînduri.) Boji moil...* acu un an eram Ia leş... birjar la uliţa mare. Avem o droşcă de Brandmaier şi doi cai iuţi ca cbiperiul: unu Malercbi şi celalt Ichim!... cînd le strigam: *paidi Malerchi...* jidanii de pe uliţă zice *aveil...* Toţi cuconaşii vra să se primble cu Egor la Copou şi-mi plate cîte trii sorocovovţia pe ceas... dar mai aies unu cu plete lungi... care socoteam că-i cuconaş... şi ei era un coţear... După ce m-o purtat pe datorie două luni... o fugit, fără să-mi plătească... Ah, *ti padleţ* cuconaş!... de l-oi prinde vrodată, am să-1 satur de droşcă... să-i trag o hurducătură... s-o pomenească!...

(Arie lipovenească)

Am să-1 ieu la hăţuit
Ca pe^un cal rău, nestrunit;
Şi din bici pocnind mereu.
Chiar la goană am să-1 ieu.
Iar din trupul său cu frac
Un răbuş mare-am să-mi fac,
Ca să-nsemn c-un par uscat
Cîte ceasuri l-am primblat.

Da mai pe urmă încă ce-am mai păţit c-o madamă de la fteatru... una madam Panchiţa... AI *bojî moil* ce ochi de drac avei... cînd căta Ia mine îmi cade frîile din mînă!... ea umbla tot cu mine zi şi noapte şi cînd îi pomenem de parale... îmi zicea Egoraş... Egoraş!... cînd o auzem, mă facem turtă dulce!... într-o zi, după ce-o primblasem vro trii luni pe datorie, merg la

dînsa ca să facem socotelile, ş-o găsăsc plîngînd. *no...* dac-am văzut-o plîngînd... mi-o vinit noduri în gît ş-am început şi eu a plînge. *(Scoate basmaua şi-şi şterge ochii.)* Era datoare c-o sută de galbini în tîrg şi n-ave cu ce să scape de execuţie... eu, bun la suflet şi prost la minte, am alergat degrab' acasă, am pus amanet totce-avem, droşcă, hamuri, cai, ş-am adus suta cea de galbini madamei Panchiţ, ca s-o agiut la nevoie... Cînd m-o văzut, mi-o sărit în gît şi m-o sărutat... AI *duşinca* Panchiţ!... *Paulii* Panchiţ!..- a doua zi o fugit şi ea... s-o făcut nevăzută!... şi de-un an de zile acum, nici n-am auzit de dînsa... *(Bătindu-se cu pumnul peste cap.) Na! ti scatina...* aşa, am prăpădit tot ce-am avut ş-am agiuns a vinde harbuji şi peşte sărat în Tîrgu-Frumos.

(Arie lipovenească)

Bojî moi! **ce păcat**
Dac-ajungi amorezatI
Te dau toate de sminteală
Ş-apuci hoisa-n loc de cealăl
Droşcar bun cMar dacă eşti,
Drumul eîua-ţi rătăceşti.
Şi tot ieşi mereu din cale.
Şi te duci mereu devale.

SCENA III

EGOR, TIŢA (viind prin stingă din grădină)

TIŢA *(oprindu-se cu sfială în fund):* Oare unde să fie boieriul?... Ce văd? pan Egor aici?

EGOR *(intorcindu-se soldăţeşte)*: Egor? *ia...* o duducă!...

TIŢA *(apropiindu-se);* Nu mă cunoşti, pan Egor?

EGOR: Ian aşteaptă... *pastoi...* duduca Tiţa?...

TIŢA: Tocmai. M-ai văzut la Iaşi în dugheana lui moş. Talpă-Lată, unde vinei să cumperi orz şi ovăs.

EGOR: 11 *bojî moi...* cum ai crescut de-un an de zile!... cum ai îmbobocit!... parcă eşti o laie *precrasnai...* Da ce mai face jupînu Talpă-Lată?

TIŢA: Sănătos. O lăsat dugheana şi s-o apucat de moşie. O luat în posesie chiar moşia asta.

EGOR: Moşia Iui cuconu Dimitrachi?

TIŢA: Dar, o luat-o de la vechilul d-sale, pentru că ştii că boieriul o lipsit vro patru ani din ţară... şi s-o întors numai de-abia de-o săptămînă... cred că nici nu-I cunoaşte moş Talpă-Lată.

EGOR: Dacă nici eu nu-1 cunosc... nu l-am văzut niciodată... Dar se vede că i-o mers bine lui pan Talpă-Lată, cu orzu şi ovăsu... s-o îugrăşet?

TIŢA *(rîzînd):* Aşa... acum sîntem aşâzaţi aici de vro şese luni.

EGOR: Da el unde-i?

TIŢA: Acasă... de-abia am sosit amîndoi de la Roman, şi cum am aflat că boieriu o vinit la moşie, am alergat ca să-1 văd... Nu ştii unde-i, pan Egor?

EGOR: La masă... Ai vro treabă cu dînsu?

TIŢA *(în taină):* Am să-i vorbesc.

EGOR: Şi nu te temi să vii singurică... aşa... în casa unui cuconaş?

TIŢA: Să mă tem?... de ce?... nu ştii cît e de bun cuconu Ghiftui... Cît bine face locuitorilor... cum îl iubesc toţii... Ş-apoi cînd ai şti cum s-o îngrijit de copilăria me... cum mă dismerda cînd eram mititică... cum îmi aducea păpuşi şi cofeturi... parc-aş fi fost copila lui... D-lui o cheltuit cu dascălii care m-o învăţat... şi pot zice că-i sînt datoare cu toate.

EGOR *{uimit):* Bun hristian!... Da Talpă-Lată?... cum ai agiuns la dînsu?

TIŢA: La moartea maică-mea, acum doi ani, neavînd nici o rudă, m-o dat stăpînîrea sub epitropia lui... ca prietin a casei noastre.

EGOR: Socotem că ţi-i moş.

TIŢA: Ba nu... aşa-i zic eu pentru că-i bătrîn... E! să fi fost atunci aici cuconu Dumitrachi, sînt sigură că nu m-ar fi lăsat pe mîna altora!...

Doamne! tare-i bun la suflet!... şi tare mi-i drag!... Cînd am aflat că s-o întors din străinătate... ştii?... de mi-ar fi^căzut din cer un logodnic cu păru de aur, nu m-aş fi bucurat aşa de mult!...

EGOR *(în parte, ştergindu-şi ochii):* Ce sufleţel de hulubiţ! *(Oftează.)* A! Panchiţ! Panchiţ!

TIŢA *(în taină):* I-am cusut un călăf de ciubuc cu mărgele ş-am vinit să i-1 aduc.

EGOR *(CU dragoste): Duşinca'....*

TIŢA *(cîntă):*

(Arie din „Baba Hirca": „Tata mi-a zis fată, fată")

Pentru mine, biata fată
Fără mamă. fără tată,
N-am pe nime mai iubit
Pe pămîntul părăsit.
Pentru dînsul mi-aş da viaţa;
Mă rog seara, dimineaţa,
Şi zic, Doamne, Dumnezeu,
Ţine-1 tot pe dorul meu!

EGOR *(plingînd):* A!...

SCENA IV

EGOR, TIŢA, ION (ieşind din salonul cel mic)

ION: Hai, hai, căraţi-vă că s-o sculat boierii de la masă ş-o să vie aici.

TIŢA *(veselă):* Boieriu... cuconu Ghiftui are să vie?... Cît îmi pare de bine!... am să-1 văd.

ION: Ba te şterge pe guriţă., acu deodată, drăguţă... hai...

TIŢA: Apoi dar oi aştepta... poate că mai pe urmă...

ION: Negreşit... du-te-acu de te primbla în grădină, păn' ce şi-or trage ciubucele boierii...

TIŢA *(apropiindu-se de Ion şi căutind la el cu ochi dulci):* Da mi-i da de ştire cînd a fi vreme, domnişorule?

ION *(în parte):* Iaca!... că n-o văzusem cît îi de frumuşică... *(Cu bllndeţe.)* Cum să nu-ţi dau de ştire, drăguţă... cum ţi-i numele? *(O apucă de bărbie).*

TIŢA: Tiţa.

ION *(în parte):* îmi vine s-o sărut.

EGOR: Da eu ce fac cu balcomi, pan Ivan?

ION *(mînios):* Gion... nu Ivan... măi, mere murate... Las' că-i aşeza ostreţile mai pe urmă...

EGOR: *No, Jiaraşo, haraşo. Paidiom,* duducă. *(Ies amîndoi prin fund în stînga. Ion îi urinează.)*

SCENA V

HAGI-FLVTUR, ACROST1HESCU, trei prietini. GHIFTUI (vine în urma tuturor)

(Ghiftui merge liniştit de se pune pe canape. Ceialalţi se apropie vesel de oglindă şi se grupează in faţa tui.)

(Arie „Haideţi, fraţi, să trăim bine")

TOŢI
(afară de Ghiftui)

Haideţi, fraţi, să trăim bine,
Să trăim noi între noi.
Luînd vremea precum vine
Şi rîzînd de-orice nevoi.

FLUTUR

Vai de-acel care nu ştie
Tinereţ-a preţui!
Eu, trăind în veselie,
Păn' la moarte-oi chiui
Hai, hai...

TOŢI

Haideţi, fraţi... etc. etc.

GHIFTUI *(cu tristeță):* Ba că chiar... ați vorbit de v-ați prichit!

FLUTUR: Da ce?... iar te-o apucat năbădăicile, vere Ghiftui?... iar ți s-o înecat corăbiile?...

GHIFTUI *(aprofiindu-se de ceialalți):* Ba nu... Zău nu, fraților... vă înșălați... îs tare vesel... atîta numai că mi-i urît!

FLUTUR: Ce fel? ce fel ți-i urît... după ce-am deșărtat zece butelci de șampanie, pentru ca să sărbăm ziua ta?... ce dracu?... ai băut cît șapte și mai ai obraz să te jăluiești... zici că ți-i urît?...

GHIFTUI: Mi-i urît cît opt... *(Oftînd.)* A! voi nu știți ce-i urîtul! Ce boală grozavă-i!...

ACROSTIHESCU: Nu știm?... Ia așteaptă... *(Scoate din buzunar un volum manuscris și caută filele.) Aurora... La mormîntul ei.'... Odă la împăratul... Odă la șahul... Odă la craiul...*

FLUTUR *(încet lui Ghiftui):* Iar o să ne lovească-n cap c-o poezie...

ACROSTIHESCU: Iată:... ascultați. *(Citește declamtnd.)*

„Urîtul e un demon ce-alungă omenirea
Cu chinuri.nesfîrșite, cu pas neîncetat;
El stinge-n sîn speranța, gonește fericirea,
Și-n locul lor depune dezgustul neîmpăcat!
Amar de acel suflet pe care el atinge!..."

GHIFTUI: Și celelalte... bravo, Acrostihescule!... de cînd faci ode pe la cei mari, n-ai nimerit niciodată așa de bine...

FLUTUR *(încet lui Ghiftui):* Nu-s de dînsul...

GHIFTUI: CU adevărat că urîtul îi un demon fără milă care mă gonește zi și noapte și mă face să mă cred mort de viu...

FLUTUR: Te gonește?... gonește-1 și tu...

GHIFTUI: Da cum?... prin care chipuri?

FLUTUR: O mie ș-o sută... Nu ești bogat?

GHIFTUI: Bogat... bogat... ș-apoi?... dacă-s bogat... ce-mi folosește?... Tot asta mi-o aruncați în obraz... că-s bogat... că am zece mii de galbini venit...

FLUTUR: Zece mii de galbini!... auzi?... și-ncă se mai fasolește?

GHIFTUI: NU mă fasolesc, frate... Știu că sînt creștini care trăiesc cu mai puțin... d-apoi... nu-i totul să ai bogăție...

FLUTUR: Ba-i tot... dacă nu mă crezi... întreabă lumea-ntreagă.

ACROSTIHESCU
(declamînd)

„Ce este bogăția? un vis, o nălucire!
Chiar o nimica toată... un fulger, o lucire,
O himeră..."

FLUTUR *(impingînd pe Acrostihescu):* Măr, du-te-n colo cu himera ta, smintitule... auzi?... zece mii de galbini o nimica toată!... șuguiești, vere?... zece mii!... dacă eu cu suma asta fac pe dracu-n patru... Zece mii de galbini!... *Kirie eleisonf...* ș-apoi încă i-i urît?... dă! pas de nu crede că soarta-i oarbă...

GHIFTUI: Ce să fac?... așa mi-i firea.

ACROSTIHESCU
(declamtnd)

„Firea ta îi o tirană,
Ii o aprigă dușmană!
Trebnie de gîlci s-o freci
Și-n vin s-o îneci!"

FLUTUR: Ai auzit?... iaca un chip minunat ca să-ți lecuiești boala.

GHIFTUI: în zădar!... Am cercat de toate și n-am nimerit.,. Am întrat în slujbă, acu patru ani...

FLUTUR: Tronc, Marico?... ai și găsit chip... Ce slujbă?

GHIFTUI: Dicanicească!... ,Am văzut cu adevărat multe lucruri de rîs... dar degeaba!... n-am rîs nici măcar de-o lițcaie.

FLUTUR: Cred și eu... pas de pitrece cu haz cînd auzi toată ziua: „Cătră cinstita giudecătorie!... așa

precum şi în urmarea celor mai sus pomenite... jăluitorii... la fața locului. făcîndu-se spraf-că... şi întorcîndu-se cu natpis..."

GHIFTUI: Şi celelalte... trii coli întregi, fără punt şi fără comă... Mi-am dat dimisia după o lună de zile ş-am început a alerga prin adunări, prin baluri, să caut distracții...

FLUTUR: Ei!... şi n-ai găsit?

GHIFTUI: Am găsit pretenții şi etichete, care mi-o tăiet deodată tot gustul dc pitrecerc... Cei mai mulți s-adună, nu ca să pitreacă, dar ca să critice... ş-apoi ce critici?... tot acele şi iar acele, care le-am auzit cu şase ani mai înainte... De este vrun bal?..- societatea se-mparte-n două... damele de-o parte şi cavalerii de alta, parcă de-abia s-ar cunoaşte... zice că-i de *bon-ton...* şi cînd se-ncepe giocul, cei mai mulți din cavaleri se duc de se pun la cărți.

(Arie „AH eu o pctifiune", din „Muza")

Deşi damelc-s plăcute.
Vesele, bine crescute;
Deşi joacă lin, uşor.
Şi insuflă dulce-amor;
Lor le sînt azi preferate
Patru dame... cam ciudate
Care-aduc la cărți noroc
Şi pe care toți le joc. *(bis)*

FLUTUR: înțăleg... dama de cupă, de pică, de caro...

GHIFTUI: Doamne! priceput eşti, vere Hagi-Flutur!

FLUTUR: Aşa-s din născare, vere Ghiftui.

ACROSTIHESCU

(declamtnd)

„Prostia din născare
Nici un leac nu arel"

FLUTUR: Iaca, mă! da aista de unde-o sărit cu poeziile lui cele şchioape?

ACROSTIHESCU *(supărat):* Ia ascultă, măi vere... nu te-atinge de cele sfinte.

FLUTUR: Care sfinte, mă?

ACROSTIHESCU: Aşa să ştii. Poezia este-o artă sfîntă... o fiică cerească.

FLUTUR: Apoi dacă-i o fiică cerească, n-o face să umble cu colinda la sărbătorile unora şi altora... m-ai înțăles?...

ACROSTIHESCU *(iu parte):* Bestie incapace!

FLUTUR *(în parte):* L-am pocnit în pălărie! *(Către Ghiftui.)* Ş-aşa, vere Ghiftui, nu-ți uita vorba!

GHIFTUI: Ce vorbă?

FLUTUR: Zicei că n-ai putut scăpa de urît nici în socie-tățile leşului... mare minune!... da eu rid cît şapte... pitrec... gioc... fac curte, într-un cuvînt, trăiesc... şi gust dulceața tinereții.

GHIFTUI: De cîți ani eşti?

FLUTUR: La Crăciun împlinesc 45 de ani... şi cei mulți înainte.

GHIFTUI: Ce tînăr fericit!... eu am îmbătrînit de tot...

FLUTUR: Auzi, bătrîn de 36 de ani!... *(în parte.) îi* cam smintit.

GHIFTUI *(desperat):* Vina me-i dacă nimic nu-mi mai place pe fața pămîntului?... dacă nimic nu mai trezeşte-n mine-o singură bătaie de inimă?... am făcut voiajuri, şi-n loc de-a mă mira ca alții de minunile ce-ntîlneam în calea mea, mi-era greu de ele...

(Arie din „Chirița": „Acest iirg ce-i zic !n lunse")

Cei. mal mulți din călători
Sc socot că s!nt datori
De-orice lucru-a să mira
Şi-n veci gurelc-a căsca.
Ca şi ei în drumul meu
Am căscat gura mereu...

FLUTUR

De mirare?

GHIFTUI

Nicidecît...
Ci de somn şi de urlt...

ACROSTIHESCU *(furios):* Cum?... în fața minunilor civilizației ai putut sta rece şi nesimțitor ca o marmură?... nu ți s-o înflăcărat imaginăciunea?... nu?...

GHIFTUI: NU, .. dar trupul mi s-o ostenit de-agiuns... Am şezut patru ani în străinătate ş-am-cercat să fac amoruri...

FLUTUR şi ACROSTIHESCU: Ei?...

GHIFTUI: N-am găsit nici o distracție în ele... Toate amorurile samănă unu cu altu... nu-i tanda şi-i manda... începi a face curte... madama se cam supără deodată... apoi se-mblînzeşte, ş-apoi nu mai poți scăpa.

FLUTUR: Poate c-aşa să fie pe-acolo, pe unde-ai colindat tu... dar pe la noi... slavă Domnului!...

GHIFTUI: în sfîrşit... sînt omul cel mai nenorocit din lume!... ori încotro mă-ntorc, dau de urît... în dreapta urît... *(arată pe Flutur)* în stînga urît... *(arată pe Acrostihescu). Of...* viața-i nesuferită pentru mine!... trebuie sâ fac ceva, ca să scap de dînsa...

ACROSTIHESCU: Cum?... ai avea de gînd a te sinucide?

GHIFTUI: Poate... dar păn-atunci voi, care-mi sînteți prietini, nu puteți discoperi ceva care să-mi înfierbînte sîngele... să-mi zburlească chica în vîrful capului?... Am trebuință să ies din letargia-n care mă aflu... am nevoie de zguduituri... de...

ACROSTIHESCU: De emociuui?...

GHIFTUI: Precum zici.

ACROSTIHESCU: Ştii una?

GHIFTUI: Ce?

ACROSTIHESCU: Fă-te poet...

GHIFTUI: Foarte mulțămesc.

FLUTUR *(cu esplozie):* Ştii alta?

GHIFTUI: Care?

FLUTUR: Mi-o vinit o idee.

GHIFTUI *(căutînd lung şi cu mirare la Acrostihescu):* Mare minune!...

FLUTUR: însoară-te.

TOȚI: Bravo... bună idee.

GHIFTUI *(după puțină tăcere):* Ştii că-i nouă ideea asta?... Nu-mi trăsnise niciodată prin cap... *(Cu lene.)* Aşa-i... d-apoi trebuie să caut, să cercetez, să aleg... şi n-am curaj să m-apuc de-asemine catagrafie... Nu zic... dac-aş ave vro femeie la îndămînă.

FLUTUR: Ce te-ngrijeşti degeaba?... lasâ-te la noroc.

GHIFTUI: CU adevărat... femeia care mi-a ieşi înainte... o ieu, mă cunun... cum o da Dumnezeu... De-oi păți ceva, atîta pagubă... o mai pățit-o şi alții... Bravo, vere Hagi-Flutur!... bravo!... ai rareori idei, dar şi cînd îți vine cîte una, încalte-i gogonată. *(Rizînd.)* De mult n-am rîs aşa cu chef.

TOȚI: Semn bun, vere...

GHIFTUI

într-un noroct de-acum ce-a Ii să fiet
Cu ochi închişi voi astăzi să mă-nsor.
Nici mă-ngrijesc de fac o nebunie,
Căci de urît tot era ca să mor.

CEIALALȚI

într-un noroci de-acum ce-a fi să fie!
Te sfătuim chiar astăzi să te-nsori.
Nu te-ngriji că faci o nebunie.
Căci de urlt tot «ra ca să mori.

(Ion întră si se opreşte la uşa gradinei în fund.)

ION: Cucoane, o sosit o trăsură cu poştalioni la scară.

GHIFTUI: Cine-i?

ION: O cucoană... doamna Ferchezanca...

GHIFTUI: Ferchezanca?... n-o cunosc... de unde-i?

ION: N-am întrebat-o... dar mi-o spus că doreşte să vorbească cu d-ta.

GHIFTUI: Văduvă-i?

ION: NU ştiu.

GHIFTUI: Du-te de-o-ntreabă... De^a fi văduvă, pofteşte-o-ri casă... iar de-i măritată, spune-i să-şi caute de drum.

ACROSTIHESCU: Ce zici, domnule Ghiftui?... o damă I...

GHIFTUI: Ai dreptate... *(Lui Ion.)* De-a fi măritată, spune-i că n-o pot primi... că m-o lovit damla şi-mi pun lipitori. *(Ion iesă.)*

TOŢI: Damla?... ce idee!...

GHIFTUI: Mă feresc de femei măritate, ca de tamîii?...

FLUTUR: Iaca dracu! *(în parte.)* ÎJ lipseşte-o doagă...

GHIFTUI: îs sătul de amoruri... măritate păn-în git.

FLUTUR: Zi încalţe că eşti ghiftuit, ca să ştim de ce te numeşti Ghiftui.

GHIFTUI: Hai... lăsaţi-roă singur cu dînsa... Duceţi-vă în grădină.

FLUTUR: Da ce-ai de gînd să faci?

GHIFTUI: De-a fi văduvă... o disvăduvesc şi mă disholteiesc totodată, nu mai tîrziu decît astăzi.

TOŢI: Vivat!... Noroc bun, vere!...

TOŢI

într-un noroc I de-acum... etc. etc.

(Ies& prin fuaă cu.ioţii, afară 4c Ghiftui.J

SCENA VI

ION. GHIFTUI, FERCHEZANCA

ION *(deschizînd uşile din fund):* Doamna Ferchezanca! *(Iesă.)*

GHIFTUI *(în parte):* Se vede câ-i văduvă...

FERCHEZANCA *(întrind): Boujur...* Cu domnul Ghiftui am cinste să vorbesc?

GHIFTUI *(în parte):* Frumuşică. *(Tare.)* Dar, doamna me... Prin care întîmplare?... Mă iartă, mă rog... eşti văduvă?

FERCHEZANCA *(inchinindn-se):* în toată forma.

GHIFTUI *(CU mulţămire):* A!... Prin care întîmplare am plăcerea de-a primi vizita d-tale?... Poftim, mă rog... *(îi arată scaunul de lîngă oglindă şi merge în fund de-şi aduce unul pentru el.)* Poftim...

FERCHEZANCA: *Merci...*

GHIFTUI: Da' mă rog... *(Se pun jos amîndoi.)*

FERCHEZANCA: Domnule, iată pricina în două cuvinte.

GHIFTUI: Te-ascult cu toată luarea-aminte. *(în parte, pipaindu-şi pulsul.)* Curios lucru!... păn-acum nu-mi pricinuieşte nici un efect.

FERCHEZANCA: Ai auzit negreşit, domnul meu, că stăpînirea, voind a veni în ajutorul locuitorilor ce şi-o perdut boii în iarna trecută, o hotărît a să face în ţară o subscriere în folosul lor...

GHIFTUI: Prea frumos!...

FERCHEZANCA: Toţi patrioţii s-o grăbit a răspunde la îndemnul stăpînirei ş-a lua parte la subscriere...

GHIFTUI; Cum?... a lua parte?

FERCHEZANCA: Vrei să şuguieşti, domnule?

GHIFTUI *(serios):* Ba mă iartă. Nu şuguiesc niciodată.

FERCHEZANCA: Gustul filonichie n-are... Toţi patrioţii s-o grăbit dimpotrivă a mări subscrierea cu daruri generoase.

GHIFTUI: Mă miram şi eu...

FERCHEZANCA: Şi fiindcă d-ta eşti cunoscut ca un om iubitor de oameni... ca un patriot...

GHIFTUI: Aş!... şi eu îs cunoscut de patriot?... mare poznă!... nici prin gînd nu-mi trecea... Se vede c-o început a fi belşug în ţară despre tagma patrioţilor?... Slavă ţie, Doamne! că mare secetă o mai fost vro cîţiva ani!...

FERCHEZANCA *(cu entuziasm):* Cine nu-i patriot în ziua de astăzi!... Nădăjduiesc dar, domnul meu, ca vei binevoi a contribui şi d-ta la binefacerea obştească... De aceea, trecînd pe la moşia d-tale, am luat îndrăzneală...

GHIFTUI: Ce se potriveşte... *(în parte.)* Frumos vorbeşte! *(Tare.)* D-ta eşti însărcinată cu subscrierea în ţinutul nostru?

FERCHEZANCA: M-O poftit ispravnicu să-I agiut în treaba asta, ş-am primit cu mare bucurie.

GHIFTUI: NU mă-ndoiesc dar că prin mraile d-tale suma subscrierii trebuie să-nflorească şi sâ deie roadă bună... Ş-aşa, mă rog, zicei că eşti văduvă ?...

FERCHEZANCA: EU?... mi se pare că nici n-am pominit...

GHIFTUI: Văduvă!... plăcută poziţie pentr-o femeie!...

FERCHEZANCA: Mai plăcută, nici că se dâ.

(Arie din „Scara mîfei": „Ca să fii cucoană mare")

Cînd eşti fata, fată mare.
Nu poţi face nici nu pas
Făr' s-ansi de la spinare
A Înmieai dulce glas:
(Imitînd o babă.)
„Ba şezi mai dreaptă,
Şalu-ţi Îndreaptă,
Ba drege-ţi fusta; fii mai cu foc."
Şi de-ntîmplare
Dacă cutare
îţi face curte... auzi pe Ioc:
„Soro, vorbeşte;
Soro, zîmbeşte;
Fă-ţi ochii galişi să-i ameţeşti."
Ce necaz marel
De supărare
Eşti, zău, tn stare să-mbâtrîneşti I ***(bis)***

GHIFTUI: Aşa-i cît eşti în casa părintească!... Dar după ce ieşi odată din cuşcă... după ce te măriţi?...

FERCHEZANCA: După ce te măriţi... altă bele!... ai scăpat de bunică şi dai...

GHIFTUI: Peste bun?

FERCHEZANCA: Ba peste nebun... peste bărbat care-ţi face zile fripte...

GHIFTUI: Care vra să zică, d-ta eşti cît se poate de fericită de-a fi văduvă.

FERCHEZANCA *(cu entuziasm):* Ce este mai dulce decît libertatea!... Ce este mai plăcut decît a nu atîrna de nime!

GHIFTUI: Şi... de mult... te bucuri de văduvie?...

FERCHEZANCA: De-abia de cîteva luni... Mai dâunâzi am scăpat de negru.

GHIFTUI: După cît am aflat... parcă sîntem megieşi cu moşiile?

FERCHEZANCA: Cale de-un ceas unu de altu. Am o răzăşie unde şăd cu multă plăcere... fiindc-acolo am îngropat pe soţul meu...

GHIFTUI: înţăleg... te îndeletniceşti cu vecinica lui pomenire.

FERCHEZANCA: Ba nici gîndesc... O murit? să-i fie de bine şi Dumnezeu să-1 ierte!...

GHIFTUI: Se vede că nu ţi-o fost drag... peste măsură.

FERCHEZANCA: Ba, zău, nici chiar păn' la măsură... Bietu Ferchezanu era bătrîn, uscat şi scurt ca Statu-Palmă... adică, să nu bănuieşti...

GHIFTUI *(zîmbind):* Nicidecum.

FERCHEZANCA: L-am cunoscut la leş... vinea adeseori la bunîcă-mea de giuca concina... Pune-te în locu meu, cucoane Dumitrachi... el era boier... avea trăsură... şi eu n-aveam altă zestre decît un car de nuri...

GHIFTUI: Puţin lucru...

FERCHEZANCA: Ce fel puţin?

GHDJŢUI: Vreu să zic, că-n veacul nostru... nu se cere zestre de nuri... ci zestre dc bani.

FERCHEZANCA *(oftînd):* în rele vremi am agiuns!... într-o zi, răposatu adueîndu-rni o ocă de castane zăhărite, două ocă de corăbiele şi trii ocă de migdale amare...

GHIFTUI: Bre!... se vede că era cofetar?...

FERCHEZANCA: Ba nu... dar căuta sâ mă-ndulcească, pentru ca să-1 ieu de soţ...

GHIFTUI: Şi te-o îndulcit?

FERCHEZANCA: Cum nu, păcatele mele, dac-avea moşie. .. trăsură?...

GHIFTUI: N-am ce zice... dac-avea atîtea avuţii...

FEKCHEZANCA: Adică... le-avea... le-avea... aşa vine vorba.

GHIFTUI: Cum? **

FERCHEZANCA: Bietu Ferchezanu era braşovan şi-mi spusese braşoave.

GHIFTUI: Elei!

FERCHEZANCA: Mai braşoave!... giudecă însuţi... Moşia lui cea vestită era o răzăşie fără locuitori, şi trăsura... o corabie a lui Noc... fără cai.

GHIFTUI: N-avea nici cai?... care cum s-ar prinde... te-ademenise numai cu vorbe dulci şi cu migdale amare...

FERCHEZANCA: Tocmai... pân' ce m-o pus în cofă... dar nu-i bănuiesc, sărmanu, că almintere era om de treabă şi cu frica lui Dumnezeu... După şase luni s-o hotărît, ca un om cu minte, a-şi lua pa sport.

GHIFTUI: Paşport de voiaj?

FERCHEZANCA *(zîmbind):* Dar... pe ceea lume.

GHIFTUI: Vezi ce de treabă soţ!

FERCHEZANCA *(CU mulţămire):* Şi de-atunci am plăcere a fi văduvă.

GHIFTUI: A!...

FERCHEZANCA: în lipsa răposatului, mi-am pus trebile la cale... am vîndut răzăşia şi, păn-a nu mă-ntoarce de istov la Iaşi, caut să cîştig dragostea ţinutaşilor de Roman, făcînd bine pe cît pot. *(ScuUndu-se.)* Dc aceea sînt prea fericită, domnul meu, că vizita mea te-o hotărît a subscrie în folosul locuitorilor săraci.

GHIFTUI *(dînd o pungă):* Din toată inima, doamna mea. Poftim 100 de galbini din partea me.

FERCHEZANCA *(în parte):* 100 de galbini!... galanton boier! *(Tare.)* îţi mulţămesc, domnul meu, în numele sărmanilor care te vor binecuvînta cu toată recunoştinţa ce meritezi. *(închinîndu-se)* Cu plecăciune.

GHIFTUI *(tn parte):* Frumos grăieşte! *(Tare.)* Sărut mînile. *(Ducind-o pană la uşa.)* Sînt pre fericit c-am făcut cunoştinţa d-tale...

(Se închină unul la altul. Ferchezanca iese.)

GHIFTUI *(singur, viind in faţa scenei):* îi hazlie cucoana asta... Iaca! am uitat să mă-nsor!... *(Aleargă la uşa din fund şi strigă.)* Cucoană... cucoană!... d-ta... ia, mă rog... *(Vine în scenă.)* Curios lucru!... parcă-mi trecuse de urît cu dînsa...

FERCHEZANCA *(viind înapoi):* Pe mine mă chemi, domnul meu?

GHIFTUI: Am uitat să-ţi spun un lucru foarte însămnat... Ştii că eşti încă destul de plăcută?

FERCHEZANCA *(cu modestie):* Ce se potriveşte...

GHIFTUI *(serios):* Se potriveşte... nu-ţi fac complimenturi, că nu le pot suferi... Am iubit în viaţa me... pe vremea cînd încă mai iubeam... am iubit poate 50 de femei care era mai urîte decît d-ta.

FERCHEZANCA: Bunătatea d-tale...

GHIFTUI: Ce vrîstă socoti că am?

FERCHEZANCA: D-apoi...'

GHIFTUI: Spune drept, că nu mă supăr.

FERCHEZANCA: Sameni a ave... aşa... între douăzeci şi triizeci şi cinci de ani.

GHIFTUI: M-am născut cu şase ani înaintea răzmiriţei.

FERCHEZANCA *(CU mirare):* Care?... cea de anţărţ?

GHIFTUI *(zîmbind):* Ba nu... cea din vremea volintirilor.

FERCHEZANCA: Vra sa zică ai... *(Numără pe degete.)*

GHIFTUI *(oprind-o):* Nu-ţi mai bate capul... am 37 de ani.

FERCHEZANCA: Eşti în floare... Dar, mă rog, pentru asta m-ai chemat înapoi?

GHIFTUI: Dar.

FERCHEZANCA *(în parte):* Parcă-i cam lepşit?

GHIFTUI: Cum mă găseşti la faţă?

FERCHEZANCA: Cam galbîn... dar almintere destul de vioi.

GHIFTUI *(trist):* Doamna mea... am un haracter foarte trist!

FERCHEZANCA *(zîmbind):* Vrei să zici, foarte mueaht dimprotivă...

GHIFTUI: Ba mă iartă... îs trist din firea mea... Viața-mi pare o comedie giucață de oamenii cei cu minte în benefițiul celor nebuni...

FERCHEZANCA *(în parte):* Oare nu cumva o fost actor?

GHIFTUI: De aceea... în săptămîna trecută am vrut sâ mă disfac de dînsa...

FERCHEZANCA: De cine?

GHIFTUI *(posomorit):* De viața... făcusem un testament în folosul a cîțiva prietini care se găsesc acum în grădină, fiindcă m-o ferit Dumnezeu de rude.

FERCHEZANCA *(CU mirare):* Un testament! da ce vroiai să faci?

GHIFTUI *(tragic):* Sămă-mpușc!

FERCHEZANCA *(speriată):* Ce face?... săraca de mine!... ai nebunit?... să nu cumva să faci una ca asta, că n-or vre să te-ngroape... auzi gust?... *(în parte.)* îi trăsnit cu leuca.

GHIFTUI: NU te-ngriji, cucoană dragă... că mi-am schimbat planul.

FERCHEZANCA: Așa mai vii de-acasă.

GHIFTUI: în diznădăjduirea mea, am făcut alt proiect... la care d-ta îmi poți fi de-agiutor.

FERCHEZANCA: EU?

GHIFTUI: D-ta... ascultă: Am în Iași o păreche de case cu două rînduri... am moșia Ghiftuieni cu locuitori... care-mi aduce opt mii de galbini... am dugheni, vii și trăsuri... cu cai... Averea mea să suie la 10.000 de galbini venit.

FERCHEZANCA *(in parte):* Crișu el!

GHIFTUI: Vrei să împărțești cu mine?

FERCHEZANCA *(răsărind):* Eu? să împărțesc?... Ian lasă șaga... vai de mine, că poznaș mai ești!

GHIFTUI *(serios)*: Ți-am mai spus, cucoană dragă, că nu șuguiesc niciodată... Dacă socoti că poți să-ți schimbi văduvia pe soma asta de 10.000 de galbini... eu sînt gata a sfîrși tîrgul cu d-ta... Azi cîntăm Isaia dânțuiește împreună.

FERCHEZANCA: Cum? Zău, vrei să ne cununăm cu tot dinadinsul?... Te-ai și amorezat de mine?

GHIFTUI: Ba nici n-am gîndit... dar în Joc de-a mă-mpușca, am hotărît să mă-nsor... Vrei?... primești?... Gîndește și te hotărăște ori așa... ori așa... eu nu silesc pe nime.

FERCHEZANCA *(privind vesel la Ghiftui):* Cînd îti spun că ești mucalit... fie! Te socot un om cumsecade... *(Ghiftui zîmbește)* cam tuieș... dar sînt sigură că ești în stare a face fericirea unei femei.

(Arie din „Nișcorescu"; „Lăcustele")

GHIFTUI

(vesel)

De-j ața, cucoană dragă,
La-ndoială nu mai sta,
Căci voiesc, zău, fără șagă
Să mă-nsor cu dumneta.

FERCHEZANCA

Cum?... voiești acum îndată?
Dar nu crezi că ne-om căi?...

GHIFTUI

Hai să ne-naurăm deodată
Ș-apei... ne-om tot pocăi.

SCENA vn

FERCHEZANCA, GHIFTUI, TIȚA (tu fund)

TIȚA *(cu bucurie):* Iată-1 în sfîrșit!

GHIFTUI: Ce este?

TIȚA: EU ÎS, cucoane... Tița...

GHIFTUI *(mergînd la Tița):* Al tu ești, dragă Tițulică?... de mult nu te-am văzut... Ia vezi cum o crescut, de unde era numai cît o păpușă... *(Q dismeardă.)*

FERCHEZANCA *(în parte):* Ce copilă să fie asta?

TIȚA *(cu dragoste):* Doamne! cucoane, tare-mi era dor să te văd!

FERCHEZANCA *(în parte):* Dor?... iasă, mă!...

GHIFTUI: Da de unde şi pană unde-ai sărit aici ia moşie?

TIȚA: Că aici şăd cu moş Talpă-Lată, posesorul d-tale,

GHIFTUI: Nici nu-1 cunosc... El mi-i posesor?... îmi pare bine. Da ia spune-mi degrabă, Tițo... doreşti ceva de la mine?

TIȚA: Ba nu... doream numai să te văd... că tare-i de mult...

GHIFTUI: Ei, acum m-ai văzut... du-te şi-i vini mai pe urmă... că am puțină treabă...

TIȚA: Cum? mă alungi aşa degrabă?...

FERCHEZANCA: Da ieşi azi, soro dragă, cînd îți poronceşte boieriu... Nu-nțelegi că are treabă?...

TIȚA *(cu lacrimi în ochi):* Iaca mă duc... mă duc...

GHIFTUI: Da sa vii peste-un ceas, Tiță... ai auzit?... *(Către Ferchezanca.)* îți dau zece minute ca să te hotărăşti de vrei a te numi de-acum Ghiftuianca în loc de Ferchezanca.

FERCHEZANCA *(coborînd ochii):* Numai zece minute?...

GHIFTUI: Ei, fie 12... îți dau toată vremea. *(Merge spre salonul cel mic şi se întoarce înapoi.)*

TIȚA *(în parte):* Ce-am auzit!

GHIFTUI *(întorcîndit-se, se apropie de Fercftezanca şi zice apăsat):* Trăsurile mele-s cu cai... *(întră în salonul cel mic.)*

FERCHEZANCA *(în parte):* Ei!... pas de te mai fasoleşte, dacă poți, gîupîneasă Panchițâ... *(Se pune pe scaun.)*

GHIFTUI *(deschizînd u-şa salonului):* Cu cai!

FERCHEZANCA *(răsărind)* : Carnacsî!...

SCENA VIII

TIȚA (In fund), FERCHEZANCA

FERCHEZANCA *(în parte):* Mulți oameni stropşiți am văzut... d-apoi şi ca aista!... Da oare cine să fie copila cea de dinioare?... *(întorcînd capul.)* AI totaice-i... *(Tare.)* Drăguță... ia vină-ncoaci.

TIȚA *(cu sfială):* Eu, cucoană? *(Se apropie de Ferchezanca.)*

FERCHEZANCA: Dar... ian spune-mi... de mult il cunoşti pe boieriu?

TIȚA: Din copilăria me...

FERCHEZANCA: Aşa?... ce soi de om îi?

TIȚA: Cel mai bun din lume, darnic, milostiv,.. El s-o îngrijit de mine ca un părinte... şi-i păstrez cea mai adîncă recunoştință...

FERCHEZANCA: Păstrează, fata mea... păstrează, că bine faci.

TIȚA: Şi-l iubesc din tot sufletul...

FERCHEZANCA *(în parte):* Iaca... oare nu cumva i-o picat vrun tronc la inimă copilei?...

TIȚA *(după mică tăcere):* Cucoană...

FERCHEZANCA *(sculîndu-se):* Ce-i?...

TIȚA: Mă rog, mă iartă dacă îndrăznesc... aş vroi să-ți fac o întrebare...

FERCHEZANCA *(mîndră):* O întrebare mie?

TIȚA: Mai dinioare am auzit ceva... adevărat îi că se-nsoară boieriu?

FERCHEZANCA: Aşa-mi pare.

TIȚA *(în parte, cu înduioşare) :* Se-nsoară !... curios lucru!... nu ştiu ce simțesc... bucurie negreşit... clar, parcă-mi vine-a plînge... *(Către Ferchezanca.)* Şi cu cine se-nsoară, cucoană... ştii d-ta?...

FERCHEZANCA *(fără a să uita la Tița):* I s-o aprins călcăile pentru mine.

TIȚA: Pentru d-ta?... nu se poate!

FERCHEZANCA: Ce-ai zis?

TIȚA *(în parte, plîngînd):* Na, că-ncep a plînge...

FERCHEZANCA *(in parte):* Doamne! că proaste-s fetele de la țară! *(Merge spre fund.)*

SCENA IX

TIȚA (în stînga în fund), HAGI-FLUTUR (întrtnâ pe uşa gradinei din fund), FERCHEZANCA

FLUTUR: Ei! vere Ghiftui, sfîrşit-ai?... *(Văzînd pe Ferchezanca.)* Ce-mi văzură ochii!

FERCHEZANCA ***(văzînd pe Flutur):*** Piei drace!
FLUTUR: Panchița!
TIȚA ***(in parte, cu mirare):*** Panchița!
FLUTUR ***(deschizind brațele):*** Panchița! foasta stăpînă a inimei mele... foasta prima actriță de la teatru național!
FERCHEZANCA ***(rizind):*** Hagi-Flutur!... fluturul cel mai bătrîn din Iași!

(Aria „Baletului umbrelor", din opera „Robert le diable")

Ha, ha, ha, ba, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ba, ha,
(împreună.)
Ce-mi văzură ochii I

FERCHEZANCA

Tu?

FLUTUR

Tu?

FERCHEZANCA

Ha, ha, ha, ba, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ha, ha.
(împreună.)
N-ai dat pelea popii?

FERCHEZANCA

Nul

FLUTUR

Nul
(împreună, jitettid cancan.)
Hai dar să jucăm;
Hai dar să cintăm. ***(bis)***

FERCHEZANCA

Ha, ha, ha, ha, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ha, ha.
(împreună.)
Ce-mi văzură ochii 1

FERCHEZANCA

Tu?

FLUTUR

Tu?

FERCHEZANCA

Ha, ha, ha, ha, ha.

FLUTUR

Ha, ha, ha, ha, ha.
(împreună.)
N-ai dat pelea popii?

FERCHEZANCA

Nu!

FLUTUR

Nul

TIȚA *(în parte)*: Parcă visez!...

FLUTUR: Da ce dracu te-ai făcut, sufletelule, de-un an de zile de cînd ai perit din ochii mei?

FERCHEZANCA *(veselă)*: Eu, puiule?... m-am sfădit cu directoru teatrului şi de diznădăjduire m-am măritat...

FLUTUR *(în mare mirare)*: Te-ai măritat?... tu?...

FERCHEZANCA: HÎ, hî.

FLUTUR: Măritat?

FERCHEZANCA *(face semn din cap că aşa)*.

FLUTUR: Praviliceşte?

FERCHEZANCA: ParagrafU... cutare...

FLUTUR: Mari sînt minunile tale, Doamne!

FERCHEZANCA: Aşa, dragă... am luat un bilet de loterie la cantora măritişului, s-am prăpădit. Dar ce-o fost s-o trecut... *(închinîndu-se.)* îs văduvă din cap păn-în picioare.

FLUTUR: L-ai şi pus la cale pe bietu...

FERCHEZANCA: Ferchezanu?... altăceva. Era bătrîn ca hanu lui Vangheli...

FLUTUR: Cum s-ar zice... cam hardughie?...

FERCHEZANCA: Ba-ncă ce?... să fi mai trăit pan-in vremea barăcilor... îl dobora pojarnicii. dar şi-o luat tălpăşița mai înainte... *(Oftînd.)* Ah! Fluturaş dragă, cînd ai şti cît l-am jălit!...

FLUTUR *(zîmbind)*: Cît?

FERCHEZANCA: Te mieri ce şi mai nimic.

(Rid amîndoi.)

TIȚA *(în parte)*: Sărmanu boieriu!... Ce femeie vra să ieie!

FERCHEZANCA: Da nu ştii o bazaconie şi mai gogonată?... Domnul Ghiftui mă iubeşte peste măsură. .. şi mă roagă să-l ieu... că piere... *(Veselă.)* Ce zici de asta, moş Flutur?... *(Loi-'ndu-l peste pîntece.)* Aşa colac!...

FLUTUR *(rîzînd)*: Chiar colac peste pupăză. *(Arată pe Ferchezanca.)*

FERCHEZANCA: Pupăză!... Nu-mi spui că te-ai deschis, Flutur bătrîn?

FLUTUR: M-am deschis ca o laie la ochii matale... Da ia spune-mi, ai de gînd să primeşti propunerea lui Ghiftui...

FERCHEZANCA: Cum socoti?

FLUTUR: D-apoi... ştiu eu?...

FERCHEZANCA: Auzi?... şi eu ziceam că s-o deschis!... Primesc în complet ca la giudecătorie... Mai am încă vro cinci minute ca să mă hotărăsc... dar le jărtfesc pe altariul amoriului!...

FLUTUR: Să-ți fie de bine... Apropo... ştii că ai să găseşti aici o mulțime de cunoştinți vechi?

FERCHEZANCA: Care şi care?

FLUTUR: Acrostihescu şi toți ceialalți prietini.

FERCHEZANCA: Acrostihescu 1... care?... Odobaşa?

FLUTUR *(rîzînd)*: Ce fel Odobaşa?

FERCHEZANCA: Aşa-i zic eu.„ Odobaşa, pentru că nu face altă decît ode... îs aici?... bravo!... mă duc să-i văd... unde-s?

FLUTUR: în grădina... *(cu galanterie)* în grădina d-tale... Dă-mi voie să-ți slujesc de cavaler... *(îi dă brațul.)*

FERCHEZANCA: Tot galant?... bine te-am botezat eu Hagi-Flutur.

FLUTUR: îmi place-a zbura din floare-n floare şi din Panchiță-n Panchiță...

FERCHEZANCA: Berbantule...

(Arie din „Chirița": „Haideți împreuna")
(împreună.)

Haideți în grădină
Să ne rătăcim,
Şi cu-ai mei prietini
Să ne întîlnim.

FLUTUR
(galant)

N-ai frică-n grădină de te-i rătăci,
Printre flori îndată eu te-oi şi găsi. ***(bis)***

FERCHEZAXCA

Vezi-I dacă-i flutur, flori în-veci vinează ..
Vrabia bătrînă tot mălai visează. *(bis)*

(împreună.)

Haideți in grădină
etc. etc. etc.

(Iesă prin fund amîndoi.)

SCENA X

TIȚA *(singură)'.* Nu-mi vine să cred cite-am auzit... ce femeie neruşinată! şi tocmai ea sâ fie nevasta cuconului Ghiftui!... Cum de-o putut să se orbească aşa de tare d-lui care-i om în toată firea ?... nu putea sâ aleagă mai bine?... să găsască o copilă cu purtări bune... care l-ar fi iubit păn' la moarte... ca mine... *(Plînge.)*

(Arie din „Baba-Hîrca": „Of, of, of, si aitleu!"

Din a mea copilărie
Eu pe dînsul l-am iubit.
Orice dulce veselie
De la dînsul mi-a venit.
Dar vai mie I -n rătăcire
Dragul meu azi a căzut;
Ş-orice dor de fericire
Pentru mine e perdut I
Doamne l-ascultă al meu dor'
Sau dă-mi voie ca să mori *(bis)*

Ah, de-acum s-au sfîrşit toate;
Lumea-ntreagă-i un mormînt.
Şi de-acum nimic nu poate
Să mă-neînte pe pămînt;
Căci în oarbă rătăcire
Dragul meu, vail a căzut;
Ş-orice dor de fericire

Pentru mine e perdut 1
Doamne l-ascultă al meu dor
Sau dă-mi voie ca să mor! *(bis)*

SCENA XI

TIȚA, EGOR, ACROSTIHESCU (spăriet, vine din fund alungat de Egor)

ACROSTIHESCU: Nu pune mîna pe mine că te ie dracu.

EGOR: De-acum nu scapi de mine păn' ce nu mi-i plăti... *(Vre să-l apuce de guler.)*

ACROSTIHESCU: NU te obrăznici, măi zahăr *marojna,* câ te topesc.

EGOR: *A cito?.., (Furios.)* Ah! *ti* coțear... te port două luni de zile cu droşca, ş-apoi, cînd îi la plată, speli putina?... *(îl ie de guler.) Davai* parale...

TIȚA *(căutind să-i dispărțască):* Da ce este, pan Egor?

EGOR: Ce este?... nu băga de samă; am prins un muştereu... *(îl zgîlfie.) Davai* parale...

ACROSTIHESCU: Parale... parale... n-am acu.

EGOR: *Nima?... No,* hai cu mine amanet la Tîrgu-Frumos...

ACROSTIHESCU *(în parte):* Cum dracu să scap? *(Tare.)* Ia ascultă, Egoraş...

EGOR: *A niet* Egoraş... *ia* Egor!...

ACROSTIHESCU: Egoraş dragă... fii om de treabă că ți-oi face o odă.

EGOR: *Cito ?*

ACROSTIHESCU: O odă ca să treci la posteritate...

EGOR: *A cito ti tam post?... No,* eu postit destul un an de zile... *davai* parale că-ți ieu surtucu... *(Vrea sâ-l dizbrace.)*

ACROSTIHESCU *(furios):* Ce face?... să nu cumva... că te sfărîm în bucăți, de nu te-a putea drege nici un carîtaş... *(îl împinge departe de el.)*

EGOR *(răpezindu-se):* Tu?... Aşteaptă...

ACROSTIHESCU *(fugind pe uşa cea ascunsă):* Ba nici gîndesc...

EGOR *(aktngîndu-l):* A... hti... *padleț!...* *(Iesă.)*
TIȚA *(alergînd după ei):* Pan E*gor... Pan Egor... stăi... *(Iesă.)*

SCENA Xir

FERCHEZANCA, FLUTUR, PRIETENI

(Arie din „Seara milei: „Să trăiască-n veselii...")

PRIETENII
(viind din fund)

Să petreci în veselie.
Doamna mea, precum doreşti;
Peste inimi şi moşie
Ca o zînă să domneşti.
(Se închină la Ferchezanca.)

FERCHEZANCA

Dragii mei, a voastr-urare
Cu plăcere o primesc,
Şi la toți avere mare
Eu din suflet vă doresc
Dragii mei, cu bucurie
Vă poftesc la cununie...

TOȚI

Să trăieşti in veselie,
Doamna mea, precum doreşti;
etc. etc. etc.

FLUTUR: Să trăiască stăpîna moşiei Ghiftuieni!
FERCHEZANCA *(închinîndu-se):* Amin.
TOȚI: Să trăiască doamna Ghiftuianca.
FERCHEZANCA *(închinîndu-se):* Domnilor...
FLUTUR: Negreşit că văru Ghiftui se găseşte cuprins de cea mai vie nerăbdare ca să te vadă... Hai să-1 hiritisim pentru fericirea lui...

TOȚI: Hai, hai...
(Flutur merge de deschide uța salonului mic. Ghiftui se zăreşte dormind pe. o canape.) ,
FLUTUR: Ce văd?... doarme!
TOȚI: Doarme!
FERCHEZANCA ***(supărată) :*** Doarme!... Nu mă aşteptam la una ca asta...
FLUTUR: Negreşit c-o adormit înadins ca să viseze la iubita lui mireasă.
FERCHEZANCA ***(mînioasă):*** Flutur bătrîn;.. acuş îți smulg aripile... Hai, cărați-vă de-aici... lăsa-ți-mă singură cu domnul Horăilă ista... căci am să-i grăiesc... ***(In parte.)*** Frumoasă impresie i-am făcut se vede!

TOȚI
(ieşind Mchinîndu-se)

Să petreci în veselie
etc. etc.

SCENA XIII

FERCHEZANCA, GHIFTUI

FERCHEZANCA *(apropiindu-se de Ghiftui):* Cucoane Dumitrachi...
(Ghiftui Itorăieşte.)
Ian auzi-1 cum horăieştc!... parcă-i un ogeac aprins... Domnule Ghiftui... pace!... îi dus pe ceea lume... Ian să-1 şuier. *(Şuieră. Ghiftui tace.)* O stat moara... acu-i vremea. *(Tare.)* Domnule Ghiftui...
GHIFTUI *(răsărind)* : Ha... ce-i ?... cine mă cheamă?... A!... d-ta eşti, cucoană?...
FERCHEZANCA: Da frumos horăieşti cînd vrei... ai putea întrece toți bondarii din. țară la un loc.
GHIFTUI: Se poate... E ! ce păcat că m-ai trezit!
FERCHEZANCA: Păcat?...

GHIFTUI: Dar... mi-ai spăriet un vis cît se poate de plăcut... Pune-ți în gînd că visam că erai lîngă mine... *(Ferchezanca zîmbește și coboară ochii)* şi că-mi ziceai, c-un glas de înger, că nu mă poți suferi... știi?... parcă mă ungeai cu miere la inimă.

FERCHEZANCA *(cochetînd):* Adeseori visurile-s mincinoase.

GHIFTUI *(Irisl):* Păcatu mare...

FERCHEZANCA: Ha, ha, ha, câ șăgalnic mai ești... Cele 12 minute o trecut...

GHIFTUI: Care 12 minute?... A! mă iartă... mi-aduc aminte... dar... dar... pentru propunerea ce ți-am făcut?...

FERCHEZANCA: Tocmai... amgîndit... am chibzuit... şi m-am hotârît...

GHIFTUI: A nu primi?

FERCHEZANCA: Ba dimprotivă... primesc.

GHIFTUI *(puindu-se pe canape):* Ba zău?

FERCHEZANCA: Găsești că-i lucru de mirare?

GHIFTUI *(scoțîndțigarete din buzunar):* Ba nicidecum... *(Cu mare sînge rece.)* Cînd îi vra să ne cununăm... is ga..-a... ta. *(Cască.)*

FERCHEZANCA: Frumos!... boieriu-ncepc-a căsca, păn-a nu să însura!...

GHIFTUI: NU băga de samă... *(Dindu-i o țigaretă.)* Poftești?

FERCHEZANCA *(supărată, se depărtează de canape):* Foarte-ți mulțâmesc... nu metahirisesc pe nemîncate.

GHIFTUI: A! *(Cască.)*

FERCHEZANCA *(in parte):* Iar cască!..- curioasă lighioaie!... de n-ar fi om, aş crede câ-i somn...

SCENA XIV

GHIFTUI (pe canape), FERCHEZANCA (în dreapta), EGOR

EGOR *(intrind iute prin fund):* L-am scăpat! mi-o perit din ochi!... *(Văzînd pe Ferchezanca.)* *A! bojî moi.'...* Ce văd?... Panchiț!

FERCHEZANCA *(în parte, cu spaimă):* Egor!...

EGOR; Panchiț!... în sfîrşit te-am găsit şi pe d-ta!... azi în ziua Iui *sfeti* Mina.

GHIFTUI *(in parte, cu sînge rece):* Se vede că mireasa mea are cunoştinți prin lipovenime.

EGOR *(cu durere):* A! Panchiț! Panchiț! cum ți-ai făcut rîs de bietu Egor!. *..A! tam niet* frumos... ***niet*** hristian.

FERCHEZANCA *(în parte):* Vai de mine! c-a să mă comprometeze dinaintea boieriului... *(Tare.)* Eu?... nu te-nțeleg ... nu știu ce vrei să spui... nu te cunosc...

EGOR *(furios):* Nu mă cunoşti?... A / ai uitat pe Egor birjariu care te-o purtat cu droşca trii luni de zile pe datorie... ai uitat că te-am scăpat de la nevoie?... că m-am calicit pentru ca să te scap de execuție?. - - Nu mă cunoşti?... dar cînd ți-am adus cei o sută de galbini, cum de mă numeai Egoraş?... cum de-mi săreai în gît?... cum de *mi* sărutai?... Mă cunoşteai atunci?. .

FERCHEZANCA *(in parte):* Am pățit-o!... *(Tare.) Eu* ți-am sărit în gît?... eu te-am sărutat pe tine?... Ce obrăznicie!... un droşcar să mă batgiotorească de la ochi!... *(Către Ghiftui.)* Şi d-ta suferi una ca asta în casa d-tale?... ah... ah! *(Se face că leşină.)*

GHIFTUI *(cu sînge yece):.Ba.* că bine zici... Lasă, cucoană... nu mai leşina că-1 dau eu afară pe bețivul ista.

EGOR *(mînios): Ctto ?*

: GHIFTUI: Ha, ha, vorbeşti lipoveneşte?... dacă-i aşa... *(Arătînd uşa.) Na leva... paşol... scări...*

. EGOR: *Ia .'...*

GHIFTUI: *Ia!...* vorbeşti şi nemțeşte?... *also fort, fort... gleich.*

EGOR: NU vreu... să-mi plătească dintîi 100 de galbini.

GHIFTUI *(cam mînios): Paşol* îți zic. *(în parte.)* Mi se pare că-ncep a mă mînie... *(îşi pipăie pulsul.)*

Dar... bate mai iute... slavă Domnului! *(Către Egor.)* încă n-ai ieşit?

EGOR *(puindu-se pe un scaun, in fund): Niet.*

GHIFTUI: *Niet?...* Ei apoi vrei să te-arunc pe fereastă?

EGOR: TU? ha, ha, ha. Vin, dacă vrei. să te hîrbuiesc ca pe-o droşcă veche.

GHIFTUI *(în parte):* Auzi!... acu m-am mîniet de tot.

EGOR *(suflecindu-şi mînicile): No; paidi suda...*

GHIFTUI *(scoţîndu-şi surtucul):* Aşteaptă, *Marojna...* că te-oi topi eu acuş.

FERCHEZANCA *(in parte):* Vai de mine! c-or să se bată!... Iaca pozna.

(Aria căluşeilor din „Nunta ţărănească")

EGOR şi GHIFTUI
(împreună)

Vai de tine.
Vai de tinel
Cată de te ţine bine; ***(bis)***
Cu mînie şi cu ură
Am să-ţi sfărm dinţii din gură.

FERCHEZANCA
(alergînd între amîndoi)

Staţi pe loc ... nu luptaţi... şede rău ...

GHIFTUI şi EGOR **> *(bis)***
(împreună)

Nu vreu I

FERCHEZANCA
(către Ghiftui)

Ah, te rog... fii blajin, domnul meu

GHIFTUI

Nu vreu 1
(împreună.)

EGOR şi GHIFTUI

Vai de tine.
Vai de tine!
etc. etc.

FERCHEZANCA
(în parte)

Vai de mine, vai de minei
Se bat, iată, ca mai bine ...
Vai de minei mă tem foarte
Să nu facă vreo moarte.

(Ghiftui şi Egor se luptă cercînd a se trînti la pămînt. Ghiftui ÎI împinge pe Egor spre balcon.)

GHIFTUI: Ha, ha... Măi, turtă dulce... bătaie vrei?.,. aşteaptă.

EGOR: *Ah! ti şelma...*

GHIFTUI: Am să te-nvăţ polca... ia aşa... *(Tot întorcîndu-se in luptă, ajung pe balcon.)*

FERCHEZANCA *(spârietâ):* Staţi, staţi, pentru numele lui Dumnezeu!

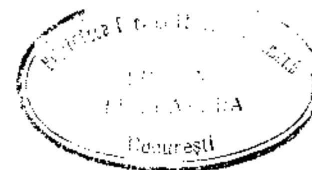
GHIFTUI *(în balcon):* Nu te da, *Marojna...*

EGOR: *Pastoi... (Se aude un vuiet de grilaje stricate.)*

GHIFTUI: Ţine, mă... ţine, mă...

(Se aud amîndoi răcnind şi căzînd in iaz.)

FERCHEZANCA *(răcnind cu spaima, caută pe fcreasta balconului) :* Vai de mine!... c-o căzut în iaz din balcon!... nu se mai zăresc... poate că nu ştiu să-noate!... *(Deznădăjduită.)* Or să se-nece... şi-ncă n-am apucat măcar a mă mărita... *(Aleargă in fund şi strigă.)* Săriţi... săriţi... alergaţi!...

SCENA XVI

FERCHEZANCA. TIȚA (viind din fund şi aducînd pe brațe o manta)

TIȚA: Ce este? ce este?

FERCHEZANCA *(periuță):* O căzut în iaz cuconu Egor şi Ghiftui droşcariu.

TIȚA: Sărăcan de minei... hai s-alergăm degrabă...

FERCHEZANCA: Hai să rîdicăm satu...

(Arie din „Scara mîței": „Tilharii")

FERCHEZANCA Şi TIȚA

(deschiztnd uşele din fund)

Prietini, săriți, ajutor!
Că-n baltă se-neacă şi mor!
(Tița iesă prin fund alergînd.)

SCENA XVII

FERCHEZANCA, FLUTUR, ACROSTIHESCU, PRIETINI, SLUGI (foți vin din țoale părțile alergînd)

TOȚI

Ce este? ce vuiet? ce zor?
Cui trebui aici ajutor?

FERCHEZANCA

Egor şi Ghiftui ...

TOȚI

Ce spui?

FERCHEZANCA

Bătîndu-s-aici ...

TOȚI

Ce zici?

FERCHEZANCA

în iaz au dat, zău.

TOȚI

Valeu!

FERCHEZANCA
(cu deznădejde)

Ca doi bivoli grei.

TOȚI

Elei!

(împreună.)

Degrabă, degrab-ajutor, *(bis)*
Că-n baltă se-neacă şi mor.

(O parte din persoane se răpea în salonul cel mic şi se fac nevăzute prin dreapta. Ceialalți se apropie de fereastă şi caută cu groază spre iaz... Sint cu toții grupați astfel, încît uşele din fund să se poată vide de public. După o mică tăcere, se aude sub balcon glasul lui Acrostihescu, zicînd: „S-o înecat!...")

TOȚI: S-o înecat! *(Rămîn încremeniți toți.)*

(Ghiftui acoperit cu o manta se arată întovărăşit de Tița la o uşă din fund. Cînd aude cuvîntul „s-o înecat", se opreşte tnspăimtntat. Nime nu-l vede.)

GHIFTUI *(în fund):* Am făcut moarte de om!... am înecat un sudit!... de-acu-s prăpădit!... or să mă deie în criminal!

TIȚA: Țîst... vin cu mine... că te scap eu.

(Ghiftui şi Tița se fac nevăzuți in stingă. Ceialalți de pe scenă caută tot pe fereastă balconului.)

FERCHEZANCA *(pe fereastă):* Nu mai este nici o nădejde, Odobaşa?

ACROSTIHESCU *(sub balcon):* Nu... îs perduți!

FERCHEZANCA *(cu disperareJ:* Perduți!... or să se mureze ca crastaveții în iaz... aleluia... am rămas iar văduvă... ah! *(Leșină.)*..

TOȚI

Vai, ce întîmplare!
Stau încremeniți...
Printr-o înecare *(bis)*
Toate s-au sfîrșit.

(Rămîn toți încremeniți. Flutur caută să ăeie ajutor Ferchezancăi.)

("Cortina cade.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă, o odaie mare şi simplă mobdată. Uşă tn fund, şi de-a stînga ei o seară care duce la rîndul de sus. în capătul scărei, o altă uşă. în stingă, o fereastă ce dă. In grădină, in dreapta, o sobă şi dinaintea ci o masă pe care se văd o oglindă mieă şi un sfeşnic cu un câpețel de luminare. Scaune pe lîngă păreți. O uşă dincolo de sobă, care duce în odăile lui Talpă-Lată.

SCENA I

TIȚA (la fereastă. privind în cîmp)

Nu se zăreşte încă. De azi-dimineață de cînd I-o . trimis moş Talpă-Lată la Tîrgu-Frumos cu scrisori. I. *(Viind în scenă.)* Sărmanu bietu boieriu!... s-ajiinga a să face cioban tocmai la posesorul lui!... *(Veselă.)* Un cioban cu zece mii de galbini venit!... Cît îmi pare de bine că m-am găsit lîngă dînsu cînd o scăpat din iaz... L-am ascuns într-o manta şi, fă-r-a fi zărit de nime, I-am adus la noi acasă... de-atunci îl văd în toate *-zile\e*... că n-are ce face... de cînd s-o înecat Egor... el îi silit să şadă aici ascuns în straie țărăneşti... de frica jandarmilor...

(Arie din „Scara miței": „Păsărele mult iubite")

Zău, îmi pare foarte bine
C-a scăpat el de îa moarte
Şi din ochii tuturor;
Dar îmi pare şi mai bine
C-a scăpat el chiar prin mine...
Şi că-i sînt de ajutor.
A perdut a sa avere,
Boierie şi putere,
Ajnngînd a fi pastor;
Dar, tn loc de bogăție
Şi de-o seacă boierie,
îi rămîne-al meu amorl

SCENA II

TIȚA, TALPĂ-LATĂ (viind din fund)

TALPĂ *(supărat):* Tițo?... n-o mai vinit ghiorlanu cel de Stan?

TIȚA: NU, moş Talpă-Lată.

TALPĂ: Ce mojîc leneş!... de azi-dimineață de cînd l-am trimes la Tîrgu-Frumos... s-o fi oprit în vro crîşmă, că tot îi zi de tîrg astăzi.

TIȚA: Cine?... el în crîşmă?... *(în parte.)* Un boier în crîşmă! dacă s-o mai văzut!.:.

TALPĂ: Aşa-s țăranii iştia... s-o făcut nişte bețivi de frunte de cînd s-o înmulțit velnițOe... şi nu . mai poți face nici o treabă cu dînşii.

TIȚA: Ia las', moş Talpă-Lată, că Stan nu-i țăran de rînd; el nîcî nu ştie ce-î vinu măcar.

TALPĂ: Vorbă-i?... un țopirlan ca dînsu... leneş... somnoros... tuieş... care cînd îi poroncesc cîte

ceva... să măture casa... să aducă apă de la fîntîna... se uită Ia mine cu ochii bolditi, ca o broască la soare... Mă mir ce-l tot aperi, Tițo dragă, că nu plăteşte nici doi bani... *(în parte.)* De n-ar fi un mojîc prost, aş crede. Doamne, iartă-mă, că i-o căzut tronc la inimă.

TIȚA: D-apoi şi d-ta, moş Talpă... nime nu te mai poate mulțămi... bietu Stan lucrează cît poate, sărmanu! şi d-ta, în loc să fii bun cu dînsu, nu încetezi de-a-l ocărî ca pe-un argat prost...

TALPĂ: Ei! ba nu cumva ai vra să-l bag în sîn şi să-l cocolesc!... ce l-oi cocoli într-o zi c-o dispicăturâ... Da cine oare s-aude afară?

(Se aude la uşa din fund tropote de cai şi glasul Ferchezanoăi rizînd.)

SCENA 111

Cei dinainte, FLUTUR, FERCHEZANCA

FLUTUR *(afară)*: Tbrrr... hola... Tbrrr...

FERCHEZANCA *(afară, rîzînd)*: Ține bine să nu dai râu... ha, ha, ha...

FLUTUR *(întră în costum de călăreț ridicul)*: Bucuroşi la oaspeți?

TALPĂ: Bucuroşi... poftim.

FLUTUR: D-ta eşti posesorul moşiei Ghiftuieni?

TALPĂ *(inchinîndu-se)*: Eu, cucoane... şatrariu Timofti Talpă-Lată.

FLUTUR: D-ta să fii sănătos... *(Mergînd la uşa din fund.)* Poftim în casă, sufletele...

FERCHEZANCA *(întrînd rapide în costum de amazoană)*: Uf! bine c-am mai dat de uscat!... ce fugă!... ce primblare de olac... cale de-o poştă călare... de la Tîrgu-Frumos, păn-aici!... Dați-mi degrabă un pahar de apă... sau de vin, că mi s-o făcut gîtița iască.

(Tifa merge in odaia din dreapta şi aduce un pahar cu apă.)

(Aria „Galopului de la bal-masque")

FERCHEZANCA

Hop, hop, hop.
La galop
Cînd alerg călare.
Hop, hop, hop,
La galop
Inima mea sare.
Hop, hop, hop,
La galop
De mă vede-oricine,
Hop, hop, hop.
La galop
Saltă după mine.
Ce plăcere de-a fugi în fuga mare
Pe un cal iute, sprintinel ca un ogar.
Cîteodată, alivanta pe spinare,
Dar nu-mi pasă... eu de şotii n-am habar.
Hop, hop, hop etc.

FLUTUR *(în parte)*: Parcă văd maştele, la bal-masche\ .. *(Imitînd muzica militară.)* Tă... nâ... nă... na... dînă... dînă... bum, bum, bum...

TIȚA *(aducînd apă)*: Iaca apă, cucoană... *(în parte.)* Ce văd? Ferchezanca!

FERCHEZANCA *(ie paharul şi be)*: Să trăieşti. *(Puind paharul.)* Parcă cerusem vin... da nu-i nimica, îi bună şi apa... *(Văzînd pe Tița.)* Ce-mi văzură ochii? copila cea care-am întîlnit-o Ia curte, cînd s-o înecat bietu Ghiftui!... mare poznă! Da ce cauți aici, drăguță?

TALPĂ: Aici şăde, cucoană... împreună cu mine...

FERCHEZANCA: Aşa?... îi vro strănepoată de-a d-tale?

TALPĂ: Ba nu, cucoană... eu îi sînt epitrop, de cînd i-o murit părinții...

FERCHEZANCA: Dumnezeu să-i ierte!... *(Către Tița.)* Ia ascultă, drăguță... n-ai o odaie mai curată unde să mă pot odihni puțintel, că mi-o zdrobit calu toate oasele-n mine... ştii? parcă-s făcămită.

TIȚA *(în parte)*: Altă bele acu!... a sâ deie boieriul cu ocini de dînsa...

FERCHEZANCA *(in parte)*: Se vede că-i surdă, sărmănica. *(Strigînd tare.)* N-auzi, drăguță... aş dori o odaie.

TIȚA: Dacă nu-s surdă, cucoană... nu te răguşi degeaba.

TALPX: Pofteşti să te odihneşti? îndată... Tițo, du pe cucoană în odaia ta...

TIȚA: în odaia... mea?

TALPĂ: D-apoi unde... în coşeri?... hai, şi-i dă cele trebuincioase.

FERCHEZANCA: Foarte mulțămesc. *(în parte.)* De treabă posesor... hei! să nu fi răposat bietu Ghiftui... era să-mi aducă mie cîştiiirile... *(O/tind.)* Ce-i lumea asta!... ca un cal breaz... Toate planurile mele o căzut în baită! *(Stă pe gînduri.)*

TIȚA: Cînd îi pofti, cucoană... odaia-i gata.

FERCHEZANCA *(pe gînduri)-:* în baltă!... în baltă!...

FLUTUR: Ha. ha, ha., copila-li spune una şi tu răspunzi alta... ha, ha, ha.

FERCHEZANCA *(răsărind)*: Ce-ai pățit, Hagi-Flutur?... te gîdile rusaliile, de rîzi aşa?

FLUTUR: Ba nu... ha, ha, ha... Da copila-ți spune alta şi tu îi răspunzi una... vorba ceea: Buna ziua, măi fărtate... şepte pui de rața, frate... măi fărtate, tu eşti surd... ba c-acu trecur-un cîrd...

FERCHEZANCA *(puțin supărată)*: Mînca-te-ar moliile, că slut eşti cînd rîzi... unde-i odaia, drăguță?... *(Merge spre fund după Tița.)*

TIȚA: încoaci-.. poftim. *(Merge spre scară.)*

FLUTUR: Da bine, soro... aşî-şi te duci şi mă laşi cu lacrimile pe obraz?

FERCHEZANCA *(oprindu-se pe scară)*: Ştii ce? spală-te degrabă cu apă de soc, ca să nu te faci chistrui...

FLUTUR: Ian lasă şaga... nu întîrzie, c-avem să mergem la curte.

FERCHEZANCA: Ba-ți pune pofta-n cui deocamdată, suflete... *(Către Talpă.)* Mă rog, arhon Talpă-Lată... departe-i pan' la curtea boierească?

TALPĂ: Ca vro giumătate de ceas, cucoană.

FERCHEZANCA: Atîtica?... ei, apoi mă duc să mă culc puțintel... Cu sara bună...

TIȚA *(tn parte)* : Vai de mine!... c-acu vre să şi doarmă aici!

FERCHEZANCA *(suind scările)*: Da bine, soro... nu cumva mă duci în hulubărie?

FLUTUR *(jos în capătul scării)*: Acolo ți-i locu matale, porumbițe..

FERCHEZANCA *(tn capătul de sus a scării)*: Hîş. Flutur bătrîn...

(împreună.)

(Arie din „Chirija": „Adio! tn astă-seari")

FERCHEZANCA
(pe scară)

Adia, rimli aice...
Eu mă duc să m-odihnesc.
Adio, rea simt ferice
De-a putea să horSiesc.

FLUTUR

Adio, rămli aice,
Eu ta curte mă porcesc.
Adio,-n curînd ferice
Oi veni să te găsesc.

TIȚA
(în parte)

Vai mie I cu groaz-aice
Eu pe dînsa o privesc.
Cît aş fi, zău, de ferice
De-aş putea s-o mătrăşesc 1

FLUTUR

Sufletele.,. nu uita
Prin somn dulce-a mă visa.

FERCHEZANCA

Ba, zău, nu; ca n-am de gînd
Să prind friguri chiar visînd.
(împreună.)
Adio utc. etc.

SCENA IV

FLUTUR. TALPĂ-LATĂ

FLUTUR: Ha, ha, ha... poznaşă-i!...

TALPĂ: Veselă cucoană se vede!... Ii cucoana d-tale?

FLUTUR *(ingimfîndu-se)*: Aşa ş-aşa... Da ian spune-mi, mă rog, de mult ţii moşia asta-n posesie?

TALPĂ; De-abia de şese luni, cucoane... şi, zău, mult mă tem să nu-mi facă vro şotie clironomii boieriului... Dumnezeu să-1 ierte!... cică mare de treabă creştin mai era păn-a nu se-neca!

FLUTUR: Ce fel?... nu l-ai cunoscut în viaţă?

TALPĂ: Nu... cînd am luat moşia de la vechilul d-sale, d-nu Ciupilă, d-lui era dus înuntru la ţara Franţuzului şi, vezi păcatu!... tocmai cînd sosisem de la Roman, acu o săptămînă, cu cîştiul... ce să găsesc la curte?... tufă! boieriu făcuse huştiuliuc în baltă şi prietinii d-sale spălaseră putina...

FLUTUR: N-avea altă de făcut decît s-o spele... dc vreme ce Ghiftui îi părăsise... Da bine... care vra să zică aî rămas cu gura căscată şi cu cîştiu-n palmă?

TALPĂ: Mai aşa!... că doar nu era să-1 arunc în iaz după boier.... Aştept să vie clironomii să le ies cu plin...

FLUTUR: Că nu-i aştepta mult... n-ai grijă... Chiar astăzi trebuie sa s-adune comisia rînduită pentru facerea catagrafiei a averei lui Ghiftui...

TALPĂ: Comisia... da n-are rude?

FLUTUR; L-o ferit Dumnezeu... după cum spunea el, sărmanu!... Mă duc să fiu faţă la lucrarea comisiei, ca martur... *h-.să,* păn' ce m-oi întoarce. te poftesc să porţi de grijă cucoanei celei de sus... *(Cu un aer de protecţie.)* Te-oi miilţămi...

TALPĂ *(tnchintndu-se):* Bunătatea d-tale, cucoane.

FLUTUR *(la uşa din fund):* Parcă ziseşi mai dinioare că nu-i departe curtea?

TALPĂ: Ia... cît cole... Cum ieşi din sat, apuci de-a dreptul prin pădurea lupului şi, cît ai zice cîrc Frangoleo, agiungi în cotunu Sătulei, unde-s casele boiereşti.

FLUTUR: Foarte bine... rămîi sănătos... şi nu uita ce ţi-am spus... *(Iesă.)*

TALPĂ: Las' pe mine.

FLUTUR *(deschizînd uşa):* Te-oi mulţămi. *(Iesă.)*

TALPĂ: Sărut mînile. *(Singur, viind în faţa scenei.)* Adică dacă-i omul viţă de boier mare... se cunoaşte cale de-o poştă... aşa ş-aista... Da oare cum îl cheamă?... l-oi întreba cînd m-a mulţămi. ..

SCENA V

TALPÂ-LA TA. FEDELEŞ şi, mai pe urmă, EGOR

FEDELEŞ *(cepeleag şi prost, vine alergînd din fund);* Cucoane Talpă, cucoane Lată?

TALPĂ *(răsărind):* Ce-i, mă? ce-ai păţit? parcă tot lupii te-alungă.

FEDELEŞ: Ba să ferească Dumnezeu!

TALPĂ: Ei, ce-i?

FEDELEŞ: Este un om pămîntean ascuns în coşări... şi zice aşa: că are să-ţi spuie o oarecică.

TALPĂ: Un om ascuns în coşări!... a fi vrun tâlhar... cine-i?... îl cunoşti tu, măi Fedeleş?

FEDELEŞ *(rîzînd prosteşte):* D-apoi încă n-am fost la temniţă ca să cunosc tâlharii... Poate că d-ta, cucoane...

TALPĂ: Taci, prostule... şi du-te de-i spune să vie-aici...

FEDELEŞ: Cine?

TALPĂ: Iaca malacul... cel din coşări.

FEDELEŞ: M-am dus. *(Iesă alergînd şi lăsind uşile deschise.)*

TALPĂ *(singur)*: Să fie vrun tâlhar... nu cred c-ar vini ziua meaza mare... a fi poate vrun bejănar care vra să între argat la mine... fără leafă.

FEDELEŞ *(afară)*: Boieriu-i singur... întrâ-nuntru.

EGOR *(dînd busta în casă, se aruncă peste Talpă-Lată şi-l îmbrăţişează)*: Scapâ-mă, jupîne Talpă-Lată!

TALPĂ *(spăriet)*: Ho, ţară!... Ce-mi văzură ochii!... Egor?...

EGOR: Da.

TALPĂ: N-ai murit?

EGOR: *Niet!...*

TALPĂ: Care vra să zică... numai bietu cuconu Dumitrachi.

EGOR: Numai! *(Oftînd.)* L-or fi mîncat racii pe giumătate, de-o săptămînă...

TALPĂ: Sărmanu!... or fi făcut lăsat de săc cu dînsu...

EGOR *(cu deznădăjduire)*: A! nu-i vina mea... premelege că nu... n-am vrut să-l înec... dar cum s-o dovidesc?... *nt'e snaiu...* cum s-arăt câ-s nevinovat?... *nie znaiu* nici atîta... A! jupîne Talpă-Lată... tare-s supărat!...

TALPĂ: Da bine... cum ai scăpat din iaz, pan Egor?... Ian spune...

EGOR: Am ieşit înotînd... şi m-am ascuns în nişte stuh care era lîngă baltă. Cînd în stuh... aud deodată nişte oameni alergînd din toate părţile şi răcnind: s-o înecat! s-o înecat)... ***Bojî moil*** era să mor de frică.

TALPĂ: De frig?

EGOR: Şi de frig...

TALPĂ: Cred şi eu... murat cum te găsai, puteai să prinzi un gutunar de cele tătăreşti.

EGOR: De-atunci... nici că m-am mai întors la Tîrgu-Frumos, la dugheană... am lăsat tot... şi căidări... şi harbuji... şi zămoşi...

TALPĂ: Şi ce te-ai făcut de-o săptămînă?... cum ai trăit?

EGOR: Cum? furînd noaptea harbuji şi zămoşi de prin harbuzării şi ascunzîndu-mă ziua prin copaci ca o gaiţă.

TALPĂ: Săracu bietu Egor!... putea să te prindă frigurile de-atîta harbuji.

EGOR: Să mă prindă frigurile?... *A... nima... nima...* Nici dracu nu mă prindea, aşa mă umplusem de spăriet...

TALPĂ: Ei! ce vrei acum de la mine?... spune... ce pot să fac pentru d-ta, pan Egor?...

EGOR: Ascunde-mă... hrăneşte-mă... îmbracă-mă... nu-ţi cer mai mult... într-un cuvînt, scapă-mă de spînzurătoare...

TALPĂ: De spînzurătoare?... *(Tremură.)*

EGOR *(tremukınd)*: Da... da... că de m-or prinde jadarnicii... of să mă ducă legat la leş... şi de m-or duce legat la leş... acolo... or să mă giudice ca pe-un hoţ... şi pe urmă or să mă hotărască la moarte... ş-apoi dacă m-or... hotărî... la moar... te... or să mă... *Uvîi! uvîi!...* *(Cu deznădăjduire.)* Şi, zău că nu l-am înecat eu...

TALPĂ: O ştiu... n-ai nici o grijă, Egor... din casa mea nici dracu nu te-a putea scoate...

EGOR *(strîngînd în braţe pe Talpă)*: *A! bogdaprosti... bogdaprosti.*

(Se aude afară un fluier de cioban.)

EGOR *(spăriet)*: *A! cito tam?*

TALPĂ: Vine Stan ciobanu... hai degrabă... ascunde-te... fă-te nevăzut.

EGOR *(căutind împrejur)*: Unde?

TALPĂ: întră iute cole-n pivniţă şi n-ai grijă.. *(Ridică o trapă.)*

EGOR: A... vin este?

TALPĂ: Este.

EGOR *(coborînd în pivniţă)*: A... stahie *nima'i...*

TALPĂ: Piei iute... *(închide trapa.)* Ia aşa... aici încalţe ştiu că-i sigur... numai de nu mi-ar dişărta poloboacile...

SCENA VI

TALPĂ, GHIFTUI (în costum de cioban, intră foarte ostenit și merge de se pune pe un scaun lingă masă)

GHIFTUI *(intrînd):* Uf!... dați-mi un scaun... o canape... un divan... că mă prăbușesc... *(Puindu-se pe scaun.)* A!...

TALPĂ: Ian vezi obrăznicie!... cum îndrăznești, măi, sâ șâzi dinaintea me?

GHIFTUI: Cum?... pentru că nu îndrăznesc să șăd în picioare... de ostenit ce sînt... mă tem să nu mă disfac în bucăți... M-am dogit ca un poloboc vechi, de mult ce-am umblat.

TALPĂ: Auzi tontu?... ș-apoi zice că-i cioban!... așa cioban! nu poate face-un pas făr-a să jălui că-i ostinit...

GHIFTUI: Un pas!... de-aici la Tîrgu-Frumos și-napoi?... cale de-o poștă bună?... Măria, nu ți-i greu -să vorbești? dacă de-aș fi cal de poștă, încă m-aș jălui... măcar că ei n-au obicei...

TALPĂ: Taci, prostule... știi numai să răspunzi dobitocii.

GHIFTUI *(cam supărat):* Ian ascultă...

TALPĂ: Ce?..-

GHIFTUI *(în parte):* Iaca că era să mă dau de gol... *(Tare.)* Nimic, cucoane...

TALPĂ: Hîm... dat-ai scrisorile lui d. polițmuștru?

GHIFTUI: Polițmaistru... nu mustru.

TALPĂ: NU mustru?... ți-oi da eu un mustru de nu 1-îi putea duce... Dat-ai scrisorile cum ți-am poroncit?...

GHIFTUI: Le-am dat d-lui polițmaistru... nu mustru.

TALPĂ *(in parte):* A să mă scoată din răbdare mojîcu ista. *(Tare.)* De ce-ai întîrziet păn-acu?

GHIFTUI: De ce? pentru că picioarile mele n-au mașină de vapor ca să-..

TALPĂ: Ce face? meșînă?... Ce pomenești tu de meșînă, măi?... Te-ai îmbătat se vede, lepșitule.

GHIFTUI *(rîzînd):* îmbătat, da... și eu n-am pus vin în gură de-o săptămtnă... M-am prifăcut în lișiță, de cînd îs aici.

TALPĂ: Da nu cumva ai vra acu să-ți dau și vin?... cînd nu ești bun nici de-o treabă... leneș, prost, tuieș, mangosit...

GHIFTUI *(în parte):* Haida!... iar o început pomelnicu...

TALPĂ: Păcat și de apa care-o bei... Da las' pe mine că te-oi iuți eu, bade Stane... nu ți-a merge tot așa, pe somn, pe mîncare și pe bere.

GHIFTUI: Ce bere? ce bere?... că doar nu sîntem la berăria nemțască.

TALPĂ: Ei, apoi să nu-1 stropșești? *(In parte.)* Mă duc... ca să nu întru în vrun păcat... *(Tare.)* Măi... deschide-ți ochii în patru, auzitu-m-ai?... atita-ți spun. *(Iesă prin fund.)*

GHIFTUI *(urmărindu-l):* în patru?... doar să-mi pun ochelari.

TALPĂ *(deschuînd ușa):* Auzitu-m-ai?... *(Iesă.)*

GHIFTUI: Aud, cucoane.

SCENA VII

GHIFTUI: £i!... apoi pas de-ți mai dă moșia-n posesie, ca să primești batgiocuri în loc de cîștiuri... De cînd m-o adus păcatele să întru ca cioban la cuconu Talpă-Lată... nu-i zi în care să nu-mi făgăduiască că m-a stropși... *(Vesel.)* Știi, zău, c-ar ave haz să-mi tragă o bătaie?... și eu... nici să îndrăznesc a zice cîrc măcar... ca să nu mă dau de gol... Ia... mai știi?... se poate ca mai bine... Talpă-Lată îi ca cei mulți...

(Aria „Piciul bricicariul")

îi mare cu cei mici
ŞL mic cu cei mai mari;
Mişel cu cei voinici,
Voinic cu cei fugari.

El, după-mprejurări
Ia sute de schimbări:

Cînd ti şiret vestit,
Clnd prostuleţ de tot,
Cinstit... sau necinstit!
Ba chiar şi patriot...
Că-i mare cu cei mici
Şi mic cu cei mai mari;
Mişel cu cei voinici
Şi brav cu cei fugari.

Ce să facă bietu om!... îşi face interesurile cum poate... Cică: cu lupii să urli, cuoilesă zberi... Dar ce-i curios lucru.., că deşi Talpă-Lată mă trece cu şaga... nu mă mînhi.,. dimprotîvă... poziţia me îmi place... îi nouă, originală! Eu, boier, proprietar cu venit de 10 000 de galbini, s-agiung cioban!... să argăţesc... la mulţi, în locul meu, le-ar veni *camparacsin...* da eu?... ha, ha, ha!... îs vesel cu toate aceste. *(Serios.)* Curios lucru... îi trist de-a o mărturisi... da-s vesel... na... Lucrez cît şapte... car apă... tai lemne... şi-s sănătos ca tunul... Cînd eram... ceea ce eram, păn-a nu mă-neca... avem zece feliuri de bucate pe masă... zece feliuri de vinaţe şi geaba... nu-mi ticnea nimica... nu puteam dormi... ş-acu mănînc. la borş cu ştir de mă prăpădesc... beu la apă din cofă de mă umflu... şi-mi merge bine... şi-s vesel, rîd... *(Serios şi trist.)* Mare minune! eu care nu puteam face doi paşi pe gios cînd eram boier... acum umblu toată ziulica pe cîmp după oi... şi m-am deprins cu ele... mi-s dragi... Numai caprele mă năcăjesc, mînca-Ie-ar Iupu!...'câ se acaţără peste tot locul... A dracului jigatie! şi fudulă!... da i-am găsit eu leac de fudulie. *(Arată cirligu.)* Ş-apoi încă una... am învăţat a cînta din fluier... să giuri c-am ciobănit de cînd îs pe lume, cînd m-ai videa mînînd oile... *(Făcînd ca ciobanii.)* Brrr, oaie... brrr, la strungă... Ha, ha, ha... Curios lucru!., mi-o trecut urîtu de cînd nu mai sînt boier.. şi-mi vine tot să cînt şi să gioc.

(Arie mocănească)

Frunza verde pelinrjâ
Bir, oiţă, bir,
Dragă mi-e oaia plăviţă
Bir, oiţă. bîr,
Cu flori roşii pe guriţă
Bîr, oiţă, bir,
Şi cu trup de copiliţi.,
Bîr, oiţă, bîr,
Oiţica bucălaie,
Bir, oiţă, bîr.
Drăguliţă mea bălaie,
Bîr, oiţă, bîr,
Hai degrabă-n pocniţi,
Bir, oiţă, bir.
Ca să-ţi cînt doina, doiniţi,
Bîr, oiţă, bîr.
(Joacă ca ciobanii cinilnd.)

SCENA VIII

GHIFTUI. TIŢA (iesifui dc sus)

TIŢA *(în parte):* Iaca boieriu!... ce-o păţit degioacă?... *(Se scoboară..)*

GHIFTUI *(oprindu-se):* Cine s-aude?... Tiţa! *(în parte.)* Ce suflet bun de oiţă!

TIŢA: Tare-mi pare bine că te văd vesel, cucoane!

GHIFTUI: Taci, nu mă cuconi, că-mi faci şotia, Tiţo dragă... Zi-mi Stan sadea.

TIŢA *(rtzînd):* Fie şî Stan... De mult ai vinit, bade Stane?

GHIFTUI *(itnitînd ţăranii):* Ba... ia mai dinioare... cuconiţă... şi mare foame mi-i... Dac-ai avea puţintică udătură.'. -

TIȚA: Cum nu, bade Stanică?... ți-am păstrat borş...

GHIFTUI *(iute):* Iar borş cu ştir?

TIȚA: De care-ți place... şi mă duc să ți-1 aduc... *(întră în odaia din dreapta.)*

GHIFTUI *(singur)* ; Iar borş cu ştir!... De-aş fi împărat, aş trage 500 la talpe cărui ar mai îndrăzni să mai samene ştir pe fața pămîntuhii.

TIȚA *(aducînd o oală, o lingură, un pahar de vin şi o bucată de pine):* Iaca, bade Stane, am furat pentru d-ta un pahar de vin de cole din pivniță... *(Arată trapa.)* Că moş Talpă-Lată îi zgîrcit ca un cîrlig de vie.

GHIFTUI *(luînd oala):* Mitfțămim, cuconiță... să deie Dumnezeu s-agiungi bogată ca o împărăteasa. *(Se pune lîngă masă pe scaun şi mănîncă.)*

TIȚA: Măcar de-ar fi aşa, ca să te pot scăpa din halul în care te găseşti!

GHIFTUI: îi tare bun...

TIȚA: Cum?... eşti mulțâmit?

GHIFTUI: Numai îi cam pipărat.

TIȚA: Cred şi eu.

GHIFTUI: Altă dată să-i pui mai puțin piperi, Tițo.

TIȚA: Cui?

GHIFTUI: Borşului... eu îți vorbesc de borş!... A! tu-mi pomineai de halul meu?... nu te-ngriji... Poziția mea ar fi destul de plăcută... dacă nu m-ar mustra cugetul.., asta mă mănîncă. *(Mănîncă mult.)*

TIȚA: NU mai ghidi şi mănîncâ-n pace... ce-o fost s-o trecut.

GHIFTUI: Să nugîndesc, cînd am făcut moarte de om?... cînd am înecat un lipovan!... da tu nu ştii, Tițo, că chipul lui mă alungă necontenit... că-I văd peste tot locul... cu barba lui cea unsă... *(Arătind in dreapta.)* Ici... *(în stînga)* cole... *(in față)* dincolo... Mă primblu cu dînsu la brațetă... mă culc cu dînsu alăturea... mănînc cu dînsu... *(Aduce la gură o lingură de borş şi se opreşte câutind cu spaima dincolo de masă... Pe urmă apucă o lingură cu mina stingă, avînd ochii tot țintiți in preajmă-i, şi cu mîna dreaptă ia paharul, bea vinul pe jumătate ş-aruncă ce mai rămîne în obrazul spectrului ce i se pare că zăreşte.)* Slutu-i, bată-1 crucea!

TIȚA *(spărieiă):* Vai de mine! ce-i?

GHIFTUI *(deznădăjduit):* Şi cu cît îi mai slut, cu atît mă mustră cugetul mai urît!

TIȚA: D-apoi nu eşti d-ta vinovat, cucoane...

GHIFTUI: O ştiu... o ştiu... dar n-am ce face... glasul conştiinței mă asurzeşte... Ştii tu cc mîncare-i conştiința?

TIȚA: Ba nu.

GHIFTUI: Nici eu... Acu, ziua ca ziua... mă mai ieu cu caprele, dar noaptea... toate stihiile năpădese pe mine... strigoii, moroii, tricolicii, vircolkii, dracii din tău, drâgaicele, simzienile, strigile, pănâ şi papaluga, pană şi turca, pană şi chiraleisa!... şi chiraleisa!... ştii tu cc-i chiraleisa?

TIȚA: Ba nu.

GHIFTUI: Nici eu... dar ce folos! nu pot să pun mîna pe-o cheie, să trag un zăvor, să pun o căldare pe foc pentru jîntițâ, fără să-mi aduc aminte că Egor vindea ferării... îl văd şi prin întuneric... *(Căzind cu deznădăjduire pe un scaun.)* Am agîuns în halul morților! *(Se cu/undă în ginduri.)*

TIȚA *(in parte):* Sărmanu bietu boier! *(Tare.)* Cucoane.. cucoane... bade Stane... Stanică. *(în parte.)* Iar o căzut pe gînduri... de-acu-i dus pe ceea lume.

(Arie din „Scara miței": „Ah, iubită verişoară")

Stane dragă, fii Cuminte,
Vesel, viu, ca mai-nainte
Păn-a nu te fi-necat.
L-al meu glas de mîngiiere
Ah, alung-a ta părere
Că eşti, zău, nevinovatI
De n-ai milă tu de tine,

Fie-ţi milă chiar de mine,
De-al meu suflet întristat...
Şi la glas de mîngflere;
Ah, alung-a ta durere
Că «şti, zău, nevinovat!

GHIFTUI (*viindu-şi tn simţire, încet);* Ce glas dulce!... numai ea poate să-mi împrăştie gîndurile cele triste...

TIŢA (*apropiindu-se cu sfială de Ghiftui):* Cucoane... ţi-o trecut?...

GHIFTUI: Mi-o trecut, Tiţico dragă... s-o spart aîionu la glasul tău.

TIŢA: Ei... dacă-i aşa, ştii ce te-aş sfătui?... ca să nu-ţi mai vie afionu cela... cum îl numeşti d-ta... bine-ai face să începi iar vro călătorie prin lume...

GHIFTUI (*exaltat):* Sa fac voiajuri?,.. să mă duc de-aici?.-. să-mi las oile? să mă depărtez de tine, Tiţo... de tine? *(Cu glas firesc.)* Luat-ai sama că mai dăunăzi te-am strîns de mînă?...

TIŢA (*cu nevinovăţie):* Ba nu.

GHIFTUI: Te-am strîns. *(Ostenit şi mergînd de ceea parte cu lene.)* Şi de n-aş fi aşa de ostenit, te-aş mai strînge o dată. *(Exaltat.)* Să mă duc de-aici, unde-s scăpat de toată primejdia... unde-s căutat, grijit ca un cănăraş!...

TIŢA (*rizind):* Ba că chiar.

GHIFTUI: Ca un cănăraş care-ar tăia lemne şi ar mmca borş cu ştir... *(Se apropie de Tiţa.)* Da tu nu ştii, dragă copilă, ce bazaconie se întîmplă aici de cîteva zile?... *(Tiţa, neinţelegind, cautdimprejur. Ghiftui o opreşte de mînă şi-i arată mima lui.)* Aici.

TIŢA: Ce?

GHIFTUI: Vrei s-o afli?... vrei numaidecît?... vrei?... vrei?...

SCENA IX

GHIFTUI, TIŢA, TALPĂ-LATĂ (viind iute din fund}

TALPĂ: Hai degrabă... degrabă...

GHIFTUI (*depărttiidu-se de Tiţa):* Dracu să te ieie..,

TALPĂ: Gătiţi odaia degrabă, că vine comisia de la curte cu toţi boierii.

TIŢA: Care boieri?...

TALPĂ: Ştiu eu?... or fi clironomii cuconului Dumitrachi Ghiftui.

GHIFTUI (*tare şi cu mirare):* Săracul de mine!

TALPĂ: HO! tontule... ce te-o apucat de răcneşti aşa?... Nu ştii că s-o înecat boieriu?

GHIFTUI (*eu durere):* Ba ştiu... ş-o prea ştiu... sărmanul...

TALPĂ: Ei! apoi?

GHIFTUI (*liniştit):* Nimic... nimic... *(Vrea să iasă.)*

TALPĂ (*oprin'du-l):* încotro, moţpane... vrei să speli putina?... stăi aici că ai treabă.

GHIFTUI (*în parte):* De nu m-ar cunoaşte cineva.

TALPĂ: Ghidi, ghidi, leneşule. *(Merge spre uşa din fund.)*

GHIFTUI (*puindu-şi pălăria pe ochi):* Ia aşa... încalţe nu m-or zări...

TIŢA (*încet lui Ghiftui*): Ie sama bine, cucoane, să nu te dai de gol dinaintea boierilor... *(intră în odaia din dreapta.)*

GHIFTUI: Odată cu capu... Tiţico... *(cu dragoste)* Tiţico! *(în parte.)* Ei!... mi-i dragă şi pace!

SCENA X

GHIFTUI, TALPĂ-LATĂ. FLUTUR, ACROSTIHESCU, CÎRCIOC, PRIETENI (Mrind pe uţa din fund)

TALPĂ (*deschizînd uşa din fund):* Poftim, poftim, boieri...

(Aria polcăi iin „Chiriţa")

PRIETENII

Haideți, haideți să grăbim
Şi lucrarea s-o sfîrşim,
Pe Ghiftui să-l răfuim;
Testamentul să-i cetim...

GHIFTUI
(în parte)

Ia priviți cum mă jălesc;
Ce frumos roă prohodesc!
Aş jura că polca vreu
Să joace de dorul meu.

PRIETENII

Haideți etc. etc.
(în vremea corului, Ghiftui se leagănă uşor ca şi cînd ar noi să înceapă polca şi, făcînd deodată un gest de mînie, se duce spre uşa din fund... Talpă iar îl opreşte.)

TALPĂ *(oprind pe Ghiftui):* Iar?... dă... dă...

GHIFTUI *(în parte):* Mare păcat c-un posesor...

FLUTUR *(către boieri):* Boieri d-voastră... Catagrafia-i sfîrşită... nu ne mai rămîne decît să vizităm moşia şi să se cetească testamentul care s-o găsit la curte.

CÎRCIOC: Prea bine... da ştiți d-voastră c-o avut mare noroc cuconu Ghiftui de s-o înecat, căci, la dimprotivă, ar fi fost dat în criminal pentru moartea lipovanului...

FLUTUR: În criminal?... eşti sigur, arhon Cîrcioc?...

CÎRCIOC: Doar nu-s candidat de giudecătorie fără să ştiu pravelile.

FLUTUR: Asta n-ar fi un rezon... cîți cunosc eul... şi, zău, socoti?....

CÎRCIOC: Socotința me este că prietinul d-voastră ar fi figurat în iarmaroc cu ştreangu de gît...

GHIFTUI *(în parte):* Valeu!... parcă-mi stă un nod colea...

FLUTUR: Sărmanu! poate că i-ar fi trecut urîtul în spînzurătoare.

GHIFTUI *(în parte):* Îi mucalit Hagi-Flutur...

ACROSTIHESCU: Şi fiindcă era cam fudul... s-ar fi fudulit în ştreang, ca cioara-n par...

GHIFTUI *(în parte):* Na şi istalalt... frumos mă jălesc!... apoi pas de te mai îneacă.

FLUTUR: Almintere era om bun... numai cam... tuieş.

ACROSTIHESCU: Cam... lepşit.

FLUTUR: Cam stropşit.

ACROSTIHESCU: Cam trăsnit.

GHIFTUI *(în parte);* Haida... nici dracu nu m-ar cunoaşte cum mă zugrăvesc ei.

CÎRCIOC: Lepşit, stropşit, trăsnit, cît vă place... dar ia să cetim testamentul.

TOȚI: Dar, dar.

GHIFTUI *(în parte);* Acu să vedeți comedie.

CÎRCIOC: Boieri d-voastră... hai sâ ne punem la masa asta, ca să urmăm pe forme.

TALPĂ: Mă... Stane... dă scaune boierilor.

GHIFTUI *(în parte) ;* Vorbă-i?... atîta ar mai trebui...

TALPĂ: Mă, surdule... da n-auzi?

GHIFTUI: Aud, cucoane. *(Aduce scaune şi le aşează împrejurul mesei.)*

TALPĂ: Ia colo şi colo, mangositule... Nu băgați de samă, boierilor, câ-i un biet cioban necioplit...

GHIFTUI *(în parte);* Ce te-aş mai ciopli!...

TALPĂ: Cînd nu-i cu oile, nu plăteşte nici doi bani... îi diprins cu ele... ş-ar vra să le vadă zi şi noapte.

GHIFTUI *(în parte):* Dar; să le văd în frigare.

CÎRCIOC: Poftim, boieri, să cetim testamentul răposatului.

GHIFTUI *(în parte):* Răposatului de față.

TOȚI *(aşezîndu-se pe scaune):* Ia să videm.

CÎRCIOC *(cetind):* „Acesta este testamentul meu!... Eu sub-iscălitul, Dimitrie Ghiftui, din mila lui Dumnezeu fiind lipsit de rude, numesc drept clironomi averei mele, pe prietinii mei: Banul Hagi-Flutur..."

FLUTUR *(răsărind):* Ce zici?...

CÎRCIOC *(cetind):* „Şi pe d. Acrostihescu... Odobaşa..."

ACROSTIHESCU *(răsărind):* Ce spui?...

CÎRCIOC *(cetind):* „Fiind amîndoi capitalişti..."

GHIFTUI *(în parte):* N-au para-n pungă, da-s din capitalie.

CÎRCIOC *(cetind):* „Fiind amîndoi capitalişti şi prietini pe care îi preţuiesc... Iar spre a curma tot soiul de neînţelegeri între ei... las anume satul Ghiftuieni lui Hagi-Flutur şi satul Sătula lui Acrostihescu... iscălit, Dimitrie Ghiftui. 20 mai... 1849."

(Toţi se scoală de pe scaune.)

GHIFTUI *(în parte):* Frumoasă idee ai mai avut, cucoane Dumitrachi...

FLUTUR: Care cum s-ar prinde sînt proprietar?...

ACROSTIHESCU: Şi eu tij.

FLUTUR: Sărmanu Ghiftui! ce de treabă om!

ACROSTIHESCU: Ce suflet nobil!... am să-i fac o odă...

GHIFTUI *(în parte):* Nici mort n-a să-mi deie pace... Odobaşa.

FLUTUR: Ce păcat c-am perdut aşa prietin! *(îşi şterge ochii.)*

ACROSTIHESCU: Aşa om cu geniu!... *(îşi şterge ochii.)*

GHIFTUI *(în parte):* Ia să vezi c-acu or să mă facă înger.

FLUTUR: Aşa pravoslavnic!

ACROSTIHESCU: Aşa înger!

GHIFTUI *(în parte):* Na... ce v-am spus?

FLUTUR *(lui Acrostihescu):* Care vra să zică de-acum, vere Acrostihescule, noi doi o să împărţim cîştiurile.

ACROSTIHESCU: Aşa, vere Flutur... ce jalnică întîmplare!... a!...

FLUTUR: A!... *(Se îmbrăţişează împreună plîngînd.)*

GHIFTUI *(în parte):* Ia auzi-i cum se mai fasolesc!... să nu-i iei cu toropala?

FLUTUR *(lui Talpă) :* Cît aduce moşia... arhon Talpă?... cu cît o ţii pe an?

TALPĂ: Scump, cucoane... foarte scump... cît nu face. Cuconu Dumitrachi Ghiftui, Dumnezău să-l ierte!... îmi făgăduise că m-a mai scade din cîşti... dar n-am avut parte...

GHIFTUI *(în parte):* Eu?... na şi altul!... da late le croieşte badea Talpă-Lată...

CÎRCIOC: Boieri d-voastră... dacă poftiţi, să mergem acum ca să vizităm hotarăle moşiilor...

TOŢI: Dar, dar.

FLUTUR: Arhon Talpă... vin d-ta de ne-arată moşia... sau, dacă n-ai vreme, dă-ne pe cineva... pe ciobanu ista... *(Arată pe Ghiftui.)*

TALPĂ: Cine? el?... da cunoaşte el ceva, tontu?... vin eu cu d-voastră.

GHIFTUI *(în parte):* Haida! cică este-o vorbă: Hai, tată, să-ţi arăt hotarăle...

CORUL

Haideţi, haideţi să grăbim
Şi lucrarea să sîirşim.
Pe Ghiftui să-l răfulm;
Moşia să-i împărţim.

(Iesă cu toţii prin fund, afară de Ghiftui.)

SCENA XI

GHIFTUI: Ei! apoi te mai îneci altă dată?... mai laşi clironomi altă dată?... Nici n-apuci a muri bine, şi ei încep a giuca drăgaica... şi-n loc să te jălească ca pe-un om care-i îmbogăţeşte, te batgiocoresc ca pe-un duşman... I! de n-aş fi mort... ce frecătură de gîlci aş trage lui Flutur şi lui Odobaşa!... *(Se apropie de masă.)* Dac-am fost nebun eu să fac testamentul în folosul lor... aşa mi se cade... O! ce idee năstruşnică!... dar... cu chipul aista le vin de hac! *(Se pune la masă şi scrie citeva rînduri în testament.)* Ha, ha... dragii mei capitalişti... nu vă aşteptaţi la una ca asta..."îs tuieş? stropşit? Iepşit?... încalţe să vă arăt eu cine-i Ghiftui... să-l cunoaşteţi mai bine... *(Scriind.)* „Ghiftuieni, 19 mai

1849". *(Vorbit.)* M-am înecat la 20 a lunei... se poate dar prea lesne să fi scris aceste rînduri cu o zi mai înainte, la 19. *(Frecîndu-și mtnile de bucurie și sculîndu-se de la masă.)* Ce-oi să mai rid acum, cînd i-oi videa cu nasu de-un cot... mă duc să văd cum îmi măsoară moșiile... ha, ha, ha... am căpătat ingineri fără plată... ha, ha, ha... *(Iesă pe ușa din fund.)*

SCENA XII

EGOR, FERCHEZANCA

EGOR *(deschizînd o trapă și scofînd capul):* Nu mai aud pe nime tropăind deasupra capului... acum pot ieși să mă mai răsuflu. *Uvîi!* m-am săturat de pivniță... oare unde să fie prietinul meu Talpă-Lată, să-mi aducă de mîncat... c-am flămînzit de tot, de cînd m-am făcut stahia pivniței... *a cito?... nazat...*

(Ferchezanca bale în palme sus. Egor închide oblonul.)

FERCHEZANCA *(ieșind în capătul scărei):* Măi! fa!... nime... pace... și tare mi-i poftă de dulceți... să mă mai răcoresc... c-am durat un somn năstrușnic... ș-am visat... vai de mine! cc visuri curioase!... tot cu stahii și cu Hagi-Flutur...

EGOR *(scoțînd iar capul)* : Nu-i nime, se vede... *(Zărind pe Ferchezanca sus.) AI boji moi!...* Panchiț!... *(închide oblonul.)*

FERCHEZANCA *(începînd a să coborî):* Parcă m-alunga o stahie zburlită și mă chema pe nume cu glas înădușit, ca din ceea lume...

EGOR *(de sub scenă):* Panchiț!... Panchiț!...

FERCHEZANCA *(oprindu-se pe scări):* Aud?

EGOR *(asemene) :* Panchiț!... Panchiț!... Cucu...

FERCHEZANCA *(spăimîntîndu-se):* Vai de mine!... îmi cîntă cucu-n stînga!...

EGOR: Panchiț! Panchiț!... ce nu plătești lui Egor?

FERCHEZANCA: Sărăcan de mine, că nu-i curată casa asta... îi cu dracu... *(Se suie rapide înapoi.)* Unde să fug?

EGOR: Panchiț!... Panchiț!... De nu-i plăti lui Egor... am să te ieu pe ceea lume... să te mănînc de vie... Hîr... ham... ham...

FERCHEZANCA: Auzi gust?... Vai de mine!... doar nu-s stridie!... Mă umflă spaima din tălpi... mă duc să mă-nchid în casă... *(întră în odaie.)*

EGOR *(arătîndu-se); No, harașo!* i-am vinit de hac... ha, ha, ha... de-acum știu că mi-a plăti. *(Desperat.)* Ha, ha, ha...

SCENA XIII

TALFĂ, FLUTUR, ACROSTIHESCU, CÎRCIOC, PRIETENI
(Flutur și Acrostihescu întră sfădindu-se)

ACROSTIHESCU: Ba mă iartă, vere... hotaru-i mai încoaci.

FLUTUR: D-apoi l-ai văzut cu ochii că-i mai încolo, dimprotivă?

ACROSTIHESCU: Ce mai încolo?... vrei să-mi mănînci doi stînjini de pâmînt, din partea me.

FLUTUR: Ba tu vrei să mi-i mănînci cu împresurare.

ACROSTIHESCU: Ba tu.

FLUTUR: Ba tu... și dacă-i așa treaba... ne-om giudeca.

ACROSTIHESCU: Ne-om giudeca.

CÎRCIOC: Domnilor... nu vă sfădiți degeaba pentru doi stînjini, cînd vă-i clironomia așa de însemnată... că, de-ți întră o dată în proțes, Dumnezeu știe de-ți scăpa buni teferi...

ACROSTIHESCU: Cum?

CÎRCIOC: Ce vă spune Timofti Cîrcioc... helbet!... doar nu-s candidat de flori de cuc... vă sfătuiesc prietinește...

FLUTUR, ACROST. *(împreuna)* : Ce flori de cuc?... da nu vezi câ yra si mă păgubea5că

GÎEClOc: E i ! ştiţi u n a?... Hai să mai Cetim testamen- >' ' t u . . . poate că ne-om lămuri asupra pricinii.

FLUTUK } _ ^ , .
ACROST./ FOARTE BM?"

CÎRCIOC *(kiind testamentul de pe masă):* Iaca pozna!

FLUTUR } . , •,
ACROST./ • L'E"!-

CÎRCIOC: Pe ceealaltă faţă a testamentului este o adăugire care-mi scăpase din videre.

FLUTUR } , , , ,
ACROST. J Ceteşte-o!

CÎRCIOC *(inparte) :* O păţit-o clironomii! *(Tare, cetind:)* „Fiindcă se poate întîmpla ca să mă înec mîni, îmi schimb hotărîrea de mai-nainte şi-mi las toată averea Titei..."

FLUTUR!
ACROST.) • UE RACE •

CÎRCIOC *(cetind)*: „Ţiţei, copilei care se află subt epitropia lui şătrariu Talpă-Lată..."

TALPĂ: Mare minune!

CÎRCIOC *(cetind):* „Iscălit, Ghiftui... 19 mai 1S49."

FLUTUR }
ACROST f Nu se poate! n plastografie.

CÎRCIOC: B a mă iertaţi, că-i scris cu mînă răposatului.

FLUTUR *(CU demădăjduire)*
ACROST. *(CU deznădăjduire)* : Breee!
TALPĂ *(cu mirare)*

(Aria „Vai! ce este? ceiittmplare?" din „Baba-Hlrca")
(împreună.)

FLUTUR şi ACROSTIHESCU

De se poate-aşa ruşine
Să păţim noi amîndoi,
A o crede, zău, nu-mi vine.
El şi-o bătut joc de noi I

TALPĂ şi CEIALALŢI

Ce ruşine,,ce ruşine!

Msiiilda Pascaly (Mi./eul Teatrului Naţioual-JJucuresti; reprodus după *Tslovia teatrului în Românīţi,* vr.l. II, Bucureşti, iţJTI, p/289).

Au păţit-o amîndoi I
Ş-O să-i ridem ca mai bine,
Zău, să-i ridem intre noi.

SCENA XIV

Cei dinainte, TIŢA (viind din dreapta)

TIŢA: Ce este? ce este, de răcniţi aşa?

ACROSTIHESCU *(în parte):* Ce văd? Tiţa! ea-i clironoamă... bună partidă!

FLUTUR *(în parte):* He, he... copiliţa-i frumuşică... he... he... şi are zestre bună... he.. • he... mai. că de-ar vra să. fie Fluturoaîe...

TALPĂ *(in parte);* îs văduvoi... Tiţa-i cuprinsă cu mine... ştii că s-ar putea?... Pravila dă voie epitropijor să se cunune cu...

FLUTUR *(Ţiţei) :* Duducă Tiţă... ştii mata că sameni, bucăţică tăietă, cu un fenix?

TIŢA: Ce dihanie-i aceea?

ACROSTIHESCU *(Ţiţei):* O pasăre măiastră, căreia i-am făcut o odă.

TIŢA: Ce i-ai făcut?... sărmana!

TALPĂ: Tiţică, Tiţică... ian mai uită-te şi la moş Talpă-ncoaci,

TIŢA: Iaca mă uit... ş-apoi?...

TALPĂ *(in parte):* Ce vroiam să-i spun?...

ACROSTIHESCU: Duducă, crede-mă că tinerii cei mai eleganţi ar fi prea fericiţi a să număra între adoratorii d-tale.

TIŢA: Ce să facă?... să se numere?... ha, ha, hal... ha... ha... ha.

TALPĂ: Degeaba-ţi baţi capu, boierime, că Ţiţei nu-i plac tinerii.

TIŢA: Cine ţi-o spus d-tale că nu-mi plac?

FLUTUR: Duduca are dreptate. Iaca eu, de pildă, am . împlinit 45 de ani la Crăciun... îs numai bun de însurat.

TALPĂ *(trecînd: lîngă Tiţa)* Dacă-i treaba pe-aceea, apoi eu îs şi mai bun, c-am împlinit 50 la Ispas.

ACROSTIHESCU *(trecînd lîngă Tița):* Atîta ar mai trebui... să se cunune o copilă Jînără cu giumătăți de veacuri!... Nu te potrivi, duducă... eu am numai 25 de ani...

FLUTUR *(îndesîndu-se):* Crede-mă pe mine, că Acrostihescu nu ştie ce spune...

TALPĂ *(asemene):* Ascultă pe moşu, că d-nu Flutur aiurează.

TIȚA *(veselă, către Cîrdoc):* Da ce-o pățit de-şi spun cu toții anii, ca la iarmaroc?... doar n-am să-i cumpăr.

CÎRCIOC: Ce să aibă?... un lucru de nimic... Banu Flutur şi d-nu Acrostihescu îs depărtați din clironomie, şi-n locul lor, răposatu te lasă pe d-ta clironoama averei sale...

TIȚA *(cu bucurie):* Aşa ! nu mă-nşăli?

CÎRCIOC: Şă n-am parte de giudecătorie. *(în parte.)* Ce nebunie am făcut că m-am încurcat anțărț I

TIȚA: I! cît îmi pare de bine... cît îmi pare de bine!...

(Sare bătînd in palme.)

(Aria din „Peatra din casă" : „Cît îyni pare de bine")

Eu, o biată fată,
M-am făcut deodată
Cu avere mare.
Oi să fac-mult bine
Şi s-agiut pe-orieine,
După cum doresc;
Şi s-aduc plăcere,
Fericiri, avere.
Celui ce iubesc.
Tra, la, la, la, la.
De-acum tot aşa
Vesel voi cînta.
Tra, la, la, la, la.

TALPĂ: Cred şi eu că-i cînta tra, la, la, cu zece mii de galbini venit... dar numai cu tra, la, la, nu poți ține casă... trebuie să iei un bărbățel, fata me.

FIUTUR: Iaca eu, de pildă.

ACROSTIHESCU: Ba eu...

TALPĂ: D-apoi eu nu-s pe-aici?

TIȚA *(pe gînduri):* Negreşit... negreşit... da unde-i Stan?... aş vre sa văd pe Stan...

TALPĂ: Stan?... Stan?... Nu cumva ți-o întrat gărgăuni în cap, giupîneaso?

TIȚA: Moşule...

TALPĂ: Un mojic ca acela?

TOȚI: Un mojîc?

TALPĂ: Auzi!... ce-ar agiunge lumea, dacă fetele dc boier s-ar da în dragoste cu ciobanii!

(Arie din „Baba-Hîrca": „Vai! ce este? ce-ntîmplare?")

(împreună.)

CORUL

Unde-i, unde-i țopirlanul
Să-1 măsor peste cojoc.
Unde-i, nnde-i Stan ciobanul
Să-1 zdrobesc aici pe loc.

TIȚA

Vai de bietul Stan ciobanul
C-or să-1 lasă mort pe loc!
Şi de el, de el sărmanul
Văd că n-oi să am noroc.

(în timpul corului, Ghiftui întră prin fund si pe furiş se suie pe scări şi- se ascunde.)

SCENA XV

Cei dinainte, GHIFTUI

GHIFTUI *(în parte):* Măi... măi... măi!... tare-s bosumflați clironomii!

FLUTUR
ACROST. : Auzi?... un țărănoi... să-1 stropşim!...
TALPĂ

TIȚA *(în parte):* Cum să-l scap de bătaie?... am să-i înşăl... *(Tare.)* De ce vă' tulburați'degeaba, domnilor?... cfnd eram o biată fată fără zestre, puteam să iubesc pe Stan... dar acum că-s bogată... cum socotiți c-aş gîndi la un cioban?...

GHIFTUI *(in parte):* Iaca, mă!... şi ea?...

TIȚA: Un cioban care-i urît...

GHIFTUI *(în parte) :* Frumos!...

TIȚA: Necioplit.

GHIFTUI *(in parte):* Hî... hî...

TIȚA: Grosolan. •

GHIFTUI *(in parte):* Gc-s?... grosolan!

TIȚA: Şi pentru ca să nu mai aveți nici o grijă... vă făgăduiesc că mi-oi alege chiar astăzi un bărbat.

TOȚI: Bravo, Tițo!...

GHIFTUI *(în parte, trist):* Chiar astăzi!... n-am noroc cu clironomii!

TALPĂ: Tițo... eu te-am crescut, draga me... gîndeşte la mine mai întîi...

TIȚA: Nici vorbă nu-i...

GHIFTUI *(în parte):* Cum ? şi el umblă după-nsurat?... putregaiu dracului!...

FLUTUR *(încet Țiței);* De-i vre să fii Fluturoaie... te fac cucoană şi te duc la Ieşi.

TIȚA *(în parte):* Aşteaptă, murgule, să paşti iarbă.

ACROSTIHESCU *(încet Țiței):* De-i primi să fii Acrostihească... ți-oi turna patru ode...

GHIFTUI *(in parte):* Ghidi, Odobaşa!

TIȚA: Domnilor... dați-mi vreme sâ mă gîndesc, ca să-mi aleg ursitul...

FLUTUR: Rezon... *(Către ceialalți.)* Haideți, boieri, şi ne-om întoarce peste-un ceas...

TIȚA *(în parte):* Să vâ-ntoarceți cînd s-a întoarce bunica din ceea lume...

(Tați iesă prin fund. Tița Intri in odaia din dreapta. Talpă-Lată rămîne mai in urmă, şi cînd voieşte si iasă, Ghiftui îl apucă de mînă şi-l duce In fata scenei.)

GHIFTUI, TALPĂ-LATĂ

TALPĂ *(spăriet):* Ce? ha?... ce vrei, prostule?

GHIFTUI *(ținindu-l de mînă):* Prost o fost ficioru tătîni-tău.

TALPĂ: Cum ai zis, mojîcule?

GHIFTUI: MOJIC îi ficiorii tătîni-tău.

TALPĂ: Auzi!... iar te-aî îmbătat, se vede?

GHIFTUI: Iar!... ia spune-mi, mă ghiuj bătrîn...

TALPĂ: Ghiuj bătrîn, eu?...

GHIFTUI: Bătrîn... da cum?... nu ți.ai mîncat mălaiu de cînd Papură-vodă?... Ia spune-mi... ai de gînd să te-nsori cu Tița?

TALPĂ: Şi ce-ți pasă ție?

GHIFTUI: Ce-mi pasă?... ascultă... să nu cumva să te-mpingâ pâcatu să faci una ca asta... m-ai auzit? că te şterg de pe fața pămîntului...

TALPĂ *(furios);* Tu... eu... pe mine... tu?

GHIFTUI *(cu sînge rece):* Tu... eu... pe tine... eu!

TALPĂ: Măi!... da ai uitat cu cine grăieşti?... ai uitat că-ți sînt stăpîn?... şi că tu nu eşti decît un cioban?...

GHIFTUI: Da cum, Doamne, iartâ-mă, s-o uit?... vezi cîrligu ista?

TALPĂ: Ş-apoi?

GHIFTUI: îi de corn.

TALPĂ: Ş-apoi?

GHIFTUI: Apoi... de-i îndrăzni sâ gindeşti la Tița... te-apuc la. umblăcit ca pe oi... brrr, oaie... brrr, Talpă.

TALPĂ *(furios):* Brrr, Talpă!

GHIFTUI: Ia brrr.

TALPĂ: Bre! ce hoț!

GHIFTUI: Hoț, nehoț,.. ia sama că sîntem singuri aici.

TALPĂ *(in parte, cu frică)-* Că bine zice tălhariu... îs în mîna lui.

GHIFTUI: Şi-s mai tare decît tine... îs cioban.

TALPĂ *(dirz):* Şi dacă eşti mai tare... ce te socoti, bețivule?

GHIFTUI: Ce mă socot, bețivule?..\ ia să vezi... *(invîrtind cîrligul.)* Brrr, oaie... mînca-te-ar lupu!

TALPĂ; Stăi!... *(în parte.)* Nu-i treabă cu hoțu ista. *(Tare şi cu glasul blînd.)* Ascultă, măi Stanică... că doar eşti băiet bun...

GHIFTUI: Tare bun.

TALPĂ: Cam...

GHIFTUI: Cam...

TALPĂ: Dar eşti om de omenie!

GHIFTUI: De omenie...

TALPĂ: Nu-ți place să mă-nsor cu Tița?

GHIFTUI: NU.

TALPĂ: Ei, apoi, iaca... nu mă-nsor... mai mult vrei?

GHIFTUI: Giură-te!

TAL#&: Să n-ara parte de tinerețile mele.

-atfjFTui> De tinerețe?... auzi mofluzul... Nu aşa: să te mănînce lăcustele?

TALPĂ *(în parte):* Mă, mă, mă!... ce blăstămat!

GHIFTUI *(strîngîndu-l tare de mînă):* Să te mănînce?

TALPĂ: Ei... să mă mănînce.

GHIFTUI: Aşa mai vii de-acasă... acum îți poroncesc, ca unui epitrop, să dipărtezi pe Flutur şi pe Odobaşa.

TALPĂ: D-apoi cum?

GHIFTUI: Nu-i treaba me. *(îl strîngeĵîe mînă.)*

TALPĂ *(strimbtndu-se):* Ei, bine... bine...

GHIFTUI: Aşa-ți dau voie să-mbâtrîneşti... dar de mă-i înşăla, îmi trag voia-napoi... şi iar te şterg de pe fața pămîntului.

TALPĂ: Bunătatea d-tale, bade Stanică.

GHIFTUI: Hai... du-te-ndată de-i mătrăşeşte de-aici.

TALPĂ: M-am dus. *(în parte.)* Ia lasă, hoțule, că te-oi drege eu! *(Tare şi cu glas blînd.)* Rămîi sănătos, bădica.

GHIFTUI *(umblînd turburat):* Sara bună.

TALPĂ *(întorcîndu-se de la uşă):* De ce nu mi-aispus îndată c-o iubeşti pe Tița, Stanică dragă?... că ne înțălegeam pe. loc... *(Ghiftui îl ia de mînă şi-l strînge vîrtos, drept semn de mulțămire. Talpă se strîmbă de durere şi caută să zîmbească.)*

GHIFTUI: Ai început a mă-ndrăgi... aşă-i?

TALPĂ: Aşa... Stanică... să ne videm sănătoşi, Stanică. *(în parte.)* Aşteaptă, cîrjaliule, că eu îți sînt popa de-acu... *(Se răpede spre uşa din fund şi iesă iute.)*

SCENA XVII

GHIFTUI (primblindu-se foarte tulburat)

Breee!... multe-o fost să mai văd astăzi!... şi bine-o zis cine-o zis, că banu-i ochiu dracului!... auzi?... pană şi Tița să se schimbe din pricina banului... să zică că-s slut... prost... grosolan,'... Tița! care-o credeam că mă iubeşte!... ***(FurHos.)*** în cine să te mai încrezi de-acum, dacă şi fetele te gioc pe degite!

Banu-n lume azi domneşte,
Banul toate le urzeşte,
Frați cu frați el duşmăneşte
Şi pe duşmani înfrățeşte.
Pe cuminți îi nebuneşte,
Pe nebuni îi cumințeşte.
Part' şi proşti el duhuieşte,
Păn' şi hoți el proslăveşte.
Banu-i ochiul dracului
Şi biciul păcatului!

SCENA XVIII

GHIFTUI, TIȚA

TIȚA *(viind veselă):* I! cucoane, cucoane... veste bună, veste bună.

GHIFTUI *(cu nepăsare):* Ce veste?
TIȚA; Bine-ai făcut c-ai disclironomisit pe ceilalți.
GHIFTUI *(asemene):* Socoti? *(în:'parte.)* O datele miere şi dumneei.
TIȚA: Nici c-ai putut să ai mai bună idee.
GHIFTUI: Aşa sâ trăieşti?
TIȚA: Pentru că de-acu eşti slobod sa faci ce ți-a plăcea.
GHIFTUI: Care vra să zică... nu mai sînt nici cioban?... mă dai afară ?...
TIȚA: Cioban?... cînd ai o avere întreagă ca mai nainte?
GHIFTUI: EU? *(în parte.)* Are haz că mă ia şi-n ris... atîta-mi mai trebuia!
TIȚA: Ascultă: aum deodată... trebuie să fugi peste graniță... ți-oi da bani cîți îi vre... şi mai pe urma ți-oi întoarce toată starea înapoi...
GHIFTUI: Ce-ai zis?
TIȚA: D-apoi cum?... ai socotit c-aş primi eu vrodată să te clironomisesc de viu?... eu să fiu bogată şi d-ta sărac?... mai bine să mor!... Da nu-i vorba de mine... îi vorba că trebuie să te dipărtezi de-aici cît mai degrabă.
GHIFTUI: Aşa?... am ințăles... Vrei să mă duc, ca să te măriți în lipsa me.
TIȚA: EU?... cu cine?
GHIFTUI: CU Flutur.
TIȚA: Că doar n-am căpchiet.
GHIFTUI: Ei! dacă nu cu Flutur... cu Acrostihescu?
TIȚA: Aşa!... un smintit!
GHIFTUI: Apoi dar cu Talpă-Lată?
TIȚA: Ba că chiar!.... un moşneag.
GHIFTUI: Da bine... de ce le-ai făgăduit aici, mai dinioare?
TIȚA: Ce era să fac?... ei vroia sâ te ucidă... ş-am căutat să-i înşăl. -
GHIFTUI: Să mă ucidă!... pentru ce?... n-am murit o dată?
TIȚA: Pentru ce?... pentru c-o ințăles că mi-i drag bădica Stan.

GHIFTUI: Iți sînt drag, Tițo... nu mă-nşăli?
TIȚA: Iaca!... da n-o ştiai?...

(Duo din „Scara miței")

GHIFTUI

Tițico I

TIȚA

Cucoane î ...

GHIFTUI

Ol înger cerescI
Iubeşti pe Stanică?

TIȚA

Dar, zău, îl iubesc!

GHIFTUI
(cu foc)

Ah, spune-mi, dragă,
Că mi e şagă,
Nu-ți fie frică, nu te sfii.

TIȚA

Eu să am frică?
Nu, căci de mică
M-ai deprins singur a te iubi.

(împreună.)

O dulce simțire 1
O vis îngeresc!
Prin dulcea-i iubire
în rai mă trezesc!

GHIFTUI: Ah, Tițo... Tițo... sînt cel mai fericit din toți pămîntenii *(cade in genunchi)* şi de-acum vreu să trăiesc şi să mor Ia picioarele tale.

(La aceste de pe urmă cuvinte, Ferchezanca] iesă di» odaia de sus, vede scena şi începe a rîde cu hohot.)

SCENA XIX

GHIFTUI, TIȚA, FERCHEZANCA

FERCHEZANCA: Ha, ha, ha!... aşa minune încă n-dm văzut... ha, ha, ha... Ciobanii tac declarații de amor, ca la teatru!... ha, ha, ha.

GHIFTUI *(ridicîndu-se)*: Cine îndrăzneşte să chicotească... *(Merge furios spre scară.)*

FERCHEZANCA: Cine?... eu... Vai de mine! ce-mi văzură ochii?... Ghiftui!

GHIFTUI: Ferchezanca! *(In parte.)* Am sfeclit-o.

FERCHEZANCA *(scoborîndu-se răpede):* Ghiftui în viață!... şi eu îl credeam dus pe ceea lume!... Ghiftui!...

GHIFTUI: Ei!... eu... ş-apoi?...

FERCHEZANCA: N-ai murit?

GHIFTUI: Aşa se vede... ş-apoi?...

FERCHEZANCA: Ş-apoi... ş-apoi... cu atîta mai bine... că avem o socoteală împreună,

GHIFTUI: Ce socoteală?

FERCHEZANCA: Avem să ne cununăm...

GHIFTUI: Ce face? Ba-ți pune pofta-n cui.

FERCHEZANCA: Cum ai zis?... Ia mai zi o dată...

GHIFTUI *(tare):* Iți pune pofta-n cui... m-ai înțăles?

FERCHEZANCA: Aşa mi ți-i vorba, calindroiule?... care vra să zică ți-aî bătut gioc de mine, cînd mi-ai propus să te ieu.

GHIFTUI: Ba nicidecum... ți-am propus cununia păn-a nu muri... dar fiindc-am murit... sînt slobod, mi se pare, să mă cunun cu cine-mi place.

FERCHEZANCA: Ei! şi cu nu-ți plac poate?

GHIFTUI: Nici atîtica... da ştii? nici de frică.

FERCHEZANCA: Obraznicule... a!... nu-ți plac?... al... d-sale boieriului îi plac fetele de la țară, copilele nevinovate şi proaste?... d-lui boieriu se ascunde în haine ciobăneşti, ca sa tractarisească amoruri cîmpene.şti cu lapte dulce şi cu borş cu ştir?... ha, ha, ha, ha, ha!

TIȚA *(cu ochii plini de lacrimi):* Nu înțăleg, cucoană, ce vrei să spui; dar deşi sînt proastă, precum zici, eu n-am obicei să rîd de oamenii care mă primesc în casa lor...

GHIFTUI: Bravo, Tiță... bine i-ai răspuns. D-eei, cucoana cea cu duh mare, este diprinsă, se vede, a fi primită numai la Golia...

FERCHEZANCA: Aşa-i povestea, porumbaşilor?... Ei, las' că v-oi vini eu acuş de hac... *(Merge în fund, deschide uşile şi strigă:)* Hagi-Flutur, Odobaşa, viniți digrabă să videți minune.

SCENA XX

Cei dinainte, FLUTUR, ACROSTIHESCU. CÎRCIOC, PRIETENII

TOȚI: Ce este? Ce este?

FERCHEZANCA: O înviet Ghiftui...

TOȚI: O înviet! unde-i?

FERCHEZANCA: Iată-1.

FLUTUR şi ACROSTIHESCU *(văzindu-l):* Ghiftui! mare minune!

GHIFTUI *(energic):* Dar... Ghiftui! mai mult vreți?

FLUTUR: N-ai murit, scumpul meu prietin?... Nu te-o mîncat broaştele?...

GHIFTUI *(asemene):* Nu m-o mîncat... Ha, ha! asta nu vă prea vine la socoteală, aşă-i?.-. Nu vă-i ruşine obrazului... voi, care-mi erați prietini, să mă lăsați în baltă, făr-a căuta să-mi scăpați măcar trupul...

FLUTUR: Cine putea gîci că te-i ascunde, vere Dumitrachi?

GHIFTUI *(cu mîndrie):* Să ştiți că m-am ascuns! dar de ce m-am ascuns? pentru că mi-era frică.

FERCHEZANCA"{"*cu tânguire):* Voinicelu mamei!

CÎRCIOC *(viind lîngă Ghiftui);* Ian mă rog... d-ta eşti d-nu Ghiftui? avem două vorbe împreună.

GHIFTUI *(luînd pe Cîrcioc de braţ şi impingîndu-l de ceealaltă parte);* Dâ-te-ntr-**Q** parte, că încă n-am sfîrşit-., *(Către Flutur şi Acrostihescu.)* Periţi din ochii mei, şi să vă văd de azi înainte cînd mi-oi videa ceafa... Plecăciune... *(Voieşte să iasă prin fund.)*

CÎRCIOC *(aducindu-l napoi):* Ian stăi, boieriule, c-avem să ne tălmăcim amîndoi...

GHIFTUI: Ce să ne tălmăcim?... cine eşti d-ta?

CÎRCIOC: EU sînt ftorivist Timofti Cîrcioc...?

GHIFTUI: D-ta sâ fii sănătos...-ce-mi pasă!

CÎRCIOC: Candidat de giudecătorie...

GHIFTUI *(schimbîndu-şi glasul):* Aşa!...

CÎRCIOC: Şi fiindcă ai încetat de a fi mort... apoi sînt dator să te arestuiesc.

GHIFTUI: Ce fel? ce fel am încetat?... ba daţi-mî bună pace, că-s mort ca toţi morţii... Auzi?... să mă arestuiască?...

CÎRCIOC: îmi pare rău... însă am poroncă înaltă.

GHIFTUI: Da pentru ce?... pentru ce?...

CÎRCIOC: Pentru moartea lîpovanului.

GHIFTUI *(răcnind)*: Da s-o înecat singur, pre legea me.

CÎRCIOC: Se poate... însă el o murit Ia 20 a Iunei, aşă-i?

GHIFTUI: Ei...

CÎRCIOC: Şi d-ta la 19 ai scris în testament cîteva cuvinte care te învinovăţesc.

GHIFTUI: Ce cuvinte?

CÎRCIOC: Următoarele: „Fiindcă să poate întîmpla să mă-nec mîni..." Asta dovideşte mult înaintea pravilelor.

GHIFTUI *(obosit):* Vai de mine! ce dobitocie am făcut!

CÎRCIOC: Cu mare părere de rău te înştiinţăz că te arestuiesc, şi păn'a nu te duce la leş, vei fi închis în odaia asta.

GHIFTUI *(căzind pe scaunul de lîngă masă):* îs fript de-acum! *(Ţiţei, care se apropie de el.)* îs fript... ce vrei?... îs fript.

FERCHEZANCA *(apropiindu-se de Ghiftui);* Nu era mai bine să te-nsori cu mine?... spune drept.

GHIFTUI: Piei din ochii mei, Papalugâ...

TOŢI

Ol ce-ntlmplareI
Ce rău îmi parei
în belea mare
El a Intrat.

GHIFTUI
(abătut)

01 ce-ntîmplare 1
Groaza-mi e mare;
în belea mare
Eu am intrat.

FERCHEZANCA
(in parte)

Ce bine-mi pare...
M-am răzbunat!

TIŢA
(Ui parte)

Nici o scăpare
Nu-i de-aşteptatl

TOŢI

O! cc-ntlmplare... ş.c.l.
(lesă cu toţii prin fund.)

SCENA XXI

GHIFTUI: Hait!... de-acum mi-am închiet catastihul... cînd mă credeam mai sigur!... mai fericit... tronc... vine nebuna cea de Ferchezanca... De unde dracu o ieşit?... *(Stă pe gînduri.)* M-o părăsit cu toţii... m-o lăsat singur... faţă-n faţă cu umbra Iui Egor care se ridică dinaintea me ca o fantasmă şi se strîmbă Ia mine ca o momită... A! de-ar şti cineva cît costiseşte înecarea unui lipovan... nu mă îndoiesc că i-ar trece

gustu... Ian vidcți... nu mi-o lăsat decît o bucățică de luminare... şi ... •acuş oi să rămîn pin întuneric... brrrt, mă umflă spaima... *(Cu frică.)* Tare m-aş duce... tare-aş fugi... *(Cu energie.)* Trebuie să fug... filotimia nu mă iartă să şăd aici... ş-aşa-şi'pe-aici mi-i drumu. *(Merge la uşa din fund ş-o zgîlție.)* M-o închis pe dinafară ticăloşii!... *(Merge la jcreastă.)* Ce văd? un jandarm cu săbia scoasă! *(Către jandarm.)* N-auzi, voinicule... sluga matale... ce mai faci?... sănătos?... foarte mulțămesc... Ian ascultă, nu mă-i lăsa să sar în grădină, că mi-i poftă de persici... nu?... ian las' şaga, că te-oi mulțămi... *(Voieşte să sară pe fereastă şi dă înapoi cu groază.)* Stăi, mă... nu da... iaca blăstămatu c-o întins puşca spre mine... măi!... Care vra să zică, îs cuprins din toate părțile ca un lup la hăituiala... care vra să zică, nu-i chip de spălat putina!... *(Stă pe gînduri.)* O! îmi aduc aminte din copilărie că în casa asta... era vro cîteva tainiți pin care mă giucam de-a baba-oarba... dar... ian să caut... *(Ia luminarea, caută pe jos şi găseşte oblonul pivniței.)* Kirie eleison!... Iaca o gură de tainiță... ce-i norocu Ja om!... *(Pune luminarea jos şi deschide oblonul.)* Bre!... da întuneric îi!... parcă-i gura iadului... d-apoi vorba ceea: rău cu rău, dar mai rău făr'de rău! *(Se coboară cîteva scări.)* Frig îi... brrrt... parcă-i o gheţărie... *(Se suie înapoi spăriet, căutind in fundul pivniței, ca şi cînd ar fi văzut ceva.)* Ştiți una 1... mi-i frică!... da frică, nu şagă... *(Se coboară iar.)* Of! cine m-o pus să înec un lipovan!

(Se face nevăzut şi închide oblonul peste et. Muncă surdă la orhestră.)

SCENA XXlf

GHIFTUI. EGOR

GHIFTUI *(în pivniță):* Valeu! valeu!

UGOR *(asemene):* Uvîi... tivii.'...

GHIFTUI: NU mă lăsați... nu mă lăsați...

EGOR: *Pojalosti... pojalosti...*

GHIFTUI: Săriți... valeu!... *(Iesă iute din pivniță cu părul zburlit şi alb de tot; închide răpede oblonul şi stă deasupra lui spăriet, galbăn şi cu glas înăduşit.)* Valeu... valeu... l-am văzut iar!

(Arie din „Baba-Hîrca": „Să4 spălați")

Vai ş-amau 1
Vai ş-amanl
L-am văzut pe lipovan.
L-anl văzut
Negru, slut,
Şi cu (1insul m-am bătut.
Ce păcat I
Ce păcat
Peste minc-acum a datl
Orice fac,
Orice fac,
Nu pot scăpa de-acel draci etc.

(Vine in fața scenei.) Da n-oi să scap de dînsul nici pe fața pămîritului, nici în fundul pămiutului?... oriîncotro m-oi întoarce, trebuie să dau cu ochii de dînsul?...

EGOR *(rîdicîml o trapă şi scoțind capul):* A!... iaca oblonu...

GHIFTUI *(răpezindu-se şi sărind pe trapă):* Iaca... iar! *(Tremurind.)* Sărăcan de mine, că .parcă-s pe ceea .lume!...

EGOR *(rîdicînd a doua trapă)*: Pe-aici oi putea să ies...

GHIFTUI *(se aruncă din nou şi o închide cu picioarele, şi zice cu deznădăjduire):* Unde mă găsăsc? vai de mine! pe un vulcan de lipoveni?...

EGOR *(rîdicînd trapa cea dinții):* Mare minune! că mi dau de uşă...

GHIFTUI *(asemene):* Nu lăsa... *(Cu glasul stins şi deznădăjduit.)* Sfinte Panteleimoane!... n-am înecat mai mult decît un lipovan... ş-acum răsar

clin toate ungherile, ca ciupercile... Valeu!... tare mi-i frică!... *(Vine în fața publicului și zice în taină.)* Știți cum mi-i de frică?... ca în vremea volintirilor... *(Furios.)* Asta nu-i viață... nu pot să mai trăiesc așa... mai bine să mor... poate că mi-a da pace lipovanul, după ce-oi răposa... *(Umblă nebun pe scenă, ferindu-se de locurile trapelor și merge spre fereastă.)* Mă duc să m-arunc pe fereastă...

(Se aude riturnela corului de mai jos. Ghijtui se râptde cit frică ăe la fereastă lîngă masă și se pune pe scaun.)

GHIFTUI: Ce s-aude?... cine vine?... să-mi deie pace... n-am vreme să primesc pe nime.

SCENA XXIII

GHIFTUI, ȚĂRANI, ȚĂRANCE** (iutrînd înainte), **pe urmă TIȚA, FLUTUR, ACROSTIHESCU, TALPĂ-LATĂ și EGOR

TOȚI

Veste bună! bucurie!
GhJftuL e nevinovat.
Din a soartei grea urgie
Rine-mi pare c-a scăpat.

GHIFTUI: Ce cabazUe îi aista?... lor le vine-a giuca mazurca cînd eu mă aflu în ceasul morții?... dați-mi bună pace... n-am chef de gioc. *(Se scoală, ia scaunul pe care ședea, îl anină de braț și pe urmă, ridicîttd masa, se întoarce cu ea, o așează între dînsul și țărani și se pune iar pe scaun, piecindu-și capul pe masă.)* De-acum, parapanghelos!... am răposat!...

TIȚA *(alergînd cu bucurie):* Cucoane Dumitrachi... cucoane Dumitrachi...

GHIFTUI *(CU glas stins):* Mortos, cortos... nu vorbiți cu morții!...

TIȚA *(cu mirare):* Mortos, cortos?... Cucoane Dumitrachi. ..

GHIFTUI: Ce este?

TIȚA *(uitindu-se la dînsul spărietă):* Vai de mine! c-ai pățit?... ești alb de tot!

GHIFTUI *(ștergîndu-și mînica, se scoală și vine în scenă):* Alb?... se vede că m-am atins de vrun părete...

TIȚA *(aducînd degrabă oglinda de pe soba):* Păru... păru...

GHIFTUI: Păru?...

TIȚA *(puindu-i oglinda sub ochi):* Ian privește!

GHIFTUI *(văzîndu-se):* A!... piei drace! Cinc-i ghiuju ista?

TIȚA: Cine să fie?... d-ta.

GHIFTUI: EU?... nu se poate... ferească Dumnezeu! *(Se uită cu tuare-aminte, deschide gura și boldește ochii.)* Cu adevărat... îmi aduc aminte... eu îs!... iată gura... iată ochii mei... *(Cu mare mirare.)* Da bine, cîți ani am șăzut în pivniță, de m-am făcut uncheș?...

TIȚA: Moș Talpă-Lată ne-o spus tot.

GniFTUi: Ce-o spus tot?

(Flutur, Acrostihescu și Talpă-Lată intră.)

TALPĂ: Dar, cucoane Dumitrachi... nu mai ai nici o grijă... Egor îi scăpat.

GHIFTUI: Scăpat?

EGOR *(deschizind trapa):* Da... da... Egor scăpat!... Egor *zdaro!*

GHIFTUI *(voind să se arunce pe trapă)*: Nu lăsați... nu lăsați... dați-i în cap... *(Arată pe Egor.)*

TALPĂ *(oprind pe Ghiftui):* Da nu te teme, cucoane, că-i Egor...

GHIFTUI: Egor!

TALPĂ: L-am ascuns eu în pivniță, pentru că te socolea înecat.

EGOR *(ieșind din trapă);* ***A'....*** nime nu-i murit?... *gospodi pomilui!*

GHIFTUI *(CU sfială):* Oare?... ești sigur că nime nu-i murit?...

EGOR: Ha, ha, ha... cuconaș vra să rida?

GHIFTUI: Ha, ha, ha... *(Rugîndu-se.)* Lasă-mă să te pipăi... ca să mă încredințăz... *(îl pipăie și-i*

zice cu mare mulțămire.) A!... mînca-te-ar moliile... că bine-mi pare că te văd... ești sănătos? *(îl ia de mînă.)* Doamne! mult am mai gindit la d-ta... *(înparte.)* De-oi mai îiîeca lipoveni de azi înainte, să-mi ziceți cuțu...

FLUTUR *(viind la Ghiftui):* Da bine... pe noi nu ne vezi, vere Ghiftui?...

GHIFTUI *(CU O bucurie minciunoasă):* Cum nu? văru Hagi-Flutur și Odobașa!... *(Dîndu-le mîna.)* Ce fericire pentru mine!...

FLUTUR 1 . .
ACROST. / • Ce fencirc!

GHIFTUI: Scumpii mei prietini... numai voi puteați înțălcge fericirea me, și de aceea nădăjduiesc că-ți binevoi să mi-o faceți deplină...

FLUTUR 1 : Poronceşte, vere Ghiftui... si noi sîntem
ACROST. J gata...

GHIFTUI *(cu dragoste);* Dacă-i așa... tare vă poftesc... tare vă rog să nu mai călcați niciodată în casa me...

FLUTURI
ACROST. \ • AUD?

GHIFTUI: Și mă veți îndatora peste măsură.

FLUTUR: Atîta pagubă...

ACROSTIHESCU: Cîtă și dobîndă!

GHIFTUI: Cît pentru d-ta, pan Egor, îți dăruiesc o droșcă cu doi cai și te ieu cu luna...

EGOR: *Cito'i... A\...* eu?... să-fiu iar birjar... la ulița mare... cu *malerchi?...* A! cuconaș, parc-am mai înviet o dată... *paidi... scări...*

GHIFTUI: Ba nu tocmai *scări,* că n-am să fiu singur în droșcă... am să fiu cu cuconița me...

EGOR: A... d-ta *niet* însurat...

GHIFTUI: *Niet* însurat... dar mă însor... ieu un înger care m-o ocrotit sub aripile lui.

TOȚI: Cine? Cine?

GHIFTUI: Cine?... vreți s-o cunoașteți?

urmă cuvinte)

FERCHEZANCA *(tare);* Un înger care l-o hrănit cu borș cu știr... Tița Talpă-Lată!... ha. ha, ha!...

EGOR *(răsărind); Al* Panchiț! *(Merge în fund, o apucă de mînă ș-o aduce in fața scenei.)*

FERCHEZANCA: încet, măi Zahăr Marojna, că-mi rupi mîna...

EGOR: Plătește la mine 200 de galbini... sau de nu... te țin amanet.

FERCHEZANCA: Vai de mine! amanet la un droșcar!...

GHIFTUI: NU te teme, cucoană dragă, că te scap eu de datoria d-tale... dar cu o condiție...

FERCHEZANCA: Care?

GHIFTUI: Să întri iar în trupa teatrului național, ca să cîștigi aplaudele publicului...

FERCHEZANCA *(întinzînd mîna lui Ghiftui):* Primesc, dacă mi-i făgădui că te-i abona...

GHIFTUI: N-ai nici o îndoială... Ei! moș Talpă-Lată... ce mai zici?... tot prost sînt?... tot mojîc îs?...

TALPĂ *(pleeîndu-se):* A! cucoane... cine-o știut!... d-ta... un boier atît de... iartă-mă...

GHIFTUI: *(rîzînd):* Te iert pentru batirul Țiței... și tu„ Tițică, fă cu mine ce-i ști de azi înainte... îmi dau capul în mînile tale.

TIȚA: Las' pe mine, Stanică...

GHIFTUI *(cu multă mulțămire):* Slavă ție, Doamne!... mi-o trecut urîtul... l-am înecat! și din doi morți, ne-am ales amîndoi vii!... *(Către public.)*

(Arie franceză)

Am înviet ți-mi pare, zău, prea tiine
Că dintre morfi pe lume am ieșit.
Dacă sinteți mulțămiți ca și mine.
Dați-mi un semn, un semn prea mult iubit:

Pan, pan, pan, pan, sâ mă veselesc.
Pan, pan, pan, pan, să vă mulțâmesc,
Pan, pan, pan, pan, să mă veselesc.
Pan, pan, pan, pan, pan.

CORUL

Tan, pan, pan, pan, să vă mulțămim.
Pan, pan, pan, pan, să ne veselim,
Pan, pan, pan, pan, să ne veselim.
Pan, pan, pan, pan, pan.

(Cortina cade.)

t

CINEL-CINEL

PERSOANE

PITARUL SANDU, boier de 50 de ani
SMĂRĂNDIȚA. nepoata lui
TINCUȚA, vara Smărăndiței
FLORICA, tînără țăranca
GRAUR, fecior boieresc din Moldova
DAME, ȚĂRANI, ȚĂRANCE, LĂUTARI

CINEL-CINEL

COMEDIE CU CÎNTECE ÎNTR-UN ACT,
improvizata pentru beneficiul săracilor.

Scena se petrece Ia o moşie din Valatua, lingă hotarul Moldovei, în anul 1856.
Teatru] reprezintă o grădină frumoasă cu un boschet în mijloc; în dreapta, un pavilion cu uşi pe scenă.

SCENA I

ȚĂRANII
(grebllnd drumurile gradinei)

Azi e zi cu soare.
Azi e sărbătoare.
Mai să ne grăbim
Ca să curățim
Grădina de schinuri
ŞL țara de chinuri,
Si le crească flori
De-acum păn-în zori.

SCENA II

ȚĂRANII, SANDU (ieşind din pavilion)

SANDU: Ei! copii, ați sfîrşit dă curățit grădina?
ȚĂRANII: Sfîrşit, cocoane.

SANDU: Să trăiți, feții mei! *(Dîndu-le bani.)* Na un bacşiş, să faceți chef şi veselie, că astăzi e sărbătoarea nepoatei mele, Smărăndița.

ȚĂRANII: Să trăiască coconita!

SANDU: Amin! Hait, mergeți acum Ia horă şi să-mi jucați pâ zdreavân.

ȚĂRANII: Las' pă noi, cocoane! *(Iesă cîntînd prin fund, in dreapta.)*

Azi e zi cu soare,
Azi e sărbătoare.
Hai să dănțuim.
Să ne veselim.

SANDU *(singur):* Aoleo! ce necaz pă capu meu dă cînd a venit nepoată-mea Smărăndița cu prietinile ei acilea la moşie! N-am răgaz nici măcar un ceas!... Ba să le aştept cu masa pană pă la toacă; ba îmi fac casa *anocato* pană pă Ia două după miezul nopții, tot cu jocuri şi cu nebunii, încît eu, la vrîsta mea, am ajuns a mă face hurez!... Acu, altă iscodeală!... Le-a abătutără să se îmbrace țărăneşte! Auzi! fete de boier cu fote!... Ei 1 s-a trecutără cu hazu... Măcar că... deI... ce să zici?... Le prinde cămaşa cu altițe dă minune, şi-s frumuşele coz!... dar *oposun! ighemoniconu* boieresc nu iartă... Bre, bre, bre! anapoda-i lumea dă azi! *(întră în boschet.)* Iaca şi gazeta lui Carcalechi. *(Ia o gazetă şi se pune pe canape.)* Ce mai zice? *(Citeşte puțin şi începe a căsca.)* Frumos! frumos, dar tare mi-i somn. *(Citeşte.)* Departamentul drept.. .tă.. .ții... Aşa... pre...cum... *(Adoarme.)*

SCENA III

SANDU, GRAUR (viind dm fund, din dreapta)

GRAUR *(in cantonadă):* Acasă-i boieriu?... bine. Las' că-I găsesc eu... doar nu-s de la Gogomăneşti. *(Viind în scenă.)* Iată-mă-s bun sosit în

Țara Muntenească, eu, Graur, ficior boieresc a cuconului Tachî Pîcălescu de la Odobeşti. Asară stăpînu meu mi-o zis: „Graure, na răvaşu ista, 3ă-I duci peste hotar la vărul meu, cuconu Sandu; dar cînd îi da cu ochii de el, să-i grăieşti cam tare, că-i surd." Am apucat de cu noapte pe potică ş-am vinit făr-a fi întrebat de răvaş de drum, că n-am întîlnit nici țipenie de om pe margine. Ba am întîlnit un urs, dar n-avea guler galban, ş-am trecut ca în țara me!... Hai de-acum în casă, la boier. *(Se îndreaptă spre pavilionşi se opreşte auzindhorăitulpitarului.)* Dec!... cine hîrîie între copaci?... A fi vrun zăvod, poate. *(Se apropie de boschet.)* Țîbă, cotarlă... *(Văzînd pe Sandu.)* Piei drace, că-i boieriu!... Da bine-o mai duce!... parcă-i un hereseu. *(Imitează vuietul fereseului.)* Ian să-1 trezesc. *(încet.)* Cucoane, cucoane!... Nici se clinteşte măcar; îi dus pe ceea lume... Mări, să-i chiui la ureche. *(Se apropie de Sandu şi strigă tare la urechea lui.)* U... u... u! cucoane Sandule!

SANDU *(răsărind spăriet):* Ho! mă... nu lăsa... ho!

GRAUR *(în parte):* L-am trezit.

SANDU: Ce vrei, măi hoțule?... Ce te-a lovit dă-mi chiui la ureche?

GRAUR *(vorbind tare în toată scena):* Cucoane, am adus un răvaş de la cuconu Tachi, văru dumnitale.

SANDU: Dă la Moldova? dă la vărul meu? Unde-i?

GRAUR: O rămas acasă.

SANDU: Cine? răvaşul?

GRAUR: Ba, boieriu. Iaca răvaşu.

SANDU: Adă-1 astăzi şi nu răcni aşa, că nu te-alungă tătarii. *(Deschide răvaşul.)* Ian să vedem ce-mi mai scrie cabazul cel de Tachi? Iar o fi ghiduşii de-ale lui, că mai Pepelea decît el nici că s-a mai dat. *(Citeşte:)*

„Cu frăţească dragoste, vere Sănduc." *(Vorbit.)* Ha, ha, ha! din Sandu mă fac Sănduc. Tare-i sînt drag! *(Citeşte:)* „îți trimit o căprioara ucisă de mine la vînat. S-o mânînci sănătos

Feciorul boieresc care ţi-o aduce e cam fudul de-o ureche şi de -fceealaltă. Grăieşte cu el tare, dacă vrei sâ vă înţălegeţi în vorbă.

Al tău văr iubitori,
Tachi."

(Vorbii.) O căprioară! Aferim!.tocmai dă ziua Smărănditei. *(Tare, către Graur.)* Unde-i vînatul, mâi?

GRAUR *(in parte):* Vezi, dacă-i surd, cum răcneşte!

SANDU *(in parte):* Mâi! că surd îi, sărmanu! *(Tare.)* Unde-i căprioara?

GRAUR: O luat-o vătavu. *(Se apropie de urechea lui Sandii ţi strigă.)* O luat-o vătavu.

SANDU: Bine. Grasă-i? *(La urechea lui Graur.)* Grasă-i?

GRAUR: Ca de Crăciun, De-abie am putut-o aduce.

SANDU: Aferim! Ce mai face vâru Tachi?

GRAUR: Şăde.

SANDU: Cum, şede?,.. bolnav in pat?

GRAUR: Ba sănătos pe pat.

SANDU: N-a zis c-a veni acilea?

GRAUR: Ba o zis.

SANDU: Cînd?

GRAUR: Ieri.

SANDU: A zis c-a veni ieri?

GRAUR: Ba o zis ieri c-o vini mîni.

SANDU *(în parte);* Ferească Dumnezeu dă surzi, că-ţi vatămi peptul.

GRAUR *(în parte):* Am răguşit cu surdu ista.

SANDU: Să spui vărului că-i mulţumesc prea mult şi că-1 poftesc pe mîni la masă. Auzitu-m-ai?

GRAUR *(in parte):* Ei! ba nu.

SANDU *(în parte):* N-a auzit! *(Mai tare.)* Sâ spui stăpînu-tău că-i mulţumesc şi câ-1...

GRAUR: Şi că-1 pofteşti la masă pe mîni. Ştiu.

SANDU *(mînios);* Dacă ştii, surdule, la ce mă faci să zic dă două ori?

GRAUR *(in parte):* Cică eu îs surd acu. *(Pufneşte de rîs.)*

SANDU: Ce ziseşi?

SCENA IV

SANDU, GRA UR, FLORICA (viind din pavilion)

FLORICA *(în parte):* Ce-a păţit boieru dă strigă aşa?

GRAUR: Valeu! că frumuşică leliţă!

SANDU: Ce caţi, Florico? Ce vrei?

FLORICA: Coconita te roagă să mergi până sus.

SANDU: Da ce mai este?

FLORICA: Vrea să-ţi arate o rochie nouă dă la Bucureşti.

SANDU: Poftim!... parcă eu sînt şandra-mandra! *(Mergînd spre pavilion.)* Florico, poartă dă grijă dă băiatul âla, că-i străin sărmanul, e moldovean.

FLORICA *(CU mirare):* Moldovean?

GRAUR: Moldovean, muntean, tot una-i... tot român!

SANDU: Tacă-ţi ciocul... Florico, dă-i ceva dă mîncat şi dă băut, c-a fi ostenit dă pă drum. *(în parte.)* Sărmanu! aşa dă tînăr ş-aşa dă surd! Păcat1 *(întră în pavilion.)*

SCENA V

FLORICA, GRAUR

GRAUR *(in parte):* Mă! înc-aşa bujor de copilă n-ain văzut. *(Tare.)* Fa, Florica!

FLORICA: Ce-i?

GRAUR: Ian uită-te la mine.

FLORICA: Ş-apoi ce?

GRAUR: Multe sînt ca tine aici în sat?

FLORICA: Unde?... acilea?

GRAUR: Ba aici.

FLORICA: Ha, ha, ha, moldoveanu dracului!

GRAUR: Fa, Florico!

FLORICA: Ce mai vrei, mă?

GRAUR: Ian spune-mi... măritată eşti?

FLORICA: Ba încă nu.

GRAUR: Vai de mine!... fată mare!... M-am topit... mi se taie picioarele.

FLORICA: Poate ţi-i foame?

GRAUR: Foame, dar... Tare ţi-aş mînca ochişorii!

FLORICA: Ha, ha, ha. Dii-te mai bine la cămară să-ţi dea o bucată de mălai.

GRAUR: Iaca mă duc, mă duc... încotro-i cămara ceea?

FLORICA *(arătând în culisele din dreapta):* încolo.

GRAUR: N-O văd bine, fa, că mi-ai painjinit ochii... Nu-i merge tu cu mine să mi-o arăţi?

FLORICA: Ea oi merge... dă ce nu?

GRAUR: Hai. *(în parte.)* Să giuri că-i Ileana Cosînzana din poveste... Cînd mă uit la ea, îmi trece foamea. *(Caută lung la Florica.)*

FLORICA *(în parte):* Bietu flăcău!... nu-i urît. *(Tare.)* Hai la mălai,

GRAUR: Fa, Florico... d-apoi mai mălăieş dulce decît tine, unde-aş mai găsi eu!... Te-aş mînca dintr-o îmbucătură, pre legea me!

FLORICA *(Hzînd);* Şterge-te pă dinţi, bădico... Hai, vii?

GRAUR: Viu, viu. *(în parte.)* Ei! mi-o fript inima şi pace!

(Iesă amîndoi prin dreapta.)

SCENA VI

SMĂRĂNDIŢA, TINCVŢA si MAI MULTE DAME (îmbrăcate ţărăneşte, iesă din pavilion).

SMĂRĂNDIŢA: Ha, ha, ha. Bietul moşu-meu!... iar s-a mîniat pă noi că ne-am îmbrăcat ţărăneşte. Zice că nu se cuvine fetelor de boier să poarte haine naţionale.

TINCUŢA: Dacă-i *ton patera...* ruginit!

SMĂRĂNDIŢA: Vă întreb, sorioare, care haină poate sâ ne prindă mai bine, pă noi care sîntem românce, decît haina românească?

TINCUŢA: Las' că-i naţională, dar e şi frumoasă şi ne scapă dă malacofuri.

SMĂRĂNDIŢA: Ştiţi ce? Hai să ne prindem ca sâ nu purtăm altă îmbrăcăminte cît om şedea la ţară.

TINCUŢA: Eu una aş purta-o chiar şi în Bucureşti, dacă aş îndrăzni.

SMĂRĂNDIŢA: Primiţi propunerea mea?

TOATE: Primim.

TINCUŢA: Mare haz ar fi să vie cîţiva cavaleri din capitalie, să ne vadă astfel.

SMĂRĂNDIŢA: Măcar de-ar sosi vrounul, că mie mi s-a făcut dor dă ei.

TOATE: Şi mie, şi mie.

SMĂRĂNDIŢA: Tist, că ne-a auzi cineva.

(Două dame s-apuc de jucat volanu; alte două se primbla culegind flori.)

TINCUŢA: Ş-apoi?

SMĂRĂNDIŢA: NU trebuie să dăm obraz cavalerilor.

TINCUŢA: Ei! parcă ei nu-şi iau singuri destul obraz? Dar ia spune, Smărăndiţo, ce facem noi astăzi?

SMĂRĂNDIŢA *(căutînd):* Ce sâ mai facem oare pentru ca sâ se mînie moş Sandu?

TINCUŢA: Asta-i lesne, că-i iute ca focul *ton patera.*

SMĂRĂNDIŢA: Iute dar bun. Se înduplecă la tot ce vroim. Ştiţi una, sorioare?... Hai să mergem la hora din sat ca-să jucăm dă ziua mea.

TINCUŢA: Cu ţăranii?

SMĂRĂNDIŢA: D-apoi cum?,.. Ei nu-s oameni ca şi noi?

TOATE: Bună idee!... Haide.

SMĂRĂNDIŢA: Sâ facem *dejeuner* mai întîi. *(Strigă:)* Florico, Florico!

SCENA VII

DAMELE, FLORICA (alergînd din fund)

FLORICA: Aud, coconită.

SMĂRĂNDIŢA: Spune să gătească masa şi s-o aducă aci în grădină.

FLORICA: Bine, coconită. *(întră în pavilion.)*

SCENA VIII

DAMELE, ȚĂRANII (viind di» fund cu'buchete de flori)

SMĂRĂNDIȚA: **Ce vuiet s-aude?**

TINCVJȚA: **Vin țăranii cu bucheturi dă flori.**

SMĂRĂNDIȚA: **Vreu să mă felieiteze dă ziua mea, se vede.**

ȚĂRANII

A21 e zi cu soare.
Azi c sărbătoare.
Iati-n« venim
Cu flori, şi-ți dorim
Ani cu sănătate.
Cinci moşii cu sate.
Şi un bărbățel
Ca «n bujorel.

SMĂRĂNDIȚA *(Iubii buchetele şi împărțindu-le l-a dame)* : **Oameni buni, vă mulțumesc din toată inima şi vă rog să veniți la mine. Ia orice nevoie îți avea, ca oi fi p·ea bucuroasă să va fiu dă ajutor.**

ȚĂRANII: **Să trăieşti, coconită!** *(Se trag în fund.)*

SMĂRĂNDIȚA: **Nu vă spuneam eu că țăranii sînt oameni ca şi noi?... Priviți ce bucheturi frumoase ne-a aduseră.**

TINcUȚA *(zîmbind)*: **Românu-i galant din născare.**

SCENA IX

Cei dinainte, GRAUR (alergînd din fund)

GRAUR: **Florico, Florico!... Unde-o fugit căprioara?** *(Văzînd damele, stă încremenii.)* **Iaca, mă!... Iaca. iaca!**

SMĂRĂNDIȚA: **Ce vrea flăcăul ăsta?**

GRAUR: **Ian priveşte, tatucă, ce de mai FlorieiL...Sa vede că-i belşug în Țara Muntenească!...** *(Se apropie.)* **Fa!** *(începe a rîde proşteşte.)* **Fa!... da voi de unde-ați răsărit în calea me?**

TINCUȚA *(încet)*: **Smărăndițo, mie mi-i frică.**

(Damele dau semne de spaimă.)

SMĂRĂNDIȚA: **NU vă temeți!... Ăsta-i moldoveanu care a adus căprioara dâ peste hotar.**

GRAUR: **Măi! că mîndre haine aveți voi pe-aici!... Parcă sînteți tot fete de răzeşi de la Caşîn.**

TINCUȚA: **Ce zice? ce zice?**

SMĂRĂNDIȚA: **El ne ia de țărance... Las' să rîdem nițel.**

GRAUR *(in parte)*: **îs mîndrulițe coz!... îmi vine să le-apuc la hîrjoană.** *(Tare.)* **N-auziți, fa?**

SMĂRĂNDIȚA: **Ce-i, bădica?**

GRAUR *(rîde)*: **Cînd ma uit la voi... ştiți? mă furnică pin inimă, că încă aşa îighioi frumuşele n-am întîlnit eu.**

TOATE *(rîzînd)*: **Lighioi!... ce-i aia?**

GRAUR: **Multe căprioare am vînat; multe pătîrnichi am împuşcat... D-apoi ş-aşa pătîrnichi ca voi...**

TOATE: **Potîrnichi, noi?... ha, ha, ha.**

GRAUR: **Ba încă de cele de toamnă... Ş-aşî-şi îmi vine să vă prind în laț, că, pre legea me! pe soare pot câta, dar pe voi ba!** *(Se apropie de dame; aceste se trag in lături.)* **Nu vă temeți, fa, că doar şi eu sînt om pămîntean... sînt flăcău, şi poate să-mi aleg o nevastă dintre voi.**

TOATE: **Dintre noi? ha, ha, ha.**

GRAUR: **Da ce!... poate că vâ veți fuduli c-un fruntaş ca mine?... Da eu îs ficior boieresc, fa!... Pot s-agiung şi pristav, fa!... Care din voi vre să fie pristăvoaie?**

DAMELE *(vesele, între ele)*:*Tu,* **ba tu, ba tu, ba tu.**

GRAUR: **Ei! încet, încet... Nu vă scoateți ochii de la mine, că ar fi păcat de-aşa ochişori drăgălaşi. Trageți în sorți, şi care din voi a avea parte de Ia Dumnezeu m-a lua.**

SCENA X

Cei dinainte, FLORICA '

FLORICA *(in parle):* Tot acile-i moldoveanu?

GRAUR: Iaca şi Florica!.-. Bjne c-ai vinit şi tu, să tragi în sorţi... Cine ştie, fa?... poate că ţie ţi-a cădea norocu. *(Voieşte s-o ia de mînă.)*

FLORICA *(lovindîtr-l peste mină):* Şezi, mă. *(Se apropie de dame şi zice încet:)* Masa-i gata.

SMĂRĂNDIŢA: Bine, bădica... dă-i lua o fată d-aci din sat, ai dă gînd s-o duci peste hotar?

GRAUR: Hai, hai!... ba încă pe sus.

SMĂRĂNDIŢA: Da cum e p-acolo, pă la d-voastră?

GRAUR: La Moldova? la Moldova?... Dar n-aţi auzit cînticu cel vechi care zice:

„La Moldova cea frumoasă,
Viaţa-i dulce şi voioasă!
L-a Moldovei dulce soare,
Creşte floare lîngă floare I"

SMĂRĂNDIŢA: Aşa o fi, bădica; d-apoi vezi că şi noi avem p-aci un cîntic ce ziee:

„Dimlx>viţă, apă dulce.
Cine bea nu se mai duce!"

GRAUR: NU zic ba, pentru că tot pămîntul românesc e un rai dumnezeiesc!... însă Ia noi mai avem şi alta.

TOATE: Ce?

GRAUR: O veselie mare!... O fală care o întinerit toate sufletele românilor.

TOATE: Da ce e?

GRAUR: Cum?... n-aţi aflat vestea cea neaşteptată?... Corona lui Ştefan-Vodâ s-o găsit!

TOATE: Unde?

GRAUR: La Suceava, în mormîntu domnului!... Acum toată Ţara Moldovii se simte mîndră şi voioasă! Corona Iui Ştefan cel Mare o ieşit din pămînt ca să încunune viitoriul ţării!... Alta nu se vorbeşte pe la noi... Ba încă este ş-un cîntic!

Mihail I'ascaly (reprodus după I. Ma^off. e/\

Neculai Luchion (reprodus <1«P& I- Mnssrff, <tf-

TOATE: 11 ştiîf
GRAUR: Care român nu-I ştie?
TOATE: Cîntă-ne-1 să-1 învăţăm şi noi, bădica.
GKAUR: Bucuros... Ascultaţi;

CORONA MOLDOVEI

I

Pe a ţârei noastre zare
O lumină creşte-ncet!
Tot românul viu tresare
Ca din moarte Soviet I
In genunchi toţi cu sfială,
Fii acestui bun pămînt!
Căci lumina triumfală
Iesă dintr-un vechi mormint!

TOŢI

în genunchi toţi cu sfiala,
Fii acestui bun pămînt 1
Căci lumina triumfa!i
lesă dintr-un vechi mormint 1

II

în acel locaş de pace.
în a morţii vecinie somn.
De trei veacuri cine zace?
Ştefan, bravul nostru domn!
în genunchi toţi cu sfială.
Iată Şteîan cel slăvit,
Şi corona-i triumfală
Ş-al său braţ nebiruit 1

TOŢI

în genunchi toţi cu sfială.
Iată Ştefan cel slăvit,
Şi corona-i triumfală
Ş-al său braţ nebiruit I

III

O! coronă, ca şi tine.
Noi !n nmbr-am fost perduţi I
Varsă-n ţară vii lumine.
Să fim htmei cunoscuţi.
In picioare toţi cu falǎ!
Saltă, saltă, ţara mea!
CSci coTooa-ţi triumfală
Iar pe (mute-ţi va şedeai

TOȚI

în picioare toţi cu falǎ!
Saltă, saltă, ţara meat
Căci corona-ţi triumfală
Iar pe Jrunte-ţi va şedea!

TOȚI *(CU entuziasm):* Ura! ura..' ura!

(în timt) ce carul ctnlă, dai lachei aduc din pavilion o mait bogată, o aşează aproape de uşi şi iesă. Ţăranii se retrag prin fund şi iesă.)

GRAUK *(urmărind ţăranii pană în fund, fără a vedea masa):* Hai, mergeţi de-acum din sat în sat şi cîntaţi *Corona Moldavii,* ca să se bucure românii de-o veste aşa de bună.

- ORICA *(către dame, încet):* Coconite, iată masa.

SMĂRĂNDIȚA: Poftim la dînsa, sorioare.

GRAUR *(viind in scenă şi dînd cu ochii de masă):* Iaca, mă!... Ce masă împărătească!... Pentru cine-i masa asta, fa?

DAMELE: Pentru noi.

GRAUR: Pentru voi? ha, ha, ha... Mînca-v-aş de vii, că hître mai sînteţi!... Da unde s-o mai dat aşa praznic pentru de-alde voi?

SMĂRĂNDIȚA: NU crezi?... Poftim la dînsa.

GRAUR: Cum?... Eu să mă pun la masă boierească, ca să pat vro pacoste?... Ba, leliţă, ba.

SMĂRĂNDIȚA: Atîta pagubă dacă nu primeşti. Noi n-avem teamă... Hai, sorioare. să mîncăm.

(Dantele setndreaptd spre masă.)

GRAUR *(căutind să le oprească):* Ian şideţi binişor, fa, şi nu v-apucaţi de pozne, cor da boierii peste voi, şî-u loc de bucate, îţi mînca o calcavură de cele tătărăşti.

SMĂRĂNDIȚA: Calcavură?... ha, ha, ha... Cot aia?

(Dantele se aşează împregiurnl mesei.)

GRAUR: Iaca, frate, că ele nu şuguiesc!... Se aşează ca la masa lor!... Fa, nu glumiţi cu dracu!

DAMELE: Bune bucate!

GRAUR: Ş-aşî-şi mănîncă ca dintr-a Ior!i.. Marc eşti, Doamne!... înc-aşa fete obraznice...

SMĂRĂNDIȚA: N-auzi, flăcău, cum te cheamă?

GRAUR: Graur!

SMĂRĂNDIȚA: Dacă eşti graur, vină dă-ţi mănîncă numele fript.

GRAUR *(apropiindu-se):* Da ce?... poate c-aveţi şi grauri fripţi?

SMĂRĂNDIȚA *(arâtind un talger plin);* Avem; priveşte aci.

..GRAUR; Că bine zici!... Şi buni-s, fa?

SMĂRĂNDIȚA: Dă minune... Vii la masă, ori ba?

GRAUR: Oare?..: Mări ce-atîta! Ce-or păţi ele, oi păţi şi eu... Curaj, Graure!... Iată-mă-s că viu.

(Merge de se pune.în capătul mesei cu dosul spre pavilion.)

TINCUȚA *(încet Smărândiţei):* Smârândiţo, iată-1 că vine.

SMĂRĂNDIȚA: Las' să rîdem.

TINCUȚA: Dar dâ ne-a vedea moş Sandu?

SMĂRĂNDIȚA; A rîde şi el..

GRAUR: Florico, tu nu mănînci?

FLORICA: Nu.

GRAUR:NU?... Pentru ce, sufletele?

FLORICA: NU mi-i foame.

GRAUR: Poate că te-ai săturat eu mălai?... Şi eu înc-am îmbucat o falie, dar de praznic nu mă dau in lături. *(Căutind pe masă.)* I! tătucâ, ce de mai bunătăţi!... Nici nu mai ştiu ce sînt şi din care capăt sâ încep... Mămăligă nu-i, nici brînzâ zburată ?

SMĂRĂNDIȚA; Ce mămăligă?... Na mai bine zalatinS.

GRAUR: Cum ai zis?... slatină?... Adâ şi slatină, cc-a fi aceea..

DAMELE: Vrei şi sardele, şi *pate-froid,* şi biftec?

fii umfle talgerul.)

GRAUR: Vreu, vreu de toate... Puneţi cole să-mi fac un bălaniş-balmuş ca la cumătră... povestea ţiganului.

TINCUŢA: Vrei şi saleam?

GRAUR: Alechim-saleam?... bucate turceşti?... Cum nu?... adă şi alechim-saleam.

SMĂRĂNDIŢA *(dîndu-i un gavanoşel cu muştar):* Na şi dă asta câ e bună.

FLORICA *(rîzînd, în parte):* îi dă muştar coconita... Să vedem ce-a face?

GRAUR *(luind gavanoşelul):* Dulce-i mmcarea asta?

SMĂRĂNDIŢA: Dulce.

GRAUR: Dc-i aşa, am sâ-ngbit ca o lingură de masă, să mi se dreagă pofta. *(Ia o lingură de muştar şi o bagă în gură.)* Valeu! mămulica me, că iute-i!... Valeu!... mă arde, mă arde la inimă!... Apă, apă... Ba nu... vin, vin.

(Dantele, rtztnă, ii întind pahare en apă.)

DAMELE: Na, na.

FLORICA *(dîndu-i un pahar cu vin):* Na, bea curînd. *(în parte.)* Sărmanu băiatuî

GRAUR *(după ce a băut):* A! m-am mai potolit!... *(Către Smărăndiţa.)* Aşa ţi-i gioaca, fa?... Ei! las' că te-oi drege eu după masă... CEt pe ce era să-mi saie ochii din cap... Oi fi roş ca un rac.

SMĂRĂNDIŢA: Lasă, Graure,- că mai frumos eşti aşa.

GRAUR: Oare?.., Aşa să fie, Elorico?

FLORICA: Parcă eşti un buhai dă baltă.

GRAUR: De cei care fac bu, u, u, u, la soare? *(Râde.)*

(Toţi rid tu veselie.)

SMĂRĂNDIŢA: Ia ascultă... Na un pahar dă vin dă Odobeşti... Be-1 în sănătatea noastră şi ne cîntă ceva.

DAMELE: Dar, dar; cîntâ-ne ceva.

GRAUR: Bucuros... Am să vă cînt un cîntic din vremea lui Tata Noe care-o discoperit vja... Adă păharu-ncoaci, şi să trăiţi la mulţi ani precum doriţi!... Ascultaţi, şi să faceţi toate ca mine.

1

Tata Noe cel bătrîn
Fost-a fost pui de român '.
El a născut veselia
Căci a descoperit vial

(Bate incet cu nu cuţit peste pahar de-fi împreună astfel cinlicut.j

Să-1 slăvim,
Să-1 cinstim
Tot cu vin,
Cu pelin.
Şi voios
Şi frumos
Să-nclunSm,
Să cîntăm.

TOŢI

(In cor)
(bătlnd cu cuţitele in pahare)

Să-1 slăvim,
Să-1 cinstim
etc. etc. etc.

II

Clnd potopul s-a vărsat.
Toţi cei răi s-au inecat!
Vra să zică, sorioare.
Citw-t rău de apă moare'.
însă eu
Sînt bun. ziu I
Şi voiesc
Să trăiesc
Bîaâ voios.
Bucuros

Vin, vin, vin
Şi pelin l

TOŢI
(în cor)

însă eu
Sint bun, zău!
etc. etc. etc.

GRAUR *(blnd) : Ei!...* noroc bun să deie Dumnezeu!. - - şi la anu cu bine!... Să vă văd pe toate măritate tot cu flăcăi ca mine! *'(Chiuie, bea paharul pe jumătate ţi rămăşiţa o aruncă peste cap inobrazul pitariului Sandu ce iesă din pavilion.)*

SANDU *(ardtîndu-se la uşa pavilionului):* Cine urlă aşa acilea? *(Primind paharul de vin in obraz.)* Caniacsiî

DAMELE *(văzînd pe Sandu, se scol degrabă de la masă şi fug prin grădină, în culisele din stingă, în fund, strigînd): Voilă mon onclet Sauvc qui peutl Sauve qui peni!*

GRAUH: Ce chiper? ce chiper?... Stați, fa... Ce-ați pățit?

SCENA XI

GRAUR (la masă), SANDU

SANDU: Ce faci aci, hoțule?

GRAUR *(in Parte):* tra! boieria cel surdl Am pățit-oI

SANDU: N-auzişi ce-am spus?... Ce faci aci?

GRAUR ***(tare):*** Fac praznic.

SANDU: Praznic.'... Dă sufletul cui?

GRAUR: De sufletu bunicăi.

SANDU: Te-oi bunici eu acuş, obraznicule... Auzi! să mă boteze cu vin din cap păn-în picere!... dă bine ce m-am schimbat...

GRAUR *(scuUndu-se):* Apoi dă, cucoane... vina me-i? Țărancele dumnitale m-o scos din minte.

SANDU: Care țărance?

GRAUR: Cele care-o fugit strigînd: chiper, chiper, cînd te-o zărit. Ele mi-o zis că fac praznic şi m-o poftit.

SANDU *(în parte):* Iar vro nebunie d-a Smărănditei! Ei! s-a întrecutără cu gluma!

GRAUR *(în parte);* Oare ce bodogăneşte surdu?

SANDU: Ai noroc, sărmane, dă ce ai noroc... că almintirea ai mînca un praznic dă Ia mine, dă l-ai pomeni cîte zile-ai avea... Hait, cară-te dă p-acile, şi să nu te mai văd.

GRAUR: Iaca mă car, boierime. *(în parte.)* Păcat de copile că le las cu lacrimile pe obraz.

(Doi** lachei vin de ridică **masa.)

SANDU: Căratu-te-ai azi?

GRAUR: Cărat, cărat, *(in parte)* surdule!

SANDU: Ce-ai zis?

GRAUR *(cit se poate de tare):* Cărat, cărat! *(Se depărtează prin fund, in dreapta, şi iesă.)*

SANDU *(singur):* Măi!... ca obraznic român!... D-apoi şi Smărăndița!... să se puie la masă c-un mojic!... *to parecsilose!...* Am s-o ocărăsc... Aoleo! că-mi curge vinu pin sîn. Trebuie iar să merg ca sâ-mi schimb rufele, că m-a lovi un guturai. *(Merge spre pavilion.)* Bre! bre!... *anapodos cosmos! (Iesă.)*

SCENA XII

FLORICA (viind** pe **gînduri** din **stînga) :

Sărmanu bietu Graur!... Ce-a fi pățit el oare cu boieru?... Să fi mîncat o bătaie?... Păcat de-aşa flăcău, că mare hîtru-i şi pă plac!... Eu, una, ştiu că dă cînd a venit moldoveanu, parcă nu mi-s mințile acasă. îmi vine tot să oftez!... m-a lovit doru!

Un dor ascuns în al meu sîn
Zace plîngînd, suferitor.
Ahf cum să fac şi să alin
Plînsul amar acelui dor!

Ce vreu? nu jtial... Pentru-al meu chin
Nimic nu e mingîitor.
Ah 1 cum să fac şi să alin
Chinul cumplit acelui dor!

Ctmpu-nflorit, cerul senin
în peptu-mi nasc tainic fior.
Ah! cum să (ac şi să alin
Neîmpâcarea-acelui dor I

O! de-aş putea cu-al meu suspin
în cerul-nalt voios să zbor.
Numai atunci aş şti s-alin
Suspinul trist acelui dor!

SCENA XIII

FLORICA, GRA VR (arălludu-se după toithet}

GRAUR: Iaca Florica. Pst, pst.
FLORICA *(tresărind):* Cine-i?
GRAUR: Florico, fa.
FLORICA: TU eşti, Graur?
GRAUR: EU.
FLORICA: Da n-ai plecat încă d-aci?
GRAUR: NU fa, ca nu pot... Mi-aţi făcut farmici... Ujide-i boieriu?
FLORICA: S-a dus în casă.
GRAUR: Ducă-s-ar ca ciocîrlia, că mare matuf îi!
FLORICA: Poate că te-a bătut, neiculiţă?
GRAUR: Ba nu, dar cît pe ce era să văd pe dracu.
FLORICA *(apropiindu-se de Graur):* Bietu Graur!
GRAUR: Cică l-am botezat cu vin!... D-apoi şi el ce-avea să vie tocmai la mijlocu praznicului?.„ N-am apucat măcar să-nghit o bucăţică de *slatină* şi de *alechim...* Am rămas flămînd... Unde-s celelalte fete?
FLORICA: S-a ascunseră pin grădină.
GRAUR: Aşa li se cade dacă nu m-o ascultat şi s-o apucat gă mănînce masa boierească, masă străină.
FLORICA: Ce fel străină?... Era... masa lor.

GRAUR: A lor?... Cum, Doamne, iartă-mă!.... aşa mărimea ţărancele pe Ia voi?
FLORICA: Da te-nşeli, sărmane, că ele nu-s ţărance.
GRAUR: Ţărance, răzeşiţe... tot una-i.
FLORICA: Nici **ră2ăşiţe,** cum le ziceţi pă la voi.
GRAUR: Măcar vătâjiţe să fie, tot nu se cuvinea...
FLORICA: Nici vătâjiţe.
GRAUR: De!... că n-or fi cu toate privighitoriţe, deşi au glas de privighitori.
FLORICA: Ba-s cbiar cocoane.
GRAUR: Cucoane? cucoane!... Puşche pc]imbă-ţi!... Cucoane, ele?
FLORICA: Mai aşa!... Nepoata boierului, coconita Smărăndiţa, cu prietinile ei, s-a îmbrăcatară dă azi-dimineaţă fn haine ţărăneşti.
GRAUR: Pentru ce?
FLORICA: Ştiu eu?
GRĂUK: Poate ca să-mi placă mie?... Ha, ha, ba, ha!... Care vra să zică, m-am hîrjonit cu cucoane, eu?... am mîncat la masă cu cucoane?... I! mămulica me, căci n-am ştiut una ca asta!
FLORICA: Şi ce făceai?
GRAUR: Ce făceam?... Le sărutam pe toate... încalţe să pot sice şi eu c-am sărutat obraz de cucoană în viaţa me.
FLORICA: Cum? zău?... ai fi îndrăznit?
GRAUR: Iaca!... ba mi-ar fi fost ruşine poate cu nişte ţărance de sama me?... Dacă pe tine, Florico, de-aş vra să te sărut, nici că te-aş mai întreba.
FLORICA: Ba zău?
GRAUR: Dec! Nu cumva te-ai fasoli poate?
FLORICA: Mai ştii?
GRAUR: E, e, e! Nu mă face, că eu acuş cerc.
FLORICA: Ian cearcă, să vezi.
GRAUR: Aşa ţi-i povestea, fa? Apoi aşteaptă! *(Se răpede s-o sărute.)*
FLORICA *(fugind):* Prinde, dacă poţi.
(Florica aleargă tmpregiurul boschetului; Graur o alungă.}
GRAUR: Măi, că sprintină căprioară!
FLORICA: Zbori, Graure, zbori.

GRAUR: Las' că-i videa tu dacă te-oi prinde.
^LORICA: Hîş, pasere, hîş.

(In fund. In stînga se ivesc dameli: Florica aleargă de se ascunde după ele. Graur se opreşte.)

SCENA' XIV

DAMELE, FLORICA, GRAUR

GRAUR *(în parte):* Iaca cucoanele!
SMĂRĂNDIȚA: Ce este dă alergați aşa?
FLORICA: Ia, nebunu ăl dă Graur vrea să mă prinză.
GRAUR: Ne giucam de-a baba-oarba. *(în parte.)* Să mă fac că nu ştiu de-s cucoane, ori ba?
SMĂRĂNDIȚA: De-a baba-oarba?
GRAUR: Ştiți ce, fa?... Hai să ne giucăm cu toții de-a baba-oarba ca să rîdem.
TOATE: Noi. cu tine?
GRAUR: Voi, cu mme, a-apoi cum?... Eu mi-oi lega ochii, şi pe care-oi prinde-o, oi săruta-o şi-oi lua-o de nevastă. *(în parte.)* Mare minune-ar fi să prind o cuconiță.
SMĂRĂNDIȚA *(încet, către prietinele ei):* Ce ne pasă?... Hai sâ ne jucăm.
GRAUR: Ei! vreți?
SMĂRĂNDIȚA: Vrem. *(Dînă o batistă Floricăi.)* Na, Florico, leagă-i ochii.
FLORICA: Vină-ncoa, Graure, *(li leagă ochii strîns.)*
GRAUR: Iată-mă-s. *(încet, Floricăi.)* Nu strînge tare, Florico... doar oi prinde-o duducă.
FLORICA: Degrabă ți-a fi?... Ia aşa.
GRAUR: Valeu! că-mi plesnesc ochii!... Gata sînteți?
TOATE: Gata.
GRAUR: Cruce-agiutăI... Să te văd. Graure, băiete!... acu să-mi vînezi cum se cade.

(Damele se pun In rînd pe lingă Graur si-l gidile pe ia nas si pe la urechi eu paie.)

GRAUR *(căutind cu brațele întinse):*

Baba, baba-oarba...
Unde-mi este roaba?
Brațele să-ntind
Boaba s-o cuprind.

(Apărîndtt-se ca de muşte.) Hîş, muscă., . numa gîdili Ia urechi.

DAMELE
(alergînd vesele împregiur)

Roaba dacă-i prinde.
Capul ți-i aprinde.
Roaba-i ici, colea,
Ia-te dnpă eal

(împreună.)
GRAUR

Baba, baba-oarba... etc.

DAMELE

Roaba dacă-i prinde... etc.

GRAUR: Cine mă gîdile pe la nas? *(Strănută.)* Să-mi fie de bine!

(Sandu se arată la usa pavilionului. Damele, cum U zăresc, zic: „Voilă Tonele, fuyons vite", fi se fac nevăzute pe furiş, in stînga.)

SCENA XV

GRAUR, SANDU

SANDU *(pe pragu uşei, in parte):* Asta-i d-a treia oară că mă schimb astăzi. *(Se coboară in scenă.)*
GRAUR *(indreptîndu-se spre Sandu)*: Baba, baba-oarba... *(Puind mîna pe Sandu.)* Na că te-am prinsj De-acum eşti a me ş-am să te sărut. *(Sărută pe Sandu cu foc.)*

SANDU *(luptîndu-se):* Mâi, şezi binişor.

GRAUR: Ba te sărut. *(Iar il sărută.)*

SANDU: Măi, hoţule! ai nebunit? *(Smunceşte hatista de pe ochii lui Graur.)*

GRAUR *(spăriet, în parte):* Vai de mine!... iar surdu?

SANDU *(în parte):* Ce-mi văzură ocini?... iar surdu! *(Tare.)* Mâi, tălharule, nu ţi-am poruncit o dată să lipseşti d-acilea?

GRAUR: Ba mi-ai poroncit, cucoane; d-apoi vezi... aşa-i păcatu cînd se leagă de român.

SANDU: Ce zici?

GRAUR *(în parte):* Tot n-o auzit! *(Tare.)* Păcatu!

SANDU: Ce păcat, măi?

GRAUR: Să vezi d-ta... Cînd plecasem ca să mă întorc acasă. îmi scoate dracu- în cale un cîrd de fete.

SANDU: Ei! ş-apoi?

GRAUR: Apoi... dă! Fetele-s cu ochi de şerpe! Ele m-o fermecat şi m-o oprit ca să ne giucâm împreună de-a baba-oarba.

SANDU: De-a baba?...

GRAUR *(în urechea lui Sandu):* Oarba!

SANDU: Carnacsî! *(In parte.)* Tot nebunii d-a Smirănditei şt d-a prietenelor ei!... Las' că le-oi juca-o eu bună, dacă-i aşa.

GRAUR *(în parte, cu grijă):* Oare ce mormăteşte?

SANDU: Spune-mi, măi, cum te-a îndemnatârâ fetele la joacă?

GRAUR: Iaca cum. Se vede că le-am picat tronc la inimă şi, pentru ca să nu-şi scoată ochii de la mine, s-o prins între ele aşa: care mi-a cădea la mînă, în gioc, pe-aceea s-o ieu de nevastă.

SANDU: Aşa?

GRAUR: Aşa.

SANDU: Şi tu vrei să te-nsori?

GRAUR *(ruşinos):* Cum nu, cucoane?... Aşa copile curăţele şi mîndruliţe unde se mai găsesc!

SANDU: Dar care din ele îţi place ţie mai mult?

GRAUR: Apoi, dă!.'.. Ştiu eu, cucoane?... Toate-mi sînt pe plac.

SANDU *(rîzînd):* Auzi, hoţu!... Ei, bine; eu îţi dau voie s-alegi pă care-i vrea tu.

GRAUR: Oare?... Nu mă'iei în rîs, cucoane?

SANDU: NU, nicidăcum. Tu seameni a fi fecior dă oameni.

GRAUR: Dar, cucoane. Tată-meu îi vieri, şi eu sînt ficior boieresc.

SANDU: Ce le trebuie mai mult fetelor? *(în parte.)* Am să le dau o spaimă sănătoasă nebunelor alea.

GRAUR *(în parte):* Cînd să mă-nsor c-o duducă, să mă fac şi eu duducel... Valeu, mămulica me.'.,. Ce-aş mai rîde!

SANDU: Ei! te-ai hotărît?

GRAUR: Hai, hai.

SANDU: Prea bine. *(Strigă.)* Neculae!

(întră un lacheu.)

GRAUR: Neculai!

SANDU: Du-te dă cheamă preotul din sat şi adună toţi sătenii acilea-n grădină.

(Lacheul iese.)

GRAUR *(in parte);* Se vede că nu-i glumă... Vra surdu să mă boierească cu tot dinadinsu.

(Damele se ivesc in fund, priiiibtlndu-se pintre copaci.)

SANDU: Da oare unde-s fetele? *(Zărindu-le.)* A! iată-le. *(Mergînd spre ele.)* Ian veniţi încoa, fetelor, că am să vă spun o veste mare.

SCENA XVI

GRAUR, SANDU, SMÂRANDIŢA, TINCUŢA, FLORICA, DAMELE

DAMELE *(alergînd):* Ce veste? ce veste?

SANDU *(in mijlocul lor):* Mi-a mărturisit Graur că l-aţi îndrăgit cu toatele.

DAMELE: Noi?... Ha, ha, ha.

SANDU: Dar, voi.'... şi că sînteţi in stare să vă scoateţi ochii pentru dînsul... Fiind însă că nu se poate să vă măritaţi toate cu el, am hotărît ca el s-aleagă dintre voi pă care i-a plăcea şi s-o ia.

SMĂRĂNDIȚA *(încet):* Glumești, moșule?

SANDU *(încet):* Ba nici gîndesc... Ați vroit să vă țărăniți; ați mîncat la masa' cu țăranii; v-ați jucat d-a baba-oarba cu țăranii... Nu vă rămîne decît să vă măritați cu țărani. Ș-așa-și am poruncit să vie preotul din sat ca să facă chiar acum nunta.

TINCUȚA *(spărietă):* Auzi, Smărăndițo?

SMĂRĂNDIȚA: Aud, însă nu-mi vine-a crede...

DAMELE *(intre ele, deoparte):* Eu nu vreau să mă mărit cu Graur.

SMĂRĂNDIȚA: Nici eu.

GRAUR *(inparte);* Ian vezi-le cum se sfădesc de la minei

SANDU: Hai, Graure, alege din copile pă care ți-a veni Ia socoteală, și să-ți fie dă noroc. Eu îi dau zestre o pâreche de juncani ș-o vacă.

GRAUR *(in parte):* Pe care s-aleg oare?... Toate-mi sînt pe plac!... ș-apoi de-oi alege pe una, s-or măhni celelalte, mititelele!

SANDU: Ei!... te hotărăști azi?... Spune, pă care fată vreai? Iaca și satul vine ca să fie față la cununia ta.

(Țăranii intri tn scenă.)

DAMELE *(între ele, foarte îngrijite) :* Se trece cu gluma, moș Sandu. Mie-mi vine-a plînge. Asta nu-i de suferit.

SANDU *(în parte):* Ian vezi-le cît sînt de spâriate!... Lasă, lasă I le-oi învăța eu să-și uite *ighemoniconu* boieresc. *(Tare.)* Dă, Graure, fii cu inimă, că fetele-s dă soi.

GRAUR: Cred și eu, dar aș vra s-aleg și nu știu, câ-s toate una mai dihai decît alta... Ian sâ le privesc și să le cercetez mai.de-aproape. j

.{Se apropie de dame ți le privețte cu de-a măruntul.)

DAMELE *(trăgîndu-se îndărăt):* Să ne cerceteze!

GRAUR: NU vă temeți, fa, că doar n-am să vă mănînc.

SANDU: Ei!... ți-ai pus ochiul pă vrouna?

GRAUR *(oftînd):* Cu greu, cucoane... Dar știi ce?... eu oi zice o cimilitură, și care din ele a gîci-o mai întîi, aceea să fie a me. Te primești?

SANDU: întreabă-le pă ele dacă primesc.

GRAUR: Vă primiți, fa?

SMĂRĂNDIȚA *(încet către dame):* Am scăpat! *(Lui Graur.)* Primim.

SANDU *(cu mirare, in parte): Kirie eleison!...* ele primesc!

GRAUR: Ei! dar ascultați și gîciți:

> **„Două steluțe cu raze line**
> **Lăsat-a cerul plin de lumine**
> **Și pe-a te frunte ele-au căzut.. •**
> **Gîci, drăguliță, că le sărut."**

(Vorbind.) Gîcit-ați ce-s steluțele cele două?

DAMELE: Ba nu.

FLORICA

> **„Eu ți-oi răspunde precum tu vrei:**
> **Două steluțe sint *ochii mei"***

DAMELE *(cu bucurie) :* Bravo, Florico!... A gîcit Florica!... Ea sâ se mărite cu Graur.

GRAUR: Mai stați, mai stați; nu vă grăbiți, că mai am o cimilitură.

> **„O vezi închisă rumenă floare;**
> **Cum se deschide vezi lăcrimioare,**
> **în a te față ea s-a născut...**
> **Glcâ, drăguliță, că o sărut."**

(Vorbind.) Gîcit-ați ce-i floarea cea rumănă?

DAMELE: Ba nu, ba nu.

FLORICA

> **„Cimilitura nu-ți este grea:**
> **Rumena floare e *gura mea!"***

GRAUR: Tocmai!... Tu ai gîcit, Florico, tu a me să fii de-acu.

DAMELE *(intre ele, cu bucurie):* A ! ne-a scăpat Florica.

1

SMĂRĂNDIȚA: Dă vreme ce Florica are să aibă parte da tine. Graure, noi eu toatele îi facem o zestre dă 200 dă galbeni.

GRAUR *(sărind în sus):* Ura!... să trăiți!... ura!

FLORICA: Coconită, dă-mi voie să primesc numai pă jumătate din zestre, iar ceealaltă jumătate s-o dați în folosu săracilor.

GRAUR *(nebun):* Ura!... să trăiască Florica!

SANDU: Aferim, copila mea!... Fapta asta ți-a fi dă noroc; căci cine dă la săraci e bun la Dumnezeu! *(Către săteni.)* Măi L.. ziceți lăutarilor să sune o horă, ca să jucăm cu toții la nunta Floricăi.

TOȚI: Hora, hora!

GRAL'R: La gioc, voiniceşte, că eu voi cînta o horă de la Moldova.

(Toți se prind fn horă. Graur chilă)

. I

Hai in horă, de-i juca,
Lelițo, lelițo, fa!
Că eu sufletul ți-oi da,
Lelițo, lelițo, fa!
Tu eşti nrindră la pri'/it,
Lelițo, lelițo, fa!
Eu. voinic, bun de iubit,
Lelițo, Jelito, fa!

II

Lelițo de la munteni,
Lelițo, lelițo, Ia!
Treci cole, la moldoveni,
Lelițo, lelițo. fa!
Să ne prindem soți ori,
Lelițo. lelițo, fa !
Şi să fim ca doi bujori,
Lelițo, lelițo, fa!

III

Peari dracul dintre noi,
Lelițe-, lelițo, la'.
Să fim una amîndoi,
Lelițo, lelițo, fa I
Tot un trup ş-uii sufletel,
Lelițo, lelițo, lat
Uniți ca Cinel-Cinel,
Lelițo, lelițo, fa 1

(Cortina cade)

RUSALIILE

PERSOANE

DOMNUL IONUS CALUSCUS. vechilul moşiei şi profesorul .şcoalei din sat
TACHI RĂZVRĂTESC^ subprefect
TOADER BUIMĂCILA, vornic de sat
SUZANA. nevasta lui Toader
VASILE VEVERIŢĂ, fruntaş
GHEORGHE A SAFTEI, ţăran
UN JANDARM
CATRINA, ŢĂRANI, ŢĂRANCE

RUSALIILE

VODEVIL ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece tu Moldova, în satul lui Cremine, la anul 1360.

Teatrul reprezintă piaţa satului. în stînga. ca'ja lui Toader, cu uşă, fc ren stă şi prispă pe scenă. în dreapta, zaptazul casei boiereşti, cu. portiţă. în mijlocul scenei; o fintînă Intre copaci, in fund, crîşma; deasupra uşei este scris: *Otel pentru nobili. Această erişmă o fost zidită in nntil mîntnirei J8SS de boicriul Paharnic Cremine.* •

SCENA I

SUZANA

(torcind pe prispă)

Toarce, leleo, toarce, toarce
Păn' ce badea s-a întoarce.
Vai! fuiorul mi l-am tors
Şi bădica nu s-a-ntors!

Adică, ferească Dumnezău pe-o fjmeie să se mărite cu vornicu satului, că nu mai are parte de bărbat! Iaca eu, de-o sâptămînă de cînd m-am cununat cu Toadir Buimăcilă, care-i vornic aici în satu lui Cremine, trăiesc ca ş-o vădană; nu văd pe soţu meu cu zilele şi cu nopţile!... *(Oftează.)* Sărmanu! o agiuns de clacă de cînd cu prefăcâturile aieste nouă.

SCENA II

SUZANA, ŢĂRANCE (mergînd la flntinS cu cofe)

ŢĂRANCELE

La fîntlna dintre flori
Fetele se duc In zori
Să-şi ample coiiţile.
Să-şi scalde guritile.

La puţul fărtatului
Merg babele satului,
Merg, sărind ca ielele,
Să-şi scalde zbîrcelele.

o ŢĂRANCĂ: Buna ziua, Catrina.

CATRINA: Mulţămim d-tale, lele Safto.

ÎNTÎIA: Ce-ţi mai face bărbatu?

CATRINA: O ieşit la boieresc cu noaptea-n cap.

ÎNTÎIA: Adevărat oare să fie, lelică, c-o să se rîdice boierescu?

CATRINA: Dumnezeu ştie! dar, de-o bucată de vreme-n-coaci, românii noştri s-o ameţit de cap, parcă i-o umflat rusaliile.

ÎNTÎIA: Mai ştii păcatu? De cîtva timp urlă cînii toată noaptea-n sat.

CATRINA: Or fi zărind vrun duh necurat pi-ntuneric.

TOATE *(făcîndu-şi cruce):* Ferească sfîntu!

CATRINA *(apropiindu-se de Smirna):* Fa, Suzană, de ce şăzi aşa dusă pe gînduri?

SUZANA: Duc doru lui Toader, lele Catrino.

CATRINA: Vai de mine!... de-abia însurat ş-o şi uitat cărăruşa casai?

SUZANA: Apoi, de cînd poroncile aieste nouă care curg pe nică, pe ceas, nu mai are cap omu să-şi mai vadă bordeiu. Cînd îi la subprefecătură, cînd la căşărie...

CATRINA: La căşărie?,.. la stînă?

SUZANA: Ba nu, fa, la sameşu cel cu căşăria. Ia păcate!

CATRINA: Şi tu râmîi cuc pe prispa casai.

SUZANA: Şi torc păn' ce nu mai văd bine; dar voi?

CATRINA: Noi? Nu mai înţălegem ce-o păţit oaminii noştri, că nu mai sînt ca mâi-nainte veniţi de-a-casă. Spun lucruri de pe ceea lume. Mai ieri, bărbatu meu era cu chef şi se lăuda că mi-o cumpăra malote de covenţie. Cc să fie aceea, Suzano?

SUZANA: Cică-i o materie ţăsută nu ştiu unde... în doi peri.

(Se aud chiote şi lăutari in crişmă.j

CATRINA: Ian auzi hoţii de bărbaţi cum se veselesc făr' de noi. Ştiţi una, fa?

TOATE: Ce, Iele Catrino?

CATRINA: Hai să ne-ntoarcem pe-acasă şi să ne facem bolnave, ca să nu găsască ei de mîncat cînd s-or întoarce de la crîşmă.

o ŢĂRANCĂ: Dar dac-om păţi vro şotie?

CATRINA: Şotie? să nu-i împingă păcatu, c-or da peste rusalii! Haide, haide.

ŢĂRANCELE
(ieşind)

Ardă-i focul de bărbaţii
Să-i lăsăm azi nemişcaţi.
De nimica nu ne pasă.
Că sîntem stăpîne-n casă.

SCENA III

SUZANA, TOADER

SUZANA: Haide, hai; parcă le văd cum or să mănînce papara... Le-o întrat şi lor gărgăuni în cap. *(Se pune iar pe prispa şi toarce. Cîntă:)*

Toderică, Toderel,
Mare mult mi-e dor de el!

TOADER *(ieşind din crîşmă, se opreşte pe prag):* Măi, ieşiţi azi la boieresc, ori ba?... Ba?... faceţi

cum vreți. Să nu ziceți că nu v-am dat de știre. Voi îți împărți cu dracu ce-a fi dc împărțit.

SUZANA: Toadire, Toadire.

TOADER *(viind în scenă):* Aud, Suzănicâ.

SUZANA: Da ce mai este?

TOADEK: Apoi, ce să fie, dragă nevastă? îi că, de cînd o vinit pe moșie vechilu ist nou, cuconu Ion Găluşcâ, dascalu satului; de cînd le vorbește sătenilor tot din carte şi le spune că-s strănepoți de împărați, că se trag din Troian, țăranii o luat-o de bună.... Dacă-i îndemni la lucru, iți răspund rkînd că împărații nu lucrează.

SL"Z\NA: Dar ce fac ca să-şi hrănească copiii?

TOADER: Ș-apoi nu-i destul atita. O mai vinit şi d-nu Răzvrătcscu, subprefectu, şi le-o poroncit ca să nu mai asculte de nime decît numai de dînsu, ş-acum dacă strig în sat: Hai]a culesu popușoiului, mă!... ei îmi răspund: du-te dracului pomană, mă!

SUZANA: Care vra să zică, satu ista-i bine numit satu lui Cremine?

TOADER: Bine; şi eu vornic de haimana,

sCzANA: Mări, omule, ce nu te lepezi şi tu de beleua cea de vornicie, bat-o pîrdaînicu!

TOADER: Cum nu.m-aş lepăda de dînsa. ca de Satana, păcatele mele! dar apoi știi povestea țiganului cu ursu din pădure: Săriți, oamini buni, c-am prins ursu! — Adu-1 încoaci, țigane, dacă l-ai prins! — L-aş aduce, frățico, dar nu mă lasă din labe, dihania!

SUZANA *(cu dragoste);* Sărmanu bietu bărbâțel!

TOADER: Că, zău, sînt de jâlit! M-am buimăcit de istov de-o bucată de vreme. Nu-i zi lăsată de Dumnezău în care să nu cădi cite-o poroncă, cînd cu coroieriu, cînd cu teleaga dracului.

SUZANA: Care teleaga dracului?

TOADER: Cea pe sîrmă, pin văzduh. Ș-apoi re poronci! scrise în limba păsărească... numai cioarăle să le-nțeleagă! Noroc de mine că mi le tălmăcește în românește domnu Ion Găluşcâ, care-i dobă de carte.

SUZANA: Dar, parcă şi **el** grăiește cam de **peste** deal.

TOADER: Apoi dă, ce să-i faci? O învățat carte la Brașov.

SUZANA: De-aceea vorbește brașovenește?

TOADER: **NU** știu, că cu nu-1 **înțăleg.** Dar **să** vezi, nevastă, altă bele! Mai dăunăzi vine jăndaru c-o hîrtie în care se poroncea sâ sărbăm cu solenitate ziua onomastică a lui sfîntu... nu știu care. Las' că sosise poronca a.trîa zi după sărbătoare, d-apoi ne-am dus vro trii oamini la **tîrg** ca să cumpărăm solenîtate şi mastic... Mastic am găsit la băcălie, dar solenitate, mînca-o-ar cine-o iscodit-o! n-am putut găsi nici măcar la spițărie; ne-am perdut numai ziua digeaba.

SUZANA; Și cum ați făcut?

TOADER: Am trimes masticu la isprăvnicie ca **să-1** ducă la leş.

SUZANA: Da bine, bărbate, din toate satele o cerut mastic?

TOADEK: Din toate, pe cît am auzit.

SUZAN'A: Și oare ce-or să facă boierii cu-atita mastic?

TOADER: Spunea vătavu de **la** Pepeleni c-au să prun**duiaScă** cu el şoselele cele nouă.

SUZANA: Pare c-o mai vinit o hîrtie şi azi-dimineațâ?

TOADER: O vinit, da. Cică să ne-apucăm de durat o casă comunală. D-nu Gâluşcă ne-o vorbit un ceas întreg de costituți... una, de coventi. .-una, fac două; de Patrie, de amoare...

SUZANA: Ce moare, bărbate?

TOADER: Poate că moare de curectii, fiindcă s-apropie postu.

SUZANA:. Bine, **dar,** ce-are **a** face?...

TOADER: E1o fi știind, că nc-o mai spus să fim de azi înainte cetățeni.

SUZANA: Cum, cetățeni? să vă-nchidă la cetate?

TOADER: Dracu să-i discurec! *(Scapă jos condicile ce ține subsuoară).*

SUZANA: Da aieste ce sînt, Toadire?

TOADER: Condici de însămnat toți trecătorii prin sat; tabloane de gîşte, rațe, pui de găină, ouă, toate! Cică-s potrocale de recesemință.

SUZANA; Elei! bărbate, leagă vornicia de gard, că eu nu mai am parte de tine şi-ți duc doru.

TOADER: D-apoi eu, nevăstuică dragă? Cînd ai şti cum mă trage inima la căsuța me, lîngă sufle-țelu meu ist drăgălaş, că mi-i şi grijă să te tot las singură, Suzano.

SUZANA: De ce, Todirel?

TOADER: De ce? pentru că eşti tinerică, mîndrulică; ai vin-încoaci.

SUZANA *(îl împinge -rîzînd):* Iaca vorbă! nu cumva mi-i şi teme acu?

TOADER: Ba, zău, nu-ți face cruce. Om sînt şi eu şi-mi eşti drăguță, foc.

SUZANA

Ața să trăieşti?

TOADER

Aşa să trăiesc!

SUZANA

Că tu mă iubeşti?

TOADER

Că eu te iubesc!

SUZANA

Şi, zău, nu glumeşti?

TOADER

Şi, z^ii de glumesc I

SUZANA

Aşa să trăieşti?

TOADER

Aşa să trăiesc!

(împreuna.)

SUZANA	**TOADER**
Ah I ce dulce foc	**Aii! ce mare foc**
în suflet simțesc!	**în suflet simțesc 1**
Nu pot sta pe loc,	**Mă topesc pe loc,**
Aşa să trăiesc!	**Aşa să trăiesc!**

TOADER *(căutind împregiur):* Suzano...

SUZANA: Ce-i, bărbățele?

TOADER: NU mă-i lăsa să mă-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Ba te-oi lăsa, Todirică, ca doar nu sîntem în post.

TOADER *(stcrgîndu-şi buzele):* Drăguliță me... *(Cînd voieşte s-o sărute, întră jandarmul.)*

SCENA IV

TOADER, SUZANA, JANDARMUL (întră prin fund, in dreapta)

JANDARMUL: Bade Toadire!

TOADER: Tronc!... Ce-i, jăndarule?

JANDARMUL: O hîrtie de la subprefectură. Na-ți-o. ***(Iesă.)*** , .

TOADER: ᵀar o buleandrâ de hîrtie? Mâi, măi, măi! N-are cap cineva să-şi sărute nevasta. Să videm ce mai scrie?

SUZANA: Da tu ştii să ceteşti, Todirică?

TOADER: Ba cît hăciu. Mă duc la domnu Găluşcâ să mi-o tălmăcească.

SUZANA: Stăi pe loc, că iată-I!

SCENA v

TOADER, SUZANA, GALUSCUS (iesă din casa boierească cetind a gazetă)

GALUSCUS: Admirabil! Redaptorul acestui ziar a bine meritat de la patrie! El critică tot, fie bun, fie rău... Admirabil!

TOADER: Domnule Găluşcâ!

CALUSCUS: Pe mine me chemi. Teodore?

TOADER: Aşa, domnule Găluşcâ. Te-aş ruga...

GALUSCUS: Faci eroare, amice. Eu mc numesc din străbuni Galuscus, nu Găluşcâ. Sunt roman din Dacia Transcarpatină şi me cobor dintr-un general roman ce a ținut resbel cu Gaulia pe timpul lui Cezar, din care motiv el a fost supranumit Galuscus dc Senatul Romei. în consecință, binevoieşte, amice, a nu me porecli Găluşcâ, mai cu seamă că nu pot suferi gâluscele... nu-mi priesc.

TOADEK: Fie ş-aşa, cucoane Găluşcâ.

GALUSCUS: Iar cucoane? V-arn spus la toți aice, de cînd me aflu ca profesor în sat, se nu-mi mai ziceți cueoane, pentru că astăzi nu mai esist boierii, nu mai sunt boieri. Zi-mi frate Galuscus, fiindcă toți romanii sunt frați.

TOADER: Ți-aş zice frate, cucoane, d-apoi nu-i obiceiu de astfel pe la noi. Numai călugării îşi zic frați.

GALUSCUS: Bine; dacă uzul nu iartă, zi-mi domnide. Acest cuvînt e latin, şi ascendinții noştri, precum scii, Teodore, erau de viță latină. Strămoşul meu, generalul Galuscus, care era ver primare cu Trifonius Petringelus şi cu nu mai puțin celebrul roman Bostanus Coptus, ce se rudea cu oficiliatul şi mult sapientul Cartofilus Cesarus Craescus...

TOADER: Ian las', domnule, cartofele şi bostanii deoparte şi m-ascultă...

GALUSCUS: Fie. Acum că ți-am dat esplicăciunile necesarii, spune, ce voiesci?

TOADER: Te-aş ruga, dacă nu ți-ar fi cu supărare, sâ-mi ceteşti poronca asta de la subprefecătură.

GALUSCUS: Ai primit iar vrun ordin?

TOADER: Ba nu, o poronca.

GALUSCUS: Cum ai zis? O poronca? Rău pronunți, frate; debe se zici *uâ* poronca.

SUZANA: E trăsnit cu leuca, pe legea me! ha, ha, ha!

GALUSCUS: Cine ride? O femeie?

SUZANA: Ba nu, domnule, uă femeie.

GALUSCUS *(zîmbind)*: AI bela Suzană?... Doamna mea, primesce asigurâciunea înaltei mele considerăciuni cu care am onoare a fi a domniei-voastre devotat serb.

SUZANA *(în parte)*: Ian auzi-1 acu, cică vre să fie cerb. *(Rîde şi se aşează torcind pe prispă.)*

TOADER: NU te potrivi, domnule, şi ceteşte-mi poronca; poate că-i grabnică.

GALUSCUS: Consimt cu plăcere. Adă. *(Ia hîrtia şi citeşte deoparte:)* „Se ordonă vornicului din satul lui Cremine, ca îndată să scoată toți sătenii şi să-i pornească la căratul lemnului necesariu pentru casa de arest ce este a să dura în acest sat. Orice lucru ar avea de făcut locuitorii,"fie a lor, fie a proprietarului, îl vor părăsi pe loc, pentru ca să grăbească caratul materialului menționat. Subsemnat Râzvrătcscu, subprefect." *(în parte.)* Acest ordin e arbitrar! e uâ mesură despotică, uâ... ua... uă idee monstruoasă!:.. Tocmai acum cînd c timpul de strins pînea de pe cîmp, se o lase ca se putrezească, pentru ce? pentru construirea unei temniți!... O! înțeleg; asta provine din inimiciţiunea lui Răzvrătescu. El vrea se me ruineze, fiindcă opiniunele noastre politice sunt contrarii. Ce este de făcut?...

(Stă pe gînduri.)

TOADER: Ai cetit hîrtia, cucoane Gâluşcă?... Ce năzbutii mai cuprinde?

GALUSCUS *(în parle, cu veselie)*; O! ce! idee! *(Tare.)* Frate Teodore, subprefectura oi'donă ca fără nici o întîrziere se iasă tot satul pentru ca se-mi culeagă pînea de pe cîmp.

TOADER: Oare? Dacâ-î aşa, cucoane, grăieşte d-ta cu românii, că eu dîgeaba m-am cercat să-i scot azi Ia lucru boierescului.

GALUSCUS: Unde sunt frații romani?

TOADER: Pac cislâ colea-n crîşmă.'

GALUSCUS: – învită-i se vie aice ca se parlamentăm împreună.

TOADER: îndată, cucoane Găluşcă. *(Seduce în crîpnă.}-*

GALTJSCUS *(în parte):* L-oi învăţa eu pe Răzvrătesc LI să scrie vornicului cu litere latine.

(Suzana ciulă încet.)

GALUScus *(O întrerupe):* Suzano, bclă Snzană...

SUZANA.' Aucî, domnule Găluşcă.

GALUSCUS: Ce faci acolo singurică?

SUZANA: Torc.

GALUSCUS.' Torci?... Felice e fuiorul ce-l atingi cu. degetele şi cu buzele! *(Oftînd.)* Căci nu sunt eu în locul lui!

SUZANA: Ai vre să te torc?

GALUSCUS: Aşi...

SUZANA: N U se poate. .

GALUSCUS: De ce?

SUZANA: Eşti pre nescărmănat.

GALUScus: , Ah! Suzana.

SUZANA *(imitîndu-l):* Ah! Găluşcă.

GALUSCUS; De ce nu vrei se citesci în anima mea?' De ce nu vrţi se me capisci?

SUZANA: Eu?... ha să te pişte rusaliile mai bine, da nu eu.

SCENA Vi

GALVSCUS, SUZANA, TOADER, ŢĂRANII (ieşind din crîpnâ)

TOADER: Veniţi încoaci, că vă cheamă vechilu moşiei.

ŢĂRANII

Domnul Găluşcă acum ne cheamă:
Haideţi cu toţii, hai, fără teamă
Să-i vedem faţa cea pricopsită,
S-auiint vorba-i cea procopsită.

GALUSCUS'. Bine-aţi venit, fraţilor! Ve salut, *salve!*

ŢĂRANTI: Bine-am găsit, cucoane.

GALUSCUS: Ve invit se-mi pretaţi toată atenţiunea.

VEVERIŢA: Ce să facem, cucoane?

GALUSCUS: V-am luminat de demult asupra sorgintei voastre, sunteţi romani, strănepoţi a imperatului Traian, anticii dominatori a lumei! Aşa este?

ŢĂRANII: O fi, cucoane.

GALUSCUS: în consecinţă, ve indemn, conform cu ordinul acesta de la subprefectură, se alergaţi la cîmp pentru ca se-mi culegeţi popuşoiul. *Dixi!*

VEVERIŢĂ: Bucuros am merge, cucoane, dar nu ne dă mîna.

GALUSCUS: Şi pentru care motiv, frate Veveriţă?

VEVERIŢĂ: Ne temem de rusalii.

GALUSCUS: Rusăliif... sunt rusalii pe moşie?

VEVERIŢĂ: Sînt, sînt, ardă-le focu! Mai alaltăieri ele o furat boii lui Terinte prisăcariu, şi chiar astănoapte le-o zărit Gheorgîu a Saftei, trierînd satu. Aşa-i, Gheorghi?

GHEORGHE: Aşa, cumătri Vasili. Era numai două în catrinţă şi se furişa pe sub zâplazu curţei boiereşti.

GALUSCUS *(pe gînduri):* Rusalii! Aceasta e un ce grav! uă... Uă... uă... calamitate publică! Vechii romani, ascendînţii noştri, pre cît îmi aduc aminte din istorie, se apărau de dînsele cu chipul întrebuinţat de zeul Vulcan cînd a voit se prindă pe Venus cu Apolon in *flagrante delictum,* adică cu mreje. *(Tare.)* Fraţilor romani! cunoaşteţi voi pe Venus şi Apolon?

VEVERIŢĂ: Ba nu, cucoane. N-o vinit niciodată pe-aici pin sat.

GALUSCUS: Serman popul!... cum a uitat tradiţiunele antice!... Fraţilor romani! strămoşii noştri prindeau rusaliile cu nevodul şi apoi le înecau într-o baltă. Astfel debe se facem şi noi. Luaţi un nevod şi o puşcă cu voi şi mergeţi la lucru; iar

dacă le veți zări cumva, zvîr şi poc!... m-ați înțeles?

VEVERIȚĂ: ințăles, cucoane. Hai, măi!

ȚĂRANII: Hai!

GALUSCUS: Dar căutați bine, fraților romani, se nu lăsați popuşoii in strujcni!

VEVERIȚĂ: Ferească sfîrttu! Hai, fraților romani!

ȚĂRANII

(mergind spre irfşmă)

Hai ca strămoşii. Du vitejie.
Să stăm la pirul1 colo-n cîmpie.
. C-un năvod mar.: şi cu o puşcă,
Precum ne-nvață d-nul Găluşcâ.

SUZANA: Toadire, încotro apucă frații romani?

TOADER *(la țărani):* Ei, măi! încotro, încotro? Acolo-î lanu de popuşoi?

VEVERIȚĂ *(pe pyag):* Mergem să cătăm năvodu.
(Țăranii intră rhînd în crîşmă.)

GALUSCUS *(deschide jurnalul şi se adîncvşh in citire):* Ce stil! re espresiuni energice! ce logică invincibile! admirabil ziar! admirabil redaptor! Cine-i subsemnat? *(Caută la sfîrşilttl foaiei.)* Clevetici! îl gicisem de la început. *(Citeşte:)* „Douăzeci şi patru de ore au trecut de cînd s-a format noul Cabinet, şi încă nu vedem inovate şi aplicate reformele promise de programa sa! Conchidem dar că şi acest minister a pus sub salte promisiunile sale! încă o ilusiunc perdută! Sermanâ Patrie! infelice Națiune! etc." *{Vorbit.)* Sublim! Iaca accente patriotice'.... în trei rinduri de tipar numai o singură greşeală de ortografie. Redaptorul a scris națiune în loc de năciune. Pătat! *(CUeşte.)*

TOADER *(viind lingă Suzana):* Suzană...

SUZANA: Aud, bărbate.

TOADER: NU ne vede nime acu. Țăranii o intrat în crîşniă, d-nu Găluşcă s-o îngropat în hîrtia cea mînjită cu cerneală... Nu mâ-i lăsa să mâ-nfrupt c-o sărutare?

SUZANA: Bucuros, Todirică. *(întimînd obrazul.)* Na, înfruptă-te digrabâ!

TOADER *(ştergîndu-şi buzele):* Iaca... *(Cînd voieşte s-o sărute, intră jandarmul.)*

SCENA VII

GALUSCUS, TOADER, SUZANA, JANDARMUL

JANDARMUL: Bade Toadire.[1]

TOADER *(supărat):* Iar! mînca-l-ar cioarâle de jăndar!

JANDARMUL: Bade Toadire!

TOADER: Ce este, măi hemesîtule?

JANDARMUL: Te cheamă d-nu subprefect ca să-i aduci banii birului.

TOADER: Ce să-i duc?... n-am putut stânge încă nimica. De-abia ieri mi-o vinit poronca ca să scot de la săteni două sferturi şi banii şoselei, colac peste pupăză!... N-am ce-i duce.

SUZANA: NU te supăra pe bietu jăndar, Todirică, că el nu-i vinovat, sărmanu!

TOADER: Cum nu m-oî nvînia, dacă tot m i stinghireşte!

SUZANA: Mai bine du-te de te tălmăceşte cu subprefectu.

TOADER: Fie, mă duc; dar vin îndată îndărăt ca să nu rămîn Loată ziulica nenfruptat...

SUZANA: Ha, ha, ha, că poznaş mai eşti, bărbate! *(Toader iesă, alergînd împreună cu jandarmul.)*

SCENA VIII

GALUSCUS, SUZANA şi, mai pr miră, TOADER

GALUSCUS *(tresărind):* Cine ride? Iar Suzana?... Ce belă e!... ce pudoare în fața ei!... Suzano, nu te duce încă, că am se-ți spun un ce misterios.

SUZANA: Ce lucru sâ fie oare?

GALUSCUS: Ascultă:

> Suzana. eşti belă, eşti cbiaî florelinte,
> Ş-a tale beleţe mă scoate din minte 1
> Eşti beial şi chipu-ţi treptat se bele&ce.
> Şi auima-mi, belo, amînd vestesesce!
> Te am cu pasiune, te am cu ardoare
> Ş-amoarea-mi vibrează lîng-a ta pudoare.
> Te am, şi de-acuma viaţa mea toată
> Va fi pentru tine oficiolatăl

SUZANA: N U te-nţeleg, domnule, ce vrei să-mi spui... Tot zici că m-ai... tot pomeneşti de păşune, de flori de linte, de moare, de putoare... Ce limbă grăîeşti, că parcă se bat calicii în gura d-tale?

GALUSCUS: Ah! nu m-ai cumprms?

SUZANA: Nici te-am prins, nici te-am înţăles, că doar n-am învăţat tătăreşte.

GALUSCUS: Cum?... Suzană, n-at priceput ca deja un incendiu volcanic arde în anima mea?

SUZANA *(în parte):* Aşteaptă, mangositule!... păsăreşte vrei? *(Tare.)* Stivini, ivim, căvână, evene, stivini, nevene, buvunu, nuvunu?

GALUSCUS *(cu mirare):* Buvunu, nuvunu? Ce jcrg e acesta? în van îmi tortur inteliginţa ca să capisc buvunu, nuvunu. Aceste sclâmâciuni nu aparţîn idiomului năciunei noastre. în consecinţă mă găsesc în pusăciune a nu le putea da o înterpretăciune raţională.

SUZANA *(în parte):* N-o înţăles?... Să-i vorbesc în limba lui. *(Tare.)* Baciune, tăciune, teciune, pîrciune, dalciune, niciune, cuciune, naiciune, minciune, teciune... Ai priceput acum?

GALUSCUS *(CU mulţămire):* Acu mai vii de-acasâ, dar n-am priceput nici acum bine de tot, căci vorbesci prea iute.

SUZANA: Ha, ha, ha, greu ai mai fost de cap!... Ian ascultă, domnule Găluşcă, dacă vrei să vorbeşti româneşte ca sâ te înţăleagă românii, bine; iar de nu, du-te, omule, de unde-ai vinit, că nu ţi se trec braşoavele pe la noi.

GALUSCUS: Ei apoi, Suzano, de vreme ce mă condamni să-ţi vorbesc în limba vulgara a părinţilor mei, îţi spun curat, pe şleah, că-mi eşti drăguţă şi că mă usuc de dorul tău.

SUZANA *(în parte):* Iaca, iaca! s-o aprins tăciunele.

(Toader se arată îtt fand.j

TOADER *(in parte):* Oare ce pune la cale Suzana cu d-nu Găluşcă ?

GALUSCUS: Suzano, răspunde-mi şi tu pe şleah, vrei să te dai în dragoste cu mine?

TOADER *(în parte):* Auzi Gâluşca dracului?

SUZANA *(în parte):* îmi vine să i-o gioc bună stropşitului.

GALUSCUS: De primeşti, ai dat peste noroc!... Nu-ţi pomenesc de onoarea ce ar fi pentru tine ca să fii în relăciune cu un om învăţat cum sunt eu!... Eşti femeie pricepută ş-o înţelegi; dar apoi, gîndesce, Suzano, că pusăciunea mea de plenipotinte mă face destul de potinte, ca sâ fiu de mare folos sau de mare pagubă prostului rtl de Toader, bărbatul tău...

TOADER *(în parte, furios):* Prost!... ghidi, sparge casă!

GALUSCUS: La ce te hotărăşti, Suzănică?... Răspunde fără sfială, nici ruşine, draga mea, căci pudoarea nu-i inimică amoarei.

SUZANA: Apoi dă, domnule... ştiu eu ce să fac?

GALUSCUS: Să te-nvăţ eu. Cînd a înnopta, oi găsi o treabă lui Toader ca să-1 depărtez, şi-n lipsa lui, oi veni pe furiş la tine. Vrei?

TOADER *(în parte):* O! îmi vine sâ-1 toropesc.

GALUSCUS: Să vin pe furiş, Suzano? Sclamă, dragă, sclamă că vrei să vin. Nu-ţi etufa simţierunca.

SUZANA: Dar dacă te-a vide cineva?

GALUSCUS: Asta-i uă considerăciune gravă!... Cum să facem dar?

SUZANA: Ştii una? Aştept să vie soră-mea mai într-amurgu. îmbracă-te-n haine femeieşti, şi dacă te-a şi zări cineva, a crede că-i Ileana.

GALUSCUS: **Perfect! Sublim! Suzano, am sâ mă prefac în zină, in Vemis.**

TOADER *(inparte):* **Aşa vă-i tocmâla?** *(Vineîn scenă.)* **Domnule Găluşcâ...**

GALUSCUS *(tresărind):* **Ha?... Teodor!... Ce voieşti, amice?**

TOADEK: **Ce vreu?... Vreu să-ţi spun verde-n ochi...**

SUZANA *(încet, iui Toader):* **Stăpîneşte-ţi gura, Todirică.**

GALUSCUS; **Aştept, vornice, să-mi spui verde-n ochi... Ce?**

SUZANA *(piscină pe Toader):* **Taci, bărbate.**

TOADER; **Că... câ tc-aşteaptă subprefectu.**

GALUSCUS *(în parte):* **O cam sfeclisem!** *(Tare.)* **Mă aşteaptă d-nul Răzvrâtescu? Bine, mă duc să-I găsesc. Suzano, nu uita ce te-am rugat... Adio,** *salve! (Iesă prin fund.)*

SCENA IX

TOADER, SUZANA

TOADER: **Dar de** aste mi-ai fost, lele Suzană?

SUZANA: **De care, bădica?**

TOADER: **Vrei sâ-mi pui flori după urechi cu sfrijîtu cel de Găluşcâ?**

SUZANA *(rîztnd):* **Cum ai aflat-o, bărbăţele?**

TOADER: **Ş-încâ rîzi, muiere neruşinată!... Rîzi, şi nu-i nici o săptămînă de cînd te-am luat!** *(începe a plînge.)* **Ce păcate-am avut să mă-nsor!... De unde eram om teafăr, s-agiung de batgiocură satului!;.. Alei, Suzano, mi-aş fi pus capu-n foc că tu nu eşti ca altele.**

SUZANA: **NU fii copil, omule. Ce, Doamne, iartă-măL te scînceştî numai pentru-atlta?**

TOADER *(bocindu-se):* **Auzi, atîta... Da ce-mi trebuie mai mult?**

SUZANA: **Linişteşte-te, dragă, c-o fost numai o glumă.**

TOADER: **Glumă?... să-1 înveţi chiar tu pe Găluşcă ca să se-mbrace femeieşte, pentru ca să vie la tine!...**

SUZANA: **Dacă, doar n-am orbu găinilor, ca să mâ-ndrăgesc de-un şoldan ca dînsu. Am vrut numai să-mi bat gioc de el.**

TOADER: **Ian las, parcă n-am văzut eu, n-am auzit eu...**

SUZANA: **NU crede ce vezi cu ochii, bărbate; crede ce-ţi spun eu.**

> Bărbate, bărbate,
> Nu crede ce vezi,
> lucaido-ţi tu ochii
> Ş-orbeşte tn& cran.
> De-auzi vorbe rele
> Tu, surd sâ te faci.
> Astupâ-ţi urecnea,
> Te culcă şi taci.

TOADER: **Sâ tac, să tac cînd ştiu că vechilu umblă după tine ca lupu după oaie.**

SUZANA: **Lasă-I să umble şi, dacă eşti om, ie-1 la hăituit cînd s-o primbla noaptea prin sat.**

TOADER: **Iaca! bine zici, nevastă.** *(Rîde.)* **Ha, ha, ba, Că mare pricepută eşti!**

SOZANA: **Vezi?... şi tu mă credeai o ră.**

TOADER: **lartă-mâ, Suzană dragă, că de-acum mă giur sâ fiu orb şi surd. Mă ierţi, puiculiţă?**

SUZANA: **Te iert, bărbăţele.**

TOADER: **Şi... îmi dai voie sâ mă-nfrupt c-un sărutat?**

SUZANA: **Ba şi cu două, Todirică.**

TOADER: **Găinuşa badei.** ***(Cină voieşte s-o sărute, întră jandarmul.)***

SCENA X

TOADER, SUZANA. JANDARMUL

JANDARMUL: **-Bade Toadire!**

TOADER *(furios):* **Bată-I pîrdalnicu de jăndar!... parc-o face într-adins.**

JANDARMUL: **Bade Toadire...**

TOADER: Ce este, mâi?

JANDARMUL: O poroncit subprefectu s-aduni toţi sătenii aici în piaţă, că are sâ le grăiască! *(Iesă.)*

TOADER: Bine. *(Suzanei.)* Dă digrabă, Suzano, păn'ce nu mai vine cineva. *(Voieşte s-o sărute.)*

JANDARMUL *(întorcindu-se)*: Bade Toadire, aleargă iute, că iaca vine subprefectu. *(Iesă.)*

TOADER: Of! mă duc, că văd că n-oi sâ am parte azi de înfruptat. *(întră in crîşmă.)*

SUZANA *(singură)*: Bietu Toadir! mare fiică i-o fost de şotie! Bine c-o ştiu. *(întră in casă.)*

SCENA XI

GALUSCUS, RAZVRATESCU (întră prin fund certindu-si)

GALUSCUS: Ba n-oi plăti.

RAZVRATESCU: Ba-i plăti.

GALUSCUS: Ba n-oi plăti, domnule subprefect, că ar fi o vexăciune intolerabilă.

RAZVRATESCU: Domnule, ie-ţi măsurile cum vorbeşti!... Cum îndrăzneşti a numi vexaţiune, după limba d-tale, o lege votată de Cameră?... D-ta, care ceteşti toată ziua gazete, trebuie să fii negreşit informat că toţi proprietarii au să plătească statului cîte 5 la sută din venitul lor; prin urmare împrotivirea d-tale o considerez ca o opoziţie guvernului.

GALUSCUS: Ba, mă iartă, nu fac opusăciune; însă eu nu-s proprietarul acestei moşii; sunt numai vechil, după limbajul d-tale, şi legea specifică clar că proprietarul debue să plătească contribuciunea fondară. în consecinţă, *salve!*

RAZVRATESCU: Aşa?... te împrotiveşti poroncilor mele?

GALUSCUS: Nici vreu să te bag în seamă.

RAZVRATESCU: Nu?... se vede câ nu ştii cine sînt şi ce pot eu?...

GALUSCUS: D-ta?... eşti domnul Ră2vrătescu; atîta tot şi lada-n pod.

RAZVRATESCU: Sînt subprefect, domnul meu!... adică a 57-ea parte din guvern!

Stat subprefect de un ocol,
Şi-n ţara mea joc mare roii
Eu cercetez, eu hotărăsc,
Judec, condamn şi împlinesc.
De mine toţi se tem aici,
Că-s mare peste cei mai mici.
Sînt subprefect, slnt subprefect,
Ş-aici produc grozav efect I
Prefectul meu stă nevăzut.
De ţinulaşi necunoscut.
El în oraş şede pe loc
Vara-n grădini, iarna la foc.
Dar, criştil eul tcţi mă rîvnesc,
Şi ca de-un drac toţi se Ieresc,
Că-s subprefect de un ocol,
Şi-n ţara mea joc mare rol 1

GALUSCUS *(în parte)*: Infelice ţară!

RAZVRATESCU: M-ai auzit, domnule?... prin urmare îţi poroncesc, în numele Convenţiei, să te supui îndată la plata contribuţiei, căci la dimprotivă, te voi împlini cu execuţie.

GALUSCUS *(spăriet)*: Cu execuciune?

RAZVRATESCU: Dar; îţi trîntesc jandarmi în casă, aşa încît să nu fii liber nici să dormi.

GALUSCUS: Ce-aud? ma asta-i uă... uă... uă inquisiciune!

RAZVRATESCU: Nici să mănînci.

GALUSCUS *(furios)*: Eşti un Neron!

RAZVRATESCU: Nici să ieşi din casă.

GALUSCUS *(esasperat)*: Eşti un Caligul!... Vrei să-mi ataci libertatea individuală?

RAZVRATESCU: Plăteşte.

GALUSCUS: Să-mi violezi domiciliul?

RAZVRATESCU: Plăteşte.

GALUSCUS: Eşti un Caracal!... Mă duc să-ţi aduc banii, dar să ştii c-am să dau peticiune ministeriului.

RĂZVRĂTESCU: Plăteşte, şi dă petieiuni chiar dracului.

GALUSCUS *(întră casa boierească, strigînd):* O! abominăciune 1 violăciune! execfăciune!

RĂZVRĂTESCU *(singur);* Strigă tu la crăciuni cît ţi-a ţinea gura, pedantule, că nu te slăbesc.

SCENA XII

RĂZVRĂTESCU, TOADER, ŢĂRANII (ieşind di» crişmă), mai pe urmă GALUSCUS

TOADER: Da haide, mâi, azi, c-aşteaptă subprefectu.

VEVERIŢĂ: Iaca venim, venim; mai încet, vornice, că nu dau tătarii.

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha! Iaca şi sătenii; am să-i dăscălesc, după cum am cetit în gazetă. *(Tare.)* Oameni buni!... v-aţi adunat cu toţii?

VEVERIŢĂ: Ne-am strîns, cucoane; am lăsat lucru ş-am alergat la chemarea vornicului.

RĂZVRĂTESCU: Bine... Vornice!

TOADER: Aud, cucoane.

RĂZVRĂTESCU: Ai mai strîns ceva din banii biruim?

TOADER: Te miri ce şi mai nimica, vorba ceea, câ oaminii îs lipiţi pămîntului.

VEVERIŢĂ: Aşa, aşa, săracii de noi!... lipiţi pămîntului!

RĂZVRĂTESCU;. Pîră veche, badeo, pirâ veche... Vornice, să te porneşti acu-ndată cu banii cîţi ai adunat şi sâ-i duci la sămişie.

TOADER: îra\ cucoane, nu s-ar putea să lăsăm pe mîni?

RĂZVRĂTESCU: Nu... hai, pornit-ai?

TOADER: Pornit, pornit; numai să zic două vorbe nevestii. *(Se duce la casa Hi.)* Suzano!

SUZANA *(pe pragul uşei):* Aud, bărbate. *(Vorbesc încet.)*

RĂZVRĂTESCU *(zărind pe Suzana):* Iaca, mă! da frumuşică vorniceasa are vornicul!... Bună idee am avut să-1 espeduiesc.

SUZANA *(încet):* Şi, zău, iar te duci, Toadire?

TOADER *(încet):* Mă duc păn' în capătu satului şi mă-ntorc îndărăt pe după ţarină.

RĂZVRĂTESCU: Da nu te-ai mai dus azi?

TOADER: Iaca mă duc... Ard-o focu vornicie!... Râmh sănătoasă, nevastă, *(lesă prin stînga.)*

SUZANA: Mergi cu bine, bărbate. *(Se închide în casa.)*

RĂZVRĂTESCU *(în parle); îi* frumuşică coz.

VEVERIŢĂ: Cucoane, vornicu ne-o spus că ai să ne grăieşti cîte ceva.

RĂZVRĂTESCU: Dar.

VEVERIŢĂ *(către ţărani):* Tăceţi, măi

GALUSCUS *(arătindu-se la portiţă cu o pungă în mina):* Ce are sâ le spuie?

RĂZVRĂTESCU: Oameni buni! v-am adunat pentru ca să vă spun vorbe mari şi late, cum n-aţi mai auzit de cînd trăiţi. Eu vă sînt prietin, frate, tată!.-, vă vreu binele, şi dar vă întreb: Cum aţi pitrecut păn-în ziua de astăzi?... bine, ori rău?...

VEVERIŢĂ: Apoi, dă, cucoane... cum o dat tîrgu şi norocu, vorba ceea.

RĂZVRĂTESCU: Rău!... Aţi fost lipsiţi de toate, şi de libertate, ţi de egalitate, şi de fraternitate, şi de legalitate, şi de inviolabilitate... şi de... *(Scoate un jurnal din buzunar.)*

GALUSCUS *(în parte):* Ce zice? ce zice?...

VEVERIŢĂ *(la ţărani):* Ce-or fi, măi, acele toate?

RĂZVRĂTESCU *(citind jurnalul):* „Şi de drepturi cetăţeneşti, şi de drepturi comunale, şi de drepturi municipale, şi de drepturi civile, şi de drepturi politice, şi de sufragiul universal."

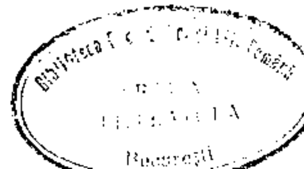
VEVERIŢĂ *(lui Gheorghe):* Ce-i sufragiu cela, mă Gheorghi?

GHEORGHE: Sofragiu, cumătri, ca la boieri.

RĂZVRĂTESCU *(citind);* „Dar, în finp, a unsprezecea oră a sunat pentru voi! Cel proletar va scăpa de proletariat! Cel mic se va face mare, şi vicc versa, cel mare se va face mic! Cel slab va fi putinţe, şi cel putinţe neputinţe!"

GALUSCUS *(in parte):* Propagă anarhia, nebunul!

RĂZVRĂTESCU *(citind):* „De-acum fiecare locuitor debue a fi proprietar de patru fălci de pămînt, căci acel pămînt e a lui Dumnezeu, şi precum glasul

poporului. este glasul lui Dumnezeu, asemenea pămîntul lui Dumnezeu este pămîntul poporului," *(Vorbit.)* Vă vine la socoteală aşa, oameni buni?

VEVERIŢĂ: Cum, cucoane?

RAZVRATESCU: Să aveţi fiecare partea voastră, cîte 4 fălci, şi să nu mai faceţi boieresc?

VEVERIŢĂ: Ne-ar vini, cucoane; dar să-mi dai voie a face o întrebare, dacă nu ţi-a fi cu bănat.

RĂZVRĂTESCU: Grăieşte, moş Veveriţă, că d-ta eşti om priceput.

VEVERIŢĂ: Patru fălci de pămînt sînt bune acu deocamdată; dar mai tîrziu, cînd ne-or creşte copiii, li s-a da oare şi lor cîte patru fălci?

RĂZVRĂTESCU: Ba nu, moş Veveriţă; copiii vor împărţi frăţeşte locul părintesc, că aşa-i cu dreptul.

VEVERIŢĂ: Care vra să zică, dac-aş avea patru însurăţei, să le vie parte numai cîte-o falce?

RĂZVRĂTESCU: Măi, proştilor, voi nu înţălegeţi toate avantajele unei asemine reforme.

VEVERIŢĂ *(lui Gheorghe):* Ce-a fi acea răformă, Gheorghi?

GHEORGHE: Ce să fie, cumătri? Răformă, adică formă ră.

RĂZVRĂTESCU *(citind):* „Acele avantage sînt: I-i că vă faceţi cetăţeni liberi; al 2-lea, că vă faceţi liberi cetăţeni; al 3-lea, că fiind liberi cetăţeni, o să dobîndiţi demnitatea de cetăţeni liberi; să agiungeţi a fi şi voi o Naţie."

GALUSCUS *(în parte):* Auzi, Naţie!... zi Năciune, ignorantule!

RĂZVRĂTESCU: O naţie mare, cultivată, florisantă.

GALUSCUS *(in parte):* Florelinte, nu florisantă...

RĂZVRĂTESCU: Să aveţi şi voi şcoli şi comune, şi temniţi în sate, ca toate naţiile civilizate. De aceea vă poroncesc acum să lăsaţi orice lucru a cîmpului baltă şi să vă duceţi ca să căraţi lemn de durat o temniţă aici. Sînteţi liberi, bătaia este ridicată; prin urmare aveţi nevoie de-o casă de arest.

VEVERIŢĂ: Temniţă la noi?... doar nu sîntem scăpaţi din ocnă!

RĂZVRĂTESCU: Aşa; şi să mai căraţi lemn pentru clădirea unei case comunale; pentru că toate satele au sâ fie organizate în comune.

VEVERIŢĂ *(lui Gheorghe):* Ce să fie cumuna ceea, Gheorghi?

GHEORGHE: Adică, cum una cum alta; tot ca una, fata me.

RĂZVRĂTESCU: Şi să mai căraţi lemne pentru duratul unei şcoli săteşti, în care copiii voştri să înveţe carte, ca să se facă învăţaţi. Bune-s toate aceste, oameni buni?

VEVERIŢĂ: Bune, cucoane. Numai cît, toate-odată... ne vine cam greu; n-avem mijloace, sîntem săraci, şi de-a fi să lăsăm pînea pe cîmp, poate. Doamne fereşte! să putrezască! şi cu ce ne-om hrăni la iarnă?

RĂZVRĂTESCU: Iaca leneşii!... Hai, nu mai lungiţi vorba şi vă porniţi acu-ndată la lemne.

VEVERIŢĂ: D-apoi, cucoane, îi păcat să ne perdem tot lucru anului.

RĂZVRĂTESCU: Ei, măi badeo, nu mă faceţi să-mi întorc cojocul pe dos, că, deşi sînteţi oameni liberi, v-oi face acum s-alergaţi iepureşte.

VEVERIŢĂ *(pe gînduri):* Sărmanii de noi!... cică vreu să ne facă bine!...

RĂZVRĂTESCU: Pornit-aţi azi?

VEVERIŢĂ: Ne ducem, ne ducem, că doar sîntem oamini liberi, cum zici drta. Hai, mâi.

ŢĂRANII: Hai. *(Iesă prin fund în stingă.)*

RĂZVRĂTESCU *(cu aer de triumf):* Aşa să face educaţiunea poporului!

GALUSCUS *(viind în faţa lui Răzvrătescu):* Domnule, am ascultat toate aberăciunile cîte le-ai debitat fraţilor români, şi fac aici declârăciune că eşti un perturbator! Dumneta nu urmezi instrucciunilor guvernului... urmezi inspirăciunei unor utopişti, carii te port de nas ca pe-un nătărău... Mă duc sâ espedez o depeşă telegrafică la d-nul ministru, ca să te demasc ca pe un oficiolat incapace şi fatal.

RĂZVRĂTESCU: Ai adus banii contribuției?

GALUSCUS: Las'- că ți-oi da eu contribuciune.

Eşti pentru năciune
O pertnrbaciune,
Abomioăeiune,
Şi execrăciunel
Om far' de răciune,
Plin de-a berăci une.
Duci la perdiciune
Pe biata năciune.

(întră furios în casa lui.)

RĂZVRĂTESCU

Ciune, ciune, ciune.
Du-le-n năibftciuue!
Eşti o scăpăciunc
Din balamuc iu ne.

SCENA XIII

RĂZVRĂTESCU, SUZANA, mai pe urmă CATRINA şi SAFTA

RĂZVRĂTESCU: Ha, ha, ha, bată-1 dracu c-un tăciune, că poznaş îi!

SUZANA: Oare unde-i cloşca cu puii? *(Caută pe-mpregiurul casei.)* Puii mamii, pui, pui, pui...

RĂZVRĂTESCU: Iaca vorniceasa cea frumoasă. Să-mi cerc norocul în privirea înaintirei neamului.

SUZANA *(viind în scenă):* Nu-i găsesc. Puii mamii, pui, pui, pui...

RĂZVRĂTESCU *(înaintină):* Mă chemi, drăguță? Ia-tă-mă-s.

SUZANA: Eu te chem pe d-ta?

RĂZVRĂTESCU: Nu strigi de-un ceas, pui, pui? Am crezut că mă chemi pe mine ş-am alergat numai într-o fugă.

SUZANA: Iaca! nu-mi spui că eşti glumeț?... Dacă te-aş chema pe d-ta, n-aş striga pui, pui, pui; aş zice: na, malac, na, ne, ne, ne.

RĂZVRĂTESCU: M-ai pîcîlit, leliță; dar vorba ceea: Pîcîlire dc leliță, cere plata o guriță. *(Caută s-o sărute.)*

SUZANA *(respingindu-l):* Da cată-ți de drum, omule; doar nu-i țara-n jac.

RĂZVRĂTESCU: Țara nu-i de jac, dar tu-mi eşti pe plac, pre legea me!...

SUZANA: Ți-oi fi, d-apoi ştii povestea lui Ivan: Măi Ivane, dragi ți-s fetele? — Dragi. — Dar tu, lor? — Şi ele mie...

RĂZVRĂTESCU: N-auzi, leliță?

SUZANA: Aud, bădiță.

RĂZVRĂTESCU: Cum te cheamă?

SUZANA: Suzana, să ierți.

RĂZVRĂTESCU: Suzano, ştii una?

SUZANA: Ba nici două.

RĂZVRĂTESCU: îmi vine să mă prind argat la voi.

SUZANA: Pentru ce?

RĂZVRĂTESCU: Pentru vorba ceea: Decît a bărbatului, mai bine-a argatului.

(Catrina şi o altă țărancă vin la ftnttnă şi ascultă.)

SUZANA *(în parte):* Umblă ş-aista după colaci calzi. îmi vine sâ i-o gioc şi lui.

RĂZVRĂTESCU: Aud?... cum ai zis, leliță?

SUZANA: Am zis aşa, că de te-ar împinge păcatu să fii argatu meu, te-aş pune să paşti gîştele.

RĂZVRĂTESCU: Dar m-ai hrăni bine?

SUZANA: Te-aş hrăni cu răbdări prăjite.

RĂZVRĂTESCU: Şi cu alivenci?... Care vra să zică, tocmala-i sfîrşită. întru chiar^ acu-ndată în argăție. *(Voieşte să între in casă.)*

SUZANA: Ho, țară!... că te-or videa oaminii şi m-or face de vorbă-n sat.

RĂZVRĂTESCU: Bine zici; încă n-o înnoptat de tot. Dar mai tîrziu, leliță, să vin?

SUZANA: Apoi, dă... ştiu eu? Dac-a vini bărbatu-meu?

CATRINA *(către țărancă):* Elei! Auzi, Safto?

RAZVRATESCU: Bărbatul tău? N-ai nici o grijă, că l-am trimes la tîrg.

SUZANA: Sărmanu Toadirî

RAZVRATESCU: Nu-I mai căina, drăguță, că un mojic ca dînsul de atîta-i bun.

SUZANA *(în parte)*: Las' că te-o mojîci el, mangosîtule.

RAZVRATESCU: Ei, Suzano, ce zici?... Să vie bădița?... Să-ți aducă bădița şiraguri de mărgele?

SUZANA: Adă, că văd eu, păcatele mele, că nu pot scăpa de d-ta... dar cum să facem ca să nu te zărească nime?

RĂZVRĂTESCU: Cum?

SUZANA: Ştii una?... Aştept pe sorâ-mea în astă-noapte. îmbracă-te femeieşte şi vină, de te-o întîlni cineva, a crede că-i Ileana.

RĂZVRĂTESCU: Minunată idee!... Aşî-şi chiar mă duc să-mi pun catrință... Ha, ha, ha!... oi să par că-s Ileana Cosînzana.

SUZANA: CU musteți?... ha, ha, ha!

RĂZVRĂTESCU: Mă duc ca vîntu şi mâ-ntorc ca gîndu.

MA duc ca. vtivtul. dragi Suz&ni,
Şi vin în haine de raoldovenci-
Tu-mi pregăteşte ceva de hrană
Şi mă aşteaptă cu alivenci.

SUZANA

Du-te ca glodul, tc fă țărancă,
Şi te întoarce vesel, gîgit,
Că-i găsi gata o alivancâ...
***(în parte.)* Care-ți va merge cam greu p,^ gît.**

(Răzvrătescu iesă 'alergînd prin fund, în dreapta.)

SUZANA: Ha, ha, ha. Atunci s-agiungi tu, sfrijitule, cînd îi mînca alivenci de la mine... Oi să am ce rîde acuş, numai de-ar sosi Toadir mai curînd... Da unde, Doamne, iartă-mă, s-o virit cloşca cu puii?... Puii mamii, pui, pui... *(întră în casă.)*

CATRINA: Ai auzit, Safto, aşa poznă şi minune?... Suzana s-o dat în dragoste cu privighitoriu!... Hai, fa, sâ dăm de ştire nevestelor din sat. *(Iesă amîndouă în stînga.)*

SCENA XIV

ȚĂRANII (viind din fund fi aduttnd un năvod)

VEVERIȚĂ: Iaca năvodu lui Costantiu Păscariu. Viniți încoaci, măi, să ne punem la pîndă...

GHEORGHE: Da nu mergem la lemne, cumătri?

VEVERIȚĂ: Măr i, eatâ-ți de treabă, Gheorghi. Dac-a fi să ne potrivim noi la cîte ne-nşiră cei gulerați, om căpehia de tot... Hai noi să ne câtâm de nevoi.

GHEORGHE: Vasile, măi frate, d-apoi cicâ-i pentru binele nostru...

VEVERIȚĂ: Se poate, cumătri, însă vina noastră-i dacă nu-i pricepem?... Ei ne grăiesc într-o limbă străină, parcă noi am fi pricopsiți ca dînşii... Ce-ai zice tu, Gheorghi, dacă te-aş povățui în limba nemțască?... ai căsca gura?... Aşa pățim şi noi cu cei ce zic că ne vreu binele.

GHEORGHE: Oricum să fie, nu te giuca cu dracu. îi privighitor măi, îi subprefect d-nu Răzvrătescu!... are putere, frate.

VEVERIȚĂ: Las', cumătri, că de-alde Răzvrătescu se schimbă pe toate lunele. Ca mîni a vini altu şi ne-a zice alte poveşti... Hai la pîndă, doar om pune mîna pe rusalii.

GHEORGHE: Unde să ne punem la pîndă, moş Veveriță?

VEVERIȚĂ: Cole-n crîşmă. Rusaliile se primbla noaptea prin sat; cum le-om zări, amandea pe ele.

GHEORGHE: Dar dac-or da ele busta la noi?

VEVERIȚĂ: Le-om înhăța cu năvodu ista. Hai, măi, c-o început a înnopta.

ȚĂRANII: Hai. *(întră cu toții în crîşmă şi se pun de pîndă la Jereastâ.)*

(începe a înnopta.)

SCENA XV

***TOADER** (viind pe furiş din stîngă)*

O înnoptat... nu mă vede nime?... Acasă, Toadire. *(Vine spre casă.)* M-am' dus păn', la calea-ntoarsă ş-am făcut hâisa pe după gardu jităriei. *(La uşă.)* Suzano, dischide ca ţi-o vinit bărbăţeîu. Iată-mă-s. *(întrînd în casă.)* Lasă-mă să mă-nfrupt c-o sărutare, că-i de mult de cînd postesc. *(închide uşa după el. Se aude întntru un sărutat gros şi rîseie.)*

SCENA XVT

***CATRINA** şi **ŢĂRANCELE** (viind din stîngă şi oprinău-se Ungă fintînă)*

Auzit-aţi poznă!
S-o vezi, să c-o crezi;
Vorniceasa noastră
Calcă-n străchini verzi!

Haide să ne punem
Colea la ptndit,
C-aşa poznă mare
Nu s-a pomenit!

(Se ascund pintre copacii de primpregîurul fîntinei.)

SCENA XVII

GALUSCUS *(îmbrăcat ca o ţărancă, iesă din casa boierească):* Am espedat depeşa domnului ministru; m-am costumat ş-acum zbor la amoare!... Dar de ce oare palpită anima mea cu-atîta sforţa?... genunchii mi se taie încît n-am forţă ca să mă locomot. *(Îşi freacă genunchii.)* Ce emociune inspiră pasiunea!...

SCENA XVIII

***ŢĂRANII** (ieşind din ertşmă stau pe prag), **TOADER** şi **SUZANA** (la fereastă casei lor)*

VEVERIŢĂ: Iaca una din rusalii, măi; gătiţi năvodu.
SUZANA: Toadire, ian priveşte ce bine-i şăde catrinţa!... Ha, ha, ha.
GALUSCUS: O! amoare! amoare! fi-mi propice!... O! Galuscus; invoacă pe strămoşul tău şi, curagiu,. amice!...

SCENA XIX

Cei dinainte, RĂZVRĂTESCU (imbricat ca o ţărancă, vine din fund, prin dreapta)

RĂZVRĂTESCU *(alungat de cîni ce hămăiesc):* Tio, haită! Ţibă, tio... Era să mă mănînce haitele dracului. *(Văzînd pe Gakiscus.)* Ce văd? o nevastă? A fi Suzana.
GALUSCUS *(zărind pe Răzvrătescu):* Iaca Suzana! Ah! îmi vine zburdăciune.
VEVERIŢĂ: Aţineţi-vă, măi, că iată-le-s amîndouă z-usaliile. *(Ţăranii pregătesc năvodul.)*
RĂZVRĂTESCU *(apropiindu-se):* Pst...
GALUSCUS: Pst...
RĂZVRĂTESCU: Ea-i!
GALUSCUS: Ah!

(Răzvrătescu şi Galuscus se răped şi se imbrăţişcasă.)

RĂZVRĂTESCU: Dragă vorniceasa!
GALUSCUS: Cară Suzană! *(Se sărută.)*
RĂZVRĂTESCU *(in parte) :* Are barbă!
GALUSCUS *(în parte):* Are musteţi!
VEVERIŢĂ: Acu-i vremea sâ ne-apropiem pe furiş.

(Ţăranii se apropie cu năvodul gata.)

RĂZVRĂTESCU *(stringind tare pe Galuscus in braţe):.* Cine eşti? Spune, că te sfărîm!
GALUSCUS *(schimbhtdihşi glasul):* Rusalie! dar tu?

RĂZVRĂTESCU: Şi eu.

GALUSCUS ji RĂZVRĂTESCU *(spărieţi):* Rusalie!... piei drace!

(Voiesc să fugă.)

VEVERIŢĂ: Odată, copii!... acu, să nu ne scape.

(Ţăranii anine năvodul peste Galuscus şi Răzvrătescu.)

SUZANA şi TOADER: Ha, ha, ha, ha!

GALUSCUS şi RĂZVRĂTESCU: Ce-i asta?

VEVERIŢĂ: Stringeţi bine năvodu, c-am prins rusaliile.

ŢĂRANII

(împleticind năvodul)

Le-ara prins, le-am prins, le-ara prins I
Haideţi ca să le dăm
în loc, în foc nestins,
Sau să Ie înecăm.

GALUSCUS şi RĂZVRĂTESCU *(zbăttndu-se)*: Agiutor! agiutor!

VEVERIŢĂ: Degeaba vă zbateţi, rusalii pocite ce sînteţi, c-aţi căzut pe mîna moşului. Umflaţi-le pe sus, copii, şi buştiuliuc! în iintînă.

(Ţăranii voiesc să-i rîdice.)

GALUSCUS şi RĂZVRĂTESCU: Agiutor! agiutor!

SCENA XX

Cei dinainte, JANDARMUL, TOADER. SUZANA
(Jandarmul aduce un fanar)

JANDARMUL: Unde-i subprefectu?

VEVERIŢĂ: Da ce este?

JANDARMUL: O depeşă de la telegraf.

RĂZVRĂTESCU: Depeşă de la Iaşi? ad-o-ncoaci.

JANDARMUL: Ce-mi văzură ochii! Subprefectu în năvod?

VEVERIŢĂ: Vai de mine! Subprefectu era?... Am păţit-o!

JANDARMUL: Ba n-aţi păţit nimica, că domnu Răzvrătescu îi dat afară din slujbă.

RĂZVRĂTESCU: EU? *(Deschide depeşa şi rămine încremenii.)* O! ce nedreptate!

GALUSCUS: Destituat?... bravo! Depeşa mea a avut acţiune.

VEVERIŢĂ: Iaca!... Da aistalalt cine-i?... Cuconu Găluşcă? mare minune!... Da bine, cum dc vă găsiţi amîndoi în catrinţe?

SUZANA: Să vă spun eu, oamini buni. Dumnealor o vrut să vă vindece de spaima rusaliilor.

TOŢI: Aş!

RĂZVRĂTESCU: Ghidi, şirată!

GALUSCUS: Am păţit-o ca Apolon cu Venus. Eu sînt Apolon; asta-mi dă consolăciune.

TOADER: Dacă-i aşa povestea, hai, români, să ne veselim c-am scăpat de rusalii.

TOŢI *(veseli)* : Haide, haide.

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat.
De rusalii am scăpat I

TOADER

Ard-o focul vornicie
De cînd e Constituţie,
N-am parte *de* însurat...
Chiar rusalii m-au umflat!

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat.
De rusalii am scăpat!

VEVERIŢĂ

De cind e prefecătură,
Noi, sărmanii cascâ-gură,
Cimpii, zău, am apucat ...
Chiar rusntii ne-au umflat!

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpaţi

RĂZVRĂTESCU
(arătînd pe Galuscus)

De cînd ţara, din păcate.
Are capete-nvâţate.
Biată limbă s-a zvîntat ...
Chiar rusalii ne-au umflat!

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat t

GALUSCUS
(arătîndpe Răzvrătescu)

Descind cu liberalismul
Şi convenţionalismul
Multe capete-au secat...
Chiar rusalii le-au umflat!

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat I

SUZANA

N-auzi astăzi decît forme;
Toţi cer forme ţi reforme,
Eu nu cer nimic şi tac;
Dar cer numai să vă plac.

ŢĂRANII

Vivat, vivat, minunat,
De rusalii am scăpat 1

(Cortina cade.)

AGACHIFLUTUR

PERSOANE

AGACHI FLUTUR, holtei de 50 de ani
GHIŢĂ COŞCODAN, nepotul sin
BOMBEANU, ofiţer de artilerie
MOISESCU, factor evreu şi advocat
ION BARZĂ, fecior
ŞĂTRARUL NĂRILĂ, proprietar
CHIR CHIRILĂ, lipscan bogat
LUXIŢA FESPE2ANCA, văduvă
TINCA, fata Luxiţel
SMĂRĂNDIŢA, fata Jui Nărilă
MATILDA, actriţă
NECULAE, servitor de otel
FRIŢ, chelner neamţ
POFTIŢI LA BAL, MĂŞTI, TAPIŢERI

AGACHI FLUTUR

COMEDIE CU CÎNTICE, ÎN 3 ACTE

Scena se petrece Sn Bucureşti, în carnavalul anului 1863. Actul I se petrece la otelul lui Hugues; al II-lea, la Fespezanca, şi al III-lea, la Ghiţă Coşcodan.

ACTUL I

Teatrul reprezintă sala de mîncare de la otelul lui Hugues. Uşă în fund ce duce In grădină. Alte două uşi ce duc în dreapta şi în stingă. Pe planul I, în stînga, două mese cu tacîmuri. La ridicarea cortinei, un orologiu sună două după mezul nopţii.

SCENA I

NECULAE, FRIŢ, mai pe urmi BARZĂ

NECULAE: Două după mezul nopţii 1 Balul de la teatru trebuie să fie pe sfîrşite. în curînd au să ne curgă o mulţime de flămînzi cu flămindele lor.

FRIŢ: *Gut, gut!* Bucat est gata: şniţel, paprica, potîrnichi de pui de găină, fazani de clapon...

NECULAE: Taci, neamţule, sâ nu te-audă cineva... De vreme ce sîntem în carnaval, bieţii claponi au

şi ci dreptul a să costuma în fazani, ca toată lumea...

Mulţi cunosc anume
Claponi şi curcani,
Ce lucesc în lume
Ca nişte fazani;
însă a lor ceată.
Deşi joacă rol,
Miros-a poiată

Ş-ades e rasol.

FEIȚ ***(rîzînd): Jawohl, jawohl...***

NECULAE ***(în parte):*** Bată-1 concina, că urît e cînd rîde! ***(Tare.)*** Friț.

FRIȚ: ***Befehlen.'..***

NECOXAE: Ai aprins luminările în cabinetul domnului Agachi Flutur?

FRIȚ: Aprins tot policander. ***Aber,*** spune la mine, ***bitte,*** cine-i ***Herr von Agachi Vlutur?***

NECULAE: Cine-i? Nu-1 cunoşti? Un berbant de frunte, care mînă viaţa cu poşta, rîde, cîntă, joacă, mănîncă cît şapte şi bea cît opt. O butilcă de şampanie ţi-o înghite dintr-o duşcă... Cît ai bate-n palme de trei ori, s-a dus!.. -

FRIȚ: ***Sapperment!*** Bea şampanie, cum eu bere!... ***Aber*** e tiner?

NECULAE: în floare... între 30 şi 60 de ani.

FRIȚ ***(rîde):*** în floare, ca ciuperca.

NECULAE ***(in parte):*** Iar rîde şoacaţal a să mă bage în boală.

FRIȚ: ***Aber*** e bogat?

NECULAE: Nu ştiu ce avere o fi avînd, dar ştiu că-i darnic Cît un crai. într-o zi mi-a dat bacşiş un galben pentr-un chibrit.

FRIȚ: ***Donnerwetter!*** am să-i dau un cutie întreg, cînd l-oi vedea.

NECULAE: A venit mai dinioare o scrisoare pentru d-lui, unde-i?

FRIȚ: Aici la mine, în buzunar din dreapta, lîngă inimă. ***Herr Ober...***

NECULAE: Ce?

FRIȚ: Ştii ce socot eu?... ***(In taină.)*** Eu cred ca răvaşul ista e femeiesc, nu e bărbătesc... pentru că nu mirosă a ţigară.

NECULAE: Scrisoare de la vro damă?

FRIȚ: ***Ia, ia,*** de la un dam. ***(Rîde).***

NECULAE: Piei, drace I

BARZĂ ***(întră prin fund, îmbrăcat cu o livre strimtă):*** Aice-i hanu lui ***Hicl***

NECULAE: Aici. Ce pofteşti?

BARZĂ: M-a trimes stăpînu-meu să-i opresc o odaie cu două tacîmuri.

NECULAE: Nu cumva doreşte ş-o masă cu două paturi?

BARZĂ: Nu.

FRIȚ ***(rîde): A! schdn! a! sehr schfn!***

BARZĂ ***(răsărind):*** Tio dihanie, că m-ai speriat! ***(îşi scuipă tn sin.)***

FRIȚ: Ha, ha, ha. Odaie cu două tachimuril... D-ta vii de la Gogomăneşti?

BARZĂ: Ba nu, domnule; n-am fost încă prin ţara d-tale... Eu sînt de la Prosteni.

NECULAE: Se cunoaşte cale de-o poştie.

BARZĂ: Mai aşa? Dar să nu ne luăm cu vorba... Aveţi odaie cu două?...

NECULAE: Este cabinetul no. 3. Cum îl cheamă pe stăpînu d-tale?

BARZĂ: Cuconu Ghiţă Coşcodan.

NECULAE ***(in parte): AU...*** prost tacîm!

BARZĂ: Trebuie sâ-1 cunoşti d-ta, mănîncă în toate zilele aci.

NECULAE: Dar; mănîncă de-un sfanţ şi face gură de-un galben... îl ştiu; strică pe toată ziua zece scobitori şi dă' bacşiş un firfirig.

FRIȚ: ***Der Teufel!***

BARZĂ: Un firfirig! în toate zilele!... Crişu el!... Dacă-i boier, tot boier!... Mă duc să-i dau de ştire ca să vie degrabă. ***(în taină.)*** E c-o duducă de la fteatru, dar să nu scoateţi vorbă.

FRIȚ: Un duduc?

BARZĂ: Ibovnica boierului... dar nu spuneţi nimărui; mocles! ***(Iesă prin fund.)***

NECULAE: Halal de dînsa... Sărmana!...

(Se aude afară rîsete fi chiote de veselie.)

FKIȚ: *Was ist?*

NECULAE: Vine domnu Agachi Flutur cu tarafu lui.

SCENA II

NECULAE, FRIȚ, AGACHI, MĂŞTI

AGACHI *(îmbrăcat in costum de paşă şi purtînd pe cap o cealma mare cu o semilună în vîrf, intră adus în triumf de o bandă de măşti).*

MĂŞTILE: Ura! ura! să trăiască Mustafa-paşa! *(Se-prind de mîni, foc în rond împregiurul lui Agachi, cîntînd:)*

Vivat paşa Mustafa,
Vivat Mustafa-paşa,
Işala şi maşala,
Maşala şi evala!

AGACHI: Fraților cauzaşi! cer cuvîntul: Aş avea să vă arăt adînca mea recunoştință, făcîndu-vă un *engomion* vrednic de a voastră strălucită adunare estraordinară, dar m-ați urducat astfel de tare, de la teatru şi până aci, că mi s-a răsuflat *oratornicul*. Dați-mi voie însă să mă cobor pe uscat şi, drept mulțămire, v-oi cînta jalnica tragedie a lui Mustafa-paşa.

MĂŞTILE: Bravo! bravo!

AGACHI: Deschideți-vă urechile şi pregătiți-vă basmalele, căci o să vărsați şiroaie de lacrimi... Jalnica tragedie a unui suzeran, în trei cuplete:

AGACHI

Cică demult era, era,
Era un paşă Mustafa.

CORUL

Cică de muit era, era.
Era un paşă Mustafa.

AGACHI

în Bucureşti se-namora
De-un pui de drac şi mi-1 fura.
Tra, la, la, la.

Cel drăcnşor coarne purta
Şi nimărui nu le-arăta.

CORUL

Cel drăcuşor coarne purta
Şi nimărui nu le-arăta.

AGACHI

Dar după ce se mărita
Le dărui lui Mnstafa.
Tra, la, la, la.

Paşa voios se bucura
Zicînd: aman şi maşalaI

CORUL

Paşa voios se bucura
Zicînd: aman şi maşala!

AGACHI

(făcînd cu degetele semnul de coarne)

Şi de-atunci paşa Mustafa
Poartă-un crai-nou sus pe cealma.
Tra, la, la, la.

MĂŞTILE: Vivat Mustafa-paşa!

AGACHI: Destul, că am să fac o interpelatiune... *(Către Neculae.)* Neculae! Vin aci şi caută de te destăinuieşte, ca şi cînd ai fi să dai pelea popei.

NECULAE: Gata *sum pro confesare.*

AGACHI *(serios)'.* Neculae, nu-mi vorbi brasoveneşte, că nu-mi plac braşoavele. *(Cu sentiment.)* Viaţa-i scurtă, sufletul meu; ziua se duce şi altele vin, fără urmă se strecor şi ne lasă cu buza umflată... prin urmare n-avem timp de perdut cu palavre; că... aiure; răspunde numai cîte-un cuvînt la întrebările mele. Cabinetul meu gata-i?

NECULAE: Gata.

AGACHI: Masa?

NECULAE: Pusă.

AGACHI: Icrile?

NECULAE: Moi.

AGACHI: Supa?

NECULAE: Ferbinte.

AGACHI: Friptura?

NECULAE: ÎU frigare.

AGACHI: Şampania?

NECULAE: în gheaţă.

AGACHI: *Işala!* să a'i blagoslovenia mea... Na! *(îi aruncă făină in obraz.)*

TOŢI: Ha, ha, ha. .

AGACHI: Fraţilor cauzaşi Păn-a nu întră în sanctuarul banchetului, fiecare să-şi ascuţă dinţii şi să-şi spoiască urechile. Pe la sfîrşitul mesei d-nii cavaleri vor fi îngăduiţi a povesti cu glas uimit istoria amorurilor ce-au avut în frageda lor tinereţă. Cît pentru dame, gingăşia lor va fi liberă, în vremea asta, a să îndeletnici cu vro cetire morală, precum nasul lui Nichipercea sau foiţa *Românului.* Acum haide.

MAŞTILE: Hai, hai. *(întră in dreapta, sărind şi cîn-l;)* Tra, la, la, la.

SCENA III

AGACHI, FRIŢ, mai pe urmă MOISESCU

FRIŢ *(oprind pe Agachi la uşă): Herr von Vludur,* iată o scrisoare pentru d-ta.

AGACHI: De unde? Ad-o degrabă că n-am vreme de perdut cu literatura. *(Deschide scrisoarea.)* Tronc! Serdarul Pipirig mă înştiinţează că are sâ vie la *soupe...* Ce bondar năuc!... Cînd zice da, clnd zice ba... Niciodată nu-i hotărît la nimica. *(Către public.)* Dar poate că mă veţi întreba de ce-1 economisesc, de ce-1 alint? *(în taină.)* Să rătnîie între noi... Serdarul îi însurat c-o nevăstuică... coz!... Serdarul îi stricat de vărsat ca un ciur; iar serdăreasa are nişte ochi... *şucada...* ş-o guriţă numai atîtica, ş-o talie, care merită a să înălţa în grad; căci eu eram spătar, pe cînd boieriile... *(Cu mînie.)* Bată-1 concina de serdar; din pricina lui o să fim acum 13 la masă; 13! număr fatal, număr pocit!... eu poroncisem să puie numai 12 tacîmuri... Dac-a mai veni şi el... *(Strigă:)* Chelner! Neculae!

FRIŢ: *Befehlen. (Aprinde un chibrit.)* Poftesc un chibrit?

AGACHI: Un chibrit? *(Stinge chibritul.)* Du-te de mai adauge două tacîmuri la masă, ca să fie 14... mai iute, *schnell, geschwind.*

FRIŢ: *Gleich. (în parte.)* Nu avut noroc ca Neculai. *(Iesă.)*

AGACHI: Acum trebuie numaidecît să-mi caut un al 14-lea musafir... unde să-I găsesc?... *(Zărind pe Moisescii care întră.)* Ce văd? un arnăut? Un arnăut poate să mănînce la masă cu un paşă. *(Tare.)* Hei! căpitane, căpitane.

MOISESCU *(costumat arnăuieşle şi purtini ochelari pe nas, vine prin fund):* Pe mine mă chemi, domnule?

AGACHI: Iaca pozna! Moisescu, factorul meu, îmbrăcat arnâuţeste?

MOISESCU *(apropiindu-se):* D-nul Agachi Flutur schimbat în paşă?

AGACHI: Bine că te-am găsit, Moisescule... ştii vorba ceea, că beţivului şi dracu-i iesă cu ocaua înainte?...

MOISESCU: Cine-i dracu şi cine-i beţivul dintre noi?

AGACHI: Alege care ţi-a plăcea... Eu unul am nevoie numaidecît de-o somă de 500 "de galbini. Poţi să mi-i împrumuţi acu-ndată?

MOISESCU: Chiar acu? 500 de galbini. Ia sâ caut. *(Caută prin buzunar.)* Am trei sfanţi.

AGACHI: Bagă-ţi-i în ochi. Să-mi aduci mîni dimineaţă banii acasă.

MOISESCU: Bucuros.

AGACHI: cu cît la sută? tot cu 18?

MOISESCU: Ba cu 24.

AGACHI: Cu 24! de ce nu cu 50?

MOISESCU: Persoana care împrumuta a găsit cu cale să mai mărească dobînda.

AGACHI: Pentru ce?

MOISESCU: Vremele-s grele... A dat locusUie-n ţară...

AGACHI.' Ce cămătar afurisit)

MOISESCU: Mă iartă, boierule, domnul Zarafopulos nu-i cămătar. El îşi speculează banii ca toată lumea.

AGACHI: Ca toată lumea cea evreiască... Fie!... primese să plătesc şi dobînda de 24.

MOISESCU: Afară de comisionul meu?

AGACHI *(in parte):* Fie chiar botezat, evreul tot zaraf.

MOISESCU: Aud?

AGACHI: Se înţelege, bez comisionul d-tale.

MOISESCU: Prea bine; mîni dimineaţă, ţi-oi număra banii.

***(Voieşte sâ* i'aid.J**

AGACHI: Moisescule!

MOISESCU: Poronca?

AGACHI: Aş vrea să-ţi fac două propuneri. Primo, să-mi arăţi pe hoţul de Zarafopulos, care mă mănîncă de viu.

MOISESCU: Nu se poate; el doreşte să rămîie necunoscut.

ACACHI: Pricep; vrea să stea la potecă, nevăzut de grija potirei. Secundo, ţi-aş propune să mănînci cu mine astă-seară, ştiu că eşti posomorit şi nesuferit, dar n-am ce face; îmi trebuie un al 14-lea musafir. Primeşti?

MOISESCU: Ba mi-i peste putinţă... foarte muitămesc. M-am îmbrăcat arnăuţeşte ca să pot urmări, la bal masche, pe un datornic rău de plată, un cuconaş cu geamu-n ochi, şi n-am vreme de banchetuit.

AGACHI: NU? Ei! apoi să-ţi spun una?

MOISESCU: Spune.

AGACHI: Să-mi pleznească ochii dacă-mi pare rău... fiindcă eşti vesel ca un cioclu.

MOISESCU *(atins):* Se poate, boierule; dar eu, vezi d-ta, sint un om regulat, liniştit, precum se cuvine la vfrsta mea; iar nu ca d-ta, care trăieşti în nebunii.

AGACHI: Bravo, Moisachi; fă-mi morală, dă-mi bam pe miere, cît sîntem încă în carnaval... Cruceagiută, zi-nainte; te-ascult cu dragoste şi cu umilinţă.

MOISESCU: Poate că n-am dreptate?... Degeaba ai îmbătrînit. D-ta te crezi tot de 25 de ani, arunci banii pe fereastă şi nici gindeşti că ai un nepot, un clironom.

AGACHI: O! cît pentru nepotul meu, nu-i duce grija. El are stare; a clironomisit 10 000 de galbini de la biata soră-mea, de la maică-sa, şi se vorbeşte în tîrg că ar fi întreit soma cu speculaţie... Crişu el! ştiu că profilează de plăcerile tinereţilor!... Cînd cheltuieşte un galbin, se-mbracâ in negru şi boceşte trei zile.

MOISESCU: Ei! ş-apoi rău face?

AGACHI: Apoi, Moisescule, dacă nu l-aş cunoaşte creştin, l-aş crede botezat ca bahambaşa ta... *(Se închină.)*

MOISESCU *(mînios):* Sluga d-tale. *(lesa prin fund.)*

AGACHI *(urmărindu-l pana la uşă):* Hep, hep, hep. *(Vineîndărăt.)* Ha, ha, ha, s-a supărat tîrtanul!... Ţîfnoasâ iudă!... Ei! dar cu toate aceste n-am un al H-lea musafir... *(Strigă:)* Chelner!

SCENA IV

AGACHI. FRIŢ. mai pe urmă BOMSEANU

FRIŢ *(alergînd ca chibritul aprins): Befehlen...* Poftesc un chibrit, domnule?

AGACHI: Măi, da ce'are neamțul ista cu chibriturile? *(Stinge chibritul.)* Ascultă:, aleargă la uşa teatrului şi-mi adă la masă pe ceâ întîi mască care-a ieşi.

BOMBEANU *(intră prin fund):* Chelner! adă-mi un bulion, o potîrniche friptă ş-o butelcă de Bordeaux. *(Se așează la o masă.)*

AGACHI *(încet lui Friț):* Stăi pe loc. *(în parte, căutînd la Bombeanu.)* Un tînăr care se pare flămînd şi-i singur... Iată musafirul ce-mi lipseşte: *ecce homo!*

BOMBEANU: Chelner, ai auzit ce ți-am poruncit?

FRIȚ: *Jawohl;* aduc îndată.

AGACHI *(apucînd pe Friț de mînă, încet):* Să n-aduci măcar un morcov degerat, ca te ucid... Hai, piei!

FRIȚ *(speriet); Was ist? Sapperment! (Iesă alergînd.)*

AGACHI *(închinîndu-se lui Bombeanu):* Domnule...

BOMBEANU: Domnule... *(Rizînd.)* Mucalit paşă?

AGACHI *(zimbind):* îți plac?... Ei! apoi, treaba merge strună.

BOMBEANU: Ce treabă, domnule? Nu te-nțeleg.

AGACHI: Domnule, bunul meu, fie-i țarina uşoară! zicea că, decît singur la masă, mai bine tătari în casă.

BOMBEANU: Bunul d-tale avea dreptate!... Cum SI chema?

AGACHI: Banul Hagi Flutur...

BOMBEANU *(inchinindu-se):* Dumnezeu să-l odihnească.

AGACHI *(închinîndu-se):* Amin!... Prin urmare, îmi vine să plîng văzîndu-te c-ai să mănînci ca un cuc.

BOMBEANU: Bunătatea d-tale, *efendi...* însă nu-i vina mea... *Am* sosit mai dinioare în Bucureşti, de unde lipsesc de doi ani, şi n-am avut timp să-mi găsesc tovarăşi pentru *soupe.*

AGACHI: Ce-mi auziră urechile?... ai avut nenorocire a te depărta de acest oraş, cuibul veseliei ş-a noroiului! Te jălesc din fundul inimei... Poate că din pricina creditorilor ai fost silit...

BOMBEANU *(rizînd):* Tocmai... am vro cîțiva, care-s din soiul corbilor.

AGACHI *(strîngînd de mînă pe Bombeanu) : A*! domnule, sîntem meniți amîndoi a ne cunoaşte ş-a ne aprețtii. Eu am numai un creditor, dar cumpăneşte cît o sută. închipuieşte-ți un eleşteu plin de lipitori, şi astfel îi avea fotografia lui Zarafopulos.

BOMBEANU: Zarafopulos!... E unul din corbii mei.

AGACHI: 18 la sută?

BOMBEANU: Cu dobînda plâtită-nainte.

AGACHI *(cu simpatie):* Avem amîndoi acelaşi calau. *(Strînge de mînă pe Bombeanu.)* Şi de râul lui ai părăsit Parisul României?

BOMBEANU: Dar... şi din alt motiv.

AGACHI: Vro desperare de amor, poate?

BOMBEANU: Ai gîcit ca Nastratin Hogea.

AGACHI: îmi era văr primar păn-a nu muri, căci eu sînt Mustafa-paşa.

BOMBEANU: Ha, ha, ha, te găsesc nostim, domnule, şi-mi placi.

AGACHI: cu atît mai bine, câ şi eu te găsesc nurliu. Domnule, vorbă multă, deputăție... sărăcie vreu să zic; ai să faci *sotipe"* singur, lucru foarte trist!... pe de altă parte, noi sîntem 13 la masă, lucru foarte primejdios...

BOMBEANU: în adevăr, unul din d-voastră trebuie sâ moară păn' la anul...

AGACHI: Despre care Dumnezeu ferească!... Prin urmare, vin de te-adauge la masa noastră, ca să fim *14...* Vrei?

BOMBEANU *(rizînd):* Bucuros.

AGACHI: *Işalaf* acum ascultă: ai stomah bun?

BOMBEANU: Cit un tun.

AGACHI: Bei voiniceşte?

BOMBEANU: Cînd se-ntîmplă...

AGACHI: Ai urechile deprinse cu glume cam răsunătoare?

BOMBEANU: Domnule, urechile mele-s deprinse cu tunul, căci am fost artilerist.

AGACHI: Minunat... Hai degrabă dar, că ne-aşteaptă prietenii... *(Se îndreaptă spre uşa din dreapta şi zice pană a nu ieşi.)* A! apropo... Vreu să te încredinţăz că nu-s un intrigant. Mă numesc Agachi din botez; mă cobor din vechea şi vestita familie a Flutureştilor şi... nu umblu după domnie...

BOMBEANU: Nici eu...

AGACHI *(strîngîndu-l de mînă)*: Dă-mi voie să te felicit... Numele d-tale?

BOMBEANU: Bombeanu, ofiţer dc artilerie.

AGACHI: Şi la mai mare... Ne cunoaştem, ca şi cînd ne-am fi făcut unul pe altul. Haide la masă.

(Iesă amîndoi la braţetâ cîntînd:)

Hai, prietene, voios.
Să mincăm, să bem. vîrtos.
Şi să rîdem amîndoi
De necazuri şi nevoi.

SCENA V

COŞCODAN, MA TILDA, NECULAE

(Coşcodan întră prin fund, dînd braţul Matildei. El e îmbrăcat cu frac negru fi poartă numai o mânuşă albă; are nasminciunos. ' Matilda e în costum de fantasie.)

COŞCODAN *(în pragul tisei)*: Tontule, dobitocule, chiorule...

NECULAE *(alergînd din dreapta)*: Ce este?

COŞCODAN: Hemesitul cel de chelner mi-a vărsat pe frac o butelcâ de untdelemn.

MATILDA: Mare lucru!

COŞCODAN: Poftim!... tocmai cînd eram dispus să petrec şi eu, să fac cheltuială...

MATILDA: A! *(în parte.)* Nu-1 credeţi, că se laudă.

COŞCODAN *(către Neculae)*: Ce stai acolo înfipt ca un butuc şi boldeşti ochii la mine? Adă un şervet de mă şterge.

NECULAE: îndată, domnule. *(Şterge mînica lui Coşcodan.)*

COŞCODAN: Mai încet, că-mi rozi postavul... Un frac nou-nouşor, numai de 5 ani. Uf! cald e aci!... Matilda, scoate-mi nasul, că mă înăduş.

MATILDA *(dezlegîndu-i nasul)*: De ce l-ai luat aşa de strimt ?̦

COŞCODAN: Ăsta era mai ieftin.

NECULAE *(în parte)*: Iaca! Domnişorul ăla care se hrăneşte cu ouă coapte? Prost tacîm!

COŞCODAN: Neculae, venit-a feciorul meu să-mi oprească un cabinet?

NECULAE: Venit. Cabinetul no. 3 e gata.

COŞCODAN: Bine... Azi sînt hotărît să întru în cheltuială, pentru hatîrul Matildei. Ti-e foame, dragă?

MATILDA: Foame, dc mi s-au lungit urechile cît a tale.

NECULAE *(în parte)*: Bre! flămîndă trebuie să fie!

COŞCODAN: Necuîac, pune degrabă să ne coacă vro trei ouă.

MATILDA: Trei ouă?

COŞCODAN: Două pentru mata şi unul pentru mine.

NECULAE: Nu-s proaspete, domnule. Bucătarul le-a aruncat pe toate, că erau clocite; dar dacă poftiţi în loc de ouă o omletă cu zahăr, c gata.

COŞCODAN: Unde-i carta?

NECULAE: Poftim. *(Dă carta de bucate.)*

MATILDA: Adă s-aleg cu.

COŞCODAN: Ba nu, ba nu; asta-i treaba mea. *(în parte.)* De-aş lăsa-o pe dînsa, cine ştie ce-ar mai cere... şi deodată m-aş trezi c-o notă de doi icoşari...

NECULAE: Avem un ananas proaspăt... Nu poftiţi, cuconiţă?

MATILDA: Ananas? unde-i?... Mă nebunesc după ananaşi.

NECULAE *(aducînd un ananas):* Iată-I.

COŞCODAN *(în parte, consultind carta);* Ananas, jumătate de icosar felia!

MATILDA *(mirosind ananasul):* Ce frumos mirosă! E numai bun de mîncat!

COŞCODAN *(in parte);* Jumătate de icosar! *(Tare.)* Dâ-I încoaci să-1 văd. *(îl mirosă.)* Nu-i destul de copt, nu-i ajuns în vîrsta legiuită.

MATILDA: Da ce, ai vrea poate să se scrie la oaste?

COŞCODAN: Matilda, ananasul verde e otravă curată... Neculae! pregăteşte-ne o salată de ridichi.

MATILDA: Ce face? ridichi în loc de ananas?

COŞCODAN: *Stomahicon,* soro.

MATILDA: Ridichi? ananas ţigănesc? Mănîncă-le d-ta.

COŞCODAN: Ei! apoi adă-ne un *befteac,* fără cartofe.

MATILDA *(în parte):* Fără cartofe e mai ieftin.

COŞCODAN *(consultind carta):* 10 lei biftecul! Era numai 5 lei azi-dimineaţă.

NECULAE: După mezul nopţii preţurile-s îndoite.

COŞCODAN: Şi porţiile scăzute. *(în parte.)* Altă dată am să vin ziua să fac *soupe.*

MATILDA *(după ce a consultat carta):* A!... eu mi-am găsit ce-mi trebuie.

COŞCODAN *(îngrijit):* Ce-ai găsit, ce-ai găsit?

MATILDA: Papagal fript!

COŞCODAN: Papagal? Unde-ai văzut papagal?

MATILDA *(arătînd carta):* Aci, în rîndul fripturilor.

COŞCODAN *(cetind):* Caşcaval fript!... auzi? papagal? *(în parte.)* Prost dascăl a mai avut, sărmana!

NECULAE: în sfîrşit, eu mă duc s-aprind luminările în cabinetul no. 3. Aveţi bunătate d-voastră de-alegeţi bucatele.

SCENA VI

COŞCODAN, MATILDA

COŞCODAN: Du-te, du-te... Nu pot să sufăr să-mi stea un chelner in spinare... Tot te îndeamnă să iei ba una, ba alta. Mai bine s-alegem ce ne

place, nu-i aşa, Matildo?... doar n-am venit aci ca să mîncăm...

MATILDA: Ce zici?

COŞCODAN: Să ne-mbolnavim... Am venit mai mult pentru mulţămirea de a fi singuri... ca doi porumbaşi. *(Consultind carta.)* Ia să vedem... am zis un biftec...

MATILDA: Fără cartofe şi fără carne.

COŞCODAN: îl vrei fără carne?... fie!

MATILDA: Nu ţi-e ruşine obrazului!... o dată în viaţa ta m-ai adus la *restoranl* şi te tîrguieşti pentr-o cartoafă... A! de-aş fi putut gîci că eşti ceea ce eşti, pe cînd îmi făceai curte...

COŞCODAN: Ceea ce sînt? da ce sînt, Matildo?

MATILDA: Eşti un... nu mă face să-ţi zic pe nume... De cînd am avut slăbiciunea să te-ascult, n-ai avut galantomie să-mi faci un prezent cît de mic; nu mi-ai dat nici măcar un buchet de flori.

COŞCODAN *(atins):* Poate sâ fi uitat buchetul; însă mi se pare că ţi-am dat...

MATILDA: Ce?

COŞCODAN: Ţi-am dat sfaturi prieteneşti.

MATILDA: Şi altă nimica... Eu ştiu că cavalerii sînt fericiţi să dea suvenire la dame: inele, braţele, buchete... d-lui însă dă sfaturi... că nu-I ţin nici o para. Vrei să-ţi spun una şi buna? Eşti un guzgan.

COŞCODAN: Un guzgan? A! Matildo... dacă te-ar auzi cineva, ar crede că rod oase... că mă închin la bani, că sînt un om interesat... în adevăr, nu-mi place să fiu mînă spartă, ca mulţi alţii; dar asta nu vrea să zică că aş fi ceea ce-ai spus... A! Matildo, m-ai atins fără nici o cruţare, m-ai supărat peste măsură, şi nu m-aş fi aşteptat niciodată, după cîte-am făcut pentru d-ta, să mă tratezi astfel. *(Se înduioşează.)* Guzgan? Eu? *(Plînge.)* Pentru că, în loc de ananas, am cerut ridichi!... am crezut că-ţi plac mai bine... *(Consultind carta.)* Dar, de vreme ce nu le poţi

suferi, să nu mai fie vorbă... Spune, vrei o porție de licorin zvîntat?

MATILDA ***(întorcîndu-i spatele):*** Dă-mi bună pace.

COŞCODAN: Matildo...

MATILDA: Poronceşte ce ți-a plăcea... Eu mă duc în cabinet.

COŞCODAN: O porție de licorin...

MATILDA ***(ieşind în stînga):*** Aşa mi se cade, dacă am a face cu domnişori perpeliți.

COŞCODAN: Perpelit! eu?... Ei! s-a trecut cu gluma... Auzi? inele, brațele? tot lucruri scumpe!... Vrea să zică ea nu mă iubeşte pentru mine, mă iubeşte pentru juvaeruri, parc-aş fi juvaergiu... ***(Stă pe gînduri.)***

SCENA VII

COŞCODAN, FRIȚ, mai pe urmă AGACHI

FRIȚ ***(viind prin fund):*** Iar un răvaş pentru d-nu Agachi... îmi vine a crede că-i ***Postmeister.*** ***(întră în dreapta.)***

COŞCODAN ***(către public);*** Oare n-as face bine să-i dau paşport de drum jupînesei Matilda?... Cum mă sfătuiți?... Decît m-oi ruina, dîndu-i diamante şi hrânind-o cu papagali fripți, mai bine... plecăciune... Nu-i aşa?

AGACHI ***(afară):*** Tronc!... altă belea acu...

COŞCODAN: Aud? vine cineva... Să nu mă cunoască. ***(îşi pune nasul.)***

AGACHI ***(întrînd cu răvaşul în mînă):*** Mînca-I-ar moliile să-1 mănînce! Năucul cel de Pipirig îmi scrie din nou că nu poate veni la masă... şi din pricina lui ne găsim iar 13... Bată-1 pîrdalnicul!... cum să fac?... Am apucat de-am poftit pc Bombeanu ş-acum nu pot să-I dau afară, pentru ca să rămînem numai 12... Bombeanu mi-i drag; el mănîncă şi bea ca un voinic, e vesel, mi-a istorisit amorurile Iui c-o demoazelă Tinca, fata cucoanei Luxița Fespezanca, care-a fi aceea... nu pot

să-i zic: prin urmare, domnule, fă-mi plăcerea de a-ți căuta de drum... Cum dracu să scap de numărul 13? ***(Se primbla tulburat prin scenă.)***

COŞCODAN ***(şezînd la o masaşi oftînd);*** Păcat că nu mai sînt ouă !...

AGACHI: Ce văd? Un nas minciunos! ***(Se apropie de Coşcodan şi-l bate pe umere.)*** Domnule Nasoian.

COŞCODAN ***(răsărind):*** Ha! ***(îi cade nasul.)***

AGACHI: Nepotul meu !

COŞCODAN ***(cu mirare):*** Moşul meu! Moşul meu în şalvari de paşă !

AGACHI: Precum vezi, Ghiță dragă... Fiind în carnaval...

COŞCODAN: La vîrsta d-tale!... un om aproape de 60 de ani.!... Ce ruşine! Ar trebui să-nțelegi că ți-ai trăit traiul şi ți-ai mîncat mălaiul de mult... Eu sînt tînăr, şi nu fac nebunii ca d-ta.

AGACHI: Aşa este; tu ai tinerețâ, dar fiindcă nu ştii să profiți de dînsa, ți-am luat-o împrumut pentru ca să nu mucezească.

COŞCODAN: Frumos !

AGACHI: Ce-ți foloseşte că ai numai 25 de ani ş-o inimă zbîrcită ca o ciupercă degerata; eu sînt cu părul sur, nu zic ba, dar încai inima mea e de 25 de ani. Ea zburdă şi bate ca un clopot...

COŞCODAN: Ca un clopot dogit.

AGACHI: Mai bine aşa decît să sune a gologan, ca inima ta.

COŞCODAN: Nu te-nțeleg; dar oricum să fie, eu ştiu unde merg şi unde-oi s-ajung...

AGACHI: TU, să-ți spun eu ce-ai s-ajungi. Toată viața ta ai să strîngi para cîte para ş-ai să trăieşti sărac, ca să mori bogat. Hainele tale ai să le porți cîte zece ani, ş-o păreche de mănuşi cîte şese luni. Caii tăi or să şeadă cu dinții la stele; slugile tale or să postească 365 de zile pe an, luînd pildă de la stăpînul lor, şi, cînd îi închide ochii, lumea are să zică c-ai murit pentru ca să economiseşti cheltuielile vieții.

COŞCODAN: Prea bine; şi d-ta ai s-ajungi în curînd cu cîrjă, cu trupul gîrbovit şi, cu tufa-n buzunar.

AGACHI: Fie, însă păn-atunci, fiindcă am nevoie de un al 14-lea musafir, vin de mănîncă cu noi.

COŞCODAN: Ba, foarte mulţămesc... Căci în astâ-noapte sînt hotărît să cheltuiesc o parte din averea cea care-o adun para cîte para...

AGACHI: Taci, nu spune una ca asta, că se cutremură pămîntul.

SCENA VIII

AGACHI, COŞCODAN, BARZĂ

BARZĂ: Cucoane, a început a ninge. S-aduc o birjă?

COŞCODAN: Nu-i nevoie, că doar nu şed peste lume... O palmă de loc.

AGACHI *(în parte):* Tocmai la barieră. Se teme să cheltuiască doi sfanţi.

BARZĂ: Cucoane, da-i zăpada la genunchi,

COŞCODAN: Ei! nu mai bodogăni.

AGACHI: Al tău e ţopîrlanul ista?

COŞCODAN; E lacheul meu.

AGACHI: Trebuie să fie flămînd. împrumută-mi-l pe vro două ore.

COŞCODAN: Da ce vrei să faci cu el?

AGACHI: Vreu să-1 fac al 14-lea musafir. Hai, ţopîrcă, vin cu mine la masă. Oi spune prietenilor că eşti un prinţ costumat în lacheu.

COŞCODAN: Moşule, nu se cuvine...

AGACHI: De ce eşti prost? O fac în interesul tău.

COŞCODAN: Cum asta?

AGACHI: Am să-1 îndop astfel, încît să n-aibă nevoie a mînca toată ziua de mîni... O cheltuială mai puţin pentru tine.

COŞCODAN: Bine zici.

AGACHI *(înparte):* Bre! înc-aşa zgîrcit! *(Către Barză.)* Hai, mă; dar să nu cumva să deschizi gura cît îi fi la masă.

BARZĂ. Dec! d-apoi cum, Doamne, iartă-mă! oi mînca, târă să deschid gura?

AGACHI: Vreu să zic, să nu vorbeşti.

BARZĂ: N-ai grijă, cucoane, eu înghit şi tac.

AGACHI: Rămîi sănătos, Ghiţă, fătul meu, dar ia seama să nu faci cheltuieli nebuneşti în astă-noapte... Fii măsurat, dragul moşului, fii măsurat; suie-tc păn' la o sfânţoaică, o sfănţoaică şi jumătate... nu mai mult.

COŞCODAN *(supărat):* N-am nevoie de sfaturile d-tale.

(Agachi şi Barză întră în dreapta.)

SCENA IX

COŞCODAN, mai pe urmă MOISESCU

COŞCODAN: Are noroc Barză, are să mănînce cît şepte fără să scoată o para din pungă.

MOISESCU *(viind prin fund) :* A! Domnule Ghiţă, bine că te găsesc...

COŞCODAN: Moisescu, arnăut!

MOISESCU: Nu băga de seamă... Am văzut astăzi dimineaţă pe şatrarul Nărilă; i-am vorbit de d-ta şi i-am spus că doreşti să-i fii ginere.

COŞCODAN: Mai încet, nu vorbi aşa tare, să nu te-audă oarecine. *(Arată cabinetul din stînga.)*

MOISESCU: O damă?

COŞCODAN *(în taină):* O primadonă de la opera din Paris, sosită ieri în Bucureşti.

MOISESCU: Cum?... de-abia s-a coborît din trăsură ş-ai şi izbutit?... berbantule!

COŞCODAN: Cine-i galantom şi frumos, lesne izbuteşte cu actriţele... Dar spune-mi ce-ai pus la cale cu şatrarul?

MOISESCU: După recomandaţia mea, şatrarul este dispus a-ţi da fata... Cît pentru duduca Smărăndiţa...

COŞCODAN: Grasă-i?

MOISESCU: Cine? duduca?

COŞCODAN: Ba... zestrea.

MOISESCU: Şatrarul e proprietar mare.

COŞCODAN: N-are datorii?... Nu se amestecă în politică?

MOISESCU: Nu.

COŞCODAN: Prea bine.

MOISESCU: Am decidat cu şatrarul ca să vă intîlniţi într-o casă străină, ia o cunoştinţă a mea, d-na Luxiţa Fespezanca, care dă mîni un bal.

COŞCODAN: N-o cunosc.

MOISESCU: Nu face nimic. Te-oi prezenta eu... Vino pe la 9 ore, împreună cu moşul d-tale.

COŞCODAN: Ce nevoie este să mai vie şi moşul meu?

MOISESCU: Ca un om care-i mai bătrîn, ar fi bine să între el în vorbă cu şatrarul.

COŞCODAN: Fie; mîni om veni amîndoi, negreşit.

MOISESCU: Minunat!... A! apropo; se înţelege că, îndată după nuntă, mi-i plăti comisonul de 5 la sută din capitalul zestrei, după obicei... Adio.

COŞCODAN: Nici vorbă nu-i. *(în parte.)* Aşteaptă, murgule, să paşti iarbă verde.

SCENA X

COŞCODAN, NECULAE, mai pe urmă MATILDA

NECULAE *(ieşind din cabinetul din stînga):* Domnule, dama cea din cabinet spune că moare de foame.

COŞCODAN: Na, deocamdată dă-i *Reforma* s-o citească. *(Neculae iese.)* Ce dracu să-i dau să mănînce... ouă nu mai sînt, ridichi nu vrea... şi celelalte bucate-s scumpe foc... Dar oare dac-aş împlini-o cu dînsa înainte de *soupe* n-ar fi mai nemerit? Fiindcă o să mă-nsor, nu se cade să mai am relaţii de mîna stînga... Biata Matilda!... Ce-o să mai plîngă, ce-o să mai jălească!...

Dragi Matilda I ce rău îmi pare
Să pun un capăt 1-al tău amor;
în al meu suflet simt *a* mustrare,
Dar n-am ce face, eu mă însori *(bis)*

Astfel e lumea, Matilda dragă!
Toate, ah ! toate au un sfîrşit.
Amorul nostru a fost o şagă
Ş-acum sorocul i s-a-mplinit. *(bis)*

MATILDA *(inirînd furioasă):* Mă rog, d-ta mi-ai trimis *Reforma* pentru ca să-mi potol foamea? Na, mănînc-o friptă. *(îi aruncă jurnalul în obraz.)*

COŞCODAN: Ah! Matildo, nu te mînia, ci mai bine plinge-mă, boceşte-mă, căci mi-a căzut un trăsnet pe cap.

MATILDA: Ce trăsnet?

COŞCODAN: Măiculiţa mea ! a aflat moşul meu că sîntem în legătură amîndoi.

MATILDA: Ei ş-apoi?

COŞCODAN: A! Matildo!... nu-1 cunoşti pe moşul meu ce om este!... un paşă... ba nu... un bătrîn serios, morocănos, de pe vremea lui Papură-vodă, care crede că actriţele-s cu dracu. El mi-a hotărît!... Ah! Matildo, nu mă lasă inima să-ţi spun ceea ce mi-a hotărît.

MATILDA: Da nu te mai strîmba şi spune.

COŞCODAN: Matildo, să fii cu curaj... Moşul meu mi-a găsit o mireasă şi mi-a poroncit să mă-nsor numaidectt păn-în trei zile, căci alminterea mă blastămă şi mă descrironomiseşte.

MATILDA: Ş-apoi ce-mi pasă mie? însoară-te.

COŞCODAN: Cum? nu-ţi smulgi părul de desperare?

MATILDA: Nici gîndesc. Căsătorie bună! să te văd c-o claie de copii şi cu floricele la urechi. *(Voieşte să iasă.)*

COŞCODAN: Matildo...

MATILDA: Ce mai vrei?

COŞCODAN: Dinioarea m-ai acuzat c-aş ii un zgîrcit, m-ai poreclit guzgan... ca să-ţi dovedesc că şi eu am obiceiul a da suvenire la dame, te rog să primeşti din parte-mi, pân-a nu ne despărţi, o buclă de păr. *(Voieşte sâ taie cu un cuţit o buclă din părul lui.)*

MATILDA: Păstreazâ-1 pentru mireasa d-tale ca un prezent de cununie, un adevărat prezent de perucher.

COŞCODAN: Matildo!... ***(îşi pune nasul.)***

(Se aud în dreapta chiote vesele.)

MĂŞTILE: în sănătatea lui Mustafa-paşa !

SCENA XI

COŞCODAN, AGACHI, MATILDA, BOMBEANU, BARZĂ, NECULAE, MĂŞTI (toţi intră cu paharele în mînă)

MĂŞTILE

Vivat paşa Mustafa!
Vivat Mustafa-paşa î etc.

AGACHI: Neculae, adă punciul aci. ***(Neculae aduce un mare vas cu punci.)***

COŞCODAN ***(in parte):*** Înghite-Agachi!

AGACHI: Ce~am văzut? Matilda! artista noastră cea iubită? Fraţilor cauzaşi, să bem în sănătatea Matildei.

MĂŞTILE ***(bind):*** în sănătatea Matildei!

MATILDA: Domnilor... vă mulţămesc... Daţi-mi voie însă să vă prezint o persoană rară în societatea românească! Un tînăr de 25 de ani, elegant, frumos ca soarele, dar zgîrcit... de se răsuflă numai pe-o nară de economie.

AGACHI: Unde-i?

MATILDA ***(aducînd din fund pe Coşcodan, care caută să fugă):*** Iată-1!

AGACHI ***(în parle):*** Nepotul meu! ***(Tare.)*** Fraţilor cauzaşi! rîdicaţi-1 în triumf şi-1 puneţi pe masă, ca să asculte judecata Iui Solomon.

COŞCODAN ***(zbătindu-se în mînile măştilor);*** Domnilor! îmi boţiţi hainele.

AGACHI: Acum, în puterea noastră de cadiu, îl osîndesc să asculte cu luare-aminte cînticul său. ***(Măştile stau grupate impregiurul mesei pe care stă Coşcodan.)***

Cunosc din întîmplare
Un tînăr Coşcodan
Ce are multă stare
Şi suflet de guzgan.
Elegant ca o păpuşă.
Acest tînăr galantoni
Poartă numai o mănuşă,
Căci e foarte econom.
El trăieşte calicit.
Ca să moarâ-mbogăţit.

II

El cu răbdări prăjite
Hrăneşte trupul său
Şi nencetat înghite
Bordo... din eleşteu.
Cînd doarme-n nepăsare.
Acest tinăr galantoni
Se răsuflă pe o nară,
Căci e mare econom.
El trăieşte calicit.
Ca să moară-mbogăţit.

COŞCODAN ***(furios):*** Domnilor, daţi-mi drumul. ***(Voieşte să sară de pe masă.)***

MATILDA: Ba nu; ţineţi-I pe loc, că mai este un al treilea cuplet.

AGACHI: Cîntă-1, Melpomeno!

MATILDA: Bucuros.

III

Sărmanul se socoate
Un Doa Juan frumos;
înşeală cit se poate
Şi-i foarte generos.
Ca prezente de iubire
Acest tînăr galantoni

Dă din păru-i două fire,
Căci c mare econom.
El trăieşte calicit.
Ca să moară-mbogăţit.

TOŢI: Ha, ha, ha.

(Coşcodan sare de pe masă şi fuge prin fund, în rîsul tuturor.)

ACTUL II

Teatrul reprezintă un salon de bal cu uşi mari în fund, care se deschid în al doilea salon luminat cu policatidre; uşă în dreapta; o masă de cărţi în fund, în stînga.

SCENA I

FESPEZANCA, TINCA, MOISESCU, INVITAŢI LA BAL, mai pe urmă NĂRILĂ CU SMĂRĂNDIŢA (Arie de valf)

TOŢI
(jucittd valţul)

Ce plăcere-n carnaval
De-a petrece noaptea-n bal,
De-a sări mereu în joc
Şi de-a să-nvîrti pe locl

(Cavalerii se închin la dame şi te duc în salonul din fund.)

MOISESCU: Cucoană Luxiţă, balul d-tale e minunat de frumos şi de vesel!

FESPEZANCA: Aşa mi se pare şi mie... nu că mă laud, dar ca mine nici o damă nu are talentul să însufleţească o adunare.

MOISESCU: Şi nici că-i de mirat, cucoană. Amabihtatea d-tale îneîntă pe toţi cavalerii... ea-i un capital ru dobîndă de 50 la sută.

FESPEZANCA: Destul, destul, Moisescule; nu-mi bombarda modestia cu complimente... Tincă!

TINCA *(viind din fund)* : Aud.

FESPEZANCA *(încet):* Ce ţi-a spus la urechi cavalerul tău, în vreme ce jucaţi valţul?

TINCA: Mi-a mărturisit câ-i era prea cald.

FF.SPEZANCA: De treabă tînâr!... Se cunoaşte că-i bine crescut.

TINCA: Şi că se teme de căldură... Dar cum de-ai văzut, maman, că mi-a vorbit la ureche?

FESPEZANCA: Ochii mei te urmăresc necontenit,..

TINCA: Pentru ce?

FESPEZANCA: Pentru ca să privegheze asupra nevinovăţiei tale. *(Duios.)* Tincă, tu nu ştii ce vrea să zică a fi mamă.

TINCA: încă nu, maman.

FESPEZANCA *(sărutînd-o)* : Draga neneacăi!

MOISESCU: Iaca şi şatrarul NărUa cu duduca Smărăndiţa.

NĂRILĂ: Sărut mînile, cucoană Luxiţă... sănă... *(strănută)* toasă?

FESPEZANCA: Mulţămesc, dar d-ta?

NĂRILĂ: Eu am prins un gutu... gutu... *(strănută)* rai de cele tătăreşti.

TINCA: De ce-aţi venit aşa de tîrziu, Smărăndiţa?

SMĂRĂNDIŢA: Din pricina băbacăi. Pune-ţi în gînd că, de vro zece zile, babacă s-a îndrăgit de paseri ş-a cumpărat vro 30 de canari.

TINCA: Şi ce face cu dînşii?

SMĂRĂNDIŢA: Petrece toată ziua în societatea lor... Păn-îl scoţi dintre jigănii, îţi iesă sufletul.

NĂRILĂ: O mărturisesc, singura mea mulţămirc c să... e să... *(Strănută.)*

FESPEZANCA *(rhînd):* Să strănuţi?

NĂRILĂ: Ba, să aud canarii ciripind... De-acolo încolo, lumea mi-i cu totul *adiafora.*

FESPEZANCA: Frumos compliment ne faci, *arhon* şatrar!

NĂRILĂ: Adică vorba vine, căci îmi plac şi adunările care se isprăvesc devreme... Moisesculc, sosit-a *ipochimenul ?*

MOISESCU: Domnul Ghiță Coşcodan? încă nu, dar îl aştept să vie cu moşul său, ca să între în vorbă cu d-ta despre cununie.

TINCA: Ce cununie?

NĂRILĂ: A Smărăndiței.

TINCA: Ce-aud? Te măriți, dragă?

SMĂRĂNDIȚA: Aşa se vede.

NĂRILĂ: Şi la capul d-tale, duducă Tincă.

TINCA: *Merci.*

FESPEZANCA: O! cît pentru dînsa, avem vreme... Amatori n-or lipsi.

MOISESCU: Cred şi eu; duduca Tinca are zestre de 30 000 de galbini!

NĂRILĂ: Vorba ceea: marfa să fie bună, muşterii nu lip... *(strănută)* sesc.

TINCA şi SMĂRĂNDIȚA: Muşterii!

FESPEZANCA: Cu adevărat... Chiar în iarna aceasta s-au prezentat mai mulți tineri... vro şepte, foarte buni.

TINCA: Mai cu seamă domnul Bombeanu... un ofițer de artilerie, recomandat de însuşi moşul meu, prefectul.

NĂRILĂ: D-nul Bombeanu? îl cunosc... un tînăr cu stare şi cu *bristoitie*... De ce nu l-ai ginerit, cucoană Luc... Luc... ? *(Strănută.)*

FESPEZANCA: Tinca e prea tînără încă... prea fragedă... *(în parte)* ş-apoi nu vreu s-ajung iacă de pe-acu.

MOISESCU: Lăsați-mă pe mine, cucoană, să găsesc un bărbat duducăi Tincăi. Am la mînă un procuror *fein, fein*... Să-mi dați voie ca să vi-l prezint.

FESPEZANCA: Fie; prezentează-l... însă nu ieu nici o hotărîre... Dacă mi-a plăcea... om vedea... avem vreme.

(Orhestra începe a cînta un cadril. Doi cavaleri vin de invită pe Tinca şi Smărăndița.)

MOISESCU: Iaca contradansul începe... Cucoană Luxiță, vrei să jucăm împreună?

FESPEZANCA: Oare... să joc?... Hai! *(Moisescu îi dă brațul.)*

TOȚI

(iesă cîntînd)

Ce plăcere-n carnaval
De-a petrece noaptea-n bal etc.

(Toți se duc în salonul din fund.)

SCENA II

AGACHI, COŞCODAN, BARZA

AGACHI: Da bine, unde mă duci, Ghiță?

COŞCODAN: La bal, moşule.

AGACHI: La bal?... la cine?

COŞCODAN: La o văduvă.

AGACHI: Se vede că face praznic de sufletul răposatului ...

BARZĂ *(rizînd)*: Hi, hi, hi, mare poznaş e cuconul Agachi.

COŞCODAN: Bade Stane, te poftesc să nu te-amesteci în conversația noastră.

AGACHI: Da de ce-l opreşti?... vorbeşte frumos creştinul.

BARZĂ: Hi, hi, hi; mă iei în trei parale... Hi, hi, hi.

COŞCODAN: Iar te hlizeşti?... *(Către Agachi.)* Te-ai apucat de l-ai îmbătat ieri noapte, şi de-atunci e nesuferit.

AGACHI: Bietul flăcău! nu mîncase de două zile acasă la tine.

COŞCODAN: Să lăsăm vorba asta, moşule; ştii pentru ce te-am rugat să mă-ntovărăşeşti acilea?

AGACHI: Ba.

COŞCODAN: Pentru o treabă foarte importantă.

AGACHI: Mă miram eu să cheltuieşti tu degeaba doi sfanți cu birja!

COȘCODAN: La întoarcere vei plăti d-ta.

AGACHI: Dar; pentru că tarifa e mai scumpă după mezul nopții.

COȘCODAN: A! moșule, cum poți crede...

AGACHI: Cred tot, dar nu tc sinchisi... fă-ți trebușoarele, că eu tc studiez. Te găsesc interesat... interesant vreu să zic.

COȘCODAN *(către Barză)*: Du-te de-așteaptă jos la feciori; dar mai întîi adă-mi mănușile.

BARZĂ *(dîndu-i două părechi de mănuși)*; Poftim.

AGACHI: Două părechi de mănuși și cu cele din mînă trei? Ce însemnează acest lux de mănușerie?

COȘCODAN: Așa mi-i obiceiul meu... Fiecare bal mă ține trei părechi de mănuși.

AGACHI: Bre! ce cochetărie!... schimbi de trei ori?

COȘCODAN: întîi, cînd mă înfățișez în salon, mă arăt cu mănuși proaspete... noi...

AGACHI: Ca toată lumea.

COȘCODAN: Peste zece minute, după ce am complimentat pe stăpînii casei, mă retrag deoparte și pun a doua păreche... pe aste. *(Arată alte mănuși.)*

AGACHI: Pe aste?... d-apoi nu-s noi, sînt purtate...

COȘCODAN: Și mat tîrziu, cînd aduc feciorii paharele cu limonada, vine rîndul ăstorlaltc. *(Arată alte părechi.)*

AGACHI: Sînt negre de tot.

COȘCODAN: Tocmai pentru asta, n-am grijă să le mai mînjesc.

AGACHI: Care vrea să zică, tu cu trei părechi dc mănuși o duci un an, ca țigani! cu cămașa!

BARZĂ: Hi, hi, hi.

COȘCODAN: Tot aci ai fost, mojicule?... Ieși afară.

BARZĂ: Hi, hi, hi. *(Iesă prin dreapta.)*

SCENA III

AGACHI, COȘCODAN

AGACHI: Sîntem singuri?

COȘCODAN: Singuri.

AGACHI: Vreau să-ți dau o rețetă ca să economisești și mănușile ale purtate.

COȘCODAN *(cu bucurie)*: Care rețetă, moșule? Spune!

AGACHI *(în taină)*: Nu nc-aude nimeni?

COȘCODAN: Nimeni.

AGACHI: Cumpără o bucată de cridâ de 5 parale și-ți freacă mînile cu dînsa, de cîte ori ești poftit undeva.

COȘCODAN *(supărat)*: Tronc!... cu crezusem că vorbești serios.

AGACHI: Bre! ai întrecut și pe vărul meu Antohi zgîrcea.

COȘCODAN: Ia lasă glumele deoparte, moșule, că nu-i aci locul de spus cabazlîcuri... Să vorbim de motivul pentru care te-am rugat să vii cu mine.

AGACHI: Care motiv?... A fi iar vro speculație cu folos sigur.

COȘCODAN: Ba nici gîndesc la speculație în bal... Te-am adus aci ca să punem la cale o cununie.

AGACHI: AȘ! a cui?

COȘCODAN: A mea.

AGACHI: A ta? Nu mă nebuni... Tu, tc-ai hotărît a intra în cheltuiala unei nunți?

COȘCODAN: Eu... m-am hotărît, precum zici, a întră în cheltuiala unei nunți.

AGACHI: Ai avea tu curajul să scoți bani din pungă ca să hrănești și să îmbraci mai multe suflete? Pun rămășag zece galbini.

COȘCODAN: Zece galbini? Țin rămășagul.

AGACHI *(în parte)*; Ai! m-'a prins hoțul.

COȘCODAN: Mai întîi că nevasta mea am s-o deprind cu gusturi simple, n-are să facă cheltuieli cu mătăsării, cu fleacuri de modă care ruinează familiile; cît pentru copii, cred că m-a feri Dumnezeu să am mai mult decît unul... Ș-apoi, în sfîrșit, fie cc-a fi, cînd inima iubește... cînd inima dorește...

AGACHI: Se vede că e bogată?

COȘCODAN: 10 000 de galbini zestre.

AGACHI: Numai?

COȘCODAN: Și are un tată...

AGACW: Ofticos?

COŞCODAN: Ba nu tocmai ofticos, dar cam slab. Şatrarul Nărilă, trebuie să-l cunoşti.

AGACHI: EU?... să-l îngrop dacă-l ştiu cine-i.

COŞCODAN: Şatrarul Nărilă e proprietar de moşie şi mai are în Bucureşti un loc întins, care în curînd are să aibă o valoare foarte mare.

AGACHI: Cum asta?

COŞCODAN: Am aflat din izvor sigur că stăpînirea arc nevoie de el ca sâ zidească un spital pentru nebuni... Şatrarul încă n-o ştie; prin urmare, am de gind să-l cumpăr eu, îndată după cununie, cu preț de nimic, ş-apoi să-l vînd stăpînirei cu folos de sută la sută.

AGACHI: Ce-aud? Neruşinatule, vrei să înşeli guvernul? şi inima ta de cetățean te lasă să comiți o asemenea scamatorie în banii statului?... Glasul conştiinții nu te inspăimîntă? Vocea Patriei române nu te opreşte pe malul abisului?...

COŞCODAN: Ha, ha, ha; vorbeşti chiar'ca un redaptore... însă n-am vreme să-ți răspund, că treaba-i grabnică.

AGACHI: CU atît mai bine, că şi eu am o treabă importantă pe la mezul nopții.

COŞCODAN: Vrei să te culci, să te odihneşti?

AGACHI: Ferească Dumnezeu!... Am un *soupe* cu cîțiva prieteni şi prietene.

COŞCODAN: Iar *soupe.* Mă mir, zău, ce mulțămire poți găsi cheltuind starea cu străinii?

AGACHI: Mulțămirea dc a n-o lăsa clironomie la nepoți ca tine.

COŞCODAN: A!... fie!... însă ai putea-o întrebuința mai bine decît cu mesele.

AGACHI: Tu nu ştii, nu-ți poți închipui plăcerea unui *soupe* cu persoane vesele care glumesc şi rîd la lumina policandrelor şi în sunetul paharelor dc şampanie... Pentru tine-i halima.

Cînd vinul curge în pahare,
Cînd ochii vesel strălucesc,
Inima-mi saltă şi tresare

De un fior duiunzeiesc.
Ridic un pahar
Plin, plin
De vin de Cotnar
Plin, plin.
Şi cînt voios şi mi-] închin.
Ah! ah! ah!
Glu, glu, glu, sufletul mea rîde,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu.
Şi oricare chin
Eu mi-l botez cu vin
Pluf I
Viața se stinge cu grăbire,
Anii cei tineri se strecor;
Dar eu nu simt nici o mâhnire,
Căci mă țin tot de urma lor.
Purtind un pahar
Plin, plin,
Do viu de Cotnar
Plin, plin
Şi bind voios lor il închin.
Ah! ah I ah!
Glu, glu, glu, sufletul meu ride,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu.
Şi oricare chin
Eu .mi-l înec în vin,
Pluf !

COŞCODAN *(în parle):* Bine l-a numit Agachi cine l-a botezat!

SCENA IV

AGACHI, COŞCODAN, MOISESCU

MOISESCU *(viind, din fund):* A! bine c-ați sosit... Vă aşteptam cu nerăbdare.

COŞCODAN: Unde-i şatrarul?

MOISESCU: S-a dus să tragă un ciubuc în etacul gazdei.

COŞCODAN: Dar domnişoara Smărăndiţa. fata lui?

MOISESCU: E în salon, mergi de-o pofteşte la joc.

COŞCODAN: Bucuros.

MOISESCU: Cît pentru şatrarul, îndată ce şi-a face cheful şi s-a întoarce aci, domnul Agachi, unchiul d-tale, ar trebui să nu peardă vreme şi să-i vorbească de măritiş.

AGACHI: D-apoi nu cunosc pe şatrarul.

MOISESCU: îl vei cunoaşte, cum îl vei vedea ; e îmbrăcat cu antereu şi cu giubea.

AGACHI: Ca un lăutar?... Nu cumva are şi nai?

MOISESCU *(către Ghiţă):* Acuş are să înceapă contradansul... Viniute. ***(Iesă prin fund.)***

COŞCODAN: Mergi înainte că te-ajung. ***(Către Agachi, în taină.)*** Unchiule, îţi încred soarta mea şi nu mă îndoiesc de izbîndă.

AGACHI: N-ai nici o grijă, nepoate. Cît l-oi zări pe şatrarul, am să-l sucesc ca pe-un titirez.

COŞCODAN: Să te văd, unchiule, dacă eşti diplomat bun... să nu-i pomeneşti însă de locul care vrea să-l cumpere guvernul. ***(Iesă prin fund.)***

AGACHI: Ferească sfîntul!... ***(în parte.)*** Nepotul meu e chiar salba dracului.

SCENA V

AGACHI, CHIRILĂ (viind din fund)

CHIRILĂ: Măi, măi, măi! cald îi în sală!... Musafiri sînt grămădiţi ca sardelele-n putină. ***(Se aerează cu o basma roşie de bumbac.)***

AGACHI ***(examinând pe Chirilă):*** Un antereu cu giubea !... trebuie să fie şatrarul... se vede că şi-a făcut cheful. ***(Tare.) Arhon... (în parte.)*** I-am uitat numele.

CHIRILĂ ***(in parte):*** Mie-mi zice ***arhon?***

AGACHI ***(apropiindu-se): Arhon...*** mă închin cu plecăciune.

CHIRILĂ ***(închinîndu-se):*** Sărut mînile, boierule.

AGACHI: Frumos bal, nu-i aşa?

CHIRILĂ: Prea frumos, numai cam înghesuit.

AGACHI: Aşa-i moda dc astăzi. Cu cît salonul e mai mic, cu atît numărul invitaţilor e mai mare.

CHIRILĂ: Proastă modă... drept să-ţi spun.,. în vremea noastră oamenii ştiau să petreacă mult mai bine.

AGACHI: Negreşit, negreşit... ***(în parte.)*** A să-mi vorbească din vremea lui Caragea.

CHIRILĂ: Pune-ţi în gînd că de-un ceas hui caut copila prin bal şi n-o găsesc, aşa de multă lume e în salon.

AGACHI: A ! sînteţi părinte, ***arhon...*** aveţi o copilă?... ***(în parte.)*** El e şatrarul.

CHIRILĂ: Dar, boierule; m-a învrednicit Dumnezeu să fiu tată.

AGACHI: Nu-i vina d-tale... şi eu, ***arhonda,*** sînt unchi.

CHIRILĂ: Am o copilă care-mi seamănă mie bucăţică tăiată... un bujor.

AGACHI: Să-ţi trăiască!... Eu, ***arhon...*** am un nepot care nu-mi seamănă nicidecum... ***(în parte.)*** Slavă Domnului!

CHIRILĂ: A ! cum îl cheamă?

AGACHI: Ghiţă Coşcodan, un tînăr cu stare, econom şi numai bun de însurat.

CHIRILĂ: Coşcodan?... frumos nume !... Eu mă chem *chir* Chirilă.

AGACHI: ***Chir*** Chirilă?... şi la mai mare, ***(Se închină.)***

CHIRILĂ: Sărut mînile... De cîţi ani e nepotul d-tale?

AGACHI: De 20 000 de galbini.

CHIRILĂ: 20 000 de ani?... de galbini? vreu să zic!

AGACHI: Da, şi cu toate aceste el aspiră a să însura cu fiica d-tale, ***arhon...***

CHIRILĂ: Ce spui, boierule?... Vrea să-mi fie ginere nepotul d-tale?

AGACHI: Aşa se vede... S-a înamorat de domnişoara... şi m-a rugat ca să intru în vorbă cu d-ta... să rupem tîrgul, cum se zice.

CHIRILĂ *(în parte):* 20 000 de galbini! *(Tare.)* Boierule, propunerea d-tale mă cinsteşie" peste măsură şi nu zic ba,.. însă înţelegi că datoria mea de părinte mă sileşte a lua oareşicare *pliroforii.*

AGACHI : *Pliroforiseşte-te,* boierule, *pliroforiseşte-ie.*

CHIRILĂ: Aş vrea să ştiu mai întîi dacă nepotul d-tale are *hristoiftie ?*

AGACHI: Are.

CHIRILĂ: Dacă-i om statornic, econom?

AGACHI: El?... e în stare să taie un fir de păr în patru.

CHIRILĂ: Mă bucur, că şi eu sînt asemenea, şi copila mea tij.

AGACHI: Minunat! să vă caute cineva cu luminarea, nu v-ar putea găsi mai potriviţi... Cind facem nunta ?

CHIRILĂ: Nunta?... cît mai în grabă... Mă duc să dau de ştire Marghioliţii... *(Se îndreaptă spre fund.)*

AGACHI *(în parte):* Marghioliţii ? Credeam că se numeşte Smărăndiţa.

CHIRILĂ: 20 000? *(Iesă.)*

AGACHI: Nici o para mai puţin. *(Singur.)* Miroasă a băcan şatrarul... Şmecherul cel de Ghiţă 1-a ales înadins ca să nu cheltuiască cu băcăniile, după ce s-a însura. *(Căutind ceasornicul.)* Mi-am isprăvit petitoria... mai am încă jumătate de ceas de jărtfit în folosul familiei.

SCENA VI

AGACHI, COŞCODAN (viind vesel din fund)

COŞCODAN: A ! unchiule, am jucat cu domnişoara Smărăndiţa şi m-a fermecat.

AGACHI: Aşa degrabă?

COŞCODAN; Ea mi-a mărturisit că are gusturi simple, că nu-i plac tualeteie, diamantele... E un înger, unchiule, un înger... Am strîns-o de mînă. *(îşi scoate mănuşile.)*

AGACHI: Şi de-acea-ţi scoţi mănuşile?

COŞCODAN: Ba nu, dar a venit rîndul să pun no. 2... Ia spune-mi, ai văzut pe socrul meu?

AGACHI: Pe *chir* Chirilă? l-am văzut.

COŞCODAN: Ce fel *chir* Chirilă?... Nărilă, vrei să zici?

AGACHI: Cum Nărilă? Chirilă.

COŞCODAN: Ba Nărilă.

AGACHI: Nărilă, Chirilă, tot într-o rilă, tot doi lei ş-un ort... I-am cerut fata mai dinioarea.

COŞCODAN: Ai cerut pe Smărăndiţa?

AGACHI: Ce fel Smărăndiţa?... Marghiolita.

COŞCODAN: Marghiolita?... te înşeli, Smărăndiţa... Da unde I-ai văzut pe şatrarul?

AGACHI: Chiar aci.

COŞCODAN: Aci? nu se poate... şatrarul n-a ieşit încă din etac... nu şi-a isprăvit ciubucul.

AGACHI: Apoi dar cu cine dracul atn vorbit, cu care lăutar ?

COŞCODAN: cu *chir* Chirilă, poate?...

AGACHI: Tocmai; un soi de băcan cu antereu...

COŞCODAN: Te-ai înşelat, unchiule... ai făcut pozna... Iaca şatrarul Nărilă cu fiicâ-sa... trebuie să dregem îndată greşala.

SCENA VII

AGACHI, COŞCODAN, NĂRILĂ, SMĂRĂNDIŢA
(viind din fund)

NĂRILĂ: Smărăndiţa, vin-în salonul ăsta să ne răsuflăm.

COŞCODAN: *Arhon* şatrar, daţi-mi voie să vă prezentez pe unchiul meu, domnul Agachi Flutur, proprietar bogat şi neînsurat.

NĂRILĂ: Sînt prea fericit, cucoane Agachi de a... a... *(Strănută.)*

AGACHI: într-un ceas bun.

NĂRILĂ: Amin... Guturaiul dracului nu mă slăbeşte.

AGACHI: Freacă-ţi nasul c-o luminare, că trece îndată.

NĂRILĂ: Oare?... Doftorul Flaîmuc m-a sfătuit să întrebuinţăz tereben... *(Strănută.)*

AGACHI: tină... Să-ţi fie de bine.

NĂRILĂ: Amin.

COŞCODAN ***(încet către Agachi):*** Deschide vorba.

AGACHI ***(încet):*** Ce vorbă?

COŞCODAN ***(asemenea):*** Despre căsătorie... însă cu meşteşug.

AGACHI: Las' pe mine. ***(îşi drege vocea.) Arhon*** şatrar, în calitatea mea de unchi, am un nepot care-i în vîrstă de căsătorit şi care iubeşte pe domnişoara Smărăndiţa ca un hai-hui; prin urmare dorinţa lui şi a mea cea mai mare este ca să ne însurăm.

NĂRILĂ: Aud?

AGACHI: Ca să se-nsoare cu copila d-tale; primeşti?

NĂRILĂ: ***Arhon*** Agachi, chipul ***simandicos*** cu care mi-ai făcut această propunere îmi măguleşte ***filotimia...*** dă-mi voie însă să mă gîndesc...

AGACHI: Mă iartă, ***arhon*** şatrar, că n-am vreme; păn-în trei ori, primeşti?... Una, două... tr...

NARILA: Pri... pri... ***(Se luptă cu stranulatul.)***

AGACHI: Dă-i, drumul, dă-i.

NARILA ***(strănută):*** mese.

COŞCODAN: A! cît sînt dc fericit, ***arhon*** şatrar, de a întră în familia d-tale; dă-mi voie să vă sărut mîna, ca Ia un părinte.

NARILA: Vina în braţele mele, fiule. ***(Strînge în braţe pe Coşcodan.)***

AGACHI: Tablou!

NARILA: Şi pe d-ta, ***arhon*** Agachi.

AGACHI ***(înparte)*** : A să mă umple de guturai. ***(Se îmbrăţişează cu Nărilă.)***

COŞCODAN ***(apropiindu-se de Smărăndiţa):*** Credeţi, domnişoară, că inima mea...

SMĂRĂNDIŢA ***(coborînd ochii):*** Domnule...

NĂRILĂ: Dă-i mîna să ţi-o sărute, că ai să-i fii nevastă. ***(Coşcodan sărută mîna Smărăndiţei.)*** Noroc să dea Dumnezeu... Ghiţă, fătul meu, te las cu Smărăndiţa; ţine-o de vorbă, în vreme ce eu cu moşul tău om pune la cale despre condiţiile cu... nu...nu...nu...

AGACHI ***(viindu-i a strănuta)*** : nu... nu... nu...

NĂRILĂ şi AGACHI ***(strănutînd odată):*** niei.

AGACHI: Na, ca m-am molipsit şi eu... ***Arhon*** şatrar, hai să bem un pahar de ponei la bufet, ca să înecăm guturaiul.

NĂRILĂ: Bucuros, ***arhon*** cuscri. ***(Merg amîndoi pană la uşa din fund.)***

AGACHI ***(la uşă):*** Poftim, ***arhon*** şatrar.

NĂRILĂ: După d-ta, ***arhonda.***

AGACHI şi NĂRILĂ: Da mă rog... Ce se potriveşte... Na, na, na. ***(Strănută.)*** Amin! ***(Ies.)***

SCENA VIII

COŞCODAN, SMĂRĂNDIŢA

SMĂRĂNDIŢA ***(înparte):*** Babacă mă lasă singură cu un cavaler... mi-e frică.

COŞCODAN ***(în parte):*** îi frumuşică de tot. încă n-o văzusem bine păn-acum. ***(Tare.)*** Cuvintele părintelui d-voastră, domnişoară Smărăndiţa, îmi dau curajul a vă mărturisi că inima mea simte o bucurie fără margini cînd gîndesc la fericirea ce mă aşteaptă!

SMĂRĂNDIŢA ***(ruşinoasă):*** Domnule...

COŞCODAN: Aş fi însă de o mie de ori mai mulţămit, dac-aş afla din guriţa d-voastră, că primiţi fără displăcere a vă cununa cu mine.

SMĂRĂNDIŢA: Domnule, nu-mi trecea prin minte nicidecum sâ mă mărit aşa degrabă; dar fiindcă tata a găsit de cuviinţă...

COŞCODAN: Ah! domnişoară, credeţi că oi face toate jărtfele, ca să nu vă căiţi de a purta numele meu.

SMĂRĂNDIŢA: Nu mă îndoiesc, domnule, căci te cred un galantom.

COŞCODAN: O! cît pentru galantomie, nime nu mă-ntrece. îţi vedea cit de plăcută este viaţa în căsătorie. Vom locui amîndoi într-o căsuţă mică, la mahala, fără lux, fără... tereremul deşărtăciunilor lumeşti; căci adevărata fericire nu stă în acele secături... Priviţi la cuibul turturelelor. .. un pic de puf şi cîteva frunze, şi cu toate astea nu sînt alte jigănii pe lume mai iubitoare şi mai fericite...

SMĂRĂNDIȚA: O! pentru mine, gusturile mele sint prea simple. Cît oi avea un clavir, mă-mpac lesne, oriunde aş fi.

COŞCODAN: Un clavir!... Nici vorbă nu-i că-ți avea unul... îl veți avea pe-a d-voastră.

SMĂRĂNDIȚA: AI meu e cam vechi, cam hîrbuit...

COŞCODAN: L-om da de 1-a drege.

SMĂRĂNDIȚA: Mai bucuroasă aş fi să am unul nou, un piano Erhard.

COŞCODAN: O! Smărăndița... domnişoară Smărăndița, fericirea nu stă într-un piano vechi sau nou; ea izvorăşte din dragoste, din amorul ce mi-ai inspirat de cum te-am văzut. ***(Se pune pe canape lingă Smărăndița.)***

SMĂRĂNDIȚA ***(depărtîndu-se în celalalt capăt a canapelei):*** Domnule...

COŞCODAN: NU vă temeți, ca aveți a face cu un galantoni.

Eu te iubesc ca gentilom,
Pre legea mea I *(bis)*
Sînt gentilom, sînt galantoni
Pe cît ai vrea. *(bis)*
Ah 1 pentru mine... fără frică,
Fii turturică.
Şi eu voi fi amant fidel.
Un turturel.

(împreună.)

COŞCODAN	SMĂRĂNDIȚA *(în parte)*
Un turturel ş-o turturică	**Un turturel ş-o turturică**
Noi amîndoi pe lume-om fi,	**Noi amîndoi pe lume-om fi,**
Ca turturică şi turturel	**Ca turturică şi turturel**
Neîncetat ne vom iubi.	**Neîncetat noi vom trăi.**

COŞCODAN: Ce zici, Smărăndița? Aşa-i că viitorul e plin de făgăduinți frumoase?

SMĂRĂNDIȚA: CU adevărat. însă, spune-mi te rog: îți plac voiajurile?

COŞCODAN: Aşa ş-aşa.

SMĂRĂNDIȚA: EU doresc foarte mult să văd Parisul.

COŞCODAN: Unde-i scumpetea cea mare?

SMĂRĂNDIȚA: Şi-ți mărturisesc că cea mai mare mulță-raire ce mi-ai putea face ar fi, după ce ne-om cununa, sâ mă duci în capitala Franției.

COŞCODAN: Cum nu? cum nu? cel mai lesne lucru.

SMĂRĂNDIȚA: Şi la băile de mare, la ***Dieppe...***

COŞCODAN: Aerul e cam sărat acolo... Umczala mărci mă supără.

SMĂRĂNDIȚA: Apoi dar ne-om opri în Paris ş-om merge pe la magazii, pe la teatre, pe la concerte... om petrece iarna în plăceri de tot soiul.

COŞCODAN; Se-nțelege, pe la magazii... pe la teatru... ***(în parte.)*** îmi pare cam cheltuitoare domnişoara.

SMĂRĂNDIȚA: A! domnule Ghiță, nu pot să-ți spun cît mă simt de mulțâmită, gîndind c-am să văd țările străine şi minunile civilizației... Aresta-i visul meu cel mai scump.

SMĂRĂNDIȚA

îmi dai cuvîntul de genlilom?

COŞCODAN

Pe legea meat *(bis)*

SMĂRĂNDIȚA

Vei fi cu mine galanton?

COŞCODAN

Pe cit îi vrea! *(bis)*

SMĂRĂNDIȚA

Primesc a fi dar, fără frică,
O turturică
Şi să (e am bărbat fidel,
Un turturel.

(Impreună.)

COŞCODAN	SMĂRĂNDIŢA
tîn turturel ş-o turturică	Un turturel ş-o turturică
etc. etc.	etc. etc.

COŞCODAN *(in parle);* E a mea !... Am cîştigat rămăşagul cu unchiul meu... 10 galbini!

SMĂRĂNDIŢA *(în parte):* Păcat că nu se mărită şi Tinca; am face nunţile tot într-o zi... *(Stă pe gînduri.)*

COŞCODAN *(în parte):* Un lucru numai mă cam îngrijeşte... îi prea place voiajul... oi duce-o la iară după ce m-oi însura.

SMĂRĂNDIŢA: Domnule Ghiţă...

COŞCODAN: Poronca...

SMĂRĂNDIŢA: Pintre prietenii d-tale nu cunoşti vrun tînăr cumsecade, cu educaţie şi de familie bună?

COŞCODAN: Pentru ce?

SMĂRĂNDIŢA: Ca să-I cununăm cu o prietenă a mea, care-i foarte plăcută.

COŞCODAN: Are zestre?

SMĂRĂNDIŢA: Are 30 000 de galbini.

COŞCODAN *(tresărind):* 30 000 galbini, şi încă nu s-a măritat! Se vede că-i urîtă, ciuntă, oloagă, cocoşată, oarbă, surdă, stafia lumei?

SMĂRĂNDIŢA *(rîzind):* Ba, din contra, c frumuşică, tînără şi nu-i lipseşte nimic.

COŞCODAN: Nimic... şi are 30 000?... Cine-i?

SMĂRĂNDIŢA: Fiica cucoanei Luxiţei Fespezanca.

COŞCODAN: Am văzut-o... cu adevărat e foarte plăcută... *(în parte.)* 30 000!

(Se aitde orhestra sunind un vat[.)

SMĂRĂNDIŢA: Orhestra începe a cînta cotilonul... Nu joci, domnule Ghiţă?

COŞCODAN: Valţul mă supără.

(Un cavaler vine de pofteşte pe Smărăndiţa.)

SMĂRĂNDIŢA *(către cavaler);* Cu mulţămire, domnule. *(îi dă braţul şi zice, îndreptîndu-se spre salonul din fund.)* Gîndeşte la ce ţi-am spus, domnule Ghiţă... A revedere. *(Iesă.)*

COŞCODAN: A revedere... *(Singur, foarte agitat.)* 30 000 galbini! Este aci în casă o zestre de 30 000 galbini şi Moisescu nu-mi dă de ştire... EI mă lasă de mă încurc cu o fată cheltuitoare, ce n-are decît 10 000 !... *(Se preumblă turburat.)*

SCENA IX

COŞCODAN, MOISESCU

MOISESCU *(viind rapide):* Domnule Ghită, domnule Ghiţă...

COŞCODAN: Ce este?

MOISESCU: Am venit să-ţi spun că guvernul a cumpărat pentru spital un Ioc străin lîngă barieră.

COŞCODAN: Ei, şi şatrarul rămîne cu locul lui sterp şi fără preţ? Dacă-i aşa rămîne şi cu domnişoara Smărăndiţa.

MOISESCU: Cum?

COŞCODAN: Nu-mi place... e cheltuitoare... visează cai pe păreţi; şi, într-un cuvînt, m-am înamorat de fata cucoanei Luxiţei.

MOISESCU: De domnişoara Tinca?

COŞCODAN: Sînt nebun după dînsa... Ce frumoasă-i!... Ce păr negru ca pana corbului!

MOISESCU: Negru? Tinca e blondă... are părul galbin.

COŞCODAN: Ce păr galbin! parcă c aur de Olanda... Moisescule, mergi iute de vorbeşte cu Fespezanca.

MOISESCU: Nu sc poate, că i-am anunţat vizita unui alt ginere, domnul Ghiţă Radian.

COŞCODAN: Radian, Coşcodan... tot una-i... şi el Ghiţă şi eu Ghiţă, trece-mă în locul lui... îţi făgăduiesc un comision de 6 la sută.

MOISESCU: Fie, însă ştii că unchiul d-tale a pus toate la cale cu şatrarul Nărilă.

COŞCODAN: Bine zici... o uitasem... Trebuie găsit un mijloc de a ne strica cu şatrarul.. Cum să facem?... cum să facem?

MOISESCU: Iaca şi şatrarul.

SCENA X

COŞCODAN, MOISESCU, NĂRILĂ, CAVALERI

(Mai mulţi cavaleri se aşează la masa ăe cărţi.)

CAVALERII

Danţu-i plăcut, balu-i frumos;
însă decit să sar In joc.
Mai bine voi să cerc In stos
Şi-n lanschenet de am noroc.

NĂRILĂ: Domnule Ghiţă, d-ta nu metahiriseşti cărţile?

COŞCODAN: Dar d-ta?

NĂRILĂ: Eu?.,. ferească Dumnezeu!..nu m-atiug nici de ale sfinte, nici de dracul. ***(încet.)*** Pentru mine un jucător de cărţi sau un om vindut diavolului tot una-i. ***(Se apropie de masa de cărţi.)***

COŞCODAN ***(în taină, lui Moisescu);*** O! îmi vjne o idee!

MOISESCU: Care?

COŞCODAN: Ai auzit opinia şatrarului asupra cărturarilor?

MOISESCU: Dar.

COŞCODAN: Ca să mă dezbar de dînsul, oi să mă fac că-s beţiv de cărţi... Du-te colo lingă masă şi pariază sume mari... Eu le-oi ţinea... în glumă.

MOISESCU: înţeleg... Vrei să-1 sparii?... Minunat. ***(Merge de stă în dosul bancherului.)***

NĂRILĂ ***(viind Ungă Coşcodan):*** Ghiţă... cunoşti pe domnişorul ăla care taie lanschenetul?

COŞCODAN: Ba nu.

NĂRILĂ: Mare destrămat seamănă a fi! joacă cîte un icosar odată.

COŞCODAN: Numai atîta? Sărmanul!

NĂRILĂ: Ce fel? numai atita?

MOISESCU ***(tare):*** Pun rămăşag 50 de galbini că lanschenetul nu trece de-a patra oară. Cine ţine?

COŞCODAN: Eu.

NĂRILĂ: Aud?... d-ta, Ghiţă, pui 50 de galbini pe carte?... 50?

COŞCODAN: Niciodată mai puţin, ***arhon*** şatrar.

NĂK1LĂ ***(inparte): Kirie eleison!***

MOISESCU: Ai perdut, domnule Ghiţă. -

COŞCODAN ***(fără a să întoarce):*** Perdut?... Nu face nimica... Aşa-i soarta. ***(Cîntă încet:)*** Aşa-î soarta... aş,a-i şoar...ta.

NĂRILĂ ***(înparte, cu mirare):*** Şi încă are curaj să cînte!

FECIORUL ***(viind, din fund, zice încet lui Moisescu):*** Domnule Moisescu, te pofteşte un boier la scară.

MOISESCU: Cum îl cheamă?

FECIORUL: Iată carta lui. ***(Iesă.)***

MOISESCU ***(în parte):*** Ce văd?... Ghiţă Radian, procurorul!... A venit ca să-1 prezentez cucoanei Luxiţei... Mă duc ca să-1 trimit înapoi dc unde-a venit. ***(Iesă prin fund fără să fie văzut de Coşcodan.)***

BANCHERUL: Sînt 100 de galbini în caniotă... cine-i ţine, domnilor?

COŞCODAN ***(neintorcindu-se):*** Eu.

NĂRILĂ: Iar?

COŞCODAN ***(în parte):*** S-a îngrozit şatrarul... Minunat. ***(Cîntă încet:)*** Mi...nu...nat.

NĂRILĂ: Domnule Ghiţă... să am iertăciune... Mă rog, joci ades cărţile?

COŞCODAN: Ba nu; cînd sînt singur nu joc niciodată.

NĂRILĂ ***(cu bucurie):*** A! slavă Domnului!... Mă spăriesem.

BANCHERUL: Domnule Ghiţă, ai perdut.

COŞCODAN ***(vesel):*** Iar am perdut? Tra, la, la la.

BANCHERUL ***(viind, lîngă Coşcodan):*** îmi eşti dator 100 de galbini.

COŞCODAN ***(spăriet):*** Eu? d-tale?... Ce spui, domnule?

BANCHERUL: Ai ţinut 100 de galbini în contra mea, şi ai perdut.

COŞCODAN: Ce fel? ce fel? Eu am ţinut rămăşagul în contra Iui Moisescu.

BANCHERUL: Domnul Moisescu a ieşit, în vreme ce tăiam cărţile; prin urmare ai jucat în contra mea, şi-mi eşti dator 100 de galbini.

COŞCODAN: A! ***(Cu glasul slab.)*** Prea bine, domnule,.. ţi-oi plăti mîne; căci n-am bani asupra mea.

BANCHERUL: Prea bine, domnule.

COŞCODAN: Cît zici c-am să-ţi dau? 20 de galbini?

BANCHERUL: Ba o sută întreagă. *(Iesă împreună cu ceilalți cavaleri.)*

COŞCODAN *(în parte, cu desperare):* 100!

CAVALERII

Danțu-i plăcut, balu-t frumos:
însă decît să sar în joc.
Mai bine voi să cerc în stos
Şi-n iaoschenet al meu noroc.

SCENA XI

COŞCODAN (turburat)

O sută de galbini I am perdut, eu, Ghiță Coşcodan, 100 de galbini... în cărți! eu, care nu pun mîna niciodată pe un valet!... îmi vine să ameţesc!... M-am calicit... am rămas lipit pămîntului... 100 de galbini!... Cîte economii trebuie să fac pentru ca să-mi acopăr paguba. *(Scoate mănuşile şi pune altele mai vechi.)* Am să tai leafa lui Barză.

(Arie „O! dulci ochi negri")

Dragii mei galbini, cum v-am perdut!
O să vă duceți de lîngă mine
Şi să ajungeți pe mîni străine.
Aşa durere nici c-am avut!

Dragii mei galbini mîndri şi noi!
De-acum departe de a mea stare
O să fiți punte de desfrinare!
Ce foc pe mine! ce foc pe voi I

SCENA XII

COŞCODAN, AGACHI (vine cu un pahar de ponei)

AGACHI: Cu mare greu am căpătat un păhăruț de ponei, dar m-am luptat.

COŞCODAN: A! unchiule.

AGACHI: Ce-i? ce-ai pățit de eşti Iimoniu la fată, Ghiță?

COŞCODAN *(cu desperare):* Unchiule, am perdut 100 de galbini în cărți!

AGACHI: Tu? ha, ha, ha... Pun zece galbini rămăşag c-ai visat.

COŞCODAN *(iute):* Zece galbini!... îi țin.

AGACHI *(în parte):* A!... iar m-a prins hoțul!

COŞCODAN *(în parte):* Zece galbini mai puțin din pagubă. *(Tare.)* Unchiule, poți să-mi faci un mare serviciu, să nu mă refuzi.

AGACHI: Care, nepoate?

COŞCODAN: M-am înamorat ca un nebun de domnişoara Tinca...

AGACHI: Ce Tincă? ce Tincă? Smărăndița vrei să zici, fata lui Nărilă?...

COŞCODAN: Ba nu, Tinca... Tinca... Are 30 000 de galbini zestre, unchiule... şi mi-i dragă.

AGACHI: Măi, ai nebunit?

COŞCODAN: Unchiule, dacă mă iubeşti, strică tocmeala cu şatrarul.

AGACHI: Du-te naibei...

COŞCODAN: Eşti tînăr, unchiule... ştii ce vrea să zică amorul... Nu mă lăsa.

AGACHI: Da bine, măi, ce vrei să-i spun lui Nărilă?

COŞCODAN: Iată-1 vine aci. Spune-i ce ți-a trece prin minte, numai strică tocmeala. *(Iesă, în parte.)* Mă duc să ameţesc pe Fespezanca.

SCENA XIII

AGACHI. NĂRILĂ, mai pe urmă CHIRILĂ

NARILĂ: *Arhon* Agachi, veste bună... Smărăndița e încîntată de nepotul d-tale. Porumbaşii tatii!... Se vede că au vorbit împreuna despre ale gospodăriei, şi Ghiță a făgăduit ca a duce-o la Paris, la marea...

AGACHI: Care mare? cea roşie?

NĂRILĂ: Ba cea albă.
AGACHI: Caută bine c-a fi cea neagră.
NĂRILĂ: Fie măcar şi cea galbină...'* Copiii se iubesc şi-s potriviţi.
AGACHI: *Arhon* şatrar, eşti proprietar?
NĂRILĂ: Sînt... am o moşie. Mlăştinoasa, dată în arenda.
AGACHI: Prin urmare aştepţi cu nerăbdare pe Sfîntul Gheorghe şi pe Sfîntul Dimitrie?
NĂRILĂ: Cu cea mai vie nerăbdare; o mărturisesc fără ruşine.
AGACHI: Şi cu toate aceste se întîmplâ cîteodată că arendaşul nu aduce banii la vadea?
NĂRILĂ: Ba se întîmplă chiar ades... însă nu pricep ce analoghie...
AGACHI: Mă esplic... Aşa precum aşteptarea' unui proprietar e înşelată... ades de către arendaş, astfel şi nu mai puţin planurile cele mâi bine întemeiate rămîn... ades... abraşe.
NĂRILĂ: Tot nu pricep.
AGACHI: Mă esplic... Ghiţă e un tînăr cumsecade?
NĂRILĂ: Un juvaer.
AGACHI: NU zic ba... însă cam... ştii... nici prea-prea, nici foarte-foarte... ca vinul cel mistreţ... prin urmare trebuie lăsat să se învechească în bute.
NĂRILĂ: Ghiţă, în bute?... -
AGACHI: Mă esplic... adică... cum s-ar prinde...
CHIRILĂ *(întrînă):* Domnule Agachi, primesc...
AGACHI: Ha?... Na şi altul acum. Ce primeşti?
CHIRILĂ: Primesc sa ne încuscrim împreună.
AGACHI: Noi?... fugi încolo; nu te cunosc.
CHIRILĂ: Ce vorbă-i asta?... da nu mi-ai cerut fata mai dinioarea,.,acilea?.
AGACHI: Ba am cerut-o; ş-apoi?
NĂRILĂ: Ce fel, ce fel?... şi pe-a mea ai cerut-o tot acilea!
AGACHI: Şi pe-a d-tale.
CHIRILĂ: Ce cabazlîc e ăsta?... *pliro/oriseşte-ne,* domnule.
AGACHI: Un cabazlîc de carnaval; mai mult vreţi?

NĂRILĂ si CHIRILĂ *(furioşi):* Auz? Care vrea să zică, ţi-ai bătut joc de noi... Eşti un *catergar,* un *pehlivan... (Nărilă strănută de trei ori.)*
AGACHI: A! duceţi-vă la naiba, în sfîrşit, şi-mi daţi bună pace.

NĂRILĂ şi CHIRILĂ

(Arie din „Boba-Hîrca")

Pehlivan Iar' de ruşine!
Tu ţi-ai bătut joc de mine 1
TJar de-acum te ţine bine
• C-a să fie râu de tine!
(Jes prin fund.)

SCENA XIV

AGACHI, COŞCODAN. mai pe urmă FESPEZANCA, TINCA. MOISESCU şi CAVALERI

AGACHI: Ha, ha, ha! s-au aprins ca doi cocoşi... la poiată... Ia poiată! Cîte ceasuri sînt?... aproape 12! Prietenii mă aşteaptă la *soupS;* mă duc.
COŞCODAN *(alergînd):* Unchiule, am ameţit pe cucoana Luxiţă; cere-i fata.
AGACHI: Iar? d-apoi nu fac alta de cînd sînt la bal 1
COŞCODAN: NU mă refuza, unchiule... Gîndeşte că Tinca Fespezanca are 30 000 de galbini zestre.
AGACHI: Cum ai spus? Tinca Fespezanca?... *(în parte.)* Amoreza prietenului meu Bombeanu? *(Tare.)* Nu se poate... Fă-ţi trebuşoarele singur, fătul meu.
COŞCODAN: Unchiule, te rog... fericirea mea stă în mînile d-tale. *(îi sărută mînile.)*
AGACHI: N-am vreme... e aproape 12...

(Damele întră prin fund.)

COŞCODAN: Iaca damele... *(împingînd pe Agachi.)* Nu scăpa prilejul.
AGACHI *(iute):* Doamna mea, în calitate de unchi, am cinste a cere pe domnişoara Tinca, fiica

d-tale, pentru nepotul meu Ghiță Coşcodan... *(Sună 12 ore.)* Mezul nopții,!... M-am închinat cu plecăciune. *(lesa alergînd.)'*

FESPEZANCA: Aud?

COŞCODAN: A! Doamna mea! aştept răspunsul d-tale ca o sentință judecătorească!

COR FINAL

Curioasă întîmplare!
Flutur vine-n adunare,
Cere fete şi dispare,
Alergînd in fuga mare 1

{Cortina cade.)

ACTUL III

Teatrul reprezintă un salon elegant. Uşă în fund, in dreapta şi în stînga. Pe păretele din fund, portretul lui Ghiță Coşcodan in ramă poleită. în dreapta, o canape. în stînga, o masă şi oglinzi.

SCENA I

BARZĂ, TAPIȚERII, mai pe urmă AGACHI

TAPIȚERII
(tucrtnd)

Grabnic, grabnic să lucrăm,
Casele să mobilăm;
Domnul Ghiță negreşit
Ne-a plăti chiar Endoit.

BARZA ***(căutîndu-se într-o oglindă):*** Eu sînt oare sau nu-s eu?... Mă privesc în oglindă de azi-dimineață şi nu mă cunosc... Cuconu Agachi m-a poleit din cap păn-în picere, încît nici nu îndrăznesc să mă pun jos... Ian vezi-mă, parcă-s un hoț de aur... îmi vine să mă pun în pungă... I!.., măiculiță!... cînd m-ar zări fata dascălului din sat de la Prosteni, ce s-ar mai da de-a tumba de dorul meu.

AGACHI ***(întrînd din stînga):*** Gata-i, copii?

UN TAPIȚER: Gata, cucoane... Iaca nota.

AGACHI: Bine... treceți mîne de dimineață pentru plată.

TAPIȚERII

(ieşind)

7A şi noapte am Jucrat,
Casele le-am mobilat;
Domnul Ghiță negreşit
Va fi foarte mulțămit.

SCENA II

AGACHI, BARZĂ

AGACHI ***(cercetînd nota):*** Trei sute şeptezeci şi cinci de galbini pentru mobilarea salonului... Nu-i scump; credeam c-a fi nota mai pipărată... S-o pun în colecția celorlalte note, ca să le dau odată pe toate lui Ghiță... Ce-o să se mai minuneze bietul Coşcodan cînd s-a-întoarce de unde s-a dus ş-a vedea luxul apartamentului său!... D-apoi cînd a fi să plătească prețul mobilării casei!... Mă aştept să-1 aud țipînd ca în ajunul Crăciunului.

BARZĂ: Cucoane Agachi...

AGACHI: Ce este, Barza?

BARZĂ: Oare nu m-a ucide boierul cînd m-a vedea ferecat în aur?

AGACHI: Mai ştii, păcatul? ***(Rîzînd.)***

BARZĂ ***(scîncind):*** Săracul de mine!... apoi dă, eu îs vinovat, dacă pe soare poți căta şi pe mine

ba?... D-ta, cucoane Agachi, te-ai apucat de m-ai schimonosit cum sînt.

AGACHI: Ei! las', măi Barză; nu te spăria dinainte... te-oi scăpa eu de la .moarte.

BARZĂ: Mă rog, cucoane,, să-ți faci milă şi pomană..'. că- d-ta m-ai băgat în foc.

AGACHI: Eu, dar; şi nu cred c-am făcut rău să schimb tot în casa stăpînu-tău. Ghiță are să se-nsoare cu Tinca Fespezanca, o copilă cu 30 000 de galbini zestre; nu se cuvenea să-şi aducă mireasa în apartamentul lui cel vechi, unde toate mobilele la un loc nu plăteau nici cît scaunul cel patriot care s-a vîndut cu 10 000 de lei. Ia priveşte-acum... Totul e scump şi elegant... Chiar pe stăpînul tău l-am pus într-o ramă nouă... *(Arată portretul.)*

BARZĂ: îi şede mult mai bine aşa... însă nu prea pare vesel.

AGACHI *(în parte):* Presimte că are să plătească notele... *(Tare.)* Barză, n-ai aflat unde s-a dus stăpînul tău de-o săptămînă?

BARZĂ: NU, cucoane.

AGACHI: Curios lucru!... s-a pornit din Bucureşti făr-a da de ştire nimărui. N-a venit vro scrisoare astăzi?

BARZĂ: Ba, a adus două factorul de la poştă. lată-le pe masă.

AGACHI: A!... asta-i pentru Ghiță, e timbrată... Astalaltă e pentru mine, nefrancată... Trebuie să fie de la nepotul meu. *(Deschide scrisoarea.)* Tocmai; a economisit un sfanț... *(Citeşte:)* „Iubite unchiule! Am plecat din Bucureşti cam rapide, fiindcă voiam, păn-a nu mă însura, să vizitez însumi moşia de zestre a domnişoarei Tincăi. Am cercetat-o cu de-amănuntul, în lung şi-n lat, şi m-am încredințat ca e moşie de preț." *(Vorbit.)* Ce amorez speculant! *(Citeşte:)* „Pămîntul e roditor, pădurea întreagă, acareturile în bună -stare." *(Vorbit.)* Scrie ca un vatav.

(Citeşte:) „Vitele frumoase... Am găsit însă vro cinci boi cam slabi, dar nu-mi pasă, căci aceştia sînt ai posesorului. într-un cuvînt, sînt mulțămit de voiajul meu, şi mă întorc chiar astăzi la Bucureşti, unde oi sosi pe la vreme de masă. Poronceşte lui Barză să-mi gătească vro două ouă coapte şi caşcaval fript."

BARZĂ: îndată. *(Voieşte să iasă.)*

AGACHI: Aşteaptă, că este un *post-scriptum.* *(Citeşte:)* „M-am răzgîndit... Spune lui Barză sa nu gătească nimic... Oi mînca ce s-a găsi acasă."

BARZĂ: Nu-i nimic.

AGACHI: Păstrează-1 pe mme; cît pentru astăzi, îi pregătesc eu o surpriză. Am comendat lui Hugues, fn socoteala lui Ghiță, o masă mare. Ia care am poftit pe cucoana Luxiță cu fiică-sa şi pe prietenul meu Bombeanu.

BARZĂ: Ofițerul?..'. De treabă boier, şi nicidecum mîndru.

AGACHI: Ce-o să mai rîd, ce-o să mai rîd, cînd s-a întoarce Coşcodan I.

Ce-o să rîd cind a veni
Şi cind a începe-a răcni
Tare, tare, tare, tare, tare, tare, tare.
Spăriet s-a minuna
Şi gura o va căsca
Mare, mare, mare, mare, mare, mare, mare.
(Rîzînd.)
Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ce-o să mai rîd eu;
Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ce-o sâ mai rîd, zău !

AGACHI si BARZĂ
(rîzînd)

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ge-o să mai rîd eu I
Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha.
Ce-o să mai rîd, zău !

SCENA III

BARZĂ, apoi COŞCODAN

(Bană se priveşte în oglindă cinttnd încet. Se aude în tindă un clopoţel.)

BARZĂ: Cine trage clopoţelul, nu cumva-i boierul?

COŞCODAN *(afară):* Da deschide azi.

BARZĂ *(spăriet):* Vai de mine!... el îi!... Stăpînu-meu I... Mă duc să dau de ştire lui cuconu Agachi. *(Fuge pană la uşa din dreapta.)* Nu-i aci... e în aialaltă parte... să te duci, duluţă. *(Iesă alergînd prin stînga.)*

coşdoDAN *(întrînd prin fund):* A! iată-mă-s acasă... *(Căuiînd împregiur.)* Mare minune!... Nu-s la mine... M-am înşelat, se vede... m-am oprit la rîndul I-'", în loc să mă sui la al doilea, unde şed... Bine că nu m-am întîlnit cu cineva... *(Iesă prin fund.)*

SCENA IV

BARZĂ, AGACHI (ieşind din stînga)

AGACHI: Unde-i?

BARZĂ: Ştiu eu... acuşica chiar i-am auzit glasul.

AGACHI: Se vede c-ai visat, măi Barză... dac-ar fi sosit... ar fi aci.

(Se aude iar clopoţelul.)

BARZĂ: Iată-1, m-am dus! *(Fuge în dreapta.)*

SCENA V

AGACHI, COŞCODAN, mai pe urmă BARZĂ

COŞCODAN *(agitat):* Ba nu, nu m-am înşelat... aci e rîndul al 2-"° ... Sînt în apartamentul meu... *(Căutînd împregiur cu mirare.)* Aparta.. .men... tul meu! nu se poate. *(îşi freacă ochii.)* Doar n-am orbul găinilor... *(Zărind pe Agachi.)* A! unchiule, vorbeşte, spune ce însemnează?

AGACHI *(în parte):* Are să-1 prinză gălbinarea. *(Tare.)* Ce mai faci, Ghiţă7... Eşti sănătos?... Ai umblat bine la drum ?...

COŞCODAN *(nerăbdător):* Nu-i vorba de drum... Ce sînt mobilele, luxul ce văd aci la mine?

AGACHI: NU înţelegi? O surpriză.

COŞCODAN: O surpriză?

AGACHI: Dar; cucoana Luxiţa, soacră-ta, a socotit că, în poziţia ta, nu se cuvenea...

COŞCODAN: A! cucoana Luxiţa a avut ideea... *(în parte.)* Soacră-mea a voit sâ-mi facă o surpriză ?... *(Cu mulţămire.)* Prezentul e foarte frumos şi atenţia foarte delicată.

AGACHI *(în parte):* Ce mormăieşte ca un urs?

COŞCODAN *(primblindu-se prin salon):* Frumos... elegant... minunat... îmi place.

AGACHI *(în parte):* Iaca!... nu ţipă?... *(Tare.)* Vrea să zică, nepoate, eşti mulţămit de mine?

COŞCODAN: Pentru ce de d-ta?'

AGACHI: EU am ales mobilele şi am prezidat la împodobirea apartamentului.

COŞCODAN: Bravo, bravo, unchiule... Ai probat că ai gust... îţi fac compliment.

AGACHI *(în parte):* Ce-a păţit? *(Tare.)* Ia priveşte... M-am gîndit şi la tine, te-am pus într-o ramă nouă... *(Arată portretul.)*

COŞCODAN: Bine zici... A! unchiule, cît eşti de amabil! *(îl strînge de mînă.)*

AGACHI: Aşa-i ca e mai bine acum?

COŞCODAN: Mult, mult... însă găsesc rama cam simplă, n-are destulă polială.

AGACHI *(în parte):* Mare minune!... Nu-mi cunosc nepotul. Mi 1-a schimbat în provinţie... Acu e vremea să-i dau notele.

BARZĂ *(intrînd):* Cucoane, a sosit cucoana Luxiţa cu fiica d-sale.

AGACHI: Bine, mă duc să Ie primesc la scară. *(Iesă prin fund.)*

COŞCODAN *(în parte):* Cucoana Luxiţă la mine?.. de unde şi până unde? *(Tare.)* Barză!

BARZĂ *(cu sfială):* Aud, cucoane.

COŞCODAN: Ia .spune-mi... *(Văzîndu-l.)* Iaca! şi tu eşti pus în ramă nouă?

BARZĂ *(tremurînd):* Nu-i vina mea, cucoane, mi-a pus-o în spinare cu de-a sila.

COŞCODAN: Nu face nimica... te prinde; parcă eşti un feldmarşal. Ştii tu că porţi pe tine cel puţin de 15 galbini aur?

BARZĂ: O stare de om!

COŞCODAN *(cercetînd găitanele):* Şi aur de cel bun!

BARZĂ: Care vrea să .zică, a putea să-mi slujească toată viaţa mea?

COŞCODAN: Ce fel, să-ţi slujească? Socoti poate că • - livfeua e a ta? Te înşeli, măi badeo;.. Ia mai bine seama să nu .rozi găitanele.

BARZĂ *(în parte):* Dacă nu-i a mea... n-are haz. *(Iesă prin dreapta.)*

SCENA VI'

COŞCODAN, FESPEZANCA, TINCA, AGACHI

(împreună)

FESPEZANCA şi TINCA	AGACHI *(tnekinlndtt-st)*
La amabila-ţi peltire	**Primind a mea poltire**
Noi venim cu mulţămife;	**Ne-afi cuprins de mulţamire;**
Căci simţim plăcere mare	**Căci simţim plăcere mare**
în a voastră adunare.	**în a voastră adunare.**

COŞCODAN *(înaintînd):* A! cucoană Luxiţă... domnişoară Tincă, ce fericire pentru mine de a vă primi în apartamentul meu... Nu mă aşteptam...

FESPEZANCA: Am venit, domnule Ghiţă, îndată ce a sosit biletul d-tale de invitaţie.

COŞCODAN *(în parte);*. Aud? *(încet către Agachi.)* Ce invitaţie?

AGACHI *(încet către Coşcodan):* Le-am poftit la masă în-numele tău... Nu te îngriji, bucatele-s comendate la Hugues.

COŞCODAN *(în parte);* La Hugues?

TINCA: Spune-mi, te rog, domnule Ghiţă, ce te-ai făcut de opt zile de cînd nu te-am mai văzut pe la noi?

COŞCODAN: Am fost absent din Bucureşti, domnişoară. .. Am fost... am fost la Iaşi. •

FESPEZANCA şi TINCA: Tocmai la Iaşi? în fundul lumei?

COŞCODAN: Dar; auzisem că acolo s-ar' găsi stofe şi juvaere mai frumoase decît- în oraşul nostru, şi m-am răpezit în fosta capitalie, ca să cumpăr cele trebuincioase pentru prezentul de nuntă...

FESPEZANCA: Ce galantomie!''

AGACHI *(în parte):* Gogonată minciună.

COŞCODAN: Insă n-am găsit nimica ca să fie demn de d-ta, domnişoară, şi m-am întors cu mînile goale.

AGACHI *(în parte):* Adică fără mănuşi,., tot de economie.

FESPEZANCA: Nu face nimica... îi găsi în Lipscani de toate cîte ţi-a plăcea... *(Căutînd împregiur.)* Dar ce lux în apartamentul unui holtei!... ce eleganţă! se cunoaşte că eşti gentilom...

COŞCODAN: îmi plac lucrurile simple şi elegante.

AGACHI *(în parte):* Mai cu seamă simple.

FESPEZANCA: Toate cîte le văd sînt alese şi aşezate cu mult gust.

COŞCODAN *(în parte) :* Cum îşi laudă singură prezentul!

AGACHI: în adevăr, mobilarea-î prea frumoasă, dar şi ţine cam scump.

FESPEZANCA: Fie, ca face; ş-apoi cine caută la bani cînd lucru-i plăcut?.

COŞCODAN: Se-nţelege, cine caută la bani cînd lucru-i plăcut?

AGACHI *(în parte):* Bre! vorbeşte ca un risipitor!... Acu-i vremea să-i dau notele.

TINCA: Salonul acesta seamănă făcut înadins pentru muzică... e mare, nalt şi ferit de zgomotul trăsurilor.

FESPEZANCA: însă nu zăresc nici un piano.

AGACHI: E în celalalt salon... un piano de Erhard.

COŞCODAN ***(buimăcit):*** Dar... e în celalalt salon... un Erhard de clavir.

AGACHI: NOU, de 200 de galbini.

TINCA: Nu-i scump, dacă-i bun.

COŞCODAN ***(în parte):*** Iar o surpriză de-a soacrei, se vede.

FESPEZANCA: Nu-i scump nicidecum... Al meu ţine • **250** de galbini.

COŞCODAN: Se-nţelege că nu-i scump... 200 de galbini... o bagatelă... unchiul meu crede că-i scump pentru că nu cîntă din clavir.., Nu-i scump, unchiule.

AGACHI: cu atîta mai bine, nepoate, dacă-1 găseşti ieftin... Domnişoară Tincă, nu doreşti să-1 vezi?

TINCA: Cum nu? vreau să-**1** şi cerc.

AGACHI ***(dîndu-i braţul):*** Dă-mi voie dar să te întovărăşesc în salonaş. ***(Trecînd pe lîngă Coşcodan, îi dă notele.)*** Na, nepoate, ţine.

COŞCODAN: Ce sînt astea?

AGACHI: Notele.

COŞCODAN: De muzică?

AGACHI: Ba; notele de pe la magazii. ***(Iesă prin stînga cu Tinca.)***

SCENA VII

COŞCODAN, FESPEZANCA

COŞCODAN ***{în parte) :*** Notele!... De ce mi le dă mie?... A! poate ca să le reveduiesc. ***(Cercetîndu-le.)*** O! o!... sînt cam încărcate!... dar nu mă privesc pe mine. ***(Le dă Fesptzancăi.)*** Cucoană Luxiţa... poftim.

FESPEZANCA: Ce-s astea?

COŞCODAN: Notele.

FESPEZANCA: AI vrei să le cercetez? ***(Adiţionînd.)*** **375** cu **150** fac **525** şi cu **275** fac **800** şi cu **134** fac **934.** Tocmai **934** de galbini, pentru mobilarea întreagă a casei... ***(Dînd notele lui Coşcodan.)*** Poftim.

COŞCODAN ***(în parte);*** Ce fel, poftim?... Nu cumva socoate ca le-oi plăti eu? ***(Tare.)*** Cucoană Luxiţa, mă iertaţi...

(Se aude în salonul din dreapta variaţii pe piano, care sună en sourdine, în tot cursul scenei următoare.)

FESPEZANCA: Taci!

COŞCODAN: Aud?

FESPEZANCA: Ascultă cum cîntă de frumos Tinca din piano... Ce talent! ce uşurinţă!... ce sentiment!... A! mă simt înduioşată... îmi vin lacrimi în ochi.

COŞCODAN ***(în parte);*** Na!

FESPEZANCA: Ghiţă, Ghiţă, sîntem singuri?... Ah!... nu mai pot opri lacrimile... lasă-mă să plîng... ***(Plinge.)***

COŞCODAN; Să plîngî ? da de ce să plîngi, cucoană ?

FESPEZANCA: Ah! peste trei zile ai să-mi răpeşti fata... să rămîn fără copilă!

COŞCODAN: Aşa este... însă notele...

FESPEZANCA: Singură, singură pe lume!... cuc! Ah! Ghiţă... n-oi putea niciodată să mă deprind cu singurătatea.

COŞCODAN: îi veni să şezi cu noi la un loc... Cît pentru cheltuială ne-om pune la cale. ***(In parte.)*** Oi chibzui-o să plătească tot.

FESPEZANCA: Ba nu, Ghiţă, căci om trăi strîmtoraţi... ***(Coborînd ochii.)*** Ah! Ghiţă... Am să-ţi fac o destăinuire la care nu te-aştepţi nicidecum.

COŞCODAN ***(înparte):*** Ce vrea oare să-mi destăinuiască ?

FESPEZANCA: Ai sa mă găseşti negreşit foarte copilăroasa... dar ce sa fac ?... aşa mi-i firea... Astănoapte am făcut...

COŞCODAN: Ce?

FESPEZANCA: Am făcut an vis poznaş... închipuieşte-ţi că parcă mă găseam la bal, în rochie stacojie... Stacojiul mă prinde de minune."..

COŞCODAN: NU zic ba; însă notele.,..

FESPEZANCA: Lîngă mine se afla un cavaler cam... sur, dar încă destul de verde... El mă mînca cu ochii de vie, şi eu mă roşeam pe obraz ca o fată mare.

COŞCODAN *(în parle)*: Iaca dracu! Nu cumva soacra are idei ciudate?

FESPEZANCA: Deodată el mă apucă de talie.

COŞCODAN : Aş!

FESPEZANCA: Şi mă ridică în văzduh ca o peana... Orhestra cînta un valţ... Cavalerul mă strîngea • cu dragoste la pept şi-mi zicea nişte cuvinte înfocate pline de amor, nişte cuvinte pe care modestia nu mă iartă să le repetez.

COŞCODAN *(în parte)*: Ce dracu să-i fi spus?

FESPEZANCA: Şi cînd orhestra încetă, cînd • orhestra încetă...'

COŞCODAN: Ei!...

FESPEZANCA: Cavalerul mă urcă într-un cupeu şi mă duse la biserică, unde parcă ne cunună părintele Aftanasie.

COŞCODAN: Ia lasă gluma...

FESPEZANCA: Ah!... însă n-a fost decît un vis; căci nu gtndesc să mă mărit de-a doua oară... Cu toate că, dacă s-ar prezenta un cavaler încă verde...

COŞCODAN: Pardon, pardon, cucoană soacră... să ne tălmăcim...

FESPEZANCA *(CU sentiment)*: Ah! Ghiţl... n-oi putea niciodată să trăiesc singură... Visul m-a ameţit, m-a exaltat, m-a ridicat tocmai într-al 19-lea cer.

COŞCODAN *(în parte)*:-~Prea sus!... a nebunit baba.

(Pianul încetează.)

FESPEZANCA

Ce vis frumos, ce vis ferice
Pe mine ieri m-a încintat!
Un glas iubit, tainic îmi zice
Că el va fi realizat.
Ah! de atunci, mintea-mi se perde.
Şi nencetat parcă zăresc
Un cavaler plăcut şi verde
Ce-mi zice, zice: te iubesc.
Un cavaler ce-mi zice, zice:
Ah I te iubesc şi sint ferice!

(Iesă în siînga, acoperindu-şi obrazul cu batista.)

SCENA VIII

COŞCODAN *(îşi freacă urechile)*: Ce-am auzit?... îmi ţiuie urechile... Baba are gînduri de măritiş !... E în stare să ia un bărbat tînăr şi... verde, precum zice ea; un bărbat care i-a mînca toată averea cu lingura, după obicei... ş-apoi mai ştii păcatul!... poate să facă şi copii... S-a mai văzut de-alde astea pe lume... *(Furios.)* Ei!... şi clironomia ?... aşa-i că-i în pericul? *(Se primbla agitai pe scenă.)* Nu-i timp de perdut... Baba s-a aprins... trebuie să fac ce-oi face ca să-i scap averea din gura lupului... O! dac-aş avea la mînă un bărbat copt, vestejit, limoniu, nu verde... un om şters de pe faţa pămîntului să-1 dau babei... aş fi garantat despre viitor.

SCENA IX

COŞCODAN, AGACHI

AGACHI: Ghiţă, da nu vii să asculţi pe Tinca drîngănind din piano?

COŞCODAN: O! ce idee! *(Arătînd pe Agachi.)* Iaca bărbatul celcopt! *(Tare şi iute.)* Unchiule, unchiulică, ascultă: eşti bătrîn, ostenit, batojit, ai podagră; prin urmare trebuie numaidecît sâ pui capăt holteiei; n-ai timp de perdut.

AGACHI : Ce să fac ? Cum ai zis ?

COŞCODAN: Trebuie să te-nsori.

AGACHI: EU? ferească-mă Dumnezeu!

COŞCODAN: Ţi-am găsit o femeie plăcută, bogată şi grasă, care te iubeşte.

AGACHI: Aş! cine?

COŞCODAN: Cucoana Luxiţă.

AGACHI: Soacră-ta?

COŞCODAN: Caracterul d-tale vesel îi place. Mi-a vorbit de d-ta cbiar acum cu entuziasm... A făcut un vis înfocat... cu rochie stacojie... în care d-ta jucai valţul şi rolul de amorez. Primeşti? Mă duc s-o bucur pe cucoana soacră... să-i duc veste bună.

AGACHI *(oprindu-l):* Ho, ţară! Nu dau tătarii.

COŞCODAN: Unchiule, gîndeşte că are două moşii cu mori.

AGACHI: Aibă măcar şi zece... eu nu-s de-nsurat... De-abia am văzut-o pe Fespezanca şi n-am apucat a mă îndrăgi de dînsa.

COŞCODAN: îi iubi-o ca un nebun, cînd îi cunoaşte-o mai de-aproape. Unchiule, închipuieşte-ţi fericirea de-a avea o soţie drăgălaşă... inimoasă, care te-a căuta cînd îi 'fi zaif, te-a freca la tîmple cu oţet de trandafir cînd te-a durea capul şi ţi-a purta de grijă la bătrîneţe... căci bătrîneţele sînt triste.

AGACHI: Aşa este... însă...

COŞCODAN: Ş-apoi ce-i dai greş cucoanei Luxiţei?... Ea-i încă hazlie, nurlie... mai cu seamă cînd e îmbrăcată-n stacojiu.

AGACHI: Cu adevărat, stacojiul o prinde de minune.

COŞCODAN: Şi luat-ai seama ce umere albe... ce braţe rotunde are?

AGACHI. *(aprinzîndu-se):* Le-am admirat la balul ei.

COŞCODAN: Ei! apoi, ce mai stai la îndoială?... primeşte,

AGACHI: Da cum. Doamne, iartă-mă, la vîrstamea?...

COŞCODAN: Ce-ţi pasă?... Luxiţă te iubeşte, te găseşte că eşti verde...

AGACHI: Oare?... dacă-i aşa, mai că... mai că... *(Rîzînd.)* Ştii c-ar avea haz să facem nunţile amîndoi tot într-o zi?

COŞCODAN *(în taină):* Mai haz... şi, astfel, în loc să cheltuim cu două mese, facem numai una şi bună.

AGACHI *(vesel):* Al hoţule, vrei să mă-nsori de economie?

COŞCODAN: Taci, că-ţi vine mireasa... Unchiule, arată-te înfocat... fii verde.

AGACHI: Las' pe mine.

COŞCODAN: Adă-ţi aminte că te numeşti Flutur... sa te văd, fluturaşule.

SCENA X

AGACHI, COŞCODAN, FESPEZANCA

FESPEZANCA *(în pragul uşii din siînga):* Vă derangez, domnilor?

COŞCODAN: Nicidecum, cucoană Luxiţă; tocmai acum vorbeam de d-ta cu unchiul meu.

FESPEZANCA: Zău?

AGACHI *(înparte);* Face parale încă soacra.

FESPEZANCA: Şi ce ziceaţi de mine?

COŞCODAN: Unchiul meu, sărmanul, îmi-istorisea un vis încîntător ce a făcut astă-noapte.

FESPEZANCA *(apropiindu-se):* Aş! şi d-lui a visat?

COŞCODAN: Şi!... pare că era la bal... lîngă o ladă cu flori se găsea o damă frumoasă, îmbrăcată cu rochie stacojie...

FESPEZANCA *(în parte):* Ca mine?

COŞCODAN: Stacojie. *(încet, către Agachi:)* Oftează, unchiule.

AGACHI: Bucuros. *(Oftează.)*

COŞCODAN: Acea damă era văduvă şi îmbobocită ca o zarnacadea.

AGACHI: O! dar, ca o zarn...

COŞCODAN *(încet):* Oftează.

AGACHI *(oftînd);* acadea.

COŞCODAN: Unchiul meu, sărmanul!.., uimit, electrizat, se apropie de dînsa tremurînd ca frunza *(apucă -pe Fespezanca de mînă)* ş-o apucă de mînă..

FESPEZANCA *(uimită, în parte):* Vai de mine!... Nu ştiu ce-mi vine.

COŞCODAN: Şi-i zise cu linglas verde: O ! doamna mea ! cît eşti de frumoasă! cît eşti de grandioasă! cît eşti de maiestoasă !... cît eşti de...

AGACHI *(încet):* Destul:.. Fă-i propunere de cununie.

COŞCODAN: EU? .]

AGACHI: Fiecare la rîndul lui... Eu am lucrat destu pentru tine.

COŞCODAN *(Fespezancăi):* Şi, în sfîrşit, bietul meu unchi îndrăzni sa adauge: *(se pune în genunchi)* Luxiţa, Luxiţa! te iubesc peste măsură.

FESPEZANCA *(turburată):* Pe mine?... d-ta?

COŞCODAN

Ce vis frumos, ce vis ferice
Pe mine ieri m-a încintat!
Un glas iubit tainic îmi zice
Că el va fi realizat.

AGACHI. *(întrerupîndu-l)*: Scoală, mă, că nu-i locul tău

COŞCODAN ***(sculîndU'Se):*** Bine zici. *(îşi şterge genunchii.)*

AGACHI

(îngenunchind, urmează cînlktil)

Ah! de atunci mintea-mi se perde;
Căci neîncetat eu te zăresc..
Deşi sint sur, sint încă verde
Şi de amor mă prăpădesc.
Luxiţa, ah ! spune-mi aice
Că primeşti să fiu ferice.'

FESPEZANCA: Domnule Agachi... Vai de mine! ce vorbeşti?... Ai nebunit?

AGACHI: Dar, am nebunit de amor sau de amoare, după limba cea nouă... Luxiţa, eşti văduva.

eu sint văduvoi... Hai să unim văduviile noastre, ca să le prefacem într-o părechе de porumbaşi.

FESPEZANCA: Domnule, mă. confusariseşti.

AGACHI: Luxiţa... te rog... nu mă despera... spune-mi . măcar un cuvînt dulce; zi că primeşti, să nu mai fie vorbă...

FESPEZANCA: Nu acum, că-s prea sastisită... Altădată... mîni... *(în parte.)* Ah! inima mi se bate ca o toacă, *(Fuge în stînga.)*

COŞCODAN:. După dînsa, unchiule.

AGACHI: Las' pe mine... Nu scapă-ea cu una, cu două... îmi place, m-a fărmecat; de-acum eu îi sînt popa. *(întră în stînga.)*

SCENA XI

COŞCODAN: Ha, ha, ha, ha. L-am însurat pe unchiul meu... Mi-am asigurat clironomia... Tra, la, la, la... îmi vine să joc polca de bucurie.

(Aria polcăi din „Chiriţa in provinţie" .- „Ba te-oi mînca")

L-am însurat!
Tra, la, la, la, tra, la, la, la.
L-am însurat pe bietul moş,
L-am înfocat,
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
De s-a aprins ca un cocoş.
Ce bine-mi pare.
Tra, la, la, la, la, la, la, la, la.
Că l-am băgat in cuib căsătoresc
Şi pe-a lui stare
Tra, la, la, la, la, 3a, la, la, la,
Sînt sigur eu s-o clironomisesc,
(Joacă polca cîntînd.)
L-am însurat!
Tra, la, la, la, tra, la, la, la, la.
L-am însurat pe bietul moş.
L-am înfocat,
Tra, la, la, la, tra, la, la, ia, la,
De s-a aprins ca un cocoş. '

(Jucînd, ajungi lingă masaşi rămîne cu* uii *ficior în aer.)

Ce vad? o scrisoare pentru mine?... nefrancată?... *(ia scrisoarea)* ba-i francată. *(O deschide.)* Cine-mi scrie? Moisescu? *(Citește:)* „Domnule Ghiță! Mă grăbesc a te încunoştiința că averea cucoanei Luxiței e în proces... Moşiile sale i-au fost lăsate prin testament de bunul său, Tachi Craioveanu; însă testamentul se găseşte atacat de mai multe persoane, sub cuvînt de oarecare lipse de forme. Pricina se caută astăzi la Curtea de Casație... Primeşte asigurarea înaltei stime... etc..." Tronc! altă istorie acu!.., Starea soacrei e în proces... Care vrea să zică, daca s-ar perde pricina, e ruinată... Ruinată! şi eu am apucat de l-am încurcat pe unchiul meu... Destulă treabă-am făcut!...

SCENA XII

COŞCODAN, AGACHI

AGACHI: Ura!... am izbutit!

COŞCODAN: Ce-ai izbutit?

AGACHI: Am făcut-o pe Luxiță să primească... S-a cam fasolit la început, dar în sfîrşit s-a îmblînzit ca o meioară, şi mi-a dat mîna s-o sărut... Am sărutat-o pană dincolo de cot... Crişu eu!

COŞCODAN *(în parte):* Ia priviți moşneagul!

AGACHI: Ei! măi nepoate, ce mai zici?... sînt tontoroi, ori ba?

COŞCODAN: Bine, bine; linişteşte-te... Planu-i schimbat.

AGACHI: Ce plan? Ce schimbat?

COŞCODAN: Averea cucoanei Luxiței e în proces. Chiar astăzi se tratează pricina la Curtea de Casație. De-a perde-o, nu-i rămîne nici o lețcaie.

AGACHI: Ce proces, mă?... ce lețcaie? parcă vorbeşti într-aiurea.

COŞCODAN: Crede-mă, unchiule; nu te grăbi cu însurâtul... Lasă-te pe tînjealâ.

AGACHI: Ai nebunit, mă?... Auzi, să nu mă grăbesc, cind m-am aprins?... Dacă doar nu-s un poponeț să m-aprind şi să mă sting pe mică pe ceas.

COŞCODAN *(în parte):* Nici că vrea să-nțeleagă... *(Tare.)* Poate să peardă procesul.

AGACHI: Şi ce-mi pasă?... Eu nu mă-nsor pentru banii Luxiței... Mă-nsor pentru brațele ei, pentru ochii ei, pentru nurii...

COŞCODAN: Doamne! ce-s batrînii, cînd li se aprind călcăile... Da gîndeşte, unchiule.

AGACHI: Du-te la naiba şi dă-mi bună pace.

COŞCODAN *(în parte);* A luat foc stogul de paie; nu-l mai pot potoli.

SCENA XIII

AGACHI, COŞCODAN, BARZĂ, mai pe urmă BOMBEANU

BARZĂ: Cucoane, a venit d-nul Bombeanu, ştii, ăla care-a mîncat cu noi la *Hîc.*

AGACHI: Pofteşte-I. *(Bană iesă.)*

COŞCODAN *(în parte, intrigat):* Bombeanu?

BOMBEANU *(întrînd):* Domnilor...

COŞCODAN *(în parte):* El e!... ai! ai! *(Se întoarce.)*

AGACHI: A! bine-ai venit, prietene. Ai primit biletul meu de învirare?

BOMBEANU: L-am primit cu mulțămire şi, precum vezi, m-am grăbit. *(Zărind portretul lui Coşcodan.)* Ce văd?

COŞCODAN *(în parte):* Ai! ai!... m-a cunoscut.

BOMBEANU: Curios lucru!

AGACHI: Ce?

BOMBEANU: Cum se face de ai la d-ta în salon figura astă pocită?

AGACHI: E portretul lui...

BOMBEANU: Lui Zarafopulos, cămătarul meu.

AGACHI: Zarafopulos? 24 la sută?

BOMBEANU: Tocmai.

COŞCODAN *(în parte, ascunzîndu-şi obrazul);* Aş da bucuros un sfanț, să fiu aiurea.

AGACHI *(uimit)*: Zarafopulos !-... A ! înțeleg acum pentru ce Moisescu n-a voit niciodată să mi-1 arate. Figura asta pocită, precum zici, ne-a esploatat pe-amîndoi fără nici un pic de cuget.

COŞCODAN *(in parte)*: Cum? şi unchiul meu se împrumuta din banii mei? .

AGACHI *(apropiindu-se de Coşcodan, încet)*: Neruşinatule!... ai ajuns a fi şi cămătar?

COŞCODAN *(întorcîndu-se, încet)*; Să-ți spun, unchiule...

BOMBEANU *(zărindu-l)*: Iaca şi originalul portretului... *Kir* Zarafopulos, adevărat e că ai de gînd să urci dobînda Ia 50 la sută?

COŞCODAN: Sa vă spun... Nu credeți... în adevăr... mi s-a întîmplat cîteodată să oblig prietenii, împrumutîndu-i cu opt, cu zece Ia sută pe an...

AGACHI: Minciuni.

COŞCODAN: Chiar cu 12...

AGACHI: Minciuni.

COŞCODAN: CU 15 cel mult; dar cu 24 niciodată!... Moisescu, blestematul 'cel de Moisescu, m-a compromitat, după cum înțeleg.-.; Eu îi încred banii mei, şi el se vede că-i speculează în folosul lui... A ! n-aş fi Crezut că ar fi abuzat astfel de nevinovăția mea.

AGACHI: Minciuni! *(Încet către Coşcodan, cu mînie.)* Ticălosule I Potlogarule! Iudă! Mi-e ruşine să mă uit la tine. De azi înainte să nu zici cumva că-mi eşti nepot, că te stîlcesc.

COŞCODAN *(încet)*: Unchiule...

AGACHI: Taci, că întru în păcat pe loc... Păn-în 5 minute să renunți la mîna Tincăi, auzitu-m-ai?

COŞCODAN: EU să perd zestrea?... Niciodată... Mai bine moartea !

AGACHI *(căutind la ornic)*: Acum sînt 4 şi cinci; la 4 şi zece, de nu-i fi următor porqncii mele, spun la toți istoria lui Zarafopulos Coşcodan.

COŞCODAN *(în parte)*: Am pățit-o!

AGACHI: Iaca Tinca cu maică-sa... Arată-te iscusit... Hait.

fBombeanu se retrage Sfi fund.}

SCENA XIV

Cei denainte, FESPEZANCA. TINCA

FESPEZANCA: Veste bună!..', veste bună!... Am cîştigat procesul. *(Arată o hîrtie.)*

COŞCODAN: Cîştigat? Bravo!... Testamentul rămîne bun ! Ce fericire !

AGACHI *(cu ornicul'în mină)*: 4 şi şeapte!

FESPEZANCA: 4 şi şeapte? Ce ne pasă?

AGACHI: Am o treabă importantă la 4 şi 10. D-hul Ghiță o cunoaşte.

COŞCODAN *(încet)*; D-apoi a cîştigat procesul, unchiule!...

AGACHI *(încet)*: Tocmai de-aceea,-arată-te şi mai iscusit.

COŞCODAN: Cucoană Luxița...

FESPEZANCA: Ce este, Ghiță?

COŞCODAN *(în parte)*: Uf! cald e!

AGACHI: 4 şi 8.

COŞCODAN *(rugîndu-se încet)*: Unchiulicâ..'.

AGACHI: 4 şi 9.

COŞCODAN: Cucoană... Conştiința mea mă obligă, în acest minut solemn, să vă fac o destăinuire... *(în parte.)* Uf ! *(Tare.)* M-ați crezut negreşit un tînăr cuminte şi econom?...

FESPEZANCA: Negreşit.

COŞCODAN *(încet, cu desperare)*: Unchiulică...

AGACHI: 4 şi 10 minute! <

COŞCODAN: V-ați înşelat, cucoană... *(Iute.)* Sînt, dimprotivă, un cheltuitor, un destrămat. în loc să şăd acasă ca un bătrîn, îmi petrec zilele şi nopțile pe la birturi; mă împrumut cu bani în tîrg de plătesc 18 şi 24 la sută şi merg la'bal masche! îmbrăcat în costum de Mustafa-paşa.

FESPEZANCA şi TINCA *(indignate)*: O!...

COŞCODAN: Iată adevărul... astfel sînt!

AGACHI: Se împodobeşte Coşcodanul.

FESPEZANCA: Domnule Ghiță, purtarea d-tale în acest minut solemn merita o răsplată. Primeşte dar

înalta mea considerațiune; cît pentru Tinca, şterge-te pe buze.

TINCA: Aud? Vrea să zică iar rămhvfată mare?

AGACHI: Ba nu, Tincă; nu te-ngriji de asta... Eu ți-am găsit un bărbat, care socot că ți-a plăcea mai mult decît Zar... Coşcodan... Domnul Bombeanu, prietenul meu.

TINCA *(CU bucurie):* A!

BOMBEANU *(înaintând):* Aş fi prea fericit, dac-aş merita favorul...

AGACHI: Auzi, Tincă... cere un favor tinărul... primeşte, să se isprăvească comedia.

TINCA *(coborînd ochii):* Cum a hotărî maică-mea.

FESPEZANCA: Eu primesc cu bucurie.

AGACHI: Bravo... şi mata, Tincă?... ce zici?

TINCA: Nu ştiu de se cuvine.

AGACHI: Vrea să zică, nu primeşti... fie...

TINCA *(rapide):* Ba primesc.

FESPEZANCA: Ce te mai fasoleai dar?

COŞCODAN *(trăgînd pe Agachi la o parte):* Unchiule, mărturiseşte că, cu toate defectele mele, am contribuit mult la fericirea d-tale... te-am logodit c-o avere *şucada...*

AGACHI: NU cumva vrei să-ți plătesc comision?

COŞCODAN: NU, dar, în sfîrşit... mai tîrziu, după moartea d-tale, tot mi-a veni şi mie ceva parte.

AGACHI: Ție?

COŞCODAN: Tot eu am să-ți fiu clironom, căci despre copii cred că te-a iertat Dumnezeu.

AGACHI: Culcă-te pe-acea ureche. Purtarea ta m-a revoltat astfel, că, in ciuda ta, am de gînd să las în urmâ-mi o jumătate duzină de fluturi.

COŞCODAN *(în parte):* Se laudă, unchiul, nu-i tocmai aşa de... revoltat.

BARZĂ *(intrînd):* Poftim la masă.

AGACHI: Ura! şi poftă bună!

Plăcerile-s paseri uşoare
Ce-aprind a inimilor dor;
Omul prost le lasă sâ zboare,
Iar eu le prind vesel din zbor

Cu al meu pahar
Piiu, plin
De vin de Cotnar
Plin, plin
Şi cînd paharul meu inchin,
Ah! Ah! Ah!
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde,
Glu, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu;
Căci oricare chin
Eu mi-1 înec în vin.
PluJI

TOȚI

Glu, glu, glu, sufletul meu rîde etc.

(La finele cupletului, Agachi dă brațul Fespezancăî, Bombeanu dă brațul Tincăi si toți se îndreaptă spre fund.)

(Cortina cade.)

ARVINTE ŞI PEPELEA

PERSOANE

ARVINTE, de 50 ani
PEPELEA, de 25 ani
MĂNDICA, nepoata lui Arvinte

ARVINTE ŞI PEPELEA

VODEVIL ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece într-un sat din Moldova, în anul 1864.

Teatrul reprezintă *o* cameră de ţară cu o uşă în fund, altă uşă In dreapta; lîngă dînsa, un cui mare în părete; in stînga, fereastă; In fund, un pat acoperit cu scoarţă; alăturea cu patul, un paravan prost; în mijloc, o masă de lemn cu două scaune.

SCENA I

PEPELEA ***(întră prin fund) :*** Mândicâ! Măndică!... Unde eşti?... Unde te-ai ascuns? ***(Merge spre uşa din dreapta, voind s-o deschidă.)*** Măndică!...

SCENA II

PEPELEA, MĂNDICA (după uşă)

MĂNDICĂ: Cine-i acolo?
PEPELEA: Eu... Pepelea... Ursitul tău, Măndică!

Eu, Pepelea din poveste,
Eu, românul drăgălaş.
Cum n-a fost şi nici nu este
Altu-n sate şi-n oraş I

Eu, nepotul lui Pîcală,
Care-n orice timp ți loc
Rîd de prosti, rid de'Tîndală
Şi dc dracul îmi bat joc.

Multe fete după mine
Zac pe coaste ți oftez;
Dar eu numai pentru tine
Inimioara mi-o păstrez.

MĂNDICA:' TU eşti, Pepeleo?... Ce cați?

PEPELEA: Am venit să-ți spun că-mi eşti drăguță ca ochii din cap.

MĂNDICA: Aşa să trăieşti?

PEPELEA: Să n-am parte de moşu-tău, giupînu Arvinte, de-ți. spun gugoşi... Da deschide uşa, Mândico, să ne vedem la față.

•MĂNDICA: NU pot, că m-o închis moşu-meu cu cheia...

PEPELEA: Elei!...-şi de ce te-p închis?

MĂNDICA: Cică să nu .mă fure zmeii.

PEPELEA: Mînca-l-ar zmeoaicele, ghiuj afurisit!... Şi ce faci tu acolo singurică?

MĂNDICA: COS!

PEPELEA: Rochița ta de nuntă?

MĂNDICA: Ba nu, antereu lui moş Arvinte...

PEPELEA: Iar îl cîrpeşti?... De cînd te ştiu, alta nu faci... Mai dăunăzi i-ai scos mînicile ca să-i pui spete.

MĂNDIȚA: Acum i-am scos spetele ca să-i fac poale.

PEPELEA: Ha, ha, ha!... O s-agiungă vestit în țară antereu lui Arvinte, mînca-l-ar guzganii I

MĂNDICA: Pe cine?... pe antereu?

PEPELEA: Ba! pe moşu-tău, că mare zgîrcit îi! îi în stare să taie un fir de mălai în opt...

MĂNDICA *(ride).*

PEPELEA: Măndica!... Ştii una?

MĂNDICA: Ce?

PEPELEA: Te-am cerut ieri dimineață la dînsu.

MĂNDICA: Elei! şi ce ți-o răspuns?

PEPELEA: -M-o trimes dracului pomană.

MĂNDICA: Da pentru ce?

PEPELEA: Cică nu-s de neam mare.

MĂNDICA: Auzi!

PEPELEA: De-aceea am hotărît să-i gioc una şi bună...

MĂNDICA: Ce?

PEPELEA: Ce m-a sfătui dracu.

(Se aude afară tuşind* st *strănutând.)

PEPELEA: Iaca vine strigoiu.

MĂNDICA: Fugi iute, să nu te găsască aici!

PEPELEA: M-am dus... Să ne videm cu bine, Măndica! Pe unde sa ies ca să nu mă-ntîlnesc cu el? Ha! pe fereastă... dos la fată. *(Sare pe fereastă, în timp ce Arvinte întră prin fund.)*

SCENA III

ARVINTE (cu giubea stren{uroasâ)

U! hu, hu, hu! geru-i! *(îşi suflă în pumni.)* Bine zice românu, că iarna n-o mănîncă lupu... Am fost să cumpăr un car de lemne; dar mi-o cerut cît dracu pe tată-său şi n-am luat nici o dispicătură, ca să-i viu de hac celui cu lemnu... *(Strănută.)* Na! că iar m-o prins gutunariu. U! hu, hu, hu!... De mi-ar găti Măndica antereu, să pun ceva cald pe mine, că, zău, am înghețat... Hei! blagoslovită sa fie vorba țiganului: „Mai bine două veri decît o iarnă",

Banul se cîştigâ greu.
Dar uşor se cheltuieşte.
Cine-i prost şi derbedeu
Lesne-n lume mofluzeşte;
însă eu am bani şi minte,
Căci mă chem jupln Arvinte.

(Strănută.)

într-un ceas bun!

Iarna vine, tdmpu-i rece,
Eu o las frumos de trece •
Şi nu mă-ncălzesc la foc...

Mă-ncălzesc sărind in IOG...
Astfel, eu jupin Arvinte
Sînt cu trupul tot ferbinte.

(Strănută.) Ha !... ian aşa... şi la anu cu bine !... *(îşi suflă nasul.)* Măndică!.'.. *(Se apropie de uşa din dreapta.)* Măndică!... Nu răspunde, drăcoaica... Se vede că-i mmioasă c-am închis-o în odaie... Apoi dă !.,. cu fetele... vorba ceea... paza. bună fereşte primejdia ră... Dumneei, giupîneasa Mândrea, era în plecare să se deie în dragoste cu puşchiu cel de Pepelea... un tîriie-brîu, care-şi bate gioc de toată lumea !... Atunci s-agiungă... *(Se depărtează de uşă.)* L-am întîlnit mai dăunâzi şi i-am zis să-mi vîndă casa asta, în care şăd acu de doi ani... îi casa lui, hoţu! Cum aş face să i-o ieu pe nimica?... Să-1 port cu vorbe, că l-oi însura cu Măadica, pană ce-oî mfntui tîrgu... ş-apoi, de spate şi pe uş-afară. Ha!... iată-1... cică, cînd vorbeşti de lup, lupu cît cole!...

SCENA IV

ARVINTE si PEPELEA

PEPELEA: Bună dimineaţa, giupîne Arvinte!
AEVINTE: Ha! ha!... ai vinit, berbantule, ca să sfîrşim tocmală pentru casă?
PEPELEA: Aşa, giupme!
ARVINTE: Fie!,., cu toate că n-am nevoie mare de bordeiu tău... însă fiindc-am fost bun prietin cu tată-tău... •
PEPELEA: De-aceea ai vre să-mi iei casa pe nimic?...
ARVINTE: Las' nu mai lehâi, după cum ţi-i obiceiu 1... Cît cei pe hardughia asta ?
PEPELEA: Cît dai d-ta?
ARVINTE: Cît să-ţi;, dau? Casa-i dărăpănată... are trebvriiiţă de meremet... streşina-i putredă.
PEPELEA: Vra să zică, nu-ţi place?

ARVINTE: Să ne-nţălegem, fătul meu... Eu primesc să fac o jertfă, cheltuind cu meremetu; însă tanti ce-oi cheltui. să fie socotiţi drept preţu casei... Te primeşti aşa? ,
PEPELEA: Bună tocmală!... Dar ceva adalmaş_?
ARVINTE: O baniţă de nuci uscate... hai, treacă de la mine; unde-o mers mia, meargă şi suta...
PEPELEA:. Bunătatea d-tale *l*.. însă un lucru strică...
ARVINTE: Care?
PEPELEA: Nu-mi plac nucile !...
ARVINTE: NU fi prost, măi!._.. O baniţă de nuci vechi, de şase ani... Nu scăpa chilipiriu din mînă.
PEPELEA: Ba nu aşa, giupîne!... Almintire... Dă-mi pe Măndică adalmaş !. .„ Vrei?
ARVINTE *(în parte):* Auzi hîtru!... Să-i dau bunătate de fată, nouă-nouţă, pe-o hardughie veche...
PEPELEA: Ce zici, giupîne? Ne lovim cu tîrgu?
ARVINTE: Ţi-i dragă fata, hain?
PEPELEA: Dragă, de mor... Mi-o dai de nevastă?
ARVINTE: Om vide... om vide... Hai să facem zdelca mai întîi.

(Scoale Mrtie şi călămuri din sallarul mesei.)

. PEPELEA *(în parte).:* Umblă cu mîţa-n sac, ghiujul... Aţine-te, Pepeleo!...
ARVINTE: Iaca tot ce trebuie pentru scris 1-.. Unde mi-am pus ochelarii?... *(îi caută peste tot locul.)* , Unde mi-am. pus ochelarii ?
PEPELEA *(rîzînd);.* Nu-i mai căta degeaba, giupme!
ARVINTE: Lai găsit?
PEPELEA: Ce să-i găsesc, că-i. aipe nas.
ARVINTE: Oare?... Se vede că de mult ce-am strănutat.
PEPELEA: Ai prins orbu găinilor...
ARVINTE: Cine? eu?
PEPELEA: Ba! .ochelarii 1
ARVINTE *(în, parte);* Ghidi, obraznic!... *(Tare.)* Pepelaş dragă, ştii carte ?
PEPELEA: Ştiu.
ARVINTE *(în parte):* Păcat !...'• *(Tare.)* Facem zdelca?

PEPELEA: Facem!

ARVINTE: Prea frumos! Iaca scriu. *(Scrie.)* „Să fie ştiut, prin acest zapis de veciniei vînzare, că eu, Pepelea, am vîndut d-sale, giupînului Arvinte, casa mea ce-b am de la părinți şi că am priimit toți banii..."

PEPELEA: Ce bani? N-am luat nici o para...

ARVINTE: Aşa-i forma, fătu meul *(scrie)* „şi că am priimit toți banii, in galbini împărăteşti, cu zimți, fără ca să-mi mai rămîie cuvînt de-a întoarce vrodată tocmala făcută". *(Vorbind.)* Bun e aşa?

PEPELEA: Bun!

ARVINTE: Vin' dar de iscăleşte!

PEPEPLEA: Bucuros! însă...

ARVINTE: Ce?

PEPELEA: Să vezi d-ta, giupîne! Bietu răposatu tată-meu mi-a lăsat cu limbă de moarte ca, de-a fi să-mi vînd casa vrodată, sâ-mi păstrez în stăpînire cuiu ist mare din părete. *(Arată cuiul de lîngă uşă.)*

ARVINTE: Ce vorbă-i asta!...

PEPELEA: Poronca tatii... n-am ce face! .

ARVINTE: Ei! ş-apoi?

PEPELEA: Apoi mai adauge d-ta în zdelcă ce ți-oi zice eu... scrie...

ARVINTE: Da bine, măi. Ia ce-a să-ți folosasca ție un cui în părete?

PEPELEA: La nimic... doar numai să am unde să-mi anin căciula cînd oi vini la d-ta.

ARVINTE *(în parte):* Prostu-i, sărmanu! *(Rîde încet.)*

PEPELEA: Ei! scrii?

ARVINTE: Scriu, scriu... spune. *(Pufneşte de rîs.)*

PEPELEA *(dictind):* „D-lui, giupînu Arvinte, se leagă cu giurămînt de afurisenie..."

ARVINTE *(in parte)*: Giurămînt!!... de afurisenie!!...

PEPELEA *(dictează):* „să lase în stăpînirea me cuiu cel mare din păretele din dreapta, fără ca d-lui să se poată atinge de el şi fără ca să se împrotivească vrodată la orice aş vra eu să fac cu pomenitul cui". Ai scris?

ARVINTE: Am... Na! iscăleşte!

PEPELEA: Bucuros!... *(Ia condeiul.)* Dar îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Ți-o dau!... Pune-ți talpa gîştei pe zdelcă.

PEPELEA: Ba nu! Cheam-o aici pe Măndica...

ARVINTE: N-ai încredere în mine?... Eu, om bătrîn, cu frica lui Dumnezău... şi care am fost prietin cu răposatul?...

PEPELEA: Ei, fie! dacă-i aşa,.. Iaca iscălesc,

ARVINTE *(examinînd hîrtia):* Minunat!... Ai o slovă mai citeață cbiar decît a dascălului Pricochi din Podu-Iloae. *(Stringe hîrtia in sîn.)*

PEPELEA: Acum, zi Măndicăi să vie!

ARVINTE: Vrei numaidecît s-o iei?

PEPELEA: Vreu!

ARVINTE: Şi ți-i dragă de tot?

PEPELEA: De tot!

ARVINTE: Fără şagă?

PEPELEA: Fără!

ARVINTE: Dacă-i aşa, adă mîna-ncoaci, să te duc la Măndica... *(Ia pe Pepelea de mînă şi-l duce spre uşa din fund.)* Da făgăduieşti că-i ține-o bine!

PEPELEA: Ca pe-o floare!

ARVINTE: Ei, aferim, fătu meul... Primeşte blagoslovenia mei *(Ajungină la uşa din fund.)* Şi să ieşi afară, hoțule! că-ți rup ciolanele I...

PEPELEA: Ce-ai pățit, giupîne?

ARVINTE: Al puşchiulel.., ai chitit ca ți-oi da bunătate de fată, nouă-nouțâ, în schimb pe-o hardughie veche ca bordeiu tâii!... Ai chitit să întri în neamuri, mojîcule?... Afară!...

PEPELEA: Aşa ți-i povestea, gîrbovitule?... Ei! lasă, că eu ți-s popa tău de-acu-nainte... M-ai înşălat cu minciuni, păn' ce m-ai pus la mînă, şafer bătrîn ce eşti...

ARVINTE: Afară!

PEPELEA: Am să-ți fac zile fripte, ca să pomeneşti de Pepelea cît îi mai trăi!...

ARVINTE: Afară 1

PEPELEA: Oi ieşi dacă mi-a place... Am drept să viu aici oricînd... sa-mi pun căciula-n cui, ş-am să viu zi şi noapte... auzi tu" oftigosule? Ţine-te bine de-acu... atîta-ţi zic. *(Iese.)*

SCENA V

ARVINTE şi MĂNDICA

ARVINTE *(singur):* Afară... Ghidi, tricolici neruşinat... să mă ameninţe el c-a vini în casa me, cumpărată cu bani buni şi peşin?... hoţu, ieniceriu, cîrjaliu !... Brrr I îmi curg sloiuri de gheaţă pe spinare de mînie... *(Merge de deschide uşa din stînga cu cheia.)* Măndică !

MĂNDICĂ *(dinînlru):* Ce este?

ARVINTE: Gata-i antereu?

•MĂNDICĂ: Gata!

ARVINTE: Adă. să-1 îmbrac, doar m-oi mai încălzi, c-am îngheţat, *(la antereul şi închide iar uşa.)* Ian să videm, biue-i cusut? *(îl dezvăleşte.)* I-o scos spetele, de i-o făcut poalele... Minunat!... Spetele-s de prisos... Nu se văd... Ian să-1 îmbrac... *(Trece după paravan şi-l îmbracă.)* Pepelea dracuiui... l-am pus la mînă. Atîta numai mă îngrijăsc... cuiu cel din părete... pare-mi-se că-i un cîrcioc... *(Iese îmbrăcat cu antereul.)* îi dres cît se poate de bine... şi mă prinde... *(îmbracă giubeua.)* Iaca cuiu cel cu pricina... dacă l-aş scoate din părete?... Nu se poate, că-s legat cu.giurămînt de afurisenie !... *(Se scarpănă în cap cu ciudă.)* Măi, măi, măi... să nu-mi fi pus opinca, berbantu cel de Pepelea ?... Ian să merg să mă sfătuiesc cu popa Macovei din sat... El, om cu carte... ştie multe... poate să mă dezlege de giurămînt... Hai! bunu-i Dumnezeu, meşter îi Arvinte. *(îşi ia şapca şi iese prin fund, în timp ce Pepelea întră pe fereastă.)*

SCENA VI

PEPELEA *(la fereastă):* Acasă-i strigoiu?... Ba iatâ-1 că iesă... *(Sare pe fereastă in casă.)* Hup şi eu! *(Aduce o frînghie şi o traistă plină cu rufe ude.)* Mi-am adus rufele spălate la fîntîna din sat, ca să Ie anin în cuiul meu şi să le întind în odaie. *(Anină traista in cui; din traistă curge apă prin odaie.)* Ian aşa... Acu să-ntind şi frînghia. *(Anină un capăt a frînghiei de cuiul cel mare din păretele din dreapta, iar celalalt capăt îl leagă de alt cui ce se găseşte înfipt în păretele din fund, lîngă uşa.)* Are să se cam zborşască giupînu Arvinte, d-apoi n-am ce-i face... Cuiu-i-al meu şi am drept de-a pune în el ce-oi vra... Iaca şi frînghia gata... Acu să-mi întind rufele..'. Ce-aud?... Parcă vine moroiu... Să videţi haz acuş! *(Stă lîngă uşa din dreapta.)*

SCENA VII

PEPELEA fi ARVINTE

ARVINTE *(pe pragul uşii din fund):* N-am găsit pe părintele Macovei acasă... *(Cînd să intre, se loveşte cu capul de frînghie şi-i cade şapca şi ochelarii.)* Carnacsî I Ce-i asta?

PEPELEA: Ţine-te bine sâ nu dai rău!

ARVINTE: Tu eşti, antihîrţule? Ce caţi aici?

PEPELEA: Nu băga de samă, giupîne!... îmi întind rufele ca să se usuce.

ARVINTE: Ce face? Strenţele tale în casa me... Da aici îi spălătorie?

PEPELEA: Nu ştiu eu... Cuiu meu...

ARVINTE: Cuiu tău, căpcăunule? *(Arătînd celalalt cui din fund.)* Dar aista tot al tău îi? ha? Cum de-ai îndrăznit să te-atingi de el?

PEPELEA: Ascultă, giupîne!

ARVINTE *(furios):* Iaca ascult, Pasvantoglu ce eştiI *(Smunceşte frînghia din cui şi o azvtrle afară.)*

Da ce te socoti tu?... Să-mi întinzi frînghii pin casă, ca într-un şopron... să-mi sparg capu la vîrsta me?... Afară, pehlivanule !... *(îl împinge de spete.)*

PEPELEA: **Nu pune mîna că te afurisesc !**

ARVINTE: **Afurisi-te-ar Zarzavela, să nu te mai văd în ochii mei!**

PEPELEA *(rezistînd pe pragul uşii din fund)*: **îm! dai pe Măndica?**

ARVINTE: **Ian aşteaptă să-ţi dau eu o Măndica de corn peste cap.** *(Apucă un băţ. Pepelea fuge rizînd.)*

PEPELEA: SUS, **părinte, că se udă cărţile !**

ARVINTE: **Anaftima să fii!**

SCENA VIII

ARVINTE *(foarte necăjit):* **Breeel... aista-i Neaga!... Popa Belea.** *(Calcă în apa ce a curs prin casă.)* **Da asta ce mai este?... priveşte cum curge apă pin casă... sa giuri c-o vărsat Bahluiu. Or să se facă broaşte...** *(Ia o cîrpă şi şterge pe jos.)* **Poftim!.,. viaţă-i asta ? s-agiung a şterge urmele lui Pepelea... Da de unde. Doamne, iartă-mă, curge şiroiul...** *(Zărind traista în cui.)* **Iaca pozna... şi-o aninat traista cu rufe ude în cui... Bată-1 potopu, fariseu, să-I bată. Cum i-aş arunca-o în uliţa, de nu mi-ar fi nu ştiu cum de giurămînt... Părinţii noştri zicea: „Cine-şi calcă giurămîntu nu-1 primeşte pămîntu!" şi mă tem că nu mi-oi afla loc pe ceea lume.** *(Oftează.)* **Hei, hei! răbdare, Arvinte, fătu meu, răbdare!...** *(Merge la uşa din dreapta, o deschide şi zice:)* **Măndica!... adă o lumînare, c-o însărat de to' şi începe a nu sâ mai videa.** *(Măndica îi dă o luminare de seu aprinsă.)* **Noapte bună, fata mea, noapte bună!... Culcl-te, căci culcatu devreme şi sculatu de dimineaţă e o dovadă de înţelepciune. .. Priveşte, de pildă, găinile... Noapte bună!...** *(închide uşa cu cheia.)* **îmi vine să mă culc şi eu... să dorm ca un stăpîn vecinie în căsuţa lui.** *(Merge de-şi drege patul din fund, aşează perina şi-şi pune un ghigttic.)* Oi să mă culc îmbrăcat cum sînt, doar mi-a fi mai cald... Brrr 1... geru-i... de cască şi mîţile.,. *(Cască.)*

(Arie din „Fra-Diavolo" : „Allotis, mafemme, ii faut dortnir")

Iată ceasul de odihnă 1
Oi să dorm... să dorm în tihnă
(cască)
In căsuţa ast-... a mea.
Noapte bună, moţ Arvinte.
Fă hor, hor, de-acu-nainte.
(cască)
Fără grijă de belea.
Fă hor, hor si iar hor, hor,
în somn dulce ţi uşor.

(în timp ce cîntă, se găteşte de culcat, se întinde pe pat îmbrăcat în antereu, se acopere cu giubeua, îşi trage o cergă pe deasupra, îşi vîră capul în perină şi începe a horăi.)

SCENA IX

ARVINTE şi PEPELEA

PEPELEA ***(bate la uşă).***

ARVINTE ***(tresare).***

PEPELEA ***(bate mai tare).***

ARVINTE ***(se întoarce în pat cu faţa la părete).***

PEPELEA ***(afară):*** Giupîne Arvinte!

ARVINTE ***(deşteptîndu-se, spăriet):*** Ha!... ce este?... am visat că s-o spînzurat Pepelea-n cui...

PEPELEA: Giupîne Arvinte!

ARVINTE: Cine-i acolo?

PEPELEA: **EU**, Pepelea!

ARVINTE: Iar? Ce caţi noaptea, tricoliciule?

PEPELEA: Deschide-mi să ieu traista din cui!

ARVINTE: Bată-te pîrdalnicu, ş-ai agiunge în traista goală!... Auzi! să mă trezască din bunătate de vis!

â

PEPELEA: Deschizi uşa azi?

ARVINTE: Du-te naibei !

PEPELEA: Dă-mi drumu, că stric uşa... Am treabă la cuiul meu.

ARVINTE *(sculîndu-se)*: Ei stăi, spînzura-te-ai în el! *(Se scoală numai în antereu şi merge de deschide uşa.)*

PEPELEA: Bine-am găsit, giupîne!

ARVINTE: Hai! ie-ţi degrabă strenţele şi piei, ca răcesc !

PEPELEA *(luîndu-şi traista)*: Iaca!... frumos antereu porţi... Ian întoarce-te puţin... Ha, ha, ha !... n-are spete... antereu de spătari... cată să şi asuzi în el, giupîne !

ARVINTE: Ieşi! nu lungi vorba.

PEPELEA: Ba nu, zău, cînd a face pui antereu, să-mi dai şi mie unu de sămînţă.

ARVINTE: Ieşi! îţi zic, obraznicule !

PEPELEA: îmi dai pe Măndică?

ARVINTE: Măndică? *(Scoate un papuc din picior.)* Na ! Măndică, Strîmbă-Iemne ce eşti 1

PEPELEA: Parcă eşti ciofu cel din bortă, c-un papuc şi c-o... *(Fuge rîzînd.)*

SCENA X

ARVINTE *(închide uşa din fund cu zăvorul, apoi vine posomorit în faţa publicului şi zice)*: Eeei!... aşă-i c-am păţit-o? Care vra să zică, am casă şi nu-s stăpîn într-însa!... Aşă-î că mi-o întors şurubu, puşchiu cel de Pepelea? *(îşi dă tifla.)* Na! cap săc... bostan fără sîmburi... Na, na!

Na tifla, Arvinte,
Bătrîn fără minte!
Un puşchi de nimica
Te prinse de chică.
Na tifla, mişele,
Ua ţînc sâ te-nşele!
Te-or rîde golanii,
Ea chiar şi curcanii 1

Bree!... aşa ruşine de cînd sînt n-am păţit!... îmi vine să-mi calc giurămîntu... că doar n-oi fi eu cel dintîi... Ba nu, Arvinte dragă... mai bine mergi de te culcă şi rămîi cu sufletu curat... iaca mă duc... *(Merge de se pune in pat.)* IU.. călduţ îi şi bine. *(Adoarme cîntînd încet:)*

Noapte bună, moş Arvinte,
Fă hor, hor, de-acu-nainte 1

(începe a horăi.)

SCENA XI

ARVINTE şi PEPELEA

PEPELEA *(bate la uşă)*.

ARVINTE *(urmează a dormi)*.

PEPELEA: Giupîne Arvinte!... hei, giupîne Arvinte!

ARVINTE *(CU spasmuri prin somn)*: Nu lăsa, măi!... nu lăsa !... pinde-1!...

PEPELEA: N-auzi, somnorosule?

ARVINTE *(deşteptîndu-se)*: Na!... Ce-i? foc?

PEPELEA: Deschide uşa!

ARVINTE: Iar tu eşti, hurezule?... Ce vrei?

PEPELEA: Dă-mi drumu să-mi pun căciula-n cui!

ARVTNTE: Du-te pîrlei ! *(Se întoarce la părete.)*

PEPELEA: Nu deschizi?... Te afurisesc! Te faci că dormi?... Ei ! las' că-ţi vin eu de hac !

ARVTNTE *(visînd)*: Frînghie... spînzurătoare... Nu... da şazi binişor, că mă gîdel... Zapis?... AI

PEPELEA *(deschide fereastă)*: Ba că să zici... doarme, povîrnitu... Acu-i vremea să-mi întind rufele. *(Sare în odaie, trâgînd o-frînghie lungă după el, şi merge de leagă un capăt de cui, celalalt capăt e legat afară de un copac. Fereastă rămîne deschisă.)*

ARVINTE *(dă semne că-i este frig şi se ghemuieşte în aşternut)*.

PEPELEA: Să-mi întind bine frînghia... aşa... Acu să-mi spînzur averea,.. *(Ia traista de pe fereastă*

şi anina rufe albe pe frînghie de-a lungul scenei.) Iaca basmalele boieriului; iaca, ştergarele boieriului; iaca năframa de vornice! de nuntă...

ARVINTE *(strănută),*

PEPELEA: Să-i fie de bine!

ARVINTE; Ce dracu, vine un vînt de cele muscăleşti... iar m-o prins gutunariu. *(Strănută.)*

PEPELEA: Pe brațe, şi la mulți ani I

ARVINTE: Aud? *(Se întoarce.)* Piei, drace!... ce-mi văzură ochii?... fereasta-i deschisă!... Ce bulendre-s aiste?

PEPELEA: Ale mele!

ARVINTE: Tuliar?... tu!... ale tale!

PEPELEA: Eu, iar eu, ale mele!

ARVINTE: Pe unde-ai intrat, potlogariule?

PEPELEA: Pe fereastă...

ARVINTE; Ş-ai lăsat-o dischisă în mez de iarna! *(Se scoală iute.)*

PEPELEA: NU cerca s-o închizi, că trece frînghia!

ARVINTE: Ce frînghie?

PEPELEA: Asta cu rufele... Am legat un capăt de copacu vecinului.

ARVINTE; Breee!

PEPELEA: Precum zici.

ARVINTE: Breee! care vra să zică, tu eşti stăpîn aici, şi eu îs de haimana?

PEPELEA: Ceteşte zdelcă... cea cu cuiul... ştii?

ARVINTE: Ghidi, şuier viclean!

PEPELEA: N-o scoți în capăt cu mine, giupîne!... din două, una: ori rupem zapisu de vînzare, ori îmi dai pe Măndica... Alege 1... *(Se depărtează spre uşa din dreapta.)*

ARVINTE *(în parte, pe gînduri):* Să rup 2apisu?... nu-mi vine la socoteală!... să-i dau pe Măndica?... nu-mi vine la *kereml...* Cum să fac?... Dac-aş găsi vrun tertip ca să schimb zdelcă şi să scot cuiu din ea... Dar ce tertip?... Hofu de Pepelea îi cîrciocar de frunte... doar numai să-I îmbăt, sâ-i fur mințile... omul la chef multe face... Minunată idee... Ia să cerci...

PEPELEA *(în parte, observindu-l)*: Oare ce mormoroseşte ursu?

ARVINTE *(sculîndu-se):* Pepelaş dragă!

PEPELEA: Aud, giupîne!

ARVINTE: Ție nu ți-i frig, fătu meu?

PEPELEA: Ba-ncă cum frig!

ARVINTE: Apoi dar... în loc de-a ne certa împreună, n-ar fi mai nimerit să ne-nțălegem ca doi oameni de treabă, încălzindu-ne c-o stacană de vin? Ce zici tu, Pepelaş dragă?

PEPELEA: Zic că ai dreptate, giupîne! Dar unde să găsim vin la ceasu aista? Jidanii sînt în sărbători şi crîşma-i închisă.

ARVINTE: Unde să găsim vin?... Aşteaptă... am un pui de Cotnari, care face cu ochiul... *(în parte.)* Am să-1 fac cuc! *(Scoate de sub pat' un ulcior şi două pahare.)*

PEPELEA *(în parte):* Are gînd rău, digeratu!

ARVINTE: Iaca toiagu bătrîneților şi nebunia tinereților!... vin' cole la masă, să înecăm ura în ulcioru ista şi sâ închiem pace! *(Se aşează la masă şi toarnă vin în pahare.)*

PEPELEA: Bucuros!

ARVINTE: Da nu închidem fereastă, fătu meu?

PEPELEA: Ba închidem, să nu ne zărească luna.

ARVINTE: Luna? Ha, ha, ha!... Luna-i o şîrată bătrînă... Multe vede, multe ştie şi tot spăsită se pare.

(Pepelea închide fereastă; apoi vine de se pune ia masă In față cu Arvinte.)

PEPELEA: Ei, giupîne! îmi dai pe Măndica?

ARVTNTE: Nici vorbă nu-i... dar mai întîi să ciocnim cîteva pahare 1

PEPELEA: Să ciocnim, giupîne! Noroc şi într-un ceas bun.

ARVINTE: Amin! *(Bea.)* A!... bun îi.

PEPELEA: Bun... c-a fi din bute.

ARVINTE: Ce plăteşte mii şi sute... Vezi tu, măi băiete!... omul căruia nu-i place vinu îi om rău... să fugi de el păn'. la Odobeşti!

PEPELEA: Ş-acolo să te opreşti.

ARVINTE: Şi să nu te mai urneşti!... Eu unu, cînd beu, îmi vine tot sa cînt.

PEPELEA: Cîntă, giupîne, că trebuie să fi avînd glas bun!

ARVINTE: Cum nu?... Am fost dascăl la sfîntu Pantilimon. Ascultă ! *(Ridică un pahar şi cîntă;)*

(Arie din „Agachi Flutur")]

Cînd vinul curge în pahare,
Cînd ochii vesel strălucesc.
Inima-mi saltă şi tresare
De un fior dumnezeiesc.
Ridic un pahar
Plin, plin, «
De vin de Cotnar
Plin, plin
Şi mie vesel mi-1 închin.
Ah! ah l ah l
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde,
Glu, glu, glu, ralul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu
Şi oricare chin
En mi-1 înec în vin.
Chiu!
(Chiuia şi bea.)
(împreună.)
Gin, glu, glu, sufletul meu rîde.
Gin, glu, glu, raiul se deschide,
Glu, glu, glu, glu, glu, glu
Şi oricara chin
Eu mi-1 înec în vin.
Chiu!
(Beu împreună.)

PEPELEA: Merge la inimă, giupîne !

05 ARVINTE: Meargă sănătos, că eu nu i-oi zice ho!

PEPELEA *(în parte):* Pare-mi-se că se cîrpeşte moşneagu!

ARVINTE *(cam ameţit, în parte)*: Am să-1 fac să prindă prepeliţa de coadă. Las' pe minei... Eu sînt Arvinte cel cu minte... Arvinte Crişu !

PEPELEA: Giupîne, ştii una?

ARVINTE: Spune, băiete, spune, c-apoi ţi-oi răspunde!

PEPELEA: Să trăiască moş Noe, cel care-o discoperit via!

ARVINTE: Să trăiască... dar.,, tata Noe... să trăiască!... el o fost odată român... Cică el avea în corabia sa vro zace antale de Cotnari de pe vremea lui Ştefan-Vodă... Crişu el!... Potopu îl boteza cu apă, el se boteza cu vin, de dimineaţă păn-în sară... ian aşa... *(Bea.)* Be şi tu, măi Pepeleo !... be, dă-i gît, că te lovesc cu ulcioru-n cap!... Ha, ha, hal... mare înţălept om mai era tata Noe! El zicea aşa: că numai trii lucruri pe lume sînt bune...

PEPELEA: Care, giupîne?

ARVINTE: Pînea cît de proaspătă, vinu cît de vechi şi nevasta cît de tînără... Crişu el!... zace antale de Cotnari! Avere, măi... comoară, băiete...

PEPELEA *(prefăcindu-se că-i ameţit)*: Hei! căci n-am fost şi eu cu dînsu în corabie I...

ARVINTE: Ce-ai fi făcut, Pepelaş dragă?

PEPELEA: Eu?... l-aş fi dat huştiuliuc I în baltă pe moş Noe, ca să-mi rămîie mie tot vinu!

ARVINTE *(beat):* Iaca!... bun!... huştiuliuc, tată Noe, huştiuliuc... ştiobîlc!... s-o dus! *(Priveşte în jos.)* Ian priveşte cum se duce-n fund... s-o duuus!... *parapangkelos...* ş-am rămas noi stăpîni pe corabie... *(Se scoală şi şovăieşte.)* Măi, că tulburată-i marea! Nu mă ţine picioarele. *(Se loveşte cu capul de rufe.)* Bate vuitul în pînze... de aceea... *(Către Pepelea.)* Moş Noe... Ian ascultă, moş Noel...

PEPELEA: Ce-i, nepoate?

ARVINTE: Aşa sa trăieşti... strînge-ţi pînzele, că se pre clatină corabia! *(Se sprijină de Pepelea.)*

PEPELEA: Mergi de te razămă de-un catarg I

ARVINTE: **Iaca... m-am razămat... moş Noe... Ian ascultă, moş Noe!** ,

PEPELEA: **Aud, nepoate!**

ARVINTE: **Cunoşti pe Pepelea?**

PEPELEA: **îl punosc, îi un şiret de frunte !**

ARVINTE: **Şiret el, dar eu şi mai şi... pune-ţi în gînd, moş Noe, că i-am întors un şurub... Ha, ha, ha!...**

PEPELEA: **Cum?**

ARVINTE: **I-am luat casa pe nimica... ş-apoi mi ţi l-am chefaluit frumos, de-am prifăcut zapisu cu cuiu...**

PEPELEA: **Cucui?... Unde ai cucui, nepoate?**

ARVINTE: **Eu?... cucui...** *(Se pipăie.)* **Nu se află... Eu ştiu una şi bună... Are înscris? bine ! n-are? şi mai bine! Vorba ceea: Cîrc Frangoleo... huştiuliuc... s-o dus...**

PEPELEA: **Bietu Frangolea !**

ARVINTE: **NU-1 mai căina... un blăstamat!... ştii d-ta, moş Noe, că Frangolea mi-o cerut pe Măndica?**

PEPELEA: **O avut obraz?**

ARVINTE: **Cică are un cui în păretele ista... spune-i să-şi puie pofta-n cui!... Ha, ha, ha!...**

PEPELEA: **I-am spus-o de mult... dar ştii ce mi-o răspuns?**

ARVTNTE; **Ba!**

PEPELEA: **Mi-o răspuns că are de gînd să se spînzure în cuiu Iui, dacă nu-i vei da pe Măndica.**

ARVINTE: **Spînzure-se sănătos!**

PEPELEA: **Ba, ferească sfîntul!... A zice lumea că l-ai ucis d-ta, în casa d-tale, şi-i cade fn criminal!**

ARVINTE *(buimăcit):* **Criminal!**

PEPELEA: **Ş-apoi, haite-n ocnă,**

ARVINTE: **Ocnă!**

PEPELEA: **Ş-apoi haite-n ştreang...**

ARVINTE *(cam trezindu-se):* **în ştreang? eu? hait!** *(Rămîne încremenit.)*

PEPELEA: **Nepoate, nepoate!**

ARVINTE: **Ce-i?**

PEPELEA: **Ia-n priveşte colo. Ia părete!... Iaca Pepelea... El îşi pregăteşte laţul să se spînzure... Nu lăsa!..-** *(Se depărtează de Arvinte şi merge de anină un laţ în cuiul din păretele din dreapta.)*

ARVINTE *(frecîndu-şi ochii):* **Se spînzurăl... Cine se spînzură? Criminal! Ocnă!...** *(Dă cu ochii de Pepelea.)* **Piei, drace ! Iaca !... Ce dihanie-i acolo?... Moş Noe?... Frangoleo!... Pepeleo!...**

PEPELEA *(lîngă cui):* **Aud, cine mă cheamă ?**

ARVINTE: **TU eşti, Pepelaş! Ce faci acolo?**

PEPELEA: **NU băga de samă!... Mă spînzur !**

ARVINTE *(trezindu-se) :* **Te spîn... te spînz... ?... Nu face una ca asta, că te-i cai mai pe urmă!**

PEPELEA: **N-am grijă!**

ARVINTE: **Măî creştine 1.. – da nu te-or îngropa !**

PEPELEA: **Puţin îmi pasă!** *(îşi pune laţul în gît.)*

ARVINTE: **Da mă bagi pe mine-n belea... Mergi încalţe de te spînzură aiurea... nu în casa mea!**

PEPELEA: **Ba... aici îmi vine la socoteală... în cuiul meu... Rămîi sănătos, giupîne î**

ARVINTE: **Da stăi, măi nebunule!**

PEPELEA: **Să ne videm cu bine în căldarea lui Scaraoţchi!**

ARVINTE *(oţerindu-se);* **Căldarea cea cu smoală clocotită I... Brrr ! Nu da drumu laţului, pehlivanule... Sppne, ce vrei?**

PEPELEA *(cu glas slab):* **îmi dai pe Măndica?**

ARVINTE: **Pe Măndica?**

PEPELEA: **Răspunde, că mă duc pe ceea lume.**

ARVINTE: **Stăi, nu muri, că ţi-o dau !**

PEPELEA: **Cheam-o aici dar!**

ARVINTE: **Iaca o chem, o chem... Măndico! Măndico!** *(în parte.)* **Bată-1 crucea, antîhirţ.** *(Tare.)* **Măndico! Măndico!...**

SCENA XII

ARVINTE, PEPELEA, MĂNDICA

MĂNDICA *(de dupăuşă):* **Ce este, moşule?**

ARVINTE: Vin' iute, că se spînzură Pepelea de doru tău!

MĂNDICĂ: Vai de mine!... Pepeleo r

PEPELEA: Aud, Măndică!

MĂNDICĂ: Dacă mă iubeşti, nu te ucide!

PEPELEA: Fie!... dar vin-aici să ne logodim!

MĂNDICĂ: NU pot vini, că-s dizbrăcată.

PEPELEA: Apoi dă inelu tău pintre uşă şi primeşte pe-a meu.

MĂNDICĂ: Na-ţi-1!

PEPELEA: Giupîne Arvinte, deschide uşa şi-mi adă inelu!

ARVTNTE: EU să ţi-1 aduc?

PEPELEA: Iute, iute, ca strîng laţu !

ARVINTE *(deschizînd -n-ţa, în parte)* : Ce i l-aş strînge eu însumi, de nu mi-ar fi teamă !

PEPELEA *(mergînd la uşă):* Măndico, na inelu meu. *(îi dă inelul pintre uşă şi ia inelul Măndicăi.)*

MĂNDICĂ: Ţine şi tu pe-a meu!

PEPELEA: Noroc bun! Logodna-i făcută... de-acum, moş Arvinte, să te văd c-o claie de nepoţei.

ARVINTE: Pepeli ca tine? Mă ferească Dumnezeu!

PEPELEA: Ian las', moş Arvinte!... nu mai fi supărat, că după ce m-oi însura, prifac zapisu cum ţi-o place... Acu hai să mai tragem o duşcă în sânătatea Măndicăi.

ARVINTE: Fie, fătu meu!... de-acu, noroc şi veselie!

(Ia un pahar cu vin şi chiuie:)

Viaţa se trece cu grăbire,
Anii cei tineri se strecor;
Dar eu nu simt nici o măhnire.
Căci mă ţin tot pe urma lor.
Cu ai meu pahar
Plin, plin
De vin de Cotnar
Plin, pliu
Şi mie vesel mi-1 închin.
AhI ah 1 ah!

Glu, gin, glu. sufletul meu ride
etc. etc. etc.
(împreună.)
Glu, glu, glu, sufletul meu rîde
etc. etc. etc.
(Ciocnesc tmpreună paharele şi chitiiesc.)

(Corlina cade.)

MILLO DIRECTOR

PERSOANE

MILLO, director al Teatrului Național
NENEA NAIE
LUXIȚĂ, soția lui Naie
LINA, fiica lor
TACHI
SERVIESCU
CITJPICI
ION, servul lui Naie

MILLO DIRECTOR
SAU
MANIA POSTURILOR

COMEDIE CU CÎNT1CE ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece într-un oraş de provinție din Valahia, la anul 1864.

Teatrul reprezintă un salon bine mobilat; o uşă in fund; două uşi laterale, în dreapta piano; în stînga, un gheridon, canapea ți jilțuri.

SCENA I

LUXIȚĂ (pe canape), TACHI, LINA (lapiano)

LUXIȚĂ: TăchițăI...
TACHI *(viind iute de lîngă piano):* Aud, doamna mea !
LUXIȚĂ: Fost-ai pe la croitorul meu, ca să-i spui să-mi aducă mantela cea de drum ?
TACHI: Am fost. Trebuie să vie croitorul numaidecît!
LUXTȚA: Şi Ia cizmar, pentru botinele mele cele blănite?
TACHI: Şi la cizmar I
LUXIȚĂ: Şi la caretaş?
TACHI: Şi la el!... Caleaşca e gata; mai are nevoie numai de un resor, de cîteva sbanțuri şi de mai multe şuruburi.
LUXIȚĂ: Prea bine ! Dar la căpitanul de poştă trecut-ai ?
TACHI: Caii vor fi mîne pănă-n ziuă în curte... cai de cei noi... Zmei!

LUXIȚA *(sculîndu-se):* Bravo 1 eşti un tînăr nepreţuit pentru comisioane 1

TACHI *(căutind pe furiş la Lina);* Numai pentru comisioane?

LUXIȚA: Om vedea mai pe urmă Ia ce ai mai putea fi bun... O! Tăchiţa, cînd gîndesc că am să merg Ja Bucureşti, ca să-mi petrec iama, nu mă ţine locul de bucurie... îmi vine tot să cînt şî să joc... dar tu. Lină?

LINA *(sculîndu-se de la piano):* Şî eu, maman... Dar d-ta, domnule Tachi?

TACHI: Eu şi mai mult, domnişoară, căci mi-aţi permis sâ vă întovărăşesc.

LUXIȚA: Dar... ne-i face comisioane în Bucureşti?

TACHI *(în parte):* Iar?

LINA: Şi-i fi cavalerul nostru pe la grădini, pe la teatru, pe la baluri.

LUXIȚA *(esaitată);* Baluri, teatru, grădini!... iaca viaţă împărătească; dar nu ca în oraşele astea de provinţie, unde spiritul lingezeşte într-o atmosferă uricioasă ce usucă inima ca un zbîrciog... o! Bucureşti! Bucureşti!

(Arie nouă)

OI Bucureşti
Cu magic nume I
Ai fost şi eşti
Unic pe lumel
De plăceri, zău.
Eşti o comoară
Şi gîndul meu
La tine zboară!
Unii tot spun
Câ pe căldură
N-ai miros bun...
Da-s răi de gură.
Alţii bîrfesc
Că-n sîn la tine
Mulţi nebunesc,

Cîntînd ca mine..
(împreună.)
OI Bucureşti
Cu magic nume!
etc. etc. etc.

SCENA II

Cei âenainte, SERVIESCU (vine pe uşa din juni)

SERVIESCU: *Servus* şi plecăciune!

LUXIȚA: A!... Domnule Serviescu... poftim!

SERVIESCU: Vă aduc, doamna mea, dragă cucoană, o veste importantă!

LUXIȚA: Care?

SERVIESCU: Acasă e nenea Naie?

LUXIȚA: Ba nu, bărbatu meu a ieşit!... dar ce veste?

SERVIESCU: O veste colosală!... Şi unde s-a dus nenea Naie?

LUXIȚA: S-a dus la biuroul poştei, ca să caute scrisori de la arendaşul moşiei noastre! Dar ziseşi că ai o veste?...

SERVIESCU: Piramidală!... Tot pleacă mîne la Bucureşti nenea Naie?

LUXIȚA: Tot... plecăm cu toţii... dar vestea, vestea?

SERVIESCU: Gigantesca şi uriaşă!

TACHI: Importantă, colosală, piramidală... spune-o astăzi!

SERVIESCU: A! domnule Tachi, aci ai fost?... nu te zărisem... *Servus* şi plecăciune, vere!

TACni: Te-a fiorbit vestea cea mare.

SERVIESCU *(căutind la Lina) :* Ba nu, mă orbiră razele brilante şi strălucitoare ce ies din ochii domnişoarei Lina!

LINA *(rizînd):* Pune ochelari, domnul meu !

SERVIESCU: Ah!... dacă mi-aş pune geamuri, aş fi lipsit de felicitatea şi de fericirea...

LUXIȚA *(CU nerăbdare):* Eşti nesuferit!... Spune-mi vestea, că stau pe cărbuni!

SERVIESCU: Ha, iaca.., Stați să mi-o aduc aminte!... închipuiți-vă că... am uitat-o! .

LUXIȚĂ; Tronc!

(Toii stau grămadă pe- lingă Serviescu, aprinşi ăe curioiitatc.)

SCENA III

Cei denainte, CIUPICI (grav şi misterios, sc apropie în taină)

CIUPICI *(cu glas adînc): Umilissimus!*

LUXIȚĂ *(spărietă)* ; A!

LINA *(tresărind):* A!

LUXIȚĂ: M-ai speriat, domnule Ciupici, cu glasul d-tale!

CIUPICI: Pardon, doamna mea!... Vă aduceam o novelă.

LUXIȚĂ: Şi dumneata?

CIUPICI *(căutînd împregiur, cu sfială):* O novelă colosală!

SERVIESCU: Ca a mea?

CIUPICI *(după ce a ascultat pe la uşi):* Piramidală!

TACHI: Şi gigantesca... o ştim!

CIUPICI: Oştiți?... Apoi dar mă duc s-o spun aiurea... *(Se închină.) Umilissimus!*

LUXIȚĂ: Ia stai, omule, şi spune azi, că-mi vine să țip!

CIUPICI: Bine... dați-mi toată atențiunea, că încep!

SERVIESCU: Stăi! nu deschide gura! mi-o aduc aminte acu... Iaca... Am întîlnit mai dinioarea un servitor de la masa şefului de biurou a prefecturei, care mi-a spus în taina că a aflat de la un amic şi prieten al lui ce-i întrebuințat la telegraf că... ce, Doamne, iartă-mă, mi-a spus ca i-a spus?... *(Caută să-şi aducă aminte.)*

LUXIȚĂ: Iar ai uitat?

CIUPICI: Că o depeşă de la Bucureşti anunță prefectului ca să prepare recepțiune directorului ministeriului de interne, care trece la Craiova în reviziune.

LUXIȚĂ: Directorul?

TACHI: Ministeriului de interne?

LUXIȚĂ: Şi n-ai aflat unde i s-a pregătit gazda?

CIUPICI: Nu! însă cred că d-voastră, avînd casa cea mai confortabilă din oraş, veți fi invitată, certamente, a-l primi.

LUXIȚĂ: Aşa s-ar cuveni, pentru că cîți miniştri şi directori, tot noi i-am găzduit 1 Astă dată însă mî-e teamă că prefectul...

SERVIESCU: Oare? nu sînteți bine împreună?

LUXIȚĂ: NU prea!... Cucoana d-sale pretinde să-i fac eu vizită mai întîi, în contra tuturor regulilor etichetei... dar de-oi şti că o prinde gălbinarea de ciudă... nu m-oi duce!

SERVIESCU: Să nu vă duceți... mai bine să trăiți fiecare cuc de-o parte... Ce dracu! filotimia-i filotimie şi amorul-propriu e amor-propriu...

LUXIȚĂ: Nu-i aşa?

SERVIESCU: Aşa!... Cu toate aceste, îmi pare rău că nu trage aci în gazdă directorul, pentru că aş fi avut de adresat o petițiune de jalbă.

LUXIȚĂ: Ai vreun proces?

SERVIESCU: Ba... am mai multe, dar nu mă îngrijesc de ele! Am ambiție să fiu funcționar în slujbă.

CIUPICI: Şi eu am ambițiune de funcțiune!

LUXIȚĂ: Şi bărbatu meu arc aceeaşi ambiți...

CIUPICI: une... Minunat!... vrea să zică, tot oraşul vrea să fie impiegat. *(Vorbesc încet- împreună.)*

LINA *(încet, lui Tachi);* Dar d-ta, domnule Tachi?

TACHI: EU, domnişoară, nu înțeleg o asemenea proastă şi ridiculă ambiție... Doresc ca guvernul să aibă nevoie de mine, iar nu eu de guvern, şi astfel ar trebui să cugete toți românii!

SERVIESCU: Cum am face, oare, ca sâ aducem pe directorul aci?

LUXIȚĂ: Ştii una?... Râpede-te la căpitanul de poştă şi aşteaptă acolo pana a sosi directorul şi...

SERVIESCU: Destul, am înțeles... să-i spun că i s-a gătit gazda la d-ta de către domnul prefect.

CIUPICI: Perfect!

SERVIESCU: Cum perfect? prefect!... N-are a face una cu alta!

LUXIȚA: Sâ te văd, Serviescule, de eşti meşter!

SERVIESCU: Las' pe mine; cînd e de jucat feste prefectului... sînt unic!

LUXIȚA: Du-te dar, nu perde vreme!

SERVIESCU: M-am dus... *Servus* cu plecăciune... Ha, ha, ha... ***(Iese prin fund.)***

CIUPICI: Admirabil!

LUXIȚA: De-a veni directorul aci, l-om ruga să ne recomande ministrului, după obicei... şi, vorba ceea: bunu-i Dumnezeu! meşter e...

CIUPICI: Sublim!

LUXIȚA: Trebuie dar să-1 primim mai cu deosebire... Tachi! aleargă prin oraş de găseşte taraful de lăutari, şi d-ta, domnule Ciupici, mergi la cofetărie de-mi adă vro două ocale de bonboane.

TACHI: Bucuros!

CIUPICI: *Vmilissimus!*

(împreună.)

Domnul director aice vine.
Haideți degrabă să ne gătim,
în casa noastră primindu-1 bine,
A lui favoare să dobtndiml

(Tachi şi Ciupici ies prin fund.)

SCENA IV

LUXIȚA, LINA, mai pe urmă ION

LUXIȚA: Acum, Lină, hai iute să facem tualeta, ca să arătăm bucureşteanului că şi noi, provincialii, ştim să ne gătim după modă!

LINA: Bine, maman!

LUXIȚA: Şi cine ştie?... Dac-a fi directorul neînsurat poate că... de ce nu?... Tu eşti tînără... nu seameni tătîne-tău...

LINA: Maman... d-apoi Tachi?...

LUXIȚA: Tachi, Tachi... nu zic... e bun tînăr, are calitățile lui... face bine comisioanele, dar nu are nici o poziție în lume, nu e nici într-un post; cînd directorul e... coşcogea director.

LINA: Aşa este, maman... însă...

LUXIȚA: însă, neînsă... aşa-i cum zic eu. ***(Strigă.)*** Ioanei Ioane! ***(Bate în palme.)***

ION *(iese din dreapta):* Aud, cucoanăI

LUXIȚA: Să dai poronca bucătarului să gătească bucate franțuzeşti cu ***blanc-manger*** şi tu pune masa..._ A! cere la jupîneasa să-ți dea față de masă şi şervete curate.

ION: Apoi de-abia cinci zile de cînd am pus şervete noi!

LUXIȚA: NU face nimica... astăzi avem un director!... A! să nu uiți să aşezi în mijlocul mesei turnul Malacovului cel de migdale amare!

ION: Aud, cucoană! ***(în parte.)*** De şase luni de cînd slujesc turnul Malacovului şi nime nu-1 încolțeşte... îmi vine să-i trag eu un asalt.

LUXIȚA: Dusu-te-ai azi?

ION *(ieşind):* Aud, cucoană!... îi trag!

LUXIȚA: Oh!... toate multărmrile îmi vin deodată... parcă am prins aripi ca să zbor la Bucureştii ***(Cîntă:)*** O! Bucureşti cu magic nume...

SCENA v

LUXIȚA, LINA, NAIE

NAIE ***(afară, furios):*** Fire-ar a naibei!

LUXIȚA: Ce s-aude?...

LINA: Vine papa!

NAIE ***(intrînd prin fund cu o scrisoare deschisă in mină):*** îneca-l-ar măslinele care le mănîncă, arendaşul dracului!

LUXIȚA: Da ce este, frate?

NAIE: Ce este, ian ascultă ce-mi scrie grecul în limba lui. ***(Citeşte:)***

„Cu plecațune ma încino la dimiata, cocoane Naie. Chito pentru chisto moşiei dimitale a sfintolo Dimitri, si mi ertațo, che nu ftmo niți frinta, fiindo che am traso primezdia ***simandicosa...***

Destulo che s-a aprinso un clae de grio, I-am stinso; .destulo che s-a aprinso alta claei tot de sacară, iar l-am stinso... *Ma* a arso bordeio.de la aria... M-a ferito Dimnezeo de yinto, che me afanisemo. Chito pentru moşia dimitale, Gusganesti, si mi iertați, che nu poto si tino mai multo Ia dimiaei, che a venito Iezea riurâla, che mi a luato boerescu, che m-a afanisito... ,*Lipon,* spun Ia dimiata *ritos,* che de astăzi nu mi erta intereso si filotimia se mai fiu arendaşi la dimiata, *ma* tot remuno supuso sluga dimitale. Ma încliino cu plecațime,

Agamemnon Trufanda;,"

LUXIȚA *(după ce a ascultat, dind semne de mirare şi de furie):* Ce zice grecu? Ce zice? că lasă moşia?

NAIE: O lasă!... Eeeil aşa-i c-am pățit-o? Ce fac eu de-acum? Am rămas făr' de venituri!... *to pro-. copsamen,* cum zice *chir* Trufanda.

LUXIȚA; Caută-ți alt arendaş!

NAIE: Altul?.., pe care?... Unde-i,.să-1 bag în sîn, dac-ar încăpea de urechi... Astăzi toți arendaşii se ațin ca la potică şi te chitesc cu legea rurală ca cu o *şuşana...* Eei!... Ce ne mai facem de Paşti, de unde cheltuim?... De unde ne îmbrăcăm? De Unde ne hrănim?... Cu ce ne ținem caifetul?... Cu ce mergem la Bucureşti?

LUXIȚA: Cum? să nu mergem nici la Bucureşti?...

NAIE: Ba nu!... pune-ți pofta-n cui despre voiaj şî petreceri!... Trebuie să ne închidem în casă, să nu mai primim pe nime, şi să trăim cu cea mai mare economie.

LUXIȚA ***(apuclnd-o istericale):*** Ah! ah!

LINA: Maman...

NAIE: Na, şi altă belea acum... a apucat-o *istericale!...* Luxițo, vină-ți în simțiri!

LUXIȚA: Ah! ah!

NAIE.: Luxițo, să mă vezi pe năsălii...

LUXIȚA *(trezindu-se, furioasă):* Să mă las de Bucureşti! *(umblă rapide pe scenă)* odată cu capul! de-oi şti că m-oi duce pe jos val-vîrtej păn-în capitală.... Nu vreu să-mi petrec iarna aci... nu vreu!... Mi-am gătit toate tualetele... oraşul întreg ştie că ne pornim mîne... Ce-or zice cînd or afla că ne-am lăsat de voiaj... or rîde de noi... Prefectorița să rîdă de mine?... Nu vreu, nu vreu, nu vreu!... *(Cade obosită pe canape.)*

NAIE: Luxițo, sufletul meu! înțeleg că nu vrei, dar dacă nu-s mijloace... ce să facem?... trebuie răbdare, fata mea!

LUXIȚA *(piingind):* Răbdare!... de zece ani de cînd tot rabd, şi cînd era să-mi împlinesc visul, să mă văd deodată osîndită a zice adio la mulțămirile ce-mi făgăduia!... Ah!... simt c-am să mor de durerea asta!

LINA *(piingind):* Maman...

NAIE: Ba, ferească Dumnezeu, să nu mori, că... mor şi eu, pe legea mea. *(îşi suflă nasul.)*

LUXIȚA

(Arie „Adio, rătnîi ferice")

Adio. vis de plăcere,
Vis frumos ţi desmerdat,
în cumplită, grea durere
Snflotu-mi s-a deşteptat!
Ah! de-acum făr-lncetare
Am să pîing şi să suspin,
Am să gust zile amare
Fără nici nn minut lin!

(Stă cufundată în tristefă.)

NAIE: Luxițo, nu te despera, că voi face toate chipurile să te duc la Bucureşti, de-ar fi chiar să-mi vînd moşia pe nimica... Oi cere o slujbă îu capitală... M-oi alege deputat...

LUXIȚA: O slujbă?

NAIE: Dar!... Am scris de mult la un prieten din Bucureşti ca sâ intrigarisească...

LUXIȚA *(inspirată):* O slujbă?... Dar... trebuie numaidecît s-o capeți... Directorul ministerului de interne vine aci'la gazdă... şi printr-însul...

NAIE: Ce spui?... Direct... Minist... cînd?... de unde?... cum?

LUXIȚĂ: îl așteptăm să cază dintr-un moment în altul...

NAIE: Dar cum?... ce fel?... cine v-a spus... de unde și pană unde?...

(Se aude afară răcnete de surugii.)

LUXIȚĂ: Taci că iată-1... vine!
NAIE: Da bine, soro... *pliroforte-mă.*
LUXIȚĂ: Ți-oi spune tot, mai pe urmă!
NAIE *(buimăcit)* : Direct... Minist... intern., „ aci?.., M-am buimăcit!

SCENA VI

Cei denainte, SERVIESCU

SERVIESCU *(întrînd iute):* Vine, vine, iată-1... l-am adus!

NAIE: Pe direct... Minist?...

SERVIESCU: Dar! Cum i-am zărit caleașca la poartă, m-am răpezit la oblon și l-am poftit aci la gazdă.

NAIE *(aiurit):* Pe oblon?

SERVIESCU: Ba, pe directorul!

LUXIȚĂ: Bravo! Serviescule... ești un amic neprețuit... Haide iute să ne gătim... să ne-mbrăcăm!

NAIE: Iar să mă-mbrac?

LUXIȚĂ: Vin' de-ți pune fracul și cravata albă... Haid'!... și d-ta, Serviescule, primește-1 în locul nostru!

(împreună.)

Domnul director iată-1 că vine;
Haide cu toții să ne gătim!
în casa noastră primindu-1 bine,
A lui favoare să dobîndim!

(Ies prin stînga.)

SCENA VII

SERVIESCU, MILLO

SERVIESCU *(in parte) :* Am să profit de momentul acest favorabil ca să-i cer prefectura... Iată-1... Poftim, domnule director, poftim!

MILLO *(întrînd, prin fund):* Mulțămesc, domnul meu! Dumneavoastră sînteți stăpînul casei?

SERVIESCU: Ba nu, domnule director!... Nenea Naie cu soția sa, doamna Luxiță, și cu fiica lor, domnișoara Lina... un înger!... au să vie în curînd... Acum își pregătesc o tualetă potrivită și conformă cu rangul d-voastră.

MILLO: Conformă cu rangul meu? *(în parte.)* Ce rang? *(Tare.)* Dar, mă rog, să mă onorați și cu numele d-voastră, domnul meu. Amabilitatea cu care m-ați oprit în drum ca să mă aduceți aici în gazdă mă face a dori ca să vă cunosc mai de aproape.

SERVIESCU: E multă cinste și onoare pentru mine... Eu sînt Ghiță Serviescu, om și prieten a casei.

MILLO: Ghiță?

SERVIESCU *(închinîndu-se):* Serviescu, fost membru la tribunalul judecătoriei, *(oftînd)* însă astăzi în disponibilitate!

MILLO: Serviescu?... Serviescu... Pare că nu-mi e necunoscut numele d-voastră... Nu aveți cumva un frate la București?

SERVIESCU: NU, domnule director, am. fost unic și singur la părinți... născut în 7 luni.

MILLO: Poate vrun nepot?

SERVIESCU: Nici... m-a ferit Dumnezeu de salba dracului... Dar pentru ce mă întrebați?...

MILLO: Pentru c-am cunoscut un actor la București care se numea... Felendreș.

SERVIESCU: Nu-mi e neam... eu sînt orfan, fără părinți, și nu am alte rude decît patria, și alt părinte decît guvernul.

MILLO: îl fericesc, domnul meu, că are asemenea copii.

SERVIESCU: Bunătatea dumnevoastră, domnule director. .. însă cu toate aceste mă văd abandonat, şi pot zice chiar... părăsit, depărtat de scena poli...

MILLO: Păcat!... *(In parte.)* Ar fi bun de actor.

SERVIESCU: Şi aceasta mă *şagrină,* şi.-chiar mă... mâhneşte, cu atît mai mult că... fără modestie, mă simt vrednic şi demn de orice rol în sînul patriei mele.

MILLO *(în parte):* Nu cumva aş putea să-l angajez în trupa mea?... *(Tare.)* Domnule Serviescu, pre cît înţeleg, ai dori să mergi la Bucureşti!

SERVIESCU: Cum nu, domnule director!... ăsta-i visul de aur a tuturor provincialilor din district!

MILLO: Ai voi să joci un rol şi d-ta pe scenă?...

SERVIESCU: Ba şi mai multe... dacă s-ar putea!

MILLO: Prea bine!... Aveţi bunătate dar a-mi răspunde... ştii ceti şi scrie?

SERVIESCU *(cam atins):* întrebarea e cam curioasă.., domnule director ... Vă spusei mai adinioarea c-am fost membru la tribunalul judecătoriei...

MILLO: *Pardon...* o uitasem...

SERVIESCU *(în parte):* E mucalit directorul.

MILLO *(în parte) :* Ar fi bun de jucat rolul de amorez... cam naiv. *(Tare.)* Domnul meu!.... încă o întrebare... Fost-ai înamorat vrodată?

SERVIESCU *(în parle):* E mucalit! *(Tare.)* Ara fost de mai multe ori, de vreme ce mă siliţi să mă spovedesc şi să-mi fac confesiunea.

MILLO: însă înamorat... colea... nu...

SERVIESCU: Din talpă păn-în creştet... Am făcut şi stihuri în versuri.

MILLO: Zău? Nu ai avea bunătate să mi le recitaţi?

SERVIESCU: Bucuros, domnule director... nu am nimica a vă refuza. Ascultaţi!... Stihurile mele sînt jumătate româneşti şi jumătate greceşti.

MILLO: Aşa?... Se vede că sînteţi elin desăvîrşit?

SERVIESCU: Am învăţat la dascălul Gaitani, cel care bătea la falangă.

MILLO: Ştiu! îi învăţa pe băieţi din talpă!... Zi, domnule!

SERVIESCU *(recitează cu pretenţie):* „Săgeata amorului sau copacul raiului".

> **"AvacTTevayHoO *td* itXf|Qoc;, *xâ* Jtucpâv nou TO dţiop,**
> **Tu eşti singur, numai unul, dulce pricinuitor.**
>
> **'Ei; âp%fK 'cno orflOo? p' rp.8Gvr| craira, fj xprjofi,**
> **Ai trimis să mă omoare orişiunde m-a găsi.**
>
> **Aâv5poi> TOO âv îuapaSeicco uorxpi'iv (pepsi? icaGapog[1],**
> **Eu îţi sînt cu hotărîre robul cel prea credincios.**

MILLO: Şi celelalte... Minunat!... *(în parte.)* De n-a. cere leafă mare, îl angagez.

SERVIESCU *(căutind să-şi aducă aminte urma):* Nu-mi mai aduc aminte celelalte!

MILLO: Nu-i trebuinţă.

SERVIESCU: Păcat... că mai sînt vro nouăzeci tot astfel!

MILLO: în doi peri?... E de prisos să vă mai osteniţi. .. V-am judecat îndestul după cele ce mi-aţi recitat şi cred că ne vom putea înţelege uşor împreună.

SERVIESCU: A! domnule director... nu vă pot esprima gratitudinea recunoştinţii mele... *(în parte.)* Am căpătat prefectura!

MILLO: Dar mult se mai împodobesc stăpînii casei.

SERVIESCU: Dacă poronciţi, mă duc să-i aduc!

MILLO: Sînt nerăbdător să le mulţamesc de ospitalitate.

SERVIESCU: Merg să le pun execuţie... Ah! domnule director... în d-ta stă nu numai toată sperarea mea, dar pot zice chiar şi toată nădejdea. *(Iese prin stînga, în parte.)* Haid'?... îs prefect!

[1] **A oftărilor mulţime, amarul meu amor,/Din început la pept mi-a venit săgeata cea de aur,/Tu porţi chipul cel mai curat aî pomului din rai. [V.A.].**

SCENA VII

.MILLO *(scoţînd un portofoliu mic):* Degrabă să-1 înscriu între numărul actorilor mei... *(Scriind.)* „Domnul Ghiţă Serviescu, rol de amorez naiv, adică... prostuţ... leafă cincisprezece galbini pe lună..." Am piecat din Bucureşti ca să-mi completez trupa în provinţie; căci am luat iar direcţia pe trei ani şi doresc s-aduc mulţămire publicului.

Sînt director şi doresc
Publicul să-1 mulţămesc.
Nu prin drame zbuciumate
Cu ţipete răguşate,
Dar prin bune comedii,
Cîntece de veselii,
Care fac a da uitării
Negurile Supărării.

Sînt director şi voiesc
Actori buni să întrunesc,
Iar pe muza teatrală
Să o văd naţională.
Cu ochi dulci, fermecători,
Cu dinţi albi şi muşcători,
Cu flori mimire pe cosiţe
Şi cu rîsuri pe guriţe.

SCENA IX

MILLO, CIUPICI (întră misterios, aducînd un cornet de bomboane)

CIUPICI *(înparte)* : Iată-1! *(Se apropie nevăzut.)* Domnul meu!... am onoare...

MÎLLO *(răsărind):* Ha?

CIUPICI : A vă saluta cu cea mai profundă consideraţiune.

MILLO: Domnule!... *(în parte.)* Cine să fie barza astă neagră?

CIUPICI: Domnule direptore, mă felicit că vă găsesc disponibil, căci am să vă confes un ce misterios şi... oribil! *(Merge de caută pe la uşi.)*

MILLO *(îngrijit):* Iaca! ce are de caută pe la uşi ca un trădător de melodrame?

CIUPICI *(apropiindu-se posomorit) :* Domnul meu! nu mă cunoaşteţi?

MILLO: Nu!

CIUPICI: EU sînt cetăţeanul Stanciu Ciupici, al d-voastre devotat *serb.*

MILLO: Ciupici!... D-voastră sînteţi celebrul Ciupici?

CIUPICI: EU, domnul meu! Aţi auzit negreşit vorbind de mine?

MILLO: Ba... niciodată!

CIUPICI : Mă mir, căci eu sînt cel dîntîi care am aclamat cu entuziasm ziua de 5 şi 24 Ghenar; eu am fost cel dîntîi care am aclamat cu frenesie Unirea terilor surori; eu am fost cel dîntîi care am aclamat cu convicţiune şi esclamaţiune proclamaţiunea Constituţiunii; eu am fost cel dîntîi care am aclamat ziua de **2** mai!

MILLO: Şi unde le-ai făcut toate acestea, domnule?

CIUPICI: Aci! Am dat probele cele mai necontestabile de profundul meu devotament către noul regim; dar nu-s destule atîtea! Vroiesc astăzi să probez guvernului că nu are alt partizan mai călduros decît Stanciu Ciupici! *(în taină.)* Domnule direptore, am descoperit o conspiraţiune în Craiova cu ramificaţiuni la Gorj, la Dolj şi la fostul judeţ a Cîrligăturii de peste Milcov.'

MILLO: în contra cui?

CIUPICI: în contra guvernului!... Cunosc pe toţi complotaşii, căci sînt amicul lor cel mai devotat, şi pot să-i dau pre toţi în mîna domnului ministru, dacă exelenţia sa ar vroi să-mi facă onoare a să încrede în devotamentul meu şi dacă... *(Caută împregiur.)*

MILLO: Şi dacă?...

CIUPICI: Şi dacă mi-ar da oarecare putere de acţiune.

MILLO : Cum ?

CIUPICI: Numindu-mă aci prefect!

MILLO: Ha, ha!... ai ambițiune de funcțiune şi d-ta, ca toți patrioții?

CIUPICI: Nu pentru mine, domnule direptore, dar, pentru patrie şi, dacă guvernul vroieşte să capete un om al său, un instrument capace şi devotat pană la moarte, n-are decît să închidă ochii şi să puie mîna pe mine.

Patria, domnul meu,
Iată tot ce iubesc!
La patrie mereu
Gîndesc şi iar gîndesc;
Pentru ea sînt în stare
Să-mi dau viața din pcpt!
Patria!... prin urmare,
Numiți-mă prefect!

Patria! alt cuvînt
Eu nu ştiu să rostesc.
Patrie! Nume sfînt!
Eu ție mă jertfesc!
Pe calea de mărire
Eu voi să te îndrept!
Patrie!... cu grăbire
Numeşte-mă prefect!

MILLO *(în parte):* Ar fi minunat în rol de trădător... De-aş putea să-i angagez... *(Tare.)* Domnul meu! nu mă îndoiesc de patriotismul şi de... capacele d-voastre, dar vă mărturisesc că-mi pare lucru de mirare a vedea un om ca d-voastră cu atîtea... capace! să nu aibă altă ambiție decît aceea de a deveni un simplu prefect în provinție. Talentele d-voastre cer a să dezvolta pe un teatru mai mare... mai...

CIUPICI: Zău!... îmi faceți onoare de a mă crede capabil!... Nu poftiți ceva bomboane, domnul meu?

MILLO *(luînd bomboane):* Mulțămcsc... dar aş dori să vă văd figurinei în Bucureşti pe o scenă mai înaltă.

CIUPICI: Ori pe care scenă, domnul meu; eu sînt la ordinele d-voastre!

MILLO *(în parte):* Ori pe care scenă? Apoi e al meu! *(Scoate portofoliul şi scrie.)* Stanciu Ciupici, rol de trădător, 12 galbini pe lună.

CIUPICI *(în parte, cu bucurie):* Mă înscrie între impiegații statului. O! în fine, guvernul a pus mîna pe mine! *(Tare.)* Mai poftiți un bombon, domnule direptore?

MILLO: Mulțămcsc... *(în parte.)* Caută să mă îndulcească!

CIUPICI: în consecință, îmi este permisă dulcea speranță?..

MILLO: Cum nu?... Mai vîrtos!... un om care descopere comploturi merită cel puțin...

CIUPICI: Cel nițel?...

MILLO: O leafă de 12 galbini pe lună.

CIUPICI: Aud? *(în parte.)* S-a greşit cu cifra.

(Se aude în stînga începutul corului de mai jos.)...

MILLO: Dar ce s-aude?

CIUPICI: Vocile gazdelor!

MILLO: A! în sfîrşit...

SCENA X

MILLO, CIUPICI, NAIE, LUXIȚĂ, LINA, SERVIESCU şi, mai pe urmă, ION

NAIE, LUXIȚĂ, LINA şi SERVIESCU
(în toaletă de bal, întră cîntînd)

Domnul director binevoiască
In acest dulce şi scump moment
Cu amicie să priimească
Al nostru vecinie devotament.

MILLO: Domnule Naie... Doamnă Luxiță, sînt pătruns de bunătatea cu care mă primiți şi vă rog să credeți...

NAIE: Ce se potriveşte, domnule director!

LUXIȚA: Noi, dimprotivă, ne găsim flatați de onoarea ce ne-ați făcut-o, dînd preferință casei; noastre!

NAIE: Noi am găzduit păn-acum pe toți miniştrii!

LUXIȚA: Şi pe toate persoanele însemnate care au trecut pe-aci.

.MILLO: Sînteți provedința celor carii trec!

LUXIȚA: Poftim, vă rog! *(Se pune pe canape.)*

MILLO: Sărut mînile. *(Se pune alăturea cu Luxița.)* Dumneei e negreşit domnişoara Lina, fiica dumnevoastre?

LUXIȚA: Dar, domnul meu... Am scos-o nu de mult din pension; dar ce folos că a învățat franțuzeşte, latineşte şi clavirul? Talentele sale se perd aci în provinție!... Sînteți însurat, domnule director?

MILLO: Ba nu, doamna mea! sînt încă tot holtei... holtei tomnatic, precum vedeți.

LUXIȚA: Tomnatic?... Vreți să glumiți?... Vă găsiți în floarea tinereții!

NAIE: Un trandafir!

SERVIESCU: Ba încă de cei de lună!

CIUPICI: Boboc!

MILLO: Mă rog... mă confuzați... aici nu văd decît un trandafir îmbobocit... domnişoara Lina... şi vă seamănă dumnevoastre, cucoană Luxița!

LUXIȚA: *Merci.*

NAIE *(în parte):* Iaca! da mie nu?

MILLO *(sculîndu-se, in parte):* E frumuşică copila; ar fi bună de amoreză pe scenă. *(Tare.)* Şi ce mai veste pe-aici, d-lor?

NAIE: Bună, domnule director, bună pace!

SERVIESCU: Mulțămire obştească şi generală.

CIUPICI: Intuziasm!

MILLO: Mă bucur!... dar parcă auzisem că legea rurală...

NAIE: Dimprotivă, domnule director, sîntem cu toții mulțămiți!

MILLO: A! mă bucur şi mai mult!

NAIE: Atîta numai că arendaşul mi-a lăsat moşia... almintirea...

MILLO: Moşia d-tale?... departe-i?... în care județ?

NAIE: NU ți-oi putea spune, că n-am mers niciodată s-o văd.

MILLO: A! Minunat!... eşti şi d-ta ca Cresus, care nu-şi cunoştea averile!

NAIE: Ba sînt ca mulți de-ai noştri... şi mărturisesc că retragerea arendaşului de pe moşie mă pune într-o stare...

MILLO *(zîmbind);* Fără stare?

NAIE: Tocmai!... Blagoslovită să-ți fie vorba! *(Se apropie de Millo şi-i zice încet:)* Domnule director! sînt... ruinat!... pe de altă parte nevasta mă sileşte s-o duc la Bucureşti... Nu-mi rămîne alta de făcut decît...

MILLO: înțeleg... să te împuşti!

NAIE: Ba! mă ferească sfîntul!... Vreu să zic că nu-mi rămîne alt liman decît să alerg la îndurarea guvernului...

MILLO: Aleargă!

NAIE: Ca să-mi dea vreun post cu leafă bună. *(Se retrage lîngă Luxița.)*

MILLO *(în parte):* Şi el?... Se vede că-i boală... ian să vedem!... ian să vedem!... Toți umblă după posturi, adică după lefi; toți aspir a să face bucureşteni... Dacă s-ar angagea în trupa mea, ar căpăta şi leafă, ar merge şi în capitală!... *(Observîndu-i cu coada ochiului.)* Eu, asemene, aş căpăta deodată cu tata *ton patera,* o mamă nobilă, o amoreză, un amorez şi un trădător... trupă completă! însă trebuie mai întîi să văd dacă ştiu să cînte, să rîdă, să plîngă şi să leşine etc... ştiinți neapărate în arta dramatică. Să-i cerc!... *(în timpul acestui aparte, celelalte persoane stau grupate lîngă canape şi vorbesc împreună despre director.)*

LUXIȚA *(încet):* Oare ce pune la cale deoparte?

SERVIESCU: Face negreşit combină...

CIUPICI: ciuni...

NAIE: Pentru noi, ca să ne puie în slujbe!...

MILLO *(în parte):* Să cerc de au glas!... *(înaintând spre canape.)* Doamnă Luxiță, salonul domniilor voastre e prea elegant şi văd că aveți un piano Pleyel... iubiți muzica?

LUXIȚĂ: Ea este una din ocupările mele favorite.

MILLO: Aveți mare dreptate s-o iubiți, căci armonia înalță sufletul şi-l mîngîie în orele cele triste ale vieții... ea e soră cu poezia, fiica cerului.

NAIE *(către ceialalți):* Frumos vorbeşte!

SERVIESCU: Dacă-i director!

CIUPICI: Sublim!

MILLO: Care muzică vă place mai mult, doamna mea?... cea italiană sau cea germană?

LUXIȚĂ: Cea italiană, domnule director, căci e mai sentimentală!

MILLO: Dar dumneavoastre, domnişoară Lină?

LINA: EU mărturisesc că iubesc mai mult cea românească.

MILLO: Vă felicit... şi cîntați cîteodată împreună?

LUXIȚĂ *(cu modestie):* Ca în provinție.... cu jumătate de glas!

SERVIESCU: Ba, mă iertați; cucoană, că aveți nu numai un glas prea frumos, dar pot zice şi o voce prea... plăcută!

MILLO: A! doamna mea... binevoieşte a ne cînta ceva!...

LUXIȚĂ: Bucuros!... însă cu condiție ca şi d-voastră să ne faceți plăcerea de a cînta după mine. *(Merge de-şi alege un caiet de muzică de pe piano.)*

MILLO: Primim toți această condiție!... Om cînta cu toții!... Nu-i aşa, domnilor?...

TOȚI: Noi?' *(între ei.)* Dar nu ştiu!... N-am voce... Sînt răguşit.

MILLO *(în parte):* Oi să văd astfel de au glas, precum îmi trebuie la teatru!

(Luxiță înaintează în fața publicului.)

MILLO: Tăcere, domnilor!

(Luxiță cîntă o arie după placul ei.)

MILLO: Bravo! bravo! cîntați ca o primadonă assolută! *(în taină.)* E bună, o angagez.

TOȚI: Minunat!... Sublim!... Aferim!...

MILLO: Domnişoară Lină, e rîndul dumneavoastre!

LINA: Mă iertați, domnul meu, că sînt cam bolnavă şi nu pot.

MILLO: îmi pare prea rău!... Ei, domnule Serviescu, domnule Ciupici, domnule Naie, să vă văd!... Dregeți-vă glasurile!... Nu, nu, nu, mă rog! nu mă puteți refuza, căci m-am angageat în numele dumnevoastre!

CIUPICI: Fie!... Eu pentru domnul direptore mă arunc şi în incendiu, dacă-mi ordonă!

MILLO: Mă-i îndatora, frate Ciupici!

CIUPICI *(ineîntat, în parte):* Frate!... Mi-a zis frate Ciupici!...

(Ciupici scoate cîteva note grave, voind a imita pe un baso italian.)

MILLO: Destul! De te mai coborai nițel, ajungeai la catul de jos. *(în parte.)* E bun şi Ciupici!

SERVIESCU: Acum eu!... Cer denainte *pardon* şi iertăciune onorabilului public!

(Serviescu scoate nişte note subțiri, voind să cînte ca un tenor.)

MILLO: Domnule Serviescu! domnule Serviescu!... stăi că te sui în naltul cerului!

SERVIESCU: V-a plăcut!... Sînt flatat şi măgulit... Nene Naie, vină la rînd de cîntă!

NAIE: EU! Şi eu să cînt? *(în parte.)* Dacă nu mi-ar fi de slujbă, i-aş arăta eu cîntec!

MILLO: Domnule Naie!... voieşti să fii rugat?

NAIE: Ba nu!... Ce se potriveşte!... Iaca încep! *(Naie începe un cîntec vesel de lume cu glas răguşit.)*

LUXIȚĂ *(oprindu-l):* Taci, frate!... că-ți scîrție gîtul ca o roată de car... Să juri că eşti Stanciu lăutarul!

TOȚI: Ha! ha! ha!...

LUXIȚĂ: Domnule director, nu uitați ce mi-ați promis!

MILLO: Bucuros, doamna mea!... Am să vă cînt o arie, în care dumneavoastră cu toții veți face corul. *(în parte.)* Astfel voi putea să-i judec mai bine... *(Tare.)* Atențiune!... *Marseilesa*

Ciuniscilor... împrovisăciune în consideräciunea *ciunelui!!!*

(Aria „Chiriței la Paris")

MILLO

Vivat sacr-apariciune
A lui Nenea ciune!

TOȚI

Ciune, ciune, ciune, ciune,
Ciune, ciune, ciune.

MILLO

Ce-a adus deşteptăciune
L-a noastră năciune.

TOȚI

Ciune, ciune, ciune, ciune,
Ciune, ciune, ciune.

MILLO

E frumos ca un tăciune.

TOȚI

Ciune, ciune, ciune.

MILLO

Ca un jidov c-un perciune.

TOȚI

Ciune, ciune, ciune.

TOȚI

E frumos ca un tăciune.

Ciune, ciune, ciune,
Ca un jidov c-un perciune,
Ciune, ciune, ciune.

CIUPICI: Vivat, domnule direptore S

LUXIȚA: Domnul meu, primiți complimentul meu!... Aveți un glas foarte just!

MILLO *(cu modestie):* Aşa ş-aşa...

SERVIESCU: Ba, să-mi dați iertare de *pardon!...* Cîntați ca o privighetoare, şi pot zice chiar...

MILLO: Ca o filomelă?

SERVIESCU: Tocmai!... Mi-ați luat cuvîntul din gură!

(Ion, în livre încărcată, intră.)

ION: Poftiți la masă!

LUXIȚA: Domnule director, sper că ne-ți face onoare...

MILLO: Cu multă plăcere... doamna mea! *(îi dă brațul şi se îndreaptă spre dreapta; în parte.)* Au destul glas cu toții, dar mai trebuie cioppliți!

LUXIȚA *(încet, către Ion):* Ioane! iluminează salonul. *(intră în dreapta, Lina intră pe urma ei.)*

NAIE *(către Serviescu şi Ciupici):* Eeeil... Aşa-i că-i trăserăm ohtoicuri şi aghioase?

SERVIESCU: Vorba ceea... trebuie să urli cu...

CIUPICI: Al... domnilor, protest!... Domnul direptor nu-i lup!

SERVIESCU: Lup?... un înger!

NAIE: Numai de ne-ar pune în *schiverniseală.*

(Ies cu toții.)

SCENA XI

ION *(aprinde policandrul):* Să aprind luminările eu, Ion Buftea, un cetățean! după cum zice domnul Ziareseu în cafenea la Chir Chor! Dreptate-i? N-aş fi mai la locul meu intr-un post a lui Administrativ?... de pildă, un căpitan de *carieră...* asta... de barieră...

Toți alerg cu limba scoasă
După slujbele de stat;

Chiar o boală lipicioasă
De români s-a aninat;
Deci şi eu la *cariera*
Voi să fiu uu căpitan,
Ca să-mi fac o *bariera*
Ca oricare cetăţan!

SCENA XII

ION, TACHI

TACHI: Ioane! a venit domnul director?

ION: A venit... D-ta să fii sănătos.

TACHI: Şi unde-i?

ION: La masă cu boierii... Ian ascultă vivatele!

(Se aude în dreapta glasul tui Ciupici strigînă: **„în sănătatea, direptorelui. Ura \")**

TACHI: La masă!... şi eu încă n-am găsit lăutari!... Are să se mînie foc pe mine doamna Luxiţă!... Ioane, nu ştii tu unde-aş putea pune mîna pe lăutari?

ION: La prefectul... îi cîntă toată ziulica la perdea.

TACHI: Nu-s acolo!... i-am căutat!

ION: Apoi cată-i la crîşmă la Ochi-de-broască. Acolo petrecem nopţile... Vinu-i bun, ocaua-i mare.

TACHI: încotro-i crîşmă aceea?

ION: De la vale peste drum; alăturea cu musiu de Covrig simigiul!

TACHI: Covrig?

ION: Dar! în faţă cu Fericii băcanul.

TACHI: Du-te naibii, prostule! *(Iese.)*

ION *(singur):* Ba du-te tu prostului, naiba... Auzi?...' Eei! las' că-i vedea tu cine-i Ion Buftea, cînd oi fi la *carieră...* asta... la barieră... Dar ce-aud?... se scoală de la masă. Aprinse-s toate luminările?... Aprinse! Parcă-i luminăţie de poronceaîă!

SCENA XIII

MILLO, LUXIŢĂ, LINA, NAIE, SERVIESCU, CIUPICI, ION

TOŢI
(afară ăe Millo, cîntă intrînd)

Domnul director binevoiască"
Să se întoarne iar în salon,
Ca să deguste cafea turcească
Şi să mănînce vreun bonbon!

MILLO *(lăsînd braţul Luxiţei, se închină):* Doamna mea!

LUXIŢĂ *(face un compliment adine):* Domnule!... *(Se întoarce către Ion.)* Adă cafeua!

MILLO: îmi daţi voie să fumez o ţigară?

LUXIŢĂ: Vă rog!

MILLO: Nu vă supără fumul?

NAIE: Pe cine? pe Luxiţă?... Ea fumează ca paşa de la Vidin.

MILLO: Asămănarea e măgulitoare pentru paşă.

LUXIŢĂ *(făcînd alt compliment):* Domnule!... *(Seduce cu Lina lîngă piano.)*

MILLO *(închinîndu-se):* Doamnă!... *(în parte, pregătindu-şi o ţigară.)* I-am studiat la masă pe toţi şi i-am găsit... *a prima vista...* destul de buni de pus pe scenă... Au glas mulţămitor, dar nu ştiu încă de au celelalte calităţi neapărate pentru arta dramatică... Zîmbetul, rîsul, plînsul, leşinul etc. Cum aş face ca să-i cerc? *(Caută foc pentru ţigară.)*

NAIE, SERVIESCU, CIUPICI *(aprinsind chibrituri):* Domnule director, poftiţi foc?

MILLO: A! domnilor... de la care s-aprind... luaţi seama că vă frigeţi!...

CIUPICI: Din contra!

SERVIESCU: Ba pot zice, chiar dimprotivă! *(Se frige şi-şi suflă în degete.)*

NAIE: Ba eu mă frig!... aoleu!... ține curînd!...

(Millo aprinde țigara la chibritul lui Naie.)

(Ion aduce o tabla cu tase de cafe.)

LUXIȚA *(alegînd o tasă)*: Cum vă place cafeua, domnule director, turcească sau nemțească?

MILLO: Ba turcească, pentru că jumătate se bea şi jumătate se mănîncă!

SERVIESCU: Ş-apoi şi alta, că cea turcească are nu numai mai bun arom, dar pot zice chiar şi bun *parfum.* *(Soarbe cu vuiet.)*

MILLO: D-apoi miros?... Asta e minunat de bine făcută.

LUXIȚA *(pe canape)*: N-a fi ca cea de la Bucureşti!

SERVIESCU: Cred şi eu, căci la Bucureşti e fcartă cu apă dulce...

CIUPICI: Cine-o bea nu se mai duce!

MILLO: O Doamne! Dumneavoastră credeți că toate ce sînt în Bucureşti sînt fără defect?

TOȚI: Toate, toate!

MILLO: Vă înşelați rău... De n-ar fi sărbătoare-n casă, aş putea spune nişte lucruri... *(Caută la Lina.)*

LUXIȚA: Lino, mergi de-mi caută evantailul în budoar.

(Lina întră în stînga. Ion iese în dreapta cu tablaua.)

MILLO: Voiți să vă fac un tablou de prăpăstiile, spoielele şi cerşitonile capitalei?

LUXIȚA: Orice ni s-ar spune, nimic nu e în stare să scadă admirarea noastră pentru ea!

MILLO: Bravo!... Prin urmare visul d-voastre cel mai drăgălaş este de a trăi pe malul Dîmboviței?

CIUPICI: Ba pot zice chiar... şi a muri!

LUXIȚA: Ah, ce n-aş da să se împlinească acel vis!

TOȚI: D-apoi eu!

MILLO *(în parte)*: Acu-i momentul! *(Tare.)* Ei bine!... Ce-ați zice dac-aş închipui eu un plan care să realizeze dorința d-voastre?

LUXIȚA: Ah!

CIUPICI: Te-am ridica în nouri!

SERVIESCU: Ba chiar în cer, pot zice!

NAIE: Care ți-i planul?

MILLO: E secretul meu!

SERVIESCU *(încet, către ceialalți)*: Vrea să ne puie în slujbe şi în serviciuri pe toți!

MILLO: Dumnevoastră aveți ambițiune să... *fantacsiți* în capitală... Nu-i aşa?

TOȚI: Aşa!

MILLO: Doriți o pozițiune importantă şi... salariată?

TOȚI: Hî, hî... cu leafă.

MILLO: Apoi dar pentru ca să vă fac a ajunge la scopul d-voastre, sînt silit a vă supune mai întîi la oarecare esamin... prealabil; căci, vedeți d-voastră, publicul Bucureştilor nu sufere nulități; el cere persoane cu talente, care să ştie a ocupa rolurile sale.

CIUPICI: Are rezon!

NAIE: Rezon, dar!

SERVIESCU: Ba chiar, pot zice, şi dreptate!

MILLO: Prin urmare, vă primiți ca să fiți esaminați?

TOȚI: Cum nu?... Mai vîrtos... Vă rugăm.

MILLO: Binevoiți dar a zîmbi.

TOȚI *(cu mirare)*: Aud?

MILLO: Zîmbiți nițel, ca să văd dacă răspundeți la condițiile direcției.

SERVIESCU *(încet, către ceialalți)*: Direcția departamentului!

LUXIȚA: Curioase condiții?!

NAIE: Ce să facem? } *(încet)*

CIUPICI: Să zîmbim! }

MILLO: Ei! gata sînteți?

NAIE: Gata!

MILLO: Priviți la mine galiş şi-mi zîmbiți grațios.

(Toți, în rînd lîngă canape, zîmbesc.)

MILLO: Prea frumos!... Domnule Serviescu, să-mi dați voie a vă face o observare.

SERVIESCU: Poronciți!

MILLO: Nu e nevoie, cînd zîmbiți, să întindeți buzele păn' la ceafă; ar crede cineva că voiți să vă muşcați de urechi... Mai cercați o dată.

SERVIESCU: Bucuros! Aşa? *(Zîmbeşte.)*

MILLO: Minunat! Parcă sînteți un muțunachi... Acum, domnilor, binevoiți a rîde.

TOȚI: Să rîdem?

LUXIȚĂ: Original esamin!

NAIE: Ce să facem? *(încet, între ei)*

CIUPICI: Condițiunile direpțiunei... Să rîdem dar.

SERVIESCU: Ba chiar să şi hohotim.

MILLO: Gata?... Porniți cu toții.

(Toți încep a rîde încetişor.)

MILLO: Mai tare.

(Rîd mai tare.)

MILLO: Şi mai tare.

(Rîd tare.)

MILLO: Cu hohot.

(Rîd cu hohot şi spasmuri.)

NAIE: Uf! am obosit! *(Se pune pe canape lîngă Luxiță.)*

MILLO *(în parte):* Păn-acum merge destul de bine. *(Tare.)* Bravo! bravo! rîdeți • foarte natural! Numai domnul Ciupici e cam lugubru, cum ar zice d-lui; rîde ca un cioclu care s-ar duce singur să se îngroape.

CIUPICI *(cu umilință):* Altă dată oi fi mai *gentil,* domnule direptore.

MILLO: Domnilor! ştiți prea bine că adeseori după rîs urmează plînsul! Să trecem dar la esaminul plînsului!

LUXIȚĂ: Ce face?

NAIE: Da cum o să plîngem, că doar n-am perdut vrun neam!

MILLO: Pretextul vă lipseşte?... Ei bine! voi povesti eu o întîmplare atît de dramatică, că ea vă va stoarce lacrimi din ochi, fără voie!... Dumnevoastră gătiți-vă basmalele şi nu uitați a şi leşina la sfîrşitul istoriei.

LUXIȚĂ: Domnul meu, dacă n-aş şti că sînteți un personagiu oficial, aş crede...

MILLO: Doamna mea! în cariera noastră sîntem siliți adeseori a plînge şi chiar a leşina. Plînsul, bine imitat, este una din artele cele mai prețuite de direcție!

NAIE: Dacă-i aşa, începe, domnule, că-ți făgăduiesc să şi bocesc.

LUXIȚĂ *(încet, către Naie):* Cum? vrei?...

NAIE *(încet):* Luxiță! cariera noastră... Direcția ministerului... înțelegi?... Numai aşa putem merge la Bucureşti!

MILLO: Să încep istoria?

TOȚI: începeți! *(îşi pregătesc basmalele.)*

MILLO: Ascultați! *Jalnica tragedie a lui Miistafa-paşa?*

(Arie din „Agachi Flutur")

Cică demult era, era,
Era un paşă Mustața; *(bis)*
în Bucureşti se-namora
De-un pui de drac şi mi-l fura.
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
Tra, la, la, la, la, la, tra, la, la!

TOȚI

(plîngînd)

O! la, la, la. O! la, la, la!
O! la, la, la, la, la. O! la. la!

MILLO

(cu indignație)

Cel drăcuşor coarne purta
Şi nimărui nu le-arăta; *(bis)*
Iar după ce se mărita,
Le dărui lui Mustaîa!
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
Tra, la, la, la, la, la, tra, la, la!

TOȚI

(plîngînd mai tare)

O! la, la, la. O! la, la, la,
O! la, la, la, la, la. O! la, la!

MILLO
(cu induioşare)

Paşa cumplit se întrista,
Zicînd: Alah! şi Maşala! *(bis)*
Şi de-atunci paşa Mustafa
Poart-un crai-nou sus pe cealma.
Tra, la, la, la, tra, la, la, la,
Tra, la, la, la, la, la, tra, la, la

TOŢI
(bocind)

O! la, la, la. O! la, la, la,
O! la, la, la, la, la. O! la, la!

MILLO: Leşin general!
TOŢI *(leşinînd, strigă):* Ah! Dumnezeule! leşin!... mor!

(Naie şi Luxiţa cad pe canape, Serviescu pe un jîlţ, Ciupici jos.)

SCENA XIV

Cei denainte, TACHI, LINA şi ION
(Tachi, Lina şi Ion intră deodată, spărieţi, pe tustrele uşile)

MILLO *(privindu-i):* Tablou!... *(în parte.)* îs de zugrăvit!... îi angagez. *(Scoate portofoliul şi scrie deoparte.)*
TACHI *(la uşa din fund):* Ce este?
LINA *(la uşa din stînga):* Ce este?
ION *(la uşa din dreapta):* Ce este?
LINA: Vai de mine... a leşinat maman! *(Aleargă spărieiă lîngă Luxiţa.)*
ION: Auleo!... A peritără boierii!
NAIE *(lui Millo):* Să ne trezim, domnule?
MILLO *(întoreîndu-se):* Treziţi-vă!
TOŢI *(sculîndu-se):* Ah!
TACHI *(zărind pe Millo, vine lîngă el):* Ce văd!... Domnul Millo aci?

MILLO: Domnule Tachi! *('Strîngîndn-l de mînă.)* Ce mai faci?... Ai părăsit Bucureştii?
LUXIŢA: Tachi!... cunoşti pe domnul director?
TACHI: Cum nu? Cine nu-**1** cunoaşte?... Domnul Millo, artistul nostru!
TOŢI: Artistul?
TACHI: Dar!... Directorul Teatrului Naţional.
LUXIŢA: Directorul teatrului?... A! *(îşi ascunde obrazul cu ruşine în sinul Linei, pe canape.)*
NAIE: Cum?... Domnul nu este directorul...
SERVIESCU: Departamentului...
CIUPICI: de interne? *(Se apropie de Millo tustrei, furioşi.)*
MILLO: Nu, domnilor... n-am onorul...
NAIE: Apoi dar, pentru ce ne-ai făcut sâ cintăm?
SERVIESCU: Şi să rîdem?
CIUPICI: Şi să plîngem?
LUXIŢA *(desperată):* Şi să leşinăm!
MILLO: Pentru că doresc să vă angagez la teatru...
NAIE: Ca actori?... Care vra să zică, ţi-ai bătut joc de noi, lăsîndu-ne a crede că eşti directorul ministerului...

(II apucă de un braţ şi-l zguduie.)

SERVIESCU: Vra să zică, noi iar rămînem fără slujbă?

(îl apucă de celalalt braţ.)

CIUPICI *(apucîndu-l pe Millo de guler):* Domnule!... satisfăciune să-mi dai!...
MILLO *(luptîndu-se):* Da daţi-mi pace!... aţi turbat? Nu mă hurducaţi elSelj Cel de-abia am mîncat!
NAIE: Te-om învăţa noi, berbantule, să ne iai în trei parale!
TACHI *(intervenind):* Domnilor!... Vă puneţi trei în contra unuia... E o laşitate!
SERVIESCU: Fie chiar o mişelie, nu-1 dau din mînile mele!

(în luptă, cade o scrisoare din buzunarul lui Millo.)

TACHI *(ridicînd scrisoarea):* Iată o scrisoare, a cui e? *(Citeşte adresa:)* „Domnului Neculae Onofrescu".
NAIE: Pentru mine?... Ad-o... *(Deschide scrisoarea.)*

(Toţi las pe Millo şi s-apropie de Naie.)

MILLO *(în parte)* : Uf! Era să mă rupă ca nişte haite!.. „

(îşi drege toaleta.)

NAIE: Ce văd? Mă cheamă la Bucureşti ca să-mi dea prefectura de-aci?

LUXIȚĂ *(sărind de pe canape):* Cine? *(Smunceşte scrisoarea şi o citeşte.)*

NAIE: Da cine-a adus scrisoarea asta?

MILLO: Eu, domnul meu... mi-a dat-o directorul departamentului, un amic al meu, ca s-o duc în provinție domnului Neculae Onofrescu... Dumneata eşti Onofre... ?

NAIE *(strîngînd pe Millo în brațe şi sărutindu-l)*: Eu! Ah! Vin' să te sărut!

MILLO: încet... încet... că mă înăduşi...

LUXIȚĂ *(nebună de bucurie):* E adevărat... sînt prefectoriță... A! domnule Millo... *(îl sărută.)*

MILLO *(în parte)* : Curioşi provinciali!... Acu te strîng de gît, acu te pupă... *(Către Tachi.)* Ian spune-mi, Tachi, nu cumva au nebunit gazdele?

(în timpul următorului aparte, toți ceialalți stau grupați lîngă canape şi citesc scrisoarea.)

TACHI: Aşa se vede... dar ce le-ai făcut?

MILLO: Am crezut că voiesc să se angageze la teatru şi i-am esaminat.

TACHI *(cu mustrare)* : Cum?... şi pe Lina?... A!

MILLO: Ha! ha!... asta-i copila de care mi-ai vorbit aşa de mult la Bucureşti?

TACHI: Asta!... O iubesc... însă părinții mă poartă cu vorbe!

MILLO: Las' pe mine...

NAIE *(apropiindu-se de Millo)* : Domnule Millo!... mă iertați dacă am fost cam iute mai adinioarea.

MILLO: Vă iert, domnul meu, din toată inima.

NAIE: Mi-ați adus o veste atît de neaşteptată, că, zău, nu ştiu cum să vă multămesc!

MILLO : Dacă doriți a-mi face o mare mulțămire, dați-mi voie să fiu nunul domnişoarei Lina.

NAIE : Nun?

MILLO: Cununînd-o cu amicul meu Tachi... care m-a scăpat • din..". ghearele dumnevoastre.

NAIE *(după ce consultă pe Luxiță):* Fie!... *(Strigă:)* Ioane! adă poneiul.

(Ion iese şi aduce o tabla cu ponei.)

TACHI: A!... Domnule Naie!... Doamnă Luxiță!... *(Sărută mîna Luxiței şi apoi se trage deoparte cit, Lina.)*

MILLO *(în parte)* : Am făcut doi fericiți... din treacăt!

NAIE *(către Serviescu şi Ciupici)* : Cît pentru d-voastră, *(cu un aer de protecție)* cînd îți avea vro nevoie... voi fi gata...

CIUPICI *(închinîndu-se):* *UmilissimusI*

SERVIESCU *(asemenea):* Vă sărut nu numai mînile, dar pot zice chiar...

LUXIȚĂ: Iaca poneiul, domnilor!... beți în sănătatea directorului...

MILLO: Departamentului!...

LUXIȚĂ *(zîmbind):* şi al Teatrului Național!

MILLO

(luirid un pahar de pe tabla)

(Arie din „Agachi Flutur")

Cînd poneiul curge în pahare,
Cînd ochii veseli strălucesc,
Inima-mi saltă şi tresare
De un fior dumnezeiesc,
Ieu un păhărel
Plin, plin,
De ponei rumenei
Plin, plin,
Şi publicului îl închin.
Ah! ah! ah!
Tra, la, la! Sufletul meu rîde,
Tra la, la! Raiul se deschide.
Tra, la, la, tra, la, la!

Cînd văd mulțănnt
Publicul meu iubit!

TOȚI

Tra, la, la! Sufletul meu rîde... etc. etc.
Ura! Vivat prefectul! ***(închin paharele cu Naie.)***

(Cortina cade.)

PARACLISERUL

SAU

FLORIN ŞI FLORICA

PERSOANE

FLORIN, tînăr țăran

FLORICA, tînără orfană

COLIVESCU, paracliser

PARACLISIERUL
SAU
FLORIN SI FLORICA

OPERETĂ ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece în Tîrgul-Fruraos, în anul 1865.

Teatrul reprezintă o curte cu zaplaz (uluci); în fund o portiță se deschide în zaplaz. în dreapta, o şură cu bageaca spre scenă; o scară răzemată de streşina şurii. în stînga, o căsuță veche "cu cerdac. în mijlocul scenei, spre fund, un copac mare. La ridicarea cortinei, se aude în podul şurii un fluieri cîntînd doina.

SCENA I

FLORIN şi FLORICA

FLORICA *(iese din căsuță aducînd un paner cu de-ale mimării)* : Florine! măi Florine! *(Chiuie:)* Florine, hăi!...

FLORIN *(scoate capul pe bageaca):* Ce este, fa Florica? Te-o muşcat lupu, de țipi aşa?

FLORICA: Ce faci tu acolo de azi-dimineață, ca un lăstun?

FLORIN: Aşăd fînu în podu şurii.

FLORICA: Da cu ce-l aşăzi, măi bădica?... cu gura?... că țăpoiul îi gios.

FLORIN: cu gura? Iaca, mă! m-o pîcîîit drăcoaica! *(Rîde prosteşte.)* Ha, ha, ha, m-ai pîcîlit, fa, mînca-ți-aş ochii!

FLORICA: Vezi mîncău, tot ar vre să-mbuce cîte ceva,

FLORIN: D-apoi cum? doar eu nu-s fată mare, ca tine, să mă hrănesc cu răbdări prăjite.

FLORICA: Ei! dacă nu eşti fată mare, cobori iute, că ţi-am adus papă. Ian cată colea, cîşşşş...

FLORIN *(supărat)*: Dec! mă căşăieşti acu, ca pe lăstuni?. .. Aşteaptă să-ţi arăt eu cîş... *(Se coboară pe scară.)*

FLORICA *(în parte)*: Se face că s-o mîniet, doar i-oi mai aduce ceva de sus, ca să-1 împac.

FLORIN *(viind pe scenă)*: N-auzi, fa! ştii tu că te prea întreci cu gluma?

FLORICA: Ce face, bădica? *(Arătînd panerul.)* Ia... mălai şi lapte dulce...

FLORIN *(îmblînzindu-se)*: Ba mă pîcîleşti, ba mă căşăieşti, ba mă... parc-aş fi agiuns în doaga palamariului de la sfîntul Onofrei.

FLORICA: Şi vro două costiţe de...

FLORIN: Costiţe? de care?'

FLORICA: De cela... ştii tu, care-i bălan la păr şi grăieşte ca tine.

FLORIN: Unde-s? *(Caută în paner.)* I! Doamne! Fa, Florico, ştii una?

FLORICA: Ba nici două.

FLORIN: Nici că se află pe faţa pămîntului altă lighioaie de fată mai bună ca tine! Dar puţintică chileală adus-ai?

FLORICA *(scoţînd o garafă din paner)*: Aşa-mi pare.

FLORIN: I! Doamne! Florica, ştii două?

FLORICA: Ba nici trii.

FLORIN: Cînd aş fi Pori-împărat, pe crucea me că te-aş lua giupîneasă-n casă. Dar ceva mere dat-ai după persic?

FLORICA *(scoţînd mere din sîn)*: Numai vro şase.

FLORIN *(întinzind mîna)*: Las' să le culeg eu.

FLORICA *(lovindu-l peste mînă)*: Nu pune laba.

FLORIN: I! Doamne! Florica, ştii trii?

FLORICA: Ba nici patru.

FLORIN: Mult îmi mai eşti drăguţă, fa hăi!... şi, zău, mare dor mi-i să mă-nsor cu tine.

FLORICA: D-apoi mie, Florine.

FLORIN: Dacă-i aşa povestea, ştii patru?

FLORICA: Ba nici cinci.

FLORIN: Hai să ne... punem la masă şi să facem prînz de logodnă.

FLORICA: Bucuros. Vin' cole, la umbra istui păr. *(Se aşează amîndoi sub copac şi întind masa pe iarbă.)*

FLORIN: Pe iarbă verde, ca la zi-ntîi mai...

FLORICA: Numai privighitori ne lipsesc...

FLORIN: Ba nu, că eşti tu aici, Florica.

FLORICA: EU ÎS privighitoare? da tu?

FLORIN *(cu mîndrie)* : Eu? privighitor! *(Rîd.)*

FLORICA: Iaca masa, poftim la dînsa, cucoane...

FLORIN: I! ce de mai bielşug, mămulica me! Ian priveşte: mălai din rai, lapte dulce, ochii ţi se duce... *(Strigînd ca lăptarii:)* Lapte, lapteee!

FLORICA *(dîndu-i un pumn)*: Taci, mă, şi mănîncă AZI-

FLORIN: D-apoi coaste fripte! inima le-nghite! *(Bocind:)* Vai! săracii bălăci! mult era el frumuşel! Cum l-o pîrlit pe spinare, şi mi l-o pus în frigare, de strigă în gura mare: coviţ, coviţ, rău mă doare!

FLORICA: Lasă bocitul, mă, că-mi vine-a plînge. Parcă îngropi pe frate-tău.

FLORIN *(atins)*: Ce face?

FLORICA *(tornîndu-i vin)*: Zic să bei un pahar de vin, ca să nu te îneci.

FLORIN: Mulţămim, puiculiţă, şi poftă bună. *(Bea.)*

(Hora „Arde-mă, frige-mă")
(împreună.)

Poftă bună, poftă bună!
Să petrecem împreună
Şi să bem şi să mîncăm
Ş-apoi să ne cununăm.

FLORIN

Fa, Florica, draga mea,
Parcă esti o viorea!

FLORICA

Măi,Florine,dragulm e u ,
Parcă eşti un paraleu!

(împreună.)

Poftă bună, poftă bună!
etc. etc. etc.

FLORIN *(închinînd):* E i ! să trăieşti, Florico, după cum doreşti! şi la anu cu bine să deie Dumnezeu.

FLORICA: Mulţămim, bădica.

FLORIN: Să te văd cu bujori în faţă şi cu copil în braţe. *(Bea.)*

FLORICA: Înghite-Agachi, vîrtos.

FLORIN: Na şi ţie! Bea de te răcoreşte!

FLORICA *(bînd):* Noroc bun, Florine! să te văd cu flori la ureche.

FLORIN: Pusche pe limbă-ţi... Aşa că-i bun, fa? Lunecă. pe gît ca un şarpe. Să-1 tot bei şi să mai cei.

FLORICA: A fi, că doar îi dc cel de Cotnar cu cercuri de fer. • .

FLORIN: De Cotnar?... I! că nu mă pot face şi eu o bute, să mă cercuieşti tu cu braţele, tale!

FLORICA *(sculîndu-se):* Bute, tu?... Da nu vezi că-ţi lipseşte o doagă.

FLORIN: Că de-acu poţi zice tu cîte ţi-o plăcea. Am ospătat de-agiuns, slavă Domnului!... Cine mi-o dat azi să-mi deie şi mîni.

FLORICA *(strîngînd masa):* E i ! acu ce mai facem? că sîntem chiar de capu nostru, de cînd o murit biata cucoana Tudosia, stăpîna noastră, Dumnezău s-o ierte!

FLORIN: Aşa sărmana!... De-o săptămînă de cînd am îngropat-o, am rămas noi doi stăpîni în casa ei, şi, zău, de cînd nu mai am pe nime în capu meu, ca să mă silească la treabă, m-o apucat o sfîntă de lene, de mi se rup fălcile. Ca... a..ase toată, ziulica şi do...o...orm toată nopticica. *(Cască.)*

FLORICA *(cu jale):* Sărmana cucoană! mare bună o fost cu noi cît o trăit!

FLORIN *('întinziiidu-se):* Dumnezeu s-o odihnea... a... scă!

FLORICA: Ea ne-o crescut de mici şi ne-o îngrijit ca pe copiii ei. Acu am rămas cuc şi nu ştim ce să facem cu averea ei.

FLORIN: Da n-o lăsat-o nimărui cu limbă de moarte?

FLORICA: NU. Tot ce ştiu îi că, după moartea ei, o vinit de la giudecătorie de-o ridicat din casă cîte hîrtii s-o găsit. Poate să fie ceva scris în ele de stăpîna noastră.

FLORIN: A fi, n-a fi, nu ne priveşte pe noi. Treaba noastră îi să ne-ngrijim de toate şi să le păstrăm în bună stare, păn' ce-a vini vro rudă de-a răposatei ca să ieie averea. Helbet! s-a găsi el cineva pe lume care s-o clironomisască.

FLORICA: Bani să fie, muşterii nu lipsesc.

FLORIN: Vorba ceea: la stupu de miere, roi de muşte.

FLORICA: Ei! da păn-atunei ce facem noi, Florine?

FLORIN: Pană cînd? Păn' la ziua cununiei noastre? *(Se apropie de Florica.)* Ia... ne dismierdăm, fa, ne sărutăm ca să ne deprindem cu măritişu.

FLORICA *(depărtîndu-se):* Degrabă ţi-a fi?

FLORIN: D-apoi cum? N-o hotărît răposata ca să-mi fii nevastă?

FLORICA: Asa este, nu zic ba, dar...

FLORIN: Ce dar, ce dar?... tocmală sfîrşită, nu se mai încape vorbă. Vin-încoaci, nevastă, de mă pupă.

FLORICA *(rîzînd):* Iaca, mă! poronceşte parc-ar fi Ciubăr-Vodă.

FLORIN: Nu vrei? Nu te supui de bună voie? Vrei poate cu de-a sila?

FLORICA: Cearcă, dacă poţi.

FLORIN: Dacă pot? Ian aşteaptă, leliţă. *(Se răpede ca să prindă pe Florica.)*

FLORICA: Şăzi binişor, măi. *(Fuge primpregiurul copacului.)*

FLORIN: Ba nu, te-oi învăța eu...

FLORICA: Atunci s-agiungi tu cînd mă-i prinde.

FLORIN: Degeaba fugi, că n-ai să scapi.

FLORICA *(apucind țepoiul)* : Să nu vii, că te ieu în țăpoi.

FLORIN *(oprindu-se)*: Lasă țăpoiu, fa.

FLORICA: Ba nici gîndesc.

FLORIN: NU? nu? Ce? socoti poate că mă tem? *(Se răpede.)* Ghidi, şopîrlă ce eşti...

FLORICA *(împungînd cu țepoiul pe Florin)*: Ha, ho, ha, ho, bălan, ho...

FLORIN: încet, fa, că mă gîdili. *(Se lipeşte rizînd de copac.)*

FLORICA *(înfige coamele țepoiului în copac şi prinde pe Florin între ele):* Na că te-am prins eu, în loc să mă prinzi tu. Te mai lauzi acu? Mai poronceşti, măi badeo?

FLORIN: Nu mai zic nimica... dă-mi bună pace.

FLORICA: Ba nu, am să te țin aici păn' disară.

FLORIN *(mînios) :* Aici? în coarnele țăpoiului?

FLORICA: Aşa, ie-mă şi tu în coarne, dacă poți.

(Se aude pe după zaplaz glasul lui Colivesou cîntînd: **„Pa, vu, ga,** de, ni, **glie,** pa".,)

FLORIN: Auzi? Vine pălămariulde la Sfîntu Onofrei... Dă-mi drumu, Floricuță dragă, că mă giur să fac ce-i vra.

FLORICA: Să n-ai parte de bunică-ta?

FLORIN: Să n-am! *(în parte.)* Tot îi moartă.

FLORICA: Ei bine. Te prinzi să-mi torci un fuior păn' disară?

FLORIN: Un fuior? eu? Ferească sfîntu!

FLORICA: NU vrei? Dacă-i asa, săzi aici să te vadă pălămariu.

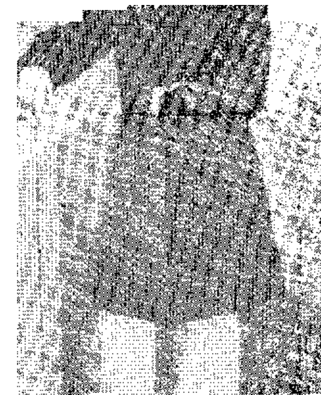
FLORIN: Ei, mă prind.

FLORICA *(dîndu-i drumul):* Acu mai vii de-acasă. Na, du paneriul ista sus şi să mi te-ntorci cu fuioru la brîu. Auzi?

FLORIN *(ruşinos):* Aud... *(Ia panerul.)* Ei! las', leliță, că mi-i fi tu nevastă într-o zi...

FLORICA: Hai degrabă la furcă.

Măria şi Theodor Tlieodorini (reprodus după I. Massoff, *op. cit.*).

Taxlini (reprodus ihipâ .1. Massoff, *op. cil.).*

FLORIN: Iaca mă duc, mă duc... încet, că nu dau tătarii.

FLORICA *(mînîndu-l cu țepoiul)*: Hăis, tălăşman... ța, bourean.

FLORIN *(suindu-se în cerdac):* Te-oi tălăşmăni eu cînd mi-i cădea la mînă. *(întră în casă.)*

FLORICA: Ha, ha, ha, ha; o pățit ruşinea flăcău! Ha, ha, ha, are să toarcă ca babele. Ha, ha. ha.

SCENA II

FLORICA, COLIVESCU (întrînd pe portița din fund)

COLIVESCU *(gîngav):* Iaca! ce-mi văzură ochii! Florica cu țăpo... poiu-n mînă? Ce-ai pă-pățit, Florico?

FLORICA *(îngînîndu-l)*: N-am pă-pățit nimica, Colivescule. *(Razimă țepoiul de copac.)*

COLIVESCU : Am crezut că faci războ-boi cu, cu, cu, cu...

FLORICA: Cu cine? cu cucu? N-ai gîcit.

COLIVESCU: Ei! iar ai început a-ți ba-bate gioc de mine.

FLORICA: Eu?... să-mi ba-bat gioc?... Nu se află.

COLIVESCU: Da, da... Mă îngîni pentru că mi se leagă limba cînd te văd... Dragostea mă gîngăveste, şi tu n-ai nici un pi-pic de milă de-un pă-păcătos care se usucă pentru tine.

FLORICA: Eşti păcătos? Dumnezău să-ți ierte păcatele şi să nu mai fie vorbă.

COLIVESCU: Da de ce să nu mai fi-fie vorbă? că doar nu-s gîngav totdeauna... Numai cînd sînt cu tine mă apucă.

FLORICA: Ce te-apucă? gîngăvia, ori cepeleagu?

COLIVESCU *(supărat):* Na şi alta acu!... cică-s cepeleag... ş-apoi?... Nu-s şi eu ficior de oa-oa...

FLORICA *(rîzînd):* De oa-oa?

COLIVESCU^ De oameni. Nu-s şi eu bun de însurat?

FLORICA: însoară-te, cine te opreşte?

COLIVESCU *(oftînd):* Ah! Florico, cînd ai vra tu să fii pa-pa-pa-la-ma-ma...

FLORICA: Pa-pa-la-ma-ma? Ce mîncare-i aceea?

COLIVESCU: Palamareasă.

FLORICA: Da ce? Ai agiuns acu palamar? Parcă erai numai clopotar.

COLIVESCU^ *(cu **mîndrie)***: M-am suit în ***gard.***

FLORICA: în gard, ca curcanu?

COLIVESCU: Ba, ba în grad... Acu învăț psaltichia, ca să mă fac psalt la biserică la Sfîntu Onofrei.

FLORICA: Psalt! şi la mai mare!

COLIVESCU: Amin!

FLORICA: Da bine, ai glas?

COLIVESCU: Ani!... Psaltul Chiriac mi-o spus că am un ohtoic de cele zdravene. Vrei să-1 asculți?

FLORICA: Vreu. Dă, începe şi cruce-agiută.

(Arie nouă)

COLIVESCU

Pa, vu, ga, de, ni, ghe, pa!
Mult îmi place a cînta
Şi clopotele-a suna:
Tanda, tanda, tanda, la.

Dacă moare-un boier mare,
Pun clopotele-n mişcare
Şi fac mare dandana:
Danda, danda, danda, na.

Iar cînd mor oameni mai mici,
Trag clopotul de calici.
Care sună ca telinca:
Linca, linca, linca, linca.

Pa, vu, ga, de, ni, ghe, pa!
Dac-ai vra, Florico, fa,
Toată ziua ți-aş cînta:
Tanda, linca, danda, na!

FLORICA ***(în parte):*** Parcă-i clopotu cel țigănesc.

COLIVESCU: Ei! ce zici, Florico, îți place?

FLORICA: Frumos! să giuri că se bat calicii în gură-ți.

COLIVESCU *(mulțămit):* Aşa-i? Apoi ce mai stai la gînduri, Florica! Spune că te primeşti să fii pa-palamareasă; încalțe să te înalți odată cu mine.

FLORICA: Unde?... în clopotniță?

COLIVESCU: Ian, lasă glu-gluma. Vrei, ori ba?

FLORICA: Apoi dă, cum n-aş vra, păcatele mele?... Auzi, s-agiung deodată cucoană, pălămăreasă... să amiros tot a tămîie şi să mă hrănesc tot cu colivă... Mai frumoasă viață unde se dă?

COLIVESCU: Nu-i aşa?

FLORICA: Mai aşa!... decît un singur lucru ne stingehereşte pe-amîndoi.

COLIVESCU: Care?

FLORICA: Că nu te iubesc pe d-ta şi că iubesc pe Florin.

COLIVESCU: Florin?... un mojîc?

FLORICA: Mojîc, da voinic.

COLIVESCU: Elei! Florico, prost gust ai mai avut!

FLORICA: Prost, neprost, aista-i, dacă-ți place, cucoane pălămariule.

COLIVESCU: Da ascultă, copilă hăi! Florin nu-i de tine; nu-ți întuneca zilele cu dînsu.

(Se aude între culise clesonurile vînătorilor sunînă un marş militar compus pe aria: „Pasere cu galben cioc.)"

FLORICA: Ce s-aude?

COLIVESCU: Trec soldații care merg la lagăr.

FLORICA: Soldații?... I! tare mi-s dragi soldații!.., Mă duc să-i privesc. *(Aleargă spre fund.)*

COLIVESCU: Florico, stai, nu te duce făr' să-mi dai un răspuns ca oamenii.

FLORICA *(pe pragul portiței):* întră la oaste dacă vrei să-mi placi. *(Iese.)*

COLIVESCU *(singur):* Să mă scriu la oaste? eu? Să-mi las eu clopotele şi pălămăriâ ?... ferească sfîntu Onofrei!... Mai bine... ian să cerc a presăra chiper între Florin şi Florica... vorba ceea: chiper între voi, să rîdem şi noi... Mi-o spus azi-dimineață ficioru protopopului, care-i scriitor la giudecătorie, că s-o cercetat hîrtiile lăsate de

răposata, cucoana Tudosia, şi că ea ar fi lăsat starea ei unuia din copiii crescuţi de dînsa. Care să fie oare? Florin ori Florica? *(Stă pe gînduri.)*

SCENA III

COLIVESCU, FLORIN (iese in cerdac, puriînd o furcă la brîu şi toarce cintînd)

FLORIN

(cîntă fără acompanement de muzică)

Frunză verde de pelin,
Vai de tine, măi Florin;
Fost-ai fost băiet de treabă,
Ş-ai ajuns a fi chiar babă!

COLIVESCU *(în parte):* Ce-mi văzură ochii!... Florin cu furca la brîu?... Ei! apoi, netotul ista de însurat îi?

FLORIN *(smuncind fuiorul):* Ardă-1 focu fuior, că încîlcit îi!

COLIVESCU: Măi Florine... da... cine te-o fărmăcat să torci ca baba Rada?

FLORIN *(ascunzînd furca după spate, zice în parte):* **M-o** zărit pălămariu dracului.

COLIVESCU: Pun rămăşag că iar Florica şi-o bătut gioc de tine, sărmane!

FLORIN *(coborîndu-se în scenă):* De unde ştii? Ea ţi-**o** spus-**o ?**

COLIVESCU: Ea. Zicea aşa mai dinioare că nu eşti bun decît să paşti bobocii şi să încîlceşti fuioare.

FLORIN *(mîniindu-se):* Aşa o zis? aşa?... Dacă-i aşa povestea... *(Scarmănă fuiorul.)* Na fuior... na furcă, na tors! *(Aruncă furca jos ş-o calcă în picioare.)*

COLIVESCU: Nu face poznă, măi, că te-a bate Florica.

FLORIN: Pe mine? că doar am şi eu o păreche de pumni ca să mă apăr.

COLIVESCU: Ei! bravo! Acu văd şi eu că eşti bărbat, om verde, colea, care rupe mîţa-n două.

FLORIN: Da cum m-ai socotit?

COLIVESCU: Apoi dă, ce să-ţi spun?... Cînd te-am văzut toreînd, am chitit, în gîndu meu, că-i păcat de un voinic ca tine să fie de rîsu fetelor, mai cu samă că tu, Florine, nu eşti făcut să-ţi mănînci viaţa c-o ţărancă ca Florica.

FLORIN *(intrigat):* Cum asta, Colivescule?

COLIVESCU: Cum?... Da n-ai aflat că răposata, cucoana Todosia, ţi-o lăsat ţie toată averea ei?

FLORIN: Elei!

COLIVESCU: TU, de azi înainte, eşti bogat şi poţi să-ţi înalţi neamu ca ciocîrlia.

FLORIN: Elei!... care vra să zică, mă pot îmbrăca şi eu ca ciocoii cu surtucă şi cu giretcă?

COLIVESCU: Se-nţălege.

FLORIN: Şi cît pentru nevastă, pot să-mi aleg una chiar dintre negustori, chiar o fată de făclier?

COLIVESCU: Ba ş-o fată de boier, dacă-i vra.

FLORIN *(sărind de bucurie):* I! mămulica me! că bine-mi pare! îmi vine tot să sar şi să cînt:

(Florin cîntă, jucînd ţărăneşte.)

Frunză verde baraboi,
Am ajuns şi eu ciocoi.
Sus, Florine, sus!

Sînt ciocoi, ciocoi cu stare,
Ş-am s-o ieu de-acum pe mare.
Sus, Florine, sus 1

Să mă-nalţ pe catalici,
Să fiu mîndru cu cei mici.
Sus, Florine, sus!

Sai, voinice, sus, sus, sus,
Şi te-ntoarce ca un fus.

(Colivescu şi Florin joc împreună.)

Sai, voinice, sus, sus, sus.
Şi te-ntoarce ca un fus.
Sus, Florine, sus !

FLORIN: Alerg degrab' în tîrg, să-mi cumpăr haine nemţăşti.. .^Unde-aş găsi haine nemţăşti, Colivescule?

COLIVESCU: în colţ,'la giupîn Herşcu'.

FLORIN: M-am dus. *(Iese alergînd şi chiuind:)* Sus, Florine, sus!

COLIVESCU *(singur):* Ian vezi, ce-i mîndria? cum orbeşte pe om!... Pană şi Florin, un argat necioplit, cît l-ai încălecat pe-o minciună, se duce pîrle de nu-l mai poţi ţine!... Meargă păn' îa măru roş, că eu nu l-oi chema înapoi... Ha, ha, ha, ha, are haz că de-acu n-a să mai cate ia Florica, şi Florica de ciudă a să se deie în dragoste cu mine. Bravo, Colivescule! Se vede, cînd te-ai născut tu, c-o strănutat dracu!

SCENA IV

COLIVESCU, FLORICA (viind pe portiţă)

FLORICA: Doamne] Mare mîndri-s. la privit soldaţii noştri!... Ştii? ţi se duc ochii cînd îi vezi trecînd cu muzica şi cu steagu întins... D-apoi vivandiera! ... mi-o rămas inima la uniforma ei... I! cînd aş fi de capu meu, pre legea me, m-aş face vivandieră.

COLIVESCU: Florico!

FLORICA: A ! tot. aici eşti? > ...

COLIVESCU *(oftînd):* Tot, tot, păcatele mele, că nu mă lasă inima să mă depărtez de căsuţa ta.

FLORICA: Iar ai început: ohtoicul cel de dragoste? Nu ţi-i greu să-ţi perzi vremea de flori de cuc!... mai bine te-ai duce să căşti gura pe uliţă, privind la soldaţi; şi dacă ai fi om în toată mintea, în loc să umbli după cai verzi, te-ai face oştean de-a ţării, ca. să tragi cu puşca, iar nu să tragi clopote.

COLIVESCU: Eu?

FLORICA: D-apoi cum? eu? Eşti coşcoge român, cît un butoi... ţi-ar şidea de-o mie de ori mai bine cu mindir în spinare, decît cu antereu ist' de lăutar.

COLIVESCU: Oare?... dar... ian spune-mi, Florico, dacă ţi-aş urma sfatu, mi-ai îndeplini şi tu dorn?

FLORICA: Om videa atunci ce-a mai fi. *(Zărind furca, jos.)* Iaca! ce furcă-i asta? Cine-o împrăştiet fuioru pin ogradă?

COLIVESCU: Florin.

FLORICA: El? şi de ce?

COLIVESCU: S-o schimbat flăcău! Nu mai e cum îl ştii.

FLORICA: Ce vrei să zici?

COLIVESCU: Las' că-i videa acuş.

FLORICA: Ce-oi videa?...

COLIVESCU: îi videa, atîta-ţi spun, îi videa. *(Iese prin fund.)*

SCENA V

FLORICA: Vorbeşte în bobote pălămariul. Se vede că l-o ameţit dragostea; aibă parte de ea, şi ea de dînsu! *(Stă pe gînduri.)* Mare poznă şi minune! De cînd am văzut vivandiera regimentului, nu-mi mai pot aduna gîndurile pe-acasă. Ce frumoase haine purta!... Am întrat în vorbă cu dînsa ş-am aflat că-i de-aici din tîrg şi că vre să se lase de oaste, pentru ca să se mărite... Auzi treabă! să se facă iar mireancă, de unde era oşteancă?... Doamne! dacă eu nu m-aş lăsa odată cu capu.

(Aria vivandierei)

De-aş fi vivandiera
Eu, pană ce-aş muri,
De-a ţării bandieră
Cu falā m-aş umbri.

Pe soare şi pe ploaie
Aş merge tot la rînd,
Şi-n duşmani, la războaie,
M-aş răpezi cîntînd:
Sună dobele, sună,
Soldaţi, cu voie bună,
Hai toţi, într-un noroc,
Să fte-aruncăm în foc.
Ram, pataplam, plam, plam etc.

(Ia ţepoiu drept puşcă şi face marş intrînd în căsuţă.)

SCENA VI

FLORIN *(vine pe portiţa, îmbrăcat ridicul cu surtuc verde, giletcă roşie, pantaloni galbini de nanchin, pălărie naltă cu marginile strimte şi guler de cămaşă, care-i ascunde urechile. El poartă metanii şi un ciubuc): Bonjur monşu...* Iată-mă-s cu tot şartul boieresc!... M-o îmbrăcat giupînu Herşcu chiar de mondă, ca la Ieşi. Se vede că mă prinde de minune, că se uită oamenii la mine ca la un comediant şi m-arată pe uliţi cu degitu. în sfîrşit, îs boier!... cu ciubucu meu, cu giretca me, cu surtuca me... Crişu eu! ştiu că am să mi-o scot în pele de-acu-nainte!

(Cîntă aria de la scena III, jucînă astă-dată cu aer serios, voind să-şi dea aer de boier.)

Frunză verde lemn dubit;
lată că m-am boieriţi
Dă-i, cucoane, dă-i.

Ş-am să mă aşed, măi vere,
Pe mîncare şi pe bere.
Dă-i, cucoane, dă-i.

Să petrec cu lăutari
Şi să-nşel la fete mari.
Dă-i, cucoanei dă-i.

Să mă bag pintre lingăi
Şi să frig la nătărăi.
Dă-i, cucoane, dă-i.

SCENA VII

FLORIN, FLORICA (iese din cerdac)

FLORICA: Ce văd? Florin? Ha, ha, ha, ha, ha!
FLORIN: Cine chicoteşte cînd gioacă boieriu?
FLORICA: Da ce-ai păţit, Florine, de te-ai schimosît aşa? Ha, ha, ha! parcă eşti Flaimuc ciubotariu.
FLORIN *(supărat):* Ian ascultă, fa, ie-ţi sama cum grăieşti şi cu cine grăieşti... Auzi tu?
FLORICA *(viind în scenă):* Iaca, mă! Nu cumva s-o boierit ţopîrca?
FLORIN: Ţopîrcă eşti tu, obraznico. Eu de azi înainte sînt boier, aşa să ştii. Cucoana Todosia mi-o lăsat mie averea ei.
FLORICA: Cucoana te-o lăsat pe tine clironom? I! tare-mi pare bine, Florinaş dragă. *(Se apropie veselă de Florin.)*
FLORIN *(respingind-o):* Ce Florinaş dragă? Ce Florinaş? Da mai cucoane nu poţi să-mi zici?
FLORICA *(rîzînd):* Bată-te cucu, că poznaş mai eşti!
FLORIN: Şi te poftesc, giupîneaso, să nu te hlizeşti aşa dinaintea me, că doar nu sîntem de-o samă amîndoi.
FLORICA: Ha, ha, ha... bine se mai priface a boier! *(îi dă un pumn.)*
FLORIN *(mînios):* Ian ascultă, fa, acuş o împlineşti cu mine.
FLORICA: Dec!... ce te-o apucat?
FLORIN: NU se cade să glumeşti cu mine, că ţi-am mai spus-o o dată.... nu sîntem de-o samă.
FLORICA: Măi, cu tot dinadinsul grăieşti?
FLORIN: D-apoi cum?... Eu sînt cu stare, sînt boier, sînt stăpîn aici în casă, şi tu eşti o biată ţărancă... Vezi că sîntem departe unu de altu, ca ceriu de pămînt.

FLORICA *(cu lacrimi în ochi):* Aşa?... pentru că ţi-o dat Dumnezău cîteva parale, ai şi uitat c-am fost crescuţi împreună, că sîntem amîndoi nişte bieţi orfani culeşi de stăpîna noastră?

FLORIN: Eu nu ştiu ce-am fost, ştiu ce sînt.

FLORICA: Ce eşti? Vrei să-ţi spun eu ce eşti, Florine? Eşti un nerecunoscători, un om fără nici un pic de suflet, dac-o putut banii să te schimbe astfeli într-o clipală. *(Plînge.)* Auzi? Nu mai sîntem de-o samă! eu, care i-am fost ca o soră şi I-am iubit ca ochii din cap!...

FLORIN *(în -parte):* Mi-i milă de dînsa, dar n-am ce-i face; eu boier, ea ţărancă... nu ne potrivim.

FLORICA *(plîngînd,):* Cine s-ar fi aşteptat la una ca asta? .Sărmana biata cucoană! unde-i să vadă ce blăstem şi-o făcut cu banii, lăsînd în urmă-i sămînţă de vrajbă...

FLORIN *(cu blîndeţe):* Ei taci, Florico, nu mai plînge, că nu te-oi lepăda eu pe drumuri... Dacă-i fi cuminte, te-oi lua fată-n casă la mine.

FLORICA *(zîmbind) :* Zău!

FLORIN *(cu un aer protector):* Şi dacă te-i purta cura se cade, te-oi mărita cu palamariu de la Sfîntu Onofrei.

FLORICA: Ce face? să mă dai lui Colivescu? Da ai uitat că sîntem logodiţi împreună şi c-am făcut azi-dimineaţă prînzul logodnei?

FLORIN: Aşa este! d-apoi gîndeşte tu singură, Florico... eu acum nu mă iartă pojîjia să mă-nsor decît c-o fată de boier... şi tu...

FLORICA: Să iei pe alta? Ba să nu te-mpingă păcatu, că-ţi scot ochii, auzi tu?... îţi scot ochii cei de boier perpelit.

FLORIN *(atins) :* Perpelit? eu?... Florico, pune-ţi gard la gură, că, pe crucea me...

FLORICA: Ce?... Ce mi-i face?...

FLORIN: Ian te-oi lua frumos de spate şi te-oi da afară.

FLORICA: Tu, pe mine *!...* Că doar n-o agiuns o fată ca mine de rîsu curcanilor...

FLORIN *(furios):* Curcan? eu?... Ieşi de-aici, pe loc, neruşinate... obraznico.

FLORICA: Vai! mînca-te-ar moliile, Flaimucule... Na... *(Trage o palmă lui Florin.)*

FLORIN: Valeu!

FLORICA: Na, ţărancă... na, obraznică... A! mangositule, te-ai fudulit? Na, na, na... boierime. *(îi dă pumni.)*

FLORIN: Şăzi binişor, fa... Valeu!... Nu te-âtinge de boierie, fa! *(Fuge pe după copac şi scapă ciubucul din mînă.)*

FLORICA *(rîdicînd ciubucul):* Las' să-ţi măsor eu boieria pe spinare cu "ciubucu ista...

FLORIN: Ie sama, fa, să nu strici *lichimbariu.*

(Arie din „Baba Hîrca")

(Împreună.)

FLORICA

Lega-s-ar dracii de tine,
Nătăfleţ făr' de ruşine.
Am să sfărm cu ist ciubuc
Capul tău cel prost de cuc.

FLORIN

Fa. Florico. da şezi bine,
Şezi, nu te lega de mine;
Că. muierii [i] este dat
Să se teamă de bărbat.

SCENA [VIII]

FLORIN, FLORICA, COLIVESCU (îmbrăcat cu uniformă de muzicant recrut, aduce cu dînsul un trombon de cele mari)

COLIVESCU *(alergînd):* Florico,. Florico, veste bună!

FLORICA: Ce Veste?

COLIVESCU: Bucură-te... M-am scris la oaste, după cum-ai dorit..... Ian priveşte, m-am şi îmbrăcat...

aşa-i că-mi şăde bine? *(Se întoarce într-un picior.)*

FLORICA: N-ai fi de diochi... Da ulucu ist de aramă ce-i?

COLIVESCU: Să vezi... d-nu căpitan o chitit c-aş fi bun de trîmbiţaş şi mi-o dat trîmbiţoiu ista, ca să mă diprind a cînta la *mojică...* ian ascultă... *(Suflă din trombon.)*

FLORICA *(astupîndu-şi urechile):* Ho, că m-ai spăriet.

COLIVESCU: Ei! acu nu mai ai ce zice, Florico... M-am lăsat de pălămărie şi m-am dat la miliţie de dragostea ta... mă iei?

FLORICA: Poate... *(în parte.)* Să-i viu de hac lui Florin...

COLIVESCU: Poate? Ah! Florico... *(Cîntă:)*

Pentru tine le fac toate,
Ş-apoi tu zici numai: poate!

FLORIN: Colivescule!...

COLIVESCU: Taci, mă!... Florico... unde-i mai găsi aşa bujor de trîmbiţaş ca mine?... trupeş şi cu pept de buhai? Ian ascultă... *(Suflă iar din trombon.)*

FLORIN: Destul! că ne rupi urechile.

COLIVESCU: Taci, mă! Ei! Florico, spune: vrei, nu vrei?

FLORICA: Apoi ştiu eu ce să fac?... o biată fată săracă ca mine...

COLIVESCU: TU, săracă?... Elei! da nu ţi-am spus încă vestea cea bună? Nu ştii cum s-o întors roata norocului?

FLORICA: NU!

COLIVESCU: Eşti bogată, Florico, bogată!

FLORICA: Eu?

FLORIN: Ea?

COLIVESCU: Dar!... Iaca o hîrtie de la giudecătorie. mi-o dat-o ficioru protopopului ca să ţi-o aduc.

FLORICA: Ce hîrtie?

COLIVESCU *(deschide o coală de hîrtie):* O copie de pe testamentu cucoanei Todosia, prin care te lasă pe tine clironoama averii sale.

FLORICA *(uimită):* Pe mine?

FLORIN: Pe dînsa? D-apoi eu?

COLIVESCU: TU, te spală pe buze despre avere! Pe tine te lasă argat Floricăi.

FLORIN: Minciuni spui, hoţiile, ca să înşăli pe Florica.

COLIVESCU: NU crezi? Hai la giudecătorie să afli adevăru!

FLORIN: Hai! Auzi? argat? *(Iese prin fund.)*

COLIVESCU: Florico, mă duc şi vin îndată ca să batem mîna împreună... crede-mă, fa, nu scăpa chilipirul de la mînă; aşa pept! *(Suflă tare în trombon şi apoi iese.)*

SCENA IX

FLORICA: EU bogată?... nu-mi vine-a crede o fericire aşa de mare... bogată!... Care vra să zică, giupînu Florin nu se mai poate fuduli cu mine, şi dacă s-o schimbat el în haine boiereşti, şi eu pot să-mi pun rochie de cucoană... A! bădica Florine, ai zis că mă-i lua fată-n casă şi că ţi-i face milă şi pomană să mă măriţi cu altu?... Ei, lasă, moţpane, că ţi-oi arăta eu fudulie... Mă duc să mă împodobesc cu straie de-a cucoanei Todosia... cînd m-a videa Florin, să-şi scoată căciula dinaintea me... Haide, cucoană Florica, la tauletă... Ha, ha, ha, cucoană Florica... tare-mi pare deşanţ!... cucoană Florica... Ha, ha, ha, ha... *(întră în căsuţă.)*

SCENA X

FLORIN *(se întoarce abătut cu pălăria pe ochi):* Am păţit-o... Cenuşerii de la giudecătorie o rîs de mine cu hohot şi m-o tiuit ca pe-un dulău cu tingirea-n coadă, cînd le-am cerut averea răposatei! Nu mai am nimica pe faţa pămîntului!... Hoţu cel de pălămari m-o luat în trii parale, cînd m-o făcut să cred cai verzi pe pereţi... I! de l-aş prinde la largu meu, ce colivă de sufletu

bunicăi i-aş trage la ceafă... El îi pricina că m-am stricat cu Florica... Ce-oi să mă facde-acu, săracu de mine?... Florica-i mînioasă pe mine... ea-i cucoană în locul meu şi are să mă deie afară, s-agiung pe uliţi, fără căpătai. *(Dîndu-şi pumni peste pălărie.)* Na, tontule! na, prostule! fudulie-ţi trebuia ţie? boierie-ţi lipsa?... la grajdi, nă-tărăule... acolo ţi-i locu... în podu şurii cu ţăpoiu-n mînă, dar nu cu ciubuc!

(Arie veche „Pom, porii eram eu, pom")

Pom, pom, pom eram cu, pom!
Pom eram cu frull/ă lată,
Pom, pom, pom
S-am rămas neom.

Prost, prost, prost am fost eu, prost!
Căci prostia din născare
Niciodată leac nu are.
Prost, prost, prost,
Un biet cap.de prost.

SCENA XI

FLORIN (după copac), FLORICA (îmbrăcată ridicai cu o rochie foarte umflată şi cu o capelă mare împănată, iese în cerdac, dîndu-şi vînt cu evantail)

FLORICA *(veselă):* Tra, la la, tra, la, la, la.
FLORIN: Aud glasul Floricăi.
FLORICA *(ieşind în cerdac):* Tra, la, la, tra, la, la, la.
FLORIN *(în parte):* I! ce bine-i şăde cu capelă!
FLORICA *(cu mîndrie, strigă):* Loc, loc, faceţi loc, măi, că trece cucoana Florica, cucoana Florica... Ha, ha, ha... *(Se coboară în scenă, se împedecă în poalele rochiei.)* Na! că era să dau alivanta peste cap... Marlacofu îmi gioacă feste... mă tot bate peste glezne... Fie! că-i frumos... Ian priveşte, parcă-s umflată cu ţevia; am talie de modă, cît o bute, ş-o oboroacă de capelă cu streşină... *(Se primbla îngîmfată.)* Vai de mine! Cine mă gîdilă la picioare?... Marlacofu? *(Sare bătînd cu palma peste rochie.)* Da şăzi binişor, blăstămatule!
FLORIN *(în parle):* Are şi malac? of! *(Oftează.)*
FLORICA *(îşi drege toaleta):* Ia aşa, să mă fac pupuică, cu fesfesele boiereşti, ca să nebunească flăcăii după mine. *(Se primbla, imitînd mersul damelor.)*

(Arie din „Scara miţei" : „Ca să fii cucoană mare")

Voi să fiu şi eu cucoană
Cu deschisuri sfranţuze.şti,
Să fac proaşcă, s-arunc zvoană
în feciorii boiereşti.
Să port fişnele
Cu tinechele;
Să port capele
Cît un şopron;
Să am corseturi
Fără şireturi
Şi marafeturi
Tot de *bon ton.*
Dragă Florica!
Eşti frumuşică,
Eşti marmuzică
Plină de nuri;
De-acum te ţine
S-ameţeşti bine
Pe cioclovine
Şi pe bonjuri.

(împreună.)
Ha, ha, ha, ha,
Ha, ha, ha, ha.

FLORIN
(cu mirare)
Na, na, na, na,
Na, na, na, na!

FLORIN *(scăpînd ciubucul jos):* Tronc!

FLORICA *(zărind pe Florin, în parte):* Aice-i hitru. *(Tare.)* Ce este? Cine-i acolo?

FLORIN *(CU sfială) :* Eu !

FLORICA: Care eu?

FLORIN: Florin.

FLORICA *(mîndră):* Ce vrei?

FLORIN: Aş vre, dacă n-ar fi cu supărare, să rămîn argat la măria ta, Florico.

FLORICA *(atinsă):* Florico?... Florico!... parc-aş fi de-o samă cu dînsu !... parc-am fi păscut bobocii amîndoi!... Da cucoană Florica nu poţi să zici, giorlane?

FLORIN: Ba pot, Florico !

FLORICA: Bine. Şi de-acu-nainte să-ţi torci pe limbă cînd îi dischide gura ca să vorbeşti cu mine, auzi tu?

FLORIN: Mi-oi toarce, cucoană !

FLORICA: Iaca!... Da căciula de ce ţi-o ţii pe cap dinaintea me, năucule?... gios cuşma !

FLORIN *(scoţîndu-şi pălăria) :* Mă iartă, cucoană !...

FLORICA: Fie, pentru astă-dată. Acu spune, ce vrei?

FLORIN: Apoi, dacă s-ar putea, aş dori să rămîn aici la curte, că pe cînd trăia biata cucoana Todosia, stăpîna noastră...

FLORICA: Ba stăpîna ta, nu a me. Mie mi-o fost mamă.

FLORIN *(buimăcindu-se);* Aşa vroiam să spun, stăpîna ta, nu a me... adică stăpîna me, nu a ta...

FLORICA *(rîzînd, în parte):* S-o buimăcit... *(Tare.)* Vrei să întri în slujbă la mine? Fie! te primesc cu leafă de 50 de lei pe an, un suman şi trii părechi de opinci.

FLORIN: Suman şi opinci? Apoi eu îs diprins cu straie de iste ciocoieşti!

FLORICA: Da de cînd te-ai diprins, măi badeo? De gioi păn' mai apoi?... Mie-mi trebuie argat, nu ciocoi.

FLORIN *(oftind):* Bine, cucoană, oi purta şi opinci, cinstită faţa dumnitale.

FLORICA: Să porţi dar, că, după cum zicea răposata, opinca-i talpa ţării; ea se lipeşte bine de pnmîntu ţării, iar nu ciubota nemţască, nici papucu grecesc. Hai, du-te sus de-mi adă un scaun ca să mă mai odihnesc !

FLORIN: îndată, Florico !

FLORICA: Iar?

FLORIN: Ba, ba nu... cucoană Florica. *(Intră în casă.)*

FLORICA: Ha, ha, ha... bietu Florin !... Nu mă pot stăpîni de rîs cînd mă uit la el... samănă cu o găină smulsă.

FLORIN *(aducînd un scaun):* Iaca scaunu, cucoană!

FLORICA *(aşezîndu-se pe scaun):* Bine; aleargă acu de-mi adă un scăueş de pus sub picioare.

FLORIN *(alergînd):* M-am dus.

FLORICA: Am să-1 obosăsc ca pe-un cal de poştă.

FLORIN *(vine iute):* Iaca şi scăueşul. *(îl aşează sub picioarele Floricăi.)*

FLORICA: Aşa ! Du-te de-mi adă ş-o pernă să mi-o pun la şele, că-i pre tare scaunu.

FLORIN: M-am dus ! *(Iese alergînd.)*

FLORICA: L-oi vindeca eu de boala fuduliei.

FLORIN *(aducînd o perină):* Unde s-o aşăd, cucoană?

FLORICA: Cole, la spate.

FLORIN *(aşezînd perina) :* Poftim.

FLORICA: încet, mă, că mă gîdili... bine... acu mergi de-mi adă dulceţi.

FLORIN: Alerg. *(în parte.)* Multe-i mai trebuie! *(Iese.)*

FLORICA *(răzimîndu-se pe perină) :* I! că bine-i în puf ! te încălzeşte la şele şi-ţi aduce o sfîntă de lene... De asta poate unii oameni sînt aşa de somnoroşi... trăiesc cu pufuşor. *(I se ridică malacoful.)* Pei drace!... *(îşi drege rochia.)* Poznaşă modă... de nu-i lua sama, te dă de ruşine.

FLORIN *(aduce o tabla cu dulceţi şi două pahare cu apă. El calcă cu sfială şi se cumpăneşte cînd în dreapta cînd în stînga, de frică să nu verse tablaua):* Iaca dulceţile, cucoană!

FLORICA *(înparte):* Ian vezi-1 cum se clatină... parcă-i bate vîntu. *(Luînd dulceţi.)* Da nu te băga aşa

în sufletu meu, că doar n-ai să mă-nghiți... stăi cole... drept... şi te diprinde a sluji cum se cade, că de m-oi mărita, poate să te ieu ficior în casă...

FLORIN *(mâhnit) :* Ai să te şi măriți, Florica... cucoană Florica ?...

FLORICA *(Mnd apă) :* D-apoi cum ? Să rămîn fată mare ?

FLORIN: Ba ferească sfîntu de-aşa ruşine!...

FLORICA: Am să-mi ieu de bărbat un om.de treabă, care să nu se sparie de bani, să nu-1 farmece ochiu dracului, un suflet bun, recunoscători, fără fudiilie, fără prostie... ca alții.

FLORIN *(scîncind, în parte):* Adică ca mine... bate şaua...

FLORICA *(mai luînd dulceți):* Da bune dulceți!... Pălămariu de la Sfîntu Onofrei îi băiet cu inimă, frumos, voinic, îi militar si moare de doru meu... *(Bea.)*

FLORIN *(scîncind):* Pălămariu, frumos!... Pe Colivescu vrei să-1 iei ?

FLORICA: Şi cc-ți pasă ție?

FLORIN *(piingind cu bocit):* Elei!... să nu faci una ca asta, Florico, că mă dau în fîntîna !

FLORICA: Ce face?

FLORIN: Fusese vorba să ne cununăm împreună; dar de vreme ce nu se mai poate, nu vreu să fii pălămărească, Florico... nu-ți dau voie.

FLORICA *(sculîndu-se):* Tu?... Ian lipseşti de-aici, păcătosule, şi nu te mai scînci, că eşti slut ca păcatu cînd te boceşti.

FLORIN *(pune tablaua pe scaun):* Ascultă, Florica! Ara fost un ticălos mai dinioare... m-am purtat cu tine ca un mişăl şi nu mai sînt vrednic nici să-ți sărut mîna... dar nici pot suferi ca să te faci Colivească. *(Plînge.)* Nu pot, da!... apoi dacă nu pot, nu pot !

FLORICA *(în parte) :* Sărmanu Florin ! *(Tare.)* Şi de ce nu poți, mă rog ?

FLORIN: Pentru că mi-eşti dragă... na... şi mă giur pe-o lege care-o am, că, de nu mă-i asculta, întru în păcat!...

FLORICA: Mare-i lauda la casa omului!

FLORIN: Nu glumesc, Florico... Mă giur, să mă duc pe lume, să nu mai auzi de mine cît îi trăi.

FLORICA: Şi ce-mi pasă mie de te-i duce?... doar nu sîntem de-o samă... Călătorie sprîncenată...

FLORIN: Aşa !... Apoi să dai samă, fa, de ce s-a întâmpla. *(Desperat.)* Merg să mă scriu la oaste, câ să mă duc la bătălie... să mor de mîna duşmanului... în ciuda ta...

FLORICA *(în parte, îngrijită):* Ce zice?

FLORIN: Şi cît pentru pălămariu, am să-1 îngrop de viu în trîmbițoiu cel gros. *(Se răpede spre portița din fund şi se loveşte de Colivescu, care întră.)*

SCENA XII

FLORIN, FLORICA, COLIVESCU

COLIVESCU: Ho, mă!

FLORIN: Tu eşti?... Na ! *(îi dă un pumn.)*

COLIVESCU: Valeu ! Nu da, mă !

FLORIN: Şi mai na !...

COLIVESCU: Măi, şăzi binişor că scot satîru şi te hă... hăcuiesc !

FLORIN: Satîru?... Na satîr... *(îi mai dă un pumn şi apoi iese alergînd.)*

FLORICA: Florine !...

COLIVESCU: Ian mai dă unu, fricosule, ş-apoi să vezi... o fugit mişălu.

FLORICA *(la portiță):* Florine!...

COLIVESCU: Bre!... da ce l-o apucat de cărăbăneşte cu pumnii în oameni? Nu cumva l-o muşcat vro cucoană chiftiriță ?

FLORICA: Ba l-o pişcat zulia de inimă, sărmanu !

COLIVESCU *(zîmbind cu mulțămire):* Dacă-i zulia, îl iert. Bietu flăcău! îi zuliar de norocu meu... o

și aflat c-o să ne cununăm împreună, Florico, și asta-1 roade!

FLORICA *(în -parte):* L-am pre întrecut cu didiochiu și mă tem să nu-și facă samă...

COLIVESCU: Vezi că el te iubea de mult, Florica, și-i mergea gîndu la măritiș... Vorba ceea: Vre broscoiu să se lipească de floare.

FLORICA *(în parte, fără să-l asculte):* Cum aș face să-1 aduc înapoi... unde să-1 găsăsc?

COLIVESCU: Dar să-1 lăsăm dracului pomană... Am vinit, Florico, să-ți spun, că poimîne pleacă regimentu și că-i vreme să ne cununăm.

FLORICA *(în parte, tristă):* Sărmanii Florin!

(Aria horei)

COLIVESCU

Frunză verde rozmarin!

FLORICA

(î;

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Sufletu-mi varsă venin,

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Fie-ti milă de-al meu chin!

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Că-s un biet băiet străin.

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Florico, floare de crin...

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Pentru tine-amar suspin!

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Ah! eu ție mă închin;

FLORICA

Sărmanul Florin!

COLIVESCU

Dă-mi mîna și zi: Amin!

FLORICA

Sărmanul Florin I

COLIVESCU: Aud?

FLORICA *(în parte):* Nu mai pot sta locului. Mă duc în tîrg după el...

COLIVESCU: Aud?

FLORICA: Așteaptă-mă aici, că viu îndată să-ți dau răspuns... *(Iese prin fund alergînd.)*

COLIVESCU: Da unde te duci?... încotro?... Haid'l o zburat rîndunica... mi-o zis s-o aștept cu răs-

punsu... halal de tine, Colivescule!... ți se clocește norocu și are să scoată pui... Oi să capăt o nevăstuică frumușică și cu avere... Ce de mai colivi... iaca... vreu să zic, ce de mai bencheturi... de-acu-nainte!... Asta-i casa Floricăi... ian s-o cercetez puțin pe dinîntru, că ea o să-mi fie cuibu. *(întră în casă cîntînd fără acompanement de muzică.)*

Fost-am fost un clopotar
Ș-am mai fost și pălămar;
Bar acum sînt militar
Ș-am s-ajung și ghenerar.

SCENA XIII

FLORIN *(în uniformă de vînători, întră prin fund):* Iaca și eu!... M-am scris la oaste ș-am întrat la vînători, ca să-mi alung aleanu... Unde-i Florica? Am venit să-mi ieu ziua bună de la dînsa, păn-a nu pleca cu regimentu... oi să merg tocmai— hăt... la București... să mi se peardă urma... Las', Florico, că mă-i plînge tu în lipsa me.., te-a mînca el doru de Florinaș^ și Florinaș unde? Nu-i!... s-o dus peste nouă mări și țări... pe unde-o cutrierat Alexandru Machedon.

(Arie nouă)

Sînt vînător!
Copil de munte,
Ostaș de frunte
învingător!

(Imitînd cleronul.)

Tra, ra, ra, ra, tra, ra, ra, ra;
Țara mea scumpă voi apăra.
Tra, ra, ra, ra.

Sînt vînător!
La căprioare
Glăsuitoare
Am să dau zor;••

Tra, ra, ra, ra, tra ra, ra, ra;
Copile mîndre voi săruta.
Tra ra, ra, ra.

Sînt vînător!
De-acuma vie
Pe Românie
Orișice nor;
Tra ra, ra, ra, tra ra, ra, ra;
Norul de dușmani voi alunga.
Tra ra, ra, ra.

SCENA XIV

***FLORIN, COLIVESCU (iese** din casă cu **o** sticlă de vin la gură)*

COLIVESCU: Înghite-Agachi!... *(Bea.)*

FLORIN: Iaca pălămariu! dracu mi l-o scos în cale.

COLIVESCU *(coborînd în scenă):* Halal de gospodărie bună... încă o dușcă, băiete. *(Voiește să mai bea.)*

FLORIN *(smuncindu-i sticla):* Ian mai stăi, badeo, că ai treabă cu mine. *(Bea.)*

COLIVESCU: Ce? iar tu?... Ce vrei, măi, cu mine?

FLORIN: Ai să-mi dai samă de pehlivăniile tale, șonțîtule.

COLIVESCU *(îngrijit):* Care pehlivanii, nebuniile?

FLORIN: A! ți-ai bătut gioc de mine?... A! pușchiule, m-ai făcut să cred că-s clironom?... Ai cercat să mă strici cu Florica, pentru ca să tragi cenușa pe turta ta?

(Scoate sabia.)

COLIVESCU ***(CU** frică, bîiguind):* Ce tur-tur-turtă?

FLORIN: Apără-te! sfrijitule, c-am să-mi răzbun... să te tai bucățele, bucățele ca pe-o ciupercă...

COLIVESCU *(spăriet):* Ciu-per-per-percă?

FLORIN *(răpezindu-se):* Scoate-ți sabia, oblojîtule, că întru-n păcat!...

COLIVESCU *(apărîndu-se cu trombonul):* Măi, nu face pozna... măi, vină-ţi în fire... *(Fuge primpregiurul copacului, alungat de Florin.)*

FLORIN: Ba nu, hemesitule, am să te-nvăţ eu a umbla cu satana-n sîn !

COLIVESCU: Sfinte Onofrei! scapă-mă...

FLORIN: Te-oi învăţa eu să umbli după Florica...

COLIVESCU: Da ascultă, Florinasule...

FLORIN: N-ascult nimic... Te lepezi de satana ?

COLIVESCU: Mă lepăd !

FLORIN: Te laşi de Florica?

COLIVESCU: Ce face?

FLORIN: Te laşi de Florica ?

COLIVESCU: Ba nici gîndesc !

FLORIN: Ei ! apoi, mori de mîna me, păcătosule!... *(Luptă între sabia lui Florin şi trombonul lui Colivescu.)*

SCENA XV

FLORIN, COLIVESCU (luptîndu-se), FLORICA (în uniformă de vivandiera se arată la portiţă)

FLORICA: Ram, pa, ta, plan, pa, ta, plan... etc.

FLORIN, COLIVESCU: Ce văd? Florica, vivandiera? *(încremeniţi.)*

FLORICA: Vivat! M-am făcut vivandiera, ca să urmez regimentu în care ai intrat tu, Florine!

FLORIN: Zău?... *(Cu dragoste.)* Ah ! Florico !... eşti un bujor de fată!... Dar cum ai aflat?...

FLORICA: Cînd ai fugit de-aici mînios şi deznădăjduit, m-am luat după tine ca să te cat pin tîrg... şi te-am zărit ieşind din casa căpitanului cu uniformă de vînător... atunci am înţăles tot... şi făr-a mai sta la gînduri, m-am dus degrabă de m-am alcătuit cu vivandiera ca să-i ieu locu. Ea rămîne aici şi mi-o vîndut uniforma sa... aşă-i că mă prinde bine?

FLORIN: Parcă eşti Ileana Cosînzana...

COLIVESCU: Cea din poveste, cu păru de aur...

FLORIN: Care vra să zică, plecăm împreună de-aici ?

FLORICA: împreună! c-aşa o lăsat cucoana Todosia cu limbă de moarte... să nu ne dispărţim niciodată.

FLORIN: Apoi ca să nu ne dispărţim... Florico... trebuie mai întîi să fim cununaţi... ce zici, Florico vrei să uiţi că ţi-am greşit ?

FLORICA *(dîndu-i mîna):* Uit tot... şi noroc să deie Dumnezău!... mîni ne-a cununa căpitanii.

COLIVESCU: Iaca!... d-apoi eu?... d-apoi eu cum rămîn?

FLORICA: D-ta, dacă vrei, te răscumpăr eu de la oaste, ca să tot pălămăreşti cît îi trăi.

COLIVESCU: Ba, foarte-ţi mulţămesc! M-am făcut militari... militari rămîn, pentru ca să trăim tustrii la un loc, ca nişte fraţi buni. Vreţi ?

FLORICA *(dîndu-i mîna) :* Vrem din toată inima.

COLIVESCU: Ura! să trăiască Florica!...

FLORICA: Ba mai bine să strigăm: Vivat! să trăiască oastea română!

TOŢI *(cu entuziasm):* Vivat!

(Arie „Pasăre galbenă-n cioc")

FLORICA

Bravi ostaşi de-ai României,
Vivat ţara me!
Floare mîndr-a vitejiei.
Vivat ţara me !
Ne vom duce la război,
Unul chiar în contra doi.
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat ţara mei

TOŢI

Ne vom duce la război,
Unul chiar în contra doi.
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat ţara me!

FLORIN *(ia în braţe pe Florica, o sărută şi o pune în picioare pe scaun, strigînd):* Vivat puica me!

FLORICA

Românaşi voinici de frunte,
Vivat ţara me!
Ne vom face punte, munte.
Vivat ţara me!

Ş-om striga murind în foc:
Rămn, ţara, cu noroc!
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat ţara me!

TOŢI

Ş-om striga murind în foc:
Rămîi, ţară, cu noroc!
Vivat, mîndră ca o ste,
Vivat ţara me!

(Cortina cade.)

DRUMUL DE FER

M. *. V

PERSOANE

MAMA BALAŞA, jupîneasă bătrînă cu fes alb, testemel, paftale etc.
CUCONUL MATACHI NALBĂ, proprietar
ADELA, fiica lui Nalbă
RADU, inginer topograf
CUCOANA CALIOPI, văduvă
KIR MANOLE, arendaş
MANOLACHI, fiul său
IOANA, fată în casă
SAVA, tînăr ţigan

DRUMUL DE FER

COMEDIE CU CÎNTICE ÎNTR-UN ACT

Scena se petrece în Moldova, la o moşie pe malul Şiretului, în anul 1868.

Teatrul reprezintă un salon de ţară, simplu mobilat. Trei uşi în fund, în stînga şi în dreapta; o fereastă în fund; o canape în stînga şi alta în dreapta, pe planul întîi,

SCENA I

IOANA *(şede la pămînt răzimată de canapeua din stînga şi coase la gherghef):*

Arde-mă, frige-mă,
Pe-un cărbune pune-mă;
De mă-i pune pe-un cărbune
Ibovnicul nu ţi-oi spune...

Ardă-1 focu gherghef şi pe cine m-o pus să cos la el! Cît îi ziulica de mare şăd cu trupu ghemuit şi cu picioarele zgîrcite... Mi-am ciuruit degitile cu acu... Na!... iar s-o rupt aţa!... Unde-i giupîneasa Bălaşa să-nceapă iar a bodogăni... *(Imitînd pe Balaşa.)* Bată-te-ar gardu, coţofană. Numai la zbănţuituri ţi-i gîndu... ghidi, ghidi, pupăză bălţată. *(Caută să bage alt fir de aţă în*

urechile acului.) Ba că chiar!... zbănțuituri cu gherghefu... dacă se potriveşte... *(Cîntă încet:)*

Arde-mă, frige-mă ... etc.

SCENA II

IOANA, SAVA (ivindu-se în fund)

SAVA: Fa, Ioană!

IOANA: Ce-i, Savo?

SAVA: Singură eşti?

IOANA: Ca un cuc.

SAVA *(întrînd):* Unde-i giupîneasa Bălaşa?

IOANA: Dracu o ştie... A fi umblînd ca o strigoaică. pe la cămară, pe la bucătărie, pe la spălătorie, pe la grajdi, pin podu casii, pin fundu pivniții, tot țipînd şi ocărind, şi pălmuind, după cum i-i obiceiu.

SAVÂ: Mare neastîmpărată-i, bat-o pîrdalnicu! Ne face zile fripte.

IOANA: De şi-ar fringe picioru sau vro mînă...

SAVA: Sau mai bine gîtu...

IOANA: Ştiu că i-aş plînge de milă.

SAVA: I! mămulica me! Cînd te-ar auzi sfîntu, bine ne-ar merge nouă, fa hăi.

IOANA: Cred şi eu.

SAVA: Am rămînea de capu nostru ş-am giuca drăgaica pin curte... Ian aşa! *(Joacă țigăneşte.)*

Somaikires mo, beşau,
Zarzavela Kirostau.
Ohto, pende, dabulică,
Dragul tetii dănciulică.

IOANA: Taci, măi, că doarme boieriu.

SAVA *(oprindu-se spăriet):* Aoleu!...

IOANA: Ian ascultă !

SAVA: Ce? *(Merge de pune urechea la uşa din stînga.)* Bine zici, hîrîie boieriu ca zăvodu cel din lanțuh; doarme dus pe lumea somnului. Nu-1 mai trezeşte de-acu nici toaca din iad... *(Vine lîngă Ioana.)* Adevărat îi, fa, că boieriu vre să se-nsoare din nou?

IOANA: Aşa am auzit. Cică i-o trăsnit ca să ieie pe cucoana Caliopi, vecina moşiei.

SAVA: Cum, păcatele mele ş-ale tale? la bătrînețe îi mai zburdă? Şi ce zice giupîneasa Bălaşa?

IOANA: Giupîneasa îi discîntă de strechie.

SAVA: Dar duduca?

IOANA: Duduca-i blîndă ca o mieoriță... Nu zice nimica.

SAVA: Ce-i drept. Dumnezău să-i înflorească zilele! îi bună de pus pe rană. Tot ea ne scapă de năcaz şi de bătăile giupînesei... Mai dăunăzi îi abătusă strigoaicei ca să-mi puie coarne de fer, ca pe vremea veche... De nu era duduca ca să mă apere, pătam ruşinea.

IOANA *(rîzînd):* Păcat, că bine ți-ar fi prins coarnele.

SAVA: Iaca! rîzi?... Aşa ți-i povestea?... Ei! las' că te-oi face eu să rîzi păn-îi plînge.

IOANA: Cum asta?

SAVA *(gîdilind pe Ioana):* Ian aşa.

IOANA *(rîzînd):* Dă-mi pace, nu mă gîdili.

SAVA: Ba nu...

IOANA: Şăzi binişor, nebunule, că, zău, te-mpung cu acu.

SAVA: Măcar şi cu sula să dai.

IOANA: Na, bîăstămatule ! *(îl împunge.)*

SAVA: Aoleu ! M-ai ucis !

IOANA: Satură-te de gîdilit fetele.

SAVA: Să mă satur?... Na! *(Sărută pe Ioana.)*

IOANA *(apărînduse) :* Elei *l* bădica... ce faci?

(Bălaşa se iveşte la uşa din dreapta şi-i vede.)

SCENA III

IOANA, SAVA, BALAŞA (cu o mătură în mînă)

BALAŞA: Cine se hîrjoneşte aici?... Iaca balaurii... *(Se apropie pe furiş şi loveşte pe Sava cu mătura.)* Na hîrjoană, bălțatule!

SAVA: Aoleu !

BALAŞA: A ! tălhariule, vii sus de stinghireşti fata de la gherghef? Na, na, spurcatule!

SAVA: Aoleu! aoleu! *(Fuge prin fund.)*

BALAŞA: Taci, baragladină, că trezeşti boieriu. Stăi pe loc, stăi! *(îl alungă.)*

SAVA *(în parte, ieşind):* Calu dracului!

BALAŞA: Las' că mi-i încăpea tu-n mînă, cioroiule! *(Ioanei.)* Şi tu, spanchie, cum de te hlizeşti cu ţiganii din curte, ha?

IOANA *(cu frică) :* Giupîneasă...

BALAŞA: Ce-ai zis? Cum ai cîrîit?

IOANA: N-am zis nimica, giupîneasă.

BALAŞA *(examinînd gherghelul):* Ian priveşte, lucru-i aista? Vai! umfla-te-ar rusaliile!... Ce-ai zis?

IOANA: Nimica.

BALAŞA: Să nu-ţi aud clanţu... Hai, lasă gherghefu şi mergi de freacă boieriu pe picioare.

IOANA: D-apoi boieriu doarme.

BALAŞA: Dacă doarme, du-te de-1 apără de muşte cu apărătoarea cea de păun... Hait'... cară-te de-aici, şi doar 1-îi gîdili pe la nas cu penele, c-apoi atîta-ţi trebuie.

IOANA *(în parte, ieşind prin stînga):* Of! îmi vine să ieu lumea-n cap !

SCENA IV

BALAŞA: Un păcat cu nişte ţigani! de nu s-ar teme de sfîntu Neculai cel din cui, ar da foc casii. Noroc că-s eu pe-aici, căci bietu cuconu Matachi, deşi se crede iute ca muştariu, bine l-o poreclit cine i-o zis Nalbă... îi bun de fert în oală şi de făcut oblojele cu dînsu; n-are vlagă-n el nici de-o liţcaie... De-aceea l-o scos din minte gaiţa cea de cucoana Caliopi cu ohtoicurile sale de la fteatru. Auzi ghiuju! în loc să-şi bată capu ca să mărite pe duduca, el umblă să se-nsoare. Să se-nsoare, cînd îi bătut de brumă ca un zbîrciog. Poftim! ca şi cînd eu, Bălaşa, la vrîsta me, aş face cu ochiu logofeţilor... s-ar prinde ca nuca-n părete şi m-ar rîde şi cioarăle de pe gard... Nu zic... am fost şi eu cînd am fost; dar acum, priveşte, parcă-s un testemel vechi şi clătit în leşie clocotită.

Pe cînd ruşii cei cu coadă,
Pentru inimi aveam nadă,
Nuri, taclituri, fesfesele;
Ş-acum am numai zbîrcele.
Eram floare trandafir
Şi-am ajuns frunză de ştir:
Eram dragă la oricine,
Iar acum fug toţi de mine.
înainte m-alintam
Şi pe tineri încîntam;
Iar acum nu-i mai încînt,
Ci de friguri îi descînt.
Ah ! amar, amar de viaţă !
Fost-am foc ş-acum sînt gheaţă,
Fost-am mîndră, cînd am fost;
Ş-am ajuns un lucru prost!

Apoi dă ! ce să faci? Vremea vremuieşte, floarea se pîrleşte. Aşa-i lumea, bat-o s-o bată!... *(îşi şterge ochii şi-şi suflă nasul tare.)*

SCENA V

BALAŞA, ADELA ***(viind din dreapta)***

ADELA: Mamă Balaşă !...

BALAŞA *(cu dragoste):* Ce este, Adeluţa mamii?

ADELA: Am zărit de la fereastă vro două trăsuri coborînd dealul spre sat.

BALAŞA: Or fi niscaiva musafiri... poate chiar vecinii moşiei matale.

ADELA: Of! de n-ar mai fi iar *kir* Manole cu fiiul său cel nesuferit !

BALAŞA: Şi cu gaiţa cea de cucoana Caliopi, care m-o asurzit cu miorlăiturile sale nemţăşti. Bat-o concina !... mare străchietă-i.

ADELA: Şi pretenţioasă.

BALAŞA: Aşa; are nişte apucături de stăpîna, care mă strîng de gît; ea porunceşte aici, cînd vine, ca în casa ei. Ba încă în luna trecută nu-i trăsnise prin cap să mă puie să-i gioc parola ? Atunci s-agiungă!... Am giucat, cînd am giucat, şi parola, şi cordeua, şi... dar acu am alte de făcut, am de căutat de gospodărie, ca o giupîneasa bătrînă ce sînt.

ADELA: Şi de alintat pe mine; nu-i aşa, mămucă?

BALAŞA: Şi de alintat pe mătăluţă, sufletu mamii, că eu te-am înfăşat, eu te-am legănat, eu te-am hărăcsît de spasmuri, eu te-am discîntat di diocbi, eu te-am crescut la sînu meu de-ai răsărit ca un crinişor... încît băieţii, cînd te văd, rămîn cu ochii holbaţi ca nişte buhai de baltă. *(Se pune pe canape şi ia pe Adela pe genunchi.)* Apoi dă !... Cum nu li s-or aprinde călcăile, bieţii flăcăi, că asta-i viorica mă-sii, împărăteasa lumii. Ce face? Nu eşti împărăteasă? Ian să-ndrăzească cineva să zică ba, că-1 opăresc.

ADELA *(rîzînd) :* Nu mă sui, mămucă, tocmai în naltul cerului, c-or fugi de mine toţi tinerii.

BALAŞA : Or fugi ?... pentru ce ?

ADELA: De frică să nu-şi frîngă gîtul, cînd or cerca s-ajungă **pană** la mine.

BALAŞA: Şi ţi-ar părea rău, puişorule?

ADELA *(zîmbind):* Gîci, mămucă.

BALAŞA: Am gîcit... Ţi-o căzut tronc la inimă vrun puşchi din Ieşi.

ADELA *(coborînd ochii) :* Ba... nu...

BALAŞA: Ba nu? *(O sărută.)* îngeraşu mamii! Ian spune drept: tînăr îi? frumos îi? bogat îi? boier mare-i? nalt îi? subţire-i? are musteaţă răsucită? spune, drăguliţă, nu-mi ascunde nimica... De-a fi cum îl chitesc eu şi de ţi-a fi drag matale. sînt în stare să ţi-1 aduc din fundul lumii, călare pe prăjină.

ADELA *(sărutînd pe Balaşa):* Scumpă mămucă !

BALAŞA: Ţi-i drag, ha?

ADELA *(ascunzîndu-şi obrazul în sînul Balaşei):* Nu stiu...

BALAŞA: Ştiu eu... Şi cînd, şi cum, şi unde l-ai cunoscut?

ADELA: Acum două luni, ştii, cînd am căzut bolnavă de lungoare la Iaşi, la mătuşa me.

BALAŞA: îmi aduc aminte, păcatele mele; cît pe ce o fost să nebunesc, cînd am aflat că te-ai găsit în primejdie de moarte. *(înduioşîndu-se.)* Să moară turturica mă-sii? Mai bine m-ar fi ridicat pe mine Dumnezău... tot îs o biată babă... Mi-am trăit traiu, mi-am mîncat mălaiu... Ce-mi rămîne?... De azi **pană** mîni... *(Îşi suflă nasul.)* Ei, şi? nu-ţi uita cuvinţelu.

ADELA: **în** timpul periodului celui mai dureros a boalei, pe cînd nu mai aveam conştiinţă de nimic pe lume, m-a vegheat zi şi noapte un tînăr...

BALAŞA: Doftor?

ADELA: Ba nu... un tînăr inginer topograf.

BALAŞA: fotograf!... Cum asta?

ADELA: Ca amic din copilărie a vărului meu, el venea în toate zilele în casa mătuşei mele, unde mă aflam.

BALAŞA *(în parte):* înţăleg.

ADELA: Şi din ora ce m-am îmbolnăvit, el n-a voit să se dezlipească de lîngă patul în care sufeream. Ah! mămucă, cu ce îngrijire m-a căutat! cu cîtă răbdare, cu cîtă iubire frăţească a petrecut zile întregi la capul meu, fără a închide ochii! De-aş trăi o sută de ani, nu voi uita că-i sînt datoare cu viaţa.

BALAŞA: Bun suflet de potograf ! •

ADELA

Precum veghează o mamă bună
Lîngă copilul ce-i adormit,

Astfel cu mine slînd împreună,
De gheara morții el m-a ferit!

Prin vălul negru de suferire
Ca pe un înger îl zăream eu,
Şi de atunce dulcea-i privire
Ades îngînă sufletul meu.

BALAŞA: înțăleg, înțăleg... ți-i drag îngerii; îl vezi prin vis... el îți face iții. Apoi dă !... tinerețа... inima... Aşa sîntem noi, partea femeiască... slabe de oțele... Şi cum îl cheamă pe îngeru cel potograf?

ADELA: Radu.

BALAŞA: Radu?... frumuşel nume... Şi unde-i el acu?

ADELA *(tristă):* Nu ştiu, mămucă... De cînd m-am întors aici la moşia tatălui meu, n-am mai avut nici o ştire despre dînsul.

BALAŞA: Nu te măhni, puişorule, că-ți spune mătuşa-ndată unde se află Fătu-Frumos. Am să-ți trag în cărți. *(Scoate o păreche de cărți din sîn.)*

ADELA *(veselă);* Ian să videm ce-or spune cărțile.

BALAŞA: Ele-s gura adivărului... stăi să le menesc. *(Amestecă cărțile, apoi le apropie de gură şi zice:)* „32 de cărți, bine ştiți, bine gîciți, bine să ieşiți. Cum o ştiut cel ce v-o zugrăvit în roş, în negru, în albastru, aşa şi voi să-mi spuneți cu dreptu; dac-a fi să fie bucurie şi cununie, să cadă drum în drum, dar în dar, inimă-n inimă; iar de nu şi nu, să vă sufle vîntu, să vă-nghită pămîntu." *(Pune cărțile pe canape.)* Acu taie cărțile, duducă. *(Adela taie cărțile; Balaşa aşează cărțile.)*

BALAŞA

Riga de caro, ia seama,
Cade tocmai lîngă dama!
Trei ochi, drum! şi mai la vale
Asul, casa dumnitale.
Lîngă as, priveşte, vine
Un valet de roş... pre bine!

Apoi şepte... bucurie;
Apoi zece... cununie.

ADELA: Cununie?

BALAŞA: Cununie!... Noroc să deie Dumnezeu.

ADELA: Elei! mamă Balaşă, zici c-are să vie?

BALAŞA *.(arătînd cărțile):* Iată-1 cole... Iaca, îl văd viind ca vîntu şi ca gîndu... Na! ian ascultă.

(Se aud afară -pocnete de surugii.)

ADELA: Se aude o poştă.

BALAŞA: E la fi... potografu !

ADELA: Vai de mine ! Cum mi se bate inima !

BALAŞA *(strîngîndu-şi cărțile):* Nu fi copilă, Adeluță. Mergi în odaia matale de te mai linişteşte, că l-oi primi eu cum se cade. Fugi iute !

ADELA *(pe pragul uşii):* Mamă Balaşă, n-ar fi mai bine să şed cu d-ta?

BALAŞA: **NU**, drăguță, să nu-i dăm obraz... Las' pe mătuşa, că ştie ea ce face... Mergi.

(Adela iese prin dreapta.)

BALAŞA: Să te văd, Bălaşo... acu-i acu... Ian să-mi mai dreg fiongu de la testemel.

SCENA VI

BALAŞA, MANOLE (întră prin fund)

MANOLE: Bine-am găsit, giupîneasă.

BALAŞA: Piei, drace!... Da de unde-ai ieşit deodată popîc, *kir* Manoli? Aşteptam pe riga de caro, şi-mi iesă cel de ghindă.

MANOLE: Ce ghindă? ce vrei să zici?

BALAŞA: Nimica... Te-ntreb de unde vii?

MANOLE: Vin de la moşie de la Bursuceni, cu fiiul meu Manolachi, ca să facem vizită lui cuconu Matachi. Ce face cuconu Matachi?

BALAŞA: Doarme. *(în parte.)* Cum dracu de m-o însălat cărțile ?

MANOLE: Doarme !... rău face. Somnu lung îi damlagiu. Am cunoscut un băcal, pe *kir* Sfetcu, la 1834,

ba mă-nşăl... la 1835... Ce zic eu?... la 1830... adică nu ştiu bine; mi se pare însă că era pe la 1835. în sfîrşit, fie: Am cunoscut la 1834... asta... la 1835...

BALAŞA: Iar te-ai încurcat în socotele, după obicei?

MANOLE: Nu-nţăleg, soro, ce-am păţit de vro 20 de ani încoaci, sînt cam uitit.

BALAŞA: Tinereţa... Dar unde-o rămas cuconaşu d-tale, Manolachi?

MANOLE: Manolachi? de Manolachi mă-ntrebi?.. s-o oprit lîngă iaz ca să-mpuşte nişte răţe. îi un vînător... groaznic... Almintere un copil blînd şi nevinovat ca o fată mare. Ai crede, giupîneasa... că la vrîsta lui... *(Voieşte să-i vorbească tainic la ureche.)*

BALAŞA *(depărlîndu-se dc Manole):* Parcă s-o trezit boieriu.

(Ascultă la uşa din stînga.)

MANOLE: De-aceea am hotărît să-l însor, şi-ţi mărturisesc că mi-am pus ochiu pe duduca Adela. Ce zici d-ta, giupîneasa?

BALAŞA: Adela?... şterge-te pe buze, *kir* Manoli.

MANOLE: Pentru ce?

BALAŞA: Adeluţa nu-i de obrazu d-voastră... adică să nu bănuieşti.

MANOLE: Iaca! Nu cumva-i cu ste-n frunte?

BALAŞA: Ba cu ste, aşa să ştii... Eu am crescut-o, eu am hărăcsit-o, eu am înflorit-o ca pe-o garofiţă; ei îi trebuie alt soi de bărbat, nu ca de-alde...

MANOLE: Ce ca de-alde?... Şi eu l-am crescut pe Manolachi ca pe-o... cum ai zis? care floare?

BALAŞA: Ba că chiar, l-ai crescut cu ţiganii.

MANOLE: Ei! Ş-apoi? ce-o ieşit de-acolo?

BALAŞA: O ieşit un obraznic şi altă nimica.

MANOLE: Na..'. Pricep acu de ce eşti supărată pe el... pentru că ţi-o împuşcat motanu cel'alb?... Apoi dă... îl zgîriese pe nas.

BALAŞA: Păcat că nu i l-o frint de tot.

MANOLE: Mare pagubă! un motan!... dacă-mi aduc aminte... pe vremea ruşilor, la 1828, am avut în gazdă un ofiţeri de cazaci... La '28 o întrat moscalii?... ba la '29... dar, la '29... Aşa,, cum îti spuneam, giupîneasa, la 1828... asta... la 1829...

BALAŞA: Iar te-ai încurcat.

MANOLE: Ba nicidecum. N-o întrat Prozoroţki la una» mie-opt-sute...

BALAŞA: Doisprezăce.

MANOLE: Cum?... la 1812.

BALAŞA: Tocmai, ruşii cei cu coadă.

MANOLE: Ba fără coadă...

BALAŞA: Ba cu coadă. Adă-ţi bine aminte.

MANOLE: Ian să videm, ian să videm. Eu am împlinit 50 de ani la Sfîntu Ilie. De la 1812 pană azi sînt 56 de ani aproape... Care vra să zică, aş fi venit pe lume cu 6 ani înaintea naşterii mele? Mare minune!

BALAŞA: Mai asa... Acum ai nimerit.

MANOLE: Insă... dă-mi voie; dacă m-am născut la una mie ş-atîta... *(Stă pe gînduri.)*

BALAŞA: Ce-ţi mai baţi capu degeaba, omule? Vrei: să ştii curat de cîţi ani eşti?

MANOLE:' De cîţi?

BALAŞA: De 68.

MANOLE: 68! Cum, Doamne, iartă-mă!

BALAŞA: 56 şi cu 12, cît fac?... taman 68. Dacă nu mă. crezi, cată-te-n gură.

MANOLE *(intrigat):* Să fiu oare aşa de bătrîn? *(Numărăpe degete.)*

BALAŞA *(în parte):* Ian priveşte socru pentru Adela,. Ama! cap de cuc.

SCENA VII

BALAŞA, MANOLE, MANOLACHI

MANOLACHI *(întră prin fund, spăriet):* Băbăiţă, bâjbâită. ..

MANOLE: Ce este, copile?

BALAŞA *(în parte):* Auzi, copil... Coşcoge nagîţ *l*

MANOLACHI: Iaca şi Baba-Cloanţa !... Ce faci, Cloanţe-?

BALAŞA: Ce să fac, gogu mamii... te privesc şi rid.

MANOLACHI *(mînios) :* De mine ?

MANOLE: Ian lasă, bobocu tatii, nu te mai aprinde... destul de aburit ai vinit de-afară...

MANOLACHI: M-am sfădit cu un domnişor, colo în capătul grădinii.

MANOLE: Un domnişor? Cine să fie, şi ce făcea acolo?

MANOLACHI: Zugrăvea nu ştiu ce cu plumbul pe hîrtie. Mă luasăm după o turturică cît cole, cît cole ! Cînd să trag în ea, mă trezăsc cu domnişoru cela în dreptul puştii; îi strig să se deie-ntr-o parte, el începe a rîde; eu mă mîniu, el mă numeşte păstîrnac şi mă ameninţă că mi-a rupe urechile. Atunci m-am. făcut foc ş-ara alergat în casă, băbăiţă. Ian aşa.

BALAŞA: Viteazu mamii! Să giuri că se trage din Ciubăr-Vodă, care l-o mîncat guzganii.

MANOLACHI *(furios):* Ciubăr-Vodă?

MANOLE *(intrigat) :* Ciubăr-Vodă !

scENA viu

Cei âenainle, IOANA

IOANA; Giupîneasă, s-o trezit boieriu.

BALAŞA: S-o trezit? Duceţi degrabă dulceţi şi cafe. *(Iese prin fund, strigînd:)* Savo, Sava, adă apă proaspătă de la şipot. Savo, da unde te-ai ascuns, bălaure?

MANOLE: Cuconu Matachi îi în etac?

IOANA *(arătînd în stînga) :* Aici.

MANOLE: Mă duc să-i zic ziua bună. Manolachi, vin cu mine să săruţi mîna lui cuconu Matachi. *(Intră în odaia din stînga.)*

MANOLACHI: Iaca viu, băbăiţă. *(Merge pană la uşa din stînga după tatăl său, apoi se întoarce rapide şi apucă pe Ioana de mînă.)*

SCENA IX

MANOLACHI, IOANA

MANOLACHI: Fa, ian mai stăi.

IOANA: Da dă-mi pace, cuconaşule, ce te tot legi de mine cînd mă vezi?

MANOLACHI: îmi placi, fa, ş-am hotărît să te fur de-aici, ca să te duc cu mine la Bucureşti.

IOANA: Tocmai la Bucureşti?

MANOLACHI: Tocmai!... Tată-meu mă crede tot în faşe şi mă. ţine de-aproape ca pe-o fată mare. M-am săturat de ţară, m-am săturat de casa părintească, şi mi-am pus în gînd să fug chiar astăzi în capitală, ca să mă mai spoiesc în lumea cea mare.

IOANA: Da, bine, acolo-i tîrgu spoielilor?

MANOLACHI: Aşa m-o încredinţat vărul meu Pehlivanu. Cunoşti pe vărul meu Pehlivanu?

IOANA: Ba nu.

MANOLACHI: El îi... Iaca ce-mi scrie din Bucureşti. *(Deschide un răvaş şi cîntă, cetind:)*

„Eşti chior sau nătărău
De dai în gropi mereu ?
Eşti bun de mîncat fin,
Dar ai galbini în sîn ?
Poltim la Bucureşti,
De vrei să te spoieşti.

Eşti crai, eşti iuschiuzar
Şi tufă-n buzunar,
Dar ştii cu chip frumos
Să furi o carte-n stos ?
Poftim la Bucureşti
De vrei să te spoieşti.

Eşti tînăr, nalt, spătos
Şi nu pre ruşinos;
.Eşti bun de cumpărat

Ca un... amorezat?
Poftim la Bucureşti,
De vrei să tc spoieşti."

De-aceea găsăsc că locul meu îi în capitală, ş-al tău, loano! Ascultă, vrei să vii? Nu scăpa prilejul. Eu te-oi ţinea bine; ţi-oi da rochii de mătasă şi malacof... primeşti?

IOANA: Bai.

MANOLACHI: Auzi, proasta? Se vede că nu te-ai săturat de bătăile giupînesei Bălaşii? Ascultă, am să te-aştept din dosul gardului cu brişcă băbăiţii. Să vii acolo, cum îi scăpa de sus. M-ai auzit?

IOANA *(în parte)*: Degrabă ţi-a fi?

MANOLACHI: Acum fugi, că vine băbăiţa. Nu uita că te-aştept.

IOANA *(în parte, ieşind prin fund)* : Aşteaptă, murgule...

MANOLACHI *(în parte) :* Una la mînă.

SCENA x

NALBĂ, MANOLE, MANOLACHI

MANOLE: Aşa, cucoane Matachi; dacă vrei să-mi dai grîul cu 50 de lei chila şi popuşoiul cu 16 lei merţa, îţi cumpăr toată pînea de pe moşie.

NALBĂ: Elei! *kir* Manoli, cum se poate să-mi dai nişte preţuri atît de proaste? D-ta ştii că-s iute, şi vii nitam, nisam să mă iei în trii parale.

MANOLE: Nu se-ncape mînie la negoţ, cucoane Matachi. îţi dau preţul obicinuit.

NALBĂ: Ce feli? îmi dai 50 de lei pe chila de grîu, cînd chila se vinde 120 de lei în Galaţi?

MANOLE: Aşa este, însă unde pui chiria de-aici păn' la Dunăre? Cărăuşia-i scumpă, şosele mai n-avem, şi păn-agiung productele la malul Dunării, cîte care se sfarmă, cîţi boi se dezghină şi mor, cîtă pîne se perde! Nu zic, dac-am avea un drum de fer, cică ne-ar căra roadă pămîntului în străinătate, cît ai bate-n palme, şi noi proprietarii am cîştiga cîte 50 la sută, numai din cărătură... însă fiindcă n-avem drumuri de fer...

NALBĂ: Drumuri de fer?... iar mă iei în trii parale, *kir* Manoli ?...

MANOLE: Ba nici gîndesc.

NALBĂ: D-ta crezi în poveşti de-acele?

MANOLE: Cred, nu cred, aşa aud vorbind lumea, aşa zic şi eu; ţi-o vînd în cît am cumpărat-o.

NALBĂ: Palavre franţuzeşti, *kir* Manoli, palavre franţuzeşti. Las' pe alţii să plece urechea la ele; dar nu noi, oameni cu toată giudecata.

MANOLE: Fie ! Noi să ne căutăm de treabă, mai bine.. ca nişte părinţi buni. Cucoane Matachi, una şi bună: Vrei să ne-ncuscrim împreună?

NALBĂ: Cum asta?

MANOLE: Cununind pe Manolachi al meu cu Adela d-tale? De primeşti, îţi dau doi galbini pe chila de grîu pe loc.

NALBĂ *(atins)*: ***Kir*** Manoli... mă superi! Copila mea nu-i de dat adalmaş.

MANOLE: Breee ! că iute-ai mai fost! Cine-ţi pomeneşte de adalmaş? Iaca băietul, vezi-1, îi frumos, ţapăn, cu duh, ş-apoi încă una, care n-ai crede-o... Pune-ţi în gînd... că la vrîsta lui... *(Voieşte să vorbească la urechea lui Nalbă.)*

NALBĂ *(neascultînd)*: De cîţi ani îi?

MANOLE: De 21... asta... de 22... ba de 21.

NALBĂ: Nu-i prea tînăr de-nsurat ?

MANOLE: Ei, dragă cucoane Matachi, nu ştii, mîncarea de dimineaţă şi-nsuratul devreme... Ş-apoi noi eram mai în vrîstă cînd ne-am căsătorit? Eu am giucat Isaia la 1821, cînd cu răzmiriţa.

NALBĂ: Şi eu la 1825.

MANOLE: La 21 o fost răzmiriţa?... ba la 1820.

NALBĂ *(urmîndu-şi gîndul)*: Ba nu la '25, ci la '24.

MANOLE: Ce feli la '24? La 1821 sau '20, pe cît îmi aduc aminte, intrase Ipsilant în ţară.

NALBĂ: Ia lasă, frate, c-am însămnat în ceaslov; m-am cununat spre sfinţii Aftanase şi Chirilă.

(Stau amîndoi afundaţi în gînduri.)

MANOLACHI *(în parte):* îs afundați în calendar. Acu-i vreme de fugit. Pe-aici mi-i drumul la Bucureşti. *(Iese pe furiş prin fund.)*

NALBĂ *(trezindu-se);* Bine ziceam eu, *kir* Manoli, la 1825.

MANOLE *(vorbind odată cu Nalbă):* Bine ziceam eu, cucoane Matachi, la 1821.

(Se aude afară o trăsură de poştă.)

NALBĂ: Ce s-aude?

MANOLE: O poştă.

NALBĂ: Cine să fie?

(Se aud rulade italiene afară.)

NALBĂ: Aud glasul cucoanei Caliopi.

MANOLE: CU adevărat.

NALBĂ *(CU bucurie, în parte) :* Ea-i! privighitoarea mea.

MANOLE: lat-o!... Dar unde-i Manolachi?

SCENA XI

*NALBĂ, **MANOLE, CALIOPI (în costum de voiagiu, intră prin fund)***

CALIOPI *(se închină, fredonînd după aria: „Bona sera" din „Bărbierul de Seviglia"):*

Bună ziua dumnitale.
Buna ziua îți doresc.
Iată după lungă cale
Cu plăcere-aici sosesc...

NALBĂ: Sărut mîna matale, cucoană Caliopi; dar ce vînt fericit te-o adus pe la noi... De unde?

CALIOPI: De unde? tocmai de la Bucureşti.

NALBĂ: Tocmai de-acolo?

CALIOPI: Am avut un proces cu posesorul la Casație, ş-acum, întorcîndu-mă acasă, m-am abătut pe la moşia d-tale. Zi că nu-s gentilă t

NALBĂ *(sărutîndu-i mîna):* Eşti o zînă... îmi spunea inima c-ai să vii. Te-am visat.

CALIOPI: Dovadă că ai o inimă care nu minte, cucoane Matachi; de-aceea am şi primit fără sfială curtea d-tale.

NALBĂ *(sărutîndu-i amîndouă mînile) :* Afrodito!

CALIOPI: Afrodită... dar!... însă cît pe ce era să nu-ți mai vezi Afrodită.

NALBĂ: Vai de mine! Cum?

CALIOPI: închipuiți-vă că, de la Bucureşti şi păn-aici, am pus şase zile, m-am prăvălit de şase ori, ş-am agiuns cu giumătate de suflet. Cît n-om avea drumuri de fer, tot de-aceste o să pățim.

NALBĂ: Da ce-ai pățit, îngeraşule, spune.

CALIOPI: Ce-am pățit? Ascultați:

(Arie din „Domino noir": „Ah! quelle nuit!")

Ah! ce-am pățit
Ce-am pătimit
Aici păn-am sosit!
Oh! cîte supărări
Şi zdruncinări!
Drumu-i stricat,
Caii-s căzuți şi surugiul bat;
Ei plec de pe loc
într-un noroc.
Iată c-ajungem la un deal;
Cînd să-1 suim, cade un cal,
Ceilalți dau înapoi, trăsura dă de mal,
O roată iese din butuc,
Şi surugiul stă năuc;
Caii se duc,
Iar eu rămîn şi de cap m-apuc.
Răcnesc, oftez mereu
Ca vai de eu!
Şi zic în gîndul meu;
Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapâ-mă din acest greu!

.NALBĂ şi MANOLE : Cum se poate!

CALIOPI

Dar în sfîrşit
La sat trimit
Poştaşul buimăcit;
Vro patru boi sosesc
Şi iar pornesc.
„Ţa, măi, Prian,
Hăis, Tălăşman!" striga bietul ţăran;
Dar boii, nenvăţaţi,
Stau înjugaţi.
Românul bate-n boii săi;
Eu strig la el, mai ţip la ei,
Şi boii spărieţi pornesc ca nişte zmei;
însă deodată, hodoronc,
Dăm într-un şanţ cu toţii, tronc!
Eu cad în fund
De-a rostogolul ca un pachet rotund,
Ş-acolo, vai de eu!
Gemînd mereu,
Ziceam în gîndul meu:
Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapă-mă din acest greu!

NALBĂ şi MANOLE: *Kirie ton dinameon!*

CALIOPI

Ce-o să mă fac?
Cu al meu sac.
Ca un biet neamţ sărac;
Pe cîmpul cel glodos
Plec, vai! pe jos!
La orice pas
Alunec, cad, răcnesc în mare glas,
Şi chiar papucii-mi las
La orice pas!
Cînd ajung seara lîngă sat,
Cînii s-apuc de lătrat,
Şi ca pe-un şoldănaş mă iau la alungat,
Iar eu cu spaimă crudâ-n sîn

Sar iute pe-o claie de fîn
Şi pănă-n zori,
Plîngînd, gemînd, cuprinsă de fiori,
Am stat acolo, zău.
Cavaideeu!
Ş-am zis în gîndul meu:
Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapă-mă din acest greu!

NALBĂ: Vai de mine! era să-mi mănînce cînii odorul, şi eu să rămîn văduoi păn-a nu mă-nsura... Cucoană Caliopi... în privirea stării drumurilor, te rog să nu mai amîni ziua cununiei noastre... Eu, mă ştii, sînt iute din fire şi-mi place lucrul grabnic... Spune, vrei să facem nunta peste cinci zile?

CALIOPI *(cu sentiment):* Ah! tiranule... fie.

NALBĂ *(transportat):* Eşti un serafim!

MANOLE: Noroc să deie Dumnezeu!... parcă sînteţi doi hulubaşi.

CALIOPI: Efectul amoriului, *kir* Manoli.

MANOLE: A fi... prin urmare, ştiţi una?... haideţi să facem amîndouă nunţile-ntr-o zi.

CALIOPI: Care amîndouă? Şi d-ta vrei să te-nsori?

MANOLE: Ba, ferească Dumnezău!... doar n-am căpchiet la vrîsta mea.

NALBĂ *(atins) :* Aud?

MANOLE: Vorbesc de căsătoria fiiului meu, Manolachi, cu duduca Adela.

CALIOPI: Bună păreche... Să trăiască!

MANOLE: Amin!... Nu l-ai întîlnit pe Manolachi cînd ai sosit, cucoană Caliopi?

CALIOPI: El mi-a deschis oblonul trăsurii, şi chiar mi-a luat din mînă sacul meu de drum, ca să-l aducă aici.

MANOLE: Trebuie să vie acuş, păunaşul tatii.

CALIOPI *(cam îngrijită):* Bine-ar face, fiindcă am nişte bani în sac *(în parte)* şi o corespondenţă de amor, foarte...

MANOLE: Să n-ai nici o grijă, cucoană; sacul d-tale se află în mîni sigure. Manolachi îi un mieluț nevinovat, un păunaş... Pune-ți în gînd, că la vrîsta lui... *(Voieşte să vorbească la urechea Caliopii.)*

CALIOPI *(fără a-l asculta): Apropo,* cucoane Matachi, am întîlnit, pe la capătul livezii, un păunaş străin care se furişa pe sub gard şi părea că studia locurile... Cine-i?

NALBĂ: Nu ştiu.

MANOLE: A fi poate obraznicul cela care i-o zis lui Manolachi păstîrnac?

CALIOPI: Aducea de departe CIX UIT. clinic 3. maiorului...

NALBĂ: Care maior?

CALIOPI *(îngăimată) :* Maiorul... Velinescu... din Bucureşti. .. un văr a răposatului...

NALBĂ *(cam cu îndoială) :* Aşa ?

MANOLE *(căutînd pe fereastă) :* Iată-1!

CALIOPI: Maiorul? Unde?

NALBĂ *(observînd pe Caliopi, în parte) :* Iaca... iaca...

MANOLE: Colo, pe movilă, în față cu casa.

CALIOPI *(alergînd la fereastă) :* Maiorul?

MANOLE: Ba nu, păunaşu cel străin care ziceai că l-ai întîlnit pe sub gard.

CALIOPI: Bine zici... Ce face oare-acolo?

MANOLE: Parcă scrie.,

CALIOPI: Ba, parcă face sămne cuiva din casă. Priveşte, cucoane Matachi, el pune acu mîna la ochi ca să vadă mai bine.

NALBĂ: Să nu fie Radu Anghel?

CALIOPI: NU cred, că-i prea elegant îmbrăcat.

MANOLE: Asta nu-i o dovadă.

NALBĂ: Apoi dar cine dracu să fie?

CALIOPI: Ha! am gîcit.

MANOLE şi NALBĂ: Ce?

CALIOPI: A fi vrun tînăr înamorat de Adela.

MANOLE şi NALBĂ *(împreună):* Oare?

CALIOPI: Şi după pantomina ce-1 văd făcînd, aş giura că-i în corespondență cu dînsa.

NALBĂ: Cum? Adela?...

MANOLE: Noră-mea

NALBĂ: Să facă năzbutii?

MANOLE: Păn-a nu să mărita.

NALBĂ şi MANOLE: Nu se poate!

CALIOPI: Ba se prea poate. Cine-o ştie mai bine decît mine?

NALBĂ: Aud? *(în parte, nemulțămii.)* Hmm!

CALIOPI: Ssst!... tăceți... hoțul s-apropie de gardul grădinii.

NALBĂ şi MANOLE: Ce scop are?

CALIOPI

(Arie din „Dame blanche" : „D'ici voyez ce beau domaine")

Priviți, priviți cum naintează
Acel străin înamorat
Şi pe sub gard se furişează,
Chiar ca un lup după vînat.
De aveți voi amîndoi
Miros bun, nas de copoi,
Luați seama, pîndiți bine;
Iată lupul, lupul vine!
Iată lupul încruntat!
Iată lupul, lupul vine
Şi-n grădină a intrat!

TOȚI

Iată lupul, pîndiți bine;
Iată lupul încruntat!
Luați seama, lupul vine
Şi-n grădină a intrat!

SCENA XII

Cei denainte, BALAŞA

BALAŞA *(în parte) :* Iaca ! ce s-o apucat?... Nu cumva vreu să s-arunce pe fereastră... *(Tare.)* Cucoane Matachi, ie sama să nu cazi.

CALIOPI: Ha, ha! giupîneasa Bălaşă, bine c-ai venit să te complimentez de buna creştere a Adelei.

BALAŞA: Bunătatea d-tale, cucoană.

CALIOPI: Frumoasă educație!

BALAŞA: Frumoasă... nu mi-i ruşine.

CALIOPI: O copilă de părinți buni să se compromită la vrîsta ei! Bravo! de cu vreme-a început!

BALAŞA: Ce face?... Curn ai zis?

CALIOPI: Zic că ai abuzat de încrederea boieriului.

BALAŞA: Ce-am făcut boieriului?

CALIOPI: Ai abuzat...

BALAŞA: Buzat?... Cine-i buzat? Cuconu?

CALIOPI: Nu te preface că nu-nțălegi.

BALAŞA *(esasperîndu-se)* : Da ce să-nțăleg, ce să-nțăleg? Vorbeşte-mi creştineşte.

CALIOPI *(arătînd pe fereastă);* Cunoşti pe tînărul acela care se uită-ncoaci cu ocheanul?

BALAŞA: Care? Cel de colo?... Să-1 îngrop de l-am mai zărit păn-acu.

CALIOPI: Cu atîta eşti mai vinovată, giupîneasă. Ai ochi şi nu vezi manevrele Adelei.

BALAŞA: Manevre?... Ce manevre? Adeluța mea face manevre? Puşche pe iimbă-ți, cucoană!

NALBĂ *(sever) :* Bălaşo!...

CALIOPI: Las-o, cucoane Matachi, s-o înfund cu minciuna. Giupîneasă Bălaşă... priveşte cum tînărul face sămne într-acoaci. Aşă-i? Cui le face, mă rog?... Dumitale? nu!... mie? nu! lui cuconu Matachi? nu! lui *kir* Manoli? nici atîta!... prin urmare numai Adelei.

BALAŞA: El? să îndrăznească... Adeluții mele?... Aşteaptă, marțafoiule, să te-nvăț eu a zădărî fetele. *(Merge la uşa din fund şi strigă.)* Savo! Savo!

NALBĂ: Da ce vrei să faci?

BALAŞA: Vei videa d-ta... Savo!

SCENA XIII

Cei denainte, SAVA

SAVA *(intrînd prin fund):* Aud, giupîneasă.

BALAŞA: Savo, vezi pe domnişoru cel de colo?

SAVA *(la fereastă):* îl văd.

BALAŞA: Aleargă iute de-i spune că-1 pofteşte boieriul sus; iar de n-a vra cumva să vie, umflă-1 în spinare şi-1 adă aici, hurduz, burduz.

SAVA: Bine, giupîneasă. *(Iese alergînd.)*

NALBĂ: Ce gînd ai, Bălaşă?...

BALAŞA: Ce gînd am? Vai! bată-1 aşa şi pe dincolo venetic! Auzi, să vie un puşchi din lume ca să fure mințile copilei? Să-mi smulgă garofiță de la sîn ş-apoi să fugă cu ea peste nouă mări şi țări?... Hei! doar încă n-o închis ochii Bălaşa... N-am crescut-o eu, n-am discîntat-o eu, n-am hărăcsit-o eu de flori de cuc... Adeluța-i a mea; n-are să s-amestece nime unde nu-i ferbe oala... M-ați auzit? Nime!

NALBĂ: Cum? nici eu care-i sînt tată?

MANOLE: Nici eu care am să-i fiu socru?

CALIOPI: Nici eu care am să-i fiu maştigă?

BALAŞA: Nici d-ta, nici d-ta, nici d-ta!... Eu sînt mama Adeluții, de cînd o murit răposata, Dumnezău s-o ierte! Eu am învățat-o gospodăria. Auzi! nu i-am dat creştere bună!... nu i-am dat educație!

Dar pentru gospodărie
Cine poate s-o întreacă?
Ca Adela cine ştie,
Cine ştie ca să facă
Dulcețuri bune,
Vutci de minune,
Păstrămuri, pască şi cozonac?
Şi aluaturi,
Şi marinaturi,
Şi cataifuri, şi caimac?
Pohaci, plăcinte
Grase, ferbinte,
Să le mănînce chiar împărați;
Varză, bulionuri,
Dobă, jambonuri
Şi bujăniță de muşchi zvîntați.

Da! bujăniță!... degeaba dai din umeri *kir* Manoli; poate că știi d-ta s-o faci mai bună? Cum ai zis?

MANOLE: Da dă-mi pace, giupîneasa, că nu zic nimica.

BALAȘA: Apoi, ian să te-mpingă păcatu să zici dimprotivă. *(Caută pe fereastă.)* Iaca, nu se mai vede. L-a fi umflat Sava pe sus.

SCENA XIV

Cei denainte, SAVA

SAVA: Giupîneasa, l-am adus.

TOȚI: Unde-i?

SAVA: Suie scările. *(Iese.)*

BALAȘA: Bine! să-l luăm la depănat.

NALBĂ: Ce să-i spunem? Cucoană Caliopi, să-i vorbești d-ta.

CALIOPI: Ba d-ta, cucoane Matachi, ca stăpînul casei.

NALBĂ: Eu îs cam iute, și...

BALAȘA *(în parte)*: Iute ca nalba.

NALBĂ: Socot c-ar fi mai potrivit să vorbească *kir* Manoli, ca socru.

MANOLE: Eu? bucuros; însă nu știu cum sâ-ncep; prin urmare, tot mai cuviincios îi cuconu Matachi, ca părinte...

NALBĂ: Dacă n-aș fi iute...

BALAȘA: Mări, ce vă poftiți ca grecii la temniță? Las' că-i grăiește Bălașa. Iată-l!

SCENA XV

Cei denainte, RADU

RADU: Domnilor!... Un curier estraordinar, în chip de țigan, a venit să mă învite aici din partea stăpînului său... Cine-i, mă rog, stăpînul pomenitului balaur?

NALBĂ *(blînd)*: Eu, domnule..

RADU: Domnul meu. iată-mă dinaintea d-tale. Ce poftești?

NALBĂ: EU?... întreabă pe cucoana Caliopi.

CALIOPI: Ba, pardon... pe *kir* Manoli.

MANOLE: Ba pe giupîneasa Bălașa.

RADU: A!... Se vede că ne jucăm de-a baba-oarba.

BALAȘA *(atinsă)*: Ce baba-oarba?... Cine-i baba-oarba?... N-auzi, *mosiu* cela?...

RADU: Mie-mi vorbești, jupîneasă?

BALAȘA: D-tale... Se vede că-ți plac fetele?

RADU: Cum nu?... cînd îs frumușele... dar ce are-a face?...

BALAȘA: îți plac!... și de-aceea te furișăzi pe sub gardurile oamenilor?

RADU: Eu?

BALAȘA: Și faci sămne la ferestrele caselor?

RADU *(în parte)*: E lipsită!

BALAȘA: Faci sămne, ha? Așa, cu mînile, ca o moară de vînt, și cu capu, așa, ca un cal ce se apără de muscă?

RADU *(lui Nalbă)*: Domnule, esplică-mi, te rog, cimiliturile jupînesei.

NALBĂ: Ce să-ți esplic, domnule... în două cuvinte îți spun curat că-ți perzi timpul în zădar... Copila mea nu-i de-acele...

RADU: De care?

NALBĂ: Copila mea are creștere bună, domnule.

BALAȘA: Are dar, că eu am crescut-o, eu am...

RADU: Ș-apoi?... Ce mă privește pe mine?

BALAȘA: Dacă nu te privește, de ce cați s-o scoți din minte cu schimonositurile d-tale?... De ce te-ai așăzat. dincolo de grădină în fața cu fereastra ei? De ce-i faci sămne cu mîna și te uiți la dînsa cu ocheana? Nu ți-i rușine ca să te porți ca un sare-garduri?

RADU: A! înțeleg acum... Ha, ha, ha, ha, ha!

BALAȘA:. Ian auzi-l că și rîde! are obraz să rîdă!

TOȚI: Rîde!

RADU:. Mă iertați, dar, zău! nu mă pot opri de rîs... prepusurile d-voastre sînt atît de comice!...

BALAŞA: Ce sînt?... Ian mai zi o dată?

RADU: Domnilor! în citeva cuvinte vă pot linişti... Ați crezut că fac curte prin semne telegrafice nu ştiu cărei domnişoare de aici? V-ați înşelat. Dacă m-am aşezat cu instrumentele mele pe movila de lîngă grădină, am făcut-o ca să ridic planul locului pe unde are să treacă drumul de fer.

TOȚI: Planul... locului drumului de fer!

RADU: Dar, domnilor! Compania drumului de fer m-a însărcinat cu ridicarea planului; căci sînt inginer topograf.

BALAŞA: Potograf!

NALBĂ: Şi pe unde, mă rog, are să treacă drumu?

RADU: De-a lungul moşiei acesteia.

NALBĂ: De-a lungu?... Să mi se strice-o mulțime de fălci de-arătură şi de fînaț?

MANOLE: Pagubă însămnătoare!

RADU *(scoțînd un plan din carton)*: Iată linia trasă aici pe plan. Ea începe de la hotarul moşiei, trece prin pădure...

NALBĂ: Să-mi taie şi pădurea?

RADU: Cotigeşte pe lîngă iaz, apoi apucă drept prin grădina boierească, şi chiar drept...

NALBĂ: Prin mijlocii casei poate?

RADU: Precum zici; chiar prin mijlocul casei... îmi pare rău, domnul meu; însă avem să fim siliți a-ți da casa la pămînt, pentru ca să treacă drumul.

NALBĂ *(furios)*: Casa mea!

MANOLE: Casa lui!

NALBĂ: Dărăpănată!

CALIOPI: Cu grădină!

BALAŞA: Şi cămară!

RADU: Tot!

BALAŞA: Ca pe vremea ienicerilor!

RADU: Ba nu, căci ienicerii nu dau despăgubire.

(Nalbă, Manole, Caliopi şi Balaşa se apropie de Radu si vorbesc odată cu toții.)

NALBĂ: Şi socoti d-ta c-oi lăsa eu să-mi stricați bunătate de casă, unde m-am născut, unde-am crescut, unde m-am însurat, unde mi-au murit răposata? Odată cu capu!

BALAŞA: Şi socoti d-ta c-oi lăsa eu să strici bunătate de casă, unde-am trăit ş-am îmbătrînit cu cheile în mînă, şi unde-am crescut pe Adeluța? Odată cu capu!

MANOLE: Şi socoti d-ta c-oi lăsa eu să stricați bunătate de casă uncie m-am deprins a veni de douăzăci şi-atîți de ani şi care are să fie zestrea miresei? Odată cu capu!

CALIOPI: Şi socoti d-ta c-oi lăsa eu să stricați bunătate de casă unde-am să mă mărit, să fiu stăpînă şi să-mi fac cuibu fericirii mele căsătoreşti? Odată cu_capu!

RADU: încet, încet, nu vă aprindeți.

NALBĂ: Ce să nu m-aprind? Eu sînt iute, domnule. Auzi? Să mă păgubească de nu ştiu cîte fălci de pămînt, pentru ce? pentru un drum de fer!... parcă noi n-am trăit păn-acum şi fără drumuri.

MANOLE: Ba am trăit şi ne-au mers bine, slavă Domnului!

RADU: Bine, dar!... şi mai cu seamă moale... prin glod... cu carul... Hăis, Tălăşman, ța, Boian!... şi boii se spetesc întinzînd la jug şi carul scîrție prin glod, şi bietul român asudă bătînd cu prăjina în boii lui... Hăis, Boțolan, ța, Prian!... şi roata dă într-o groapă şi carul se frînge!... Ha ho! ha ho!... Dai la deal? e pre înalt... Dai la vale? e pre rapide... Dai pe şes, e pre mlăştinos!... soseşti la malul unei ape? pod nu-i! Ha ho! ha ho!... Carul stă iar pe loc!... şi tot astfel, cînd cauți, țara ca şi carul rămîne înglodată, în timp ce țările vecine merg înainte cu răpeziciunea gîndului.

NALBĂ: Ş-apoi, meargă sănătoase... Ce ne pasă nouă?

MANOLE: Ce-avem noi a împărți cu ele?

BALAŞA *(lui Manole)*: Te-ntreb?

RADU: Ce-avem a împărți? Avem a împărți binefacerile civilizației şi razele acelui soare modern ce poartă falnicul nume de progres. Avem a împărți cu

alte popoare comorile pămîntului nostru şi a lua în schimb de la ele ceea ce ne lipseşte: industrie, arte, cunoştinţe folositoare ţării. Avem a proba că şi noi sîntem demni de a face parte din marea familie europeană, care păşeşte cătră un viitor măreţ. Avem a ne feri de a fi porecliţi: Cîrtiţile Europei... Şi pentru toate aceste, pentru ca să păşim ca toată lumea pe calea ce se deschide înaintea noastră, ne trebuie drumuri de fer, domnilor, precum ne-au trebuit telegraful electric şi marele reforme de care se bucură România.

NALBĂ: Ba că chiar !

MANOLE: Ama !

RADU: Dar ! drumuri de fer, care ne vor pune în relaţie cu lumea întreagă; drumuri de fer, care vor înlesni transportul roadelor muncii noastre; drumuri de fer, care ne vor înzeci şi înmii averile; drumuri de fer, care, la caz de boală, ne vor da mijlocul a ne procura ajutorul ştiinţei medicale: drumuri de fer, care ne vor scăpa de ruină şi de moarte; dar! drumuri de fer, domnilor, adică: înflorirea, întinerirea, reînvierea patriei noastre.

Drumul de fer este un zmeu
Ce trece munţi în zborul său
Şi rîuri mari, şi văi adinei,
Şi bălţi, şi rîpi, şi-nalte stînci.

Drumul de fer cu-aripi de foc
Duce lumini în orice loc,
Şi-n calea lui naşte belşug,
Şi-n urma lui lipsele fug.

Drumul de fer uneşte-n zbor
Orice popor cu alt popor,
Ş-aprinde-amor duios, frăţesc
Iu orice suflet omenesc.

NALBĂ: Palavre, domnule, palavre!... aşa ne-aţi asurzit cu vorbe mari păn' ce ne-aţi luat moşiile

şi ne-aţi făcut una cu locuitorii... Palavre franţuzeşti! Drumurile de fer au să îmbogăţască pe străinii care le-or face, iar nu pe noi.

RADU: Iaca!... Nu cumva veţi pretinde ca străinii să ne aducă în ţară ştiinţa lor... pentru batirul ochilor noştri cei frumoşi? Ei, domnilor! să fim drepţi şi să ne ferim de a ne potrivi acelor ce tot strig în contra străinilor; căci am cădea în trista categorie de oameni nerecunoscători... Ţărilor civilizate străine sîntem datori noi, românii, cu luminile ce avem astăzi; prin urmare, cînd străinii voiesc să înzestreze România cu instituţii folositoare, trebuie să le întindem mînile cu dragoste, trebuie să-i încuragem, dîndu-le avantage potrivite cu sacrificiile lor, iar nu să facem ca orbul din basme, care a spart capul celui ce i-a arătat drumul.

NALBĂ: Toate aceste-s frumoase, domnule, dar eu unul sînt hotărît să nu las ca să treacă drumul d-tale pe moşia mea.

RADU: Pre bine; însă cum îl vei opri?

NALBĂ: M-oi aţine la hotar cu păru, dac-a trebui.

RADU: Ha, ha, ha, ha !

NALBĂ: Sau mai bine m-oi duce la Bucureşti ca să intrigarisăsc în contra lui Helbet!... doar oi găsi eu acolo oameni cu cap, care să înţăleagă lucrurile ca mine.

RADU: Nu cred.

NALBĂ: Auzi? palavre; drumul de fer îi zmeu cu aripi de foc... trece peste munţi ***ke*** *ta lifta...* poveste de mancă... parc-am fi copii... Mai bine carul cu boi, decît drumuri de fer... Nu-i aşa, boieri d-voastră?

MANOLE: Aşa !...

SCENA XVI

Cei denainte, ADELA

ADELA: Ce ecartă-i aici, mamă Balaşă?

BALAŞA: **NY** -i nimica, Adeluţă... S-o aprins boieriu.

RADU: Adela!

ADELA: Radu!

(Se apropie cu bucurie umil de altul.)

TOŢI *(în parte)*: Se cunosc!

RADU: Cum de vă găsesc aici?

ADELA: Aici e moşia tatălui meu.

NALBĂ: Ian ascultă, domnule, de unde cunoşti pe fiică-mea?

RADU: Am avut onorul de a-i fi prezentat la Iaşi.

BALAŞA *(înparte)*: Aista-i potografu!

NALBĂ: Aşa?... Apoi de ce m-ai înşălat, spuindu-mi că nu făceai nimărui din casă sămne mai adinioarea?

RADU: Domnule, vă încredinţez...

NALBĂ: Ai vrut să-ţi baţi gioc de mine?

CALIOPI: Şi de mine?

MANOLE: Şi de mine?

BALAŞA *(în parte, arătînd pe Manole)*: Na şi el!...

RADU: Domnilor» vă rog să m-ascultaţi...

NALBĂ: Ce să te-ascult?... iar palavre?... Ha, ha! vrei să-mi faci drumuri prin casă şi caţi să-mi amăgeşti copila!

ADELA *(cu rugăminte)*: Tată...

RADU: Domnule...

NALBĂ: Afară, berbantule!

RADU *(indignat)*: Domnule...

NALBĂ: Afară păn' nu mă iuţesc.

RADU: Ai noroc, domnule, că eşti părintele Adelei...

(Iese prin fund.)

NALBĂ: Părinte, nepărinte, afară din casa mea... şi cît pentru d-ta, duducă, care cunoşti ingineri, să nu te mai arăţi în ochii mei, neruşinato!

ADELA *(piingind)*: Al'

BALAŞA: Ce face?... puşche pe limbă-ţi!

NALBĂ: Taci, nebună bătrînă ce eşti, că numai vorba-i de tine... nu eşti nici de-o ispravă... De azi înainte nu-mi trebuieşti... Mergi de-ţi cată loc aiurea.

BALAŞA *(furioasă)*: Cum ai zis? Mă dai afară după 25 de ani de slujbă, pe mine, Bălaşa?... şi socoti poate că m-oi duce cu una, cu două? C-oi lăsa eu pe Adeluţa... garofiţă mă-sii?... care-am crescut-o, *(plîngînd)* am discîntat-o, am hărăcsit-o...

ADELA: Tată, tată, iartă pe mama Balaşa...

NALBĂ: Lipsiţi amîndouă... să nu vă mai văd.

ADELA: Ah! mamă... *(Leşină în braţele Balaşei.)*

BALAŞA: Vai de mine! Mi-o ucis puiu, hapsînu dracului... Adelă... Adeluţă... *(O aşează pe canape.)*

TOŢI: A leşinat!... Colonie... oţet... pene arse la nas.

BALAŞA: Gheaţă, gheaţă... Aduceţi un lighean cu gheaţă.

CALIOPI: Aleargă degrabă la gheţărie, *kir* Manoli.

MANOLE: Iaca mă duc. *(Iese prin stînga.)*

NALBĂ *(buimăcit)*; Bălaşo... nu-şi vine-n simţiri?

BALAŞA: Fugi, căpcăunule, că mi-ai omorît odoru... Adeluţa mătuşii.

NALBĂ *(lîngă Adela)*: Adelă...

CALIOPI: E nesimţitoare... ar trebui un doftor.

NALBĂ: Dar... un doftor... Să trimetim îndată...

BALAŞA: Unde să trimetim?... Cale de trii posti de-aici nu se găseşte nici doftor, nici spiţer... Ar trebui o zi-ntreagă ca să meargă un om păn' la tîrg.

CALIOPI: Dac-ar fi un drum de fer pe moşie, într-o clipă ar sosi doftorul aici.

NALBĂ *(năuc)*: Dar... un drum de fer... bine zici.

BALAŞA: Ce mai pomeneşti de drum de fer, cucoană Caliopi! N-ai auzit că boieriu vra să s-aţie cu păru la hotar?...

NALBĂ: Ei! aşa... am zis-o... dar mă căiesc... *(Cu desperare.)* Aş da acu şi moşia-ntreagă, numai să scape Adela... Treacă drumul de fer prin pădure, prin grădină, prin casă... pe unde i-a plăcea... treacă chiar peste trupul meu, numai să nu-mi perd copila... Adeluţă, vină-ţi în simţiri... ţi-oi da ce-i vrea, oi împlini toate dorinţile tale.

BALAŞA *(în parle)*: Bietu boieri... plînge!

NALBĂ: Bălaşă !... tu mi-ai crescut-o, tu să mi-o scapi de moarte... auzi tu?... Spune ce să fac?... ce să fac, săracul de mine !

BALAŞA: Ce să faci? S-o măriţi cu potografu.

NALBĂ: Care potograf?

BALAŞA: Cel de dinioare, care l-ai dat afară şi care se iubeşte cu Adela.

NALBĂ: Fie... dar unde-i, unde-i?

BALAŞA: Unde-a fi, n-ai grijă... îl aduc eu cu ulcica...

NALBĂ: Adă-1!

CALIOPI: Ai să vrăjeşti?

BALAŞA: Am. *(Scoate din buzunar o ulcică şi o vărguţă, şi începe a descînta iute.)* Tăceţi molcu, să nu-mi smintiţi vraja... Sss ! *(Descînta învîrtind vărguta în ulcică.)*

Vărguţă de alun.
Acum într-un ceas bun,
Prefă-te balaur
Cu solzii de aur,
Şi pe cel dus
Adă-1 pe sus;
Ca un nebun,
Pe-o prăjină de alun.

NALBĂ şi CALIOPI: Vine?

BALAŞA: Vine, vine... iată-1 sositor.

SCENA XVII

Cei denainte, SA VA

SAVA: Giupîneasa, giupîneasa...

BALAŞA: Carnacsî.

SAVA: Săriţi!... Cuconaşu Manolachi o răpit pe Ioana.

TOŢI: Cum?

SAVA: L-am văzut cu ochii mei... din dosu grajdiului, apucînd pe Ioana în braţe, sărind cu ea în brişcă, şi luînd drumu spre iaz.

CALIOPI: A fugit Manolachi?... cu sacul meu!... Vai de mine !... aleargă, Savo !...

(Sava iese alergînd.)

NALBĂ: Ce sac?

CALIOPI *(desperată):* Sacul meu de voiagiu în care aveam 3000 de galbini şi corespondenţa de amor a maiorului... Săraca de mine!

NALBĂ: Corespondenţă de a maior... de amor a maiorului!... Ha, ha! cucoană... aveai corespondenţă de a maior... cu alţii?...

CALIOPI: Ah!... ce-am spus!... ah! ah! *(Cade în istericale pe canapeua din stînga.)*

NALBĂ: Bălaşă... nu mă lăsa... îmi vine-ameţală...

BALAŞA: Altă bele, acu!... Mergi iute de-ţi pune la cap un şervet cu gheaţă.

NALBĂ *(ieşindprin stînga, ameţit)* : Gheaţă... a maior... Adela...

CALIOPI *(în spasmuri):* Sacul... banii... maiorul...

BALAŞA: Ian priveşte ce frumos o prinde!... coşcogea spanchie cu istericale... Se vede că cucoana era scrisă la oaste... Aferim!

CALIOPI: Sacul... sacul...

SCENA XVIII

Cei denainte, SAVA, IOANA

SAVA *(aducînd sacul):* Iaca sacu... iaca şi Ioana... *(Pune sacul în braţele Caliopii.)*

CALIOPI *(trezindu-se) :* Sacul!... el e! săcuşorul meu... averea me... iată-1!... Nu-i lipseşte nimic?... *(Deschide sacul şi-l examinează.)*

BALAŞA: Dar cum ai scăpat, fa, din ghearăle hoţului?

IOANA: Un străin m-o auzit strigînd: agiutor; o ieşit înaintea cailor, i-o oprit, şi cuconaşu Manolachi, cum l-o văzut, o sărit spăriet din brişcă ş-o apucat fuga pe cîmpi.

BALAŞA: Da unde-i străinu?

IOANA: Nu ştiu... el m-o adus în curte cu brişcă ş-apoi s-o făcut nevăzut.

BALAŞA *(in parte):* El a fi, potografu!... Să-i mai vrăjăsc... doar a vini mai degrabă. *(începe iar a vrăji şi a descînta.)*

Vărguţă de alun,
Adă-l într-un ceas bun;
Cu iuţeala vîntului
Pe faţa pămîntului;
Iar copila să-nflorească,
Pe loc să se curăţească
De fapt,
De dat,
De pîră,
De ură,
De-ntristare
Şi de vătămare.
Ursitul să vie
Fata să renvie
Curată,
Luminată
Ca să fie măritată.

SCENA XIX

Cei denainie, RADU

TOŢI: Iată-l!

RADU: Pardon... m-am întors aici ca să vă spun...

BALAŞA: Sss!

RADU: Ce-i?

BALAŞA *(o arată pe Adela).*

RADU: Ce văd! Adela leşinată! *(Se apropie de Adela.)* Adelă... Adelă!

SCENA XX

Cei denainte, NALBĂ (legat cu un şervet la cap), MANOLE (cu un lighean în mînă)

MANOLE: Iată gheaţa!

BALAŞA: Sss!

(Manole rămîne încremenit lîngă uşă.)

NALBĂ: Ce-i?

BALAŞA *(arăiînd pe Radii):* Potografu.

NALBĂ: A vinit?

BALAŞA: L-am adus cu ulcica.

NALBĂ: Ce face-acolo?

BALAŞA: Sss!

RADU *(cu glasul uimit) :* Adelă, Adelă... Ascultă glasul meu... Eu sînt lîngă tine... eu, Radu, care te iubesc ca pe îngerul tinereţilor mele; eu, care mi-aş da viaţa pentru tine.

MANOLE: Ce zice?... ce zice?

BALAŞA: Sss!!

RADU: Adelă, din lumea în care te găseşti întoarce-te iar pentru noi, ca să vezi cum te plîngem, cum te dorim, cît te iubim... Adelă!

ADELA *(deşteptîndu-se) :* Unde sînt?... Cine mă cheamă? Radu! Radu!... Ah! *(Se pleacă pe umărul lui Radu.)*

RADU: Scumpa me!

NALBĂ *(păşind spre Adela):* A înviet copila!

ADELA *(spăimîntată):* Tatăl meu!... fugi, Radule!

RADU: N-ai frică, scumpa me... Nici moartea nu mă va putea smulge de lîngă tine... De-a fi chiar să ne ucidă părintele tău, om muri împreună unul lîngă altul...

NALBĂ *(viind lîngă Adela):* Să vă ucid eu?... mă ferească Dumnezău! Mai bine vă voi cununa, ca să fac fericirea voastră... şi să viu de hac lui ***kir*** Manoli.

MANOLE: Aud?

ADELA *(sărutînd mîna lui Nalbă):* Bunul meu părinte!

BALAŞA: Aşa mai vii de-acasă, cucoane.

RADU: Domnule... cum să vă probez recunoştinţa me?

NALBĂ: Cum?... Fericind pe Adela şi făcîndu-mi drumuri de fer pe toată moşia.

CALIOPI: Bravo, bravo, amicul meu!

NALBĂ: Cît pentru d-ta, cucoană Caliopi, îţi poftesc s-agiungi din maioreasă ghinărărească.

CALIOPI: *Merci...* Mă duc la Iaşi să mă mărit cu maiorul.

NALBĂ: Călătorie... *(în parte)* sprîncenată.

MANOLE: Ei bine, eu ce fac cu ligheanu ist de gheaţă?

BALAŞA: Bagă-1 în sîn, *kir* Manoli.

MANOLE: Dar cu fiiul meu, Manolachi ?

BALAŞA: Trimite-1 la volintirie pe malu Dunării.

MANOLE: Cine ?... el volintir ?... bobocul tatii ?... dar nu ţi-am spus, giupîneasa Bălaşă, că el încă... *(vorbeşte Balaşei la ureche)* n-a schimbat toţi dinţii.

BALAŞA: Ha, ha, ha ! mare natafleţ o mai fost.

MANOLE: Natafleţ!

ADELA: Ce rîzi, mamă Balaşă?

BALAŞA: Nimic... Ian *kir* Manoli spune ghiduşii.

TOŢI: Ce ghiduşii?

BALAŞA: Cică...

MANOLE: Să mă-ngropi de-i spune, giupîneasa.

BALAŞA: Cică... drumul de fer îi iscodirea dracului.

RADU; Chiar fie, noi să strigăm cu entuziasm: Vivat drumul de fer !

TOŢI: Vivat!

Drumul dc Ier uneştc-n zbor
Orice popor cu alt popor;
El va sădi amor frăţesc
în orice suflet omenesc, *(bis)*

(Cortina cade.)

*

NOTE ŞI VARIANTE

Interesul Iui Alecsandri pentru scenă pare să fi fost stîrnit încă de timpuriu de preocupările tatălui său pentru un teatru în „limba patriei", accesibil tuturor (v. G. C. Nicolescu, *Viaţa lui Vasile Alecsandri,* ed. a 2-a revăzută, Bucureşti, Editura pentru literatură, 1965, p. 19, 35).

Tînăr de 17—18 ani, aflat la studii la Paris, el se duce, probabil, adesea la teatru, unde are prilejul să cunoască „acea specie dramatică uşoară, agreabilă, accesibilă publicului, a vodevilului, pe care Scribe, cel atît de la modă, îl îmbogăţise, înlocuind vechile personaje convenţionale prin unele mai reale, cu vorbirea lor, cu ticurile lor, personaje luate din mijlocul socie taţii şi făcînd publicul să rîdă, dar să şi mediteze după ce pleca de la teatru" *(ibidem,* p. 42).

întors în ţară în 1839, cunoaşte nemijlocit starea teatrului românesc, monopolizat de trupe franceze sau germane.

în absenţa unui repertoriu naţional, avîntul patriotic general impune prezentarea, la începutul anului 1840, a unor piese străine prelucrate sau traduse în româneşte. Dar dorinţa arzătoare a unor bărbaţi hotărîţi ca Mihail Kogălniceanu, C. Negruzzi şi ceilalţi din jurul lor era formarea unei dramaturgii naţionale. Campania pornită încă din primul număr al *Daciei literare* a determinat în cele din urmă autorităţile să satisfacă cererea tot mai insistentă a publicului de a i se da un teatru românesc. Pentru început este numită o comisie — alcătuită din C. Negruzzi, Kogălniceanu, Alecsandri şi Petru Cîmpeanu (pe atunci profesor de filozofie la Academia Mihăileană) — care trebuia să redacteze un proiect de reorganizare a teatrului. După aprobarea acestuia, la 27 februarie 1840, autorii lui sînt desemnaţi să conducă noul aşezămînt, ca membri ai comitetului teatral. Peste cîreva săptăr.iîni, la 18 martie 1840, contractul încheiat între guvern şi comitet (Ne-

gruzzi, Alecsandri şi Kogălniceanu) încredinţa acestuia din urmă, pentru o perioadă de 4 ani, direcţia teatrelor francez şi român reunite. Din cele 100 de reprezentaţii, prevăzute pentru primul an, un sfert trebuiau să fie româneşti, iar restul franţuzeşti. Intrucît însă literatura dramatică românească originală abia de acum încolo trebuia creată, prima reprezentaţie a unei piese româneşti va avea loc numai la 18 noiembrie 1840. Această piesă, „comedie în trei acte, prelucrată de A... B...", este *Farmazomd din Hirlău* a lui Alecsandri (publicată imediat în broşura nr. 1 din „Repertoriul Teatrului Naţional din Iaşi").

în urma succesului înregistrat de acest început, peste trei luni, la 5 februarie 1841, Alecsandri oferea publicului o nouă comedie într-un act: *Modista şi cinovnicul*, publicată şi ea în broşura nr. 7 din seria „Repertoriului Teatrului Naţional din Iaşi" (cu menţiunea: „înfăţoşată pentru întâiaşi dată pe Teatrul Naţional din Iaşi, sîmbâtă în ianuarie 1841". Acţiunea şi personajele ambelor piese erau luate din viaţa Iaşilor de atunci, ceea ce constituia o atracţie deosebită pentru spectatori.

Cum însă cei trei directori ai teatrului ieşean, numiţi în 1840, intîmpinau mari dificultăţi în îndeplinirea sarcinilor pe care şi le asumaseră, neprimind nici un sprijin din partea oficialităţilor, ei sfîrşiră prin a concesiona, în 1842, contractul lor baronesei Frisch, directoarea unei trupe germane poposite pe atunci la Iaşi. Această trupă prezenta numai spectacole în franceză şi germană, întrucît, de la cele două comedii scrise de Alecsandri în iarna 1840—1841, publicul românesc nu mai avusese prilejul să asiste la reprezentaţia altei piese naţionale. La 18 ianuarie 1844, în fine, ieşenilor le este prezentată noua piesă a lui Alecsandri, *lorgu de la Sadagura,* care este primită cu mult entuziasm şi constituie, de fapt, momentul întemeierii teatrului românesc (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 84).

Cu privire la aceste împrejurări, deosebit de grăitoare este însăşi mărturia scriitorului:

„în 1844 — scrie el, făcînd o confuzie de date, fiind vorba, în realitate, de 1840 — prinţul Sturza ne-a impus lui Kogălniceanu, Negruzzi şi mie cele două direcţii ale teatrului francez şi ale teatrului moldovenesc. Pînă atunci, scena naţională, condusă mai întîi de Asachi, de un profesor de la Academie, abia se putea susţine datorită proastei alegeri a unor proaste traduceri. Periercourt, cu dramele sale, şi Kotzebue, cu comediile sale, împlineau toate nevoile reprezentaţiilor. Nu exista o singură piesă originală în tot repertoriul. Nimeni nu se apucase de teatru pentru motivul că limba noastră nu era formată. Am avut curajul să încerc şi am obţinut un succes colosal.

Prima piesă[1] care mi s-a jucat a fost o [comedie] în trei acte, intitulată *lorgu de la Sadagura* (Sadagura este un mic orăşel din Bucovina). Mă sileam în această piesă să biciuiesc un defect care domnea atunci în înalta societate şi care putea provoca rezultate dezastruoase, şi anume: proasta afectare de a dispreţul tot ceea ce era naţional — limbă, obiceiuri, plăceri, şi chiar Moldova însăşi! Orice persoană care trecuse frontiera pentru a merge în străinătate, chiar şi numai pînă la Cernăuţi, se credea îndreptăţită să afecteze că nu mai poate trăi în ţara sa. Atît le-am acoperit de ridicol pe cele două personaje ale comediei mele, încît, începînd de la prima reprezentaţie* defectul dispăruse ca prin farmec. Nu mai îndrăzneşte nimeni să facă paradă de antinaţionalism, de frică să nu fie confundat cu lorgu de la Sadagura sau cu doamna Gafiţa; mai mult încă, au ajuns să facă din mine un fel de sperietoare: « Bagă de seamă, se şoptea la ureche, Alecsandri te poate zugrăvi pe scenă ».

îmi amintesc această primă reprezentaţie ca şi cum ar fi fost ieri, pentru că a lăsat o impresie adîncă în mintea mea. Teatrul era arhiplin, prinţul Sturza şi toată înalta societate se. adunaseră acolo pentru prima dată după mulţi ani. Eram în loja tatălui meu şi numai Dumnezeu ştie cum tremuram!

Primul act se termină în zgomotul aplauzelor, cel de-al doilea, în zgomotul tropăielilor, la al treilea, sala se ridică în picioare şi cheamă pe autor cu zgomot de adevărată furtună. Stau la îndoială; sînt forţat să mă arăt în marginea lojei noastre, aplauzele mă asurzesc şi, la ieşirea din lojă,-. doamne şi domni se aruncă asupra mea, mă îmbrăţişează, mă trimit de la unul la celălalt şi o fac în aşa măsură, încît mă întorc acasă bolnav de emoţie şi rămîn în pat timp de o săptămînă. Desigur, era foarte măgulitor pentru un tînăr de 22 de ani să primească asemenea ovaţii din partea compatrioţilor săi, dar cea mai scumoă recompensă mă aştepta acasă, şi am aflat-o în îmbrăţişările tatălui meu. Plîngea îmbrăţişîndu-mă" (scris. B.A.R., ms. rom. 3370, f. 259—262, către Ubicini — în româneşte de Marta Anineanu, in Vasile Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* Bucureşti, E.P.L., 1964, p. 153-155).

Rolul personajului principal, lorgu de la Sadagura, fusese interpretat magistral de Costache Caragiale. La cererea insistentă a publicului, peste o săptămînă, la 25 ianuarie 1844, are loc cea de-a doua reprezentaţie a piesei (cf. nota semnată M.phail] K.[ogălniceanu] din *Propăşirea,* 1844, nr. 3,

[1] După cum se vede, el nici nu mai aminteşte de *Farmaznnul din Hirlău* şi *Modista şi cinovnicul,* pe care le va menţiona totuşi în prefaţa ediţiei 1875.

23 ian., p. 24: „Marţi trecut, in ÎS ianuarie, s-au reprezentat pe Teatru National cea întâi piesă putem zice românească, *Cuconu Iorgu de la* ***Sadagura,*** comedie în trii acte, compusă de d. V. Alecsandri. Succesul au fost deplin. La sfîrşit tot publicul au cerut a doua sa reprezentaţie, care va fi în 25 ianuarie. Aşteptăm aceasta pentru ca să putem da cetitorilor noştri o idee despre această piesă, adevărată expresie a societăţii noastre, cu toate ridicolele de astăzi").

Comedia a intrat în repertoriul permanent al teatrului şi s-a tipării în acelaşi an, în tipografia Institutului Albinei. La sfîrşitul volumului, Alecsandri adăuga cu modestie un *post-scriptum :*

„Această piesă este o piesă *de circonstance,* o compunere improvizată, o scriere aruncată pe hîrtie in două-trei zile; în urmare autorul nădăjduieşte că publicul cetitor va trece cu vederea şi va ierta greşalele dramatice cuprinse in ea. Acele gre.şâli autorul le cunoaşte prea bine şi ştie de înainte delectele care ar putea da materie unei critici aspre; însă el se măguleşte cu ideea că spectatorii binevoitori care au aplaudat pe C. C. Iorgu de la Sadagura la deosebitele lui reprezentaţii îi vor păstra şi acum măcar o parte din acea dragoste neaşteptată ce d-lor i-au arătat atunce. Această idee, precum şi oarecare lene l-au oprit de a face corecţiile cuviincioase.

în sfîrşit, ca cea mai bună şi de pe urmă îndreptare, autorul mărturiseşte că, neavîud nicidecum pretenţia de a fi *autor dramatic,* el au compus această piesă pentru plăcerea a cîţiva prietini (cărora le mulţămeşte de încuragiare) şi pentru ca să dovedească că tinerii actori români pot juca foarte bine pe scenă, cînd vor fi însărcinaţi fieştecare cu rolul ce i se cuvine; căci arta teatrală este la noi încă în copilărie şi, prin urmare, *piesele trebuie să fie lucrate după actori,* pană ce aceştii se vor putea deprinde cu scena.

Iunie 1844."

Acest *post-scriptum* este deosebit de important pentru că el constituie dovada lucidităţii cu care Alecsandri sesizase greutăţile pe care le avea de învins pe atunci, la noi, un autor dramatic. „Un teatru perfect nu se improvizează de azi pînă mîni" — scria el şi într-o scrisoare datînd de prin 1843, cuprinsă in prefaţa ediţiei de teatru din 1875 (vezi volumul de faţă, p.21).

Triumful piesei *Iorgu de la Sadagura* marchează deci o dată însemnată in istoria teatrului la noi, data „începutului unei adevărate creaţii dramatice originale româneşti". Comedia era cea dinţii piesă românească nu numai în ce priveşte limba în care era scrisă, ci şi în construcţia personajelor, în numele, identitatea lor socială şi naţională, în subiect şi conflict, în tabloul societăţii, în moravurile şi atmosfera ei românească (vezi G. C. Nicolescu,

op. cit., p. 93; cf. şi G. Bogdan-Duică, *Vasile Alecsandri,* Bucureşti, 1926. p. 17).

La cîteva zile de la prima reprezentaţie a acestei piese şi înaintea celei de a doua, pe scena Teatrului Naţional din laşi era prezentată, la 23 ianuarie 1844, o nouă piesă a lui Alecsandri, *Spătarul Haţmaţuchi,* o comedioară în versuri, al cărei text — după cum ne spune autorul însuşi (vezi voi. de faţă, p. 14) — s-a pierdut. Ceva mai tîrziu, Alecsandri înzestra teatrul cu încă o comedie într-un act, *Creditorii,* tipărită în broşură în 1845, la Cantora *Foaiei săteşti* din Iaşi.

Piesa următoare va fi tot o comedie, *Iaşii în carnaval* sau, aşa cum s-a numit iniţial, *Complotul,* tablou în trei acte. în prefaţa ediţiei din 1875, Alecsandri spune că ţelul său a fost să combată „persecutarea opiniei publice" (vezijvol. de faţă, p. 24-25). Aşa se explică intervenţia autorităţilor la prima reprezentaţie a piesei, care a avut loc la 22 decembrie 1845: „în timpul reprezentaţiei — îi relata scriitorul împrejurările prietenului său Ubicini în scrisoarea citată — prefectul de poliţie a vrut să se tragă cortina — din ordin venit de sus — dar publicul 1-a împiedicat. Atunci a venit să mă înştiinţeze că trebuie să-mi retrag piesa, căci, dacă nu, mă vor închide pentru cîtva timp într-o mănăstire; i-am răspuns că piesa aparţinea deja publicului şi că, dacă mă vor trimite la mănăstire, voi face o nouă piesă cu acest subiect. M-au lăsat în pace şi, comedia mea continuîndu-şi cu succes reprezentaţiile, zvonurile despre comploturi închipuite au căzut baltă" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 153-155).

La numai o săptămînă (27 decembrie 1845) avea loc a doua reprezentaţie a piesei, iar la 19 ianuarie 1846, cea de-a treia. E limpede că acţiunea comediei era legată, nemărturisit, de frămîntările populare stîrnite de catagrafia din 1845, care împovăra tot masele (cf. Gh. Ungureanu, *Frămîntări social-politice premergătoare mişcării revoluţionare din 1848 în Moldova,* în *Studii,* nr. 3, 1958, p. 64; *Anul 7848 în Principatele Române,* voi. I, p. 16; vezi şi G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 108, 121—126).

Ascuţimea criticii la adresa ocîrmuirii din această piesă, ca şi din *Iorgu de la Sadagura,* determina numirea unui cenzor al pieselor de teatru. La intervenţia acestuia, după reprezentarea, la 25 februarie 1846, pe scena Teatrului Naţional din Iaşi a piesei lui Russo *Jicnicerul Vadră,* autor şi actori sînt surghiuniţi la mănăstire. Deşi textul acesteia nu s-a păstrat, ea trebuie să fi venit în sprijinul aceleiaşi mişcări populare ca şi *Iaşii în carnaval,* de la a cărei primă reprezentare nu trecuseră decît două luni (cf. şi G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 125-126).

In acelaşi an 1846, Alecsandri prezintă o nouă comedie-vodevil într-un act, *Rămăşagul* (publicată, sub titlul ***Un*** *rămăşag,* la Cantora ***Foaiei*** *săteşti,*

Iaşi, 1846), dramatizare a scrierii în proză *O intrigă la bal niasche* (vezi voi. IV al ediţiei noastre, p. 154—158). Muzica a fost compusă de A. Flechtenmacher, care va compune şi pe aceea a următoarei „comedii cu cîntece în 1 act", *Peatra din casă,* reprezentată pentru prima oară la Iaşi, în 3 mai 1847, „în folosul arşilor din Bucureşti" (publicată în broşură în acelaşi an, la Institutul Albinei). Aceasta fusese scrisă de Alecsandri la Palermo, în febr.— martie 1846, pentru a oferi un divertisment Elenei Negri, care se apropia de sfîrşitu-i tragic. Numise acest „vodevil într-un act" *Peatra din casă,* după porecla „pe care unii părinţi aveau obiceiul să o dea copiilor lor de sex feminin". „în.această piesă — îi scria el lui Ubicini *(loc. cit.)* — criticam cu amărăciune purtarea părinţilor care îşi căsătoreau copiii pentru a scăpa de ei şi atingeam şi coarda dezrobirii ţiganilor. Succes complet", înainte de a fi prezentată, în lipsa autorului, pe scena teatrului din Iaşi, unde stîrneşte „un aplauz sunător" (cf. T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova,* voi. II, Iaşi, 1922, p. 14), *Peatra din casă* îi avusese ca primi spectatori, la Palermo, pe Elena Negri şi Bălcescu, care nu fuseseră mai puţin încîntaţi decît publicul ieşean.

întors în ţară, Alecsandri revine la teatru. în toiul pregătirilor mişcării revoluţionare din Moldova, în cadrul celui de-al doilea spectacol dat în folosul săracilor de tineretul cu idei avansate, la 3 februarie 1848 se prezenta noua piesă românească a lui Alecsandri, *O nuntă ţărănească,* tablou naţional într-un act. „Rolurile acestui tablou de obiceiuri naţionale, improvizat de autor pentru o aşa de frumoasă ocazie [în beneficiul săracilor — *n.n.],* au fost jucate de către d-na E. Mavrocordat şi d-nii A. Mavrocordat» V. Alecsandri, C. Negruzzi, A. Russo ş.a." — ne informează, într-o notă, Th. Codrescu, primul editor al piesei (o broşură de 28 p., apărută în 1850, la Iaşi). Autorul însuşi aminteşte, în scrisoarea citată adresată lui Ubicini, că vodevilul fusese jucat de „persoane din societate".

La 9 martie 1848 piesa se juca din nou. Desigur că la această reprezentaţie se referă Alecsandri în prefaţa ediţiei din 1875, atunci cînd afirmă că piesa s-a jucat pe un vulcan. Vulcanul, revoluţia, clocotea între culise, în timp ce pe scenă era înfăţişată „marea valoare umană a ţăranului, a omului din popor, pînă atunci dispreţuită" (cf.' G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 160).

După. înăbuşirea mişcării revoluţionare din Moldova în martie 1848, Alecsandri, ca atîţia alţi participanţi la revoluţie, ia calea exilului. Aflat departe de ţară, el se va ocupa în continuare şi de teatru. La întoarcerea în patrie, în 1850, solicitat probabil de vechiul său prieten, Matei Millo, acum conducătorul teatrului românesc din Iaşi, Alecsandri nu ezită să-şi alăture eforturile celor care se străduiau să scoată din impas scena românească. Chiar la începutul lui aprilie erau prezentate publicului două noi piese ale sale: la 2 aprilie

1850, comedia muzicală într-un act *Scara mîţei,* iar o săptămînă mai tîrziu, la 9 aprilie, comedia cu cîntice în trei acte, *Chiriţa în Iaşi sau Două fete şi-o neneaca.* „Mai tîrziu — îşi depăna ei amintirile în aceeaşi scrisoare către Ubicini — am încercat o mică operă comică, pentru care un tînăr compozitor, dl. Flechtenmacher, a făcut muzica; succesul s-a datorat numai stimei de care mă bucuram, dar m-am revanşat după aceea datorită *CMriţei la Iaşi, CMriţei în provincie,* [piesei] *Doi morii vii.* şi cîtorva cînticele comice, care au avut succese nemaiauzite.

Astfel am avut fericirea să distrug multe prejudecăţi înrădăcinate, să biciuiesc multe defecte, să îndrum teatrul nostru pe adevărata cale naţională şi să dovedesc că limba noastră se potriveşte admirabil şi pentru comedie, şi pentru muzică.

încă un cuvînt înainte de a termina cu aceste notiţe asupra carierei mel^ dramatice. Piesele de teatru nu aduc autorilor lor decît satisfacţia de a le vedea mai bine sau mai rău jucate. Repertoriul meu a adus, pînă acuma, directorilor, între Iaşi, Bucureşti, Galaţi şi Craiova, mai mult de o sută de mii de franci şi, ori de cîte ori sînt lipsiţi de bani pentru a plăti lefurile actorilor, se montează îndată vreuna din piesele mele sau din cele ale lui Millo. (Compun acum o mare dramă naţională, al cărei subiect este scos din istoria Moldovei). Toate acestea îţi dovedesc un singur lucru, dragă Ubi, acela că este mare lipsă de autori dramatici în Moldo-Valahia" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 154-155; scrisoarea datează [de prin 1856—1857).

Departe de prietenii săi care luaseră parte la mişcarea de la 1848 şi cărora nu li se îngăduia întoarcerea în ţară, Alecsandri revine la ocupaţiile literare: „în general mă... plictisesc pentru 100 de franci de cap, dar lucrez mult — îi scria el la 3 oct. 1850 lui Ion Ghica.— Ce? Din toate cîte puţin. Fac piese de teatru în care spun multe proştii celor care le merită şi lumea mă găseşte încîntător. Este, dealtfel, singura tribună care ne mai rămîne şi profit de ea ca să întreţin unele sentimente care se caută a fi înăbuşite. Şi asta se prinde. Reuşeşte mai mult decît jurnalismul. Jurnalele nu se citesc, dar lumea asistă la reprezentaţii şi acolo se cîştigă idei. Asta face mult" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* Bucureşti, E.S.P.L.A., 1960, p. 62).

In toamna acestui an el înzestrează teatrul românesc cu o serie de cînticele sau canţonete comice, care oglindeau schimbările petrecute pe nesimţite în viaţa societăţii noastre. *Mama Angheluşa, Barbu Lăutarul,* apoi *Surugiul* erau tipuri pe cale de dispariţie, dar *Şoldan Viteazul,* ca şi *Vivandiera* erau figuri noi, legate de reorganizarea armatei naţionale şi a jandarmeriei.

în anul următor, Alecsandri era preocupat îndeosebi de publicarea primului său volum de versuri, adunase de asemenea material pentru un volum de poezii populare, dar, probabil la insistenţele lui Millo, care voia să ofere noi spectacole de teatru publicului, în aceeaşi vreme a aşternut pe hîrtie şi cîteva piese pentru stagiunea de toamnă. De atunci datează, probabil, *Doi morţi vii, Kir Zuliaridi, Crai-nou.* între timp, Millo prezenta cu mare succes *Chiriţa în laşi* la Bacău, Focşani, apoi, între 5 august şi 15 septembrie la Bucureşti, în prezenţa a o mulţime de boieri întorşi anume de pe la moşii, ba chiar a domnitorului şi doamnei. Revenit la Iaşi, Millo anunţa că Alecsandri, aflat atunci la Paris, făgăduise pentru acea stagiune „un nou repertoriu de piese originale, menit a înavuţi scena naţională" (v. T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova,* II, 1922, p. 64; cf. şi G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 253-254).

Prima dintre aceste noi piese anunţate este cea de-a doua comedie avînd-o ca personaj principal pe Chiriţa, de data aceasta isprăvniceasa: *Chiriţa în provincie.* Scrisă probabil chiar în primăvara lui 1852, premiera a avut loc la Iaşi, în 8 mai 1852, cu Millo în rolul principal, înregistrînd un succes la fel de mare ca şi *Chiriţa la Iaşi.*

Pînă la această dată, într-un interval de cîţiva ani numai, Alecsandri îmbogăţise repertoriul scenei naţionale cu un număr însemnat de piese. Cum era preocupat de tipărirea poeziilor sale şi a celor populare, era firesc să se gîndească şi la tipărirea creaţiei sale dramatice.

„1852 — Mă ocup de tipărirea repertoriului meu dramatic şi de prima parte a baladelor populare" — notează el în scrisoarea către Ubicini amintită mai sus. Şi lui Ion Ghica îi scrie prin iulie 1852: „îţi voi trimite curînd intreg repertoriul meu dramatic imprimat într-un volum mare pe două coloane. Vei citi acolo multe prostii... dar cînd copiezi fidel o societate caraghioasă ca a noastră, cum să ai haz?" în continuare îl informa despre condiţiile în care îşi desfăşura activitatea:

„Autorii dramatici din România au de luptat cu patru obstacole foarte grele de trecut:

1. limba care este încă în faşă;
2. publicul care seamănă cu limba;
3. actorii care seamănă cu publicul;
4. cenzura!

Descurcă-te dacă poţi! în orice caz, ţin să cunosc părerea ta despre piesele mele şi îmi vei face plăcerea să mi-o spui fără nici o rezervă" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 66—67).'

In toamna anului 1852 volumul vedea lumina tiparului (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 261-262), iar in decembrie, Alecsandri îşi anunţa prietenul că-i trimisese un exemplar încă din septembrie.

Volumul *Teatru românesc. Repertoriul dramatic* a d-lui V. Alecsandri, Iaşi, Tipografia Francezo-română, 1852 — cuprindea următoarele piese:

1844. *Iorgu de la Sadagura sau Xepotu-i salba dracului*
1844. *Creditorii*
1845. *Iaşii în carnaval*
1845. *Rămăşagul*
Î847. *Peatra din casă*
1848. *Nunta ţărănească*
1850. *Scara **mîţii***
1850. *Chiriţa în Iaşi sau Două fete ş-o nencacă*
Î851. *Crai-nou*
1851. *Doi morţi vii*
1852. *Kir Zuliaridi*
1852. *Chiriţa in provinţie*
1850. *Şoldan Vileazu.* Cînticel comic
1850. *Mama Angheluşa, doftoroaie.* Cînticel comic
1851. *Herşcu Boccegiu.* Cînticel comic.

Autorul îi adăuga şi un cuvînt înainte:

„Teatrul românesc, prin vederatul progres ce au făcut în Moldova, au cîştigat dreptul de a figura pintre cele mai însemnate instituţii naţionale. El au înfruntat nenumărate greutăţi atît din lipsa de artişti, cît şi din acea de piese; dar, în sfîrşit, ca orice lucru menit a aduce folos societăţii, el au izbutit a învinge cea mai mare parte din piedeci şi acum se poate făli că are şi artişti de merit şi un repertoriu naţional.

Luptele de tot soiul ce au avut teatrul nostru în calea propăşirei sale pot sluji mai tîrziu la formarea unei scrieri interesante asupra artei dramatice în România. Prin urmare, publicarea pieselor, originale sau prelucrate şi localizate din limbi străine, este neapărată, ca documenturi trebuitoare istoriei teatrului naţional.

Aceasta e singura idee care au îndemnat pe autorul pieselor cuprinse în tomul acesta de a le scoate la lumină.

Mai toate din piesele aice adunate au fost compuse în potrivire cu puterile artiştilor începători pe scena românească. Cel mai mare merit a

lor este dar că au dat prilej de dizvoltare talentelor dramatice din Moldova, şi cel mai scump titlu le este că unele din ele au fost reprezentate în benefiţiurile artiştilor români şi celelalte în agiutorul sărmanilor.

V..V

Deşi în cuprinsul acestui volum figurează două localizări: *Doi morţi vii* (după *L'homme blase* de Duvert şi Lausanne) şi *Kir Zuliaridi* (după *Le Tigre de Bengale* de Ed. Brisebare şi Marc-Michel), totuşi primele prelucrări ale lui Alecsandri — *Farmazonic! din Hirlău, Modista şi cinovnicul* — nu sînt şi nici nu vor mai fi reluate vreodată de scriitor în vreunul din volumele sale de teatru.

Pînă în 1854, cînd editorul T. Codrescu publică, sub titlul *Potpuri literar,* volumul selectiv din creaţia dramatică a lui V. Alecsandri şi M. Millo (din aceea a lui Alecsandri: *Soldau Viteazul, Mama Angheluşa, dojloroaie, Herşcu Boccegiul, Iaşii în carnaval* — Scena VIII, *Peatra din casă* — Scena VI, *Nunta ţărănească* — Scena *HI,\Scara miţii* — Scena VI, *Chiriţa în Iaşi* — Scena I — Act I şi Scena II — Act III, *Doi morţi vii* — Scena II •— Act I, *Chiriţa în provinţie* — Scena III din Actul I şi Scenele I, II, XII şi XVII din Actul II), la Iaşi, în Tipografia *Buciumului român* mai apăruseră, între 1850 ş' 1853, printre altele:

„Nunta ţărănească, scene cîtnpene de V. Alecsandri

Balade poporale de V. Alecsandri

Chiriţa in Iaşi, Chiriţa. în provinţie şi *Crai-nou* din repertoriul d. V. Alecsandri" — cum îşi anunţa cititorii *Foaie pentru minte...,* 1854, nr. 24—25, 30 iunie, p. 135—130.

Din toamna anului 1852 şi pînă în toamna 1854, Alecsandri lipseşte din ţară, călătorind în apusul Europei şi în Africa. Roadele literare ale acestei îndelungate călătorii sînt relatarea *Călătoriei în Africa* şi o serie de poezii legate de o iubire care a rămas învăluită în taină.

întors în patrie după moartea tatălui său, Alecsandri este ferm hotărît să acţioneze pentru realizarea Unirii şi constituirea statului naţional român, obiectiv comun al emigraţiei româneşti şi al mişcării progresiste din Vatahia şi Moldova. Cunoscînd bine importanţa literaturii şi a teatrului în răspîndirea ideilor social-politice în rîndurile poporului, el solicită, la 20 noiembrie 1854, domnitorului Grigore Ghica, direcţia teatrului românesc din Iaşi (cf. T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova,* voi. II, 1.922, p. 124-125; cf. şi G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 283).

Tot acum începe să se agite pentru a pune în practică proiectul publicării unei reviste care să fie continuatoarea *Propăşirii,* suprimate chiar în primul ei an de existenţă. La începutul anului 1855 capătă, în sfîrşit, viaţă

revista *România literară,* pe care încercase, fără succes, s-o publice încă în 1852. Avea astfel la îndemînă două instrumente cu ajutorul cărora să mobilizeze spiritele, să trezească în pături tot mai largi conştiinţa naţională.

în anul următor cedează conducerea teatrului din Iaşi actorului Luchian, pentru că el însuşi era prea angajat în pregătirea politică a măreţu'.ui act al Unirii. Teatrul îi serveşte însă, în atmosfera generală de mare fierbere, la combaterea în mod eficace, pentru că pe această cale se putea adresa cît mai multor oameni, a duşmanilor Unirii. Din această perioadă datează piesa *Păcală şi Tîndală.* Tot acum publică (în *Steaua Dunării* din 9 iunie 1856) *Hora Unirii* care, în numai cîteva zile, cîntată pe o melodie dintre cele mai populare, se răspîndeşte cu iuţeală în ambele'principate.

Autorităţile din Moldova pornesc însă făţiş la reprimarea mişcării unioniste, interzicînd şi prezentarea *Horei Unirii* în public şi reprezentarea scenetei *Păcală si Tîndală* (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 317). Alecsandri nu se va lăsa însă descurajat şi-şi va continua activitatea literară, care îl făcea să uite „mizeriile politice", cum îl înştiinţa el pe la sfîrşitul lui decembrie pe prietenul său Grenier, plecatj în Franţa.'„Adun în acest moment într-un volum — continua el — tot ce am scrisjîn proză de ciţiva ani, Compun o dramă naţională în trei acte pentru nefericitul nostru teatru şi, din cînd în cînd, comit cîte o mică doină. Prinţesa Natalia, prinţesa Catiţa şi d-na Mavrojeni îşi propun să dea o reprezentaţie în folosul săracilor: ini-au cerut un mic tablou naţional... Le-am făcut o bluetă care le va da satisfacţia de a se arăta pe scenă în fermecătoare costume de ţărance____" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori inedite. Corespondenta cu Eăouard Grenier,* Bucureşti, [1911], p. 25). Drama naţ'onală în trei acte era *Sobieţki şi plăieşii* (cum intitulează iniţia! Alecsandri *Cetatea Neamţului),* iar micul tablou naţional, piesa *Cinel-Cinel.* Volumul pe care îl pregătea în acea vreme era *Salba literară,* care va apărea în martie anul următor, la Tipografia Bermann din Iaşi, cu un cuprins variat: la început scrieri în proză, apoi cîteva piese de teatru™*(Cinel-Cinel, Păcală si Tîndală* — avînd în încheiere *Hora Unirii, Sobieţki şi plăieşii* şi *Vivandiera). Sobieţki şi plăieşii* evoca un moment de luptă eroică din trecutul poporului, *Vivandiera* pleda pentru organizarea armatei naţionale, iar primele două piese, pentru cauza Unirii,

Cît de mult era apreciat în acel moment teatrul patriotic al lui Alecsandri o dovedeşte apariţia. în acelaşi an 1857, a încă unui volum, de data aceasta o selecţie de cuplete din piesele: *Iaşii în carnaval, Rămăşagul, Peatra din casă, Nunta ţărănească, Scara mîţii, Chiriţa în Iaşi, Crai-nou, Doi morţi vii, Chiriţa în provinţie, Şoldan Viteazul,* **Mama** *Angheluşa, Herşcu Boccegiu, Cinel-Cinel, Vivandiera, Cetatea Neamţului* (volumul *Vioara* ***teatrului*** *românesc.* Culejere de cîntice şi de cupleturi din repertoriul dramatic al

d-lui V. Alecsandri. Publicate de dl. Luchian, directorul Teatrului Național din Iași, Ed. A. Bermann, Iași, 1857).

Din vara acestui an și pînă în 1860, Alecsandri nu se va mai ocupa de literatură decît sporadic. Politica îl absoarbe cu totul, participă cu întreaga sa ființă la pregătirea și înfăptuirea Unirii, apoi la consolidarea ei. Aceste idealuri împlinite, în 1860 părăsește activitatea politică și se retrage la Mircești. De acum încolo se va întoarce la îndeletnicirea preferată: scrisul. Teatrul avea să-i servească și de data aceasta la combaterea opoziției, ale cărei încercări de a împiedica reformele democratice inițiate de Cuza nu-l puteau lăsa nepăsător pe poet nici după ce părăsise arena politică.

Din mai pînă în octombrie, el scrisese mai multe piese: *Lipitorile satului, ZgîrcUul risipitor. Satul lui Cremine, Retrogradul* și *Demagogul* —- cum îl anunța pe Giuca într-o scrisoare din 26 octombrie. „Cînticelele comice" *Retrogradul* (devenit *Sandu Napoilă, ultra-retrogradul)* și *Demagogul* (devenit *Clevetici, ultra-demagogul)* făceau parte din „galeria de tipuri contimpurane", vizînd demascarea celor două partide politice: conservator și liberal, amîndouă adversare reformelor lui Cuza. *ZgîrcUul risipitor* si *Satul lui Cremine* (devenit *Rusaliile în satul lui Cremine,* apoi *Rusaliile]* aveau același obiectiv. în *Lipitorile satelor,* Alecsandri încerca să dezvăluie, cu multă simpatie pentru țărani, exploatarea la sate, pe care o pune însă, în mod eronat, numai în seama arendașilor, cămătarilor și cîrciumarilor străini.

Toate aceste piese au fost reprezentate la Iași încă în toamna și iarna aceluiași an. Iu primăvara viitoare, Alecsandri pornește spre Apus, cu misiunea încredințată de domnitorul Cuza de a obține recunoașterea Unirii din partea marilor puteri apusene. După ce își îndeplinește misiunea, în ianuarie 1862 îl anunța pe Ghica că „începuse o nouă piesă, o mare comedie în patru acte intitulată *Ciocoii dinainte de 1848, Ciocoii din zilele noastre"* (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 439), pe care o va termina mult mai tîrziu, abia în 1873, din păcate însă atenuînd mult din vigoarea inițială a notei critice.

în anul următor, 1863, apărea volumul al doilea al *Repertoriului dramatic (Lipitorile satului, Rusaliile, Zgircitul risipitor, Ultra-demagogul, Ultra-retrogradul).* Piesele apăruseră și separat, în broșuri, în același an *(Lipitorile satului* împreună cu *Ultra-demagogul* și *Ultra-retrogradul).* Așteptate cu interes de public, ele ajungeau repede pînă in cele mai îndepărtate meleaguri. Astfel, Alcx. Hurmuzachi citise piesa *Zgîrcitul risipitor* imediat după apariție și-i comunicase autorului satisfacția sa, căci Alecsandri n răspundea de la Iași, la 14 martie: „îmi pare bine că ai rămas mulțumit de cetirea *Zgîrcitului risipitor"* (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori.* București, Ed. Minerva, 1972, p. 135-136).

Publicarea pieselor în volum și reluarea lor pe scenele din Iași și București determina dezlănțuirea unei noi și violente campanii împotriva lui Alecsandri. Dacă el fusese atacat, încă în 1861, după primele reprezentații ale pieselor *Zgîrcitul risipitor, Clevetici, Sandu Napoilă* și *Rusaliile,* de ziarele *Dacia, Țăranul român* și *Ateneul român,* acum porneau împotriva lui revista umoristică a lui Orășanu, *Nichipercea,* ziarele *Țăranul român* și *La voix de la Roumanie,* legate de gruparea liberală a lui Brătianu și Rosetti, acuzîndu-l că ar fi „dușman al marilor reforme democratice necesare în țara noastră"! (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 446-452). Ținta atacurilor nu era însă numai Alecsandri, ci și domnitorul Cuza însuși și linia sa politică. Contrai- obiceiului său, Alecsandri răspunde acestor atacuri printr-o scrisoare adresată conducătorului ziarului *La voix de la Roumanie,* în coloanele căruia s-a și publicat (cf. prefața ediției 1875, în vol.de față, p. 30-31). în sprijinul lui vine Hasdeu, care, în articolul *Mișcarea literelor în Ieși,* din martie 1863, se situa hotărît împotriva adversarilor lui Alecsandri și ai lui Cuza.

Scîrbit de viața politică, Alecsandri își află din nou un scurt refugiu îa Mircești, unde scrie cînticelele *Chirița în voiaj, Barbu Lăutaru, La București* și comedia *Paraclisierul sau Florin și Florica.* Toate se vor juca în februarie și martie 1864 la București. Numai *Chirița în voiaj, Barbu Lăutarul* și *Paraclisierul* vor fi publicate mai tîrziu de autor, dar cînticelul *La București* va fi chiar retras de pe scenă, probabil tot din motive politice (cf. și G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 454).

La sfîrșitul toamnei lui 1863, Alecsandri era trimis din nou în misiune diplomatică în Apus, probabil în legătură cu viitoarea lovitură de stat din IS64, pentru care trebuia cîștigată bunăvoința împăratului Napoleon III (v. R. V. Bossy, *Agenția diplomatică a României în Paris și legăturile politice franco-române sub Cuza-Vodă,* București, 1931, p. 301-303; loan Hudiță, *Franța și Cuza-Vodă. Lovitura de stat proiectată în* 1863, București, 1941, p. 90—92, 97—99; G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 457-458). Scriitorul rămîne toată iarna și primăvara următoare la Paris, ocupîndu-se, între altele, și de teatru. Acum încearcă să prezinte la Comedia Franceză piesa într-un act, scrisă atunci sau poate mai înainte, *Les bonnets de la comtesse.* încercarea nu izbutește, și Alecsandri nici nu publică piesa decît în 1882 (cf. C. Gane, *Vasile Alecsandri refuzat la Comedia Franceză,* în *Arhiva românească,* IV, 1940, p. 219-228). Probabil că tot în acest interval va fi scris și comedia *Millo director sau Mania posturilor,* publicată mai tîrziu, în 1867, la Cernăuți, în *Foaia Societății pentru literatura și cultura română în Bucovina,* apoi și în broșură separată. La întoarcerea în țară, după lovitura de stat, primele demersuri pe care le va face pe lîngă primul ministru Kogălni-

ceanu vor fi în vederea obţinerii pentru vechiul lor prieten Matei Millo a concesiunii Teatrului Naţional pe care dorea să-1 vadă dezvoltîndu-se după modelul teatrului francez. „Scumpul meu ministru — îi scria el lui Kogălniceanu, de la Mirceşti, în iunie 186-1, deci curînd după ce se întorsese de la Paris •— lovitura de stat a fost încununată de un succes deplin nu numai în ţară, dar chiar în afara graniţelor. Trebuie să fji mulţumit, de aceea vin să-ţi reamintesc făgăduiala pe care mi-ai făcut-o cu privire la direcţia teatrului românesc.

Cunosc prea bine această dugheană ca să-mi fac vreo iluzie asupra rezultatelor ce s-ar obţine încercînd noi combitiaţii, care ar cere sacrificii de bani peste măsură de mari din partea guvernului. Singura măsură bună pe care statul ar putea-o lua ar fi de a trimite la Paris trei băieţi şi trei fete în aceleaşi condiţii ca şi pe ceilalţi bursieri, destinîndu-i studiului artei scenice. Ar trebui să-i încredinţeze vreunui artist al Teatrului Francez care ni-i va trimite înapoi, după trei ani, în stare să joace cum trebuie operele dramatice şi să formeze în ţară un conservator.

Pînă atunci este mai înţelept ca Teatrul Naţional să fie lăsat sâ meargă ca şt in trecut, sub direcţia absolută a unui om inteligent, a unui artist încercat. Or, pe acest om îl cunoşti de multă vreme, este unul din vechii noştri colegi de şcoală, este Millo, singurul artist de mare talent pe care 5] avem.

El a părăsit totul, după cum ştii, pentru a-şi urma chemarea, şi-a străbătut cariera cu greutate, consacrîndu-i averea şi facultăţile sale, a produs opere de merit, a creat roluri care formează baza repertoriului nostru naţional. Acestea sînt titluri suficiente pentru a merita protecţia guvernului.

Toţi ceilalţi, fluşturatici, crede-mă, nu sînt decît nişte păcătoşi lipsiţi de talent, saltimbanci formaţi la.şcoala paiaţei de la Caimataşi care caută să lase pe Millo departe pentru a exploata publicul, servindu-i spectacole pe măsura lor. Nu merită nici un interes şi cu toate acestea au pretenţii absurde. Nu merg ei pînă acolo încît să reclame onorarii de miniştri pentru a parodia pe scenă traducerile în limba sabiră[1] a pieselor teatrului francez sau drame pline de infirmităţi?

[- • •] A le lăsa lor direcţia înseamnă să vrei transformarea scenei în teatru de bilei şi a impune pe aceşti oameni viitorului director ar însemna perpetuarea în teatru a spiritului de intrigă. Acţionează deci cu îndrăzneală, ca un ministru practic, şi, în interesul chiar al literaturii dramatice, dă (aşa cum mi-ai făgăduit) conducerea absolută lui Millo. Toată lumea te va aproba

[1] Amestec de arabă, franceză, italiană şi spaniolă, vorbită în Orient şi în Algeria.

şi eu îţi voi fi foarte recunoscător" (cf. V. Alecsandri, *Corespondentă,* p. 180). Demersul lui Alecsandri este încununat de succes, iar Millo pus în fruntea. Teatrului Naţional.

Alecsandri însuşi, retras din nou la Mirceşti, este preocupat în această perioadă îndeosebi de teatru. în ceea ce scrie pentru scenă este mereu prezentă viaţa socială a ţării, atît de frămîntată în acea vreme. Pe la sfîrşitul lui decembrie 1864 scrie piesa *Concina,* care pare a oglindi confruntarea propriei lui conştiinţe cu realitatea. Piesa avea la început titlul *Barcarola* şi a fost. publicată în 1866 în *Foaia* ***Societăţii...*** ; revăzută de autor, ea va fi republicată, în 1874, în *Revista contimporană.* în sihăstria lui de la Mirceşti, scriitorul păstra o permanentă legătură, în scris, cu prietenii săi, cărora le răspundea cu hărnicie. Printre aceştia se număra şi Alecu Hurmuzachi. care se interesa mereu de preocupările poetului, de viaţa pe care o ducea la Mirceşti, solicitîndu-1 să colaboreze la *Foaia Societăţii...* pe care o conducea.

„Mă întrebi cum petrec şi lucrez la ţară? — ii răspundea Alecsandri Ia 30 ianuarie 1865, mărturisindu-i cît de mult era preocupat de scena românească. •— Petrec cu mulţămire în compania bibliotecei mele şi mă ocup de compuneri dramatice. Am trimis pînă acum lui Millo, la Bucureşti, vreo 5 manuscrise, adică două comedii şi trei cînticele comice şi, de nu aş fi fost bolnav vreo trei săptămîni, aş mai fi adăugat ceva la acele opere uşoare.

Dacă m-ar întreba cineva de ce mă dedau la un şir de lucruri de asemine natură, voi răspunde că lipsa de artişti capabili îmi taie aripele şi mă silesc a mă mărgini într-un cadru potrivit cu puterile trupelor actuale din ţară. Nu-ţi pot spune însă, dragă Alecule, ce adîncă desperare simt în sufletul meu cînd mă văd lipsit de artişti de talent, care să ştie interpreta tot ce aş voi să scriu. Adeseori mi s-a întîmplat la Paris, asistînd la vreo minunată reprezentare de la Theatre Francais, să-mi vie lăcrămi în ochi, şi asta pentru că n-am actori după placul meu! Mă găsesc ca un om culcat, într-un pat prea scurt, prea îngust, nu mă pot întinde fără să mă lovesc şi să-mi fac vînătăi. Singurul om de un talent adevărat şi mare este Millo;. prin urmare lucrez mai mult pentru el şi am întreprins o serie de portreturi,. de tipuri, sub nume de cînticele comice, carele sînt totdeauna jucate în perfecţie. Astfel am făcut:

Şoldan Viteaza; Anghéluşa, doftoroaie; Herşcu Boccegiul; Napoilă — retrogradai; Clevetici — ultra-progresistul; Surugiul; Chiriţa în Paris; Barbit Lăutarul; ***Gură****-căscată, om politic; Paraponisitul; Ioan Păpuşe-riul* etc.

Toate acestea sînt monologuri amestecate cu cîntice; unele din elereprezintă tipuri ce se pierd pe toată ziua din societatea noastră, precum *Mama Angheluşa, Surugiul, Barbu Lăutarul, Ion Păpuşerinl* etc. Pentru:

urmaşii noştri ce vor fi curioşi a avea o idee de timpul actual, acele cînticele vor înfăţişa portreturi fotografice. întru aceasta consistă tot meritul lor.

De la 1840 mă ocup necontenit cu teatrul românesc şi caut a înavuţi repertoriul nostru dramatic cu piese originale, pentru a combate mania traducerilor păcătoase de drame pocite ce există la Bucureşti, şi care s-au lăţit în toată ţara; însă au trebuit să păşesc treptat în lucrarea mea, adică potrivit şi cu necultura limbei şi cu gustul neformat al publicului şi mai vîrtos cu neexperienţa amatorilor ce se dedau la arta dramatică.

Limba noastră, deşi frumoasă în gura poporului şi poetică în cîntecele sale, nu a fost încă mlădiată pentru conversare în salonuri, prin urmare ea nu ajută cu îndestulare rostirea simţirilor de un grad mai înalt, de o nuanţă mai delicată; trebuie cineva să o manieze cu multă ştiinţă şi cu mult tact pentru ca să o facă a exprima scene de înaltă comedie.

Publicul, fiind încă tînăr şi pot zice necioplit, în mare parte nu se interesează decît la drame cu strigăte şi cu omoruri sau la farse pipărate, de soiul lui *Lumpatius vagabundus* i[1] etc.

Actori? ... Ce sînt? O adunătură de tineri amatori fără învăţătură, fără vocaţie şi de tinere carele de-abia ştiu a ceti. Cei mai mulţi fac parte •din o lume în care simţirile înalte sînt cam străine; prin urmare ei nu pot să se urce pînă la gradul adevăratei comedii. Rolurile de ţărani, de boieri de ţară, de mahalagii, de giupînese din casă, de *madmuzele* de la grădină publică etc, le cuvin; însă rolurile de amoreze delicate, de dame de salon, •de cavaleri nobili, într-un cuvînt, de caractere ce sînt din domeniul comediei înalte devin ridicole pe scena noastră de astăzi. Există în adevăr cîteva excepţii în numărul actorilor, dar cu o rîndunică sau două nu se face primăvară.

Din aceste cauze am fost obligat a mă ţinea pînă acum de soiul pieselor ea *Chiriţa, Doi morţi vii, Pcatra din casă* etc, însă am cercat necontenit a mă sui treptat către regioanele comediei de salon, care singură este chemată a forma limba convorbirei româneşti.

Nu ştiu dacă am creat teatrul naţional, dar ştiu că i-am adus un mare concurs şi că aş fi fericit de a-1 vedea prosperînd şi reformîndu-se în bine. Am dat guvernului ideea de a trimite la Paris un număr de tineri, bărbaţi şi femei, ca să studieze arta teatrală... Acum aud că s-a instituit în Bucureşti un conservator şi că Millo a fost însărcinat să facă un concurs de declamate. Dea Domnul să o scoată la capăt.

[1] Farsă de Johan Nepomuk Nestroy (1801.—1862), actor şi autor de comedii austriac; a satirizat cu ascuţime societatea vieneză a vremii.

Reforma teatrului cere numaidecît reforma limbei pocite ce s-au descoperit în Bucureşti şi au năvălit pe scenă. Nu poate exista o mai urită dihanie limbistică decît aceea ce răsună în sala teatrului din noua capitală. Şi cum să nu fie aşa, cînd cele mai multe din piese sînt traduse de nişte oameni care nu cunosc bine nici franţuzeşte, nici româneşte? Dacă aş avea artişti cum mi-ar trebui, te încredinţez că totul s-ar reforma în puţin timp.

Sînt foarte inulţămit că la Cernăuţi teatrul român este apreţuit şi îţi făgăduiesc concursul meu cu toată bunăvoinţa pentru sezonul viitor. Acum deodată ţi-am trimis o comedie şi două cînticele comice şi mai adaog aici o romanţă intitulată *Bucovina..."*

Scrisoarea avea şi un *post-scriptam:* „• • • încă nu ai scăpat de mine; deschid pachetul pentru ca să mai adaog cîteva rînduri împreună cu manuscrisul micului proverb intitulat *Barcarola"* (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 143-152).

Comedia de care vorbeşte în scrisoare este, probabil, *Paraclisierul sau Florin şi Florica* (publicată în *Foaia Societăţii...,* II, 1 april 1866, nr. 4), iar cînticelele comice, poate *Paraponisitul* (publicat în *Foaia Societăţii...,* II, 1 febr. 1866, nr. *2)* şi *Barbu Lăutarul* (publicat în *Foaie...,* III, 1 martie 1867, nr. 3). Proverbul, intitulat acum *Barcarola,* devine mai tîrziu *Concina.*

în acelaşi timp scriitorul era solicitat cu insistenţă şi de scena Teatrului Naţional din Bucureşti, unde se afla Millo. Dealtfel, repertoriul lui Alecsandri ajunsese acum impresionant şi nu e de mirare că se gîudea să găsească un editor pentru el. într-o scrisoare din 30 oct. 1865 el se adresa lui Pantazi Ghica (fratele lui Ion Ghica, om de teatru şi el) pentru a-1 apăra iarăşi pe Millo, dar şi pentru a-şi exprima încă o dată interesul pentru teatrul românesc:

„Acum să vorbim de teatru — preciza Alecsandri obiectul discuţiei.— Mi se pare că am băgat de seamă — cu părere de rău — că ai o oarecare înclinare de a te lăsa tîrît în clica ostilă lui Millo. Adu-ţi aminte de acest vers din *Ruy-Blas:*

«Pentru un om de spirit, zău, mă uimiţi! »

Cum, dragă Pantazi, ai avea încă naivitatea să dai crezare declaraţiilor şi tînguirilor acelora care se prefac că deplîng soarta teatrului românesc? Dar oamenii aceia nu urmăresc decît un lucru: să exploateze scena în locul lui Millo. Care sînt cunoştinţele deosebite, care sînt operele dramatice pe care le-ar aduce la direcţia teatrului... Le cunoşti... *Zero!*

Millo, dimpotrivă, este un artist adevărat, singurul cu care ne mîndrim. pe bună dreptate. Posedă un repertoriu original, naţional; a creat tipuri care vor rămîne şi talentul său mă îndeamnă să lucrez pentru scenă. Adaug aceste ultime cuvinte pentru că din scrisoarea dumitale m-ai lăsat să cred că repre-

tentaţiile pieselor mele erau pentru dumneata seri foarte plăcute. Dacă este aşa, de ce combaţi un om pentru care îmi face plăcere să creez roluri? Fără el, te asigur că voi încuia de tot sertarul meu dramatic. [...]

Aceste zise, îmi rămîne să-ţi anunţ două lucruri: primul este că am trimis lui Millo pentru stagiunea dramatică actuală următoarele piese:

Ginerile lui Hagi-Petcu — comedie în 2 acturi
(imitată după *Ginerile d-lui Poirier)*
Concina — proverb într-un act
Harfă Răzeşul — vodevil într-un act
Kera Nastasia — cînticel
Covrigarul — scenă din poarta Cişmegiului.

îmi propun, în afară de aceasta, să-i trimit o mare comedie în 5 acte pe care o clocesc de multă vreme.

A doua veste este că am găsit la Bucureşti un editor pentru repertoriul meu dramatic şi poate ar fi necesar să se facă un anunţ în jurnalul[1] dumitale, însoţit de o mică tiradă de circumstanţă.

Publicul este un cerber pe care îl hrăneşti cu tirade. Iată deci lista pieselor mele:

Comedii

Iorgu de la Sadagura	— 3
Creditorii	— 1
Iaşii în carnaval	— 3
Kir Zuliaridi	— 1
Ginerile lui Hagi-Petcu	— 2
Concina, proverb	— 1

Vodev

Rămăşagul	— 1
Peatra din casă	— 1
Nunta ţărănească	— 1
Chiriţa în Iaşi	— 3
Chiriţa în provincie	— 2
Doi morţi vii	— 2
Cinel-Cinel	— 1
Agachi Flutur	— 3
Rusaliile	— 1

[1] *Cugetarea,* jurnal politic, comercial şi literar, Bucureşti, 30 oct.-•4 nov. 1865. Suspendat pentru atacuri împotriva guvernului.

Paraclisierul	— 1
Millo director	— 1
Hartă Răzăsul	— 1

Drame si tablouri

Cetatea Neamţului	-r— 3
Zgîrcitul răsipitor	— 4

Scene

Tviulală şi Păcală	— dialog politic
Vivandiera	— scenă militară
Covrigarul	— scenă din poarta Cişmegiului

Operete

Scara mîţei
Crai-nou

Cînticele comice

Şoldan Viteazul
Angheluşa, ăoftoroaie
Herşcu Boccegiul
Napoilă, ultra-retrogradul
Clevetici, ultra-demagogul
Surugiul
Chiriţa la Paris
Bărbii Lăutarul
Gură-căscaiă
Paraponisitul
Ion Păpuşerul
Kera Nastasia

Of! îmi ajunge, şi dumitale asemenea, bănuiesc..." (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 171-173).

Pantazi Ghica îi satisface rugămintea, publicînd în ziarul său o notă cu privire la repertoriul dramatic al lui Alecsandri; mai mult chiar, făgăduieşte să scrie mai pe larg despre acesta. La 17 nov. 1865, scriitorul îi mulţumeşte şi-l roagă să se intereseze de editorul necunoscut al operei sale dramatice: „Ai avut bunătatea de a face o mică reclamă în favoarea repertoriului meu, îţi mulţumesc; ea va încuraja desigur pe editorul meu, pe care nu-!

cunosc. Află-i numele de Za Bolintineanu şi, dacă găseşti ocazia, îndeamnă-1 să înceapă tipărirea cît mai curînd" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 176). Acest editor rămîne însă tot im deziderat pentru o vreme.

Departe de maşinaţiile politice de la Bucureşti, care aveau să ducă la detronarea lui Cuza şi pe care le dezaproba, Alecsandri, în singurătatea lui de la Mirceşti, se gîndea mereu la teatru şi la mult doritul editor: „... renunţînd la viaţa publică — îi scria el Ia 10 ianuarie 1866 lui Ion Ghica — am legat prietenie cu literatura şi, din timp în timp, trimit de aici, sub formă de piesă de teatru, cîte un bobîrnac în direcţia caraghioşilor care se lăfăiesc în capitală. [...] Nu ai putea să-mi găseşti la Bucureşti un editor pentru repertoriul meu dramatic?" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 157-158).

Profund îndurerat de vestea detronării domnitorului Cuza, Alecsandri nu-şi putea ascunde amărăciunea într-o lungă scrisoare, datată 20 mart 1866, adresată lui Alecu Hurmuzachi: „E curios — îşi exprima el indignarea faţă de făptaşii acestui act josnic — de a videa cum oamenii îşi însuşesc tot patriotismul şi toată capacitatea îndată ce au ajuns la o culme oarecare şi cu ce uşurinţă ei acuză pe ceilalţi muritori de rea-credinţă şi de ignoranţă.

Pentru mine, găsesc un bun sujet de comedie în această slăbiciune şi îmi propun de a scrie un proverb asupră-i, destinat pentru *Foaia Bucovinei."* în continuare, Alecsandri îşi informa prietenul cu privire la rezultatele activităţii sale din iarna aceea: „Vrei să afli cum am petrecut iarna? Am zăcut pe ici pe colea, şi, cînd am avut timp, am scris: 1) *Kera Nastasia,* un cînticel în contra maniei de pensie a fraţilor de peste Milcov. 2) *Plăcintarul,* scenă din poarta.] Cişmigiului. 3) *Harţă Răzeşul,* comedie în 1 act. 4) *Pepelea şi Arvinte,* poveste în 1 act. 5) *Drumul de fer,* comedie în 2 acte şi, în fine, am început o comedie în *5* acte, *Ciocoii Reglementului,* carele va fi urmată de *Ciocoii Convenţiei.* Iată rodul iernii" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 162—163).

De fapt, numai *Arvinte şi Pepelea* şi *Drumul de fer* fuseseră scrise în iarna 1865—1866, pentru că pe celelalte, am văzut din scrisoarea adresată lui Pantazi Ghica la 30 oct. 1865, le şi trimisese lui Millo pentru a fi reprezentate în stagiunea de iarnă.

Scrisoarea readuce iarăşi la suprafaţă proiectata comedie din 1861: *Ciocoii dinainte de 184.8* (intitulată acum *Ciocoii Reglementului),* care nu va fi realizată decît mult mai tîrziu, în 1872—1873 (cind începe publicarea ei în *Convorbiri;* premiera pe scenă a avut loc la Bucureşti, în 1874). în anii 1866—1869, se publică *in Foaia Societăţii..* .multe din piesele lui Alecsandri, teatrul lui fiind, cum am văzut, bine cunoscut şi apreciat la Cernăuţi. în

1864 şi 1865, trupa în turneu a actriţei Fani Tardini jucase, în aplauzele entuziaste ale publicului, cîteva din piesele sale de inspiraţie naţională (cf. şi G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 489). Cînd scriitorul, în drum spre Paris, se opreşte, în decembrie 1866, în acest oraş, i se face o primire triumfală, care dovedeşte dragostea românilor de aici pentru autorul pieselor pe care le aplaudaseră.

După întoarcerea în ţară, în vara lui 1867, Alecsandri este invitat să colaboreze la revista de curînd apărută, *Convorbiri literare.* Alegerea lui se opreşte asupra *cînticelelor comice:* „Am socotit că nu ar fi poate o lucrare greşită — îi scria el în sept. 1867 lui lacob Negruzzi — de a compune pentru curiozitatea urmaşilor noştri o galerie de tipuri contimporane, iară, spre a da acestor figuri o expresie mai vederată, am adoptat pentru ele forma dramatică şi le-am prezintat publicului amator de teatru sub denumirea de *Cînticele comice.* Iată partea I a acelei galerii:

Soldau Viteazul, Mama Angheluşa, doftoroaia, Herşcu Boccegiul, Piciu cîrciumarul, Şatrarul Napoilă, ultra-retrogradul, Clevetici, ultra-demagogul. Paraponisitul, funcţionar vechi, Gură-căscată, om politic, Cocoana Chiriţa în Paris, Barbu Lăutarul, Ion Păpuşeriul, Surugiul, Kera Nastasia, Stau Covrigariul.

Această galerie, din care o parte s-au publicat, o pun la dispoziţia foaiei ce redigeaţi sub titlul de *Convorbiri literare* şi însărcinez pe Stan Covrigariul să o prezinte amatorilor, ca unul ce chiar prin meseria lui este deprins a se înfăţişa cu colaci, după datina strămoşească" (cf. *Convorbiri literare,* I, nr. 16, 15 oct. 1867, p. 213-214; V. Alecsandri, *Scrisori,* 1904, p. 26-27).

Se pare că Negruzzi îi solicitase între timp şi poezii, pentru că Alecsaridi îi scria în grabă peste alte cîteva zile: „în urma apelului ce mi-aţi făcui prin scrisoarea d-voastre, v-am trimis o poezie intitulată *Tînăra creolă* şi o scenă dramatică: *Covrigarul.* Nu ştiu însă dacă le-aţi primit.

Acum, avînd a pleca la Paris, unde voi zăbovi cîtva timp, vă expeduiese de la ţară un pachet cuprinzînd patru tipuri din galeria contimporanilor: *Chiriţa la Paris, Ion Păpuşarul, Gură-Cască* şi *Surugiul,* căci nu cred să fiu dispus în străinătate a mă ocupa de lucrări literare.

Dacă asemine scrieri pot găsi gazdă în coloanele foii d-voastre, oi fi prea mulţămit de ospeţia ce li s-ar da; în caz contrar, vă rog să-mi înapoiaţi manuscrisele la Mirceşti" (cf. voi. citat, p. 2S-29).

Alecsandri pleca la Paris, la începutul lui octombrie 1867, pentru a-şi duce fiica la studii. *Cînticelele comice* şi poezia trimise *Convorbirilor* au fost publicare în revistă în 1867—1868.

Epoca următoare întoarcerii din această călătorie este epoca *Pastelurilor,* a hotărîrii scriitorului de a se ține departe de luptele politice, de a gusta din plin pacea Mirceștilor.

Colaborarea cu *Convorbirile literare* va continua însă, în paginile acestei reviste apărînd multe din scrierile lui Alecsandri, versuri, proză, şi teatru (în 1869 — *Drumtâ de fer,* în 1870 — *Ginerile lui Hagi-Petcu,* în 1871 — *Harță Răzeşul, Haimanaua).*

In primăvara anului 1872, din simpatie pentru Franța, a cărei eliberare de sub ocupația prusacă era condiționată de plata unor foarte împovărătoare despăgubiri de război, Alecsandri participă activ la strîngerea de ajutoare organizată la noi în țară şi tot acum trebuie să fi scris şi piesa *Nobila cerşetoare,* publicată ceva mai tîrziu (în *Revista contimporană,* 1874).

Moartea lui Cuza, în mai 1873, a fost o lovitură grea pentru întreaga suflare românească. Pentru Alecsandri lovitura era cu atît mai grea cu cît el nierdea totodată un vechi prieten şi tovarăş de luptă pentru făurirea României moderne. Durerosul eveniment trebuie să fi determinat, în sfîrşit, şi realizarea piesei schițate încă din 1861, care se va numi *Boierii şi ciocoii,* creație literară de o deosebită valoare, oglindind epoca, moravurile şi frămîntările sociale din Moldova dinainte de 1848 (cf. şi G.C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 536-543). Comedia în 5 acte ''edicată lui M. Kogălniceanu, se publică în *Convorbiri literare* din ianuarie—martie 1874, apoi în broşură separată, la Bucureşti, în acelaşi an. Premiera a avut loc pe scena teatrului din Iaşi în ian. 1874 (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,'* p.* 222-224, nota 1 şi ms. B.A.R., S. 16(1)LVIII, scris, către George Duca). Succesul primei reprezentații a determinat reluarea piesei de încă două ori. Alecsandri, care asistase la primele repetiții, se îmbolnăveşte şi pleacă la Mirceşti, fără să aştepte prezentarea piesei în fața publicului (cf. şi G.C. Nicolescu, *ibidem).* în toamna aceluiaşi an, la insistențele vechilor săi prieteni M. Kogălniceanu şi Millo, Alecsandri încuviințează reprezentarea comediei şi la Bucureşti, unde se dau patru spectacole în aceeaşi săptămînă, cu acelaşi succes de public ca şi la Iaşi, stîrnind însă şi aici aceeaşi reacție de nemulțumire în rîndurile „lumii bune" care asistase la reprezentații.

La sfîrşitul anului 1874, Alecsandri scrie încă o *Chirița* pentru prietenul său Millo, creatorul rolului: sceneta *Chirița în balon,* care se va publica însă mai tîrziu, într-un calendar *[Calendarul amuzant,* 1876). Această nouă *Chirița* nu era decît o „farsă de carnaval", a cărei premieră a adus ghinion interpretului, care... a căzut din balon pe scenă. Incidentul l-a impresionat în aşa măsură pe Alecsandri, încît l-a determinat să retragă piesa din repertoriu (cf. scrisoarea din 4 mai 1875, în V. Alecsandri, *Corespondență,* p. 186).

Sfîrşitul acestui an şi începutul celui următor marchează pentru Alecsandri un moment de o depsebită însemnătate: acum se conturează ferm .împlinirea unui vechi deziderat al său, şi anume, încep să apară primele volume ale ediției sale de *Opere complete.*

Am văzut mai sus că Bolintineanu părea să-i fi găsit, încă în 1865, un •editor pentru repertoriul său dramatic. Peste patru ani, Alecsandri era încă în căutarea acestui rîvnit editor:

„Ți-am vorbit, mi se pare — îi scria el, tot de la Mirceşti, lui I. Negruzzi, la 20 genar 1869 — de un proiect ce am de a publica întregul meu repertoriu dramatic. Caut pentru aceasta un editor căruia aş lăsa tot beneficiul vînzării, dar totodată şi toată cheltuiala şi osteneala tipăririi. Nu. ai putea •să-mi găseşti un asemine giuvaer?" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 41—42).

Cînd Alecsandri primeşte răspunsul lui Negruzzi (la 2 febr. 1869), prin care acesta îl înştiința că editorul ar putea fi „Junimea", el este de-a •dreptul fericit. „Iubite domnule Negruzzi — se grăbea el să-i răspundă Ia 10 febr., exprimîndu-şi îneîntarea — Christof Columb a descoperit America, d-ta ai făcut o descoperire şi mai rară şi mai neaşteptată. Ai descoperit un editor de opere literare. Glorie d-tale şi glorie «Junimei», care primeşte a edita scrierile mele" *(ibidem,* p. 43).

Acest proiect nu s-a putut realiza, dar editorul a fost totuşi în curînd .găsit, şi tot prin intermediul lui I. Negruzzi, în persoana lui Socec. La 1 apr. 1872 contractul era încheiat, dat tipărirea operelor întîrzia; de aceea Alecsandri se adresa nerăbdător lui Negruzzi: „Binevoiți a întreba pe dl. Socec din parte-mi pentru ce nu s-a ținut de cuprinsul contractului încheiat între noi; pentru ce pană acum nu a început publicarea scrierilor mele, cînd eu de mult i-am trimis materia pentru volumul I ?" *(ibidem,* p. 60).

Tipărirea începe, în sfîrşit, dar întîmpină dificultăți, mai cu seamă din pricina particularităților lingvistice din opera lui Alecsandri, cu care editorul de la Bucureşti nu era obişnuit. Nepriceperea acestuia a provocat iritarea autorului, sporită de prea lunga aşteptare.

„Dl. Socec are mare dreptate să-i fie ruşine — îi scria Alecsandri, profund nemulțumit, lui I. Negruzzi, la 17. ghenar 1874 — căci negligeuța d-sale de editor e cel puțin pe aceeaşi linie cu negligența corectorului pe care l-au lăsat în locul d-tale, cînd ai plecat la Bucureşti. îmi vine să rup contractul încheiat între noi şi să oprese continuarea ediției operelor mele" *(ibidem,* p. 63).

Editorul, bucureştean, îşi dădea seama că scrisul lui Alecsandri, presărat cu termeni regionali şi învechiți, are nevoie de explicații pentru a fi înțeles de cititorii din. Muntenia. Acest fapt l-a determinat, probabil, să alcătuiască şi *glosarul* publicat la finele volumului al IV-lea al ediției.

Numeroasele semne de întrebare din acesta, glosările greşite, repetiţiile demonstrează că Alecsandri nu a văzut lista de termeni glosaţi, căci, atent cum era, de obicei, cu corecturile operelor sale, n-ar fi îngăduit, cu siguranţă,, dacă ar fi fost consultat, ca ea să apară astfel. De bună seamă, lucrul acesta s-a datorat raporturilor încordate dintre editor şi autor în acea vreme.

Pe la sfîrşitul lui martie 1875 însă, toate necazurile aveau să fie date uitării: Alecsandri îşi vedea, în cele din urmă, visul împlinit. Partea întîi a *Operelor complete,* cuprinzînd repertoriul dramatic, apărea în patru volume,, format in 8°, cu o prefaţă a autorului şi glosarul amintit întocmit de editor... de care se vede că nu se mai preocupase nimeni între timp *[Opere complete.* Partea I. *Teatru.* 4 voi. Bucureşti, Ed. Librăriei Socec, 1875, XXXII-1742 p. (numerotate în continuare). Voi i — Canţonete comice : *Şoldan Viteazul, Mama Angheluşa, dojtoroaia, Herşcu Boccegiul, Clevetici, ultra-demagogul, Sandu Napoilă, ultra-retrogradul, Surugiul, Ion Păpuşăriul, Cucoana Chiriţa ţn voiaj, Barbu Lăutarul, Paraponisitul, Kera Nastasia sau Mania pensiilor, Haimana, Gură-Cască, om politic.* Scenete : *Stan Covrigariul, Vivand 'era—* scenă militară, *Pîcală şi Tîndală*—dialog politic în versuri. Operete 6 *Scara mitei, Crai-nou, Harţă Răzeşul;* Voi. II — Vodeviluri : *Rămăşagul, Peatra din casă, Nunta ţărănească* — tablou naţional, *Chiriţa în Iaşi sau* **2** *fete ş-o neneacă, Chiriţa în provinţie, Doi morţi vii,* ***Cinel-Ciml,*** *Rusaliile» Agachi Flutur, Arvinte şi Pepelea, Millo director sau Mania posturilor Paraclisierul sau Florin şi Florica, Drumul defer;* Voi] III — Comedii: *Iorgu de la Sadagura sau- Nepotu-i salba dracului, Creditorii, Iaşii în carnaval, Kir Zuliaridi, Concina* •— proverb, *Ginerele lui Hagi-Petcu, Nobila cerşetoare, Boieri şi. ciocoi:* Voi IV — Drame: *Cetatea Neamţului, Lipitorile satelor, Zgîrcitul risipitor).*

La 28 martie 1875, Alecsandri aştepta să i se trimită volumele: „Voi trimite în curînd mai multe exemplare din repertoriul meu dramatic — îi scria el lui I. Negruzzi la Iaşi. — Aştept un mare transport de la Socec şi îndată voi îndeplini dorinţa ce mi-ai manifestat. Te rog să binevoieşti a trece pe la librăria lui Levandovski şi să-1 întrebi dacă primeşte ca să-i scriu lui Socec să-i adreseze de-a dreptul 200 de exemplare? D-lui mi-a propus să fie debitantul operelor mele şi ne-am înţeles oarecum despre asta, Eu cred că ar face bine să tipărească afişă mare, pe care să o lipească la fereastra magaziei lui, amintind publicarea teatrului meu" *(ibidem,* p. 71).

Marea satisfacţie de a-şi vedea tipărită ediţia operelor complete o mărturisea fără rezerve tot lui I. Negruzzi, o lună mai tîrziu, la 20 apr. 1875, cu gîndul la apariţia apropiată a următoarelor volume cuprinzînd poeziile: „... în publicarea poeziilor mele aş dori să iasă patru volume: 1. *Doine si lăcrimioare;* 2. *Mărgăritarele;* 3. *Pasteluri;* 4. *Legende.*

Astfel, operele mele complete vor forma un total de 10 volume, cu proză cu tot, incit, de mi-a ajuta D-zeu să mai găsesc in mine o materie de .2 volume, voi îndeplini o duzină, Atunci voi avea dreptul a mă odihni, culcîndu-mă, de nu pe lauri, dar cel puţin pe un pat de hîrtie moale şi inspiratoare de visuri poznaşe" *(ibidem,* p. 72).

Poeziile au apărut în următoarele trei volume ale ediţiei, în septembrie 1875, jar proza, într-un singur volum, în ianuarie 1877 (datat însă 1876).

O bună bucată de vreme după această mare izbîndă, Alecsandri nu •se va mai ocupa de teatru. La sfîrşitul anului 1877, anul războiului nostru pentru independenţă, scriitorul adaugă ciclului de poezii închinate bravurii •ostaşilor români „o mică comedie in versuri, intitulată: *La Turnu Măgurele"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 91), destinată a fi reprezentată la Bucureşti „in folosul văduvelor şi orfanilor soldaţilor morţi pe cîmpul de luptă" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 44). Comedia a fost publicată în *Albina •Carpaţilor,* I, 1S78, p. 237-240, şi în broşura *Ostaşii noştri,* Bucureşti, 1878.

în anul următor retras iarăşi la Mirceşti, gîndul i se întoarce din nou la teatru. „Deocamdată — ii scria el la 12 nov. 1878 lui I. Negruzzi •— atenţia mea a fost atrasă prin epoca lui Alexandru Lăpuşneanu, atît de dramatică şi de caracteristică. în ea am descoperit mai cu deosebire trei personagii care merită de a fi reînviate pe scenă: Jolde, Lăpuşneanu şi Despot. Tustrei ar forma o trilogie isterică, care, bine împărţită, bine ţesută, bine scrisă, ar îmbogăţi literatura noastră" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 111-112). Legenda lui *Jolde* o va părăsi îndată ce va schiţa lista personajelor (cf. B.A.R., ms. 2254, f. 82; v. şi II. Chendi şi E. Carcalechi, *Prefaţă* la voi. V. Alecsandri, *Opere complete.* Voi. IV. *Teatru.* III, Bucureşti, Ed. Minerva, 1905, p. V). Dar de Despot nu se va mai despărţi pînă cînd va „divorţa de manuscris", după care — îi mărturisea lui I. Ghica în aceeaşi zi de 12 nov. 1878 (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 87), „voi încerca să purced la alte noi căsătorii dramatice". La 16 martie 1879 îl invita pe Ollănescu-Ascanio la Mirceşti ca să-i citească „drama în versuri a lui *Despot-Vodă* scrisă în iarna aceasta" *(ibidem,* p. 200), iar la 1! aprilie îl înştiinţa pe I. Negruzzi că fusese vizitat la Mirceşti de Ion Ghica, pe atunci director al Teatrului Naţional din Bucureşti, care, „ascultînd drama lui *Despot,* a decis a se ocupa îndată cu punerea ei pe scenă, voind să fie reprezentată numaidecît la 15 septembie" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 114).

Piesa a fost reprezentată în premieră la Bucureşti pe data de 30 septembrie 1879, bucurîndu-se de aprecierea publicului, dar stîrnind şi criticile răuvoitoare ale ziarelor *Presa* (S. Şoimescu), *Românul* (Fr. Dame), *Renaşterea.* în noiembrie, manuscrisul era expediat editorului Socec, iar

la începutul anului următor vedea lumina tiparului. La 5 febr. 1880, Alecsandri ii scria lui I. Negruzzi: „Despot se tipăreşte la Socec; peste vreo opt zile ţi-oi trimite unul din cele întîi exemplare. Nu rămîne decît ultima jumătate de coală sub teasc" —*ibidem-*, p. 115 (volumul *Despot Vodă.* Legendă istorică în versuri, 5 acturi şi 2 tablouri. 1558—1561, Bucureşti, Editura, Librăriei Socec & Comp., 1880, însuma 152 p. + XXVII).

Cît despre criticile aduse dramei, pe care Alecsandri le califica drept „bazaconiile lui Şoimescu şi compania", acestea îi sugerează ideea de a. scrie o comedie cu titlul *Invidioşii,* în care să fixeze „unul sau două personaje luate din grupul acelora care au făcut cerul şi pămîntul", adică diu grupul lui CA. Rosetti (v. scris, din [nov. 1879] adresată lui I. Ghica — în V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 271-272). Din piesa proiectată Alecsandri nu a scris însă decît titlul şi lista personajelor (v. B.A.R.,. ms. 2254, f. 82").

în timp ce se afla la Bucureşti, adus de apariţia volumului *Despot-Vodă,* scriitorul, îndemnat poate şi de prietenul său Ion Ghica, ia hotărîrea. de a scrie o „poveste naţională în 5 acturi", pentru a fi reprezentată la. teatrul din Capitală. întors prin aprilie la Mirceşti, el se apucă îndată de scris, iar la 15 mai 1880 îi trimitea lui Ghica primul act al feeriei *Pepelea.* „îţi voi trimite pe rînd pe celelalte •— îi scria el — pentru ca să poţi comanda la timp decorurile şi costumele. Va trebui, de asemenea, să însărcinezi pe Flechtenmacher sau pe altcineva să compună muzica" (v. V. Alecsandri^ *Corespondenţă,* p. 96). Se vede că piesa îl acaparase cu totul, căci pînă la 6 iunie, cînd expedia actul al IV-lea, le scrisese şi expediase şi pe cel de-ai II-Iea şi al IIMea *(ibidem, p. 99).* Pînă la 21 iunie 1880 fusese trimis şi actul al V-lea, cînd Alecsandri îi scria şi lui Al. Papadopol-Callimah: „Sînt obligat a merge la Bucureşti pentru ca să luăm cu Ghica oarecare măsuri în privirea Teatrului şi să pun la cale înscenarea unei feerii naţionale ce i-am trimis zilele trecute şi care poartă titlul de *Povestea lui Pepelea"* (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 277). Ghica îi sugerează, unele modificări, pe care scriitorul le face în cursul lunii următoare. „îţi trimit primele patru acte din *Pepelea* — îi scria el la 9 august 1880. — Cît despre al cincilea, trebuie să-1 corectez înainte de a ţi-1 trimite... Sper să le termin în curînd, şi atunci mă pun pe lucru ca să sfîrşesc drama *Dezrobirea ţiganilor"* (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, însemnări,* p. 42). Din scrisoare se vede că în această vreme se gîndea să reia un proiect mai vechi (v. B.A.R., ms. 2231, f. 20, 24 — începutul unei piese intitulate *Ţiganii),* pe care ar fi dorit să-1 ducă la capăt poate şi pentru că, atunci aflase de moartea prietenului său din copilărie Vasile Porojau. Nici de data aceasta însă nu va izbuti să-şi realizeze planul, căci din varianta nouă nu va scrie

decît primele 3 scene din actul I (v. B.A.R., ms. 2254, f. 84, 85 — *Dezrobirea ţiganilor).*

Tot acum pare să fi scris şi *Sfredelul dracului*—r farsă de carnaval imitată din franţuzeşte, care se reprezintă la Bucureşti în stagiunea de iarnă 1880—1881. în *Convorbiri literare* (XV, nr. 8, 1 nov. .1881, p. 297-312) piesa se va publica, la cererea autorului, nesemnată: „Un simplu X e suficient" — îi recomanda el lui I, Negruzzi (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 123). *Sfredelul dracului* i-a înveselit pe bucureşteni, astfel încît ţelul lui Alecsandri, care nu urmărise altceva, fusese atins: „nu mai vreau să-mi leg numele de farse de carnaval — îi scria el lui Ghica la 11 ian. 1881. Localizînd vodevilul lui Bayard, am vrut doar să procur d-nei Sarandi şi lui Iulian ocazia de a crea roluri caraghioase, care distrează marele public" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 105—106).

Feeria naţională însă îl va mai ocupa un timp, va mai fi nevoie de unele schimbări reclamate de punerea în scenă a piesei sau de compozitorul Ştefănescu, cel care va compune muzica. Premiera are loc la 29 martie 1881, repurtînd un mare succes. Curînd după aceea, la 11 mai 1881, Teatrul Naţional din Bucureşti, prezintă, în reluare, şi *Concina* revizuită. în iulie, acelaşi an, prietenul său Ghica este numit ambasador la Londra. Plecarea acestuia îl îndepărtează şi pe Alecsandri de Teatrul Naţional din Bucureşti.

Prezenţa lui Ghica la Londra îl va apropia, în schimb pe Alecsandri, ceva mai tîrziu, de teatrul din Londra, pentru că pe la sfîrşitul lui noiembrie 1883, el se gîndea să traducă în franţuzeşte feeria, pentru a înlesni traducerea ei în engleză şi reprezentarea pe scena vreunuia din teatrele din Londra (v. B.A.R., ms. fr. 179—fragm. în franceză). Prietenul comun al lui Ghica şi Alecsandri, Kingston, cel care trebuia să mijlocească înfăptuirea acestui proiect, va spulbera însă iluziile scriitorului nostru, arătîndu-i că pe englezi nu-i interesau feeriile (v. Y. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 60).

Sînziana şi Pepelea n-a fost publicată în volum în timpul vieţii scriitorului. Ea n-a văzut lumina tiparului decît în paginile *Convorbirilor literare* (XVII, nr. 6, 1 sept. 1883, p. 201-216; nr. 7, 1 oct. 1883, p. 247-262; r. 8, 1 nov. 1883, p. 293-299).

După ce Ghica părăseşte direcţia Teatrului Naţional, plecînd în Anglia Alecsandri nu mai creează, vreme de un an şi mai bine, nici o operă dramatică. Şi iată că la 20 decembrie 1882 îi vesteşte şi pe Ghica şi pe I. Negruzzi că a început „o comedie antică îmtrei acte şi în versuri". „Subiectul e luat din Roma lui Augustus — îi dădea el amănunte lui Ghica — iar

Horaţiu este personajul principal. Este im studiu al moravurilor romane., pe care îl lac cu mare plăcere, ca operă literară. Am terminat la repezeală, primul act şi, dacă Dumnezeu îmi dă putere, sper ca lucrul să meargă, repede" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţa,* p. 127). La 9 ian. 1883 conţinea., cu sîrguinţă: „lucrez zdravăn la comedia antică a lui Horaţiu şi trăiesc *hv.* plin secol al lui Augustus. Este o fericită abatere de la prostiile secolului nostru" *(ibidem,* p. 131), nu se putea el opri de a face aluzie la atacurile' violente îndreptate împotriva sa de Macedouski, care-1 acuza de venalitate. La sfîrşitul lui ianuarie piesa era gata. în martie se pregătea s-o supună, „areopagului ce se adună pe fiecare săptămînă la Maiorescu", iar în noiembrie, aşezat pentru iarnă la Mirceşti, copia manuscrisul pentru reprezentaţia proiectată pe scena teatrului din Bucureşti pentru luna ianuarie 1884. după ce la 14 oct. 1883 ţinuse o conferinţă la Ateneu pentru ajutorarea, lui Eminescu, bolnav, cu care prilej citise un fragment din *Fîntîna Blanduziei.*

Repetiţiile mergeau însă greu, astfel încît premiera va avea loc abia. la 22 martie 1884. îndeosebi jocul actorilor il nemulţumea pe autor, cur.: îi mărturisea el soţiei sale (v. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 21).

în stagiunea următoare, 1884—1885, piesa va fi prezentată şi la Iaşi, de echipa Teatrului Naţional din Bucureşti, în turneu, cu aceiaşi interpreţi, din capitală, avînd-o pe Aristiz/.a Romaiiesc.u în frunte.

Fîntîna Blanduziei va apărea iu acelaşi an mai întîi în *Convorbiri: literare* (XVIII, nr. 3, 1 iunie 1884, p. 92-104; nr. 4, 1 iulie 1884, p. 141-153; nr. 5, 1 august 1884, p. 169-184), apoi în volum: *Fîntîna Blanduziei.* Piesă în 3 acturi şi în versuri. *Varia* (poezii). Bucureşti, Ed. Socec, 1884' (Voi. X al *Operelor complete.* Voi. V al *Teatrului).*

Succesul răsunător al piesei, care se reprezintă de 10 ori în răstimp de-o lună, nu 1-a scutit pe Alecsandri şi de critici, pe care însă nu le va lua în. seamă, cu o nobleţe care va stimi admiraţia lui Vlahuţă (v. *România liberă,* nr. 1764, 14 mai 1883) sau a lui Duiliu Zamiirescu (v. *România liberă,* nr. 2018, 25 martie 1884; cf. şi G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 628-629).

Ultima lucrare dramatică a lui Alecsandri, *Ovidiu,* începe să capete contur încă în iarna 1883-1884. în acel moment însă scriitorul era asaltat de o mulţime de preocupări de altă natură: căsătoria nepotrivită a fiicei sale, boala fratelui său, care îl vor îndepărta o vreme de acest proiect. în toamna lui 1884, cînd se retrage pentru iarnă la Mirceşti, nu are alt. gînd decît să aştearnă pe hîrtie drama nefericitului poet exilat la Tomis. Punctul de plecare al piesei se afla în ultima scenă din *Fîntîna Blanduziei.* Pe Ovidiu, poetul latin mort între sciţi, Alecsandri îl considera aproape ua compatriot, iar tragicul său sfîrşit i se părea demn de a servi de subiect unei

tragedii sau unei drame în versuri (cf. scrisoarea din 27 dec. 1883, adresată Iui Lascăr Rosetti, citată de Charles Drouhet, *Vasile Alecsandri şi scriitorii francezi,* 1924, p. 291-292).

La 12 oct. 1884, planul piesei era deja schiţat: „Am început să mă ocup de *Ovidiu* — îi scria el prietenului său George Steriade, membru în comitetul Teatrului Naţional între 1881—1888 — adică am înghiţit cu nesaţ o mare ucrare intitulată *Roma în secolul lui Augustus* de Ch. Dezobry, şi cu mintea plină de tablourile antichităţii am dat naştere ca prin minune planului piesei mele.

Ea va avea patru acte" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 216).

La 3 nov. îi trimisese lui Steriade actul I (care va deveni actul V) şi-i dădea indicaţii cu privire la decor. Peste zece zile, la 12 nov., le scria lui I. Ghica şi lui I. Negruzzi că terminase primul şi ultimul act, „căci, împotriva obiceiurilor moştenite, am început lucrarea mea de la coadă" — le mărturisea el. La această dată Alecsandri încă socotea că mai avea de scris doar două acte, pe care le şi isprăveşte la 29 nov. 1884 (cf. scris, către I. Ghica, în V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 145). La 8 decembrie Alecsandri era la Bucureşti cu manuscrisul piesei, la 11 se făcea lectura lui la directorul Teatrului Naţional, Gr. Cantacuzino, iar la 12, la Maiorescu. în acelaşi timp însă scriitorul era obligat să prezideze şedinţele Senatului, pentru care fusese chemat în mod expres la Bucureşti. Nedorit de senatori, el era „şi mai puţin nerăbdător" să ocupe „fotoliul lui beizadea Mitică" (= Dimitrie Gr. Ghica — fiul fostului domn Grigore Ghica — preşedintele Senatului, căruia Alecsandri trebuia să-i ţină locul — cf. scris, din 29 nov. 1884, adresată lui I. Ghica; vezi V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 145).

Direcţia teatrului îi cere unele modificări ale piesei, pe care Alecsandri ie va face în cursul lunii decembrie, la Mirceşti: „m-am pus de am copiat pe *Ovid* întreg într-un album — îl informa el pe Al. Papadopol-Callimah la 10 ian. 1885—, făcînd îndreptări mulţime şi trimiţînd pe rînd acturile la direcţia teatrului.[1] Această muncă terminată, am început să-mi fac pregătirile de plecare la Bucureşti" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 177). Prezenţa sa în capitală era necesară atît pentru punerea în scenă a piesei cît şi pentru apropiata sa plecare în străinătate (era vorba să fie numit ambasador la Bruxelles, dar la începutul lui februarie i se încredinţează postul de ambasador la Paris, în urma demisiei lui Bălăceanu). îngăduindu-i-se să rămînă în ţară pînă la sfîrşitul lui martie, el profită de aceasta pentru a grăbi repre-

>. Această primă versiune a piesei, în patru acte, a apărut în *Convorbiri literare,* XIX, 1885, nr. 1, p. 1-47; nr. 2, p. 146-167; nr. 3, p. 234-255.

zentarea piesei *Ovidiu.* Premiera are loc la 9 martie 1885, deşi autorul nn era mulţumit deloc de repetiţii, actorii se îmbolnăviseră şi — ceea ce ii mîhnea cel mai mult — nu-1 putea avea alături în acest moment însemnat pe vechiul şi bunul său prieten I. Ghica, aflat atunci Ia Lisabona pentru încheierea unei convenţii poştale. După premieră, care a fost bine primită de publicul bucureştean, Alecsandri se întoarce la Mirceşti pentru a se pregăti dc plecare. La 17 aprilie părăsea Bucureştiul, pornind spre Paris iii tovărăşia lui Ghica, revenit între timp în patrie.

Nemulţumit, cum am mai spus, de forma prezentată pe scenă la 9 martie 1885, Alecsandri era mereu cu gîndul la revizuirea piesei. Abia spre sfîrşitul anului următor însă ocupaţiile şi sănătatea ii îngăduie să-şi împlinească această dorinţă. El adaugă piesei nn nou act, iar la 30 dec. 1886 îl înştiinţa; în sfîrşit, pe Al. Papadopol-Callimah: „ani prelucrat pe *Ovid* din cap pînă în picioare şi sînt destul de mulţumit de el. Acesta e prezentul ce mi l-am făcut de Anul Nou. îl voi supune aprecierii publicului în viitoarea stagiune teatrală". Cum în acelaşi an, 1886, la Sibiu se publicase o traducere germană a piesei *(Ovid.* Schauspiel in vier Aufziigen von V. Alecsandri, aus dem Romănischen, von Adolf Stern, Hermannstadt, Druck der Typographischen Anstalt, 1886), Alecsandri se apucă să o traducă şi în franceză (cf. B.A.R., ms. 1674, f. l-74, şi 75'-208). Tot acum lucrează şi la o versiune franceză prescurtată a dramei (din care nu s-au păstrat decît trei acte), proiectatul libret al unei opere, a cărei muzică urma să fie compusă de Charles Gounod, prieten cu scriitorul. Proiectul nu a fost însă realizat (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 655).

întors în ţară în vacanţa anului 1SS7, Alecsandri predă noua versiune a piesei conducerii teatrului din Bucureşti pentru a fi reprezentată în stagiunea de toamnă. La 1 sept. îl anunţa pe G. Bengescu: „La 28 septembrie se va deschide teatrul cu reprezentaţia lui *Ovidiu* refăcut. Se spun minuni desşre decoruri şi costume. Mă voi duce la Bucureşti din timp, ca să dirijez ultimele două repetiţii generale" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 18). Succesul acestei prime reprezentaţii a piesei refăcute (care a avut loc la 26 sept.) a întrecut toate aşteptările autorului, artiştii (Aristizza Romanescu, Manolescu şi Nottara) au jucat excelent, dar ovaţiile nu-1 mai bucurau pe Alecsandri ca altădată.

Cel de-al cincilea act, cel nou, pe care Alecsandri îl aşeza în fruntea, piesei, îi este cerut de Maiorescu pentru publicare în *Almanahul Societăţii academice social-literare „România' Jună"* din Viena. La 10 oct. 1887 i-1 trimitea, corectat cu grijă, după obiceiul lui: „De-abie azi am primit copia actului I din *Ovidiu,* pe care mi-ai cerut-o pentru *Călindarul* tinerilor studenţi de la Viena. Am avut dreptate să cer acea copie, păn-a nu ţi-o trimite, căci eram sigur că trebuia să cuprindă mulţime de greşeli. lat-o acum corectată; dispune de dînsa cum îi vroi" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 13). Actul apare în *Almanahul* de la Viena în 1888, însoţit de următoarea notă: „Drama d-lui Alecsandri, *Ovidiu,* a fost la început scrisă şi reprezentată în 4 acte. Insă la noua reprezentare a lui *Ovidiu,* în 26 sept. 1887, pentru începerea actualei stagiuni a Teatrului Naţional din Bucureşti, dl. Alecsandri a scris un al 5-lea act, care în dramă, sub forma de acum, figurează ca actul I. Acesta este actul, care pentru prima oară se publică în *Almanahul* de faţă."

Drama poetului Ovidiu, la care a trudit mai mult decît la oricare alta din scrierile sale dramatice, avea să mai fie încă o dată prelucrată de Alecsandri, de data aceasta pentru a li tipărită, în sfîrşit, în volum: „Pin-a nu pleca din Paris — îşi împărtăşea el intenţiile într-o scrisoare din 1 martie 1890, adresată lui Al. Papadopol-Callimah — poate că voi publica pe *Ovidiu, revii et corrige,* într-o ediţie frumoasă [...].

îţi voi trimite cel de-al doilea exemplar, cu rugămintea ca să citeşti cu luare-aminte piesa, aşa cum e prelucrată, şi să-mi spui cu francleţâ impresia ce-ţi va produce" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 418).

La 14 aprilie trimisese manuscrisul la tipar: „Am trimis lui Socec întregul manuscris al lui *Ovidiu* — îi scria el aceluiaşi prieten — şi am primit de la editor răspunsul că se va începe tipărirea piesei cît mai curînd, în formatul *Fintînei Blanduzici.*

Precum vezi, tot am lucrat ceva în cursul boalei mele atît de supărătoare; adevărul e că am găsit o mare distragere în acea ocupaţie literară. Acum stau şi mă gîndesc de ce să mă mai apuc pentru ca să alung mitul pînă la plecarea mea în ţară" *(ibidem,* p. 255).

La începutul lui iunie 1890 se afla, în sfîrşit, acasă la Mirceşti. Deşi cu puterile slăbite, Alecsandri face el însuşi corecturile piesei, pe care le isprăveşte cu două zile înainte de a se stinge din viaţă, la 22 august 1S90. Volumul avea să apară postum *(Ovidiu.* Dramă în 5 acturi şi în versuri, Bucureşti, Ed. Socec, 1890. Volumul XI al *Operelor complete* şi VI al *Teatrului),* îiku-nunind impresionanta operă dramatică, prin care Alecsandri a adus, cu adevărat-, „un mare concurs" teatrului nostru naţional.

CANȚONETE COMICE

ŞOLDAN VITEAZUL (p. 41)

Scris în 1850, cînticelul a fost prezentat, în interpretarea lui Millo, pe scena teatrului din Iaşi, în toamna aceluiaşi an, cum ne informează următorul anunț apărut în *Zimbrul,* I, nr. 43, 27 nov. 1850, p. 172:

„Teatru Național

Gioi în 30 no[ie]mvrie se va reprezenta pentru al Il-le abonament

UN TEŞMECHER

Comedie în 1 act de „ * ,

ŞOLDAN VITEAZU

Cîntecel compus de d. V. Alecsandri

PROFESORUL ŞI CHINEZA

Vodevil în I act de d. C Negruzzi

URSUL NEGRU ŞI URSUL ALB

Vodevil în I act pi-elucrat de d. Millo."

In ziua reprezentării, cînticelul era publicat şi în *Zimbrul,* I, nr. 44, 30 nov. 1850, p. 173-174. în anul următor apărea în *Foaie pentru minte, inimă şi literatură,* XIV, nr. 7, 15 febr. 1851, p. 55-56, apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic* a d-lui V. Alecsandri, voi. I, Iaşij 1852 (fiecare piesă cu paginație separată); *Potpuri literar* de V. Alecsandri şi M. Millo, Iaşi, 1854, p. 16-19; *Vioara teatrului românesc.* Culejere de cîntece şi de cupleturi din repertoriul dramatic a d-lui V. Alecsandri. Publicate de dl. Luchian, directorul Teatrului Național din Iaşi, Iaşi, 1857, p. 47-50 (cupletele: *Eu sînt Şoldan Viteazul* I şi II, *Frunză verde, Cînd la boieresc eu vara)*; V, Alecsandri, *Opere complete.* Partea întîia. *Teatru.* Volumul I. Canțonete comice, scenete şi operete, Bucureşti, Socec, 1875 p. 1-6.

Mult mai tîrziu, Alecsandri îi mărturisea lui Alecu Hurmuzachi, într-o scrisoare datată 30 ian. 1865. că scrisese cînticelele comice anume pentru a fi jucate de Millo, pe care îl considera „singurul om de un talent adevărat şi mare" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 143-151).

în sept. 1867, răspunzînd solicitării lui I. Negruzzi, Alecsandri adăuga acestor creaţii de tinereţe alte cîteva mai noi şi trimitea partea I a „galeriei de tipuri contimpurane", spre a fi publicate în noua revistă *Convorbiri literare.* în nr. 16 din 15 oct. 1867 al acesteia apărea primul cînticel, *Stan Covrigarul,* precedat de următoarea notă a redacţiei:

„Scrisoarea d-lui Vasile Alecsandri, cătră redactorul *Convorbirilor literare:*

« Domnule redactor!

Fiecare generaţie produce naturi felurite de oameni, tipuri caracteristice de un mare interes pentru studiul social şi istoric a fiecărei epoce. Acele figuri serioase sau comice, mărețe sau ordinare, nobile sau tîmpite, frumoase sau urîte, blînde sau fioroase etc, poartă întipărirea secolului lor şi compun tabloul original al societăţilor ce se succedă şi se prefac cu timpul.

Dacă vijeliele necurmate la care au fost espuse ţările noastre nu ar fi stabilit dezvoltarea literaturei şi a frumoaselor arte în sînul lor; dacă pe lingă cronicarii ce s-au ocupat cu descrierea faptelor istorice am avea şi alţi autori care să ne fi lăsat portretele străbunilor precum şi schiţe amănunte despre obiceiurile trecutului, noi astăzi ne-am putea face o idee exactă de societatea română cu fizionomia sa particulară, cu spiritul ei, cu tendinţele sale în epocele de mai înainte şi astfeli am fi înlesniţi în lucrările literare ce am întreprinde; însă asemine preţioase cunoştinţe ne lipsesc!

Ce importanţă nemărginită ar avea pentru noi o scriere de pe timpul Iui Ştefan cel Mare, care ne-ar arăta ca într-un album fotografic chipurile şi caracterele energice ai contimpuranilor acestui domn măreț!

Tot românul care se mîndreşte cu trecutul patriei sale simte dorinţa de a şti ce soi de oameni au fost acei viteji care ne-au lăsat aşa de glorioasă moştenire; cum era portul, graiul, chipul lor oţelit în focul războaielor, inima lor mărită prin adevărata iubire de moşie; cum era poporul care trăia în frăţie cu coasa, cu toporul, cu codrul şi cu calul său pentru apărarea vetrei părinteşti; ce fizionomie aveau locuitorii'ora.şelor, breslaşii, funcţionarii, negustorii de pe atuiice şi ce aspect aveau însuşi oraşele noastre astăzi înghesuite de evrei; cum vieţuiau domnii în curţile lor şi cum era traiul patriarhal al boierilor păn-a nu se introduce luxul străin în ţară ... etc. etc. etc.

Zadarnice întrebări! Tipurile cele mai interesante s-au stins în umbrele trecutului fără a lăsa nici o umbră vederată, şi numai un geniu profund ar putea să le întrevadă prin vălul întunericului şi să le scoată iară la lumină, însă unde este acel geniu? S-a observat cu multă justeţă că societatea română este una din cele mai sătoase. de schimbări, fie bune, fie rele. Reformele care se introduc în alte părţi ale lumei cu greutate şi cumpănire găsesc calea deschisă în ţara noastră şi năvălesc fără împiedecare. Legile se înnoiesc pe tot anul, datinele vechi sunt părăsite cu o nepăsare întristătoare, iară în locu-le prind rădăcină obiceiurile străine ca în pămîntul lor şi dau o fizionomie străină atît oraşelor cît şi orăşenilor. Cine astăzi recunoaşte societatea română de acum douăzeci de ani? Cine mai întâlneşte tipurile acele originale de boieri cu frica lui Dumnezeu, de cucoane gospodine, de slugi credincioase şi îmbătrînite în casele stăpînilor, de lăutari nelipsiţi la sărbători, de meseriaşi şi negustori români cu calfele lor ce formau un soi de ***tiers Stat*** prin oraşe? Unde şi unde se mai zăreşte cîte una din acele umbre rătăcite în lumea nouă.

în prezenţa unei asemene prefaceri ce se realizează atît de grabnic, am socotit că nu ar fi poate o lucrare greşită de a compune pentru curiozitatea urmaşilor noştri o galerie de tipuri contimpurane, iară spre a da acestor figuri o expresie mai vederată am adoptat pentru ele forma dramatică şi le-am prezentat publicului amator de teatru sub denumirea de *cînticele comice.* Iată partea I a acelei galerii:

Şold an Viteazul
Mama Anghelușa, doftoroaia
Herşcu- Boccegiul
Piciu Căruceriul
Şatrarul Napoilâ, idtra-retrogradul
Clevetici, ultra-demagogul
Paraponisitul, fonclionar vechi
Gură-cascată, om politic
Cucoana Chiriţa în Paris
Barbu Lăutariul
Ion Păpuşerhd
Surugiid
Kera Nastasia
Stan Covrigar iul.

Această galerie, din care o parte s-au publicat, o pun la dispoziţia foaiei ce redigeaţi sub titlul de *Convorbiri literare,* şi însărcinez pe Star. Covrigariul să o prezinte amatorilor, ca unul ce chiar prin meseria lui este deprins a se înfăţişa cu colaci, după datina strămoşească.

Primiţi, domnul meu, amiciele mele.

Mirceşti, sept. 1867 *V. Alecsandri »".*

Din seria de cînticele trimise *Convorbirilor* numai *Stan Covrigarul Cucoana Chirița la Paris, Ion Păpușarul, Gură-cască, om politic* și *Surugiul* vor apărea în paginile revistei, iar mai tîrziu li se va adăuga și *Haimana.*

Șoldan, tipul fixat de Alecsandri în acest monolog, era o apariție nouă in societatea vremii, legată de reorganizarea jandarmeriei naționale pe baze militare, inițiată de domnitorul Grigore Ghica, „domn patriot, generos, liberal, cu suflet blînd și frumos ca și fața", cum îl caracteriza Alecsandri în prefața ediției de *Opere complete* din 1875 (cf. voi. de față, p. 28).

VARIANTE

Zimbrul (A), Foaie pentru minte ... (B),
Repertoriul dramatic, I (C), Potpuri literar (D),
Vioara teatrului românesc (E), Teatru, I, 1875 (F)

Numai în C, înaintea titlului: 1850.]| 41, 2-3 — lipsesc în *A,B.*\\ 3 — *C,D:* Teatrul Național din Iași. / *F:* Teatrul din Iași. 1850. || 4-5 — *A.L.D:* (La ridicarea perdelei Șoldan e de strajă lîngă o gheriță pe o piață mare. / C: *Șoldan Viteazul.* (La rădicarea perdelei Șoldan îi de strajă lîngă o gheriță, pe o piață mare. / *F:* (Teatrul reprezintă o piață.) *Șoldan* (e de gardă lîngă o gheriță. || 6— *A,B,C,D:* și vine [...] de [în *B:* și] cîntă. *jF:* vine [...] și cîntă. || 10 — *A,B,C,D,E:* Ce-mi zic voinic *F:* Voinic însă || 13 — *A,B:* casca asta-n / *C,F:* coiful ist pe / *D,E:* coiful ista-n || 23-24 *A.C:* fie cu / *B,D,F:* fie vorba cu || 25-27 — note, numai în *F.* || 42, 4—*A.B.C.D:* de/i': acum de || 7 — *A,B,C,D*: bobocii.../*F:* bobocii!... (Oftînd.) || 20—*A,B,C,D:* una... a... a... /*F:* una... a... două... || 43, 3 — *A,B, C,D,F:* Ibovnica / *E:* Drăguliță || 17 — ultimul vers al cupletului lipsește în *D.* || 23 — *A,B,C,D:* mustru / *F:* esercițiu || 25 — *A,B,C:* rantaplan, rantaplan / *D,F:* rantaplan || 34 —*A.B,C,D,F:* Că / *E:* Dar! || 37 —*A.B.C, D, F:* Attmce/£: Acuma || 44, *5* — *A,B,D:* de-a/*C,E:* de *ţF:* pe || 13 — *A,B,C,D:* (Perdeua */F:* (Cortina ||

MAMA ANGHELUȘA, DOFTOROAIE (p. 45)

Scris în aceeași vreme cu *Șoldan Viteazul* și *Barbu Lăutarul,* și acest cînticel a fost prezentat în 1850 pe scena teatrului din Iași, cîntat de Millo. *Mama Anghelușa* se înscrie în galeria figurilor pe cale de dispariție in acea vreme, pe care Alecsandri le consemna pentru urmași.

A fost publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852; *Potpuri literar,* 1854, p. 20-25; *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 50—54 (cupletele: *Iată, iată și mătușa, Știu să fac și cu ulcica, Stiu să sting în apă rece. Mai știu leacuri multe încă, Credeți, credeți pe mătușa,*

Știu să fac diseînteci grele, Dragi boieri și cuconițe, Credeți, credeți pe mătușa) • *Opere complete,* I, 1875, p. 7-15.

VAR1ANX E

Repertoriul dramatic, I (A), Potpuri literar (B),
Vioara teatrului românesc (C). Teatru, I. 1875 (D)

Numai în *A,* înaintea titlului: 1850. || 45, 3 — *A,B:* Național din Iași. / *D:* din Iași. 1850. || 46, 21 — ^4,5: chema/D: mai numi || 23 — *A,B:* tînără / *D:* tînără cochetă || 24 — *A,B:* da ce/D: ce j| 27 — *A,B:* supărați... că așa șuguiesc/D: spărieți ... c-așa glumesc || 28 — *A,B:* clacă *jD:* de cumva || 36 — *A,B:* dracu/D: dracii || 47, 35—37 — nota numai în D. || 49, 3 — *A,B:* cescuț/D: ceas || 50, 5—6 — indicațiile scenice numai în *IX* ||

HERȘCU BOCCEGIUL (p. 51)

Scris în 1851, cînticelul a fost interpretat pentru prima oară pe scena teatrului din Iași, în același an, de Matei Millo.

S-a publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852; *Potpuri literar,* 1854, p. 26—32; *Vioara teatrului românesc,* 1857 p. 54-59 (cupletele); *Opere complete,* I, 1875, p. 17-26.

Figura pitorească a evreului negustor ambulant de mărunțișuri, cu existența lui trudnică, strivit de concurența necruțătoare a marii negustorimi, este înfățișată de Alecsandri cu simpatie și compasiune, ca și celelalte personaje din cadrul „galeriei de tipuri contimpurane" pe cale de dispariție: neuitatul Barbu Lăutarul, Mama Anghelușa, Stan Covrigarul ș.a.

VARIANTE

Repertoriul dramatic, I (A). Potpuri literar (B),
Vioara teatrului românesc (C), Teatru, I, 1875 (D)

Numai în *A,* înaintea titlului: 1851. || 5 1, 3 — *A,B:* Național din Iași. / *D:* din Iași. 1851.||4 — *A,B:* (O uliță din Iași. La rădicarea perdelii / D: (Teatrul reprezintă o stradă din Iași. La ridicarea cortinei || 6-7 — *A,B:* chetei. / *D*: chetei. (intrînd.) *9* — *A,B:* strigînd pe uliță.) / *D:* strigînd.) || 52, 33-36 — notele numai în *D.* || 53, 12 — *A* [greșit]: dragă / *B,D:* dracu || 13 — *A,B:* Lipschi și de Paris *jD:* Paris și de Lipschi || 34 — indicația: (Arie jidovească) — numai în *D.* || 37-38 — notele numai în *D.* || 54, 37 — nota numai în *D.* |j 55, 3-4 — *A,B:* chitie / *D:* chilie de pe cap || 14 — *A,B:* Dumnezeu / *D:* Dumnezeu, sfinți părinți de la mănăstire || 18 — *A,B:* înțeles pe loc că-s jupînu Herșcu; și cum m-o ințeles / *D:* înțeles || 24 — *A,B:* da/D: cu ciomagul || 27 — *A,B:* A vei, a vei/D: Ai ' vei [| 28-29 —

A,B: nişte creştini botezaţi de pe dinşii. *jD:* de pe dinşii nişte creştini botezaţi. (OXtează.)]| 34 — *A,B :* am / *D:* am mai [] 38-40 — notele numai în *D.* |j 50, 3 — *A,B:* dînsa/D: dinsa de dragoste || 7— indicaţia: (Arie jidovească) — numai în *D.* || 22 — *A,B,C:* bustă / D[grcşit]: fustă || 57, 2 — *A,B.*-hămăit / *D:* lătrat || 4 — *A,B:* che mi-o / *D:* Mi-a. || 7—*A,B:* (Mînios.) / D: (Cătră public.) || 10 —,4,25: rideţi/D; rideţi de mine || 18 — *A,B:* vi le-aş da fără/C' le dau făr' nici/D: le-aş da făr' nici || 25 — *A,B:* pe uliţă strigînd / *D:* strigînd j] 27 — *A,B :* (Perdeaua) / *D:* (Cortina || 28 — nota numai în *D.* \\

CLEVETICI, ULTRA-DEMAGOGUL (p. 59)

Cîuticelul s-a numit la început *Demagogul,* apoi *Clevetici, demagogul,* iar iu cele din urmă *Clevetici, ultra-demagogul.* A fost scris în toamna anului 1860, mai precis iu luna octombrie, căci la 26 ale acestei luni Alecsandri îl anunţa pe I. Ghica, prietenul său, că îşi îmbogăţise repertoriul dramatic cu alte cîteva piese: *Lipitorile satului, Zgîrcitul risipitor, Satul lui Creminc, Retrogradul* şi *Demagogul.* Dealtfel, în acelaşi sens pledează şi ms. B.A.R. nr. 809 (dăruit Academiei de I. Ghica), în care se află grupate următoarele scrieri dramatice: *Şatrariul Timofti Napoilâ,* ***retrogradul.*** Onticei comic (f. 81·—83·); *Clevetici, demagogul.* Cînticel comic (f. 83" — 85·) ; *Satul lui. Cremine.* Farsă într-un act. 1860; *Zgîrcitul risipitor.* Dramă în 4 acturi. 1860; *Sfredelul dracului.* Farsă de carnaval, imitată din franţuzeşte de d-ra X.

A fost prezentat pentru prima oară pe scena teatrului din Iaşi, ca şi ***Timofte Napoilâ,*** *ultra-retrogradul,* în 1861, amîndouă cîntate de N. Luchian, aşa cum se menţionează în volumul: *Clevetici, ultra-demagogul şi Timofte Napoilâ, ultra-retrogradul.* Cînticele comice de d. V. Alecsandri. Cîntate de d. N. Luchian, Iaşi, Tipariul *Tribunei române,* 1861. S-a. tipărit apoi şi în volumele: *Clevetici, ultra-demagogul şi Timofte Napoilă, ultra-retrogradul.* Cînticele comice, Iaşi, Tip. Bermann-Pileţki, 1863 *(Repertoriul dramatic* [împreună cu *Lipitorile satelor']); Repertoriul dramatic,* voi. II, Iaşi, Tip. Bermann-Pileţki, 1863; *Opere complete,* I, 1875, p. 27—34 (unde se indică: „Cintat de d-nul Luchian, pe teatrul din Iaşi, 1862").

Creaţii de arzătoare actualitate în acea vreme, cele două tipuri de politicieni: Sandu Napoilă — conservatorul retrograd şi Clevetici — demagogul liberal îşi aveau modelul în societatea timpului. (Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 227-228, e de [părere că Alecsandri a putut avea ca model pentru „tipurile sale contimpurane" dramaturgia franceză, prccizînd că tipul ultra-

retrogradului se intilneşte la Scribe şi Juies Sandeau, iar cel al ultra-demagogului în vodevilurile lui Labiche şi Lefranc sau Clairville şi Cordier.) Sandu Napoilă şi Clevetici sînt reluaţi şi în piesa *Zgîrcitul risipitor,* unde li se adaugă alt personaj caracteristic — Tribunescu. „Clevetici şi Tribunescu — îi mărturisea Alecsandri lui I. Ghica — sînt copiaţi după Rosetti şi I. Brătianu. Te vor face să rîzi, căci.personajele mele sînt tot aşa de groteşti ca şi modelele lor" (cf. scris din 26 oct. 1860, adresată lui I. Ghica, în *Literatură şi artă română, U,* 1897, p. 544-546 şi B.A.R., ms. 803, f. 91-93).

Peste un sfert de veac, Caragiale va readuce din nou pe scenă aceste tipuri, adîncindu-le trăsăturile caracteristice schiţate de Alecsandri.

VARIANTE

ms. 809 (A), Clevetici..., 1861 (B), Clevetici..., 1863 (C), Repertoriul dramatic, II (D), Teatru, I, 1875 (E)

59, 1 — *A,B:* demagogul / *C,D,E:* ultra-demagogul || 2 — lipseşte în *B.* || 3——lipseşte în *A,B,C,D.* || 4 — *A,B,C,D:* înfăţişază / *E:* reprezenta]] 5 — *A,B:* jiletcă â la/C,D,£: jiletcă || 7 — *A,C,D,E:* pe / *Bs* prin || 7 — *A :* frăţie / *B,C,D,E:* frăţietate |] 16 — *A :* în glumă: „De, mă / *B:* că-s numai un/C,D,E: că sînt numai un || 22 — *A:* 5/24/ *B,C,D,E:* *5* şi 24]| 60, 1-2 — *A:* eu am aprins / *B,C,D,E:* eu singur [• • •] [aprind || 5 — *A:* în total / ***B,C,D,B:*** în totul || 6-7 — *A:* românilor / ***B,C,D,E:*** patriotic al românilor]] 9-10 —*A :* fie o] singură cameră şi tot locuitorul / *B,C,D,E:* se prefacă [...] să fie || 17 — *A:* croiesc / ***B.C.D.E:*** răstorn || 20 — *A.B.C:* că sînt *un IE:* pretind că-s |] 24-25 — *A,B,C,D:* slugele; / *E:* servitorii || 26-28 — *A:* Vreu egalitatea / *B,C,D,E:* Vreu ca toţi [. ..] egalitatea || 31-32 — *A:* şi să agiung a fi idolul poporului suveran. însă / *B,C,D,E:* căci numai prin tulburare o naţiune se civilizează... dar || 34 — *A,B:* şatrariul Timofte / *C.D'.E:* Sandu |j 61, 4 — *A,B:* Că / *C.D.E:* [Căci || 5-8 — *A :* desfiinţez boierescul şi să împart / *B,C,D,E:* fiu caua [...] împart [] 9 — *A:* întreba poate / *B,C,D,E:* întreba || 10-11 — *A:* însă asta nu face nimic. Deviza mea este: Menţinerea unui princip chiar în favoarea inimicilor... / *B:* căci almintrilea aş fi poate de o altă opiniune; însă aceasta nu invalidează convicţiunile mele socialiste / *C,D,E:* însă [...] socialiste j| 12 — *A:* *şijB,C,D,E:* şi de || 12-16 — *A:* Vreu dar să ;institu guardia naţională, să înarmez tot populul suveran cu orice armă... fie chiar cu furci... de aceea strig necontenit: arme, arme, arme! / *B,C,D,E:* şi, prin urmare [...] căci mă cred [JB: doar m-or crede românii] [...] Viteazul |j 22 — *A,B:* ei!... (Pe urmă urmează cupletul:) / *C,D,E:* ei!... || 37 — *B:*

eu cu eu / *C,D,E:* eu, eu, eu |1 28 — 62, 4 — lipsesc din *A.* [I 7 — *A* [inițial, apoi anulat], *B:* Clevetici, şi dacă, nu plăteşte el mai mult decît un firfirig? *IA,C,D,E:* Clevetici |j 9-10 — *A,B,C,D:* îl am? / *E:* cer cuvîntul... nu mi-1 dai? |j 12 — *A:* onorabilul preopinent / *B.C.D.E:* d-nul ministru de finanțe || 13-14 — numai în *B,C,D,E:* Deşi [...] d-lor? || 17—18 — *A:* mă voi / *B,C,D,E:* care [...] mă voi || 24 — *B:* cel / *A ,C,D,E:* cel mar || 26 — *A,B:* Dar / *C,D\E:* însă || 27-28 — *A :* n-aveau / *B,C,D:* a lui Traian/E: al strămoşului nostru Traian || 29 — *A,E:* pentru ca să / *B,C,D:* ca să || 39 — *A:* Sava la 1821 / *B.C.D.E:* Sava |i 63, 2 — *A, B:* cunoaşte [...] eu, d-lor / *C,D,E:* ştie [...] eu *4* — *A,B:* e sacre şi-1 / *C,D,E:* sacru îl || 5 — .4 : liberal / *B,C,D£:* liber şi liberal *S* — *A, B, C,D:* partida / *E:* partidul || 12—*A.B.C.D:* cetățean / *E:* cetățean român || 13 — *A,B,C,D:* dimprotivă / *E:* din contra || 23-24 — lipsesc in ^,S,C,D.||

SANDU NAPOILĂ, ULTRA-RETROGRADUL (p. 65)

Cînticelul a fost intitulat pe rînd *Retrogradul, Şatrariul Timofti Napoilă, retrogradul, Timojte Napoilă, ultra-retrogradul* şi, în cele din urmă, *Sandu Napoilă, ultra-retrogradul.* Scris în acelaşi timp cu perechea sa *Clevetici, ultra-demagogul,* ambele cînticele au fost prezentate şi publicare împreună (v. volumul de față, p. 872-873; în *Opere complete,* I , 1875, p. 35-42).

VARIANTE

ms. 809 (A), Clevetici..., 1861 (B), Clevetici..., 1863 (C), Repertoriul dramatic, II (D), Teatru, I, 1875 (E)

65, i — *A , B :* Timofte [...] retrogradul / *C,D,E:* Sandu [...] ultra-retrogradul || 2 — lipseşte în *B.* || 3 — lipseşte în *A.B.C.D.* || 4 — *A.B.C.D:* înfățişază/£: reprezenta || 5 — *A:* Şatrariul Napoilă / *B.C.D.E:* Napoilă || 6 — *A:* Şatrariul / *B:* Timofte / *C.D.E:* Sandu || 8 — *A ,B : in / C.D.E:* pe || 21 — *A:* cum răsare măzărichea... şi tot unu şi unu / *B,C,D,E:* şi tot unu şi unu || 22 — *A,B:* țanțoşi, colțoşi / *C,D,E:* colțoşi || 66, 2-3 — *A,B,C,D:* gazete *\E:* foile lor || 7 — *A :* adică vă / *B,C,D,E:* vă |j 12 — *A :* Tari şi mari, biv vel cocoşi / *B,C,D,E:* Mari şi ighenionicoşi || 28 — *A:* vă-ntreb / *B,C,D,E:* vă-ntreb, unde mergem || 30 — *A :* a / *B,C,D,E;* ş-al || 36 — *A,B:* Şi-n loc mantaua / *C,D,E:* Şi mantaua-n loc || 67, 6 — *A.B:* stau / *C,D,E:* şăd || 8 — *A,B:* Lîarabulă ciobanii [...] moş / *C,D,E:* Barabulă [...] badea || 22 — *A* : Cardaş [...] Cardaş / *B.C.DjE:* Bufte [...] Bufte || 26 — *A,B,C,D:* ba nu, adică vă-ntreb?... ia nu [...] vine/E:

Iau nu [...] căci vine || 30 — *A :* trimes răspuns că / *B,C,D,E:* răspuns că || 32 — *A,B:* Napoilă / *C.D.E.•* Sandule || 33 — *A,B:* mergem?... ba nu, adecă, vă întreb unde mergem?... / *C,D,E:* mergem?... |] 38 — nota lipseşte în *A,B,C,D.\\68,* 4 — *A* [inițial], *B:* Aste-n glavă nu-mi / *A,C,D,E:* Astea-n mintea mea nu || 13 — *A :* şatrariul Timofte / *B:* Timofte / *C,D,E:* Sandu || 28 — *A,B,C,D:* şagă [...] şuguit/£: glumă [...] glumit || 34 — *A* : înşirăm şi noi la palavre ca alții / *B.C.D.E:* facem şi noi engomii patrioticeşti || 37-38 - notele lipsesc în *B.C.D.* || 69, 6 — *A :* Eu şatrariul / *B:* Eu Timofti / *C,D,E:* Vel cluceriul || 14 — *A:* țipînd:) Că / *B:* zicînd:) Că/ *C,D:* zicînd:) Căci/S; strigînd:) Căci || 16—lipseşte în *A,B,C,D.*

SURUGIUL (p. 71)

Scris prin 1860, odată cu alte cîteva din „galeria de tipuri contimpurane", cînticelul a fost prezentat în premieră pe scena Teatrului Național din Iaşi, în interpretarea lui Luchian.

S-a publicat în: *Foaia Societății...,* III, nr. 4, 1 apr. 1867, p. 81-87; *Convorbiri literare,* I, nr. 23, 1 febr. 1868, p. 328-331 (în seria: „Galeria dramatică de tipuri contimpuraue". IV) ; *Opere complete,* I, 1875, p. 43-53. în ms. B.A.R. 3349, f. 66'—67', se află autograful trimis de V. Alecsandri lui Alecu Hurmuzachi după care s-a tipărit piesa in *Foaia Societății.* Caietul în care se află manuscrisul cînticelului conține şi alte scrieri autografe ale lui Alecsandri: *Bucovina, Barcarola siciliana, Serb sărac, Barbu Lăuianul, Marea Mediterană, Inşiră-te, mărgărite,* mai multe scrisori adresate de poet fraților Hurmuzachi, precum şi cîteva scrisori şi poezii ale lui N. Bălcescu, I. Alecsandri şi D. Bolintineanu. (Pe fila *V* a caietului, o mînă anonimă face mențiunea: „Scrisori, teatru şi poezii de ale lui V. Alecsandri, N. Bălcescu, I. Alecsandri şi D. Bolintineanu către frații Eudoxiu, Alexandru şi George Hurmuzaki. 1846—1878", iar pe fila *2"* este notat de aceeaşi mînă: „Dăruite [Academiei—«.».] de dl. Eudoxie Hurmuzaki jun., prin dl. Dini. Onciul, şedin. 8 iunie 1907".)

VARIANTE

ms. 3349 (A), Foaia Soțietății... (B), Convorbiri literare (C), Teatru, I, 1875 (D)

înainte de titlu, numai în *C:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane. IV. || 7 1 , 2 — *A:* Cînticel *jB:* Cîntecel de V. Alecsandri / *C,D*: Cînticel comic || 3 — numai în *D:* Cîntat de d-nul X. pe Teatrul din Iaşi. I| 5-6 — *A,B:* grajdiul poştei [...] păretele grajdiului. în mijlocul scenei / C.D:

grajdiul [...] păreţi; în mijloc || 7 — *A,B:* depărtare / *C,D:* apropiere |> *9 —A:* Am sosit cu bine/ *B:* Am sosit/C,D: Iată-ne || 10-11 — *A,B:* (Strigă la cai:) Hi! la imaş, copii... hi!... Iaca! da încotro apuci, balţatule?... la grajdi?... Chiteşti că-i găsi orz?... La imaş, jerpanule, ia troscot!/*C,D:* Hi[. ..] gloabă... || 13-16— *A: N.B./A,B:* (Surugiul, cu. poturi şi ilic de aba cusute cu găitauuri, chingă de curea şi pălărie cu cordele, întră în scenă. El vorbeşte spre culise cu capul gol) / *C:* (Intră pe scenă, surugiul [...] / *I):* SURUGIUL (întră pe scenă [...] şi zice) || 17 — *A,B:* asta de-nainte / *C,D:* de-naiute || 17-18 —*A, B:* nici o fugă / *C,D:* o fugă || 18 — *A,B:* să porneşti / *C,D:* a porni bine || 19 — *A,B:* şcenă/C,D; faţa publicului j| 22-23 — *A,B:* nou, care merge la tăiat... de aceea-i grăbit şi / *C,D:* de cei noi, cărora *[C:* cari] le zic prefecţi... E grăbit s-ajungă la tact, de-aceea || 72,1—*A, B:* se priface în/CD: scade cît un |j 1—2 — *A,B:* Eu judec [...] dau / *C,D:* Noi, surugiii, judecăm [...] dăm || intre r. 3-4 — numai în *A,B:* (Arie din „Chiriţa în provinţă": „Credeţi-mi mie...") |j 5— *A,B:* vesel / *C,D:* niîndru [| 6—*A, B:* Mişc de la roate / *C:* Mişc la roate *jV:* O-ntind la fugă [| 9 — *A,B:* De-i uniforma roasă *jC.D:* Dacă-i drumeţul ros pe || 10 — *A ,B:* Dacă-i o faţă / *C,D:* Şi cu sprinceana || 13 — *A,C,D:* ş-un / *B:* sau || 31 — *A,B:* îs / *C,D:* sînt || 32 — *A,B:* (îşi împle ciubeica şi o aprinde vorbind) [...] adecă de 20 / *C,D:* (îşi aprinde luleua) [...] de 20 |! 33 — *A,B:* multe leghioi / *C,D:* ce de mai făpturi [| 34-73, 16 — *A,B:* şi ciocoi vechi de cînd cu Reglementul, şi ciocoi noi de-ai Convenţiei, şi ruşi, şi nemţi, şi turci, de toată seminţia, că pînă acum biata. Moldovă au fost drumul cel mare al străinilor!... Ia!... o ţară de jac, satul lui Cremine, fără cîni şi fără jitărie !... [partea ce urmează de aici încolo este anulată în *A* :] Cînd cu nemţii, îmi aduc aminte că m-am pornit odată c-un căprari iarna pe-un vicol de cele tătăreşti... Bietul şonţ era numai cu rnindiriul lui cel alb şi tremura, sărmanul, ca de nărădăici... I se făcuse nasul pipăruşă roşie şi obrazul pătlăgea...

— Ţi-i frig, domnule?

— No, cald, cald, saperment! / *C,D:* Cîţi domni [...] răspundea el. |i 17-20____*A* [text anulat: Dacă l-am auzit tot zicînd că-i cald, mi-am cătat de drum pînă la poştă. Cînd aice, ce să văd? Caprariul era bocnă!... îngheţase cu caldul lui cel nemţesc. Adică mare şugubăţi sînt unii oameni!] Iaca ciubeica dracului că iar s-au stîns... (Cată scăpărători de-şi aprinde ciubeica.) [anulat: D-apoi] || 18 — *B:* aicea ce să vezi/C,D: acolo ce să văd || 19-21 — *B:* Caprariul era bocnă!... îngheţase cu caldul cel nemţesc... Adecă mari şugubeţi sînt unii oameni!... Iaca, ciubeica dracului, că iar s-au stins!... (Cală scăpărători de-şi aprinde ciubeica.) / *A,B:* Mai

anţărţ?... Aduceam / *C,D:* căpraru [...] aduceam || 23 —*A, B:* de-ţi făcea mai mare / *C,D:* de ţi se făcea || 23-24 — *A,B:* era un nepot de moşii mănăstireşti, care venea să se îmbogăţească la noi... Ajungînd / *C,D:* venea [...] Sosind || 27 — *A,B:* S-a găsi / *C,D:* Găsi || *29 —A,B:* mămăligă / C,D: mămăligă, ceapă || 30-31 — *A,B:* Panaghia! Şi au leşinat grecul / *C,D:* panaghia mu! Şi o leşinat parpalecu || 34 — *A,B:* văd / *C,D:* văd cu fes || 35 — *A,B:* Jupîne, jupîne / *C,D:* Kir Trufanda || 37 — *A,B:* Apoi / *C,D:* Da || 39 — *A,B:* Cacohronocachi, budalas / C,D: Mamalinga ||

74, 1 — *A,B:* crestino de / *C,D:* de || 2-3 — *A,B:* ca a se găsească măslinia şi limoni / *C,D:* *măslinia, limoni* || 4 — *A,B:* (Rîde) Ha! ha! ha! ha! că/ *C,D:* Ha, ha, ha, ha || 5 — *A,B:* de măsline şi grecul cel / *C,D:* samsaru *[D:* simzarul] de măsline şi cel || 7 — *A,B:* şi cît i-am pus o măslină în gură, au înviat... ha! ha! ha!... adecă poznaş neam de oameni! / *C,D:* şi pe loc o înviet. || 8 — *A,B:* încă altă / *C,D:* altă || 9 — *A,B:* în pădurea de la Strungă / *C,D:* la Strungă în deal || 10 — *A,B:* tâlhari aicea / *C,D:* tâlhari || 13 — *A,B:* vadă hoţii/C,D: vadă || 14 — *A,B:* Jidanul / *C,D:* jidanii meu || 16 — *A,B:* căruţă / *C,D:* căruţa asta || 18 — *A,B:* măi/ *C,D:* oare || 20-25 — *A,B:* trosc preste cergă, dar jidanul răspunde: zinichi, zinichi, zinich'i... adecă suna a stecle, ca să înşele tălharii!... Eu iar jachi, el iar: zinichi, zinichi, zinichi!... Şi tot cu jachi şi cu zinichi, zinichi ne-am coborît tot dealul Strungei... De-atunci i-au ieşit cîntic In ţară.

(Cîntic jidovesc) *jC,D:* jachi [...] jidovească. || 28 — *A:* Ista-i / *B,C, I):* Iată || intre r. 29-30 — în *A,B,C:*

Trosc, pliosc, trosc şi jachi şi lichi,
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi. ||

30 — *A,B:* Ista-i / *C,D:* Iată j| între r. 31-32, 33-34 — în *A,B:*

Trosc, pliosc, trosc şi jachi şi lichi,
Ei, vei, vei! zinichi, zinichi.]]

36 — *A,B:* şi pliosc / C,D: pliosc, trosc || 38-40 — *A,B:* jidanul ca jidanul ... voinicos, da fricos!... D-apoi cum sînt unii ciocoieşi cu maţe pestriţe ... Seca-le-ar sămînţa în ţară şi n-ar mai fi!... că mare urgie a lui Dumnezeu mai sînt pe lumea asta!... De-a lungul Moldovei / *C,D:* străinu [...] ţărei || 75, 2-3 — *A,B:* dînsul, nemîncat, nebăut, nedormit / *C,D:* el [...] nedor-

mit || 3-4 — *A.B:* pentru că-s/C,D." plouat [...] i-s || 7 — *A,B:* mamă, [...] ierte *IC,D:* mămuca [...] odihnească || 8-9: — *A,B* Jyi-acu mi [...] sărmana / *C.D :* Mi [...] drăguța || 16 — *A,B:* mîngăietor / *C,D:* mult iubitor || 18 — ***A.B:*** Cu dor de mamă, cerescul dor *j C.D:* Şi-mi tăcea traiul veselitor || 23 — *A,B:* (Cu durere.) Stăm [...] plîngeam / *C,D:* Stam [...] jăleam || 24 — *A,B:* că / C,D: căci |l 25 —*-A.B:* ciocoieş / *C.D:* ciocoi |J 28-37 — *A,B:* El vine fără pic de îndurare la bordeiul mamei şi mă smunceşte de lîngă trupul ei, tîrîndu-mă de păr... (Plînge.) în zădar mă rugam în genunchi să mă îngăduie ca să duc pe mama la groapă... Ticălosul!... pune de-mi dă arnăutul lui zece bice şi-i poronceşte să mă croiască tot drumul cu un harapnic din capră [...] o cruce [...] plecat la drum. / *C,D:* el vine la [...] plecat. [35 — C: din] || 76, 4 — *A.B:* de nu-i vedeai fundul [...] te / *C,D:* plină dc bolovani [...] mi te |[9 — *A,B:* chior şi eu mi-am sclintit un picior. / *C,D:* chior. || 10 — *A,B:* pe cuconaşu pin / *C,D:* prin [| 11 — *A,B:* cai de harabagiu / *C.D:* harabagii || 14-15 — *A,B:* surugiul român!... Mai voinic decît el nu-i om în țară!... Nici ploaia, nici gerul» nici vîntul, nici arşița, nici întunerecul... nimic nu-i pot veni de hac!

(Arie nouă.) / *C,D:* surugiu [...] țară. || 17 — *A,B:* *ducjC.O:* am || 18 — *A,B:* în / *C,D:* din || 23—*A.B:* pe cale/C,D: calare || 25-26 — *A,B:* caretă cu o cuconiță [...] Bădica surugiu, să mă / *C.D:* cupea cu o porumbiță [.. •] Să mă || 27 — *A,B:* că te-oi mulțămi! / *C.D:* flăcău || 28 — ***A,B:*** adun [...] aşa, şi apuc harapnicul cu dreapta şi ııl-arunc / *C.D:* apuc [...] şi m-arunc || 30 — *A,B:* (Scenă de imitare a unui surugiu la drum.) Mişcă, băiete!... [...] ca / *C:* Mişcați, băieți [...] ca (scenă de imitare a unui surugiu la drum) *j D:* Mişcați, băieți [-..] ca || 31 — *A.B:* că. te ajung!... Nu */ C,L):* nu || 32-36 — ***A,B:*** (bate cu biciui înainte, ca cînd ar vrea să lovească în calul cel din brazdă). Hi! şi tu, murgule! (Se adresează în dreapta, ca la calul de la roate.) Iaca! nu cumva te-ai lăsa pe tînjală? Hi! gloabă, că doară mi-eşti sub mînă. (Pocneşte delături, în dreapta.) Hi! acum cu toții pe şes / *C.D:* de foc [...] toții || 3? — ***A.B:*** Hi... i... i... hăi / *C,D:* Hi-i-i-i || 37-77,1 — *A, B:* c-o sâ trecem pe la căsuța Măriucăi! ... (Adresîndu-se îu dreapta.) Să mă aştepți, fa. desară, cu alivenci, cînd m-oi întoarce! Haide-aşa... tot aşa... la copce... / *C,D:* parcă [...] copce [38 — *C:* 1 urnii] || 3 — *A,B:* nu ne-ar [...] Iaca şi/ *C,D:* ne-ar [...] Iacă || 4—.4, fi: Am să vă văd, copii / *C,D:* să vă văd acu, dragii mei || 5 — *A,B:* din vale / C: de vale / *D:* dm vălcică [[3 — ***A.B:*** Hi! hi! *jC,D:* Hi-i-i *\J6 — A.B:* lăsați, că vîrtu-i cit colea/C,D: lăsați j| 8-9 — *A,B:* cînd ar sili caii / *C,D:* cum [...] deal || 12 — *A,B:* odihnim [...] la ochi / *C.D:* odihnim la umbră [...] pe ochi || 16 — *A,B:* Şi-n fuga marc *I C.D:* Şi chiar din fugă |j 17 — ***A,B:*** vrun Leiba./ *C,D:*

un duşman || 18 — *A.B:* pelea / *C.D:* fața || 20 — *A.B:* român vesel / *C.D:* frații noştri || 21 — ***A.B:*** de Sfîntul Vasili / *C.D:* Sfîntului Vasile f| 22 —-4: tot in / *B.C.D:* toți în j|

ION PĂPUŞĂRIUL (p. 79)

Scris probabil în aceeaşi vreme cu *Surugiul,* cînticelul comic a fost prezentat pentru prima dată pe scena Teatrului Național din Iaşi, în interpretarea lui Luchian.

I. Massoff *(Teatrul românesc.* Bucureşti, Ed. Minerva, 1966, voi. II, p. 146) menționează că în stagiunea 1864—1865 „Luchian a obținut succes în piesetele lui Alecsandri, *Ion Păpuşerul, Paraponisitul, Gură-Cască".*

S-a publicat în *Convorbiri literare,* I, nr. 21, 1 ian. 1868, p. 294-297 (în „Galeria dramatică de tipuri contimpurane". III. ***Ion*** *Păpuşarul),* apoi în *Opere complete,* I, 1875, p. 55-65. Manuscrisul autograf la B.A.R., ms. 3290, f 37'—42".

VARIANXE

ins. 3290 (A), Convorbiri literare (B), Teatru, I, 1875 (C)

Înainte de titlu, numai in *B:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane. III. || 79, 2 — numai în *B.C* || 3 — numai în C || 18 — ***A,B:*** Prindeți-1! / C: Pe dînsul. || 19 — *A :* N.B. (După / *B,C:* (După || 80, 1 — ***A.B:*** şi eu / *C:* eu || 83, 7 — *A.B:* rău / *C:* prost]| 84, 23 — *A,B:* cuşcă / *C:* cuşca păpuşelor || 37 — *A,Cr* din ziua/i?: în ziua || 85, 4 — *A,B:* *şcoală sătească—-* lefegiu. Şcoala incă nu-i durată, dar leafa merge. / *C:* Mimică... sau nimica— lefegiu. || 5 — *A.B:* a profesorului / *C:* de profesori |] 6 — *A.B:* a inspectorului / C: de inspectori || 9-10 — *A.B:* Alt inspector de inspectori — lefegiu / C; Un controlor de controlori — lefegiu. Alt controlor de nu ştiu ce —lefegiu || 17 — *A.B:* N.B. Se / *C:* Se ||21 — *A.B:* datinele/C: obiceiurile || 22 — *A, B:* cîşlegi dinaintea d-voastre *j C:* cîşlegi || 35 — *A, B :* N.B. Comisarul / *C:* Comisariul j| 86, 5-6 — numai în *C:* (Dispare.) (Cortina cade.) ||

CUCOANA CHIRIȚA ÎN VOIAGIU (p. 87);

Scris, probabil, in toamna sau iarna anului 1863, la Mirceşti, cînticelul a fost prezentat pe scena Teatrului Național din Bucureşti în februarie şi martie 1864, in interpretarea lui Millo.

„Un mare succes de public a obţinut şi *Cucoana Chiriţa la Paris* — ne informează Ioan Massoff *(op. cit.,* II, p. 103) —, săli pline aciamînd pe Millo, despre care cronicarul Ulysse de Marsillac scria: «Trebuie văzută *Chiriţa* prezentată de către cel de-al doilea creator al ei: Millo. Nu se poate concepe *Chiriţa* fără Millo. Nu se poate închipui tot ce acest excelent artist pune ca vervă comică şi accent amuzant. »"

Mai tîrziu însă rolul Chiriţei a fost interpretat cu succes şi de Smaranda Merişescu (în stagiunea 1869—1870, la Iaşi, Merişeasca — cum i se spunea — a jucat rolul Chiriţei din „canţoneta *Impresiunile voiajului coanei Chiriţa").* Aceeaşi actriţă o va interpreta şi pe Chiriţa din *Cucoana Chiriţa in balon* pe scena Teatrului Naţional din Iaşi. Premiera de la Iaşi a avut loc in ziua. de 13 februarie 1875, iar cea de la Bucureşti, cu Millo în rolul titular, abia peste două luni, la 23 aprilie 1875, cînd s-a produs şi accidentul de care ani amintit mai înainte (v. şi I. Massoff, *op. cit.,* p. 291, 334 — 335).

Millo însuşi îmbogăţise galeria Chiriţelor, scriind *Cucoana Chiriţa* **la** *expoziţia de la Viena,* „povestire umoristică cu cîntece, compusă acum, de ocaziuue", pe care a prezentat-o in premieră ▫ stagiunea 1873—1874 *(ibidem,* p. 315).

Canţoneta *Cucoana Chiriţa în voiagiu* s-a publicat în *Convorbiri literare,* II, nr. 9, 1 iulie 1868, p. 141-145 (sub titlul: *Cucoana Chiriţa la Paris),* apoi în *Opere complete,* I, 1875, p. 67-76.

V A R I A N T E

Convorbiri literare (A), Teatru, I, 187S (B)

87, 1 — *A :* Cucoana Chiriţa la Paris / *B*: Cucoana Chiriţa in voiagiu || 3 — numai în *B* || 4 — *A :* (Un salon.) *jB:* (Teatrul reprezintă un salon.) || 12 — *A :* Şotii o sută şi *o j B:* O sută de şotii ş-o || 17-20 — in *A* poartă menţiunea: *(bis)* [88, 5 — *A:* scaunul/ *B:* jilţul || 6 — *A:* Bucureşti... *I B:* Bucureşti pentru plată de impozit |] 9 1, 22 — *A:* porţiile / *B:* porţiile-s || 37 — *A:* dughene şi la/7?: magazii de || 92, 22 — *A:* N.B. Chiriţa / *B:* Chiriţa || 31 şi 33 — *A* : Tra, la, la, la, tra / *B:* Tra, la, la, la, la || 31-34 — în *A,* cu menţiunea: *(bis)* || !)3, 23 — *A:* (Finit.) / *B:* (Cortina cade.) ||

BARBU I.ĂUTARIU.L (p. 95)

în acest cinticel comic, scris la Mirceşti în toamna sau iarna anului 1863, Alecsandri fixează pentru viitorime figura populară a vestitului violonist, acum sărac şi uitat, care încintase pe vremuri cu arta sa pe mulţi localnici, boieri sau oameni din popor, ca şi pe străinii care l-au auzit, bunăoară pe compozitorul Franz Liszt.

A fost prezentat pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, in februarie- şi martie 1864, în interpretarea lui Matei Millo.

S-a publicat în ***Foaia Societăţii...,*** III, nr. 3, 1 martie 1867, p. 76-80, apoi în *Opere complete,* I, 1875, p. 77-85. Textul autograf, la B.A.R., în ms. 3349, f. 62'—66''. în ms. 3135, f. 111'- 114', printre alte „hîrtii rămase- de la I. Caragealy" (cum este notat pe prima filă a caietului), a 6-a dintre cele 9 piese adunate în volum este o versiune „munteuizată" a lui *Barba Lăutariu,* scrisă, de lorgu Caragiali, probabil versiunea pe care o prezenta trupa sa. întrucît aceasta se deosebeşte destul de mult de versiunea originală, o reproducem mai jos, în întregime.

V A R I A N T E

ms. 3349 (A), Foaia Soţietăţii ... (B), ms. 3135 (C),
Teatru, I, 1875 (D)

95, 1 — numai în *A* : (îmbrăcat cu anteriu şi giubea, veche. El poartă pe cap> o giumatate de şlic cu fund verde) || 2 — *A,B:* Cinticel / *D:* Cinticel comic |] 3 — numai în *D* || 6-7 — numai în *B,D:* Barbu [...] verde.) || 11 — *A,B:* că boierului / *D:* boieriului || 96, 26-27 — *A :* I! Doamne ! Ce era in vremea veche ! Ce / *B:* Ce / *D:* Hei!... în vremea boierilor cu işlic şi cu antetiu. ca mine, ce || 28-29 — *A,B:* mă duceam acasă/ *D:* se ducea bărbier-başa. de-1 rădea cu bricile cele de mărgean în cerdacu casii şi eu mă duceam || 97,. între r. 13-14 — la sfîrşitul cupletului, in *A* se mai află o strofă, anulată apoi de Alecsandri chiar în ms.:

Chiar vizir împărătesc
Cu caftanu-i boieresc,
Chiu, chiu, chiu şi ha, ha, ha,
Trăiască măria-sa! |

l~ — ***A,B:*** Pin/D: în || 18 — *A,B:* vin/D: vin de Cotnari |] 29 — *A.Br* că se/D: boierii se || 32 — *A:* acompaniement / *B, T):* însoţit || 37 — numai în *D:* Şi resteul mugurele! etc. etc. | 98, 6 — *A , B :* balon / ***l):*** trăsură || 12-16 — iniţial în *A:*

Zori de ziuă se revarsă
Şi eu ochii n-am închis:
Cum să-i închid cînd ei varsă
Pîraie de foc aprins?

Aceste versuri au fost apoi anulate şi înlocuite cu cele menţinute iu *T),D. \\ \9* — ***A,B:*** poartă! / *D:* poartă!... Ah! || 99, *l—A.B:* la/D: pe la || 100, 12—13 — indicaţiile scenice numai în *O. \\ C :* BARBU LĂUTARIU

(Intră cu lăutari dupc cl îmbrăcat cu haine turceşti cîntînd.)

'LÎX FECIOR *(vine îndată şi zice):* Tăceţi, cioroilor, lipsiţi de aicea.

BARBU: Mai încet, mai încet, băiete, nu te răţoi aşa că pe noi ne-a chemat boierul să-i cîiităm la ziafetul ce are.

TECIORU: Minţi, că boierului nu-i plac ţîrlîiturile ţigăneşti, aide, căutaţi-vă de drum, ieşiţi de aicea mai curînd. *(Iese.)*

BARBU: E! mă, da inimos mai e cioflingarii ăsta de linge talere, ia veniţi, măi ăştea cu naiul şi cu vioarele, iar voi, cei cu trompetele, duceţi-vă colea, peste drum, la paharnicul Surdulea. Aide, mergeţi. *(Iese.)* Ei, da, ce văz, aicea e adunare mare, şi feciorul îmi zicea să ies; veniţi încoa, măi, să facem la d-lor un tocsim.

Aria no. 1

Eu sînt Barbu Lăutarii,
Starostile şi cobzarii,
Ce-am cîntat pe la domnii
Şi la mîndre cununii.
Cobza mea a fost vestită
Şi de români mult iubită.
Acum viu şi pe la voi
Daca-eţi fi boieri de soi.

(Face semn lăutarilor să tacă.) Ei, cînd eream eu într-o vreme, erea lumea altfel, dar acum s-a schimbat toate. .De mă duceam la ziua vreunui boier şi • cîntam cîntece d-ale noastre bătrîneşti, boierii mă asculta cu cea mai mare bucurie şi plăcere, 1-auzeai: „Bravo, Bărbiile! bravo, trage, măi, să-mi trăieşti, cobza ta să. nu mai moară niciodată". Şi îndată mă lua dupe gît .-şi-mi zicea: „Cîntă, măi, că eu plătesc!" — şi-mi umplea fesu cu galbeni. .Eu atunci cîntam mai cu Ioc şi cu pîrjol, iaca aşea:

Aria no. 2

Chiu şi vivat fericit,
Boierul s-a căftănit.

TOŢI

Chiu! chiu! chiu şi işala,
Trăiască măria-sa!

BARBU

Cu anteriu de citarea
Şi cu fes de indirnea.

TOŢI

Chiu! chiu! etc. etc.

BARBU

Parcă e paşa din Kuşciuc
Cînd bea cafea şi ciubuc.

TOŢI

Chiu! chiu! etc. etc.

(Face semn lăutarilor să tacă.) Ho măi, că am ostenit. Şi, aşea cum vă. spuneam, atunci erea lumea bună, atunci erea fericire in casă, trăiam toţi în dragoste; pînă acolo erea iubiţi că daca sâ întimpla că vreo cocoană in. adunare purta rochie limonie, bărbatul ei, ca s-o îndatoreze, bea şi el limonada; daca iar se întîmpla să fie în rochie vişinie, boierul, tot pentru dragostea cocoanei, bea şi el vişinată! Eu le cîntam şi îndată vedeai pe boieri că, nici una, nici alta, ş-alina [sic!] poalele anteriului la brîu, trăgînd danţu cît erea casa de lungă... Ei! ei! atuncea erea veselii... d-apoi cînd se îndrăgea vreun coconaş de vreo coconită?... Socotiţi că le scria bileturi pe franţuzească ca acum? Aş, unde... îndată te pomeneai la Barbu, săracii: „Aide, Barbule, scoală-te, aidi că arz, mi s-a aprins călcîiele de hamor", — şi îndată luam cobza supt giubea, trîntiiidu-mă îu droşcă şi — mişcă! — ca un curier de hamor, cîntîndu-i cît erea noaptea de mare pe sub fereastră; boieru şedea în caleaşca, trîntit picior peste picior, cu ciubucul in gură, aşteptînd în colţul uliţii, şi eu, subt fereastra ipochimenii, îi trăgeam Ia. ahturi de urla toţi cîinii din mahala. îi cîntam aşea:

Foc Ia inimioara mea
Şi nu ştie niminea.
Arde-ţi-ar rochea pe tine
Cum ai ars inima-n mine.

Sau ăstălant:

Toată noaptea bat la poartă
Şi tu dormi, dormite-ai moartă.
Nici că vrei, ni că mă auzi,
Nici ce sufăr nu mă crezi. } *bis*

Şi nu mă mişcăm de supt fereastra coconiţii piuă cînd nu-mi ela răspuns; şi îndată îl dam în mîna boierului, şi bacşişul era gata, un funduc sau altceva mai mult, clar nu ca acum. Urlu, săracii, toată noaptea pe la răspîntii şi înaintea cofetăriilor şi abia cîştig doi-trei sfanţi. *(Se gîndeşte.)* Ei! ei! atuncea era bine, însă îndată ce românii a început să se ia dupe alţii s-au stricat tot, precum cocoanele să joace mazurca şi ecose cu muscalii, ştaierul cu nemţii, cadrilul cu şfranţezii şi Dumnezeu ştie cu cine or

mai juca şi de acu înainte; acum la noi în oraş nu mai plac cîntecile cele vechi şi frumoase; de cînd au venit muzica cu trompetele şi tobele, noi, .sirmanii lăutarii, murim de foame; am ajuns să plecăm la ţară, acolo ne-au mai rămas să ne scoatem pîiuea de la bieţii românaşi, numai ei au rămas a nu se lua dupe orice modă vine în ţară, ei îşi păstrează încă jocurile şi datinele cele bune româneşti ale străbunilor lor, nu se schimbă niciodată. Să vedeţi! Să ne închipuim că ne aflăm acum numai între români curaţi şi că ne găsim îii horă, în mijlocul lor, cîntîndu-le aşea;

Leleo roşie la obraz,
Leliţo, leliţo fa.
Floricică de pîrleaz,
Leliţo etc. etc.
Ce folos că eşti frumoasă,
Leliţo etc. etc.
Şi la cap căpăţinoasă,
Leliţo etc. etc.
Eşti dragă flăcăilor,
Leliţo etc.
Ca buha găinilor,
Leliţo etc.
Strînge-ţi, leleo, buzele,
Leliţo etc.
Că se văd fasolele,
Leliţo etc.
Strînge-ţi acum buzele,
Leliţo etc.
Că le pişcă muştele.

Şi, aşa cum vă spui, astea ne-a mai rămas şi nouă pentru ca să ne mai Irrănim. La oraş zice că s-au civilizat, acolo place numai ce e la modă, aşea încît şi noi, lăutarii, trebuie de multe ori să-i urmărim. Uite, eu, Barbu Lăutaru, am fost silit acuma, la bătrîneţe, să mă duc pe la fteatru ca să învăţ cîntece italieneşti de la operă, adică de cele opărite; uite, de pildă, •cum şi ăsta;

A via
La dona-i mobili,
Calu-i levenţi,
Neni arsenti
Edec prin cer.

Auzi, prin cer!

La dona-i nobili
etc. etc. etc.

Ai?... nu v-a plăcut, o, vai de mine, se loveşte ca nuca în părete. *(Se uită la cobză, oftează.)* Săracă cobzuliţă!... la ce-vreme am mai ajuns! De multe ori mi-ai umflat tu bozunaru cu galbeni! Ce dulce sunai tu la auzul boierilor noştri! Dar acuma ai ajuns de nu te mai bagă niminea în seamă. Aide, tu, vechi tovarăş, tu mi-ai fost sprijin în tinereţele mele, fii acum şi pentru bătrîneţe. Ai să ne luăm ziua bună de la boieri şi să plecăm, căci va veni o vreme că sunetul coardelor tale, a cîntecilor naţionale să răsune iarăşi în inimile tutulor românilor.

Dragi boieri de lumea nouă,
Ziua bună vă zic vouă,
Eu mă duc, mă prăpădesc
Ca un cîntec bătrînesc.
Ah! gîndiţi că am[1] fost odată
Şi[2] închinaţi cîte un pahar 1
Lui biet Barbu lăutar. | 's

PARAPONISITUL (p. 101)

Scris probabil la Mirceşti prin 1864—1865, monologul prezintă aspecte criticabile ale administraţiei şi politicii guvernelor lui Cuza de după lovitura de stat din 1864. Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 216-217, crede că scriitorul ar fi putut avea un model în piese franceze cunoscute la Paris, în timpul exilului, din care citează două: *La Manie **des** places*— 1828 — de Scribe şî *La Foire aux places*— 1830 — de Bayard.

A fost prezentat pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti în interpretarea lui Millo, iar la Iaşi, în aceea a lui Luchian.

Millo a compus şi el o „pereche" a *Paraponisitului fără slujbă* creat de Alecsandri: *Paraponisitul pus în slujbă,* interpretat tot de el pe scenă.

Paraponisitul s-a publicat în *Foaia Societăţii...,* II, nr. 6, 1 iunie 1866, p. 171-176, apoi în *Opere complete,* I, 1875, p. 87-96.

[1] Iniţial: „Cobza mea a".
[2] Adăugat ulterior cu creionul.

VARIANTE

Foaia Soțictății ... (A), Teatru, I, 1875 (B)

10 1, 3 — numai în *B* || între r. 9 şi 10, numai în *A :* (Arie nouă) || 22 — *A :* Zău / *B:* Deci || 102, între r. 24 şi 25, numai în *A :* (Arie nouă) || 103, 3 — *A :* Foarte *jB:* Toți || 104, 30 — *A :* totul/19.- toate || 106, 4 — .4: anima/ -B: profundul || 41 — numai in *B* /|

KERA NASTASIA SAU MANIA PENSIILOR (p. 107)

Scris la Mirceşti în toamna anului 1865, *Kera Nastasia* satiriza unul dintre defectele principale ale societății Bucureştilor, cum spune Alecsandri în nota apărută odată cu monologul în publicația lui Hurmuzachi.

Prezentat, în interpretarea lui Millo, pe scena Teatrului Național din Bucureşti, cînticelul a fost publicat în *Foaia Societății...,* II, nr. 8-11, 1 aug.—1 nov. 1866, p. 216-222, apoi în *Opere complete,* I, 1875, p. 97-107.

Data elaborării a putut Ii stabilită nu pe baza scrisorii adresate ele Alecsandri lui Alex. Hurmuzachi din Mirceşti, la 20 martie 1866, în care îl informa că în cursul iernii scrisese: „1) *Kera Nastasia,* un cînticel în contra maniei de pensie a fraților dc peste Milcov. 2) *Plăcintarul,* scenă din povestea •Cişmigiului. 3) *Harță Răzeşul,* comedie în 1 act. 4) *Pepelea şi Arvinte,* poveste in 1 act. 5) *Drumul de fer,* comedie în 2 acte" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 163), ci pe baza altei scrisori, şi anume aceea adresată lui Pantazi Ghica din Mirceşti, la 30 oct. 1S65, în care îi comunica lista pieselor scrise pînă la acea dată. Printre acestea figurau *Kera Nastasia, Harță- Răzeşul* şi *Covrigarul.* Intrucît *Pepelea şi Arvinte* şi *Drumul de fir* nu sînt trecute în această, listă, înseamnă că numai ele au lost scrise ulterior, în iarna 1865—1866.

VARIANTE

Foaia Soțietății ... (A), Teatru, I, 1875 (B)

107, 4-6 — *A:* (De V. Alecsandri). Un salon. / *B:* Cînticel comic. Cîntat de d-nul Millo, pe Teatrul din Bucureşti. (Teatrul reprezintă un salon.) || 108, 8 — *A :* nevoie şi d-ta vreodată / *B:* şi d-ta vreodată nevoie || între r. 11 şi 12, numai în *A :* (Arie) || 109, 6 — *A:* Ciubucci-başa! Bărbieri / *B:* Bărbier j| 10 — *A:* scîrție.) Nu metaliiriseşti, beimu? îi bun... chiar de la Inderueâ... (Trage o priză şi strănută,) / *B:* scîrție.) || 11 — *A:* („Pom / *B:* (Arie: „Pom || 27 — *A :* De nu vreți a fi ingrați / *B:* Dacă sînteți botezați. |j 110, 3 — *A:* meu cel/ *B:* meu || 13, 14, 16, 18, 19, 21 (greceşte)

în *A* sînt traduse în subsolul paginii: 1) Afrodită mea, ah! 2) Am hotărit sâ părăsesc astă speranță a mea, 3) Părăsesc clar şi viața-mi, să mă sting de pe pămînt, 4) Porumbaştil meu, ah! 5) Să mai ştiu încă şi-aceea, că ai devenit ucigaşul. 6) Ca un tiran mă pedepseşti, o, crudă, pînă-u veci. || 33 — *A :* toată / *B:* tot || 111, între r. 8 şi 9, numai în *A :* (Arie) || 24 — *A :* A s-ajung a fi vel-post / *B:* Şi vrea ca să-1 pnie-n post || 112, 9 — *A :* Care cal ? ce cal ? / *B:* Bacalu ? Care bacal ? || 10 — *A :* Cel / *B:* Calu cel || 33 — *A :* Cat-o *I B:* Cere-o || 113, *9 —A:* Care l i / U ; Care || 22 — numai în *B:* (Cortina cade.) ||

în *A,* la sfîrşitul „cînticelului" se află următoarea notă a autorului: *„Notă.* Soțietatea Bucureştilor şi a tuturor oraşelor din Valahia, pe lîngă frumoasele calități de cari este înzestrată de natură, are şi două defecturi serioase, carile au ajuns în gradul unor manii ridicole: mania pensiilor şi mania posturilor. în acea soțietate întilneşti persoane cu mari averi ce sînt fericite de a se îndulci din averea statului cu o pensioară cît de mică. întilneşti oameni tineri, sănătoşi, eleganți, carii sînt înscrişi în lista pensionarilor statului alăturea cu cei sărmani şi neputincioşi... încît cifra pensiilor se suie la 9 milioane pe an! O asemene tristă şi ruşinoasă boală trebuie a fi combătută cu arma ridicolului. Iată pentru ce am imaginat acest cîntecel! Kera Nastasia au fost reprezintată în Bucureşti de celebrul nostru artist Millo cu mult succes. Aceasta dovedeşte că pensiomania s-ar putea vindeca sub biciul satirei, de vreme ce bucureştenii an avut spiretul de a rîde de Kera Nastasia. Fie ca măcar de acum înainte românul din oraşe să se roşască pe obraz la ideea de a cerşitori pensie, precum românul de la țară se ruşinează de a cere pomană! *V. Alecsandri."* \\

HAIMANA (p. 115)

Scris, probabil, mai tîrziu decît *Paraponisitul, Kera. Nastasia, Covrigarul, Millo director,* cînticelul a fost prezentat, presupunem, curînd după aceea, în interpretarea lui Millo, la Teatrul Național din Bucureşti.

I. Massoff *(op. cit.,* II, p. 293-294) arată că *Haimana* a figurat în repertoriul Teatrului dela Iaşi în stagiunea 1870—1871, împreună cu alte piese ale lui Alecsandri: *Cetatea Neamțului, Chirița în Iaşi* (cu Merişeasca în rolul titular), *Nunta țărănească, Piatra din casă, Ginerele lui Hagi Petcu.* în anul următor, canțoneta a figurat şi în repertoriul trupei lui Millo, la Bucureşti *(ibidem,* p. 302).

S-a publicat în *Convorbiri literare,* V, ur. ÎS, 15 nov. 1871, p. 281-284 (sub titlul: *Haimana sau Permutările impiegaților),* apoi în *Opere complete.,* I, 1875, p. 109-119.

Alecsandri înfăţişează aici un alt aspect" negativ al vremii: instabilitatea guvernelor, care determina, fatal şi inuman, un veşnic du-te-vino al slujbaşilor, mutaţi de colo-colo de fiecare guvern care ajungea la putere.

VARIANTE

Convorbiri literare (A), Teatru, I, 1875 (B)

115, 1 — *A:* Haimana sau Permutările impiegaţilor / 73: Haimana || 3 — numai in *B*]j 4 — *A :* Teatrul reprezintă o [...] şede pe o valiză veche / *B:* O [...] trece ţinînd o valiză.) || 6-7 — *A :* Cine m-ar vedea şezînd calare pe 0 valiză, in mijlocul unei pieţe / *B: Haimana* (cătră public): Cine m-ar videa cutrierînd oraşul cu valiza pe spinare || 10 — *A:* unul din acei martiri a politicei / 23: un martir politic || 17 — *A :* strămutat / *B:* prea mutat || 116, 5 — *A :* (Se scoală de pe valiză.) Aveţi / *B:* Aveţi || 8 — *A :* din zilele / *B:* în zilele || 11-12 — *A :* să se înfunde la monastire / *B:* să-şi înfunde tinereţile şi frumuseţile la Agapia || 13-14 — *A:* uită şi monastire şi pe răposatul şi găsi cu cale [...] căsătoresc / *B:* ea uită şi pe răposatul şi monastirea şi găsi mai comod [...] căsătoriei |j 15 — *A:* copilaşi / *B:* copilaşi nostimi || 16-18 — *A:* mie nici de frică [...] Maximus-Trebonius-Pompilius / *B:* nici dc frică, dar carii îşi aduc de departe cu Neagoe Basarab [...] Caius-Trebonius-Vespasianus || 19 — *A:* că-s *I B:* că-i ||21 — *A :* Precum vedeţi dar: Sunt om cu familie/ *B:* Sînt familist, precum videţi, însă || 23 — *A:* bucuros un irmilic / 73: un icosar || 24 — *A:* Sâftica, soţia mea / 13: Săftică || 25-26 — *A :* de [cînd aleargă [...] a putea / *B:* aleargă [...] a-mi putea. |j 27 — *A :* despre care [...] des / *B:* de care [...] mult j| 31-32 — *A:* huzur/23: oarecare huzur || 33 — *A:* şi să capăt / 13.• să capăt || 38 — *A :* salamandra / *B:* sălămîzdra || 117, 6 — *A:* Hîrlău/73; Dorohoi || 11 — *A:* cu chirie *j B:* în chirie || 17 — *A:* numea/ *B:* rînduia |[19 — *Â:* a destitui / 73." de a destitui || 26 — *A:* luni/ *B:* luni, deşi nu locuisem decît şease zile || 29 — *A :* şi curios de a cunoaşte / 73: curios de a gusta || 37— 118, 4 — *A:* strămutat etc. etc. *J B:* prea mutat [...] rătăcitor ! |] 8 — *A:* viind / 73: voind iarăşi || 9 — *A :* constituţionalism, de românism / *B:* românism, de constituţionalism || 10 — *A :* care asemene *jB:* ce |J 11-12 — *A:* adecă a purta/73: pentru ca să port [| 16 — *A:* chipuri *1 B:* sensuri || 18-19 — *A :* pe uliţi/7?: prin mahalale || 21-25 — *A:* spăriată ceruse ajutor grabnic la Bucureşti; un regiment de vînători plecase cu tunuri, însă, pană a nu sosi la Turnul, poliţaiul de oraş, numai cu cinci dorobanţi, hăituisc rovoltanţii / 73: voinică [...]_ dorobanţi || 32 — *A:* Turnul Severinului / *B:* Tunm || 35 —*A :* fie? / 73: fac? || 38 — *A:* cuvîntul stabilitate nu cumva/73: nu cumva cir/întul stabilitate || 119, 1 — *A:* jucărică / 73: jucărie || 9 — *A:* vremea / *B:* timpul || 10-11 — *A:* mîna '23: ghearele || 13 — *A:* Ismail! dc / *B:* Ismail, şi dc || 15 — *A:* Giurgiu [...] Giurgiu / *B:* Călăraşi [...] Călăraşi |j 17-19 — *A :* haide ha... fără a pute da[...] ani de zile! *j B:* haide ha, haide ha, fără a sâ învrednici să deie [...] ani! || 20-21 — *A:* România/73: România, de la Carpaţi la Dunăre, în lung şi-n larg || *28— A:* mei. / *B:* mei, strănepoţi de-a lui Traian. || 30 — *A:* să vă spun / 73: să spun || 31 — *A:* tainul de grăunţe/73: tainul || 34 — *A:* sînt acum / *B:* sînt || 38-40 — *A:* de deligenţe, şi dacă este ca să fim hojma strămutaţi, încalţe avem/73: nespălaţi [...] acum [| 120, 2 — *A:* îngheţat/73: îngheţat în vagoane || 3 — *A:* dar/ 73: dar fie... |15 — *A:* pute cînta cu mulţămire / 73: ciuta ca uealtădată || 18 — *A:* comoditate / 73: stabilitate || 20-21 — *A :*

Să gust plăcuta stabilitate
Făr-a fi hojma ca cioara-u par.
N.B. j 73: Servindu-mi ţara pe aşezate
Iar nu din fugă, ca cioara-n par. ||

24 — *A:* Domnule [.. .] ian stâi, mă / 73: (Cătră telegrafist:) Domnule [. . .] stăi, te |[27 — *A:* căruia îi zice/73: ce-i zic || 27—28 — *A:* caiet [...] deosebitele depeşe / 73: cutie [...] depeşele ff 30 — *A :* alt casier idem / 73: patriot de meserie] 31-32 — *A:* o [...] pentru / 73: ot Bîrzoieni... o [...] către || 33 — *A:* de trei ani/73: Mult || 36 — *A:* (furios:) Ce/73: Ce || 37 — *A :* către impiegatul telegrafului / 73: furios către telegrafist j| 38-39 — *A:* pentru ce? spune/73: şi pentru ce, mă rog?... spune... pentru ce || 39 — *A :* trei / 73: mai mulţi || 121,2 — *A :* în timp de trei ani m-ai silit a fi / 73: m-ai [...] fiu j] 4 — *A:* care cată să-şi îndeplinească datoriile / 73: aplicat [...] datoriilor || 6-7 — *A:* fistichiu / 73: fistichiu, patlageniu || 8 — *A:* apucînd [...] impiegat/73: Apucă [...] telegrafist [| 10 — *A:* ducă-se pe pustii/73: năbădă.icele || 11-12 — *A:* sau/73: sau de || 13 — ^4 : 33343 / 73: 33333 || 19 — *A :* fuge / 73: scapă şi fuge |] 22 — *A :* eu de haimana / 73: noi, impiegaţii, nişte haimanale || 23 — *A :* impiegat / *B:* impiegat al statului || 24 — *A:* mai / 73: neplătit, mai H 27 — *A :* cînt / *B:* urlu || 29 — *A:* (nu sfîrşeşte cîntecul) / 73: în veci mutat |j 30 — *A:* (oţerindu-se:) Brrr! (îşi ia valiza pe umere şi iese zicînd:) / 73: (Nu sfîrşeşte.) [...] în spinare.) j| 33 — numai în 73 ||

GURĂ-CASCĂ, OM POLITIC (p. 123)

Scris, probabil, la Mirceşti, în aceeaşi vreme cu *Paraponisitul,* monologul a fost prezentat apoi pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti, in stagiunea 1864—1865, în interpretarea lui Millo (v. şi I. Massoff, *op. cit.,* II, p. 135).

La Iaşi a lost prezentat în aceeaşi stagiune, în interpretarea lui Luchian» Acesta interpreta totodată şi rolul lui *Ion Păpuşeriul* şi cel al *Paraponisitului (ibidem,* p. MG).

Gură-Cască s-a publicat în *Convorbiri literare,* I, nr. 20, 15 dec. 1867, p. 280—283 (în seria: „Galerie dramatică de tipuri contimpurane"), apoi in *Opere complete,* I, 1875, p. 121-130. Manuscrisul autograf, după care s-a tipărit monologul în *Convorbiri,* se află la Biblioteca Academiei R.S.R. (ms. 3290, f. 31" — 35").

VARIANTE

ms. 3290 (A), Convorbiri literare (B), Teatru, I, 1875 (C)

înaintea titlului, numai în *B:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane |; 2 — numai în *B,C* || 3 — numai în C || 4 — *Â,B:* (Un salon.) / *C:* (Teatrul reprezintă un salon.) [| 7 — *A,B:* tainic / C." tainic publicului |] 15 — *A,B:* oftez / *C:* tremur || 124, *5* — *A.B:* şi am / *C:* le-am j] 20 — *A,B:* mi-a / *C:* m-a [| 36 — *A,B:* o să / *C:* ansă || 125, 5 — *A,B:* îs [. . .] Aşa e / *C:* sînt [. . .] Aşa-i || 9 — *A,B:* că / C: căci || 12 — *A,B:* în trei/ *C:* la .trei \\ 33—*A,B*—că/C: pentru că || 35—*A, B:* asta / C : aceasta|| 126, 13—*A,B:dea,[* *C:* a || 18 — *A,B:* chibzuim / C: închipuim || 22 — *A,B:* samă/ C: seamă, spusele. || 28 — *A :* Meine liebe / *B,C:* Ah, du lieber || 127, 15-16 — *A,B:* N.B. Imitează [...] grăi / *C:* Imitează [...] vorbi || 17 — *A ,B*: mulţămire /' C: o mulţămire || 20 — *A,B:* îs / *C:* sînt || 30 — *A,B:* mîntuit/C: terminat || 31 — *A.B:* Mîntuit. / C; Terminat. || 128, 15 — *A.B:* Cu mînie./ C: Mînios. [| 24 — *A,B:* oftez / C: tremur [| 36-37 — numai în C |j

SCENETE

STAN COVRIGARIUL (p. 131)

Scris în aceeaşi vreme cu *Kera Nastasia,* cînticelul *Stan Covrigariul* avea pentru Alecsandri o importanţă deosebită, de vreme ce îl considera demn să prezinte întreaga galerie de „tipuri contimpurane" publicate în *Convorbiri.*

Canţoneta a fost jucată în premieră (sub titlul *Plăcintăria de la poarta, Cişmigiului),* la 25 nov. 1865, în interpretarea lui Millo, la Teatrul cel Mare din Bucureşti (v. I. Massoff, *op. cit.,* II, p. 142).

S-a publicat iu *Convorbiri literare,* I, nr. 16, 15 oct. 1867, p. 213-218 (primul din „Galeria dramatică de tipuri contimpurane", precedat de scrisoarea lui Alecsandri către redactorul *Convorbirilor,* datată: „Mirceşti, sept. 1867"), apoi în *Opere complete,* I, 1875, p. 131-147. Una dintre redacţiile autografe se păstrează la B.A.R., ins. 3290, f. 22'-35" (aceea după care s-a tipărit în *Convorbiri).*

VARIANTE

ms. 3290 (A), Convorbiri literare (B), Teatru, I, 1875 (C)

Lista persoanelor numai în C. || înaintea titlului, numai în *B:* Galerie dramatică de tipuri contimpurane. || 133, 2—3 — numai în *C* || 12 — *A.B:* nu-ţi curge laptele-n pasat / C: îţi stau gogoaşele în gît [| 134, 6 — *A.B:* împrejur / C: înapoi || 11 — *A.B:* cuc / C: singur, cuc || 24 — *A.B:* demult / C: mult [| 25 — *A.B:* curţii/ C: curţii domneşti j| 31 — *A.B:* grec cu fes pe cap.) / C: grec.) || 135, 32 — *A.B:* zburlit, cu barba-n furculiţă / C: zburlit |j 136, 8 — *A.B:* Dacă de-oi / C: Dac-oi || *11 —A,B:* că-i / C: cam |)22 — *A.B:* cîntecul de urît. / C: eu cînticul început.]! 137, 8 — *A,C:* ameţeau / *B:* ameninţau [greşeală de tipar] || 138, 12 — numai în *A,B,* ia cuvîntul *iaurt,* următoarea notă: Vezi istoria unei plăcinte în *Păcatele tinereţilor;* completare în *B:* de d. Constantin Negruzzi || 15 — *A,B:* încet aşa/C: aşa || 140, 37 — *A.B:* de foc, chiar de / C: aprinşi ca să || 141, 26 — *A.B:* De 1-îi face / *C:* De-i face \\2& — *A,B:* Spune-i/C: Spune || 32 — *A.B:* izbîndit / *C:* izbutit || 142, *9 —A:* blagosloviţi / *B,C:* ai naibei || 18-20 — *A.B.*•

Aşa-i timpul, cu-o minciună
Faci îndată treabă bună • • •
(Iese.) *ţC:*

Cu gogoşi şi cu minciuni
Am hrănit proşti şi nebuni.

(Cortina cade.) ||

PÎCALĂ ŞI TÎNDALĂ (p. 143)

Sceneta *Pîcală şi Tînâală* a fost scrisă prin martie 1856, în atmosfera generală de entuziasm patriotic în care se pregătea Unirea. Acest „dialog politic" — cum 1-a numit autorul — avea drept scop combaterea propagandei antiunioniste. Efectul mobilizator al scenetei este sesizat însă de

căimăcămia ostilă Unirii, care interzice interpretarea ei, ca şi cîntarea *Horei Unirii.*

Premiera a avut loc pe scena Teatrului Naţional clin Iaşi în stagiunea următoare, 1857—1858, cînd situaţia politică se schimbase în favoarea luptei pentru Unire. „Acum, cînd lucrurile şi-au schimbat faţa şi cînd Unirea este sigură — ii scria Alecsandri lui N. Luchian, în acea vreme director al Teatrului Naţional din Iaşi — nimic nu te împiedică să joci *Picată şi Tîndală.* Pune-o în scenă pentru începutul stagiunii teatrale a anului acesta. Vei avea, sper, un succes potrivit împrejurărilor" (cf. V. Alecsandri, *Corespondentă,* p. 182).

S-a publicat mai întîi în *Steaua Dunării,* II, nr. 34, 16 iunie 1856, p. 135-136, apoi in *Foiletonul Zimbrului,* III, nr. 14, 8 apr. 1856, p. 108-111, care însoţea sceneta de următoarea notă a redacţiei: „Reproducînd dialogul acesta din *Steaua Dunărei,* adăogim că importanţa lui ne-au făcut a-1 publica şi noi, deşi data *Foiletonului* nostru este în urmă. *Red."* ; în *Telegraful român,* IV, 1856, p. 203-204, unde se menţionează: „Din *St' Dun."*; în *Salba literară,* 1857, p. 399-408; în broşura *Păcală şi Tîndală.* Dialog politic, 1857 (f. 1.) ; în broşura *Păcală şi Tîndală (l.* 1. şi a.); în *Opere complete,* I, 1875, p. 159—169.

VARIANTE

Steaua Dunării (A), Foiletonul Zimbrului (B),
Telegraful român (C), Salba literară (D),
Păcală si Tîndală, 1857 (E), Păcală şi Tîndală, f.l. şi a. (Ei),
Teatru, I, 1875 (F)

Numai in *E, E*, indicaţia: Personagele
Păcală, june onionist *lE:* unionist]
Tîndală, bătrîn giubeliu. ||
145, 13 — *A,B,C,D,F:* fire-i / *E.E^:* fire || 146, 19 — *A,B,C,D,F:* şi cu/ *E,E:* cu || 29 — *A,B,C,D,F:* C-ar putea ca / *E,E:* Că va putea || 30—• *A,B,C,D,F:* mi-ai / *E.E^* ai || 34 — lipseşte din *E,E* || 147, 2-3 — *A.B.C, E,E*: înţeleg şi te jelesc. \ *D,F:* înţeleg [...] bordei! || 10 — *A,B,C,E,E*: nădejdea / *D:* sperarea / 77: speranţa || 12 — *A,B,C,D,F:* un caimacam/ *E,E:* la vrun divan || 15 —lipseşte în *E,E* || 20 — *A,B,C,D,F:* legea în picioare-ţi *I E,E:* legea-ţi în picioare || 30 — *A,B,C,D,F:* bine tu aminte/ E,Ej.- tu aminte bine || 148, 17-18 — *A,B.C.D.F:* Şi de [...] folos/ *E,E:*

Hotărăşte-te odată a fi ţărei de folos
Daca vrei ca să îţi ierte trecutul *[E:* trecutu-ţi]
mult păcătos; ||

22 — *A,B,C,D,F:* care *j E,E:* în care || 30 — *A,B,C,D,F:* de-a / *E.E^* a || 149, *2\ — A,B,C,D,E,E*: Carele [...] ca/ *F:* Carii [...] ca şi || 23 — *A,B,* C, *E,E:* puterea, Unirea / *D,F:* Unirea, puterea || 25 — *A,B,C,D,F:* răzleţită/E,^: neglejită || 29 — *A,B,C,D,F:* acelei / *E,E:* acestei || 150, 5 — *A,B,C,D,F:* vreu / *E,E*: vor || 9 — *A,B,C,D,F:* toate sînt menite / *E,E :* sunt menite toate || 17 — *A,B,C,D,F:* de/£,£]..• d-un || 24 — *A,B,C,D,F:* zic / *E,E:* spun || 27 — *A.B.C.D* [tipărit greşit]: Păcală / *E,E,F:* Tîndală || *30 —A,B,C,D,E,E:* şi/E: de |] 151, 2 — *A.B.C.D.E.E^* socoti *jF:* crede de || 4 — *A,B,C,D,F:* l-ai / E , ^ ; l-ar || 5-25— lipsesc în *E,E* j| 27 — *A,B,C,D,F:* zvîrlind / *E,E:* azvîrlindu-şi || 152, 1 — *A, B,C,D,F:* vreu/ £,74: voi || 4 — *A,B,C,E,E:* joacă cîntînd / *D:* joc cîntîud *Hora Unirei / F:* joc *Hora Unirei* \ \ 5 —lipseşte din *A,B,C* ||

OPERETE

SCARA MÎŢEI (p. 155)

„După o pribegire de doi ani prin *staturile Europei* (termin de pasport), în urma răscoalei noastre din 28 martie 1848" (cf. prefaţa ed. 1875» voi. de faţă, p. 28), Alecsandri se întorcea în ţară la sfîrşitul lunii decembrie 1849. Solicitat de Millo, care conducea atunci teatrul românesc din Iaşi, Alecsandri e gata să contribuie la înjghebarea unui repertoriu dramatic naţional şi chiar în primele luni ale anului 1850 scrie două piese: opereta într-un act *Scara mîţei,* pusă pe muzică de Flechtenmachcr şi reprezentată în premieră pe scena Teatrului Naţional din Iaşi la 2 aprilie, şi „comedia cu cîutice" în 3 acte, jucată pe aceeaşi scenă o săptămînă mai tîrziu, *Chiriţa în Iaşi sau Două fete ş-o neneaca.*

Adresîndu-se unui public al cărui gust pentru teatru nu era încă format, opereta *Scara mîţei,* deşi uşoară, fără pretenţii, a avut un mare succes, datorită şi distribuţiei: Millo (Marin), Teodorini (Ghiţă Făurin), Neculau (Măgdian), d-na Sterian (Florica) şi „demoazelele" Gabriela (Anica) şi Sevastiţa (slujnica Anicăi) — cei mai buni actori ai scenei ieşene pe atunci, dar îndeosebi stimei de care se bucura Alecsandri (cf. scris, către Ubicini, B.A.R., ms. rom. 3370, f. 259-262; V. Alecsandri, *Scrisori. însemnări,* p. 153-155). N. Iorga *(Istoria literaturii române în sec. XIX,* III, p. 138) îşi exprimă părerea că ar fi vorba de o imitaţie sau prelucrare a unei piese franceze (cf. şi Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 229).

S-a publicat iu *Zimbrul,* I, nr. 33-38, oct. — nov. 1850, p. 137-151, apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852; *Potpuri literar,* 1854 (numai Scena VI) ; *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 16—21 (cupletele: *Vai de tine, măi Marine, Păsărele mult iubite, Ca. să fii cucoană mare, Femcia-i ca apa ce curge la soare, Ah, mă jur pe-a- ta zîmbire) ; Opere complete,* I, 1875, p. 171-210.

VARIANTE

Zimbrul (A), Repertoriul dramatic, I *(li).*
Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D),
Teatru, I, 1875 (E)

156, 2 — .4: văduva bogată / *B,E:* văduvă |{ 3 — *A:* Anicăi; tînăr elegant *I B,E:* ei || 5 — *A,B:* grădinar / *E:* grădinarul || 6 — *A:* lui Marin/ *B,E:* lui || 157, — numai iu *B,* înainte de titlu: 1850 || între r. 2-3, numai în ^4,jS: (Muzica dc d. Flechtenmacher) || 3-4—lipsesc în *A jB:* îit Iaşi în beneficiul artiştilor români / *E:* pe Teatrul [.. .j români. 1850. |j între r. 4—5, numai în *A :* Scena se petrece la moşie la Florineşti, aproape de Roman. 1848. || 5 — *A, B:* înfăţişează / *E:* reprezintă [| 7 — *A:* faţa publicului, în fundul boschetului / *B,E:* faţa boschetului 1(9 — *A:* îndoitul/ *B,E:* întîml || 11 — *A :* perdelei / *B,E:* cortinei || 158, 18-19 — *A.B.E:*

Dar, Marine,
Vai de tine / *O:*
Vai de tine,
Măi Marinejj

21 — *A.B:* N.B. (Cucoşul / *E:* (Cucoşul || 23 — *A,B :* ulii, răguşătnle!/ *E:* ulii! i| 29 — *A,B:* grăbeşte/E: grăbeşte-te || 34 — *A,B:* piu/E: în || 159, 20 — *A.B:* N.B. (Se/7-: (Se *22 — A,B:* N.B. (Măgdian [...] scară.) */ E:* (Măgdian [...] scara mîţei.) || 27-28 — numai în *B.E* || 160, 25 — *A.B:* N.B. (Măgdian / *E:* (Măgdian || 161, *[2 — A.B:* bufnind/E: pufnind || 37 — *A,TI:* palmă *JE:* mînă |] 162, 31 — *A:* sîngerie / *B.E:* ghiurghiulie I! 163, 14 — *A :* a la / *B.E:* în || 17-18 — *A,B:* să fi putut Încă/E.- ca să fi putut || 27 — *A,B:* să-i tac *JE:* să fac || 32 — *A,B:* lăcuieşte / *E:* este || 164, 21 — *A,B:* N.B. (Se/E: (Se *2S-~A,B:* o şi/E: o || 32 — *A.B:* N.B. (Slujnica/ *E:* Slujnica ĵ 165, *4—A.B:* N.B. (Sătenii / *E:* Sătenii || 1S-^,E: N.B. (Sătenii [. . .] pccleanele / *E:* (Sătenii [...] pocloane H 166. 26 — *A,II:* N.B. (Se/E: (Se || 167, 3 — *A :* Ghiţă Făurin / *B,E:* Ghiţă || 6 — *A :* beţivule / *B.E:* oblu... || 15 — *A.B:* aşa în/E: în jj 20 — *A.B:* (iuipiiigindu-1 cu umărul): Ia/E: Ia || 21 — *A.B:* N.B. (Merg/E: (Merg [| 2(i — *A.B:* vin/E: venim || 168, 25 — *A.B:* Ce vorbiţi? ce/E; Ce || 169, 9 — *A.B.C.E:* danteluţe / *D:* manteluţe || 17 —lipseşte în *A* || 170, 22 — *A.B:* Gliiţă/£: Ghiţă şi || 25 — *A.B:* N.B. (Sătenii/£: Sătenii || 2S — *A.B:* să mă mai/E: să mă || 171, 11 — *A.B:* fund în stînga/E: fund || 17 — *A ,B:* inimei verişoarei / *E:* inimei *22 — A,B:* de mult în *JE:* în]| 172, 6 — *A.B:* ce e / *E:* tot ce e || 173, *2(> — A,B:* spune / *E:* spune-mi || 176, 20 — *A.B:* N.B. (Anica/E.- (Anica H 177, 9 — *A.B:* N.B. (Ghiţă *JE:* (Ghiţă || 20 — *A.B:* N.B. (Marin *IE:* (Marin || 178, *l — A.B:* făgăduieşti / E: fâgăduieşte-rni *6 — A,B:* N.B. (Ghiţă *JE:* (Ghiţă || 8 — *A.B* [greşit]: Anica *JE:* Florica || 182, 14 — *A:* înturnat / *B,E:* întărtat || 15 — *A,B:* face *JE:* mai face || 17 — *A.B:* N.B. (Se/E: (Se ||25 — *A.B:* N.B. (Se/E: (Se || 183, *U — A.B:* am scăpat/E: vom scăpa ||21 — *A.B:* N.B. (în/E: (în || 25 — *A:* (suindu-se): Căci norocu-n lume e-ndoită scară. (în balcon.) / *B.E:* (suindu-se în balcon) || 28 — *A :* Ghiţă, Anica (în pavilionul din dreapta) || 184, 4 — *A,E:* o ghitară *JB:* ghitară || 185, *16 —A,B:* N.B. (Măgdian / *E:* (Măgdian || *21 — A.B:* pasă, îţi zic, *JE:* pasă || 186, *3 — A.B:* almintrele / £: altfel || 187, 7 — *A.B:* N.B. (Sătenii/E: (Sătenii || 188, 21 — *A.B:* N.B. (Sătenii *JE:* (Sătenii || 23 — *A.B:* Perdeaua *JE:* Cortina [|

CRAI-NOU (p. 189)

Scrisă pe la începutul anului 1851, probabil tot la solicitarea lui Millo, care întîmpina mari dificultăţi în conducerea teatrului românesc, lipsit de un repertoriu naţional, „opereta în 1 act" *Crai-nou* aducea pe scenă figuri locale noi, cum este aceea a lui Bujor, reprezentant al unei instituţii noi: jandarmeria de curînd reorganizată.

S-a publicat în acelaşi an în broşură (Tip. *Buciumul roman,* aşa cum se menţionează la sfîrşitul piesei *Chiriţa în provinţie,* în voi. I al *Repertoriului dramatic),* apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852; *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 29-38 (cupletele: *[Crai-nou, Frunză verde, Omul dacă-mbătrîneşte, Ah, ce dulce fericire, Fa, Dochiţo, puică albă, Copilita de la munte, Moş Corbu, să trăieşti, Frunză verde baraboi) ', Opere complete,* I, 1875, p. 211-248.

La Biblioteca Academiei R.S.R., printre „hîrtii de la M. Millo", în ms. 2854, f. 55·-86" , se află o copie a piesei, scrisă de Millo cu [caractere latine, cu destul de multe deosebiri faţă de redacţiile publicate de Alecsandri, începînd cu titlul, care este: *„Corbul român.* Vodevil naţional într-un act", apoi, multe replici care în ediţia 1875 sînt versificate aici sînt în proză ş.a. Piesa *Corbul român* este legată în caiet împreună cu *Un bal din lumea*

cea mare. Comedie vodevilă iu un act. Tradusă, de T. Porliriu *(i. 2-5¥).* Pe fila 3· se află menţiunea: „Reprezintată Salla Bossel la 1 novembr. 873/74".

Această versiune a piesei *Crai-nou* pare să fi fost mult jucată, căci, in 1865, trupa Pani Tardini-Ylădicescu prezenta la Braşov *Corbul român, Florin şi Florica, Kir Zuliaridi* şi *Concina* (v. T. Massoff, *op. cit.,* II, p. 497), în 1870, M. Millo prezenta în turneu la Arad *Corbul român, Millo director şi Chera Nastasia* (1. Massoff reproduce în *op. cil.,* p. 480-481 uu afiş al programului), iar in 1873, tot Millo juca la teatrul din sala Bossel „vechile succese": *Barbu Eăutaru, Corbul român, Cinel-Cinel, Plăcintarul din poarta Cişmigiului (ibidem,* p. 315).

VARIANTE

Crai-nou, 1831 [?] (A), Repertoriul dramatic, I, (B), Vioaia teatrului românesc (C), ms. 2854 (D), Teatru, I, 1875 (E)

189,— titlul — *B,C,E:* Crai-nou / *D:* Corbul român. Vodevil naţional într-un act de d. V. Alecsandri [[190, 4 — *li, E:* tînăr / *D:* tînăr amploiat [j 6 — 23,E: orfană/73: epitropisita ispravnicului || 8-9 — *B,E:* Fete, Flăcăi de munte, Jandarmi/ *D:* Ţărani, Ţărance, Jandarmi. Scena se petrece la un sat in Moldavia. || 191, — numai in 73, înaintea titlului: 1851. || 3-5 — lipsesc în 23 [| 3 — *B:* înfăţişează / *E:* reprezintă || între r. 5-6, numai în 73: Scena se petrece la. Hangii || 7 — 23,77: Dochiţa, Fete, Flăcăi (cautăcu toţii la Crai-nou / 23: Dochiţa, Ţărani, Ţărance. Arie no. 1 \\9-*-B,E:* Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou! */ D:* Bună, lună nouă || 11 — *B,E:* Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou ! / D : Lună, lună nouă j] între r. 12-13 — numai în 77: (de 2 ori || 14 — 25, *11:* Crai-nou / 7J: Lună || 17 — *B,E:* o / *D:* mi-o [j 192, 2 — *B,E:* Crai-nou! Crai-nou! Crai-nou! / 73: Lună, lună nouă [| 9 — *B,E:* Crai-nou / *D:* Lună || 11 — 73,7i: adă / 23: dă |] 14-17 — 23,E: Crai-nou [...] împlinit. / 77: Lună, lună nouă etc. etc. etc. || 18 — 73: N.B. (Se [...] în / *I):* (Se [...] între *j E:* (Sc [...] iu || 19-20 — 73,.E: ciulind [...] drum.) / 77: Ţărancele şi ţăranii suie pe scenă şi se uită.) jj 22 — *B,D:* Moş Corbu / *E:* Corbu [] 23-24 — 73,77: Corbu (în culise) *j D;* Arie no. 2 [j 27 — 23,7i.- el! / *1):* el! (bis) jj 30 - - *B,E:* creşte ! / 23: creşte ! (bis) || 31-32-numai în *B,E* [73: N.B. (Corbu] jj 193, 4-5—7J,£: O fată [...] om îi. / *D* [se continuă replica Dochijei]: Doamne! mare poznaş c, cît e de bătrîn şi mare bun suflet dc om mai e! [j 10 — *B,E:* inima/D: inima-i |j 13 — numai în 73,77 [fi: N. 13. (fetele] || 15— 73,D: Bine-ani / 77: Bine v-am [j 16 — 73,*E:* catrinţe / 73: zabramci |[18 — *B,E:* doru/23: dorul dorului jj 19 — 73,7/7: [73: De aceea aţi] De ce-aţi [...] ca buraticii? / *D:* De aceea aţi ieşit cu toatele la lună ca brotăceii. jj 20 — 23,77: Ne-am închinat la Crai-nou./ *D:* Dar, am ieşit ca să ne închinăm la lună nouă, la Crai-nou, cum îi zicem noi. |j 21 — 73,*E:* Ce / D : Adică ce || 24 — 23,E: spuneţi / D : spuneţi-mi || 24-25 — 23,E: ist Crai-nou? salbe/ *D:* astă lună nouă? salbe şi jj 27— 75,£: tineri / 73: tinerei || 30 — *B,E:* pâpat / *D:* mîncat jj 31 — *B,E:* Dochiţo/27: Dochiţo dragă {[33 — *B,E:* că mă/.O: că iar mă]] 33 — 73: păcatul din fire / *D:* năravul din născare/ *E:* năravul din fire || 194, *2* — *B.E:* Nu-i [...] iute/2): A! asta nu-i [...] curînd || 3 — 23,72: năgăruş / *D:* neguriş || 5 — 23,73: fără greş / 77: negreşit || 7-8 — 23,27: [73: N.B. (Fetele] Fetele [...] singuri.) /7J: Cor. Arie no. 3 || 10 — numai în 23,*E* [| 11 şi 13 — *B,E:* Haideţi, haideţi, haideţi / *T>:* Haideţi, haideţi, haideţi, haideţi || 14 — 73,*D:* Pe/E: în || între r. 14-15 — numai în *D:* (de 5 [iniţial: 2] ori.) (Corul de fete şi flăcăi iese.) || 17— *B,E:* moşia/ *D:* în arendă moşia jj 19 —- *B.E:* Ei! se/D: Se || 19-20 — *B,E:* [73: nepoata] fata [...] *vodă. j D:* nepoata [•. •] povestea vorbei, vodă ||22 — *B,E*: lalei! *j D:* Cum se poate ? |] 23 — *B.E:* îi / 77: Ce-ţi spun eu ; îi || 27 —• 73,£: n-au cum putea \ *I):* nu pot || 28 — 73,E: işti de la ţară/ *I):* âşiia proştii || 30 — 73,E: aşîş să nu-i / *D:* să nu || 32 — 23,77: ba mai / *D:* mai j| 33-34 — *B,E:* mas peste deal cu / *D:* mas cu || 35—.73,27: şi are / 73: la satul vecin şi are jj 36 — *B,E:* Dochiţo / 23: Dochiţo dragă? jj 195, 3-4 — 23,E: noi, dacă-i aşa treaba. / 23: mine, claca e aşa treaba, că şi mic mi-i friptă inima de focul hoţului de amor! || 5 — 23,27: Te-aş săruta / 23: D-zeu să-ţi răcorească inimioara c-o guriţă de flăcău, te-aş săruta şi cu || 6 — 23,77: friguri... Ian taci... parcă/ 23: frigurile. Parcă || 9 — *B,E:* Anica, fete, flăcăi/73: Anica jj 10 — 23,*E:* Amica leşinată *j D:* Anica || 11-196, 26 — *B,E:* Fetele [...] Leonaş) /23: Arie no. 4

COR

Jalnică întîmplare,
fat-o, iat-o piere!
Viaţa ei se pare
Stinsă de durere!

[indicaţia: (de trei ori) — a fost anulată]

LEONAŞ: Anico! Anico dragă, eu sînt, Leonaş! iată-mă, sînt lingă tine... A, ce nenorocire!

DOCHIŢA: Dar ce i s-a întîmplat, cuconaşule?

LEONAŞ: Eram ascunşi în munte, biata Anică, obosită, tremurindă, sta mai moartă lîngă mine, cînd deodată se arată uuchi-său, ispravnicul!

DOCHIŢA: Aoleu, înţeleg, biata cuconiţă a căzut leşinată de frică...

LEONAŞ: Dar las' că şi eu l-am vîrît în toate boalele. *(Privind pe Anica care se deşteaptă.)* A! iată, îşi vine în simţiri!

ANICA: A!... unde mă aflu?

LEONAŞ *(către ceilalţi):* Daţi-vă la o parte!

ANICA: Ce vedenie grozavă!... A!... Leonaş... unde-i?

LEONAŞ: Lîngă tine, lîngă tine, draga mea!

(Arie no. 5)
(Împreună.)

ANICA, LEONAŞ || 197, 0-10 — numai în *B,E:* Anica [...] pept. || 11 — *B.E:* Anica / *D:* Anica (singură || 20-24 — *B,E:* Anica [...] mormînt. / *D:*

LEOSAŞ *(singur)*

Voi, soarte rele etc.

ÎMPREUNĂ

O! fericire ! etc. etc. || 25 — *B:* N.B. (Se [...] o trîmbiţă militară.) / *D:* (Se [...] trîmbiţi militare.) *JE:* (Se [...] o trîmbiţă militară.) || 28-198, 14 — *B.E:* Anica [...] nevăzută... *jD:*

ANICA: Jandarmii ne alung!

CORBU: Ei sînt negreşit!

DOCHIŢA: O ceată de jandarmi înarmaţi, iată-i că vin într-acoace.

CORBU: N-aveţi grijă, puişorilor, că sînteţi cu mine!

LEONAŞ: A! să vie şi le-oi arăta eu!

COREU: Lasă-ţi pistolii la brîu, cuconaşule, c-om sclinti-o mai rău!

DOCHIŢA: Hai să v-ascunz eu!

CORBU: Povestea vorbei, fuga e ruşinoasă, dar sănătoasă. Dochiţo, tu ia pe cuconiţa ş-o ascunde unde ştii, şi d-ta, cuconaşule, vin p-aci cu mine. *(S-aud iar trompetele.)*

TOŢI: Iată-i!

(Arie no. 6) J| 16-17 — *B,E:* Leonaş (în faţa scenei/D: Leonaş j| 21-23 — în *D* au menţiunea: (bis)]| 24 — *B,E:* Corbu şi Dochiţa / *D:* Corbu, Dochiţa şi Coru || 199, 1-8 — *B.E:* Fetele [...] lor. *jD:* (Se văd jandarmii viind.) || 9-10 — *B.E:* Bujor [...] marş)/D: Bujor, Jandarmii || 13 — în *D,* cu menţiunea: (bis) || 17-19 — *B,E:* [B: N.B.] (Dochiţa [...] *[B:* pe sub] [...] flăcăi.) / *D:* (Dochiţa ia pe Anica şi intră în casă la stînga. Corul şi Leonaş iese prin dreapta.) || 2.3-30 — *B,E:* de iubire [...] *[B:* am cunoscut] [...] Dochiţa! / *D:* nasterei mele ! ei, măi băieţi, dulce e colţul de pămînt pe care ai crescut! Inima-mi saltă de bucurie, ca să mai văz pe voi, prietinii copilăriei mele ! Dar unde-i draga mea Dochiţa, mîndruliţa bădichii?...

TOŢI: Acu era aci. *(Chemînd-o:)* Dochiţo! fa Dochiţo! || 200, 2 — *B.E:* Dochiţa (ieşind din casa ei) / *D:* Dochiţa || 3 — *B,E:* Cine / *D:* *Ei,* ce e,

parcă a dat tătarii. Cine || 5 — *B,E:* veselă / *D:* vesel || între r. 7-8 — numai în *D:* (Arie no. 7) |j 11 — în *D,* cu menţiunea: (bis) || 13 — numai în *B,E* |j 18 — în *D,* cu menţiunea: (bis) || 22 — numai în *B.E* || 20 1, 7 — *B,D* [greşit]: Anica *JE:* şi Dochiţa || Î2-23 — mimai în *B,E* \\ 26 — *B,E:* spaimă înapoi) / *D:* spaimă) || 202, 2 — *B,D:* în / *E:* pe || 3— *B.E:* ajutor *I D:* nu mă lăsaţi || 5 — *B.E:* este? Ce este? / *D:* este? || 7-22 — *B.E:* Ah! tremur [...] (în parte.) / *D:* Aoleo, nu mai pot! Cum aţi plecat, deodată mi-au ieşit înainte două matahale!

TOŢI: Două matahale !

ISPRAV.: Grozave!... Am vrut să trag pistoalele, să scot iataganu, să întinz puşca, dar... se vede că mă fermecaseră că !...

BUJOR: C-ai rămas lemn. *(în parle.)* \\ 24 — *B.E:* Copii *jD:* desfaceţi piramide! drepţi. Copii || 27 — *B.E:* Dochiţa / *D:* Dochiţa (în parte) || 203, 1, 4, 8, 11, 15, 18 — în A cu menţiunea: (bis) || 19 — *B.D:* N.B. (Jandarmii / *E:* Jandarmii || 28 — *B.E:* uitat / *D:* uitat-o || 204, 10 — *B.E:* mi[,..] da unde... că / *D:* nu... că || 22 — *B.D.E:* jandarmilor [în *D.* modificat cu creion: „dorob."] || 29 — *B.E:* Leonaş... îl cunoşti, fa / *D:* Leonaş, fa |! 39 — *B.E:* (mînioasă): Haide!... acu-s şi / *D:* Haide ! acu sînt || 40 — *B.E:* (Tare.) Dochiţa..., Dochiţa / *D:* Dochiţa || 205, 1-2 — *B.E:* Dar, dar [...] Pachiţo/D: Şi cum îţi spuneam, dragă Froniţo || 5-6 — *B.E:* cît cole, cit cole [...] zile acum / *D:* cît colea [...] zile || 8-10 — *B.E:* Straşnic [...] *[B: merg IE:* duc] [•...] Ş-aşa/D; Grozav, Zoiţo!... ş-aşa |! 10 — *B.E:* spuneam [...] mă/D; spuneam... mă || 11-29 — *B.E:* Kirie [...] picioare / *D:* deodată îmi iese o matahală înainte, îmi afundă căciula pe nas...

DOCHIŢA: Cum se poate !

ISPR.: Aoleu! frică mi-a fost! cînd îmi aduc aminte, m-apucă frigurile... iaca... iaca... nu mă lăsa, Hrisiţo, că mă duc... mă duc... *(Vr'iud să cază.)* || 31-39 — *B.E:* ISPRAVNICUL: Nu [...] slab.)/D; (Sprijiiiindu-1.) Da ţine-ţi firea, cucoane, că doar eşti bărbat şi ţi-e sinul plin de arme...

ISPR.: Oare?... Aşa să fie?... Doamne, mult îmi placi tu, fa-Chiriţo!

DOCHIŢA: Ţi-oi fi plăcînd, că dracu n-are altă de lucru!

ISPRAV.: Dracu ca dracu, clar tu ştiu că m-ai fermecat de la roate, fa Măndiţo || 206, 1 — *B.E:* mortu. (Tare.) / *D:* mortu... || 3-208, 3 — *B.E:* (stergîndu-se [...] şi-1 / *D:* Vină, zău, că ţi-oi da o salbă numai ele galbeni de cei mari!

DOCHIŢA: Ba nu, nu, că mi-e drag Bujorul n.eu!

ISPR.: Şi o pereche de paftale suflate cu aur!

DOCHIȚA: Cînd ai şti că marfa de la voi nu se trece pe la noi!

ISPR.: Ei, nu mă face, c-apoi îți poruncesc!

DOCHIȚA: Ce se potriveşte; dor de zor nu cunoaştem pe la noi.

ISPRAV. *(gătindu-se repede spre ea):* Aşa! aşteaptă! *(Leonaş intră ceva mai înainte şi, cînd Vrea Ispravnicul să se repează la Dochița, el se apropie de el şi îi afundă pălăria peste nas, pe urmă îl ia de mînă, îl vîră în casă şi-l* || 6 — 23,77: ha! bietul ispravnic... am / *D:* ha! am || 8-16 — *B,E:* Da ce? [...] nebunit ghiuju... / *D :* Bine i-ai face. Nu ştii? el zice că ai furat din sămeşie mii de mii lei?

LEONAŞ: Ei! a nebunit! || 20 — *B:* Aici. (Arată casa ei.)/D: Aici. *jE:* (arată casa ei): Aici Jj 20 — *B,E:* straie/D: haine (| 23 — *B,E:* degrabă/ *D:* dragă |j 24 ~— *B,E:* c-o / *D:* că te || 31-32 — *B,E:* (Deschizînd [... casei.) / *D:* (Chemînd.) || 209, 4 — *B,E:* tare / *D:* foarte j| 11-14 — numai în *E* || 15 — *B,E:* I / D: (Arie no. 9) || 27 — *B,E:* oftînd/D: aflînd• || 33 — 73,D: N.B. (Se/77: (Se || 2 10, 11 — *B,D:* Moş Corbu/77: Corbu |J 12 — 7?: N.B. (Jandarmii / *D,E:* (Jandarmii || 13 — 773,77: bună pace/D: pace ||211, 29 — 77,77: drac/D: pe dracu || 2 12, 22 — 73;77: d-ta/D: cu mine || 37 — 77,*E:* să-1 sparii cu bătaia... o / *D:* ai să-i dăm de băut ca să-1 facem să vorbească. A || 2 13, 9 — *B,D:* N.B. (Jandarmii [...] să-1/77: (Jandarmii [...] ca să-1 || 22 — 73,77: N.B. (în [...] de vin / 77: (în [...] cu vin || 33 — 73,79: Bujor încet) *E:* Bujor) || 37 — 214, 16 — 73,77: Dați-i [73: Dați] [...] I / 2): Moş Corbule, să trăieşti aşa precum doreşti!

COREU: Mulțămim, voinice; aş dori să văz odată țara noastră românească pe-o cale bună şi dreaptă şi apoi să mor, feții mei!

BUJOR: Vivat, să trăiască Corbul român!

[0]] [[

(Arie no. ***10*** *)* \\

19 —*B,C,D:* îl bei/ 77: îi el || 21-22—în *D,* cu mențiunea: (bis) || 31 — 73,0,77: De-ți [...] dor?... / *D:* Şi te drege binişor! Jj 2 15, 2-7 — 23,77: Ba [...] Bujor *jD:* Ba binişor de tot, de ce bei, parc-ai mai bea, pîn'ce n-ai mai putea! || "-'13-14 — în *D,* [cu mențiunea: (bis) ||21 — *B,E:.* Corbu (vesel / *D:* Corbu || 22 — 73,77: (în parte.) începe-a prinde / *D:•* (Către jandarmi:) A 'prins || 25-216, [10 — 23,77: (bînd) [...] cîntăm/D: Ei! parcă mă simt întinerit, întinerit ca de 18 ani... îmi saltă inima în pept

şi-mi vine să vă cînt un cîntec bătrinesc, un cîntec voinicesc, pe care l-am învățat de la bunul meu, îl învățase de la străbunul lui!

TOȚI: Cîntă, cîntă, moşule, ia s-ascultăm!

CORBU: Pe cînd strămoşii cei bătrîni avea război cu străinii, ei se ducea cîntînd ăst cîntec voinicesc, ăst cîntec românesc.

TOȚI: Ia să vedem.

(No. ***11)*** || 215, 33 — 23,C: ascultăm *jE:* aşteptăm || 2 16, 17-18 — în *D,* cu mențiunea: (bis) || 24 — numai în 23,77 |] 27 — 73,C: ostăşească/ *D,E:* războiască j] 217, 3 — numai în 73,77 || 2 18, 8 — 23,77: nu-i/23: nu mă-i || 11-12— 23,77: încoace [...] asta. (Arată casa Dochiței.) / *D :* într-acoace... la căsuța asta. || 17-18 — 73,77: ba nu... că [...] mai stăi / *D:* nu... da [...] stăi || 20 — 23: capul zice încet:) Aprins / *D:* Aprins / 77: (Clătinînd capul.) Aprins || 23 — 23,77: el cade-n capcană/D: vine hoțul meu de cade singur în curse... || 26-27 —73,77: ba şi [...] cînd/D: Zice cînd || 32—33 — 73,77: (îşi [...] Pepelea/D: Pepelea jj 35 — 2 19, 4 — 73,77: (către [...] Acuş / *D:* (încet către jandarmi): Desfaceți piramidele şi intrați colea în circiumă şi voi în partea asta.

CORBU: Să te văz, cimpoiule, umflă-te, dezumflă-te.

BUJOR: Acu jj 8 — 73,77: drăguțul / *D:* dragul || 9 — 23,77: aşa / 23: tot || 13 — 73,77: manta [...–] potică/73: manta) || 15-16 —73,77: Acu-i [...] fugit./ *D:* să intrăm! || 17-18 — 23,77: Corbu (nevăzînd pe Leonaş) / *D :* Corbu ||23-25— numai în 73,77 |j 27-30 — 73,77: (ies [...] adoarme / *D :* (jandarmii ies din circiumă încet)]| 220, 3-7 — 23,77: (Către [...] gheața. / *D:* gătiți-vă armele !...

ISPRAV.: Am înghețat din creştet pînă-n tălpi! || 9 — 221, 26—73,77: Cei dinainte [...] nu dați!/D:

LEON.: Hai degrabă, Anico, hai!

BUJOR: Să nu te mişti că dăm foc!

LEON.: Ce vreți voi de la mine?

ANICA: Dumnezeule!

ISPR.: Puneți mîna pe dînsul şi mi-1 legați zdravăn!

CORBU: Să lege pe cuconaşul!

BUJOR: Pe el, copii!

LEON. *(scoțîiid, două pistoale):* Să nu vă apropiați! || 222, 2 — 23,27: jandarm [...] plic) / *D:* jandarm || 8-10 — 23,27: încoace. [...] Grabnic!.../ *D:* încoace, || 12 — 23,77: de samiş / *D:* sameş || 13 — 23,77: iaca poznă / 23: na, || 14-15 — 23,77: prăpădit [...] (Tare.) / *D:* prăpădit! || 16 — 23,77: fost demult / 23: fost || 18-20 — 73,77: N-a, de [...] degrabă. / *D:* Na, citeşte curînd! Zii || 21 — 73,27: îs/D: mea || 22 — 23,77: i... naş.../D: ijă, naşu, slovu || 24 — 23,27: spune / *D:* spune mai || 28-29 — 23,77: furul

[...] suflet *I D:* hoţul c nepotul d-tale || 30 — *B,E:* Ce? / *D:* Ce spune?... jj 32 — *B,E:* răvaşul / *D:* scrisoarea |1 34 — *B,E:* (ţiind răvaşul): Mai / *D:* Mai ||223, 2 — 224, 6 — *B,E:* Ce este? [...] taci! \T>: Ce este, ce are?...

ANICA: Unchiule?

LEON.: L-a lovit damla!

ISPR.: Periţi, neruşinaţilor, din ochii mei!

CORBU: Ia daţi-vă într-o parte că eu sînt popa lui! *(Arătînd scrisoarea.)* Am cursa în mînă, de-acum l-am prins! *(Se apropie de ispravnic şi-i vorbeşte încet.)* Ia ascultă, cucoane dragă, ştii că nu e lucru de glumă, din păcatele d-tale eu am aflat tot şi, vezi, c-o vorbă te dau de ruşine.

ISPR.: Taci! taci! taci! taci!

CORBU: Bine, voi tăcea, dar acum îndată să-mi logodeşti, pe tînărul acela cu tinerica aceea... ce?... auz?... nu vrei?... *(Tare.)* Ascultaţi!

ISPR.: Ce faci? Taci! taci! taci! taci! || 8 — *B,E:* îţi fac ruşinea. / *D: a* ***ii*** rău. || 11-13 — *B,E:* (se apropie [...] şagă... *jD:* Leonaş, toate au fost glumă... |! 14 — *B,E:* (încet ispravnicului / *D:* (încet) || 21 — *B,E:* (furios): Şi/D: Şi||23 — *B,E:* la\'*D:* odată la|| 24-33 — *B,E:* (sărind [...] împlinit. / D: Şi pentru ca să fiu sigur de d-ta, eu ţin scrisoarea drept dovadă şi drept apărare...

ISPR. *(în parte)*: Sînt a lui de-acum!

CORBU: Ura! Sâ trăiască frica, că e clin rai, săraca! Ei, voinice Bujoraş! Acu să-ţi dau şi eu cinstea care mi-ai făcut-o! Hai să bem în sănătatea astor doi tineri şi în sănătatea vinului!

BUJOR: Ei, fie, fiindcă toate s-a pus la cale! Să bem!

BUJ OR

Să trăiască vinul
etc. etc.

CORU

Gîl, gîl, gîl.

CORBU

Vinu-nsufleţeşte
etc. etc.

CORU

Gîl, gîl, gîl. ĵ

34 — *B:* Sfîrşit. / *D:* (Fine.) / £: (Cortina cade.) ||

HARŢĂ RĂZĂŞUL (p. 225)

Scrisă probabil pe la jumătatea anului 1865, la Mirceşti, opereta comică *Harţă Răzăşul* făcea parte din grupul de piese pe care scriitorul le trimitea în toamna aceluiaşi an lui Millo, la Bucureşti, pentru stagiunea dramatică 1865—1866 *(Ginerile lui Hagi-Petcu, Concina, Harţă Răzăşul, Kera Nastasia Covrigarul* — cf. scris, din Mirceşti, 30 oct. 1865, către Pantazi Ghica, în V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 171-173). Piesa era amintită, ca fiind scrisă în iarna 1865—1866, şi în scrisoarea adresată de Alecsandri lui Alex. Hurmuzachi la 20 martie 1866 — (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 163).

S-a publicat mai tîrziu, în *Convorbiri literare,* V, nr. 9, 1 iulie 1871, p. 137-145; nr. 10, 15 iulie 1871, p. 163-168, apoi în broşură: *Harţă Răzăşul.* Operetă comică într-un act. Extras din *Convorbiri literare,* Ed. Th. Balassan, Iaşi, 1871, şi, în fine, în *Opere complete,* I, 1875, p. 249-290.

VARIANTE

Convorbiri literare (A), Harţă Răzăşul, 1871 (B),
Teatru, I, 1875 (C) '

230, *38 —A,B:* trece / *C:* mari || 23 1. *38 —A,B:*. moarea/C: moara || 239, 22 — *A,B:* (asemine) / *C:* (după gard) ||241, 4 — numai în C: (după portiţă) Ij 9 — numai în *C:* (după gard) [| între r. 15-16 — numai în *A,B:*

Scumpa mea Tarsiţa,
Eşti o garofiţă.
TARSIŢA ||

23 — *A,B:* plăcuta-ţi / C: plăcută 1)242, 2 — numai în C: (după gard) || 5 — *A,B:* Tarsiţa/*C:* şi Tarsiţa || 11 — numai în C: (după gard) || 22 — *A,B:* încît / C: dacă || 243, 2 — *A,B:* Harţă / C: şi Harţă || 245, 11 — *A,B:* Am / C: Am [erata îndreaptă: Ama] || 246, 25 — *A,B:* să ţi-1 / C: să-ţi || 249, 26 — *A,B:* Măriuca / C: şi Măriuca || 25 1, 22 — ^,5: Tarsiţa / C: şi Tarsiţa |1 24 — *A,B:* mîntuit / *C:* isprăvit || 28 — *A,B:* (apropiindu-se) / *C:* (oprindu-se) || 253, 15 — *A,B:* reîncepem / C: începem || 254, 19 — *A,B:* Mergi / C: Mergi [erata îndreaptă: Merci] || 257, 9 — *A,B:* Măriuca / C: şi Măriuca || 13 — *A,B:* Harţă, mai ajut / *C:* iată, adaog || 258, 9 — *A,B:* Tarsiţa/ *C:* şi Tarsiţa || 10 — *A,B:* Zece mii! ce-am auzit!

Zece mii! pentr-un pat vrei
Zece mii! Harţ,-ai nebunit! /

C: etc. j| 11 — *A,B:* Măriuca / *C;* şi Măriuca || 12 — *A,B:*

E preţ foarte potrivit.

Domnul meu, spune: vrei, nu vrei?
Lucru bun nu e scump plătit!/

C: etc. || 20-21 — *A,B:* sute cinci mii/C: mii cinci sute j| 260, 41 — *A:* (Fine.) / *C:* (Cortina cade.) / în *B,* indicaţia lipseşte ||

VODEVILURI

RĂMĂŞAGUL (p. 263)

Dramatizare a episodului O *intrigă de bal masche* din scrierea în proză *O primblare la munţi* (v. voi. IV al ediţiei noastre/ *Proză,* p. 154-158), acest „proverb cu cîntice" a fost scris, probabil, curînd după publicarea episodului în proză în *Propăşirea,* 30 ian. 1844, p. 28-30. N. Iorga *(Istoria literaturii române în sec. XIX,* II, p. 92) crede că ar putea fi o imitaţie a unei piese străine neidentificate încă (cf. şi Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 229).

A fost prezentat pe scena Teatrului Naţional din Iaşi, „în beneficiul artiştilor români", în 1845, cu o distribuţie de rangul întîi, indicată şi în ediţia 1875, II: actorii Luchian (Nicu), Nicolau, apoi Teodorini (Teodoreanu) şi actriţele: Masse (Smărăndiţa), Gabriela (Tinca), Dimitriu (Madam Franţ), pe muzica lui Flechtenmacher.

S-a publicat mai întîi în broşură,: *Un rămăşag.* Comedie 1 act, Iaşi, 1845 [?], citată în V. Alecsandri, *Scrisori.* I. Publicaţie îngrijită de II. Chendi şi E. Carcalechi, Bucureşti, Socec, 1904, p. V: „6. *Un rămăşag.* Comedie lact, 8 p., Iaşi, 1845. Iarcu, ed. II, p. 51" (D. larcu, *Bibliografia cronologică,* ed. II, Buc, 1873); *Un rămăşag.* Comedie vodevil în 1 act, Iaşi, Cantora *Foaiei săteşti,* 1846, apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852 (cu indicarea distribuţiei şi paginaţie separată pentru fiecare piesă); *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 5-6 (cupletele: *Ah, ce plăcere. Amorul în taină, Vă feriţi); Opere complete,* II, 1875, p. 291-320.

VARIANTE

Un rămăşag, 1845 [?] (A), Un rămăşag, 1846 (B),
Repertoriul dramatic, I (C), Vioara teatrului
românesc (D), Teatru, II, 1875 (E)

264, 1 — 7/7; Distribuţie. Persoane / *C,E:* Persoane || 2-7 — în 73, se indică şi vîrsta personajelor, iar în rolul lui Teodoreanu, în locul lui Teodorini de mai tîrziu figurează „d. Nicolau":

Teodoreanu, particular bogat (35 ani)
Smărăndiţa, femeia lui (22 ani)

Tinca, vara Smărăndiţei (17 ani)
Nicu Tolinescu (21 ani)
Mad. Franţ, guvernantă bătrînă (50 ani)
Un ficior în livre
Scena se trece la Iaşi în carnaval. ||

265, 1 — *B:* Un rămăşag/ *C:* 1845. Rămăşagul *jE:* Rămăşagul || 2 — 73: Comedie — vodevil / C,77; Proverb cu cîntice || între r. 2-3 — numai în C: (Muzica de d. Flechtenmacher || 3-4 — lipsesc în 73 / *C:* români/ 77; români. 1845 || 5 — 73; înfăţişează / *C,E:* reprezintă [| 13 — 73: Un ficior în livre / *C.E:* Lacheul || 14-15 — 73: fu / *C,E:* a fost || 16— 73; mărturisi [...] biruit şi mulţămit / C,77: a mărturisit [...] biruit || 22 — 73: Duhul *jC,E:* Spiritul || 266, 2 — 73: căci/C,17: căci proverbul zice || 9 — 73: isteţime de duh / C,73: isteţime || 11 — 73: diplomatică / *C,E:* ispită]| 33 — 73: Pun/C,77: Puind || 34 — 73; cu toate / *C,E:* măcar || 36 — 73: şugui / C,77: te juca || 39 — 73,C: au adus Miculi / *E:* Miculi a adus || 267, 10-11 — 73: să-mi mai treacă din vreme / *C,E:* să mă întîlnesc cu un prietin || 13 — 73: (Ficiorul / C: N.B. (Lacheul *jE:* (Lacheul || 15 — 73: nu, *bonsoir. I C,E:* nu. [| 16 — 73: pălăria şi vrea să iasă.) *jC,E:* pălăria.) || 19—21 — 73: (Iesă.) *jC,E:* La revedere. (Sărută pe Smărăndiţa şi iesă prin fund.) || 25 — 73,C: astfel / 77: un astfel || 33 — .4,77: (întră / C: N.B. (întră || 36 —,4,77; (Feciorul / C: N.B. (Feciorul || 268, 31 — 73,C: ţi-1 mai / *E:* ţi-1 || 269, 2 — 73,C: răvaşele / 77: răvaşul [erata îndreaptă: răvaşele] || 8 — 73: oi veni / *C,E:* m-oi întoarce J] -12—73: (întră, un ficior.) / C: N.B. (întră lacheul.) / 77: (Lacheul întră.) || 13 — 73,C: droşcă / 77: trăsură || 15 — 73: (Ficiorul / C: N.B. (Lacheul / 77: (Lacheul || 18 — 73: trează cînd m-oi întoarce / C: trează / 77: deşteaptă || 30 — 73,C: Aceea / *E:* Asta || 33 —73,77; (Smărăndiţa / *C:* N.B. (Smărăndiţa || 270, 1-2 cît îmi pare de bine. Vină să te sărut, mad. Franţ. / C,77: cînd ţi l-a dat?.., îmi vine să te sărut de bucurie. || 8 — 73: Ia să / *C,E:* Să || 10 — 73: Mademuazelă / C,77: Duducă || 12 — 73: jucat contredanţul / C,77: jucat || 13-14 — 73,C: pentru de a/77: pentru a ||271, 7-8 — 73: Foarte-ţi mulţumesc, mad. Franţ. (Tinca ascunde răvaşul iute.) / C,77; Iată-mă-s [...] Verişoara!... || 14 — 73: toate ? / C,77: tot ? || 15 — 73,77; (Feciorul / C; N.B. (Feciorul j| 19 — 73,77; (Feciorul / *C:* N.B. (Feciorul j] 23-24 — 73: (Iesă.) / C,77: (lesă prin fund.) || 272, 27 — 73: El singur / C,77: El || 32 — 73,C: a cînta / 77: va cînta || 33 — 73,C: a viclea / 77: va videa || 36 — 73,77; (Se/C: N.B. (Să || 273, 1—73,C; a îngheţa/77: va îngheţa || 6 — 73,77: (Flautul / C: N.B. (Flautul || 14 — 73: pre legea mea / C,77: în vremea lui Franţ || 22—73: cucoane Nicule./ C,77: monsiu Nico. || 28 — 73: ieşit./ *C,E:* ieşit de-acasă. || 35 — 73,C: din / *E:* de || 274, 1 — în 73 lipseşte / C,77:

SCENA X || 3 — *B,E:* (Mica / *C:* N.B. (Mica || 4 — *B:* oftează şi sînt foarte tulburaţi.) / *C,E:* şi oftează.) || 14 — *B:* plînge sărmanu? / *C,E:* plînge? || 15 — *B:* (Mică tăcere. Nicu şi Tinca nu mai ştiu ce mai spune.) / C: N.B. (Mică tăcere.) *E:* (Mică tăcere.) || 16 — *B,C:* în astă/E: astă || 27 — *B:* (Tăcere.) / [C: N.B.] *C,E:* Mică tăcere. Nicu şi Tinca sînt foarte turburaţi.) |j 32 — *B:* comisar groaznic / *C,E:* comisar || 35 — 13,C: lui şatrariu / *E:* şatrarului || 275, 1 — *B:* cucoane / *C,E:* monsiu || 2-5 — *B:* Ba nu, zău, nu şuguiesc. Comisarul îi hotărît să-şi deie demisia, zicînd că se află *ataca-risit.lCE:* Cu [...] şi eu... || 6 — *B:* SCENA X/C.E: SCENA XI [| 9 _ *B,C:* videm/E: văd || 10 — *B,E:* (Nicu / C: N.B. (Nicu || 14 — *B:* place, cucoane / *C,E:* pare, monsiu || 22 — 13: cucoane / *C,E:* monsiu |j 24____*B,E :* (Nicu / C: N.B. (Nicu || 30 — JB,C: condiţie că ţi l-oi pune / *E :* condiţiune, că să ţi-1 pun [| 33 — *B,E:* (După / C: N.B. (După || 35-36 — *B:* şalul): Cred că acum n-oi greşi. / *C,E:* şalul Tincăi): Ce talie ! (Oftează.) \\ 276, 5 — *B,E:* (Tinca / C: N.B. (Tinca || 12 — *B,C*: socotim / *E*; închipuim || 18 — *B:* să rîdem / *C,E:* să mai rîdem || 19— *B:* cucoane / *C,E:* monsiu 1121 — 73: Aşa, bravo./ *C,E:* Aşa... ||22 — *B,E:* (Nicu/C: N.B. (Nicu |[22 — *B:* urmează rîzînd.) / *C,E:* urmează.) || 277, 1 — *B:* SCENA XI/ *C,E:* SCENA XII H 3 — *B,E:* (îndată / C: N.B. (îndată || 10 — *B,C:* că te-ai *j E:* c-ai || 14-23 — *B:* (în parte): N-am noroc la complimente. / C,£: Şi pe jos [...] foc ! || 25 — *B:* SCENA XII / *C,E:* SCENA XIII || 28-29 — *B:* Da/C,£: Vai de mine!... dar || 31 — *B,C:* s-or [...] a/E: se vor [...]va || 32 — *B:* Da unde/ *C,E:* Unde || 278, *1-B:* SCENA XIII / *C,E:* SCENA XIV || 18 — *B,C:* vrea/E: voi || 24 — *B:* dar/C,£: însă || 29 — *B:* cu duh/C,£: bine crescut || 30 — *B,C:* tare/E: prea || 279, 9 — *B:* cinste *jC,E:* onoare || 11-12 — *B:* şi fă ca măcar să-ţi aud glasul dacă nu-mi dai voie să te văd. / *C,E:* mă mîngîie [...] osîndit. || 14 — *B:* şi se / *C,E:* unde se || 16 — *B:* De cînd sînt, aşa întîmplare plăcută n-am avut. / *C,E:* Ce fericire ! || 27 — numai în *C,E:* Ha, ha, ha... || 28 — 73; (Rîd amîndoi.) SMĂR. Oare/C,E; Oare (| 36 — *B:* noi, bărbaţii... / *C,E:* noi!... || *39* —*B:* al/C,£: bărbatul || 280, 3-4 — *B:* prost. / *C,E:* prostuţ || 9 — *B:* (Smărăndiţa rîde.) / *C,E:* SMĂRĂNDIŢA: Ha, ha, ha... ce n-aş da să te-audă. || 11—13; află/C;£: află el || 14— Ti: are mult duh/C,£: îi foarte isteţ || 24 — 73: SCENA XIV/Cj£: SCENA XV || 28-29 — 73: cu un duh care / *C,E:* şi într-un cuvînt |) 31 — *B:* ca să merg / *C,E:* să merg || 31 — *B,C:* mi-a lega/£: să-mi lege || 35 — 281, *S* — *B:* lîngă o persoană necunoscută, dar cu duh şi, negreşit, frumoasă. Norocul mă

aşteaptă; amorul îmi întinde braţele, de unde nici nu visam. Ce întîmplare plăcută! şi cu atît mai plăcută, că-i plină de taină. A, Teodorene, ce fericită lighioaie ai mai fost pe faţa pămîntului!... / *C,E:* şi lîngă [...] zbor. || 4 — *C,D:* in / *E:* de-un \\ *9* — *B:* SCENA XV / *C,E*; SCENA XVI || 10 — *B:* SMĂRĂNDIŢA (vine iute) /C,£: SMĂRĂNDIŢA || 11-13— *B:* bine c-aivenit. SMĂR. Ţst. / *C,E:* Parcă aud foşăind un domino... D-ta eşti? SMĂRĂNDIŢA (tot cu glasul prefăcut): Tist... || 17 — *B:* auzit-o / *C,E:* auzit-o mai dinioare || 19 — 13: Vrea / *C,E:* Ei, şi vrea || 26 — *B:* tău / *C,E :* d-tale || 32 — 13; (o sărută fără gust; în parte) / *C,E:* (în parte) || 33 — 13; spate. / *C,E:* spate. (O sărută.) || 282, 1 — 13: SCENA XVI / *C)E:* SCENA XVII || 7 — *B,C:* bărbat *JE:* de bărbat || 10 — 13: pică / *C,E:* cad || 14 — 13,C: trezesc *JE:* deştept || 15-16 — numai în *C,E:* Şi eu ziceam [...] chiar!... ||17—*B:* cabinetului/C,£ cabinetului, în parte || 19—*B,C:* uşa/£: usa cabinetului]| 20—13: canapelii) / *C,E:* canapelei şi zice în parte) || 28—*B,C:* iar uşa / £: uşa || 32 — numai în C,£: (Mică tăcere.) || 36 — *B,C:* şi merge / £:merge 283. 1 — *B,E:* (Bojbăind / C: N.B. (Bojbăind || 3 — *B:* Parc-am /C,£: (în parte): Parc-am || *5* — *B:* (împreună:) / C,£; (împreună, în parte.) || 18—13,*C:* vrun mobil/£; vro mobilă || 21-22 — 13; (Se pornesc iarăşi amîndoi [...] guleri. Stau încremeniţi cîtăva vreme făr-a vorbi.) / C: N.B. (Se [...] iarăşi [...] guleri.) / £; (Se [...] iar [...] guleri.) || 23 — 13: (piste puţm) / C,£: (tare) || 28 — *B,E:* (Se / C: N.B. (Se ||30 — *B:*

da, dacă nu-mi dai drumu, apoi las' / C,£: A! luptă vrei?... || 284, 1____*B :* SCENA^XVII/C,£: SCENA XVIII || 2 — 23,C: SMĂRĂNDIŢA, TINCA/' £: SMĂRĂNDIŢA || 8 —13; sau masca care / C,£; care || 13-16 — 13; îl ia şi-1 pune pe spetele Smărăndiţei făr-a zice un cuvînt.) / C,£: faca şi şalul? [...] dreptate. || 18 — 13: Autorul are dreptate!/ C,£: Şi bărbatul plăteşte. || *19* — *B:* (veselă): Mîngîie-te / C,£; Mîngîie-te || 19-20 — *B:* n-ai putut fi înşelat decît / C,£: ai fost înşelat || 24 — *B:* (către / C,£: Cu adevărat. (Către ||27-28 — *B:* ca [...] duducăi Tinca. / C,£: aici ca [... duducăi. || 29-30 — *B:* întuneric?.../ C,£: întuneric?... Ha, ha, ha... asta-i modă nouă. || 34 — *B:* (Tinca coboară ochii.) / *C,E:* TINCA: Dacă primiţi d-voastră... || 37 — *B:* Tolinescule / C,E: Nicule || 37-285, 4___ 73: ţine-o bine să nu o scapi. / C,£: Dar să iei seama la rămăşaguri... Nicu *(cu bucurie.) :* Tinco!... noaptea asta îi ziua cea mai fericită pentru

SMĂRĂNDIŢA *(în parte):* Ş-a perdut calendariul bietul băiet!... || 5 — *B:* (întră un ficior.)/C; N.B. (Intră [...]/£: (Intră [...] || 6 — *B:* FICIORUL/C,£; LACHEUL || 7-10 — 13: *(către public):* Domnilor, feriţi-vă de rămăşaguri cu damele cînd îi treaba pe înşălat, ca să nu perdeţi.

SMĂRĂNDIȚA *(către public)*: Dimpotrivă, domnilor, fiți mai mulțămiți de a perde decît de a cîștiga cînd vă înșală damele. / *C,E:* Nicule [...] prietinilor.il 30-32 — lipsesc în *BjC:* (Ușele [...] aprinse.) / *E:* (Ușele [...] aprinse.) (Cortina cade.) ||

PEATRA DIN CASĂ (p. 287)

Scrisă în ianuarie 1847, la Palermo, comedia a avut, la prima ei lectură doi auditori: Elena Negri și N. Bălcescu. Aceștia l-au îndemnat pe autor s-o trimită în țară pentru a fi reprezentată pe scenă („am compus în grabă un t/odevil întitulat *Peatra din casă,* cu scop de a combate tendința neomenească a unor părinți de a considera pe fete ca niște sarcini grele în familie, ca *petre în casă,* bune numai de a fi exilate la rnonăstiri. Tot cu această ocazie am atins în treacăt o chestie foarte importantă, acea a *dezrobirii țiganilor...* Doamna N... și Bălcescu au rîs de bună voie și m-au îndemnat să trimet vodevilul trupei din Iași" — relatează autorul împrejurările în scrisoarea către un prieten imaginar, datată „Palerma, ghenar 1847", publicată în prefața ed. 1875, I, p. XVII — XVIII; v. și voi. de față p. *26).*

Piesa a fost prezentată pe scena Teatrului Național din Iași înainte de întoarcerea în țară a autorului, într-un spectacol de binefacere, dat „în folosul arșilor [nu *artiștilor* — cum este greșit tipărit în ed. 1875, II, p. 323] din București", la 3 mai 1847. „Succes complet" — va caracteriza Alecsandri laconic, rezultatul premierei (cf. scris, către Ubicini — ms. B.A.R., nr. 3370, f. 259-262).

La succesul reprezentației au contribuit, cu siguranță, actualitatea chestiunilor atinse, faima scriitorului ca autor dramatic, distribuția bună: actorii Luchian (Nicu), Teodoru (Pîlciu), Neculau (Leonil), Teodorini (Her Franț), actrițele Sterian (Zamfira), Gabriela (Marghiolita), muzica lui Flechtenmacher și, îndeosebi, faptul că era vorba de o piesă națională.

Chiar dacă Alecsandri s-a putut gîndi, cînd a compus piesa, la creația lui Scribe, *La Demoiselle ă marier* (în care Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 218, vedea un model), *Peatra din casă* prezintă aspecte de arzător interes la acea vreme pentru societatea românească, dovadă succesul de care s-a bucurat.

S-a publicat mai întîi în broșură: *Peatra din casă.* Comedie cu cîntice în 1 act, Iași, 1847, apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,!,* 1852; *Potpuri literar,* 1854, p. 35-36 (Scena VI); *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 7-12 (cupletele: *Of, oj, op ce supărare, Eu, vestitul doctor Franț, Cît îmi pare bine, O! ce foc, Sărmanii bărbățelu, Sărmănica, Oricine trăiește, Ah! plîng și suspin); Opere complete,* II, 1875, p. 321-362.

în caietul ms. B.A.R. 3504, rămas de la M. Millo, pe fila 6 se află scris cu chirilice cupletul:

„Oof! Oof!
ce supărare de-a ave o fată mari
te silești ca s-o crești
ș-apoi purcezi la vînat
prin cel sat
să-i vînezi un bărbat.
Di-i bărbatul nătărău
te-nchini la duhul său.
Di-i ghebos, uricios
îi zici că-i foarte frumos
și-l zîmbești
și-l slăvesc
numai ca să-1 ginerese.
Oof! Oof!

Ce supărare de-a ave o fată mari."

Pe fila 14° este notată data *1841, avgust în 30,* iar la sfîrșitul caietului: *1848, mai 21.* Deci textul cupletului este anterior anului 1841 și a fost preluat de Alecsandri din creațiile scenice ale lui Millo.

VARIANTE

Peatra din casă, 1874 (A), Repertoriul dramatic, I (B),
Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D),
Teatru, II, 1875 (E)

288, 1-9 — în *A :*

PERSOANE	ACTORII
Căminarul Grigori Pîlciu (55 ani)	D. Teodoru
Comis. Nicu (22 ani)	„Luchian
Cucoana Zamfira, văduvă (35 ani)	Mad. Sterian
Marghiolita, fiica ei (17 ani)	Dla. Gabriela
Leonil, văr de-al 3-le a Marg. (20 ani)	D. Neculau
Her Franț Birman, doctor (45 ani)	„Teodorini
Ioana, țiganca bătrînă	
Un ficior	

Scena se trece în Iași. 1847 || 289, 1 — *A:* Peatra din casă. Partea 1/23; 1847. Peatra din casă *IE:* Peatra din casă |] între r. 2-3, numai în 23j

(Muzica de d. Flechtenmacher) \\3-4 — A,B: în Iaşi, în folosul arşilor jE; pe Teatrul Naţional din Iaşi în beneficiul [greşeală de tipar:] artiştilor || 5 — A,B: înfăţişează IE: reprezintă \\7 — A,B: Zamfirei/£: Zamfira || 8 — A: cu două dispărţituri şi cu două/73,£: cu două || 9 — lipseşte în A || H — A: Uită-te / 73,E: priveşte ||22 — A,B: vrînd/£; voind || 290, S - A : casă/73,E: să||29I, 8 — A : ţinîndu-i / B,E: Pipăindu-i|| 292, 9-10 — .4; (Cade în genuchi.) Zamfira (rădicîndu-1): Sărmanul mosiu Franţ, cît mă iubeşte!... Dar / B,E: Zamfira: Cum n-aş vrea să fiu doftoroaie, monsiu Franţ!... Dar || 33 — A,B: fi/E: fi cam || 293, 12 — A: sărută pe frunte / B,E: sărută || 14 — A,B: în tîrg, dragă Frănţişorule / E: Frănţişorule, în tîrg || 19 — A,B: meu jE: meu Franţ ||25 — .4:

(Aria: „Toată grija mi-am luat
Şi mortul mi-am îngropat...")
Toată grija mi-am luat,
C-am găsit fetii bărbat;
Fie slut, fie bătrîn.
Fie chiar hrănit cu fin.
Ce plăcere, ce noroc,
Zău, îmi vine ca să joc
Şi să sar într-un picior
Cu iubitul Frănţişor.

(Strigă / B,E: (Strigă || 29 — A : cu părul în hîrtie şi cu ojB.E: cu o ||294, 26 — A: (coborînd ochii) / B,E: (ruşinoasă) || 30 — A: (iute şi vesel) / B,E: (veselă) || 31 — A : Grigori Pîlciu / B,E: Pîlciu || 295, 8-9 — A : crepe [...] fete de boier / B,E: moară [...] fete || 12 — A: nenecuţă... (In parte.) La bal, la curte !... / 73, E: nenecuţă... || 20 — A : eu. (în parte.) Lojie la rîndul întâi! / B,E: eu || 296, 31 — A,C: la,la, la, la / B,E: la, la |j 297, 29 — A, B: în uşă/E.- uşa || 32 — A: Leonil (pregătindu-se de sărutat) \B,E: Leonil |j 33 — A, B: N.B. (Uşa / £: (Uşa || 298, 20 — A, B: să mă/E: să-mi || 21 — A,B: nu-mi/E; nu-mi mai || 34 — A: cofeturi. întră amîndoi pin fund, după ce s-au ascuns Leonil / B,E: Cofeturi) || 35 — A,B: N.B. (Păn-a/E: (Pană a 299. 11 — A: Zamfiriţă/ B, E: Zamfira || între r. 25-26, numai în A : Leonil (în vreme ce se întoarce Zamf.): Verişoara se mărită! || 27 — A : deschide / 73,E: să deschidă || 32 — A: că văd că ţi-ai / 77, E: că ţi-ai || 33 —,4,73: N.B. (întră un fecior.) j E : (Feciorul întră.) j| 40 — A,B: N.B. (Feciorul / £: (Feciorul 300. 2 — A: N.B. (în vremea ce Leonil deschide puţin dulapul pentru ca să zică cuvintele de mai sus, Zamfira apucă de vîră rochia şi cofeturile fără a se uita înlăuntru.) I[B: N.B.] 73,E: (Zamfira [...] cofeturile.) || 10 —,4,73: între-n şală / £: întri în salon || [4 — A,B: N.B. (Feciorul / £; (feciorul j| 19 — A:

plecăciune, cucoană Zamfiră. / 73,£: plecăciune. || 33 — A: gliganii / 73,£: bobocii || 34 — A: Gliganii / 73,E: Bobocii || 30 1, 23 — A: tot cuconi / 73,£: cuconi |! 34 — A: Şchioapă! / 73,E: Şchioapă... verişoara! || 302, 2 — .4,73: N.B. (Marghiolita/£: (Marghiolita || 11 — A: Verişoara mea fătoi!... O! / B,E .-„Fâtoi! || 19 — A : O! acum mă înec. / 73,£: O! || 21 — A: asta. / 73,E: asta. Nicu se turbură. \\ între rîndurile 27—28 — numai în A : Marg. (Se uită oftînd la Nicu care suspină, coboară ochii şi-şi suceşte pălăria.) |)31 — A : Ba / 73,£: (în parte): Ba j| 303, 14 — A,£: (Marghiolita / 73: N.B. (Marghiolita || între rîndurile 36-37— numai în A : (Toţi plîng şi se bocesc.) || 37 — A : Leonil / B,E: Leonil (în parte) |] 40 — A,B: N.B. (Marghiolita / £: (Marghiolita || 304, 7 — A: scaun.) /73,E: scaun): Mersi. || 19 — A: Auzi/ B,E: (în parte): Auzi || 20 — .4,73: N.B. (Ioana/E; (Ioana || 24 — A : volintirii? /73,E: volintirii?... bre, bre!... || 30 —,4,73: N.B. (întră/£: (întră || 33 —,4,73: N.B. (Ioana/E: (Ioana || 305, 8 —.4,73; N.B. (Cînd / £: (Cînd || 14 — .4 : Moaşa-n pod, moaşa-n pod. / 73,£: (în parte): Moaşa-n pod. ||16-17 — A: prostuţ eşti/73,£: m-ai ruşinat urît, măi || 22 — Ai supărat / B,E: foarte supărat || 25 — A,B: ceea / £: ceealaltă || 31 — .4,73: N.B. (Pîlciu / £ : (Pîlciu || 39 — ,4: Se / 73,£: (în parte): Se || 306, 2 — A : Leonil / 73,£: Leonil (în dulap) || 9 — A: Leonil / 73,£: Leonil (în parte) || 18-19 — A: Marg. (în parte): Nu ştie nici o buche.
LEONIL: Ei, cum l-aş părlui cu ist pumn. / B,E:
MARGHIOLITA: £ bien... parlon împreună.
Nicu: Parlon. || 21 — ,4,73: cu vuiet/£: tare || 26 — A: păgîn catolic/ B,E: păgîn || 31 — A: teatruri mari/73,£: teatruri || 307, 3 — A,B: ţi l-au / £ : te-o || IA —A: de/73,£: de-i || 26 — A: Auzi/73,£: (în parte): Auzit-ai]] 29 — ^4: (Nicu/73: N.B. (Nicu/E: Nicu || 308, 24 — ^4: Da/ B,E: Aber || 28 — ,4,73: îţi pune/£: pune-ţi || 309, 10-11 — A: casă!/ 73,£: casă! Of... ameţesc... leşin... || H — A: Ah!/73,£: Ah! mor. || 21 — A: (Strigîndu-le la urechi:) Cucoană / 73,£: Cucoană || 25 — A: (Strigînd mai tare:) Cucoană / 73,£: Cucoană || 3 10, 4 — A: că grele-s / 73,£: grele-s || 11-12 —,4,73: terbentină [...] Terbentină / E:terpentină [...] Terpentină || între r. 16-17 — numai în A : Leonil: Auzi băborniţa?... j| 38 — A: Sacrament noh amj B,E: Saperment ain ||311, 2 — ,4,73: un/ £: vrunj || 9-10 — A : Bre, / B,E: Uf! [...] Bre, || 23-24 — A : ştire... / B,E: ştire să fugă. || 26-28 — A: Bravo, Leoniţă, să trăieşti. (întră în dulap şi se îmbracă cu rochia de nuntă a Marghiolitei.) / 73,£: (Ie [...] dulap.) || 34 — A: ba mai bucuros oi/73,£: Mai bucuroasă voi || 312, 6 — A: (Aria: „Mă duc, mă duc, mă duc pe pustii") / A,D: Ah plîng, ah plîng, ah plîng şi suspin / 73,£; Ah! plîng şi suspin || 7 — A,D: Şi sus- şi sus- şi suspin mereu / 73,E: Şi suspin mereu || 8 — ^4,D: Şi suf- şi suf- şi ufăr un chin / 73,£: Şi sufăr un chin || 10 — A,D: în fur- în fur- în furtună

rea / *B.E:* în furtună rea || 11 — *A,D:* Ca frun- ca frun- ca frunza plutesc / *B,E:* Ca frunza plutesc || 12 — *A,D:* Şi-n dur- şi-n dur- şi-n durere grea / *B,E:* Şi-n durere grea || 17 — *A:* cu rochie, a socoti / *B,E:* va socoti || *25 —A:* salupu *[7]/B,E:* mantela || 26 — *A,B:* N.B. (Marg./E: (Marghiolita || 27 — *A:* înlăuntru zicîndu-i / *B,E:* înîntru || 35 — *A,B:* N.B. (Uşa [...] întră *JE:* (Uşa [...] vine [[313, 6 — *A :* încet / *B,E:* încetişor || 16 — *A:* fac/J3,E: prefac || 29 — *A:* la curaj / *B,E:* curaj || 31-32 — *A:* Pîlciu / *B,E:* Ce-am auzit! glasul lui Pîlciu]|314, 7 — *A:* mă mai/ *B.E:* mai || 10 — *A,B:* Pre-a mea lege / *E:* Pre legea me || între r. 18-19-— numai în *A:* (Aria: „La Copou, la sălcioară") ||315, 16 — *A:* plesnească ochii *jB,E:* sară ochişorii || 25 — *A:* ori / *B.E:* ori... ori J] 30 — *A.B:* N.B. *{Se JE:* (Se ||316, 28 — .4 : mult.

Amorul m-aşteaptă; amorul mă cheamă;
Amorul e singur al vieţii noroc.
Acum de nimica, de nime n-am teamă;
Aş trece prin valuri, aş trece prin foc.

Norocul, plăcerea sînt paseri uşoare
Ce cîntă ş-aţîţă al inimei dor;
Nebunul şi prostul le lasă să zboare,
far omul cuminte le prinde in zbor.

Amorul m-aşteaptă; amorul pe mine
Mă-ndeamnă-a cunoaşte al vieţii noroc.
O, dulce iubită, acum pentru tine
Aş trece prin valuri, aş trece prin foc. /

B,E: mult... ||31 — *A.B:* N.B. (Se/75/ (Se || 3 17, *21 — A :* Las'/*B.E:* Ei, las' || 31 — *A:* fără urechi. (Se smunceşte / *B.E:* făr' de urechi. (Se luptă cu Zamfira || 34 — *A:* glasurile / *B'.E:* glasul || 38 — *A.B:* N.B. (Zicînd *IE:* (Zicînd || 39 — *A.B:* N.B. (Leonil//: (Leonil || 3 18, 4-6 — *A.B:* N.B. (în toată vremea asta Zamf. alungă pe Leonil, zicînd [...] stahii [...] băborniţe / *E:* Zamfira (în toată vremea asta alungă pe Leonib : [...] stahie [...] băborniţă || 8-9 — *A:* (Lumină.) Zamfira (în mijlocul scenii), Leonil (Ia uşa dulapului), Pîlciu şi Franţ (întrînd pin fund), Ioana (aducînd luminări din stînga), Marghiolita şi Nicu (în dulap) / *B:* Zamfira [...] luminări din stînga / £: Zamfira [...] luminări) || 12 — *A.B:* N.B. *(Se I E:* (Se || 27 — *A:* odată / *B.E:* împreună || 33 — *A:* la Leonil / *B.E:* şi apucă pe Leonil de braţe || 3 19, 1 — *A :* blestematule ! (îl zgîlţîie de mînă.) *jB.E:* blestematule! || 3 — *A:* mai încet / *B, E:* încet || 8 — *A.E:* (Zamfira/B: N.B. (Zamf. || 13 — *A :* slobozenie / *B.E:* iertare [| 25 — *A.B:*

viind/E: viind iute || 3 L — *A.B:* N.B. (Nicu/£: Nicu || 320, *21 —A:* domnilor mei / *B.E:* cinstiţi boieri || 23 — *A.B:* nu/E: nu mai [| 32 1, 3 — *A.B:* se înaintează / E: înaintează || 23 — *A.B:* Sfîrşit/E: (Cortina cade.) || în *B,* la sfîrşitul piesei, se află nota următoare: „Cupletul din scena, XI *[Oricine trăieşte...]* trebuie să fie cîntat pe arieta *Cumătriţă dragă,* şi cel din scena XII *[Ah! plîng şi suspin],* pe cînticul *Mă duc pe pustii."* \\

NUNTA ŢĂRĂNEASCĂ (p. 323)

Revenit în ţară după moartea Elenei Negri, la începutul verii 1847, Alecsandri îşi află alinarea durerii în dragostea şi compasiunea pe care i-o arată prietenii săi C. Negruzzi, A. Russo, M. Millo, A. Cantacuzino. Preocupările şi activitatea acestora pe plan politic şi cultural nu-i erau străine, astfel încît participarea scriitorului la pregătirea mişcării revoluţionare ce va izbucni în anul următor era de aşteptat. El nu va rămîne deoparte nici atunci cînd îi va vedea pe toţi sprijinind cu avînt patriotic activitatea teatrului din Iaşi, care simţea acut lipsa de piese naţionale. Prima lui contribuţie după întoarcerea în ţară este *O nuntă ţărănească* — tablou naţional într-un act, pe muzică de Flechtenmacher, a cărui premieră are loc la 3 februarie 1848, în cadrul unuia dintre cele trei spectacole de binefacere pe care trupa de la Iaşi le dădea în folosul săracilor. Piesa lui Alecsandri este jucată de „persoane din societate": „Doamnele erau frumoase în costume de ţărănci, Millo, actorul, era aşa de caraghios în rolul unui profesor grec, hora, reprezentată pentru prima dată pe scenă, arăta aşa de graţioasă, încît piesa a reuşit mai presus de toate speranţele mele" — relata autorul împrejurările în scrisoarea citată adresată lui Ubicuii (cf. *Scrisori. însemnări,* p. 153-155).

Noutatea şi îndrăzneala acestei creaţii dramatice constau în prezentarea pe scenă a ţăranilor — e drept, într-un mod idilic — cu intenţia de a atrage atenţia claselor de sus asupra maselor populare, de a le face să se simtă solidare cu ele în pragul revoluţiei ce se pregătea (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 157—160). Charles Drouhet identifică în piesă elemente din comedia în 3 acte în versuri, datînd din 1768, a lui Favart, intitulată *Les Moissonneurs* (cf. *op. cit.,* p. 220).

O nuntă ţărănească a plăcut foarte mult publicului, iar la 9 martie 1848 se juca din nou, de data aceasta „pe un vulcan", cum avea să se exprime Alecsandri (v. prefaţa ediţiei 1875, în voi. de faţă, p. 26), căci „în culise

clocotea o revoluţie" (care şi izbucneşte la Iaşi peste trei săptămîni, la 28 martie, fiind însă imediat înăbuşită).

S-a publicat pentru prima dată abia peste trei ani, pentru că, după cum se ştie, participanţii la mişcarea eşuată au fost nevoiţi să ia calea exilului. Printre ei se afla şi Alecsandri, care va petrece doi ani de exil la Paris. Piesa va vedea, aşadar, lumina tiparului în 1850, în broşură, la Tipografia *Buciumului român* din Iaşi (seria „Teatrului românesc", nr. 1). Editorul T. Codrescu informa pe cititori că fusese reprezentată în folosul săracilor, în 3 febr. 1848, de cîteva persoane din societatea ieşeană. în acelaşi an, piesa se publica şi în foiletonul *Zimbrului,* I, nr. 26-30, sept.— oct. 1850, p. 102-108, 111-118. în nr. 35-38, 3-14 mai 1852, p. 137-139, 141-143, H5-147, 149-151, *Gazeta Transilvaniei* reproducea şi ea *Nunta ţărănească,* după foiletonul *Zimbrului.* Piesa figurează, de asemenea, în voi. *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852. Fragmente vor apărea şi în volumele: *Potpuri literar,* 1854, p. 37-39 (Scena III) şi *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 13-15 (cupletele: *Mîndre prepeliţe, Ce necaz pe mine, S-a dus vremea cea frumoasă, Atunci varga pe spinare, Ai se chinta).* Figurînd in lista repertoriului său dramatic pe care dorea să-1 tipărească în volum încă din 1865 (cf. scris, din 30 oct. 1865 către Pantazi Ghica — în V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 171-173),] Alecsandri include *Nunta ţărănească* în voi. II al ediţiei de *Opere complete,* 1875, p. 363-388.

în ms. B.A.R. 3504 (ms. Millo), pe fila 18" se află modelul sau o versiune scenică a cupletului *Atunci varga pe spinare:*

„STUDENTU
Bată-1 focu grec
Cum mă năcăjeşte
toată ziua mare
ca să mă înveţe
Grecu păsăreşte
tipto, tiptis, tipti."

Ms. 3504 este datat la sfîrşit: 1848, *mai* 21.

VARIANTE

O nuntă ţărănească, 1850 (A), Zimbrul (B),
Gazeta Transilvaniei (C), Repertoriul dramatic, I (D),
Potpuri literar (E), Vioara teatrului românesc (F),
Teatru, II, 1875 (G)

323,— în *A,* foaia de titlu: O nuntă ţărănească. în fruntea textului: Nunta ţărănească / în *B,* titlul: O nuntă ţărănească. Scene naţionale de V. Alecsandri [cu următoarea notă a redacţiei *Zimbrului:* „Piesa aceasta,

pe care noi, cu încuviinţarea autorului, d. V. Alecsandri, o tipărim în Foiletonul *Zimbrului,* au fost reprezentată în folosul săracilor în 3 fevr. 1848, de către cîteva persoane ale societăţii din Iaşi. în memoria acelii fapte vrednice de laudă, redacţia găseşte de cuviinţă a tipări totodată şi numele acelor persoane carele, călcînd pe deasupra unor seci prejudeţe, s-au urcat pe scena teatrului cu nobila dorinţă de a aduce înseninător ajutor nenorociţilor ce suferea sub asprimea iernii din anul 1848.

Rolurile acestui tablou de obiceiuri naţionale, improvizat de autor pentru o aşa de frumoasă ocazie, au fost jucate de către da. E. Mavrocordat şi d-nii A. Mavrocordat, V. Alecsandri, M. Milu, C. Negruzzi, N. Rosetti, A. Russo... etc. etc____"] / în C, titlul: O nuntă ţărănească. Scene naţionale într-un act de V. Alecsandri, Iaşii, 1850 [cu următoarea notă a redacţiei: „Trebuie să fim drepţi şi către plasa aceea de cititori carii nu s-au născut in zodia seriozităţii; de acea publicăm din *Zimbru* piesa această naţională, originală, carea altfeli, pentru pedecele comunicăţiunii literarie, ar rămînea necunoscută publicului nostru. Opul însuşi va vorbi despre sine şi despre talentul poetic al auctorului; de acea nici că are lipsă de recenziune. *Red."]* || 324, 5 — *A,B:* lui Trohin / *D,G:* lui || între r. 5-6 — numai în *A.B:* Trotuşan, mirele Ilenuţii [după lista persoanelor, şi în *A,* următoarea notă: „N.B. Piesa aceasta au fost reprezentată în folosul săracilor în 3 fevr. 1848 de către cîteva persoane ale soţietăţii din Iaşi. în memoria acelei fapte vrednice de laudă, găsim de cuviinţă a însemna aice şi numele acelor persoane care, călcînd pe deasupra unor seci prejudeţe, s-au urcat pe scena teatrului, cu nobila dorinţă de a aduce înseninător ajutor nenorociţilor ce sufereau sub asprimea iernei din anul 1848.

Rolurile acestui tablou de obiceiuri naţionale, improvizat de autor pentru o aşa de frumoasă ocazie, au fost jucate de către d-na E. Mavrocordat şi d-nii A. Mavrocordat, V. Alecsandri, C. Negruzzi, M. Millo, N. Rosetti, A. Russo ş. al. *Editorul"]* ' 325. 1 — *A.B:* O nuntă *ţ D:* 1848. Nunta. *jG:* Nunta || 2-4 — *A:* Scene naţionale în 1 act/ *B:* Scene naţionale de V. Alecsandri. Scena se trece la moşia lui Leonescu / C; Scene naţionale într-un act de V. Alecsandri, Iaşii, 1850 *j D:* Tablou naţional în un act. (Muzica de'd. Flechtenmacher). Reprezentat în Iaşi, în ajutorul săracilor, în 3 februariu 1848 *jG:* Tablou naţional în un act. Reprezentat [...] 1848 || 5 — *A,B,C:* înfăţoşază [...] cîmpenească / *D:* înfăţişează [. . .] / G: reprezintă [...] de ţară || 6-7 — *A,B,C:* mai iu fund, un scrinciob / *D,G:* spre

[...] copaci || 11 — *A,B,C:* Alecu, asemine) / *D,G:* Alecu) || 22 — *A.B:* Arie de d. Flechtenmacher

Ştiu că prepeliţe / *D,F:*
Ştiu că prepeliţe / *G:*
Mîndre prepeliţe ||

326, 11 — *A.D.G:* vrabia / *B*: că vrabia || 18 — *A,D,G:* ţi-i/ 73: îi || între r. 28-29 — numai în ,4,73:

Arie: „Cumătriţă dragă" || 31-34 — în *A,* cu menţiunea: (bis) || 35—36 — în ,4,73: cu menţiunea: (bis) || 37—38 — *A,B:* Tipto, ptitis[...] tipto, ptiptis / *D,G*: Tipto, tiptis [...] tipto, tiptis || 327, între r. 4-5 — numai în ,4,73: Arie de d. Flechtenmacher || 16 — *A.B.D:* N.B. (Ghir [...] intre/G: (Chir [...] în || 26 — *A.B.D:* N.B. (Chir/G: (Chir]j 33 — *A.D.G:* stînga/73: stînga şi văitîndu-se || 328, 14 — *A,D,G:* ani! / 73: ani! (în parte.) Să plesneşti. || 22 — *A,D,G:* piper?/73; o tabacheri is to piperi? || 33 — *A,D,G:* Gaitanis/ 73: Gaitanis (şi mai furios) || 329, 6 — *A,B,D:* tu / G: to [erata îndreaptă: tu] || 15 — ,4,7J,G; Megas postelnicos! / 73: Na skasis || între r. 16-17—numai în ,4,73: Arie: „Ah. kera Marghioala || 330, 6 —.4,73,73: N.B. (Alecu / G: (Alecu || 8 — ,4,73,73: Kir Gaitanis/ D,G: Gaitanis || 11—74,73: Arie de d. Flechtenmacher / *D,E,G:* I || 32— ,4,73,73,73: şcoleriul / *G:* şcolarul || 331, 16 — *A,B,D,E,F:* copiii/G; baeţii || 332, 23 — ^,73,73; strigînd/G: Strigă [j între r. 34-35 — numai în ,4,73: Aria „Căluşăilor" || 333, 33 — ,4,73,73: N.B. (Gaitanis / G; (Gaitanis || 34 —.4,73,73: N.B. (Se/G:(Se || 334, 10 — *A*,73: şi mai / 73,G: mai || 11— .4,73,73: N.B. (Doi/G: (Doi || *12 —A,B,D:* băţ/G: baston || *U — A,B,D:* ce/G: carii || 15 —,4,73,73: N.B. (în / G: în || 20 — *A,B:* care le-ai/ *D,G:* de care ai || 26 — *A:* Arie de Flechtenmacher. *ljB,D,G:* I || 32___ ,4,73; De-al tău cal voinic şi tare/D,G: De voi doi, peste hotare jj 335, *J — A.D.G:* le/73: le mai || 35 — *A,B,D* ; N.B. (Orhestrul / G : (Orhestrul||336, între r. 23-24, numai în *B:* N.B. (Orhestrul încetează.) || 28 — *A,D,G:* (rîzînd) / 73: (cu groază) |]32-33—*A :* întră || *B,D,G:* intrînd || 337, 1-2 —.4,7?: bine i-o zis Trohin Păcală [numai în 73; (Rîde.)] / *D,G:* Ha, ha, ha!... || 3 — *A,D,G:* Toţi/73: Toţi (rîzînd) || 15 —,4,73:

I

TROTUŞAN
O ceas ferice!
Acum aice
Pe-a mea iubită eu o privesc!
Ah, ce uimire
De fericire
In al meu suflet acum simţesc!

II

ILENUŢA
O ceas ferice!
Acum aice
Pe al meu mîndru [73: iubit] eu îl privesc.
Ah, ce uimire
De fericire
în al meu suflet acum simţesc.

TROTUŞAN /

D,G: TROTUŞAN || 338, 23 — *A,B,D:* N.B. (Orhestrul / G : (Orhestrul [24 —,4,73,D: Hor/G: Cor || 339, 13 — *A,B,D:* N.B. (Hora/G: (Hora |! 20 —,4,73: ghiontată / D,G: ghiotatos || 24 — *A,B,D:* N.B. (Privighitorul / G: Privighitorul || 341,7—*A,B,D:* N.B. (Ilenuţa / G: (Ilenuţa|1 36—*A,B,D:* N.B. (Ţăranii / G: (Ţăranii ||342,26—*A,D,G:* ş.c.l. / *B:* Uţa, uţa tot aşa, Măi voinice, nu te da || 31 — *A,D,G:* mai / 73: Tenedosite mai || 343, 9 — .4,G: (Ţăranii [...] întoarce ca mai înainte.) / 73,D; N.B. (Ţăranii [.. .1 întoarce.) |j 9—10 — *A,G,D:*

Uţa, uţa, căpitane ş.c.l. / 73:
TOŢI
Uţa, uţa... şi c.l.
GAITANIS
Aman, aman... şi c.l.
TOŢI
Uţa, uţa... şi c.l. jj

22 — *A,D,G:* răvaşul [...] l-a adus/73: scrisoarea [...] au adus-o j| 22 — *A,B,D:* FRUNZĂ: Coroierul. ALECU [numai în ,4,73; (deschide [,4 : luîndl răvaşul)]: Ce/G: Ce || 344, 10 — *A.B.D:* N.B. (Ilenuţa / G: (Ilenuţa |! 28 —,4,73,73: N.B. (Alecu *jG:* (Alecu || 35 — *A,B,D:* N.B. (Jocul / G: (Jocul || 37 — *A.B:* (perdeaua cade.) / *D:* Perdeaua cade.) Sfîrşit. / G: (Cortina cade.) ||

CHIRIŢA ÎN IAŞI sau DOUĂ FETE Ş-O NENEACA (p. 345)

Scrisă în acelaşi timp cu *Scara mîţei,* adică în primele luni ale anului 1850, îndată după întoarcerea scriitorului din exil, comedia s-a prezentat în premieră la Teatrul Naţional din Iaşi, la 9 aprilie 1850, repurtînd un mare succes. în distribuţie figurau cei mai buni actori ai teatrului: Millo în rolul Chiriţei, iar în celelalte, actorii Teodoru (Grigori Bîrzoi), Teodorini (Pungescu), Neculau (Bondici), Luchian (Guliţă), Bonciu (Cuculeţ), d-na

Sterian (Văduva Afin) şi „demoazelele" Chiciu (Aristiţă), Bibiri (Calipsiţa), Nini (Luluţa). Pînă şi rolurile secundare erau interpretate de actori de frunte: Bossie (Un fecior boieresc), Apostu (Un slujitor de barieră), Handoca (Un surugiu), Halepliu (Un neamţ cu orga). Muzica fusese compusă în grabă de Flechtenmacher.

In ce priveşte modelul personajului principal al piesei, despre care s-a discutat mult şi s-au făcut numeroase presupuneri, e posibil ca *Madame Angot* ca şi „atîtea alte figuri asemănătoare din piesele văzute sau citite ia Paris să-i fi răsunat în minte, atunci cînd s-a gîndit să zugrăvească acest tip dm societatea moldovenească, după cum îi vor fi stat cu atît mai mult in minte şi nenumărate « coane Chiriţe » reale, văzute mai cu seamă înainte de 1848, dar şi acum, după întoarcere, prin teatrele şi saloanele ce le frecventa". Este însă incontestabil că „tipul central al piesei lui Alecsandri şi piesa însăşi sînt în întregime autentic româneşti, potrivite mediului şi momentului social de la 1850" (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 239-240). Cu privire la model, Ch. Drouhet *(op. cit.,* p. 213) se exprimase în acelaşi sens: „Imitaţia strînsă a originalului e însă o excepţie în lucrările dramatice ale lui Alecsandri, care, de obicei, transportă în comediile sale cîteva elemente ale unui model străin, asociindu-le cu elemente provenite din alt text sau izvorîte din propriu său fond şi făcîndu-le să-şi piardă aspectul exotic, atît prin transformările la care le supune, cît şi prin ambianţa în care le introduce". Această caracteristică o are în vedere şi Alphonse Royer în *Histoire universelle du theâtre. Histoire du theâtre contemporain en France et ă Vetranger* (1800— 1875J, Paris, 1878, t. II, p. 391, unde indică, în treacăt, asemănarea dintre cucoana Chiriţa şi M-me Angot (personaj interpretat cu deosebit talent în piesele lui Maillot şi Aude — altă coincidenţă!___ tot de un bărbat, actorul Corsse Labenette): „Dans trois pieces consecutives, il [Alecsandri] mit en scene une femme ridicule qui personnifiait la Dourgeoisie enrichie, sous le nora de *Madame Kiritsa,* espece de *Madame Angot* moldovalaque: *M-me Kiritsa ă Jassy, M-me Kiritsa en province; M-me Kiritsa retour de Paris"* (v., mai pe larg, Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 143___ 187).

„Modele" literare putea găsi Alecsandri şi la noi, întrucît tipul provincialului în capitală mai fusese satirizat de Kogălniceanu şi C. Negruzzi în „fiziologiile" lor.

în anul următor, comedia este prezentată la Bacău şi Focşani, iar între 5-15 sept. 1851 la Bucureşti, unde înregistrează un succes nemaiauzit, adunînd la spectacol o mulţime de boieri, veniţi anume de la moşii, şi chiar pe domnitor (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 253).

Piesa s-a impus în teatrul românesc, ceea ce îl făcea, peste un sfert de veac, pe Alecsandri să reflecteze la noi situaţii în care personajul central ar putea apărea pe scenă: „. . .tipul Chiriţei va rămînea în repertoriul nostru şi va fi exploatat cu succes încă mult timp, căci este o baie nesecată, aşa, de exemplu, ce-ar plăti o Chiriţa care *s-ar întoarce de la Cameră ? O Chiriţa politică ? O Chiriţa gheşefteră ?* etc. Toate aceste, bine tratate, ar avea succesuri sigure" — îl încredinţa scriitorul pe interpret (cf. scrisoarea datată Mirceşti, 25 fevr. 1874, adresată lui M. Millo.— în V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 215).

Pentru o vreme, apoi, interesul publicului pentru acest gen de reprezentaţii a slăbit. La 15 dec. 1882, scriitorul intervenea, într-o scrisoare adresată lui Grigore Gr. Cantacuzino — pe atunci director al Teatrului Naţional din Bucureşti — pentru readucerea pe scenă a Chiriţei şi, bineînţeles, a lui Millo în acest rol: „Am vorbit înainte de plecarea mea despre *Cucoana Chiriţa.* Profitaţi de restul de vigoare al bătrînului Millo pentru a monta din nou această piesă în care el excelează.

Aceasta îi va face o mare plăcere, şi publicului de asemenea, sper" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 40).

Piesa nu va fi reluată însă decît peste cîţiva ani, dar publicul nou o va primi cu acelaşi entuziasm, deşi interpretul nu mai avea vigoarea de la premieră: „Am fost aseară la teatru — îi scria la 24 oct. 1886 Alecsandri, de la Bucureşti, soţiei sale rămase la Mirceşti — de am revăzut pe bătrînul Millo, cu cucoana *Chiriţa la Iaşi,* şi mărturisesc că am fost uimit de a videa succesul acestei piese, care s-a reprezentat pentru întîia oară la 1844 [în realitate: 1850] .. .adică cu patruzeci şi doi de ani înainte. Cîte suvenire de tinereţe a deşteptat în mine acest tablou al societăţii noastre de acum aproape o jumătate de secol!... Bietul Millo, îmbătrînit, slăbănogit, a jucat cu multă vervă, deşi nu-1 mai ajuta glasul, nici memoria.

Publicul, format de noua generaţie, a rîs cu hohot, ca şi acel de la 1844 şi, zărindu-mă în lojă (pe care Chiriţa o numea lojniţă), după ce 1-a. rechemat pe Millo, a început a striga cu zgomot autorul! Am fost obligat iar a mă prezenta pe scenă, deşi nu-mi prea cuvenea! în toată sala Millo şi eu, numai, înfăţişam epoca cucoanei Chiriţa, cu trăsura ei cea galbină, cu caii de poştă ai lui Privileghe etc. Cum trece vremea, cum se schimbă lumea" — încheia cu nostalgie scriitorul (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 378).

„Comedia cu cîntice" s-a publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852; *Potpuri literar,* 1854, p. 41-43 (Scenele I — Act I şi II — Act III); *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 21-29 (cupletele: *Ian să-ţi spun, De-ai umbla, Ochii şi sprincenile, Dumnezeu să te ferească,*

Ouvcrnania m-a spus nouă, Ce folos, vai! că ***am*** *fete, Acest tîrg ce-i zic în lume, Aici în Iaşi de vrei, Un filosof fără minţi); Opere complete,* **II, 1875, p. 389-465.**

Se pare că piesa s-a publicat şi în broşură separată, la Tipografia *Buciumului român* **din Iaşi, înainte de apariţia** *Repertoriului dramatic,* **I, 1852, în care se face această menţiune (la finele comediei** *Chiriţa în provinţie)* .

La Biblioteca Academiei R.S.R., în ms. 5085 *(Teatru. Din repertoriul lui Matei Millo),* **pe f. 115[r] se află notat cu litere latine rolul Neamţului:**

„*Neamţul* din *C-na Chiriţa în Iaşi*

Scena **2**

(intră cu Pungescu şi Bondici)

PUNGESCU: CU noi.

— : No gut... meine hern !

BOND.: Cenuşerule!

— (Se duce lîngă trăsură şi începe a cînta cu flaşneta.)

TOŢI: Să ne găzduim.

— (Cîntă din flaşnetă.)

GULIŢĂ: Pe celalt.

— : No! iasenzi şon geen.

GUL.: Neamţule.

— : Gut... gut... ser bevol. (Iese cu Chiriţa şi Guliţă.) (Joc de scenă la finalul actului.)"

Recent, Marta Anineamu dezvăluie existenţa unui manuscris autograf inedit al acestei piese, reproducînd şi cele patru fotocopii pe care le-a avut la dispoziţie:

„Este cunoscut[1] — spune d-sa — interesul pe care V. Alecsandri îl exorda manuscriselor şi în general oricărui autograf. Urmele unei colecţi organizate de autografe s-au păstrat în arhiva sa personală, din păcate în mare măsură risipită. în ce priveşte manuscrisele creaţiilor sale literare, parte, rămase în familie, au fost dăruite Academiei Române, iar parte.

[1] Cu cinci ani în urmă tov. G. Voiculescu ne-a încredinţat aceste patru fotocopii de pe un manuscris al lui V. Alecsandri, scris cu caractere chirilice, cu rugămintea de a le transcrie şi a indica conţinutul lor în vederea publicării acestor fragmente în revista *Manuscriptum.* **Tovarăşul G. Voiculescu nu a mai dat nici o urmare acestei propuneri de colaborare pînă în anul trecut cînd a insistat să mă ocup singură de publicarea lor. în speranţa că între timp va apare şi manuscrisul original, am amînat pînă în prezent să dăm publicităţii acest fragment din piesa** *Chiriţa la Iaşi*; **astăzi o facem, atît pentru importanţa cunoaşterii sale, cît şi în speranţa că vom stimula astfel ieşirea la lumină a manuscrisului integral [nota M. Anineanu].**

oferite de el prietenilor săi, au rămas, fie în colecţiile acestora, fie, prin grija lor, au ajuns tot la Academie. în adevăr, cu o răbdare incredibilă, poetul îşi copia « pe curat » manuscrisele pentru a le dărui.

S-au păstrat astfel din începuturile sale literare trei manuscrise ale poeziilor *(Doine-Poezii),* **dintre care unul a fost copiat special pentru Costache Negri şi altul pentru Catinca Negri, mai tîrziu manuscrisul** *Fîntînii Blanduziei* **a fost copiat de trei ori pentru a fi dăruit fratelui său Iancu Alecsandri, lui Ion Ghica şi lui D. Ollănescu-Ascanio; alteori chiar manuscrisul iniţial a ajuns în posesia prietenilor. Şi totuşi, făcînd bilanţul numeroaselor manuscrise rămase de la poet, constatăm că pentru prima parte a creaţiei sale dramatice (pînă la** *Boieri şi ciocoi)* **nu s-au păstrat decît puţine manuscrise. Astfel, în manuscrisuljromânesc 809 de la Academie, între filele 81-157 sînt grupate cînticelele comice:** *Şatrarid Timotei Napoilă, Clevetici* **şi piesele:** *Satul lui Cremine, Sgiroitul risipitor,* **toate scrise cu caractere chirilice, cum şi localizarea** *Sfredelul dracului,* **cu caractere latine. Aceste mici manuscrise au aparţinut lui Ion Ghica şi au fost dăruite de el Academiei Române. Răzleţe, printre altele, s-au mai păstrat:** *Stan Covrigarul, Ion Păpuşeriul, Barbu Lăutarul, Surugiul* **şi independente:** *Doi morţi vii* **şi** *Agachi Flutur.* **Cam acestea sînt manuscrisele teatrului de început: deci, întîlnirea astăzi cu un fragment în lotocopie, din manuscrisul comediei** *Chiriţa la Iaşi* **ni s-a părut un lucru interesant şi demn de dat publicităţii.**

Cele patru fotocopii, numerotate de la 1 la 4, reprezintă un fragment din actul I, scena I a numitei comedii. Din păcate lipseşte foaia de titlu care, poate, aşa cum obişnuia Alecsandri, purta data cînd a fost scrisă piesa, căci după « engolpion[-ul] de anul nou 1845 » (nu 1844!) pomenit de Chiriţa, s-ar putea ca piesa să fi fost scrisă înainte de 1850, anul în care ea s-a jucat pentru prima dată la Iaşi, în beneficiul actorilor. Lipseşte tot începutul, cu intrarea în scenă a rădvanului şi dialogul dintre slujitor şi ţigancă, pînă la primul cuplet al Chiriţei.

După cum se suprapun petele de cerneală existente pe file, bănuim că manuscrisul are formatul unui caiet din care prima fotocopie reprezintă fila 1 verso, a doua fila 2 recto, a treia fila 2 verso şi a patra fila 3 recto. Textul este scris cu caractere chirilice, indicaţiile de regie sînt puse în paranteză, cuvîntul « slujitor », ca indicaţie a personajului, este prescurtat, cîteva cuvinte au fost şterse de poet, iar cupletele sînt numerotate cu 1 şi 2.

Piesa nu a cunoscut altă ediţie pînă la apariţia în *Opere complete. Teatru,* **voi. II, Buc, «Socec», 1875, pp. 388-465; fragmentul de manuscris în fotocopie se încadrează între paginile 393-397 ale ediţiei.**

încercînd să facem o comparaţie între manuscris şi ediţia princeps, găsim unele deosebiri care, dacă nu sînt esenţiale, sînt suficient de nume-

roase. Transcrierea pe care o prezentăm aici respectă normele obişnuite în transcrierea textelor chirilice[1]. Alecsandri nu a fost de acord cu ortografia de la Editura Socec, aşa încît unele deosebiri ortografice, datorite acesteia, am considerat că nu merită să fie semnalate *(lipseşte,* în ediţie *lipsesce...).* Cum în intenţia poetului a fost să pună în gura personajelor sale o pronunţie regională, cît mai moldovenească, am încercat să o păstrăm şi noi în transcriere, cu atît mai mult, cu cît în ediţie tendinţa de moldovenizare este şi mai pronunţată, atît gramatical, cît şi lexical (perfectul compus format cu auxiliarul din vorbirea obişnuită *o,* că au venit = c-o venit; circiumă = crîşmă).

Prezentăm deosebirile mai însemnate [...].

Necunoaşterea manuscrisului integral ne împiedică să tragem concluzii asupra diferenţelor dintre acesta şi textul tipărit. S-ar părea că manuscrisul reprezintă forma iniţiată a comediei. Am putea presupune că, dacă numai în cele patru file de manuscris au fost atîtea modificări, pe toată lungimea piesei ele au fost numeroase şi atunci putem crede că a existat alt manuscris după care s-a făcut ediţia, numai dacă nu cumva poetul a făcut aceste modificări direct în corectură. Pentru metoda de lucru a scriitorului acest detaliu ar fi fost interesant." *(Restituiri: V. Alecsandri — Chiriţa la Iaşi: într-o primă versiune,* în *Manuseriptum,* VII, 1976, nr. 4 (25),'p. 134—137).

Fragmentul de manuscris publicat de Marta Anineanu este foarte preţios şi credem că datează din perioada 1850—1851, dacă avem în vedere scrisul cu caractere chirilice şi deosebirile marcante dintre această redacţie autografă şi ediţiile 1852 *(Repertoriul dramatic,* I) şi 1875 *(Opere complete. Teatru,* II), care sînt aproape identice. S-ar putea ca fragmentul să facă parte, într-adevăr, din manuscrisul ediţiei princeps, care este aceea anterioară *Repertoriului dramatic,* I, 1852 şi pe care noi n-am putut-o consulta. El nu poate fi considerat, în nici un caz, drept manuscris al ediţiei din 1875, chiar dacă nu am avea în vedere alt considerent decît scrisul cu caractere chirilice, la care Alecsandri renunţase de multă vreme.

VARIANTE

Repertoriul dramatic, I (A), Fragment ms. (A,).
Potpuri literar (B), Vioara teatrului românesc (C),
Teatru, I. 1875 (O)

347, 1— *A:* 1850. Chiriţa *j D:* Chiriţa || între r. 4-5, în *A:* (Muzica de dl. Flechtenmacher) || 5-6 — *A:* benefiţiurile [...] români/77: beneficiul [...] români, la. 1850 || 8 — *A:* înfăţişează / 77: reprezintă || 9 — *A:*

[1] Ѣ = ea; Ѫ = ă, î, e; *w* = i, u; oă = ouă; suprimarea lui *u* final, nediftongarea lui e iniţial... [nota M. Anineanu].

perdelii / 77: cortinei || 348, între r. 35-36 — numai în *A:* 1 || 349, 15 — *A,D:* Cucoană, avem *j A.:* Nu te supăra, cucoană, c-aşa-i rînduiala. Avem || 23—*A,D:* ziseşi / *A.:* zisei || 25-26—*A,D:* surugiu / *A.:* surugii || 27 — *A,D:* Aice-n capitală *ţ A.:* Aici în Iaşi || 32 — *A,D:* merge spre barieră/^; iesă prin fund în stînga || 33 — *A,D:* Criţă. (lesă.) *ţ A.:* Criţă. || 34 — *A,D:* Pornit-aţi *ţ A.:* Pornit-aţi azi || 35 — *A,D:* Surugiul (îndemnînd caii): Hi / *A.:* Un surugiu (în culisa din dreapta): Hi, hi || 37—*A,D:* Hi, Iudă... Hi, jupitule \ *A.:* Hi, Mortule. Hi, Grecule || 350, 1—2 —.,4,*D:* Hi, hi, da hi... lua-v-ar dalacu... prohodi-v-ar cioarele!... / *A.:* Hi, hi, hi, da hi, îţi zic. Vai, mînca-v-ar fripţi cel ce v-au mai cumpărat... hi || 5 — *A,D:* lasă-ne / *A.:* las |] 6 — .4,77: avem noi / *A.:* avem]] 12 — *A,D:* Hi, hi / *A.:* Hi, hi, hi |1 12-13 — *A,D:* Hi! lăsa-v-aţi / *A.:* Lăsa-v-aţi [| 14-15 — *A,D:* degeaba!... de-acum ne-am/^j.' degeaba-i de-acum că s-au || 16 — .4,77: Iaca! na / *A.:* Na || 18—*A,D:* coboară *j A.:* hai || 31 —*A,D:* surugiu/^: surugii || 37 — .4,77: ghiorlani / *A.:* surugiii cînd ai fete mari la drum 1| 35 1, 4 — *A,75:* la scară / *A.:* scară || 6 — *A,D:* mi-i / *A.:* nu mi-i || 8 — *A,D:* scapă / *A.:* ea scapă || 9 — *A,D* să / *A.:* să nu || 15—16 — *A,D:* degrabă... ia aşa... frumos... încet, să nu lunecaţi. / *A.:* degrabă. || 17 — *A,A.:* N.B. (Aristiţa / *D:* (Aristiţa || 19-24 — *A,D:* GOLIŢĂ (cepeleag şi alintat) [...] Ba nu, suflete *I A.:* Ba nu, Guliţa mamei... nu, drăguţă, mata şezi la trăsură ca să nu răceşti.

GULIŢĂ (cepeleag şi alintat): E! neneaca, vreau şi eu să mă cobor... na... CHIRIŢA: Ba nu, suflete [| 31 — *A,D:* care / *A.:* cel care || 33 — *A,D:* cu / *A.:* tot cu || 37 —.4,77: surugiilor / *A.:* la surugii || 352, 7 — *A,D:* Mă rog, cine:/^: Cine || 9 — *A,D:* curâua... să-i zic / *A.:* curaua. (Cată cu luare-aminte în par [manuscris rupt]. De l-aş zări să-i zic numai || 10 — *A,D:* leMj: mă ||11 — *A,B,D:* 184.4/^z 1845 || *12 —A.B.C.D: l ţ A.:* 2. Aria Floricăi din *Scara mîţii*]| 14 — *A,B,C,D:* ghipcani / *A.:* jărpani || 15 — *A,B,C,D:* motanii/A: buluc, zău j| 16 — *A,B,C,D:* Nu-ţi plătesc/ *A.:* Nu plătiţi || 353, 20 — *A:* cuconiţile / *D:* duducile || 22 — *A:* N.B. (În/D: (în || 354, *5 —A:* N.B. (Se/D: (Se || 6 — *A :* zicînd/D: strigînd || 28 — *A :* N.B. (Bondici / *D:* (Bondici || 355, 6 — ,4 : N.B. (Slujitorul/D; (Slujitorul || 8 — *A:* vin rîzînd *jD:* vin || 29 — *A:* nepusă/D: nepus în || 360, 10 — *A:* N.B. (Bondici / D: (Bondici || 36 1, 17 — *A:* vină / D; bine [erata îndreaptă: vină] || 362, 2 — *A :* de te / *D:* te 1| 363, 29 — *A:* N.B. (Neamţul / D: Neamţul || 30 — *A :* la Neamţ de-1 împinge / D: împinge pe Neamţ || 36 — *A :* N.B. (Toţi / *D:* (Toţi || 39 — *A :* Perdeaua / *D:* Cortina || 364, 2 — *A :* înfăţişează / *D:* reprezintă || 11 — *A:,* ş.c.l. / *D:* etc. || 19 — *A:* N.B. (Se/D: (Se || 365, 32 — .4: N.B. (Se/D: (Se || 366, 1 — ,4: cuconiţele / D: duducile || 7 — *A :* N.B. (Se/D: (Se || 367, 5 — ^: N.B_

(Se/D: (Se || 368, 27 — *A:* trage/D: trage eu || 370, 32 — *A:* una / D: să-mi deie una |] 371, 15 — *A:* zic / D.- zic eu || 373, 7 — *A:* unde / D.- de unde || 25 — *A:* N.B. (În/D: (în || 374, 14 — *A*: nepusă/D: nepus în || 376, 12 — *A:* şi mai/D: şi \\29 — *A:* la teasc/D: în teasc || 378, *5 —A:* N.B. (Se / *D:* (Se || 14 — *A*: cu părul zburlit în odaia Chiriţei / *D:* din odaia Chiriţei cu părul zburlit || 384, 11 — *A:* N.B. (Bondici / *D:* (Bondici || 385, 11 — *A:* nasul / *D:* nasul tare || 19 — *A*: cu toţii odată / *D*: odată cu toţii || 387, 16 — *A:* N.B. (Pungescu / *D:* (Pungescu || 19—*A*: Sfîrşitul actului II *jD:* (Cortina cade.) ||21 — *A*: înfăţişează / *D:* reprezintă || 28 — *A*: perdelei / *B*: cortinei || 388, 33 — *A*: decît / *D:* de || 34 —. *A:* nu *o* ***I D:*** nu || *35 —A:* N.B. (Să / *D:* (Se || 389, 4 — *A*: N.B. (Să / *D:* (Se || 34 — *A,B,D:* glodul, colbăria / C: Glod şi colbărie || 390, 1 — *A.B.D:* fînarel-Eforia / C: fînare ş-Eforie || 391, 33 — *A:* N.B. (Chiriţa/D: (Chiriţa || 392, 21 —, 4: N.B. (Chiriţa/D; (Chiriţa || 394, 31 — *A:* N.B. (în / *D:* (în || 32— *A:* Salonul din fund/D; Salonul || 395, 30 — *A:* N.B. (Trece/D: (Trece || *32 —A:* cele de/D: cele cu || 398, *20* — *A*: N.B. (Să / *D:* (Se ||400, 17 —, 4: N.B. (Bondici *jD:* (Bondici || 24 — *A*: N.B. (Un / *D*: (Un || 40 — *A*: N.B. (Toţi / *D:* Toţi || 40 1, 15 — *A*: N.B. (Se / *D*: (Se || 402, 2 — *A,B,D:* (Arată / *C:* (Chiriţa arată \\3 — *A:* N.B. (Merge/ *D:* (Merge || 26 — *A*: N.B. (Să / *D*: (Se || 405, 23 — *A*: N.B. (Afinoaia / *D*: (Afinoaie |[406, 5 — *A*: aleargă / D: alergînd || 408, 4 — *A*: N.B. (Guliţă / *D:* (Guliţă || 11 — *A:* Chiriţa/D: dînsa || 409, 10 — ^: N.B. (Bîrzoi/D: (Bîrzoi || 14 — *A:* Perdeua *jD:* Cortina || în *A,* menţiunea: Sfîrşit. ||

CHIRIŢA ÎN PROVINŢIE (p. 411)

Îndemnat poate de succesul obţinut de *Chiriţa în Iaşi,* Alecsandri se gîndeşte să-şi prezinte eroina într-o nouă ipostază. Astfel, el aşterne pe hîrtie, în primăvara anului 1852, o nouă comedie, intitulată *Chiriţa în provinţie,* care s-a reprezentat pentru prima dată pe scena Teatrului Naţional din Iaşi, la 8 mai 1852, în interpretarea actorilor: Millo (Chiriţa), Teodoru (Bîrzoi), Luchian (Guliţă), Gatino (Şarl), Bossie (Leonaş), Ştefanachi (Ion), demoazela Gabriela (Luluţa), d-na Săftică (Safta), bucurîndu-se de acelaşi mare succes ca şi prima reprezentaţie a *Chiriţei în Iaşi.* „Noua piesă aducea adîncirea unora din trăsăturile de caracter ale protagonistei şi o amplificare a frescei sociale, prezentată totodată şi cu o mai ascuţită critică" (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 261; vezi, de asemenea, nota la *Chiriţa în Iaşi,* voi. de faţă, p.917-920).

I. Massoff menţionează (în *op. cit.,* II, p. 346) un amănunt interesant: ca şi alte piese ale lui Alecsandri *(Crai-nou = Corbul român, Arvinte şi Pepelea — Cuiul din părete), Chiriţa în provinţie* a suferit şi ea un proces de „actualizare" la reprezentarea de mai tîrziu. Astfel, la 30 nov. 1875, Millo anunţa „pentru prima oară în teatrul Bossel" comedia cu cîntece în două acte de Vasile Alecsandri, *Cucoana Chiriţa a ajuns prefectoreasă.*

S-a publicat, pare-se, pentru prima dată în broşură, la Tipografia *Buciumului român,* 1852 (vezi nota de la sfîrşitul variantelor), apoi în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852; *Potpuri literar,* 1854, p. 46-53 (fragmente din scena III din actul I şi scenele I, II, XII şi XVII din actul II); *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 42—46 (cuplete); *Opere complete,* II, 1875, p. 467-548.

VARIANTE

Chiriţa în provinţie, 1852 [?] (A), Repertoriul dramatic, I (B), Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D), Teatru, II, 1875 (E)

413 — înaintea titlului, numai în *B:* 1852 || 4—, numai în £:• la 1852 || *6* — *B:* înfăţişează / *E:* reprezintă || 12—*B:* moşie, la/E: moşia || 416. 11 —JS.--N.B. (Ion/E; (Ion ||417, '33 — *B:* N.B. (Şarl/E; (Şarl || 39 — *B:* cîmpii călare la / £: călare în || 419, 10 — *B:* bietu Bîrzoi / E: Bîrzoi [| 421, 23 — *B,C:* ţigare/£: ţigări || 424, 15 — *B:* vede/E: găseşte || 426, 18 — *B:* N.B. (Să/E: (Se || 428, 24 — *B:* N.B. (Chiriţa-/ E; (Chiriţa || 430, 24 — *B:* un copil / £: copil || 31 — *B:* şi pe/E: pe ||431, 3 — *B*: N.B. (Să/E: (Se || 20-^-E: N.B. (Să/E: Se || 25 — *B:* N.B. (Guliţă/E: (Guliţă || 432, 15 — *B:* N.B. (Toţi/E: (Toţi || 21— B: Ce/E; *Leonaş:* Ce || 434, 27 — *B:* N.B. (Zgomot / £: (Zgomot || 38 — *B: Hîrca j £; Baba Hîrca* || 435, 17 — *B:* -spărieţi, în p.-.rte/E: în parte, spărieţi || 436, 37—• *B*: N.B. (Ţăranii/£: (Ţăranii || 437, 20— B: *Hîrca ţ E: Baba Hîrca* 438, 26 — *B:* N.B. (Jandarmii / E: (Jandarmii |] 28 — *B:* şi cutii / £: cutii || 440, *l* — *B:* N.B. (În/E; (în || 5 — *B:* Perdeaua/£: Cortina || La finele actului I, în *B,* menţiunea: Sfîrşitul actului I: || 7 — *B:* înfăţişează / £: reprezintă || 441, 10 — *B,C:* N.B. (Ion/E: (Ion ||27 ^ - E: pe/E: de pe]] 445, 28 — *B:* pe / E: de pe || 446, 35 — *B:* priuderie / £: pudoare || 448, 12 — *B:* N.B. (Se/E: (Se]| 24 — *B:* N.B. (Leonaş/E: (Leonaş || 449, *6* — *B:* N.B. (Chiriţa/£: (Chiriţa 450. între r. 8-9 numai în *B:* Ca şă-i dai 'să înţeleagă / în £ versul lipseşte, dar erata de la sfîrşit îndreaptă această omisiune de tipar. || 32 — *B:* nu-mi / £: nu-i || 451,-32 — *B:* N.B. Leonaş / £: (Leonaş || 35 — *B:* N.B. Guliţă / £: (Guliţă || 36 — *B:* strimţi şi scurţi / £: strimţi || 453, 15 — *B:* să/E: că || 456, 24 — *B:* N.B, (Cîntînd/E: (Cîntînd || 458, 32 — *B:* N.B. (Guliţă/E: (Guliţă || 460, 15 — *B:* întrînd/£: intră || 463, 23 — *B,C:* de/E: din || 465, *32—B:* N.B.

{în jE: (în ||466, 19 — *B:* N.B. (Leonas/£: (Leonaş || 468 14 — 73: N.B. (Ion/E: (Ion |j 21 — *B:* N.B. (Ion / £; (Ion |[470, 35 — 73; N.B. (Toţi / *E:* (Toţi || 473, 4 — *B:* vrea, el / *E:* vrea, ba || 28 — *B:* N.B. (Luluţa *IE:* (Luluţa || 474, 22 — *B:* N.B. (Leonaş *jE:* (Leonaş |[34 — *B:* N.B. (Orhestrul / £; (Orhestrul || 475, 10 — *B: ows / E: urs* [erata îndreaptă: *ows]* ||476, 28 — 73; (tare): Care/£: Care || 477, 20 — 73: se înaintează/ £: înaintează || 478, 19 — 73: N.B. (La/£; La || 21 — 73; Perdeaua / £: Cortina || La finele piesei, în 73 se află menţiunea următoare: *„N.B.* Piesele *Chiriţa în Iaşi, Crai-nou* şi *Chiriţa în provinţie* s-au tipărit în Tipografia *Buciumului român".*

DOI MORŢI VII (p. 479)

Sens, probabil, la începutul anului 1851, la solicitarea lui Millo, cam în aceeaşi vreme cu *Crai-nou* şi *Kir Zuliaridi,* vodevilul a fost prezentat curînd după aceea, pus pe muzică de Flechtenmacher, pe scena Teatrului Naţional din Iaşi, în interpretarea artiştilor: Millo (Ghiftui), Luchian (Hagi-Flutur), Neculau (Acrostihescu), Teodorini (Egor), Teodoru (Talpă-Lată), Bossie (Cîrcioc), demoazela Gabriela (Tiţa), Nini (Ion lacheul), d-na Sterian (Ferchezanca).

Piesa a rezistat vreme îndelungată, s-a reprezentat mai tîrziu şi la Bucureşti, iar la Cernăuţi a fost foarte bine primită. Iată ce spune A. Hurmuzachi in raportul său la adunarea generală I a Societăţii pentru literatura şi cultura română în Bucovina, ţinută Ia Cernăuţi în 11/23 ian. 1865 (v. *Teatrul naţiunal din Cernăuţi,* în *Foaia Societăţii...,* 1, nr. 1, 2, 3, 1 martie 1865, p. 100-101): „Ni se mai cere un raport despre teatru, şi-l dăm cu mulţămire [...] Ultimele reprezentări fiind atît după piesele bune şi alese, cît şi după jocul actorilor foarte bune [...], nu am avea nevoie a aminti, de pildă, decît reprezentarea ce s-au dat în folosul soţietăţii literare naţiunale de aici [...]. Niciodată sala teatrului nu era mai plină, niciodată publicul mai ales, mai elegant şi mai bine dispus, pentru că oricine au dorit a-şi arăta simpatia pentru soţietatea lit. şi, prin urmare, pentru români, s-au grăbit a veni în acea seară la teatru şi a împlini dară deodată două scopuri bune şi frumoase, de a aduce un sprijin mai mult soţietăţii lit. şi o încurajare artei naţiunale. Iată de ce avem deosebită mulţămire a recunoaşte că reprezentatiunea din acea seară au fost de tot demnă unei adunări atît de mare şi unei ocaziuni atît de serioase.

Se jucă mai întîi *Doi morii vii.* Astă piesă, una din cele mai glumeţe si vesele produceri a muzei comice a d-lui V, Alecsandri, cu tipurile, portretele sale atît de vie şi bine copiate ale lipovanului Egor, a lui Hagi-Flutur, a

Ferchezancei, a lui Ghiftui, a poetastrului Acrostihescu, a lui Talpă-Lată etc. e, desigur, una din cele mai bune comedii pe care le avem; nu e dar de mirare că, plăcînd totdeauna foarte mult, fu cerută anume pentru astă ocaziune. Jocul actorilor, carii dau foarte bine astă piesă, au fost astă dată cît se poate de bun; toţi şi-au dat cea mai mare silinţă şi tuturor dar le revine o parte din succesul acestei frumoase seri."

Doi morţi vii, una dintre cele patru adaptări la care Alecsandri a indicat originalele franceze *(Doi morţi vii—* 1851, *Kir Zuliaridi—* 1852, *Ginerile lui Hagi-Petcu —* probabil 1865 şi *Sfredelul dracului—* 1880), este localizarea piesei *L'homme blase* de Duvert şi Lausanne, care „de la 1843 continua să culeagă aplauze pe scena Vodevilului" din Paris (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.* p. 192).

S-a publicat în volumele: *Teatru românesc. Repertoriul dramatic,* I, 1852; *Potpuri literar,* 1854, p. 44-46 (fragment din scena II, Actul I); *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 38-41 (cupletele: *Din a mea copilărie, Hop, hop, hop, îi mare cu cei mici, Frunză verde pelinilă) ; Opere complete,* II, 1875, p. 549-652. O redactare autografă se păstrează la .B.A.R. în ms. 1454, 25 f. (numai actul I — datat 1851). în manuscris se menţionează şi distribuţia, care este în general aceea indicată în *Repertoriul dramatic* şi în ediţia 1875, cu excepţia interpretului lui Acrostihescu, care aici este Papaiani.

VARIANTE

ms. 1454 (A), Repertoriul dramatic, I (B), Potpuri literar (C), Vioara teatrului românesc (D), Teatru, II, 1875 (E)

480, 1-12 — în *A :*

PERSOANE	ACTORI
Cuconu Dimitrachi Ghiftui, proprietar bogat	Dl. Millo
Banul Hagi-Flutur, bătrîn ridicol	„ Luchian
Acrostihescu, tînăr poet	„ Papaiani
Egor, lipovan, negustor de ferării	„ Teodorini
Şatrariul Talpă-Lată, posesor moşiei Ghiftuieni	„ N. Teodoru
Tiţa, orfană, sub epitropia lui Talpă-Lată	Da. Gabriela
Doamna Ferchezanca	„ Sterian
Dl. Cîrcioc, candidat de giudecătorie	Dl. Bosie
Gion, lacheu a lui dl. Ghiftui	Dla Nini
Un băiet de ţăran	
Prietini a lui Ghiftui	
Ţărani	

Scena se petrece la moşie la Ghiltuieni, aproape de Tîrgul-Frumos, în 1850. [[10 — *A.B:* Gion [la fel pînă la sfîrşit]/£: Ion ||481, numai în *B,* înainte de titlu: 1851, iar după titlu, indicaţia: (Muzica de d. Flechtenmacher) |] în *A,* titlul: Doi morţi vii. Vodevil în 2 acturi, prelucrat de V.A. 1851 || în *A,* cupletele sînt numerotate de la 1-19. || 4 — *B:* români *JE:* români, la 1851 || 6 — *A,B:* înfăţişează *j E:* reprezintă || 7 — *A,B:* ostreţe */E:* grilaj || 8 — *A,B:* şi cu / *E:* şi || 13 — *A,B:* două alte / *E:* şi alte doui II 14 — *B:* la moşie la/E: la [rîndul lipseşte în *A]* || 17 — *A,B:* N.B. (La / *E:* (La || între r. 19-20, numai în *A :* Hor || 22 — nota lipseşte în *A* || 482, 4 — în *A,* cu menţiunea: (bis) || 12 — *A.B:* N.B. (Se/E: (Se || 19 — lipseşte în *A* || 24-25 — lipsesc în *A\\26—A:* eu/£,£.- zău||33 — *A, B:* ostreţe *j E:* grilage [în *A,* la *Egor,* următoarea notă: „Actorul însărcinat cu rolul lui Egor trebuie să vorbească româneşte ca lipovenii"] || 483, 37 — *A:* Aista. Ie / *B.E:* Ie || 484, 1 — *A,B:* videm / E : văd || 16—*A.B:* N.B. (Se/E: (Se |j 17 — ,4; scenii/E,E: scenei I *\\2A — A,B:* N.B. (Se *JE:* (Se |! 28 — *A,B:* N.B. (Să/E: (Se || 29 — *A:* Cîrcioc etc./B,£: etc. j| 35 — lipseşte *hi A* || 485, 12 — *A:* Ichim !... ce cai! Ce pui de zmei! / *B, E:* Ichim j| 13 — *A:* să spăria muştereii din droşcă şi jidanii / *B,E :* jidanii || 22 — lipseşte în *A* || 31-33 — *A:* (Se primbla pe gînduri, furios.) De-atunci toate mi-o mers pe dos... caii îmi şchiopăta de şepte ori pe săptămînă şi droşca mergea mai adeseori la carîtaş decît la uliţă... Dar toate aceste nu era nimica pe lingă ceea ce am păţit mai în urmă... *Uvîi!* ***Uvtil.*** • • Era o madamă de la fteatru... Una, madama Panchiţa, care avea o păreche de ochi mai aprinşi încă decît Malerchi şi decît Ichim... A! *Bojî vioi!* Ce ochi de drac! / *B,E:* Da [...] drac ave! || 38 — *A,B:* credit / *C,E:* datorie || 486, 25 — *A :* ieşind / *B,E:* tot ieşi ‖ 26 — *A :* Te tot / *B,E:* Site ‖ 487, 4 — *A,B:* ş-o lăsat *JE:* o lăsat || 13 — *A :* şi cu / *B,E:* şi || 23 — *A :* holtei / *B,E:* cuconaş |! 32 — *A:* Da/B,£: (uimit): Bun hristian!... Da || 488, 11-12 — *A :* TIŢA

(Cîntccul Vioricăi din „Baba Hîrca") j B.E:

TIŢA

(cîntă)

(Arie din „Baba Hîrca": „Tala mi-a zis, fală, fată") || 489, 13-14—*A.B:* N.B. (Ghiftui / E: (Ghiftui [...] *A:* de-a / B.E.• în || 17 — *A:* („Haideţi/ *B,E:* (Arie „Haideţi || 31 — *A:* fraţi să trăim bine / *B,E:* fraţi || 490, 11 — *A :* să zici / *B,E:* zici || 16-17 — *A :* ei!... odă la... Odă la... Odă la... / B,£: ei!... odă [...] craiul || 36—*A :* Ei... ş-apoi/B,E: ş-apoi? || 491, 17—*A :* patru... cu soma asta aş face minuni!... / B,E: patru... || 26 — *A:* vin iute / *B,E:* vin || 492, *l — A:* ca să caut / *B,E:* să caut || 16 — *A:* ca cînd / *B,E:* parcă || 19 — lipseşte din *A \\ 21 — in B,E* cu indicaţia: (bis) ||

35-36 — *A :* Hîş la poiată, poetule ! / *B,E:* cu poeziile lui cele şchioape ? || 493, 18 — *A:* 45 / B,£: 45 de ani || 30 — lipseşte din *A* || 494, 4 — *A:* (indignat) / B,E: (furios) || 495, 12 — *A:* Că bine zici... Cea întâi femeie / *B.E:* Cu adevărat... femeia || 27 — *A.B:* de faci/E: că faci *\\29 — A:* N.B. (Gion/ *B:* (Gion/E: (Ion 496, 19 — *A,B:* decît chiar/E: decît || 25 — *A:* doamna Ferchezeanca / B,E: Ferchezanca || 28 — *A:* văduvă... (îşi freacă mînele.) / *B,E:* văduvă... || 497, 4 — *A,B:* sineşi / E:el || 15-18 — *A :* (distrat): în folosul lor? / *B.E:* Prea frumos !... [...] parte? || 22 — *A :* a răspunde la îndemnul stăpînirei şi a lua parte la subscriere...
GHIFT.: Cum a lua parte?... A se împărtăşi din... ?

FERC.: La dimprotivă, a mări subscrierea prin / *B,E:* dimprotivă, a mări subscrierea cu || 26 — *A,B:* omenire / E: oameni • 498, 11 — *A:* („Ca să fii cucoană mare", din „Scara mîţii") / B,£: (Arie [...] mare") || 23 — *A,B, D:* grăieşte/£: vorbeşte || 28 — în *A,* menţiunea: (bis) lipseşte || 499, 7 — *A :* cum / *B.E:* cît || 27 — *A :* puţin?... Te poftesc... / *B,E:* puţin? || 32 — *A,B:* şi două/E: două || 501, 1 — *A.B:* N.B. (Se/E: (Se || 39 — *A, B:* rîzînd/E: zîmbind || 502, *2 —A:* cătră oamenii/B,E: oamenii || 22 — *A:* mare ajutor / *B,E:* de-agiutor || 503, 9 —lipseşte în *A* 1)504, 20 — *A:* numi/B,£: numi de-acum || 23 — *A:* 12 minute / B,£: 12 || 506, 9 — *A :* („Baletul umbrelor" din „Robert") / *B.E:* (Aria [...] diable") || 507, 3 — *A:* (Jucînd / *B,E:* (împreună, jucînd || 21-25 — *A :* popii... Nu! Nu! / *B.E:* popii? [...] Nu! || 508, 12 — *A:* (face iar semn.) / *B.E:* Paragrafu... cutare... || 509, 27-28 — *A:* (împreună: „Haideţi împreună", din „Chiriţa") / *B,E:* (Arie [...] împreună) || 510, 2 — ^4: mereu [iniţial: în veci]/B,£: în veci || 3 — *A:* (Flutur se închină mulţămit.)

FERCHEZ *(în parte)* .
Vrabia / *'B.E:* Vrabia || 6 — *A :*

Să ne rătăcim
Şi cu-ai mei prietini
Să ne întîlnim. /

B, E: etc. etc. etc. || 9 — *A:* Nu-mi / *B,E* (singură): Nu-mi || 16-511,3 — *A :* Of, of, of şi auileu (din „Baba Hîrca") / B,£: (Arie [...] mor! || 12— *A:* mă porţi/ *B.E:* te port || 33 — ***A.B:*** bucăţi/E: în bucăţi ||512,5 — *A :* Prietini (vin din fund) / *B.E:* Prieteni || 6-8 — *A :*
(„Horul ţăranilor" din „Scara mîţii".)
TOŢI *(afară de Ferchez.)* / *B.E:* (Arie [...] fund) ‖ 24 — *A :*

Piste inimi şi moşie
Ca o zînă să domneşti. /

B,£:etc. etc. etc. || 5 13, 2 — ^,B:N.B. (Flutur/E: (Flutur || 12-13 — /): am / *B.E:* căci am || 18 — *A :* Doamnă, precum doreşti etc./ *B.E:* etc. etc. ||

25 —A,B: N.B. (Ghiftui/£: (Ghiftui || 5 14, 23 — *A,B:* încă până-a/£; până-a || 35 — *A:* Egor (viind din fund) / *B,E:* Egor || 37 — *A :* Ferchez., răcneşte:) / *B,E:* Ferchezanca.) || 5 15, 28 — *A,B:* afară îndată / *E:* afară || 5 16, 7 — *A*, 73: o / *E:* pe-o || *11 —A:* face eu acuş de-i asuda tu Zahăr Marojna *I B.E:* topi eu acuş || 14-16 — .4: (Cîntecul „Căluşăilor") (Ghift. şi Egor cîntă ameninţîndu-se cu pumnul.)

EGOR şi GHIFTUI / 73,77: (Aria [...] (împreună) ‖ 20 — .4 : De [...] de / 73,E: Cu [...] cu || 25-26 —.4,73: Egor/77; Egor (împreună) || 5 17, 3 — *A:*

FERCHEZ.

Fii domol, Egoraş, dragul meu...

EGOR

Nu vreu.

(împreună.) j

73,£: *(împreună.)* || 7 — *A :*

De mînie şi de ură
Am să-ţi sfărm dinţii din gură. /

B,E: etc. etc. || *H — A:* N.B. (Cîntînd, Ghiftui şi Egor se apucă la luptă.) [...] N.B. (Ghift. / *B.E:* Ghiftui ‖ 24 — *A :* pojalosti... (Se [...]/ *A,B:* ostreţe/E: (Se [...] grilaje || 26-/4,73: (Se/73: N.B. (Se || 31 —.4,73; nici am/73: n-am || 5 18, *l — A:* SCENA 15 / 73,73: SCENA XVI || 9 — *A:* („Tălharii... tălharii", din „Scara mîţii") / 73.73: (Arie [.. .]„Tîlharii") || 14 —,4,73: N.B. (Tiţa/ 73: (Tiţa ‖ 15 — *A :* SCENA 16/77,73: SCENA XVII ||519, 15 — .4,73: N.B. (O/E: (O || 18 — .4,73: de către/E: de || 20 — *A,B:* încremeniţi/E: încremeniţi toţi ||21, 28 — *A, B:* N.B. (Ghiftui/£: (Ghiftui || 520, *9 — A,B:* N.B. (Rămîn/£; (Rămîn || *\\ — A,B:* Perdeaua [în *A,* la sfîrşit, menţiunea: Sfîrşit actului 1] / £; Cortina || 13___ 73; înfăţişează [...] simplu / £; reprezintă [...] simplă || 26 — *B:* (Vesel.) / £: (Veselă.) || 52 1, 7 — 73: bine foarte/£: foarte bine || 32 — 73: Talpă/ *E:* Talpă-Lată || 522, 14 — 73: N.B. (Să/£: (Se || 35 — 73: N.B. (Tiţa [...] de / *E:* (Tiţa [...] cu || 526, 32 — 73: se adune la curte / *E:* s-adune || 528, 15 — 73: cuconaşu / *E:* cuconu || 530, 28 — *B:* eu acuş / £: eu || 531, 73 — 73: mcşiele-n/£: moşia-n || 532, 12 — 73: urli, şi/E: mii || 534, 6 — *B:* îndrăzni / *E:* mai îndrăzni || 40 — *B:* lingura / E: o lingură || 538, 14 — 73: N.B. (în [...] ca *jE:* (în [...] ca şi || 23 — *B:* d-voastră, boieri / £; d-voastră || 540, 8 — 73: neînţeles/E: neînţelegeri || 543, 14 — *B:* Talpă-Lată / £: Talpă || 29 — 73: proţesuri / £: proţes || 545, 34 — 73: 4 5/£: 45 de ani || 35 — 73: căsătorit/£: însurat || 547, 24 — 73: vremea/£; timpul || 25 — *B:* de se/E: şi se || 548, 35 — 73: N.B. (Toţi/E: (Toţi || 551, 12 — 73: în mare tulburare/£: foarte tulburat || 553, 30 — 73: N.B. (La *IE:* (La || 558, 31 — 73: ca cînd / £: ca şi cînd || 32 — 73; iarăşi / £:

iar || 34-73: N.B. (Se/£: (Se || 560, 10 — 73: N.B. (Să[...J următor/£; (Se [...] de mai jos [1561, 21 — 73; N.B. (Flutur [...] Talpă/£: (Flutur [...] Talpă-Lată || 563, 2 — 73: de pe/E: din || 564, 10 — numai în £: (Cortina cade.) \\

CINEL-CINEL (p. 565)

„Comedia cu cîntice" a fost scrisă în decembrie 1856, cum îl inlorma Alecsandri pe prietenul său Grenier, plecat în Franţa, cu privire la ocupaţiile sale: „Adun în acest moment într-un volum tot ce am scris în proză de cîţiva ani [...]. Prinţesa Natalia, prinţesa Catiţa şi d-na Mavrojeni îşi propun să dea o reprezentaţie în folosul săracilor; mi-au cerut un mic tablou naţional... Le-am făcut o bluetă care le va da satisfacţia de a se arăta pe scenă în fermecătoare costume de ţărance" (cf. *Lettres inedites du poete roumain Basile Alecsandri a Ed. Grenier,* Paris, **1911, p. 28).**

Volumul pe care-1 pregătea, *Salba literară,* apare la sfîrşitul lui martie în anul următor, iar „blueta", în aparenţă uşoară şi plină de voioşie, pe atunci era aproape subversivă, căci constituia, ca şi sceneta *Pîcală şi Tîndală* (ambele publicate în volumul amintit), o „prefigurare a Unirii şi o pledoarie pentru ea" (cf. G. C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 520; v. şi Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 220-221).

Piesa a fost reprezentată, probabil, în 1857, pe muzică de Flechtenmacher (în ediţia *Operelor complete* clin 1875 este indicat, în mod greşit, anul 1858 ca moment în care se petrece acţiunea).

S-a publicat în volumele: *Salba literară,* 1857, p. 313-341; *Vioara teatrului românesc,* 1857, p. 59-64 (cupletele: *Corona Moldovii* — fără refrenul recitat de TOŢI, *Tata Noe, Un dor ascuns, Hai iu horă de-i juca* — numai primele strofe) ; *Opere complete,* II, 1875, p. 653-686.

VARIANTE

Salba literară (A), Vioara teatrului românesc (B),
Teatru, II, 1875 (C)

567, 2 — *A:* în un/C: cu cîntece într-un || între r. 3-4, numai în *A:* (Muzica de d. Flechtenmacher) j] 5 — numai în C: în anul 1858 |[6 — *A:* înfăţişează / C: reprezintă || 569, 35-36 — *A :* s-a / C: s-a mai || 575, 29 — *A :* vă-ţi / C: vă veţi || 576, 6 — *A:* Vrea / C: Voieşte [| 33 — *A,C:* Suceava [erata din C îndreaptă: Mănăstirea Putuii] || 578, 16 — *A :* cîntă corul / *C:*

corul cîntă || 590, 20-21 — *A:* care fată o / *C;* pă care fată l| 59 1, 1 — *A:* se primesc / C: primesc]| 592, *33 —A,C:* Şi să fim / *B:* Să-nflorim || 593, 10 — numai în *C:* (Cortina cade.) ||

RUSALIILE (p. 595)

Scris la Mirceşti, în luna octombrie 1860 (cf. scrisoarea adresată lui I. Ghica din Mirceşti, la 26 oct. 1860), vodevilul satirizează demagogia liberalilor, ostili reformelor democratice ale lui Cuza, şi, în acelaşi timp, exagerările latiniste ale etimologiştilor ardeleni (v. prefaţa ediţiei din 1875, voi. de faţă, p. 29-30). Ch. Drouhet identifica pentru pedantul Galuscus modelul pedanţilor lui Moliere *(op. cit.,* p. 200, 221-224), dar Alecsandri avea modele mai apropiate în „sapienţii" noştri, în ale căror concepţii lingvistice vedea o primejdie pentru limba noastră strămoşească (cf. şi scrisoarea din 1 nov. 1869 adresată lui I. Negruzzi). El îşi preciza încă o dată modelul şi ţinta satirei în scrisoarea către Alex. Hurmuzachi din 14 martie 1863: „Acum mă ocup cu tipărirea unui mic vodevil într-un act, intitulat *Rusaliile* **în** *satul lui Cremine,* o piesă ce s-a jucat zilele trecute la Bucureşti şi care a indignat pe *Nichipcrcea.* Acest giurnal caraghios mă declară om fără de moral şi mă plînge că mi-aş fi terminat *reputaliunea de autor.*

în curînd ţi-oi trimite acea grozăvie fatală *reputaţiunii* mele şi vei videa în cuprinsul ei cum au agiuns de stropşită biata limbă românească în gura unor pedanţi ce se cred mai români cînd îşi adaugă un *us* în coada numelui lor. Personagiul cel mai comic este un profesor de sat, anume Ion Găluşcă, dar care au găsit de cuviinţă a se numi Ionus Galuscus, subt cuvînt că s-ar trage dintr-un general roman ce-a făcut războiul cu Galia pe timpul lui Cezar.

Am aflat că toţi ardelenii aflători în Bucureşti au rămas furioşi asupra mea, lucru de care puţin îmi pasă, căci mai am încă destule săgeţi in tolbă" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 135-136).

Piesa s-a reprezentat pentru prima dată la Iaşi, în primăvara anului 1861, probabil după textul aflat în ms. B.A.R. 809, datat 1860: „...Apariţia unor noi lucrări de teatru ale lui Vasile Alecsandri — scrie Ioan Massoff, *op. cit.,* II, p. 68-69 —, un moment eliberat de însărcinările sale diplomatice, a înviorat într-o măsură viaţa teatrală a Iaşilor. S-au reprezentat astfel *Rusaliile* **în** *satul lui Cremene* [...], canţonetele *Clevetici şi Sandu Napoilă,* precum şi piesa *Lipitorile satelor din Moldova,* localizare după o lucrare franţuzească" (v. şi dările de seamă: *Rusaliile în satul lui Cremine, comedie în un act de V.A.,* în *Dacia,* 1861, nr. 15-19 şi Anonim, *Lipitorile satului din Moldova, vodevil în patru acte de V.A.,* în *Ţăranul român,* I, 1861, p. 24).

Tot I. Massoff *(op. cit.,* II, p. 56) ne informează că premiera piesei la Teatrul cel Mare din Bucureşti a avut loc în stagiunea următoare, în febr. 1862. citîndu-1 pe actorul Ştefan Vellescu care relata astfel, în *Memoriile* sale (vol.II, p. 393 — Muzeul Teatrului Naţional), împrejurările în care s-a produs acest eveniment: „... *Rusaliile,* piesă originală de Alecsandri, satiră politică, care cu toate acestea nu a avut succes şi înţeleg prea bine aceasta; Alecsandri, cu ideea de a satiriza pe inimicii săi politici, a uitat cel mai principal lucru: că o piesă, mai înainte de orice, cată să aibă o intrigă şi un interes oarecare dramatic; piesa nu răspunde, cu toate acestea, deloc la aşteptarea generală. Millo îmi spune că Curtea, care a cerut cu stăruinţă ca să se reprezinte această piesă, în seara de reprezentare se temea ca piesa să nu fie fluierată."

Alecsandri remaniase poate sau a remaniat ulterior piesa, cum se poate constata din compararea manuscrisului din 1860 cu ediţiile, dar numai în ceea ce priveşte stilul, intriga rămînînd aceeaşi.

Reprezentarea şi tipărirea piesei în 1863 au stîrnit violente atacuri împotriva lui Alecsandri, în presa liberală, care îl acuza că ar fi ostil reformei agrare (cf. *Independenta română,* V, 1863, nr. 73, p. 290—292). De fapt, campania era îndreptată indirect împotriva lui Cuza şi era dusă de mai multe publicaţii: *Nichipercea, Ţăranul român, La voix de la Roumanie, Ateneul român.*

Rusaliile (intitulată la început *Satul lui Cremine* — cf. ms. B.A.R., nr. 809, f. 86' -10 l', copie autografă a piesei, dăruită Academiei de I. Ghica apoi *Rusaliile în satul lui Cremine.* şi, în fine, *Rusaliile)* s-a tipărit mai întîi în broşură separată *(Rusaliile în satul lui Cremine.* Vodevil într-un act Iaşi, Ed. T. Codrescu şi D. Guşti, 1863. Repertoriul dramatic), apoi în voi. II al *Repertoriului dramatic (Lipitorile satului. Rusaliile. Zgîrcitul risipitor. Ultra-demagogul. Ultra-retrogradul),* Iaşi, Tip. Bermann-Pileski, 1863 şi în *Opere complete,* II, 1875, p. 687-729.

VARIANTE

ms 809 (A), Rusaliile în satul lui Cremine, 1863 (B), Repertoriul dramatic, II (C), Teatru, II, 1875 (D)

595_ — *A* [titlul]: *Satul lui Cremine.* Farsă întru-n act. 1860 / *B,C* [foaie de titlu]: *Rusaliile în [satul lui Cremine* [titlul fals: *Rusaliile]! D: Rusaliile* ||

596, 1 — *A.B.C:* Personagiuri / *D:* Persoane || 2-3 — *A:* Galuscus (Ion Găluşcă) vechilul moşiei. / 77,C,D: Galuscus [...] sat. || 4 — *A :* Răzvrătescu, sub-sub-prefect / *B,C,D:* Tachi Răzvrătescu, subprefect || 5 — A: vornic / *B,C,D*: vornic de sat || 6 — *A :* femeia / *B,C,D:* nevasta ||

S — *A :* Saftei. / *B,C,D:* Saftei, țăran || *9-10 —A :* Țărani, Lăutari / *B, C,D:* Un jandarm. Catrina, Țărani, Țărance [numai în *B,C:* 1860] || 597, — *A:* Satul lui Cremine / *B,C,D:* Rusaliile. Vodevil într-un act. || 3—4 — numai în *B>:* (Scena [...] 1860.) *5 — A,B,C:* înfățișează / *D:* reprezintă || 6—8 — *A:* gardul ogrăzii a casei boierești, cu o portiță. / *B, C,D:* zaplazul [...] copaci. || 8-9 — *A :* Pe ușa ei stă [...]. Acest han a fost rădicat / *B,C,D;* deasupra ușei este [———]. Această crîșmă a fost zidită || — *A:* *(La rădicarea cortinei se aude în cîrcimă cîntice de lăutari.)* SUZANA *(toarce pe prispa casii din stînga)* j *B,C,D:* SUZANA [...] s-a-ntors! || 19 — *A:* satului sau cu un fecior boieresc / *B,C,D,:* satului || 22 — *A,B,C:* 0 vădană. Nu-l/D; ș-o vădană; nu || 24 — *A:* chiar de clacă / *B,C,D:* de clacă || 598, 2 — 599, 33 — *A :* SUZANA — TOADER *(ieșind din cîrcimă)* TOADER *(către țăranii din cîrcimă) :* j *B,C,D:* SUZANA, ȚĂRANCE [...] pe prag)]| 598, 13—*B,C:* Altă țărancă / *D:* Catrina || 14—*B,C:* Ceadintîi/ *D:* întîia || 15—*B,C:* Cea de a două / *D:* Catrina || 16 — *B,C:* Alta / *D:* întîia || 18—J3,C: Alta / *D:* Catrina || 21—B,C : Cea dintîi / *D:* întîia || 23—*B,C:* Alta / *D:* Catrina || 28 — *B,C:* și au *j D:* ș-o si || 599, 10 — *B,C:* N.B. (Se / *D:* (Se || 600, *l — A:* știți / *B,C, D:* vreți || 4 — *A :* Suzano / *B,C,D:* Suzănică II —13 — *A:* Ionus Galiscus ... Ionus Galuscus... dracu știe cum îl mai cheamă.

SUZANA: Ion Gălușcus.

TOADER: Ei... Ion Gălușcus... de cînd le vorbește sătenilor tot din carte și le spune ba că-s strănepoți de împărați, ba că se trag din Troian, ba că strămoșii lor au fost odată stăpînii lumei... țăranii au prins la nas. Și cînd îi îndemn să iasă la lucru, ei îmi răspund că împărații nu lucrează...

SUZANA: Așa... împărații șed la cîrcimă. / *B,C,D:* cuconu Ion [...] copiii? |j

15-19 — *A:* sub-sub-prefectul și le-a amețit capul cu o mulțime de bazaconii de pe ceea lume... Ș-acu cînd li pomenești de boieresc, ei îți răspund că pămîntu-i a lor, că moșia are să li se împartă și că să mai facă și boieriul boierescul că ei destul l-au făcut în viața lor. / *B,C,D:* subprefectu [...] mă! |1 20-21 — *A :* îi chiar [...] Cremine... vorba ceea... / *B,C,D:* i bine numit [...] Cremine? || 22 — *A :* Tocmai / *B,C,D:* Bine; *24 — A:* vornicie ?/ *B,C,D:* vornicie, bat-o pîrdalnicu ! || 25-26 — ^.-păcatele mele!... d-apoi / *B,C,D:* de dînsa ca de Satana, păcatele mele ! dar apoi || 27 — *A :* măi,/ *B,C,D:* oamini buni, || 28-30 — *A:* L-aș aduce, dar nu mă lasă dihania. / *B,C,D:* dacă l-ai [...] dihania! || 34 — *A:* vie / *B,C,D:* cadă || 35 — *A:* teleagă a dracului, bărbate?/ *B,C,D:* teleaga dracului. || 60 1, *1 — A:* Ionus Gălușcus / *B,C,D:* Ion Gălușcă || 3-16 — *A:* Mai dăunăzi vine storoșul cu o hîrtie în care se zicea că să serbăm cu solemnitate o zi

onomastică, nu mai știu care... Lasă că sosise poronca a două zi după sărbătoare, dar apoi ne-am dus vro trei oamini la tîrg ca să cumpărăm solemnitate și mastic... Mastic am găsit la băcălie, dar solemnitate, ce mîncare-a fi aceea, n-am putut găsi nici măcar la spițărie. / *B,C,D:* Dar [...] digeaba. [5 — *B:* grăiește *jD:* vorbește] || 18—29 — *A:* N-am făcut nimic... Am ș-acu masticu pe polița casii. Ieri, altă hîrtie ca să ne apucăm de durat temniță-n sat... Dl. Gălușcă ne-au vorbit un ceas de constituți... / *B,C,D:* Am trimes [...] costituți... || 31 — *A:* moare ? / *B,C,D:* moare, bărbate ? || 32 — 602, 3 — *A:* Știu eu ?... De putoare... ba nu... de pudoare...

SUZAÎIA: Ha, ha, ha...

TOADER: Cică românul de-acu-nainte o să aibă amoare, o să aibă putoare. De înțăleg ceva să pier. *(Scapă jos condicile și hîrtiile de sub braț.)* Na...

SUZANA: Da ce-s aeste, bărbate?

TOADER: Ce să fie?... mai știu eu? Condici de însemnat toți trecătorii pin sat... Tabloane de însemnat toate vitele de pe moșie... Potrocoale... de recesemință... Dracu le știe... ia... belele. / *B,C,D:* Poate că moare de curechi [73: varză] [...] recesemință. || 4 — *A:* ce nu *legițB,C,D:* leagă || 7 — *A:* tot trage / *B,C,D:* trage || 7—10 — *A:* femeiușcă mea... *(O dismeardă.)* Că, zău, știi una?... Mi-i grijă să te las tot singură...

SUZANA: De ce, bărbate? / *B, C,D:* sufletelu [...] Todirel.?[| 11—13 — *A:* că ești tinerică, frumușică, ai vină-ncoace... și...

SUZANA *(împingîndu-l / B,C,D:* pentru că [...] îl împinge || 15 — *A:* (rizînd): Ba, zău *jB,C,B>:* Ba, zău || 17-603, *9 —A:*

SUZANA: Așa să trăiești?

TOADER: Așa să trăiesc... Suzano... *j B,C,D:* SUZANA [...] Suzano... || 14-15 — *A:* (se apropie să o sărute): Porumbița mea... *jB.C.D:* (ștergîndu-și [...] jandarmul.) || 16 — *A :* SCENA *III ț B,C,D:* SCENA IV || 17 — *A:* STOROȘUL / *B,C,D:* JANDARMUL [| 19— *A:* STOROȘUL / 73,C,D: JANDARMUL || 20 — *A:* Ce este, storoșe? / *B:* Ce este, jandarule? *jC,D:* Ce-i, jandarule? ||21-22 — *A:* STOROȘUL [...] (dă o hîrtie lui Toader și iese.) / *B,C,D:* JANDARMUL [...] Na-ți-o. (Iesă.) || 24-25 — *A :* Ian să mai videm *cețB.C.D:* Să videm ce mai || 26 — *A:* Toadere? / *B,C,D:* Todirică? || 27-29 — *A:* dar mă duc la dl. Ionus Gălușcus... *ț B.C.D:* Mă duc ! [...] iată-1. || 30 — *A :* SCENA IV / *B,C,D:* SCENA V || 31 — *A :* ogradă / *B,C,D:* casa boierească || 33—35 — *A:* (în parte): Admirabil!... redactorii acestui ziar sunt adevărați consecuinți cu Brutus... Cetățeni mari și demni de laure... Critică tot și cer republică... *jB,C,D:* Admirabil! [...] Admirabil! || 604, 4-5 — *A:* numesc / *B,C,D:* numesc din străbuni || 6—*A:* Transilvania / *B,C,D:* Dacia Transcarpatină || 7—8 — *A:* Galia / *B,C,D:* Gaulia pe timpul lui Cezar || 13 — *A:* cucoane / *B,C,D:* cucoane

Găluşcă || 14-18 — *A:* în sat să nu-mi ziceţi cucoane, pentru că astăzi nu mai există boieri şi boierii. Zi-mi frate Galuscus, căci astăzi/ *B,C,D:* decînd[...] fiindcă || 19 — *A :* zice şi / *B,C,D:* zice || 22-32 — *A:* Domnule e cuvînt latin... Dominus...

TOADER (în parte, Suzanei): îi trăsnit cu leuca.

GALUS.: Acum că ne-am dat esplicaţiunea necesarie... Ce vroieşti de la mine? / *B,C,D:* Acest cuvînt [...] voiesci? || 33-605,9 — lipsesc în *A* || 38 — *B,C:* trebuie / *D:* debe || 39 — *B,C:* Suzana (rîde cu hohot / *D:* Suzana || 10 — *A:* mulţămire. / *B,C,D:* plăcere. || 11—12 — *A:* vornicului/*B,C,D:* vornicului din satul lui Cremine || 13 — *A :* cu carăle la [...] trebuincios / *B,C,D:* la [...] necesariu || 17-18 — *A:* lemnilor menţionate. / 73,C,D: materialului menţionat. || 18-19 — *A:* sub-sub-prefect / 73, *C,D:* subprefect || 19-21 — *A:* destul de arbitrar!... Tocmai / 73, *C,D:* arbitrar [...] Tocmai [| 23—34 — *A :* o temniţă!... Asta nu provine decît din inimiciţia d-lui Răzvrătescu împrotiva mea... El vrea să mă ruineze... *(Stă pe gînduri.)*

TOADER: Ce zice în hîrtia ceea, domnule?

GALUSCUS *(în parte):* O!... ce idee!... *(Tare.)* Zice că fără nici o întîrziere să sară tot satul pentru ca să-mi culeagă îndată / *B,C,D:* construirea [...] culeagă || 35 — *A:* domnule, vorbeşte / 73, *C,D:* cucoane, grăieşte || 36-37 — *A :* scot la boieresc. / *B,C,D:* scot azi la lucru boierescului. || 39 — *A :* Cole în / 73,C,D: Fac cislâ colea-n || 606, 1-2 — *A* : le grăiesc cum ştiu eu. / *B,C,D:* parlamentăm împreună. || 3 — *A:* Bine... (întră / 73, *C,D:* îndată [...] duce || 6-9 — *A:* (văzînd pe Suzana.) Iată şi bela Suzană. Ce faci pe prispă, belă? / *B,C,D:* (Suzana cîntă [...] singurică? || 12 — *A:* (Oftînd.) Căci nu sînt/ *B,C,D:* şi cu buzele! (Oftînd.) Căci nu sînt eu || 14-24 — *A:* ce te-ai folosi?

GALUS.: M-aş face înadins nodoros, ca să mă disnozi cu buzele.

SUZANA *(în parte):* înghite, Găluşcă. / *B,C,D:* Ai vre să [...] nu eu. || 25 — *A :* SCENA V / 73,C,D.- SCENA VI || 28 — 607, 16 — *A :* încoace...

VEVERIŢĂ: Ne cheamă dl. Găluşcă?

GAL.: Eu vă chem, fraţilor, însă păn-a nu vă espune ceea ce am de espus, binevoiţi a vă aduce aminte că eu, fiind din Ardeal, mă trag de-a dreptul din generalul roman Galuscus şi că, în consecinţă, nu mă numesc Găluşcă, mai cu seamă că nu pot suferi găluşcele... nu-mi priesc... Acum, ascultaţi cu atenţiune, fraţilor romani. V-am luminat de mult asupra sorgintei voastre... Sînteţi romani, strănepoţi al imperatorului Traian, anticii stăpinitori al lumei... in consecuinţâ, vă îndemn, conform cu ordinul acesta a d-lui subprefect, să alergaţi îndată la cîmp pentru ca să-mi adunaţi pînea. *Dixi!*

VEVERIŢĂ: Bucuros, d-le Găluşcă...

GAL.: Galuscus, frate Veveriţă, Galuscus.

VEVERIŢĂ: Dar... însă ne temem de rusalii. / *B,C,D*: îucoaci [...] rusalii. || 18-21 — *A:* Mai alaltăieri ele au rădicat un bou păn-în nori de nu s-au mai zărit, şi cică astă-noapte le-au văzut Gheorghi a Saftei primblîndu-se prin sat. Aşa-i Gheorghi [73: a Saftei]? / *B,C,D:* ardă-le [...] Gheorghi? || 23-24 — *A:* ca româncele.

SUZANA *(lui Toader):* Toadere... mi se pare că moş Veveriţă spune gogoşi.

TOADER: *(încet Suzanei) :* Aşa-mi pare şi mie./ *B,C,D:* şi se [...] boiereşti. j| 25-26 — .4 :1 grav!... jB,C,D: grav! uă... uă... uă... calamitate publică! 1| 28 — *A:* ele / *B,C,D:* dînsele || 29—31 — *A:* au prins pe Venus cu Apolon... adică cu mreje / 73,C,D: a voit [...] mreje || 32 — *A:* şi pe / *B,C,D:* şi || 33-36 — *A :* ne-au ferit Dumnezeu, domnule!

GAL.: *(căinîndu-i) :* Sărman popul!... Şi-au uitat tradiţiunele !... *(Tare.)* *I B,C,D:* cucoane [...] antice! || 37-38 — *A:* le îneca. / *B,C,D:* apoi [...] baltă. || 38-608, 18 — *A :* faceţi şi voi... Luaţi un năvod cu voi şi mergeţi îa lucru...

VEVERIŢĂ: Bine, domnule... Iaca mergem... Hai, măi...

ŢĂRANII: Hai...

GAL.: Şi cătaţi, fraţilor romani, să nu rămîie nimic pe urmă.

VEVER.: Da cum, Doamne, iartâ-mă!... Haide, fraţilor romani!

ŢĂRANII: Hai. *(Ţăranii intră iar în crîcimă.)*

SUZANA *(încet lui Toader):* Toadere... fraţii romani au intrat iar în crîcimă.

TOADER *(la ţărani):* Da încotro apucaţi, măi?

VEVERIŢĂ *(pe prag):* Să cătăm năvodul. *(Ţăranii rîd in crîcimă.)* /*B,C,D:* facem şi noi [...] în crîşmă.) || 19 — *A :* iar jurnalul şi seamănă adîncit în cetire. Lăutarii cîntă în crîcimă.)

GALUSCUS (în parte):/ 73, *C,D:* jurnalul [...] citire) || 20-21 — *A:* energice !/ *B,C,D:* energice! ce logică invincibile! || 22-23 — *A:* articolului.) [...] mai nainte. / *B,C,D:* foaiei [...] la început. || 23-27 —*A :* O decadă, două decade, trei decade au trecut şi ministeriul încă nu au inovat reformele promise în programa sa. Conchidem că şi acest cabinet nou / *B,C,D:* Douăzeci [...] minister || 29 — *A :* | Românie / 73,C,D: Patrie || 29-31 — *A :* Frumos! [...] numai o greşeală / *B,C,D:* Sublim. [...] de tipar numai o singură greşeală || 33 — *A :* (Citeşte încet.) / 73,C,D: (Citeşte.) || 34-609, 6 — *A :* *(încet Suzanei):* Suzano... Nu ne vede nime... ţăranii sînt în crîcimă... Dl. Găluşcă s-au îngropat în hîrtia ceea... Nu mi-i lăsa să mă-nfrupt cu-o sărutare?

SUZANA: De ce nu, bărbăţele?... Dă degrabă...

TOADER *(vrînd s-o sărute)* : Puiculiţă... / *B,C,D:* (viind [...] jandarmul.) || *l — A:* SCENA VI / £,C,D: SCENA VII [| 8 — *A:* Storoşul / *B,C,D:* Jandarmul [şi în continuare la fel] || 10 — *A :* (cu mînie) [...] storoş, că nu-mi dă vreme să-mi sărut nevasta. / *B,C,D:* (supărat) [...] de jăndar. || 14 — .4: birului. (Iese.) / *B,C,D:* birului || 15 — *A :* că n-am / *B,C,D:* n-am || 17 — *A:* şi sfertul / *B,C,D:* două sferturi || 19-28 — *A:* Toderică, pe bietul storoş că el nu-i vinovat... Du-te mai bine la dl. subprefect şi te tălmăceşte cu dînsul.

TOADER: Cum dracu nu m-o supăra dacă mă tot stînjeueşte...

SUZANA *(dismierdîndu-l)* : Lasă mai pe urmă, Toderel, că avem vreme... Aleargă acu la subprefect...

TOADER: Iaca mă duc numai intr-o fugă şi vin îndată. *(Iese, alergînd pin dreapta, înfund.) / B,C,D:* pe bietu [...] jandarmul.) || 29 — *A:* SCENA VII / *B,C,D:* SCENA VIII || 31-610, 19 — *A:* (cetind): Aşa ministru să aibă ţara... ca redaptorul... Ştiu că ar fi felice!...

SUZANA *(se pune pe prispă, torcînd: cîntă)* :

Toarce, toarce, leleo, toarce,
Păn ce badea s-a întoarce...

GALUSCUS *(tresărind):* Ce voce cîntă aici?... A!... Bela Suzana!...

SUZANA
Vai, fuiorul mi l-am tors,
Şi bădica nu s-a-ntors!

GALUSCUS *(în parle):* E belă ca Aurora!... Ce pudoare în faţa ei!... E demnă de amoarea mea! *(Se apropie.)* Belă Suzană...

SUZANA *(rădicînd capul) :* Ce vrei, d-le Găluşcă ?

GALUSCUS: Vreu să-mi permiţi ca să te admir, că eşti belă ca o columbelă. Şi amabilă ca o...

SUZANA: NU te înţeleg... vorbeşte româneşte, că eu nu ştiu păsăreşte!

GALUSCUS: Ah!... Se poate să nu ştie păsăreşte o turturelă... o filomelă ca d-ta? / *B,C,D:* (tresărind [...] în anima mea? || 21-28 — *A:* Ştivini, ivini, păvănă, săvănă, răvănă, ştevene? Mivini, săvănă, pavana, revene, căvănă, evene, ştivini, nevene, buvunu, nuvunu...

GALUSCUS *(CU mirare):* Buvunu, nuvunu?... Ce limbagiu e acesta?

SUZANA: Limba d-tale... N-o înţălegi?

GALUSCUS: în van îmi tortur mintea ca să înţeleg... Buvunu, nuvunu nu aparţin idiomului năciunei noastre. în consecuinţă mă găsesc într-o dificilă pusăciune de-a putea da o interpretăciune răciunală astor sclămăciuni.../ *B, C,D:* Ştivini [...] raţională. || 33-34 — *A:* satisfacţie [...] înţăles [...] .4,73: grăieşti / 73, *C,D:* mulţămire [...] priceput [...] *C,D:* vorbesci || 36-611, 9 — *A:* Ian ascultă, d-le Găluşcă, dacă ai de gînd ceva, vorbeşte-mi creştineşte, ca oaminii, că almintere om tot ciripi împreună până mîni dimineaţă... Chiar de flori de cuc.

GALUSCUS: Ei, apoi, Suzano, dacă vrei să-ţi vorbesc în limba vulgară... ţi-oi spune get-beget moldovineşte că mi-eşti dragă şi că mă usuc de dor.. „ Na...

SUZANA *(în parte):* Iaca tăciunele că s-au aprins.

N.B. *(Toader se arată în fund şi ascultă.)*

TOADER *(în parte):* Ce vorbeşte oare Găluşcă cu Suzana?

GALUSCUS: Suzano... eu sînt expeditiv ca strămoşul meu Galuscus... Ţ-am mărturisit că te am...

SUZANA: Mă ai?

GALUSCUS: Ba nu... te iubesc vreu să zic... Răspunde-mi şi tu în scurt / *B.C.D:* greu [...] şleah || 12-13 — *A:* bună / *B,C,D:* bună stropşitului || 15-20 — *A :* de a fi amoreză unui boier... O înţălegi singură cît e de mare... căci eşti femeie pricepută... dar apoi gîndeşte, Suzano, că eu, vechil, pot face mult bine sau mult rău / *B,C,D:* ce ar fi [...] pagubă || 24-26 — *A:* Suzano?... Răspunde, draga mea... Nu-ţi fie ruşine... / *B,C,D:* Suzănică [...] amoarei. j| 27 — *A :* Găluşcă... Ştiu eu ce să mai / *B,C,D:* ştiu eu ce să || 29 — *A:* depărtez de-acasă / *B,C,D:* depărtez || 30 — *A:* furiş.../ *B,C,D:* furiş la tine. Vrei? || 32-33 — *A:* la noapte?... Răspunde...1 nu fii cu sfială... / *B,C,D:* Suzano [...] simţiciunea. || 37-39 — *A :* astăzi... [...] şi vină... De te-a [...] ea. / *B,C,D:* mai într-amurgu. [...] şi dacă te-a şi [...] Ileana. || 6 12, 1-2 — *A:* Minunat!... Perfect!... Suzano, am să-ţi aduc o păreche de cercei... / *B,C,D:* Perlect [...] Venus. || 3 — *A:* (viind în scenă) [...] (Cu mînie.) / *B,C,D:* (în parte) [...] (Vine în scenă.) || 5 — *A:* (furios): Ce / 73,C,D: Ce || 8-12 — *A :*

GALUSCUS: Ce?

TOADER: Că eşti un...

GALUSCUS: Ce?

TOADER *(dămolindu-se) :* Nimic... / *B,C,D:* Suzana [...] că j| 14-16 — *A:* Mă duc... rămîneţi sănătoşi... (Iese.) / *B,C,D:* d-nul [...] fund.) || 17 — *A :* SCENA VIII / *B,C,D:* SCENA IX || 23 — *A :* Şi încă îl şi sfătuieşti cum să vie acasă la tine, fără ca să-1 cunoască nime?

SUZANA *(rîzînd):* Da de unde *&ijB,C,D:* SUZANA... ai j| 27 — *A:* bun [...] rîsul / *B,C,D:* om [...] batgiocură || 29 — *A :* altele... Şi... na, c-am păţit-o / *B,C,D:* altele || 32 — *A :* (plîngînd mai tare) / *B,C,D:* (bocindu-se) i| 34 — ^4: (cu blîndeţe): Linişteşte-te / *B,C,D:* Linişteşte-te || 35—*31 A :* Să te dai în dragoste cu Găluşcă?... Ţie îţi pare-o glumă? / *B,C,D:* să-

[...] tine! || 6 13, 1-2 — *A:Da.[...]* vrut / *B,C,D:* Dacă [...] vrut numai || 4-5 — *A:* Aşa... că parcă n-am auzit eu... n-am văzut eu... / *B,C,D:* Ian [...] eu... || 8-20 — *A :* Dl. Găluşcă are să se primble la noapte prin sat îmbrăcat femeieşte, şi de vrei să-i pui minte-n cap, fă pe ţărani să creadă că-i rusalie şi-l luaţi la hăituiala...

TOADER *(rîzînd şi plîngînd):* Ira!... bine zici, nevastă... *jB,C,D:* Bărbate [.. •] (Rîde.) jj 23-24 — *A:* n-oi mai greşi de-acu-nainte / *B,C,D :* de-acum [.-.] surd.)| 26 — *A:* cu o sărutare / *B,C,D:* c-un sărutat || 28—29 — *A:* (vrînd s-o sărute): Bunicica mea/73,C,I7: Găinuşa [...] jandarmul. || 30-31 — *A :* IX [...] Storoşul/ *B,C,D:* X [...] Jandarmul || 32 —*A :* Storoşul / *B,C,D :* Jandarmul || 33 — *A :* Bată-1 [...] storoş,' că / *B,C,D :* (furios): Bată-1 [...] jăndar || 35-614, 2 — *A :* Toadire... O poroncit / *B :* Toadire [...] poroncit 1)2-3 — *A:* ţăranii / *B, C,D:* sătenii || *4-A :* (Suzanei, după ce au ieşit storoşul:) / *B,C,D:* (Suzanei.) [| 4—5 — *A :* nu / *B,C,D:* ce nu |j 6 — *A:* Storoşul (intrînd) [...] degrabă / *B,C,D:* Jandarmul (întorcîndu-se [...] iute] 8-9 — *A:* Mă [...] se porneşte şi întră / *B,C,D:* Of! mă [...] întră |] 10-11 — *A:* (apucîndu-se iar de tors pe prispă) [...] ştiu... / *B,C,D:* (singură) [...] ştiu. (întră în casă.) || 12 — *A :* X / ***B.C.D:*** XI || 13 — *A:* Răzvrătescu / *B,C,D:* Răzvrătescu (întră prin fund certîndu-se) || 14 — *A :* (în culise): Ba/73,C,D: Ba || 16-17 — *A :* (intrînd odată cu Răzvrătescu pin dreapta, în fund): Ba [...] injusticiune / *B,C,D :* Ba [...] vexăciune intolerabilă || 18-20 — *A :* Ba-i plăti cu nepus în masă, ca această, contribuţie au fost / *B,C,D:* Domnule [...] lege || 21-31 — *A:* informat că toţi proprietarii au să plătească 5 la sută din venitul lor.

GAL.: Prea bine... însă eu nu-s proprietariul aceştii moşii... Eu sînt numai un vechil...

RĂZVR.: Ba eşti tovarăş cu proprietariul şi, prin urmare, răspunzător de toate.

GAL.: Racionamentul d-tale este eronat, d-le Răzvrătescu... Legea specifică cualitatea de proprietar... în consecuinţă mergi de te înţelege cu proprietariul...

RĂZVR.: Vorbă-i?... Oi alerga eu cîmpii în bobote!... Am venit aice şi nici mă întorc la subprefectul pană nu mi-i număra banii contribuţiei.

GAL.: Dacă-i pe asta... îi aştepta mult până-i videa para de la mine.

RĂZVR.: Zău?.../ *B,C,D:* negreşit [...] Aşa? || 27 — 73: un vechil *jD:* vechil || 32 — *A :* nu vreu [...] seamă, dl. meu / *B,C,D:* vreu [...] seamă || 33-615, 23 — *A:* dar nu ştii cine sînt eu?

GAL.: Ba ştiu că eşti dl. Răzvrătescu.

RĂZVR.: Dl. Răzvrătescu, sub-sub-prefect, adică al 57-le parte din guvern... Eu cercetez, giudec, hotărăsc şi împlinesc cum îmi place. Şi, prin urmare;,

îţi poroncesc în numele Convenţiei să plăteşti soma contribuţiei ce cade pe moşia asta, căci, la dimprotivă, voi fi silit a te / *B,C,D:* se [...] voi [| 25-26 — *A :* încît / *B,C,D:* aşa încît ‖ 27—28 — *A :* (exasperat): Eşti un tiran. / *B,C,D:* Ce-aud [...] inquisiciune ! || 30 — *A :* Eşti / *B,C,D*: (furios): Eşti || 32 — *A:* Eşti / 73,C,D: (esasperat): Eşti || 34-616, *5 —A: (în parte.)* Şi eu, la noapte, am promis Suzanei... *(Tare.)* Domnule, eşti un Caracal şi am să mă plîng ministrului...

RĂZVR.: Plăteşte ş-apoi te-i jălui cît ţi-a plăcea.

GAL.: O! Lipsă de pudoare! O! execrăciune! O! abominăciune!... Hai, domnule, să-ţi număr banii... dar să ştii că am să dau protestăciune asupra unei violăciuni ca aceasta. *(Iese prin dreapta.)*

SUZANA: Ha, ha, ha, că mare poznaş îi tăciunele.

RĂZVR.: Cine rîde? *(Vede pe Suzana.)* Iaca, iaca!... frumuşică româncă... A cui eşti, leliţă?

SUZANA: A lui Toader, cucoane.

RĂZVR.: A vornicului?

SUZANA: Aşa, de nu ţi-a fi cu bănat.

RĂZVR.: Nicidecum... dimprotivă.

GALUS. *(dintre culise) :* Vii astăzi,' sbirule?

RĂZVR. *(ieşind):* Iaca vin, filosofule. *(Iese trimeţînd cu mîna o sărutare Suzanii.)*

SUZANA *(rîzînd):* Zău!... Da pe aista ce l-au apucat?... Adică mare dişănţaţi sînt unii oamini____*(Cîntă încet:)* Toarce, leleo, toarce, toarce/ *B,C,D:* Răzvrătescu [...] slăbesc || 6 — *A:* XI/ *B,C,D:* XII|| 7-8 — *A:* Toader, Ţăranii (ieşind din crîcimă) (începe a însera) / *B,C,D:* Răzvrătescu [73: şi Ţăranii] [...] Galuscus || 9 — *A:* (pe prag): Da [...] subprefectul... Mai lăsaţi cea băutură... *jB,C,D:* Da [...] subprefectu || 10 — *A:* Venim [. •] încet/ *B,C,D:* Iaca venim [...] încet, vornice || 12-617, 11 — *A:*

GHEORGHI: Badea Toader, de cînd îi vornic, parcă l-au umflat rusaliile...

VEVERIŢĂ: S-o făcut iute ca pipăruşul cel roş...

GHEORGHI: Apoi dă... ce să zici... om a stăpînirei...

TOADER: Ian lăsaţi gluma, oamini buni... că de m-au umflat sau ba rusaliile pe mine, asta să vede, dar ferească sfîntul să n-o păţească vreunul din noi... Cică cu adevărat s-au arătat două rusalii în sat... ele au mers în grădina lui Pricopi de n-au lăsat o buruiană teafără... Au dat tot la pămînt.

GHEORGHI: Da le-am văzut eu cu ochii, oamini buni... astă noapte... pe lună... Nu ştiu ce dracu le apucase că se săruta împreună foc...

TOADER: Că nu le-ai văzut numai tu, Gheorghi; le-au zărit şi Suzana... Aşa-i, nevastă?

SUZANA: Aşa, bărbate... ia, cole, pe piaţă...

TOADER: Auziţi, mă?... Trebuie să ne gîndim a ne dizbăra de ele, că, de n-om lua vro măsură... om păţi-o rău cu toţii.

VEVERIŢĂ: Ştiţi una?... Hai să ne punem la pîndă la noapte, cu un năvod, cum au zis dl. Găluşcă, şi să le prindem ca nişte prepeliţe.

TOADER: Bun... aveţi năvod?

VEVERIŢĂ: Are Constandin păscariul... Cum a înnopta, ne-om ascunde cu toţii cole în crîcimă. Şi cînd le-om zări... Zvîr cu năvodu peste cap...

TOADER: Tăceţi că vine subprefectul.

SCENA XII

RĂZVRĂTESCU, TOADER, SUZANA, ŢĂRANII

RĂZVRĂTESCU *(în parte):* O plătit strigoiul rîzînd mîuzeşte şi ameninţîn-du-mă că a scrie ministrului... Lasă că l-oi pune eu la cale bine... *(Văzînd ţăranii.)* Ha, ha, v-aţi adunat, oameni buni?

VEVER.: Ne-am strîns cu toţii, cucoane... Am lăsat lucrul ş-am alergat... după cum ne-au poroncit vornicul.

RĂZVRĂT. *(în parte):* Bărbatu româucuţii celia... Să-i caut vro treabă ca să-1 depărtez din sat în astă noapte... *(Tare.)* Vornice...

TOADER: Aud, cucoane...

RĂZVRT.: Ai mai strîns ceva clin banii birului?

TOADER: Ba nici a treia parte, că n-au oaminii de unde se plăti... îs lipiţi pămîntului...

RĂZVRT.: Bine, bine. Vornice, porneşte acu îndată cu banii cîţi i-ai adunat şi să-i duci la sămişie... Auzitu-m-ai?... Acu-ndată.

TOADER: NU s-ar putea, cucoane, să lăsăm pe mîni dimineaţă?

RĂZVR.: Nu, măi badeo, că ne scot sufletul de la îaşi pentru bani. Haide... pornit-ai?

TOADER: Pornit, pornit. Să zic numai două vorbe nevestii.

SUZANA ***(încet):*** Te duci, Toadere?

TOADER *(încet):* Mă duc păn-în capătul satului şi mă-ntorc înapoi pe după ţarină.

SUZANA: Mergi sănătos, bărbate. *(Tare.)*

TOADER: Rămîi sănătoasă, nevastă. *(Vrea să o sărute.)*

RĂZVR.: Da nu te-ai mai dus azi?

TOADER *(făr-a apuca să sărute pe Suzana):* Iaca mă duc, mă duc... Ard-o focul, vornicie! *(Iese.)*

N.B. *(Suzana intră în casă.)*

SCENA XIII

RĂZVRĂTESCU, ŢĂRANII, GALUSCUS *(se arată la portiţă)*

VEVERIŢĂ *(lui Gheorghi, încet):* Oare ce a să ne mai cînte suprefectul? / *B,C,D:* RĂZVRĂTESCU [...] spuie? ‖ 13 — *A:* mari / *B,C,D:* mari şi late ‖ H — *A:* Ascultaţi cu luare-aminte şi urmaţi întocmai după cum v-oi povă-ţui eu, prietinul vostru, părintele vostru... / *B,C,D:* Eu [...] tată! || 16 — *A :* sau / *B,C,D:* ori || 17-18 — ^.-domnule [...] vrut Dumnezeu/ *B,C,D:* cucoane [...] dat tîrgu şi norocu, vorba ceea. || 20-618, 13 — *A:* drepturi cetăţăneşti şi-n acea stare de opresie în care aţi zăcut s-au stins în inimile voastre scînteia amoriului de Patrie... aţi perdut demnitatea de om liber... aţi uitat cine şi ce au fost strămoşii voştri... Şi cînd auziţi de Ştefan-Vodă şi de Mihai Viteazul, voi credeţi că-s poveşti...

VEVERIŢĂ: Oare ce zice, măi Gheorghi?

GHEORGHI: De-1 înţăleg să fiu ca dînsul.

RĂZVRĂT.: Iată ce au produs tirania ce v-au plecat capul de atîte secole!... Dar, în sfîrşit, ziua dreptăţii s-au rădicat pentru români!... Cel asuprit va scăpa de asuprire, cel sărac va avea partea lui pe astă lume, căci destul e, oameni buni, de cînd sînteţi sclavi!... destul de cînd sînteţi vitele unui stăpîn nemilostiv... Acest pămînt brăz-duit cu minele voastre şi udat cu sudoarea voastră este avutul vostru, căci l-aţi răscumpărat de sute de ani cu munca şi, prin urmare, voi sînteţi adevăraţii proprietari, iar nu stăpînul ce v-au schinjuit pân-acum.

GALUSCUS *(la portiţă)*: Ce zice nebunul?

RĂZVRĂT.: Moşiile deci au să se împărţească pe la ţărani, pentru ca fiecare român, avînd patru fălci de loc a lui, să se lege cu inima de ele şi să ştie a le apăra cu sîngele lui cînd le-ar călca duşmanii... Vă vine la socoteală aşa, oamini buni?

VEVERIŢĂ: Ne-ar vini, domnule... dar să-mi dai voie a face o întrebare... adică să nu bănuieşti...

RĂZVR.: Spune, spune, moş Veveriţă, că d-ta eşti om iscusit.

VEVER.: Patru fălci de pămînt îs bune, acu deodată... dar mai pe urmă, cînd ne-or creşte copiii mari, le s-a da şi lor, la fiecare, cîte patru fălci? / *B,C,D:* fraternitate [...] lor [73: lor de fiecare] [...] fălci? || 16-17 — *A:* domnule, adică să nu bănuieşti... De unde în ziua de astăzi toţi copiii noştri sînt siguri că proprietariul le-a da fiecărui

cîte patru fălci întregi, ei or să fie mărginiţi a avea numai cîte o bucăţică de loc din pămîntul părintesc... Ră tocmală... aşa-i, oameni buni?

ŢĂRANII: Aşa! / *B,C,D:* dac-aş [...] falce? \\2l — *A:* Gheorghi a Saftei? / *B,C,D:* Gheorghi? || 22 — *A* : Formă ră. / *B,C,D:* cumătri? [...] ră. || 23-38 — *A:* 1" că n-o să mai faceţi boierescul. Asta vă place?

ŢĂRANII: Ne place.

RĂZVR.: 2° — că o să fiţi de capul vostru. Şi asta vă place?

ŢĂRANII: Şi.

RĂZVR.: 3° — că s-au rădicat bătaia.

ŢĂRANII *(veseli):* S-au rădicat bătaia?... Ura!... *(Sar şi-şi dau pumni de bucurie.)* Măi, s-o rădicat bătaia...

RĂZVR.: Dar, oamini buni!... Şi să ştiţi bine că dacă ar îndrăzni să rădice mîna asupra voastră vreun fecior boieresc, sau chiar vătavul, sau chiar vechilul moşiei, sau măcar însuşi proprietariul, voi să alergaţi îndată la mine ca să vă fac dreptate, căci eu sînt al 57-le parte din guvern. Eu cercetez, giudec, hotărăsc şi împlinesc cum îmi trăsneşte pin minte. Aţi auzit?

ŢĂRANII: Am auzit, domnule.

RĂZVR.: Videţi, oamini buni, că eu vreu să vă rădic din îngiosirea în care aţi zăcut. Prin urmare, să cuvine ca şi voi să adoptaţi cu bucurie reformele ce au a se introduce în ţară. Aşa, de pildă... trebuie să lăsaţi tot lucrul baltă... fie chiar culesul pînii de pe cîmp... Şi să vă duceţi cale de zece poşte ca să căraţi lemn pentru duratul unei temniţi... căci voi astăzi sînteţi liberi... scăpaţi de ruşinea bătăii...

VEVER.: Să durăm temniţă în satul nostru?.../ 77, *C,D:* (citind) [...] noi?... |[619, 1-2 — *A:* duratul / *B,C,D:* clădirea |(4-5 — *A* : Ce-a fi ş-acela cumun, Gheorghi a Saftei? / 77,*C*,73: (lui[...] Gheorghi? [| 6-7___ *A:* unu, cum altul. / *B,C,D:* una [...] me. || 9 — *A:* şcoli / 73, C, Z3: şcolsăteşti |1 10-11 — *A* : a ceti istoria ţării şi să cunoască cine-au fost Ştefani Vodă... Bune-s toate aceste? / *B,C,D:* carte [...] buni? [[12 — *A* : Bune... *I B,C,D:* Bune, cucoane. || 13 — *A:* mijloace, domnule / 73,C,D: mijloace || 17-18 — *A:* întinderi vorbă lungă / 73,C,D: lungiţi vorba || 19-20 — 4: domnule, îi păcat / 77, *C,D:* cucoane [...] anului. || 21 — *A:* apoi/ *B,C,D:* măi badeo || 22 — *A:* dos, măi badeo / 73,C,D: dos || 23 — *A:* cînd oi apuca cel harapnic... v-oi/73,C,D: v-oi || 24-25 — *A:* (în parte): Cică bătaia-i rădicată / *B.C.D:* (pe [...] bine !... || 26 — *A* : Pornit-aţi / *B.C.D:* Pornit-aţi azi || 27 — *A* : sîntem / *B.C.D:* sîntem oamini || 29 — *A* : fund.) / *B.C.D:* fund în stînga.) || 30 — *A* : (în parte) / *B,C,D:* (cu aer de triumf) |j ³² — *A:* (ieşind de după portiţă) / fi,C,O: (viind [...] Răzvrătescu) ||

34 — *A:* sătenilor şi declar / *B,C,D:* fraţilor [...] declărăciune || 36-37 — *A:* inspirăciunele revoluţionare a unor inimici perfizi / 73, *C,D:* inspirăciunei unor utopişti || 38 — 4,73: Merg să expeduiesc / C,D: Mă duc sâ espedez || 39-40 — *A:* (întră în ogradă.) / 73, *C,D:* ca să [...] fatal. [[620, 1-16 — 4: Du-te pîrlii, pedantule. / 73,C,D: Ai adus [...] Balainuciune. || 17 — 4: XIV/73,C,D: XIII || 18-19 — 4 : (ieşind din casă) / 77 [: şi], C,D: mai pe urmă Catrina şi Safta || 20-21 — lipsesc în *A* ||| 22-23 — 4 : (Strigă:) / *B,C,D:* (Caută pe-mpregiurul casei.) || 23 — *A* : pui. (Umblă pe după casă.) / *B,C,D:* pui. || 24 — *A:* (în parte): Iaca / 73,C,D: Iaca || 25 — 4 : neamului românesc / *B,C,D*: neamului || 26 — *A* : Nu-i / 73,C,D: (viind în scenă): Nu-i || 28 — 4 : înaintindu-se / *B ,C,D:* înaintînd || 32-33 — 4: alergat. / 73,C,D: alergat [...] fugă. || 62 1, 1 — 4: Ha, ha, ha... Nu-mi spui că eşti hîtru?... Dacă de / *B,C,D:* Iaca [...] Dacă [73: Dacă de] || 5 — 4 : Umblă / *B,C,D:* Caută || 7 — 4 : (împingîndu-1) / 73,C,D : (respingîndu-1) || 8 — 4 : că doară nu-s de jac / *B,C,D* : doar [...] jac || 9-10 — 4 : Nu eşti de jac, da mi-eşti pe plac... Cum te cheamă? / *B,C,D:* Ţara [...] me!... || 11-17 — 4: Suzana. / 73,C,D: Ţi-oi fi [...] ierţi. || 23-24 — 4 : argatului / 73,C,D: argatului [73: N.B.] (Catrina [...] ascultă.) || 28 — 4 : că/73,C,D: aşa, că || 33 — 4: făcută. / *B,C,D:* sfîrşită. || 35 — 4: Vai de mine!... Unde te duci... te-or / *B,C,D:* Ho, ţară!... că te-or || 38 — 4: într-un tîrziu / *B,C,D:* tîrziu || 39 — *A* : (ruşinîndu-se): Apoi / *B,C,D:* Apoi ||40-622, 2 — *A:* RĂZVR.: N-ai grijă... L-am trimis la tîrg şi de-abia mîni pe-amiazi s-a întoarce acasă... / *B,C,D:* CATRIIÎA [...] tîrg. || 3 — 4 . Zău?... Săracu bietul / 73,*C,D:* Sărmanu || 8 — 4: Răspunde, Suzănică, că ţi-oi aduce nişte şiraguri de mărgele, de ţ-or lua ochii!... Să vin?... / *B,C,D:* Să-ţi aducă [...] mărgele? || 9 — 4: Vină... că văd eu că nu/ *B,C,D:* Adă [...] că nu || 10 — 4: însă / 73,C,D: dar || 11-12 — 4 .- nime?.../73,C,D: nime? [...] Cum? || 15 — 4 : n-a băga de seamă./ *B, C,D;* a crede că-i Ileana. || 16-17 — *A:* şi duc ca să mă-mbrac cu / 73, C,D: duc să-mi pun || 21-30 — 4: Aşteaptă-mă cu alivenci, sufletele. (Iese pin fund.) / 73,C,D: Mi duc [...] dreapta.) f|| 31-32 — 4 : Atuncr s-agiungi tu cînd îi mînca alivenci de la mine, mangositule ! / *B,C,D:* Ha [....] mine...j| 33 — 4 : degrabă / *B,C,D:* curînd || 34-35 — 4 : ceea / 73,C,73. cu puii |! 623, 1-4 — lipsesc în 4 || 5 — 4 : XV / 73,C,D: XIV || 6 — *Ar* fund, din stînga / *B.C.D:* fund || 7 — 4: şi năvodul / *B.C.D:* năvodu || 7-8 — 4: De-acu hai să ne aşezăm la pîndă cole în crîcimă. / 73, *C,D ;* Viniţi [...] pîndă... [1 10 — 4 : dă-le-ncolo... / *B,C,D:* cată-ţi [...] Gheorghi. || 13 — 4: treabă / 73,*C,D:* nevoi)| 14-24 — 4: Măi, da-i privighitor, îi sub-subprefect, om a stăpînirei. / 73,*C,D:* *[B:* Gheorghi] Vasile [...] frate. || 26 — 4 : zilele / *B.C.D:* lunele || 29-37 — 4: ŢĂRANII: Haide...

{întră în crîcimă.) / *B,C,D:* GHEORGHE [...] înnopta.) ‖ 624, *l — A:* XVI/B,C,D: XV || *l — A:* Iată-mă-s. / *B.C.D:* Iată-mă-s. (intrînd în casă.)]] 9-10 — *A :* (Intră în casă şi se aude sărutînd pe Suzana. Pe urmă se pun amîndoi la fereastă casii de privesc ce se petrece pe scenă. / *B.C.D:* (închide [...] rîsete.) || 11-22 —lipsesc din *A* || 24-25 — *A:* (iese din ogradă, îmbrăcat femeie.şte ca ţărancele şi purtînd o furcă) / *B,C,D:* (îmbrăcat [...] boierească) || 25 — *A :* ministrului / *B,C,D:* domnului ministru || 26-27 — *A :* şi [...] oare îmi/*B, C, D:* ş-acum [...] oare || 27 — *A:* anima/ *B,C,D:* anima mea ‖ 28-29 — *A:* şi nu am putinţă [...] genunchii.) / *B.C.D:* încît n-am sforţa ca [...] genunchii.) Ce || 625, 2-3____*A :* Galuscus, Ţăranii (la fereastă crîcimii), Toader şi Suzana (la fereastă casii) / *B, C,D:* Ţăranii [...] lor) \\-*i — A:* (Se retrag de la fereastă şi iese.) / *B,C,D:* gătiţi năvodu. || 5-6 — *A:* Ha, ha, ha... Ce bine-i şade catrinţa... *j B, C,D:* ce [...] ha. || 7-9 — *A :* Haide.../ *B,C,D:* O! [...] amice!... || 11-12 — *A:* femeieşte, vine iute din fund. Se aude hămăind între culise.) / *B.C.D:* ca o [...] dreapta.) || 13-15 — *A:* Tio, haită... Tio... Era să mă mănînce cînii!... *Ceţ B.C.D:* (alungat [...] Ce || 17—19 — *A:* (se observează puţin amîndoi.)

VEVERIŢĂ *(pe prag):* Aţineţi-vă / *73, C,D:* Ah! [...] Aţineţi-vă *\\2l—A:*

TOADER: Zău! Da ceelaltă cinei?

SUZANA: Subprefectul.., taci...

RĂZVRT. *(lui Galuscus) :* **I** *B,C,D:* RĂZVRĂTESCU *('apropiindu-se)* ‖ 22______*A:* (lui Răzvrătescu): Pst... / *B,C,D:* Pst... ‖ 23—29 — *A:*

RĂZVRĂTESCU şi GALUSCUS *(în parte):* Ea-i! *(Se reped de se-mbrăţisează şi se sărută de multe ori.) j B,C,D:* RĂZVRĂTESCU: Ea-i! [...] musteti! || 30-31 — *A: (Se apropie încet cu ţăranii.)*

RĂZVRĂT. *(în parte):* Are barbă!

GAL. *(în parte) :* Are musteţi! / *B.C.D:* să ne [...] gata.) || 32-626, 4____*A:* în braţe pe Galuscus): Spune-mi cine eşti că te sfărîm în braţe.

GAL. *(asemine):* Te sfid...

RĂZVRĂT. *(cunoscîndu-l) :* Galuscus !...

GAL.: Răzvrătescu! *(Se trîntesc împreună.) ţ B,C,D:pe* Galuscus... fugă.) **I** 6 — .4,B: N.B. (Ţăranii [...]*/ A :* şi prind în el pe Galuscus şi pe / *C,D:* (Ţăranii [...] / *B,C,D:* şi || 7 — *A :* ha! (Iese.) / *B,C,T):* ha! || 8 — 4» Ce-i? / *B,C,D:* Ce-i asta? *{{9 — A:* am *j B.C.D:* c-am || 10-19 — *A :* Strîngeţi vîrtos. *(Ţăranii împleticesc năvodul.)*

GAL. şi RĂZVR.: Rusalii!... eu!... *(Zbătîndu-se.)* Măi...

VEVER.: Geaba vă zbateţi, că aţi încăput/ *B.C.D:* Ţăranii [...] căzut |ţ 21 — lipseşte în *A* \\ 24-25 — *A:* Storoşul [la fel în continuare] *j B,C,D:* Jandarmul, Toader, Suzana (Jandarmul aduce un fanar) || 26 — *A:* subprefectul, oamini buni? / *B,C,D:* subprefectu? || 34 — *A:* subprefectură / *B,C,D:* slujbă || 627, *l—A:* ie / *B,C,D:* Deschide || 2—lipseşte din *A:* O! ce nedreptate! || 3—4 — *A:* Eu sînt cauza destituirei / *B,C,D:* Depeşa [...] acţiune. || 5 — *A : Dl.jB.C.D:* Cuconu || 7 — *A : cn jB.C.D:* în ‖ 8 — *A :* (ieşind): Să vă spun eu / 73,C,D: Să [...] buni. |] 10-11 — *A :* Ha, ha, ha, ha! *jB.C.D:* Aş! [...] şîrată! || 12 — .4 : (în parte): *Ămj B.C.D:* Am || 12-13 — *A:* Asta mă consolă / *B.C.D:* Eu [[...] coiisolăciune. || 14-15 — ^4: cinstim în sănătatea rusaliilor / *B.C.D:* ne veselim [... rusalii. || 17 — *A:* (Se îndreaptă spre crîcimă.) (Cortina cade.) Sfîrşit. A'odevil final.

TOŢI / *B.C.D:* ŢĂRANII ||22 — *A:* catagrafie / *B, C.D:* Constituţie ‖ 24 — *A:* Nici de-un frupt de sărutat / *B, C.D:* Chiar [...] umflat! || 27 — în *A,* cu menţiunea: (bis) |j 31 — *A:* Toţi în ţară am turbat / *B.C.D:* Cîmpiii j...] apucat ||628, 1-3 —lipsesc în *A* || 5-9 — *A:*

> Pe-a lui Cremine moşie
> M-au agiuns cruntă urgie...
> Sînt acum destituit,
> Şi rămîn încremenit! /

B.C.D: arătînd [...] umflat! ‖ 10-12 — lipsesc în *A* <\ 14-18—.4:

> Diii motivul de pasiune
> Am păţit vexaţiune...
> Ma ce-mi pasă?... Sunt roman
> Coborît chiar din Traian! /

B.C.D: arătînd [...] umflat! || 19-21 — lipsesc în *A* || 26 — *A :* De-aş şti numai că/ *B.C.D:* Dar cer numai să K 30 — *B:* Finit. / *C.D:* (Cortina, cade.) ||

AGACHI FLUTUR (p. 629)

Scrisă în 1863 (după datarea clin ms. B.A.R., nr. 3300, 36 L), comedia. este o localizare a. vodevilului *L'Avare, en gants jaunes* de Labiche şi Anicet Bourgeois- (voi. VI al *Teatrului complet* al lui Labiche, Paris, Calmaun Levy, 1882). A fost reprezentată, fără prea mult succes, la Teatrul din Bucu-

-eşti, in stagiunea următoare, 1863—1864 (v. Ioan Massoff, *op. cit.,* II, p. 103). Pentru că nu a indicat modelul, Alecsandri a fost aspru criticat in *Contemporanul,* 1881, p. 775-779 (cf. şi Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 193-200).

Piesa a fost publicată în *Opere complete,* II, 1875, p. 731-819.

VARIANTE

ms. 3300 (A), Teatru, II, 1875 (B)

630, 2 — *A:* berbant / 7?: holtei || 4 — *A :* Căpitan Bombeanu / 73: Bombeanu, ofiţer de artilerie || 5 — *A* : factor / 77: factor evreu || 6 — *A* : fecior de ţară / 77; fecior || 9 —*A ;* Văduva Locsiţa Fespezeanca / 77: Luxiţă Fespezanca, văduvă || 14 — *A:* chelner/7?.- chelner neamţ |[15 — *A:* maşte. *JB:* măşti, tapiţeri]] 631, 1-2 — *A:* Agachi Flutur. Comedie] cu cîntice în 3 acturi. 1863. Paris, [notă la titlu: *L'avare en gants jaunes] j B:* Agachi [...] acte || 3-5 — *A:* Scenele se petrec în carnaval. Actul I la otelul lui Hugues în Bucureşti. Actul II la Fespezeanca. Actul III la Ghiţă Coşcodan. / *B:* Scena [...] Coşcodan || 7 — *A* : la / *B:* de la || 8 — *A:* uşi / *B:* uşi ce duc j| 13 — *A:* şi mai apoi / 73: mai pe urmă || 632, 15 — *A:* lui domnul/ 73: domnului \\ 633, 5 — *A:* (rîde): *Ia, ia,* de la un dam./ 73: *Ia, ia,* de la un dam. (Rîde.)]|'22 — 4 : Nu-i / 73: Mai |] 31 — *A:* cîte zece/73: zece || 634, 2 — 4: N.B. (Se / 73: (Se *6* — *A:* Agachi Flutur/ 73: Agachi || 9 — *A:* de către o / 73: de o || 11 — *A:* şi gioacă / 73: joc |] 21 — *A:* oratorlicul / 73: oratornicul || 635, 26 — *A :* (Lui / 73: (Către || 636, 4 — 4 : fătul / 73: sufletul || 5 — *A* : şi fără / *B*: fără || 14 — 4 : Ciorba / 73: Supa || 32-33 — 4 : cîntînd şi sărind / 73: sărind şi cîntînd j| 35 — 4 : şi mai apoi / 73: mai pe urmă || 637, 28 —• *A :* la o masă / 73: la masă 1| 639, 36 — 4 : şi mai/73: mai || 640, 35 — 4: vreme/73: timp || •542, 22 — *A:* Ghiţă Coşcodan / 73: Coşcodan || 23 — 4: Ghiţă [în continuare, peste tot: Ghiţă] / 73: Coşcodan || 643,2 — 4 : Ghiţă (lui / 73: Coşcodan (către || 8 — 4 : caldu-i! / 73: cald e aici! || 644, 9 — *A:* ca să / 73: să |j 32 — 4 : bucatele. (Iese.) / 73: bucatele || 645, 5 — *A:* împreună / 73: singuri j) 646, 16 — *A:* şi mai apoi / 73: mai pe urmă || 647, 26 — 4 : Bate ca/ 73: Ca || 39 — 4 : cheltuiala / 73: cheltuielile || 648, 5 — 4: Nu pot, căci / 73 : Căci || 8 — *A:* s-a cutremura / 73: se cutremură || 35 — 4 : şi să nu / 73 : dar să nu ţţ 649, 2 — *A:* a deschide *j B :* să deschid || 13 — 4 : şi mai / 73: mai || 26 — *A:* la / 73: în || 29 — *A :* frumos şi galantom / 73 : galantoni şi frumos || 650, 12 — 4: ca să/ *B:* să || 16 — 4: cununie / 73: nuntă fi 32 — *A:* mă mai / 73: mai || 33 — 651, 4 — marginal în 4; (Arie „Căruţa poştei") || 37 — 4 : (Vrea/73: (Voieşte || 652, 5 — 4: N.B. (Se/ 73 : (Se || 6 — 4 : Paşa... Ura! / *B*: paşa. || 8 — *A* : Ghiţă, Matilda, Agachi /

73: Coşcodan, Agachi, Matilda || 16 — 4: zărit/73: văzut || 653, 17 — *A:* Iar cînd/73: Cînd || 654, 9 — 4: într-un / 73: în || 12 — 4: Locsiţa (in continuare, la fel] / 73: Fespezanca || 13 — 4 : şi mai / 73: mai || 655, 6 —4 : tare / 73: prea || 656,12-13 — 4: 30 000# zestre! / 73: zestre de 30 000 de galbini! || 18 — 4: înfăţişat / 73: prezentat || 35 — 4: N.B. (Orchestrul [...] contredanţ. [...] şi pe [...]/73: (Orhestra [...] cadril. [...] pe [...] || 657, 11 — 4 : Barză (întrînd pin dreapta) / 73: Barză || 22 — *A:* grăieşte / 73: vorbeşte || 25 — 4: (Lui/73: Către ||26 — 4 : mi l-ai/73: l-ai || 658, 1 — *A:* îi plăti-o/73: vei plăti || 8 — 4: (lui/ 73: (către || 25 — 4: ai treile / 73: alte JJ 33 — 4: Ghiţă. (supărat) / 73: Coşcodan |] 659, 24 — 4 a întră, precum zici / 73: precum zici, a întră || 26 — 4 : Tu ai avea / 73 Ai avea tu 660, 29 — 4: de a-ţi cheltui/73: cheltuind || 662, 2 — 4 duduca / 73: domnişoara || 6 — *A :* moşul / 73: unchiul || 13 — *A :* (lui / 73 (către || 15 — 4 : (lui / 73: (Către || 16 — 4 ; Moşule / 73: Unchiule || 20 — 4 : moşule / 73: unchiule || 663, 18 — 4 : moş / 73: unchi || 37 — *A :* duduca / 73 : domnişoara || 664, 30 — *A:* moşule / 73 : unchiule || 35 — *A :* moşule / 73: unchiule || 665, 15 — 4: mîntuit / 73: isprăvit || 28 — 4: moşul / *B :* unchiul || 666, 2 — *A:* lui / 73: către || 6 — *A:* glasul / 73: vocea || 7 — *A :* moş / 73: unchi || 8 — 4 : duduca / 73: domnişoara |1 20 — 4 : (strănutînd) / 73: (strănută) || 33—4 : Smărăndiţa, dă-i / 73: Dă i |J 37—4 : moşul / 73 [greşit]: naşul || 667,9—4: împreună / 73: Agachi şi Nărilă || 17 — 4: d-tale, duducă / 73: d-voastră, domnişoară JJ 22 — 4 : matale / 73: d-voastră || 28— 4 : duducă / 73: domnişoară || 29 — 4 : pentru ca / 73: ca || 668, 4-5 — 4 : că-i [...] Le-i [...] pe a matale / 73:că-ţi [...] îl veţi [...] pe-a d-voastră. |j 7 — 4 : Om / 73: L-om || 10 — 4 : duducă / 73: domnişoară || 669,3 — 4 :• (în parte): Unde-i / 73: Unde-i || 12-14— 4: dughene / 73: magazii || 17 — 4 : (sculîndu-se): A! domnule / 73: A! domnule |[670, 6 — 4 : moşul / 73: unchiul j| 23-24 — 4 : slută [..] gheboasă, oarbă / 73: urîtă [...] cocoşată, chioară || 29 — *A : ii* cu adevărat / 73: cu adevărat e || 31 — 4 : N.B. (Se / 73: (Se || 35 — 4 : N.B. (Un / 73: (Un \\ 671, 15 — 4 : stăpînirea / 73 : guvernul || 18 — 4 : rămîie şi cu duduca / *B:* rămîne şi cu domnişoara |] 24 — 4 : duduca / *B*: domnişoara || 35 — *A* : moşul / 73: unchiul || 672, 7 — *A* voi / 73: vreu || 16 — 4 : (încet): Care ? / 73: Care ? |1 673, 13 — 4 : să-1 / 73 ca să-1 j| 14 — *A* : a fi / 73: să fie || 37 — 4 : cu 100 / 73: 100 || 674, 7 — 4 vreu / 73: voi || 30 — 4 : apucat / 73: căpătat || 675, 1 — 4 : moşule / 73 : unchiule || 4 — 4 : moşule / 73: Unchiule 1| 11 — 4 : Moşule / 73; Unchiule || 19 — *A:* moşule / 73: unchiule || 21 — 4 : moşule / 73: Unchiule || 24 — 4 : Moşule, eşti tînăr / 73: Eşti tînăr, unchiule || 31 — 4 : şi mai / 73: mai [i 676, 25, 26 — 4: poloboc/73: bute || 677, 14 — 4: şi mat/73: mai/ 19 — *A* : Moşule / 73: Unchiule || 22 — 4 : moşule / 73: unchiule || 28 — 4 ;

Moşule/ *B:* Unchiule || 34 — *A:* moş/B: unchi \\ 35 — *A:* duduca *jB:* domnişoara || 678, 2— *A:* 12 ore / *B* [greşit]: 2 ore || 15-16 — *A:* păretele [...] cadru poleit / *B:* ferestele [evidentă greşeală dc tipar] [...] ramă poleită J| 16-17 — *A:* masă. Oglinzi. / *B:* masă şi oglinzi. || 19 — *A:* şi mai/B: mai || 30-679, 1 — *A:* vezi, mă [...] vîr / B; vezi-mă [...] pun || 7 — *A:* îţi trece mîini/B.' treceţi mîne de ||21 — *A:* cu vurta/B: pe toate || 29-30 — *A:* zări ferecat cu / B: vedea ferecat în || 680, 11 — *A:* mobilele toate *j B:* toate mobilele (| 15 — *A:* într-un cadru nou/B: într-o ramă nouă || 32 — *A:* moşule / B: unchiule |] 681, 3 — *A:* sînt *j B:* aceştia sînt || 26 — *A:* gura lui / *B:* gura|| 682, *2 —A:* şi apoi/B; apoi || 24 — *A:* N.B. (Se/B: (Se |] 27 —- *A:* şi mai/B: mai || 683, *2 —A:* moşule; grăieşte / *B:* unchiule; vorbeşte || 13 — *A:* surpriza / *B:* o surpriză || 24 — *A:* moşule / *B:* unchiule || 27-2<S — *A:* într-un cadru nou / B: într-o ramă nouă || 29 — *A:* moşule *JB:* unchiule }j 31 — *A:* cum îi?/B: acum? || 32 — *A:* cadrul cam simplu / *B:* rama cam simplă || 38 — *A:* duduca / *B:* fiica || 684, 5 — *A:* cadru nou / *B:* ramă nouă || 6 — *A:* mi l-au pus / *B:* mi-a pus-o || 29 — *A:* (înaintîndu-se) / B: (înaintînd) |] 29-30 — *A:* dudućă / *B:* domnişoară]| 685, 1 — *A:* lui / *B:* către || 3 — *A:* lui / B: către || 15—-*A:* pînă în/ *B:* în || 19 — *A:* care/B: ca || 686, 2 — *A:* vuietul/ *B:* zgomotul || 15 — *A:* moşul/B: unchiul || 17 — *A:* moşule / *B:* unchiule || 19 — *A:* duducă / B: Domnişoară || 27 — *A:* dughene. (Iese în / *B:* magazii. (Iesă prin || 687, 2 — *A:* 175 / B [greşit]: 125 || 4 — *A:* casii... Nu-i prea scump. / B: casei... || 9 — *A:* N.B. (Se / *B:* (Se || 688, 22 — *A:* sui / B: urcă || 34 — *A:* ridicat / *B:* ridicat tocmai || 36 — *A:* N.B. (Clavirul / B; (Pianul || 689, 19 — *A:* vreme / *B:* timp || 28 — *A:* clavir / B.- piano || 30-31 — *A:* Moşule, moşulică / B: Unchiule, unchiulică || 690, 15 — *A:* Moşule / *B:* Unchiule || 21 — *A:* Moşule / *B:* Unchiule || 31 — *A:* frumuşel. / B: de minune. || 691, 9 — *A:* Moşule *jB:* Unchiule || 19 — *A:* moşul / *B:* unchiul || 23 — *A:* Moşul / *B:* Unchiul || 30 — *A:* lui / *B:* către || 31 — *A:* moşule / *B:* unchiule j| 692, \ — *A:* Moşul / B: Unchiul || 15 — *A:* moş / *B:* unchi || 693, 10 — *A:* moşule / *B:* unchiule || 15 —*A:* moşul / *B:* unchiul II 694, *H — A:* moşul *j B:* unchiul || 34 — *A:* moşule *JB:* unchiule || 695, 9 — *A:* tinerii / B: bătrînii || 10 — *A:* moşule / B: unchiule || 15 — *A:* şi mai / *B:* mai || 696, 4 — *A:* pic / *B:* un pic || 5 — *A:* moşul / B: unchiul || 9 — *A:* moşule / B: unchiule || 11 — *A:* sui / B: urci || 25 — *A:* lui Ghiţă / B; către Coşcodan]| 29 — *A:* Moşule / *B:* unchiule || 35 —

A: urmat *JB:* următor || 697, 11-12 — *A:* moşule / *B:* unchiule || 13 — *A:* te-arată / B: arată-te || 19, 26 — *A:* Moşulică / B: Unchiulică || 698, 6 — *A:* dl. Zar... / B: Zar... || 20 — *A:* Moşule / B: Unchiule || 33 — *A:* *moşul B:* unchiul || 699, 15 — *A:* sfîrşitul / B: finele || 16 — *A:* cu toţii se îndreaptă, spre fund, repetînd în cor.) Sfîrşit. / *B:* toţi se îndreaptă spre fund.) ||

ARVINTE ŞI PEPELEA (p. 701)

Scrisă în iarna 1865—1866, „povestea în 1 act", cum o numea Alecsandri în scrisoarea din 20 martie 1866 adresată lui Alecu Hurmuzachi, a fost publicată mai întîi în *Foaia Societăţii...,* V, mart.— mai 1869, nr. 3-5, p. 69-87, apoi, cu modificări însemnate, în *Revista contimporană* din Bucureşti, II, ian. 1874, nr. 1, p. 1-44 şi, în fine, *hiOpere complete,* II, 1875, p. 821-841 (forma iniţială, cu neînsemnate deosebiri).

Ideea acestei poveşti dramatice i-a dat-o scriitorului, cu siguranţă, opera lui Anton Pann, asupra căreia se aplecase adesea şi pe care o preţuia, foarte mult, considerînd-o „un adevărat tezaur de spiritul şi înţelepciunea poporului român". „Dacă Anton Pann ar fi mai trăit — scria Alecsandri mai tîrziu, în articolul *Cîntice de stea şi „Povestea vorbei" de Anton Pann* — el singur ar fi fost în stare să scrie poemul naţional al lui Pepelea, acest tip poporal de spiritul glumeţ al românului" (cf. voi. IV, *Proză,* al ediţiei noastre, p. 300-306).

Piesa a cunoscut numeroase reprezentaţii. Astfel, în toamna anului 1869, a fost jucată pe scena Teatrului de la Copou „în scop de binefacere" — în cadrul unor spectacole organizate de o „societate de diletanţi", cu care prilej s-a evidenţiat talentul de actriţă al poetei Matilda Cugler (v. loan Massoff, *op. cit.,* II, p. 292); în anul următor, la 27 decembrie 1870, se reprezenta la Cluj, sub titulatura *Cuiul în părete (ibidem,* p. 545), iar în toamna lui 1871 se relua la Iaşi (sub titlul *Cuiul din părete — ibidem, p.* 357).

Publicarea piesei în 1874, în *Revista contimporană* din Bucureşti, sub titlul *Arvinte şi Pepelea sau Cuiul lui Pepelea,* cu o notă a redacţiei care avertiza că lucrarea era „revăzută de autor", are o semnificaţie deosebită, exprimînd o anumită poziţie a scriitorului. Publicaţia bucureşteană era condusă, după cum se ştie, de Petre Grădişteanu, care rămăsese devotat domnitorului detronat, Alexandru loan Cuza. Acest fapt îl apropie pe Alecsandri de revista în care va publica unele din creaţiile sale literare: romanul neterminat *Dridri,* piesele *Arvinte şi Pepelea, Nobila cerşetoare, Concina.* Romanul *Dridri,* pe care scriitorul îl trimisese spre

publicare *Convorbirilor,* nu putuse vedea lumina tiparului în revista ieşeană, probabil datorită poziţiei acesteia faţă de Franţa, înfrîntă şi umilită după războiul cu Prusia. *Dridri,* ca şi *Nobila cerşetoare,* exprimau ataşamentul lui Alecsandri pentru Franţa, unde îşi aflaseră azil revoluţionarii de la 1848 şi cu al cărei sprijin se pregătise şi unirea Principatelor Române. *Arvinte şi Pepelea,* în redacţia publicată în *Revista contimporană,* se deosebeşte mult de cea iniţială, publicată în *Foaia Societăţii* cu cinci ani mai înainte şi reluată, in ediţia Socec din 1875. Ea face elogiul eroului popular, năzdrăvanul Pepelea, plin de isteţime, de duh şi încredere în triumful dreptăţii, cuprinzînd totodată accente critice cu privire la situaţia politică din ţară, la planurile grandioase ale politicienilor vremii, lipsite de o bază reală. Finalul piesei este, credem, şi el aluziv, legat de rolul de mediator pe care l-a jucat Alecsandri în vestita polemică dintre *Convorbiri* şi revista bucureşteană. Se ştie că, datorită intervenţiei sale, conflictul s-a potolit, iar unii dintre vechii adversari s-au alăturat, după aceea, in strădania comună de făurire a culturii noastre moderne.

VARIANTE

Foaia Societăţii... (A), Revista contimporană (B), Teatru, lî, 1875 (C)

702, 2 — *A:* 50 de ani / *C:* de 50 ani || 3 — 4 : 25 de ani / C : de 25 ani || 4 — *A:* Măndică / *C:* Măndică, nepoata lui Arvinte j| 703, 2 — *A:* Comedie/C: Vodevil || 3 — numai în *C:* Scena [...] 1864. j) 4 — *A:* Uşă / *Ct* cu o uşă || 5-6 — *A:* Fereastră în stînga / *C:* în stînga fereastă || 6 — *A:* Un pat acoperit cu scoarţă în fund / *C:* în fund un pat acoperit cu scoarţă || 11-12 — *A:* de cată să deschidă uşa din dreapta / C: spre uşa din dreapta, voind s-o deschidă || 706, 14 — *A:* propus / C: zis || 22 — *A:* Pepelea / *C:* şi Pepelea || 23 — *A:* ziua / *C:* dimineaţa || 707, 12 — *A:* de la mînă / C: din mînă [| 708, 18-19 — *A:* stăpînirea mea/C: stăpînire || 28-29 — *A:* a-mi anina / C: să-mi anin || 709, 12 — *A:* zdelca / C: hîrtia |] 7 10, 6 — *A:* Arvinte / C: Arvinte şi || 10 — *A:* sloiuri *jC:* sloiuri de gheaţă || 7II, 5 — *A:* albelele / *C:* rufele || 17 — *A:* se ţine / *C:* Stă || 19 — 4 : Pepelea / C: Pepelea şi || 27 — *A:* albelele / C: rufele || 35 — *A:* Iaca cum / C: Iaca || 713, 16 — *A:* vreme/C: timp || 20 — *A:* Arvinte / *C:* Arvinte şi || 26 — *A:* trezindu-se / C; deşteptîndu-se ||715, 11 — *A:* Arvinte / *C:* Arvinte şi || 28 — 4: albelele / C: rufele || 7 16, 21 — 4: albele/C: rufele || 717, 6 — 4: Cum / *C:* Ba-ncă cum || 22 — 4: varsă / C: toarnă vin || 719, 35 — 4 : lui / C: Către || 720, 22 — 4 : Avut!... Cică / *C:* Cică || 722, 8 — 4 : dă-mi / C: dă || 11 — 4 : şi adă-mi / C: şi-mi adă || 18 — *A:* i-1 dă / C: îi dă inelul || 723, 7 — numai în C: (Cortina cade.) ||

Varianta din 73, care, aşa cum spuneam mai sus, diferă mult de celelalte două, o reproducem aici în întregime:

ARVINTE ŞI PEPELEA
sau
CUIUL LUI PEPELEA

poveste în 1 act cu cîntece[1]

Arvinte
Pepelea
Măndică

Teatrul reprezintă o cameră de ţară. Uşă in fund; altă uşă în dreapta. Lîngă aceasta un **cui** *mare în părete. Ferestre în stînga. Un pat in fund coperit cu scoarţă. O masă şi două scaune.*

SCENA I

MĂNDICA

(şede lîngă masă şi coase):

Primăvara cînd zîmbeşte
Inimioara se trezeşte
Şi cuprinsă-n dulce dor
Arde, bate-ncetişor.

Iar copila cea frumoasă
Coasă, coasă, coasă, coasă,
Şi visează nencetat
La ursitul aşteptat.

Cînd ea-1 vede printre stele,
Cînd în zori prin floricele,
Cînd pe faţa unui nor,
Cînd în apa din izvor.

[1] Revăzută de autor [nota red. *Rev. cont.].*

Copiliță drăgăstoasă.
Coasă, coasă, coasă, coasă,
Căci ursitul va veni
Şi cu tine s-a iubi.

SCENA II

MĂNDICA, PEPELEA

PEPELEA *(intră prin fund, se apropie nevăzut şi sărută pe Măndică),*
MĂNDICĂ *(spăriată) :* **A! Cine ?...**
PEPELEA: **EU, Pepelea, ursitul tău, Măndico.**
MĂNDICĂ *(sculîndu-se veselă) :* **Pepelea!**
PEPELEA *(mîndru):* **Pepelea, crişul!**
MĂNDICĂ: **Şi berbantul?**

PEPELEA

Eu, Pepelea din poveste.
Eu, românul drăgălaş.
Cum n-au fost şi nici mai este
Altu-n sate şi-n oraş.

Eu, nepotul lui Păcală,
Care-n orice timp şi loc
Rîd de proşti, rîd de Tîndală
Şi de dracul îmi bat joc!

Multe fete dupe mine
Zac pe coaste şi oftez,
Dar eu numai pentru tine
Inimioara mi-o păstrez.

Că-i Pepelea din poveste
Viu, isteţ şi drăgălaş
Cum n-a fost şi nici mai este
Altu-n sate si oras.

PEPELEA

Multe fete dupe mine
Zac pe coaste şi oftez,
Dar eu numai pentru tine
Inimioara mi-o păstrez.

Amîndoi

MĂNDICA

Ah! ades şi mie-mi vine
Dupe tine să oftez
Şi cu drag eu pentru tine
Ca pe-o floare mă păstrez.
(Se *îmbrăţişează cu dragoste.)*

PEPELEA: **Dragă Măndico!**
MĂNDICĂ: **Dragul meu Pepelea!**
PEPELEA:^**Te iubesc ca ochii din cap.**
MĂNDICĂ: **Oare? Aşa să trăieşti? Nu mă porţi cu vorba?**
PEPELEA: **Să n-am parte de moşul tău, jupînul Arvinte, daca nu spun adevărul. Am jurat în gîndul meu să fii a mea, cu toate nazurile bătrînului, şi oi izbuti, n-ai frică.**
MĂNDICĂ: **Să-ţi ajute Dumnezeu, bădica, că şi eu!... mare dor mi-e să mă mărit!**
PEPELEA: **CU mine?**
MĂNDICĂ: **D-apoi cu cine altul?**
PEPELEA: **Ţi-am făcut de dragoste... aşa-i? ţi-am furat gîndul? Şi acum de cîte ori te închini seara şi dimineaţa, zici cu spăsenie: „Doamne! dă-mi pîine cu sare... şi pe mîndrul cel de Pepelea bărbăţel". Nu-i aşa?**
MĂNDICĂ *(rîzînd):* **Da de unde ştii?**
PEPELEA: **Hei! Parcă nu cunosc eu gîndul fetelor?**
MĂNDICĂ: **Ce pui de pehlivan ai mai fost!**
PEPELEA: **Doară am învăţat carte la dascălul Pascal din Podul Iloaiei şi cunosc** *Alexandria* **pe derost, din scoarţă-n scoarţă.**
MĂNDICA: **Cea cu Ducipal cornoratul ?**
PEPELEA *(în parte) :* **Iaca dracu de fată... coarnele-i trec prin cap.** *(Tare.)* **Da ce coşi tu aice, Măndică? rochiţa ta de nuntă?** *(Ia- anteriul şi-l esaminează. Anteriul e fără spate.)*
MĂNDICĂ: **Ba, anteriul lui Arvinte.**
PEPELEA: **Iar îl cîrpeşti? De cînd te ştiu, altă treabă nu faci... încît s-au făcut vorbă în ţară.**
MĂNDICĂ: **Ce vorbă?**

PEPELEA

Vestea-n lume au ieşit
De un anteriu vestit,
Fără mînici, fără dos
Şi la pepţi şi-n poale ros!
Iată-n cîteva cuvinte
Anteriul lui Arvinte.

Voi ce vă căsătoriţi
Şi mereu tot cheltuiţi
în plăcere petrecînd,
O s-agiungeţi în curînd,
Dacă nu vă-ţi pune minte,
L-anteriul lui Arvinte.

Voi ce-n ţară sînteţi tari
Şi faceţi reforme mari,
Cheltuind la bani mereu,
De vă-i dragă ţara, zău!
Fie-vă ades aminte
Anteriul lui Arvinte.

(Arătînd anteriul.) Ian priveşte cîrpă de strai! lucru de zgîrcit... Mînca-l-ar guzganii!

MĂNDICA: Pe cine? pe bietul anteriu?

PEPELEA: Ba pe moşu-tău. Ghiujul dracului, e în stare să taie un fir de mac în patrusprezece. Mai dăunăzi îmi zice: „Fătul meu, ştii ce-am chitit?" — „Ce-ai chitit, jupîne", îl întreb.— „Am chitit să cumpăr căsuţa ta de veci, fiindcă de doi ani acum, de cînd şed în ea, plătesc chirie degeaba."

MĂNDICA: Cum? vrea să cumpere casa asta? Bine ar face, că-i bună şi încăpătoare pentru tustrei.

PEPELEA: Ascultă urma: „Bine, giupîne Arvinte", i-am răspuns.— „O vinzi?" — „O vînd; ce dai pe dînsa?" — „Ce să dau? Casa-i veche, fătul meu; are nevoie de meremet; streaşina-i putredă... ştii una?" -— „Spune, giupîne".— „Eu oi face cheltuiala meremetului, şi banii ce-oi cheltui i-om socoti drept preţul casii. Te primeşti aşa?"

MĂNDICA: Bună tocmeală... Şi ce-ai răspuns?

PEPELEA: I-am răspuns: „Fie, giupîne; însă ce-mi dai adalmaş?" — „O stamboală de nuci, băiete; vrei?" •— „Ba nu... dă-mi pe Măndica,"

MĂNDICA: M-ai cerut pe mine? şi ce-au răspuns?

PEPELEA: El?... M-au trimis dracului pomană!

MĂNDICA: Alei! şi tu ce-ai zis?

PEPELEA: Nimic... am mers de m-am sfătuit cu dracul. *(Se aude afară stărnutînd.)*

MĂNDICA: Iată-1 că vine.

PEPELEA: Dracul? Unde-i?

MĂNDICA: Nu-1 auzi stărnutînd? Fugi degrabă.

PEPELEA: M-am dus... *(Se îndreaptă spre fund.)*

MĂNDICA: Nu pe acolo, că-1 întilneşti...

PEPELEA: Bine zici... ţup! pe fereastră, băiete... *(Pepelea sare **pe** fereastră. Măndica iese prin dreapta.)*

SCENA III

ARVINTE *(intră prin fund, purtînd ochilari, giubea strenţeroasă **şi** şapcă veche).* U, hu, hu, hu, hu!... geru-i!... Bine zice românul că iarna nu o mănîncă lupul... *(Suflă în pumni.)* Am fost să cumpăr un car de lemne de la posesor, dar mi-a cerut cît pe tată-său şi n-am luat nici o despicătură, ca să-i vin de hac... Cu chipul acestea m-am cîştigat cu sumetenia de bani ce era să se ducă în fum. *(Stărnută.)* Na, c-am prins iar un gutunar... ba încă de cele tătăreşti... U, hu, hu, hu, hu!. de mi-ar găti Măndica anteriul mai degrabă... să pun ceva cald pe mine, c-am îngheţat. ca un morcov.

Banul se cîştigă greu,
Dar uşor se cheltuieşte,
Cine-i prost sau derbedeu
Lesne-n lume mofluzeşte.
însă eu, bătrîn Arvinte,
îmi strîng banii, căci am minte.
(Stărnută.)

Iarna vine, timpu-i rece,
Eu o las frumos de trece.
Nu stric lemne, nu fac foc,
Ci sar hojma, sar în loc
Ş-astfel trupul lui Arvinte
Ieftin, ieftin se-nferbinte.
(Stărnută.)

Amin... şi într-un ceas bun.
Dar mă prinde gutunar?
(Stărnută.) Hapsî, hapsî!... n-am habar.

Fiori reci îmi trec prin vine.
(Stăfmdă.) Flapsî, ha!... fie-mi de bine.
Cine are bani şi minte
(Stărnută.) Hapsî... face ca Arvinte.

(îşi suflă nasul tare.) Ia... aşa... şi la anul cu bine... *(Strigă)* : Măndică... Măndică!

SCENA IV

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA: Aud, moşule.

ARVINTE: Gata-i anteriul?

MĂNDICA: Ba încă nu... mai am ceva de cusut.

ARVINTE: Cată de mîntuie mai curînd, Măndico, că suntem în ajunul Bobotezii... îi ger de scinteie văzduhul afară.

MĂNDICA: Ca şi aici în casă.

ARVINTE: Ca şi aici în casă,... de aceea aş vrea să îmbrac anteriul.

MĂNDICA: Alei! moşule, ce nu-ţi cumperi altul? Cel care-1 cîrpesc trebuie să fie de cînd Papură-Vodă.

ARVINTE: Taci, proasto... Nu ştii ce spui... Bunătate de anteriu care mi l-a dăruit coconu Ffaţmaţuchi cînd m-a cununat cu răposata, mătuşa ta... Venit-a cineva în lipsa mea?

MĂNDICA: Ba... nu...

ARVINTE: Ba... nu... înţeleg că a fost hoţul cel de Pepelea... ghicii, puşti şiret!... îmbla să iasă şi el la neamuri şi are obraz să te ceară pe tine drept adalmaş. Auzi? Să-i dau bunătate de fată nouă-nouţă pe o hardughie veche ca asta. *(Arată casa.)*

MĂNDICA: Ian lasă, moşule; nu te mai scumpi dacă nu-ţi cere parale.

ARVINTE: Ce face? Te-ai primi tu, nepoata lui jupînul Arvinte, să mergi dupe un Pepelea?

MĂNDICA: De ce nu?... Eu nu-s fudulă... Bărbatul să-mi fie pe plac... de-acolo s-a numi el Pepelea, ori Alexandru Machedon... tot una mi-i.

ARVINTE: Ai vorbit de te-ai pripit...

MĂNDICA: Se poate... însă aşa mă duce capul.

ARVINTE: Da gîndeşte, fa, că eşti fată de oameni, eşti nepoata lui Arvinte! Şagă-ţi pare?... Ţie se cuvine de bărbat cel puţin un flăcău ca feciorul lui Tindală.

MĂNDICA: Tindală? cel nătărău?

ARVINTE: Cine ţi-a spus că-i nătărău? Are parale, fa.

MĂNDICA: îţi place?

ARVINTE: îmi place... da.

MĂNDICA: Apoi ţine-ţi-1 d-tale... Mie nu-mi trebuie. *(Iese supărată.)*

SCENA V

ARVINTE: Ce vorbă-i asta?... Să mi-1 ţin mie!... Ce-o să fac cu el? Doară n-o să mă mai însor la vîrsta mea... Auzi? nătărău!... Cu adevărat, îi cam... seamănă tătîni-său... dar îi chiabur... Chiabur! şi jupîneasa Măndica face nazuri... A ameţit-o hîtrul cel de Pepelea... Adică mare cimilituri sunt gînganiile aste de fete pe faţa pămîntului!... Bine a izvodit răposatul Pralea, Dumnezeu să-1 odihnească.

Fata-i din natură
O cimiliturii
Lesne de iubit,
Dar greu de ghicit.
Unii o cred floare
Dulce, zîmbitoare;
Alţi o poreclesc
îngeraş ceresc.
însă mie-mi pare
Corniţe că are.
Şi deci o numesc
Diavol pămîntesc.

Adică să nu fie cu bănuială celor ce mă ascultă... Asta-i părerea mea... poate să mă greşesc... om sînt.

SCENA VI

ARVINTE, PEPELEA

PEPELEA: Bună ziua, jupîne Arvinte.

ARVINTE: Ha, ha... ai venit, băiete, să mîntuim tocmeala pentru casă?

PEPELEA: Aşa, jupîne... Văd că ţi-ai pus ochiul pe dînsa.

ARVINTE: Fie; cu toate că uu am aşa mare nevoie de bordeiul tău... fiind însă că am fost bun prietin cu tatul tău...

PEPELEA *(în parte)* : De asta vrea să-mi ieie casa pe nimica.

ARVINTE: Să ne înţelegem bine, fătul meu, din capul tîrgului... Casa-i dărăpănată... are trebuinţă de meremet. Eu primesc bucuros să fac o jertfă şi să cheltuiesc cu meremetul, însă banii ce-om cheltui...

PEPELEA: Ştiu, mi-ai spus-o... banii ce-i cheltui să fie socotiţi drept preţul casei.

ARVINTE: Aşa... te primeşti?

PEPELEA: Mă primesc, însă nu uita adălmaşul...

ARVINTE: Care?

PEPELEA: Să-mi dai pe Măndica.

ARVINTE *(în parte):* Doamne! de l-aş putea înşăla... *(Tare.)* Ţi-i dragă lata? hein?

PEPELEA: Dragă de mor... Mi-o dai?

ARVINTE *(trăgîndn-l de ureche) :* Şi-ai vrea să te rudeşti cu mine, hoţule ?

PEPELEA: Mi-o dai?

ARVINTE: Om videa, fătul meu, om videa... Dacă-i fi băiet de treabă... blînd... iconom... eu unul nu mă împrotivesc... Hai să facem zapisul de vînzare mai intăi. *(Caută în saltarul mesii şi scoate hîrtie, călimări, condei.)*

PEPELEA *(în parte):* Are de gînd să mi-o joace strigoiul... Aţine-te, Pepeleo.

ARVINTE: Iaca tot ce trebuie pentru scris... Unde mi-am pus ochilarii? Unde mi-am pus ?... *(Ii caută.)*

PEPELEA *(în parte, rizînd):* Şi el îi are pe nas.

ARVINTE: I-ai găsit?

PEPELEA: întreabă-ţi nasul.

ARVINTE: Bine zici... Se vede că de mult ce-am tot stăruutat...

PEPELEA: A U prins orbul găinelor.

ARVINTE: Cine?

PEPELEA: Ochelarii.

ARVINTE *(în parte):* îi obraznic... răbdare... *(Tare.)* Pepelaş dragă, ştii carte?

PEPELEA: Cît şi dascălul Pascal.

ARVINTE *(în parte):* Păcat. *(Tare.)* Facem zapisul?

PEPELEA: Facem, jupîne.

ARVINTE *(in parte):* L-am pus in cofă. *(Aşezîndu-se la masă.)* Vrei să-1 scrii tu ori eu ?

PEPELEA: Ba scrie d-ta că ai slovă mai ceteaţă.

ARVINTE: Bucuros, ascultă *(scrie) :* „Să fie ştiut prin acest zapis de vecinică vînzare că eu, Pepelea, am vîndut d-sale jupînului Arvinte casa mea ce o am de la părinţi şi că am primit toţi banii, fără ca să-mi mai rămîie cuvint de a întoarce vreodată tocmeala săvirşită." Bun e aşa?

PEPELEA: Bun... însă...

ARVINTE: Ce?

PEPELEA: Să vezi d-ta, jupîne. Bietul răposatul a lăsat cu limbă de moarte că, de-a (i sâ vînd casa vreodată, să păstrez în stăpînirea mea cuiul ăst mare din părete.

ARVINTE: Ei?

PEPELEA: Şi înţelegi d-ta că nu pot ieşi din cuvîntirTrăposatului.

ARVINTE: Ce fel?

PEPELEA: Prin urmare, mai adaugă d-ta în zapis ceea ce oi mai zice şi eu din gură.

ARVINTE: Bine, spune... *(Scrie.)*

PEPELEA *(dictează):* „D-lui jupînul Arvinte se leagă, sub jurămînt de afurisenie, să lase în deplină stăpînirea mea cuiul cel mare din păretele odăii, fără ca d-lui să se poată atinge de el, nici să se împrotivească vreodată la orice aş vroi eu să fac cu pomenitul cui." Ai scris?

ARVINTE: Scris, dar ce ai de gînd?

PEPELEA: Nimic. Vreu numai să am unde să-mi anin căciula cînd oi veni să te văd.

ARVINTE *(în parte) :* Prostu-i, sărmanul! *(Tare.)* Ei, fie; iaca zapisul gata iscăleşte-1.

PEPELEA: Bucuros, dar îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Ţi-o dau, Pepelaşul tatei; cum nu? Un băiet cumsecade ca tine, şi frumos... Na condeiul de iscăleşte.

PEPELEA: Cheamă pe Măndica mai întăi ca să-i spui că mi-o dai.

ARVINTE: NU te încrezi în mine, bujoraşul moşului? Eu, care am fost prietin bun cu răposatul...

PEPELEA: Ei! fie... Iaca iscălesc. *(Iscăleşte.)*

ARVINTE *(în parte):* L-am prins. *(Ie zapisul iute.)* Frumos, prea frumos... ai o mînă de cenuşer.

PEPELEA: Acum zi Măndicăi să vie.

ARVINTE: Bucuros... aşteaptă. *(Strigă):* Măndica!

PEPELEA *(în parte):* Are un aer poznaş ghiujul,

SCENA VII

ARVINTE, PEPELEA, MĂNDICA

PEPELEA

Măndica mea iubită,
Ascult-o bună veste.

MĂNDICA

Ascult... ascult... ce este?
Ce veste fericită?

ARVINTE

Măndico, spune dragă,
îţi place Pepelaş?

MĂNDICA

Ini place.

ARVINTE

Fără şagă?

Găseşti că-i drăgălaş?

MĂNDICA: îl găsesc drăgălaş, vezi bine.

ARVINTE: Dar ştii cine-i d-lui?! D-lui e vestitul Pepelea, care dupe ce a făcut năzbutiile dracului lui bietul popa Macari şi dupe ce şi-a vîndut pînă şi casa părintească de a rămas lipit pâmîntului ca un şoarice, vine acum de te cere pe tine drept adalmaş pentru tocmeală... Spune tu moşului, curat îl vrei?

MĂNDICA: îl vreu.

ARVINTE: Prea bine... Acum e rîndul d-tale, fătul meu.

Pepelaş, rosteşte-mi mie:
Ţi-i dragă Măndica?

PEPELEA

Dragă

Ş-aş vrea s-o iau de soţie.

ARVINTE

Ai vroi, zău? fără şagă?
Minunat! îmi pare bine.
Sunteţi foarte potriviţi.
Tu cu dînsa, ea cu tine,
Cum s-ar prinde, vă iubiţi.

PEPELEA şi MĂNDICA: Ne iubim.

ARVINTE: Aferim!... dacă-i aşa, fătul meu, ado mîna-ncoace. .. *(Il duce spre uşa din fund.)* Şi să ieşi afară, pehlivanule, că-ţi rup ciolanele 1

PEPELEA: Ce-ai păţit, jupîne?

ARVINTE: A! hoţule, ai crezut că mi-i pune tu la mînă pe mine? Să iei în schimb bunătate de fată uouă-nouţă pe-o hardughie veche ca asta? Afară, tricoliciule.

PEPELEA: Aşa ţi-i povestea, ciof bătrîn? Ei lasă, că eu îţi sînt popa de azi înainte. Am să vin în toate zilele să-ţi fac şotiile dracului.

ARVINTE: Ba să nu-ţi calce piciorul aice, că-ţi frîng capul.

PEPELEA: Am să vin să-mi pun căciula-n cui... Aţine-te de-acum, strigoiule... Pepelea o să-ţi puie minte... Să ne vedem sănătoşi în curînd.

ARVINTE: Ba să te văd cînd mi-oi vedea ceafa.

SCENA VII [sic!]

ARVINTE, MĂNDICA

[ARVINTE:] Ghidi, moţpan neruşinat!... Să zică el c-a veni cu de-a sila în căsuţa mea cumpărată de veci cu bani buni şi peşin? Cîrjaliul!

MĂNDICA: A veni dacă are drept să vie.

ARVINTE: Are drept? Ce. dîrdîieşti şi tu?

MĂNDICA: Aşa glăsuieşte zapisul. L-am auzit eu de dupe uşă.

ARVINTE: Zapisul? Şi socoti tu că m-oi ţinea de cuprinsul lui?

MĂNDICA: Te-i ţinea, că nu-i avea ce face.

ARVINTE: Cum asta?

MĂNDICA: De frică să nu cazi sub afurisenie.

ARVINTE: Afur... eşti o toantă... Mergi de-mi ado anteriul că m-a apucat fiori.

MĂNDICA *(în parte, ieşind):* L-au umflat groaza.

SCENA VIII

ARVINTE: Afurisit! *(Deschide zapisul şi-l citeşte.)* Cu adevărat, îs legat cu jurămînt.

Vai de mine! ce-am păţit?
Pot să fiu afurisit!
Să rămîn în veci cum sînt
Cu trupu-ntreg în pămînt.
Brrr! m-apucă fiori,
Brrr! îmi curg reci sudori.

Peste două mii de ani
Strănepoţii mei romani
M-or găsi-ntr-un moşuroi
Şi mi-or zice că-s strigoi.
Brrr! m-apucă fiori,
Brrr! îmi curg reci sudori.

SCENA IX

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA: Iaca anteriul.

ARVINTE *(tresărind):* A! m-ai spăriet... *(Iţi stupeşte în sin.)*

MĂNDICA: Nu-ţi mai stupi în sin... şi îmbracă-ţi odorul mai bine ca să vezi de-i nimerit.

ARVINTE: Adă... Ţine mînica... Mai sus... Mai jos... Aşa. *(îmbracă anteriul cărui lipseşte spatele.)* Cum mă prinde, Măndico?

MĂNDICA *(rîzînd):* Cum să te prindă? Ia, ca o streanţă cîrpită şi răscîrpită.

ARVINTE: Streanţă? Ce rîzi, obraznice»? Lipseşti dc-aici.

MĂNDICA *(ieşind, în parte):* S-a fudulit moşul. *(Rîde.)*

ARVINTE *(singur):* Pare că mă prinde frumos... *(Se răţoieşte.)*

SCENA X

ARVINTE, PEPELEA

PEPELEA *(aducînd o traistă plină de ruje ude)* : Ha, ha, ha, ha, ian vezi cun: se păunează...

ARVINTE: Ce?... tu?... Ce caţi aice, hoţiile?

PEPELEA: Nu-ţi pasă d-tale.

ARVINTE: Cum? nu-mi pasă?

PEPELEA: Am treabă cu cuiul meu ist clin părete, nu cu d-ta.

ARVINTE: Care cui, mă?

PEPELEA: Vezi zapisul.

ARVINTE: Zap...? Ei bine... fă degrabă ce ai de făcut şi du-te dracului..,

PEPELEA *(anină traista-n cui)* : Jupîne Arvinte, cum îi zici croitorului care ţi-a făcut anteriul ist de cioclu?

ARVINTE: Cioclu să te faci! Ce-ai aninat acolo?

PEPELEA: NU băga de seamă... O traistă cu rufe ude. Le-am adus să sc usuce în cuiul meu.

ARVINTE: Da aice-i casa mea, ienicerule... Nu-i spălătorie... Ian priveşte... au udat toate duşumelele... *(Stărnută.)* A să mă prindă iar gutunari.

PEPELEA: N-ai habar, jupîne, că ai un anteriu ce plăteşte cît o şubă, mai cu seamă în spinare.

ARVINTE: Piei din ochii mei, neruşinatule... şi cît: pentru bulendrele tale... *(Vrea să ieie traista.)*

PEPELEA: NU te atinge de cui că te afuriseşti... Vezi zapisul.

ARVINTE: Sta-ţi-ar în gît!

PEPELEA: Ha, ha, ha... îmi dai pe Măndica?

ARVINTE: Cînd or ieşi caraşiî fripţi din Bahlui.

PEPELEA: Nu-ţi face cruce, jupîne...

ARVINTE: Ieşi... Ieşi...

PEPELEA: Domol, jupîne, că-ţi plesneşte anteriul iu spate... ha, ha, ha... *(Iese.)*

SCENA XI

ARVINTE: Ghidi, antihîrţ!... Mi-am găsit beleaua cu dînsu!. De unde credeam să-1 prind eu pe dînsul în laţ cu zapisul de vînzare, el m-a prins pe mine în capcană... îs bun de primit tifla. Priveşte cum curge pîrău în casă!... Să juri că a vărsat Bahluiul... Or să se facă broaşte de nu oi lua măsuri eioriceşti. *(Ia o cîrpă şi şterge scîndurile.)* Poftim!... ce-ar zice lumea cînd rn-ar vedea ştergînd urmele lui Pepelea?... Oare cum aş face să scap de el?... Să rup zapisul? Rămîn fără casă... Să nu-1 rup, rămîn cu cuiu-u casă... Mă duc să mă sfătuiesc cu dascălul Pascal. *(Să oţăraşte.)* 'Brrr! frig mi-i în spinare de cînd a scos spetele anteriului... Trebuie iar prefăcut ... Măndico, Măndico!

SCENA XII

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA: Ce mai vrei azi?

ARVINTE: Vino-ncoace, fata mea... Eu am să ies ca să mă duc pînă la dascălul Pascal... tu, în lipsa mea, apucă-te iute de scoate mînicele de la anteriu ca să-i faci spate cu ele.

MĂNDICA: Iar să-1 prefac?

ARVINTE: Asta-i cea de pe urmă oară, Măndico... Hai, ia-ţi foarfecele şi acul şi cată să fie gata cînd m-oi întoarce... Auzi, viorica moşului? să fie gata, că ţi-oi aduce mere de la dascălul. *(Scoate anteriul şi îmbracă giubeaua.)*

MĂNDICA: Arză-1 focul, anteriul.

ARVINTE: Ba, ferească Dumnezeu de aşa pagubă mare!... Unde mi-i şapca?... *(O caută.)* Mi-o furat-o tîlharul cel de Pepelea... Unde-i, Măndico?

MĂNDICA: NU O mai caut, o ai pe cap.

ARVINTE: Bine zici... Hai, rămîi sănătoasă, fiica moşului. *(O sărută pe frunte.)* Daca o mai veni cumva Pepelea, ie-1 cu toropala... ie-1 cu toropala... *(Iese prin fund.)*

SCENA XIII

MĂNDICA: Auzi vorbă?... Să-1 alung eu, pe cine?... tocmai pe drăguţul meu de Pepelea?... Zău!... de nu-mi vine a crede că moşnegii de la o vreme cad în copilărie. Moşul meu a uitat de mult că a fost şi el odată tînăr. El nu mai crede decît în bani, căci i-au secat inima.

O! Pepeleo, dragul meu,
Mulţi mişei te ţin de rău,
Dar Măndica ştie bine
Că nu-i altul bun ca tine.
Ah! Pepele, Pepelaş!
Ah! iubite drăgălaş!
Chiar de-ai fi un pui de drac,
Tot eşti fetelor pe plac;
Şi Măndicăi i-ar fi bine
Chiar în foc, în iad cu tine...
Ah! Pepele, Pepelaş!
Ah! iubite drăgălaş!

SCENA XIV

MĂNDICA, PEPELEA

PEPELEA *(aducînd o frînghie):* **Iată-mă-s! Cine mă cheamă?**

MĂNDICA: EU şi iar eu.

PEPELEA: **Unde-i ghiujul?**

MĂNDICA: **A ieşit.**

PEPELEA: **Ieşi-i-ar părul pîn căciulă.**

MĂNDICA: **Da ce-ai adus în mînă, Pepeleo ?**

PEPELEA: **O frînghie, ca să-mi spînzur rufele.**

MĂNDICA: **Unde?**

PEPELEA: **Aice-n bîrlogul ursului.**

MĂNDICA: **Ha, ha, ha, d-apoi nu o morii?**

PEPELEA: **Asta o cer şi eu... să morăiască... Am hotărît să-i fac zile fripte, pîn ce-a zice aman şi te-a da mie ca să scape de mine.**

MĂNDICA: **Alei!... şi crezi că-i izbuti?**

PEPELEA: **Cine iubeşte toate izbuteşte.** *(Se aude afară tuşind.)*

PEPELEA *(ascultînd):* **Pare că s-aude ursul... Măndico, lasă-mă singur cu dînsul...**

MĂNDICA: **Bine, noapte bună, Pepeleo.**

PEPELEA *(sărutînd-o)* **: Noapte bună, dragă... Mergi de fă visuri de fată mare.** *(Măndica- iese.)*

PEPELEA *(singur):* **Să nu perd vremea... Hai... iute, să-mi întind frînghia... Cum? Ha... de-a curmezişul odăiei...** *(Leagă un capăt ai frînghiei de cuiul cel mare, apoi celălalt capăt îl anină de alt cui ce se găseşte lîngă uşa din fund, astfel ca cine ar intra să deie cu capul de frînghie.)* **Ia... aşa...**

SCENA XV

PEPELEA, A R VIX TE

ARVINTE *(pe prag):* **N-am găsit pe dascălul Pascal...** *(Intră şi se toceşte cu capul de frînghie. Şapca şi ochelarii îi cad jos.)* **Camaxi!**

PEPELEA: **Ţine bine să nu dai rău...**

ARVINTE *(încureîndu-se în frînghie) :* **Pepelea!,., iar?**

PEPELEA: **Na! că mi-a rupt frînghia de cămeşi...**

ARVINTE: **Cămeşi!... Vrei să-ţi întinzi cămeşile aici?**

PEPELEA: **D-apoi cum?... Nu-s stăpin pe cuiul meu?**

ARVINTE: **Cuiul tău, ceapcînule?** *(Arătînd celalt cui de lingă uşa din fund.)* **Da aista tot al tău îi?... ha?... Cum de te-ai aninat de lucru străin?... Răspunde, potlogariule.**

PEPELEA: **Ascultă, jupîne...**

ARVINTE *(furios):* **Iaca cum ascult, jupîne..'.** *(Smînccşle frînghia si o azvîrle afară.)* **Da ce socoti tu, că ţi-i bate joc de mine?... Afară sfredelii dracului...**

PEPELEA: Ha, ha, ha, ha.

ARVINTE: **Şi încă rîzi... şi încă ai obraz să rîzi?... Afară!** *(îl împinge de umeri.)*

PEPELEA: **N U pune mîna că te afurisesc.**

ARVINTE: **Afurisi-te-ar Zarzavela... Na, na!** *(Ii dă pumni.)*

PEPELEA: **Ascultă, jupîne, să ne tălmăcim... îmi dai pe Măndica?**

ARVINTE *(apucînd -un ciomag):* **Ian aşteaptă să-ţi dau eu o Măndică de corn...**

PEPELEA *(fugind):* **Corn să te faci, ciofule.**

ARVINTE *(exasperat, închide uşa cu zăvorul):* **Pazvandoglu!**

SCENA XVI

ARVINTE, MĂNDICA

MĂNDICA *(aducînd o luminare aprinsă şi* ***anteriul):*** **Da ce este aici.-'... Cine se bate ?**

ARVINTE: **L-oi învăţa eu să întindă funii în casa mea ca într-un şopron... Să-mi sparg capul la vîrsta mea... I-am tras o sfîntă de bătaie de-o pomeni-o.**

MĂNDICA: **Cui?**

ARVINTE: **Cui?... Şi tu îmi pomeneşti de cui? Lipseşti din faţa mea, nopîrcă...**

MĂNDICA: **Aşa?... mă chemi nopîrcă... Apoi, na, cîrpeşte-ţi singur anteriul...** *(Lasă luminarea pe masă, azvîrle anteriul jos şi iese.)*

SCENA XVII

ARVINTE *(cidegînd anteriul)* **: Iaca pozna... a aruncat, anteriul în baltă...** *(II examinează.)* **Destulă treabă! i-au scos mînicele şi dos nu i-a pus încă... Măndico... Măndico... Nu răspunde... S-a bosumflat manuuzcla... Hei! bine zice vorba... la joc cum îi focul, iar la lucru...** *(începe a căsca.)* **Oare cîte ceasuri să fie?...** *(Caută în brîu.)* **Iaca. ..jtot uit că n-am avut ceasornic de cînd mama m-a făcut... Trebuie să fie vreme de culcat... şi în casă-i frig de îngheaţă păreţii... Cu ce m-aş învăli oare ca să mă încălzesc?... îmi vine să mă culc îmbrăcat, cu anteriu, cu giubea, cu tot... Dar, aşa-i mai nimerit.** *(Scoate giubea.ua şi pune anteriul.)* **N-are nici mîneci, nici spate... atîta pagubă... în aşternut nu se cunoaşte...** *(îşi drege patul din fund, aşează perna şi îşi pune pe cap un ghijilic; cîntă somnoros :)*

(Cască.) Iată ceasul dc odihnă.
Oi să dorm, să dorm în tihnă
în căsuța astă-a mea.
Noapte bună, moş Arvinte,
Fă hor, hor, de-acu-nainte
(Cască.) Fără griji de be-elea...

Eu nu port şlic,
Port ghijilic
Bun, călduros,
Ş-un anteriu
Pătlăgeniu
Foarte frumos.
N-am libadea,
Nici fermeiiea
Muiată-n fir,
Insă am bani,
Am pehlivani
Ici la chimir.

(Scoale chimirul, îl sârulă şi-1 pune sub pernă.) Chimiraşnl tatii... Vin de dormi colea cu tătuca. *(Se culcă cîntînd:)*

Iată ceasul de odihnă,
Am să dorm, să dorm în tihnă
lu căsuța astă-a mea.
etc. etc. etc.

(Se întinde pe pai îmbrăcat în anteriu, se acopere cu giubeaua, îşi trage o cergă pe deasupra, îşi vîră capu-n pernă şi începe a horii.)

SCENA XVIII

ARVINTE, PEPELEA

(Pepelea bate la uşă. Arvinte tresare. Pepelea bate mai tare. Arvinte se-ntoarec pe ceea parte.)

PEPELEA: jupîne Arvinte, jupîne Arvinte!
ARVINTE *(Irezindu-se speriat):* Ha? Ce-i? tîlharii?
PEPELEA: Jupîne!
ARVINTE: Cine-i acolo?
PEPELEA: EU, Pepelea.
ARVINTE: Iar? Ce câți noaptea la uşă, tricoliciule?
PEPELEA: Deschide să-mi ieu traista din cui.
ARVINTE: Bate-tc pirdalnicul cu cuiul tău... Auzi, să mă trezească pe la mezul nopții.

PEPELEA: Deschizi azi?
ARVINTE: Du-te pîrlei!
PEPELEA: Dă-mi drumul că stric uşa.
ARVINTE: Atîta ar mai trebui... Ei, stai! *(Se scoală.)* Un păcat cu nebunul cela. *(Merge de deschide.).*
PEPELEA *(intrînd):* Bine am găsit, jupîne.
ARVINTE: Găsi-te-ar năbădaia!
PEPELEA: Iacă! ai pus alt anteriu aici? ha, ha, ha. Acesta-i mai întreg, nu are nici mînici.
ARVINTE: Ieşi... nu lungi vorba.
PEPELEA: Ia întoarce-te să te privesc... ha, ha, ha.
ARVINTE: Ieşi îți zic.
PEPELEA *(luîndu-şi traista):* Ascultă, jupîne, vorbă multă, sărăcie... îmi dai pe Măndica?
ARVINTE *(scoate un imineu din picior):* Aşteaptă, strîmbă-lemne, să-ți dau eu o Măndica.

(Pepelea fuge.)

SCENA XIX

ARVINTE: A avut noroc de a fugit, că intram într-un păcat cu imineul... Bree! ce hoț! Să-mi strice bunătate de somn... de unde visam... ce visam?... brrr!... Visam că mă spînzură în piață din pricina lui Pepelea... Parcă scosesem o limbă de un cot şi Pepelea mi-o presăra cu peatra iadului... brrr!... M-apucă fiori... La culcuş, Arvinte... Nu mai îmbla teleleu, Tanasi. *(Se culcă.)* De acum o s-o-duc numai într-o întinsoare pînă mîne.

Noapte bună, moş Arvinte,
Fă hor, hor de-aci-nainte.

(Adoarme şi iar începe a horăi.)

SCENA XX

ARVINTE, PEPELEA

PEPELEA *(bate iar la uşă).*
ARVINTE *(urmează a dormi dus).*
PEPELEA: Jupîne Arvinte!
ARVINTE *(are spasmuri):* Nu lăsa... nu... iacă... iacă.
PEPELEA: N-auzi, somnorosule?
ARVINTE: Hei?... Ce?... foc? *(Se trezeşte.)*
PEPELEA: Deschide uşa!
ARVINTE: Iar tu eşti, laraoane?... Ce vrei?
PEPELEA: Deschide să-mi pun căcinla-n cui.

ARVINTE: **Zbiară tu de-acu-nainte pin' ţi-a cădea guşterul.** *(Se întoarce si iar adoarme.)*

PEPELEA: **NU deschizi?... Te afurisesc... Te Iaci că dormi? Ei! lasă că-ti vin eu de hac.**

ARVINTE *(prin somn):* **Frînghie... spinzurătoare?**

PEPELEA *(deschide fereastă):* **A! ciofule, nu vrei să deschizi uşa... te fa ' că dorini?** *(Sare în odaie, trăgînd dupe el o frînghie lungă ce e legală de un capăt afară; el aduce si traista cu rufe.)* **Ba că să zici... horn. ieste: ghiujul... e dus pe ceea lume... acu-i vremea să-mi întind cămeşile.** *(Merge de leagă celalt capăt a frînghiei în cuiul cel mare, astfel ca frînghia să se întindă în lungul scenei.)*

ARVINTE *(dă semne că-i [e] frig şi se ghemuieşte în pat).*

PEPELEA *(începe a spînzură rufe albe pe frînghie):* **A! povîrnitule! umbi să-mi iei casa pe nimica.**

ARVINTE *(stărnută).*

PEPELEA: **Să-ţi fie de bine!**

ARVINTE *(întors cu faţa la perete):* **Ce dracu! vine un vînt de cele... de cele... e...** *(Stărnută.)*

PEPELEA: **lşala! şi la mulţi ani!**

ARVINTE *(tresărind):* **Aud?** *(Se întoarce.)* **Ce-mi văzură ochii'. Piei drace... Ce-i aice?**

PEPELEA: **Nu băga de seamă; eu îmi întind albelele.**

ARVINTE: **TU... alb... tu... iar? pe unde ai intrat?**

PEPELEA: **Pe fereastă.**

ARVINTE: **Şi ai lăsat-o deschisă în miezul iernii!** *(Vrea să se repcază ca să o închidă şi-l apucă stărnutul.)*

PEPELEA: **NU o închide că trece frînghia prin ea.**

ARVINTE *(buimăcit):* **Frînghia?**

PEPELEA: **Am legat un capăt de copaciul vecinului.**

ARVINTE: **Bre!**

PEPELEA: **Aşa... mîine merg la horă şi am nevoie de albele cinat-.'.**

ARVINTE: **Bree!... Care vrea să zică mi-ai luat casa-n joc?**

PEPELEA: **Vezi zapisul.**

ARVINTE: **Bree!**

PEPELEA: **NUO scoţi cu mine la capăt, jupîne. Din două una: ori rupttn zapisul, ori îmi dai pe Măndica ...** *(Se depărtează.)*

ARVINTE *(pe gînduri):* **Ce să fac?... hoţul mă ţine în frîn şi mă hăţuieşte cum îi place. Să rup zapisul?... o dată cu capul... Mai bine mi-ar veni să-1 prefac şi sâ scot cuiul din el... Asta-i greutatea... Ce fel să scot cuiul?**

PEPELEA *(în parte):* **Oare ce mormorăseşre?**

ARVINTE: **Daca l-aş putea îmbăta pe craiul ist de Pepelea... i-aş întoarce şurupul... omul la beţie nu ştie ce face. • • Ian să cerc.** *(Se scoală.)*

PEPELEA *(în parte):* **Hîd e, Doamne!**

ARVINTE: **Pepelaş...**

PEPELEA: **Aud, jupîne.**

ARVINTE: **Ştii tu că eşti băiet cu cap şi isteţ?**

PEPELEA: **O ştiu, jupîne.**

ARVINTE: **Am vrut să te cerc, daca te pricepi la greu şi m-am încredinţat că eşti ager la minte... să trăieşti, fătul meu, aşa bărbat vreu sâ. dan Măndicăi.**

PEPELEA: **Zău?... mi-o dai în sfîrşit?**

ARVINTE: **Bru!... frigu-i!... Ce-ar plăti acu o stacană ele vin!... Aud? Ce zici?**

PEPELEA: **Ar plăti mult, ce-i drept... dar unde-i?**

ARVINTE: **Unde? Aşteaptă... am un Cotnar de zece ani...** ***(Iu.*** *parte.)* **Am să-1 fac cuc.** *(Iese în dreapta.)*

PEPELEA *(singur):* **Are vreun gînd rău cioftil... Vrea să mă puie-n cofă... Sâ vedem... să vedem...**

ARVINTE *(se întoarce aducînd o stacană mare şi două pahare):* **Iaca toiagu. bătrîneţelor şi nebunia tinereţelor... Vino colea la masă, fătul meu să facem pace şi s-o botezăm cu vin...** *(In parte.)* **Dă, Doamne, să–'- aburesc creierii.**

PEPELEA: **Bucuros.**

ARVINTE: **Da nu-nchidem fereastra?**

PEPELEA: **Ba o închidem, să nu ne vadă luna.**

ARVINTE: **Ha, ha, ha... luna... Multe pozne au mai văzut ea şi tot spasînă-i... chiar ca fata dascălului Pascal...** *(Vărsind.)* **Na, Miele pune la gură şi dă-i gît.**

PEPELEA: **Chef bun şi veselie.**

ARVINTE: **Amin.** *(Ciocnesc împreună şi beau.)*

PEPELEA: **A!... că bumi-i!**

ARVINTE: **Aşa-i? Era s-aduc şi vro doi covrigi, dar apoi vorba ceea: mîiicarea-i fudulie... încă una, băiete.**

PEPELEA: **Şi cele multe-nainte... că-i din bute.**

ARVINTE: **Plătesc mii şi sute.**

Vinul cel din cadă
Are dulce nadă;
Cel din boloboc

A dulce foc;
iară cel din bute
Are furmeci sute,
Deci să-l bem, cioc, cioc, cioc.
Cioc, cioc şi noroc.

{.Ei ciocnesc, ciulind şi deşartă, paharele.)

ÎMPREUNĂ

Să-l bem cu noroc
Cioc, cioc, cioc, cioc.

PEPELEA: Merge la inimă, jupîne.

ARVINTE: Şi de lu inimă ia cap, băiete.

PEPELEA: Meargă, că-i oaspe iubit...

ARVINTE: Are lunecnş ca un şearpe, vorba ceea: Cureluşă unsă pe sub pămînt dusă.

PEPELEA *(in parte):* Pare-mi-se că prinde prepeliţa de coadă.

ARVINTE *(în parte):* Pare-mi-se că începe a se...

PEPELEA: Jupine...

ARVINTE: Mai vrei unul? poftim.

PEPELEA: Mulţumesc... să cînt şi cu?

.ARVINTE: Cîntă... dă-i glasul al optulea.

PE PELEA

Yinu-i drăgălaş,
Dar îi şi poznaş.
El are lipici,
Ca un tricolici,
Şi de-l bagi în gură,
Mintea el ţi-o [ură...
Deci să-l bem, cioc, cioc,
Cioc, cioc şi noroc.

ÎMPREUNĂ

Să-l bem cu noroc,
Cioc, cioc, cioc, cioc, cioc...

(Ciocnesc şi beau.)

..ARVINTE *(vesel):* Hei! bine zicea tata cînd era cu chef... blagoslovit să-i fie cuvîntul! Cind se mînia pe mama... îi zicea: „Tronc, Marico"... s-apoi mai adăoga: „Măi piciule... vezi tu... trei lucruri pe lume plătesc o lume întreagă: pînea cît de albă, copila cît de tînără şi vinul cît de bătrîn". încă una, cumătră... *(Varsă, zicînd în parte:)* Am să-l chefeluiesc de istov.

PEPELEA: Şi oare aşa sâ iie, jupîne?... fata cit dc tînără?

ARVINTE *(rîde):* Aşa, nepoate, aşa, pre legea mea! Hei! cînd am fost et: pe vremea mea... multe puice am mai păpat... că mare bun lucru e, cumătre...

PEPELEA: Bun, zău, dar şi vinul...

ARVINTE: Vinul îi împăratul împăraţilor! Să trăiască tata Noe care l-au scăpat de potop... Odată român, tata Noe!... cică avea zece buţi de Odobeşti în corabie şi bea, şi bea, şi bea... cu gura la cep... hei! că nu eram şi eu cu el!

PEPELEA: D-apoi eu!

ARVINTE: Ce ai fi făcut tu, nepoate?

PEPELEA: EU?... l-aş fi aruncat în baltă pe tata Noe ca să-mi rănii ie tot vinul mie.

ARVINTE: Ira!... bine zici... *(Rîde.)* Huştinluc tata Noe, huştiuluc-ştiobîlc... *(Se pleacă de priveşte în gios, ca şi cînd s-ar uita în mare.)* Iaca... se duce... se duse în fundul mării... Alei!... sărmaun tată Noe... *(Plînge.)* Huştiuluc... s-au înecat în apă... parapanghelos!

PEPELEA: S-au înecat? să-i fie de bine... noi să fim sănătoşi Şi să ne veselim ...

ARVINTE *(beat de tot):* Să veselim...

ÎMPREUNĂ

Tata Noe saltă
Huştiuluc în baltă.
Pluf! ştobîlc... aşa.
Ha, ha, ha, ha, ha.
Să trăiască vinul!
El scoate veninul.
Deci să-l bem, cioc, cioc,
Cioc, cioc şi noroc,
Să-l bem cu noroc,
Cioc, cioc, cioc, cioc, cioc.

(După ce au deşertat paharele se .scoală.)

ARVINTE *(clăiinindu-se):* Măi, că tuiburată-i marea. Nu mă pot ţinea picioarele pe corabie. Moş Noe, moş Noe, aşa; să trăieşti... strînge-ţi pînzele aste că se prea zbuciumă podul... *(Arată cămeşile întinse deasupra lui.)*

PEPELEA *(făcîndu-se că-i beat):* Suie pe catarg, nepoate, do le strînge.

ARVINTE: Ei... ian ascultă, moş Noe... fii om de treabă, cum te arată chipul... Eu nu-s matroz... eu îs Arvinte cel cu antiriu... Ian priveşte antiriu... mai văzut-ai aşa minune de cînd potopul? Da strînge-ţi pînzele, moş Noe, că prea mă huţuieşte... *(Cîntă:)*

Huţa, huţa, moşulică.

PEPELEA *(urmînil)*
Pîn ce-i face huştiulică.

ARVINTE: Puşche pe limbă-ţi... eu sînt tare de oţele... şi a dracului... da a dracului... *(Rîde.)* Ştii una, moş Noe? ştii una? L-am îmbătat cuc pe beţivul cel de Pepelea, ca să-i prefac zapisul cel cu cui.

PEPELEA: Cucui?

ARVINTE: Cucui? Cine are cucui?... Eu ştiu una şi bună... are înscris?... bine... N-are? N-are! vorba ceea: Cîrc, Frangoleo... s-au dus... pst!... Pepelea îmbla s-o ieie pe Măndica... pst... nu se află... moş Noe...

PEPELEA: Aud.

ARVINTE: Pepelea zice că are un cui in casă... aşa-i?

PEPELEA: Aşa.

ARVINTE *(rîzînd):* Spune-i dar să-şi puie pofta în cui...

PEPELEA: I-am spus-o... dar ştii ce mi-au răspuns?

ARVINTE: Ce?

PEPELEA: Mi-au răspuns că are de gînd să se spînzure de deznădăjduire colea, chiar in cuiul lui.

ARVINTE: Cole? spînzură-se sănătos.

PEPELEA: Ba, ferească sfîntul!... a zice lumea că d-ta l-ai spînzurat, şi-i cădea în mare belea.

ARVINTE *(eu mirare):* Belea?

PEPELEA: Ş-apoi hait în criminal.

ARVINTE *(trczindu-se gradat):* Criminal?

PEPELEA: Ş-apoi hait în ocnă.

ARVINTE: Ocnă!

PEPELEA: Ş-apoi hait în ştreang.

ARVINTE: în .ştreang, eu, hait? *(Stă încremenit.)*

PEPELEA: Aşa; cică, de nu i-i da pe Măndica, e hotărît să te bage în belea de moarte.

ARVINTE *(i se leagă limba):* Melea de boarte?

PEPELEA: Nepoate.

ARVINTE: Ce-i, moş Noe?

PEPELEA: Ian priveşte colo, la părete... Iacă Pepelea, el îşi pregăteşte ştreangul. *(Sc depărtează dc Arvinte şi merge de anină o frînghie cu laţ în cui.)*

ARVINTE *(vorbind singur):* Să se spînzure aice... să-mi prihănească casa... Nu se poate, moş Noe... te-ai cirpit... Vorbeşti lucruri de pe vremea potopului.

PEPELEA *(CU laţul în gît)*: Rămîi sănătos, jupîn Arvinte... şi să dai seama lui Dumnezeu.

ARVINTE: Ha?... *(Zărind pe Pepelea.)* Piei, drace... *(îşi freacă ochii şi se desmeţeşte.)* Ce dihanie-i acolo?... Cine-i acolo?

PEPELEA: EU, Pepelea...

ARVINTE: Ce faci in cui?

PEPELEA: Mă spînzur...

ARVINTE *(CU groază,):* Te spin... te spin... stăi... nu face, că n-or vrea să te-ngroape.

PEPELEA: Puţin îmi pasă...

ARVINTE: Da mă bagi pe mine in criminal.

PEPELEA: Puţin îmi pasă... Rămîi cu bine... .şi să ne vedem pe ceea lume în căldarea lui Scaraozchi.

ARVINTE: Bîrr! stăi, mă... nu da drumul laţului... că-ţi dau pe Măndica.

PEPELEA *(cu glasul slab):* Mi-o dai? Cheam-o.

ARVINTE: Iacă o chem... nu muri... *(Strigă:)* Măndico... Măndico... vino iute! *(în parte.)* Bată-1 crucea!

SCENA XXI

ARVINTE, PEPELEA, MĂNDICA

MĂNDICA: Ce este?

ARVINTE: Aleargă că se spînzură Pepelea de dorul tău.

MĂNDICA: Vai de mine!

ARVINTE: Scapă-1, fa, de la moarte, şi ai parte de el cît îi trăi... uf! am asudat.

PEPELEA *(încet, Măndicăi):* Ei, Măndico, aşa-i c-am izbutit?

MĂNDICA: Dragul meu Pepelaş! *(Se sărută tare.)*

ARVINTE: Ia priveşte... Au luat ţara-i: pradă... Măi Pepeleo... îţi dau nepoata, dar cu astă tocmeală că îndată după cununie să scoţi cuiul din părete.

PEPELEA: Ba nu... ţi l-oi lăsa d-tale, jupîne, ca să-ţi spînzuri anteriul.

ARVINTE *(în parte)* : Ciişul eu !... în loc să dau zestre, mă cîştig cu o casă.. tot Arvinte mai cuminte.

ÎMPREUNĂ

Vivat! de-acum înainte
Cuiul e de lepădat,
Căci Pepelea cu Arvinte
Bînd voios s-au împăcat!

MILLO DIRECTOR sau MANIA POSTURILOR (p. 725)

„Comedia cu cîntice într-un act" era gata scrisă în toamna anului 1865, figurinei în lista pieselor lui Alecsandri, alcătuită în vederea publicării repertoriului său dramatic, pe care scriitorul o prezintă lui Pantazi Ghica în scrisoarea din 30 oct. 1865 (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 171-173). G. C. Nicolescu presupune că ar fi fost scrisă în iarna 1863—1864, în timp ce Alecsandri se afla la Paris în misiune diplomatică. El se întemeiază pe scrisoarea trimisă de acesta în ianuarie 1864 lui Brănişteanu, în care îl informa că voia să încheie nişte lucrări dramatice înainte de a porni spre ţară (cf. *op. cit.,* p. 459).

înrudită prin temă cu cînticelele *Paraponisitul* ***şi Kera*** *Nastasia,* piesa ridiculizează o meteahnă răspîndită la noi îu primii ani după Unire, încercînd totodată să prezinte dificultăţile pe care le avea de întîmpinat Millo în constituirea unei trupe teatrale. Ideea se pare că i-au furnizat-o Iui Alecsandri piesele. *La Manie des places* (1828) a lui Scribe şi 71a *Foire* ***aux*** *places* (1830) a lui Bayard, care înfăţişează aceeaşi dorinţă, de a ocupa un post în administraţie, de a se hrăni din bugetul statului (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.,* p. 215-216)..

Piesa a fost prezentată de Millo la Bucureşti, în stagiunea 1364—1865, în cadrul unui repertoriu „alcătuit, în bună parte, din piesete ale lui Vasile Alecsandri: *Gură-Cască, om politic, Paraponisitul, Millo director* sau *Mania posturilor,* comedie cu cîntece într-un act, *Kera Nastasia* sau *Mania pensiilor, Paracliserul"* fi. Massoff, *op. cil.,* II, p. 135).

S-a publicat pentru prima dată la Cernăuţi, în *Foaia Societăţii...* III, nr, 1, 1 ian. 1857, p. 15-20; nr. 2, 1 febr. 1867, p. 31-54, şi în broşură, *Millo xUrednr* sau *Mania posturilor.* Comedie cu cîntece în 1 act, Cernăuţi, 1867, apoi in *Opere complete,* II, 1875, p. 849-892.

VARIANTE

Foaia Societăţii... (A), Millo director, 1867 (B), Teatru, II, 1875 (C)

726, 9 —.4,77: feciorul / C: servul || 727. 4 —.4,77: în 1 / C: într-un || 5-6 — ,4,73: în provinţie la / C: într-un oraş de provinţie din Valahia la anul || 7 — *A,B:* uşă/ *C:* o uşă || 8-9 — .4,73: piano în dreapta, un gheridon, canapea, jilţuri în stînga. / *C:* în dreapta [...] jilţuri. |] 730, 23 — *A,B:* grăieşte / C: spune jj 731, 28-29 — *A,B:* ridiculă şi proastă / *C:* proastă şi ridiculă || 732, 25 — *A.B:* şi mai/C: mai || 733, 9 — *A,B:* de-abia-s [...] noauă / *C:* de-abia [...] şervete noi || 737, 9 — .4,73: d-sale / *C:* sa H 16-17—4,73: la gazdă / *C:* în gazdă || 20 — *A,B:* şi/C; om şi || 739, 15 — *A.B:* Nu face nevoie!/C- Nn-i trebuinţă. || 23 — *A,B:* recunoştinţei / C; recunoştinţii mele |[27 — 4,73: ospeţia ce mi-au dat-o / *C:* ospitalitate. j| 740, 8 — 4,73: publicului care mă încuragează / C: publicului. 1| 742, 13 — 4,73: ea/C: că [erata îndreaptă: ea] || 743, 6 —4,23: (cu bucurie, în parte) / *C:* (în parte, cu bucurie) || 19 — *A* ,73; borului următori / C: corului de mai jos || 744, 12 — 4,73: de Ia/C: din || 745, 31 — 4,73: şi să rîdă, şi să plîngă / C: să rîdă, să plîngă [| 33 — .4,73: vremea / C: timpul || 746, 17 — 4,73: bine / C: mult || 28 — 4,73: ni-ţi face / C: să ne faceţi]| 30 — 4,73: cu toţii *jC:* toţi || 36 — 4*,B:* N.B. Locsiţa se / C: Luxiţă j| 38 — 4,73: N.B. Locsiţa/C: Luxiţă || 40 — 4,73: (în parte.) / C: (în taină.) JJ 747, 11—4,7?: dacă / *C:* dacă-mi || 21 — 4,/J: note/C: nişte note]| 749, 18 — 4,73: lui / C ; cătră || 752, 24-25 — 4,73: de spoielele şi de / *C:* spoielele şi || 754, 16 — 4,73: şi cu / *C:* şi)) 755, 5 — 4,23: lui / C : cătră || 757,' 3 — .4,73: îl cunoşti / *C:* cunoşti || 37 — *A* ,73 : culegînd/C: rîdicînd || 758, 18 — 4,73: lui/C: Cătră || 759, ÎS —4,73; De departament! / *C:* Departamentului! |] 19 — 4,73: Şi de teatru! / *C:* şi al Teatrului Naţional! ||

PARACLISIERUL sau FLORIN ŞI FLORICA (p. /61)

Comedia a fost scrisă la Mirceşti, probabil în iarna 1863—1864, cam în acelaşi timp cu cînticelele *Chiriţa în voiaj, Barbu* ***Lăutarul*** **şi *La*** *Bucureşti.* Dealtfel, *Paraclisierul* s-a şi reprezentat pe scena Teatrului Naţional din Bucureşti în aceeaşi perioadă (februarie şi martie 1864) cu *Chiriţa în voiaj* şi *Barbu Lăutarul* (cf. şi G.^C. Nicolescu, *op. cit.,* p. 454; Ioan Massoff, *op. at.,* II, p. 103).

Creată pentru un public nepretenţios, realitate de care Alecsandri era conştient, piesa are o intrigă uşoară, amuzantă, aducînd însă pe scenă şi aspecte ale vieţii sociale contemporane, atît rele cît şi bune: parvenitismul, dar şi înscrierea în oastea naţională,

Ch. Drouhet scoate în relief raporturile care există între această „operetă într-un act" a lui Alecsandri şi *Les Marionettes ou Un jeu de la fortune* de Picard, o piesă datînd din 180(5 şi figurînd mereu în repertoriul Comediei Franceze în prima jumătate a secolului al XfX-lea. Comedia se remarcă îndeosebi prin dibăcia construcţiei, care a dat naştere la mecanismul întregului repertoriu al lui bcnoe *op. cit.,* p. 213). Alecsanan, spectator asiduu al Comediei Franceze cînd se afla la Paris, va fi cunoscut şi această piesă, ceea ce explică asemănarea dintre ideea dramatică a autorului francez şi cea a scriitorului nostru *(ibidem,* p. 215).

Piesa a avut un succes deosebit în rîndurile publicului din Cernăuţi, unde s-a jucat de trei ori în stagiunea 1864—1865 (v. A. Hurmuzachi, *Teatrul naţiunal din Cernăuţi,* în *Foaia Saţietăţii...,* I, nr. 1, 2, 3, 1 martie 1865, p. 100—101). în trecere spre Paris, în dec. 1866, Alecsandri împărtăşea soţiei sale, rămase acasă la Mirceşti, constatările măgulitoare pe care avea prilejul să le facă în acest oraş: „Aice — îi scria el — piesele mele de teatru au produs un efect extraordinar; toţi cîntă cîntecele din *Florin şi Florica"* (cf V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 259).

Dealtfel, piesa îi fusese solicitată scriitorului de Alexandru Hurmuzachi încă de la începutul anului, pentru a o publica în *Foaia Saţietăţii...*, iar acesta îşi dăduse bucuros consimţămîntul: „Primesc cu mulţămire ca să se tipărească *Florin şi Florica în Foaia Bucovinei"* (cf. scris, datată: „Mirceşti, 20 mart. 1866" — în V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori,* p. 163-164).

S-a pnblicat în *Foaia Sofietăfii. ..,11,* nr. 4, 1 apr. 1866, p. 107-133, apoi în *Opere complete,* II, 1875, p. 893-933.

VARIANT E

Foaia Soţietăţii ... (A), Teatru, II, 1875 (3)

763, 1-3 — *A:* Florin şi Florica / *B:* Paraclisierul sau Florin şi Florica || 4 — *A:* în 1 act de V. Alecsandri / *B:* într-un act]| 5 — numai în ii j| 6 — *A:* înfăţişează [...] zaplaz / *B:* reprezintă [...] zaplaz (uluci) || 11 — *A :* sunînd/7i.' cîntînd || 14-15 — *A:* demîncat / *B:* de-ale mîncării || 24 — *A :* că m-au păcălit dracul / *B:* m-o pîcîlit drăcoaica [| 765, 29 — *A :* vărsîndu-i / ii. tornîndu-i [| 33 — numai în ii: (împreună.)]| 766, 27 — *A :* tu *zice/B:* zice tu ǁ 768, 21 —.4: (N.B. Se/Ti: (Se || 769, 11 —^4: gîngav

si cepeleag/E: gîngav |] 77 1, 22 — *A:* (N.B. Se *I B:* (Se || 772, 8— *A:* acompaniare / *B*: acompanement || 774, 14 — *A:* vreie a căta / ii: cate jj 24 — *A :* că m-aş / *B:* m-aş || 32 — *A:* în piaţă / ii: pe uliţă || 775, 9 — *A:* aruncată jos / ii: jos. || 19 — *A* : din / *B:* prin |j 777, 5 — *A:* în / *B:* din |[26 — *A:* că bine/ *B:* bine jj 778, 22 — *A:* de protecţie / *B*: protector || 782, 16 — *A :* prostul / JS: prostia || 783, 9 — *A :* iau / ii: cu || 784, *22 —A t* pe astă una / *B*: pentru astă |] 786, 3 — *A :* că te-oi lua *j B:* să te ieu |j 790, 2 — *A:* norocul / *B* [greşit]: nonoru || 25 — *A:* militară/ii: nouă || 791, 12 — *A* : un şip / *B*: o sticlă \\ *19 — A :* şipul / ii: sticla || 792, 28 — *A :* desperat / ii: deznădăjduit jj 794, 17 — *A :* Perdeaua *jB:* Cortina ||

DRUMUL DE FER (p. 795)

Comedia a fost scrisă în iarna 1865— 1866 la Mirceşti, după cum reiese din scrisoarea adresată de scriitor lui Alex. Hurmuzachi la 20 martie 1866 *(Drtimul de fer* făcea parte din „rcdul iernii"). G. C. Nicolescu *(op. cit.,* p. 488) e de părere că la această dată piesa se afla încă în lucru. Tema ei era legată de o problemă deosebit de actuală în acel moment: construirea de căi ferate la noi, foarte necesară pentru prosperitatea ţării, întîmpinată însă cu ostilitate de mulţi, care nu voiau să vadă în aceasta decît că le erau ameninţate unele interese mărunte şi imediate.

Plecînd de două ori din ţară după aceea (din dec. 1866 pînă în august 1867, apoi din ectombrie pînă în decembrie 1867), probabil că Alecsandri nu avusese vreme să se mai ocupe de această piesă. în ianuarie 1868 însă 0 predase lui Millo, care a şi prezentat-o în acea stagiune pe scena bucureşteană: „Te vestesc că am trimis lui Millo o noutate potrivită împrejurărilor, intitulată *Drumul de fer* — îl înştiinţa scriitorul, aşezat din nou pentru iarnă la Mirceşti, la 18 ian. 1868, pe Pantazi Ghica. — Te vei duce s-o vezi, nu-i aşa ? şi îmi vei spune părerea dumitale" — nu uita el să adauge (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă,* p. 178).

Piesa se va publica în anul următor în *Convorbiri literare,* III, nr. 15, 1 oct., 1869, p. 245-251; nr. 16, 15 oct. 1869, 'p. 269-277, apoi în *Opere complete,* II, 1875, p. 935-982 (unde indicaţia că acţiunea piesei se petrece în *1868* este greşită).

VARIANTE

Convorbiri literare (A), Teatru, II, 1875 (B)

797, 2 — *A :* în 1 / Ti: într-un || 3-4 numai în *B* || 800, 8 — *A :* tu la / *B :* tu-n || 19 — *A:* doarme boieriul / *B*: boieriu doarme || 37 — *A:* e / *B:* îi || 80 1, 19 — *A* : îs / *B:* sînt || 803, 10 — *A ;* mea în Iaşi / *B*: me || 12 — *A :*

te-au / 73: te-o [erata îndreaptă: te-ai] || 804, 15—4 : tătîni-meu / *B:* tatălui meu || 22 — 4 *:* pachetul [...] il / *B:* cărţile [...] le || 24 — *A :* v-a văpsit/73;-v-o zugrăvit || 30 — *A:* pachetul/ *B:* cărţile || 805, 23____*A:* Kir Manoli / *B:* Manole || 806, 14 — *A :* vre / 73; Voieşte || 29 — *A:* *îi j B:* ei îi ||811, *l* — *A:* 50/ 73.- cîte 50 j| 24 — *A:* vrea/ 73; Voieşte JJ 813, 13 — *A :* de acele / 73: de-aceste || între r. 15 şi 17, erata din 73 plasează indicaţia: (Arie din „Domino noir" : „Ah ! quelle miit!") || 8 15, 13 — *A:* Ei, mă ştiu / 73: Ei! [erata îndreaptă: Eu,] mă ştii || 19 — *A:* porumbaşi / 73: hulubaşi || 32 — *A:* căleştii / 73: trăsurii ||816, 4 — *A:* vrea/73: Voieşte || 13 — *A:* îşi aducea / 73: Aducea j| 20 —4,73: mîna Caliopei [erata din 73 îndreaptă: pe Caliopi] || 27-28 — *A :* Ia priveşte / 73; Priveşte ||31 — *A:* că-i / 73: că-i prea|| 817—între r. 11 şi 13, erata din 73 plasează indicaţia: (Arie din „Dame blanche": „D'ici voyez ce beau dornaiue") || 19 — în *A,* la acest vers este indicaţia: (bis) || 8 18, 4 — *A:* complimenteze / 73: compromită || 8 19, 10-11 — 4 .- ţări şi mări / *B:* mări şi ţări || 82 1, 34 — 4 : ocheanul / 73: ocheana || 822, 17 — 4 : de fînaţ: şi de arătură / 73; de-arătură şi de fînaţ || 27 — *A: o* să fim obligaţi / 73: avem să fim siliţi || 37 — 4 : (N.B. Nalbă / 73 : (Nalbă || 39 — 4 ; strici' /' 73; stricaţi || 823, 25 — 4 : noroi / *B:* glod || 33 — 4: vreme/73: timp || 824, 18 — 4: ne-or înmii/'73: şi înmii || 27 — *A:* mari/73: mări [erata îndreaptă: mari] || 825, 11 — 4; datori cu •[..-.-] astăzi la noi / 73; cu [...] astăzi |] 826, 6 — *Â :* tatu-meu / *B:* tatălui meu || 15 — 4; vroit / 73: vrut || 830, 28 — 4 : canape / 73: Adela || 83 1, 23 — 4: Tatu-meu / 73: Tatăl meu || 29 — *A:* v-oi/73;'vâ voi || 832, 26 — 4,73: românesc [erata, din 73 îndreaptă: omenesc] || 27 — numai în 73 ||

TABLA ILUSTRAŢIILOR

S U M A R

VODEVILURI

lector. CĂTĂLINA POLEACOV
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Sun 'le tipar 23 1)2 .1978. Tiraj .1530 cx. legate 111. Coli ed. '15,08. Coli tipar 61,50. Planşe tipo 7.

Tiparul executat sub comanda nr. 789
Întreprinderea poligrafică ,,13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu **nr.** 89—87
Bucureşti
Republica Socialistă România